HENRY JAMES

GÜVERCİNİN KANATLARI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ROZA HAKMEN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HENRY JAMES

GÜVERCİNİN KANATLARI

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:

ROZA HAKMEN

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

Güvercinin Kanatları
HENRY JAMES
özgün adı:
THE WINGS OF THE DOVE
ingilizce aslından çeviren:
ROZA HAKMEN
editör:
ALİ ALKAN İNAL
düzelti:
BELGİN SUNAL
görsel yönetmen:
BİROL BAYRAM
grafik tasarım ve uygulama:
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, no: 144/4 beyoğlu 34430 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Genel Yayın: 1632

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

Birinci Kitap

I

Kate Croy babasının gelmesini bekliyor, ama babası vicdansızca bekletiyordu onu; ara sıra şöminenin üstündeki aynada gördüğü yüzü, kendisini babasını görmeden gitme noktasına getiren öfkenin etkisiyle bembeyazdı. Ne var ki, o noktaya geldiğinde gitmedi, kaldı; yer değiştirdi, eski püskü kanepeden kalkıp, daha ilk oturduğu anda –denemişti– kaygan ve yapışkan bir his uyandıran, parlak bir kumaşla kaplı koltuğa geçti. Duvarlardaki sararmış baskı resimlere, pek temiz sayılmayan beyaz dantel ve renkli camdan küçük lambayla birlikte yemek masasının morumsu örtüsünü süsleyen, bir yıl öncesinden kalma tek dergiye bakmıştı; sık sık da, çifte camlı kapıların açıldığı küçük balkona çıkmış, kısa bir süre orada durmuştu. Balkondan görünen bayağı, dar sokak, bayağı, küçük odadan pek farklı bir his yaratmıyordu; başlıca işlevi, evlerin, arka cephe için bile alçak sayılacak yükseklikteki dar ve siyah ön cephelerinin, içlerindeki özel hayatları tam olarak yansıttığını göstermesiydi. Tıpkı odanın –buna benzer veya daha kötü yüzlerce odanın– sokağa aidiyetinin hissedilmesi gibi, bu tür bir özel hayatın da odaya aidiyeti hissediliyordu. İçeriye her dönüşünde, sabırsızlıkla babasından umudunu her kesişinde, eşyalardan yayılan bayat kokuyla birlikte servetin ve şerefin çöküşünü daha derinden hissediyordu. Beklemeye devam etmesinin asıl sebebi, bütün diğer utançlara bir de korkunun utancını, kişisel, bireysel çöküşün utancını eklememekti. Sokağı, odayı, masa örtüsünü ve dantelini, lambayı hissetmek, ona hiç değilse kaçmamanın, yalan söylememenin sağlıklı tatminini yaşatıyordu, az da olsa. Bütün bunlar, hayatında karşılaştığı en feci şeydi – özellikle kendini hazırladığı konuşmayla birlikte, zaten olabilecek en feci şeyle karşılaşmak için gelmemiş miydi? Öfkelenmemek için üzülmeye çalıştı, ama üzülememesi onu öfkelendirdi. Oysa sefalet, suçlanamayacak kadar perişan, sıradan bir açık artırmada bir "parça" misali kader tarafından damgalanmış sefalet, bayağı, yoz duyguların bu acımasız işaretlerinde değil miydi zaten?

Babasının, ablasının, iki kayıp ağabeyinin hayatları, kendi hayatı – aile tarihçelerinin tamamı, güzel, gösterişli, göz doldurur bir ezginin, hatta müzikalin önce anlamsız kelimeler ve notalara dönüşmesini, tamamlanmadan havada asılı kaldıktan sonra da kelimelerin veya notaların tamamen yok olmasını andırıyordu. Bir grup insan niçin bu ölçekte, adeta kârlı bir yolculuk için donanımlı halde yola çıkarılıp bir kaza geçirmeden,

nedensiz olarak dağılır, yol kenarında, toz toprağın içinde bulurdu kendini? Bu soruların cevabı Chirk Sokağı'nda değildi, ama soruların kendileri burada diken gibi fışkırıyordu; genç kızın sık sık aynanın ve şöminenin önünde durması, bu sorulardan kaçmaya en yaklaştığı anları temsil ediyordu belki. Aslında içine battığı bu "en feci" durumdan kısmen kaçabilmenin yolu, kendini yine alımlı görmeyi başarması değil miydi? Donuk aynaya, sadece güzelliğine bakıyor olamayacak kadar ısrarla dikiyordu gözlerini gerçekten de. Siyah, kısa tüylü şapkasını tekrar yerleştirdi; şapkanın altındaki gür, koyu renk saçlarını düzeltti; cepheden güzel, oval yüzüne ve yan gözle de güzel profiline bakmayı ihmal etmedi. Baştan aşağı siyahlar giymiş, yarattığı zıtlıkla aydınlık çehresini vurgulamış, saçlarının koyuluğuna uyum kazandırmıştı. Dışarıda, balkonda, gözleri mavi görünüyordu; içeride, aynada, neredeyse siyahtılar. Güzeldi, ama güzelliği süsle püsle artırılmamıştı; üstelik bu, neredeyse her zaman yarattığı izlenimde bir rol oynardı. Yarattığı izlenim kalıcıydı, ama unsurlar tek tek ele alındığında, toplama ulaşmak imkânsızdı. Uzun boylu olmadığı halde endamlı, hareketsizken zarif, cüssesiz olduğu halde oturaklıydı. İnce ve yalın, çoğu zaman sessiz olduğu halde, nedense hep göz önündeydi – göz zevkini kendine has şekilde okşardı. Çoğu kez başka kadınlardan daha az aksesuvarla daha "şık", gerektiğinde daha fazla aksesuvarla daha sade görünür, sorulsa, muhtemelen bu başarısının sırrını açıklayamazdı. Arkadaşları bu muammanın bilincindeydi – cazibesinin ister sebebi, ister sonucu olarak algılansın, genelde zeki olmasıyla açıklarlardı bu muammayı. Babasının evindeki donuk aynada güzel yüzünden daha fazla bir şey görüyorsa, sonuç olarak kendisinin çöküşte bir unsur olmadığını görüyordu belki. Kişisel olarak açık artırmada satılmak üzere damgalanmış değildi, hayır. O henüz teslim olmamıştı; yarım cümle, eğer son kelime kendisiyse, aksine, anlamlı şekilde sonuçlanacaktı. Bir an, gözleri sabit olmakla birlikte, besbelli erkek olsa her şeyi nasıl değiştirebileceğini düşünmeye daldı. Özellikle soyadlarını alırdı ele – öylesine sevdiği, sefil babasının verdiği zarara rağmen umut kesilecek noktaya gelmemiş olan o değerli soyadlarını. Hatta o kanayan yara yüzünden daha da şefkatle seviyordu soyadını. Ama beş parasız bir genç kız, soyadından vazgeçmekten başka ne yapabilirdi ki?

Babası nihayet geldiğinde, her zamanki gibi onu herhangi bir şeye bağlama çabasının nafileliliğini derhal şiddetle hissetti. Babası mektubunda

hasta olduğunu, evinden çıkamayacak kadar hasta olduğunu ve onu hemen görmesi gerektiğini söylemişti; bunu bir tuzak olarak tasarlamış idiyse, ki muhtemelen öyleydi, kandırmacasını sonuna kadar götürme zahmetine bile katlanmamıştı. Nasıl kendisi konuşmaya hazırlandıysa, babası da "sebep" adını verdiği ahlaksızlıkları yüzünden onu görmek istemişti belli ki, ama şimdi, babasının kaçınılmaz laubaliliği karşısında eski acısını, zavallı annesinin acısını hissediyordu yine: Babasının en sıradan davranışı bile bir tertipti. Onunla ne kadar kısa, ne kadar yüzeysel de olsa her ilişki bir şekilde insana zarar verirdi ve babası bunu son derece tuhaf bir şekilde yapardı; zarar vermek istediği için değil, –çoğu kez, zarar vermemesinin kendisi için daha kazançlı olacağını hissediyordu mutlaka– yapabileceği her hatayı mutlaka yaptığı için, her yaklaştığında katlanılmaz olduğu düşüncesini pekiştirdiği için. Kızını oturma odasındaki kanepede bekleyebilir ya da yatakta karşılayabilirdi onu. Kate Croy bu mahremiyete maruz kalmadığına memnundu, ama öyle yapmış olsa, babasında doğruluğun zerresi olmadığını biraz daha az hatırlardı. Her karşılaşma bu bıkkınlığı yaratıyordu; babası, karşılıklı oynanacak diplomasi oyunu için yağlı, pis bir desteden kâğıt dağıtırcasına yalanlarını peş peşe dizerdi. Bunun mahzuru –böyle durumlarda hep olduğu gibi– sahte olandan duyulan rahatsızlık değil, gerçeğin eksikliğiydi. Hasta olabilir ve kızının bunu bilmesi gerekebilirdi, ama onunla bu yüzden kuracağı hiçbir temas yeterince dürüst olamazdı. Hatta ölebilirdi de, ama Kate günü geldiğinde buna inanmak için babasından ne gibi bir kanıt bekleyebileceğini merak ediyordu.

Şu anda, içinde bulunduğu odanın tam üstünde olduğunu bildiği yatak odasından aşağı inmemişti; evden dışarı çıkmış, oradan geliyordu; gerçi yüzüne vursa ya inkâr eder ya da durumunun vahametine kanıt olarak kullanırdı. Ne var ki Kate artık onun yüzüne bir şey vurmaktan çoktan vazgeçmişti; onunla yüz yüze geldiğinde nafile öfkesinin geçmesi bir yana, babası trajik algıya öylesine hitap ederdi ki, bir anda tamamını tüketirdi. Komik algıya aynı şekilde hitap etmesi de ek bir zorluktu; Kate komik algının babasına tutunmasını sağlayabilecek son dayanak olabileceğine inanıyordu neredeyse. Ama babası artık gülünç bile değildi – gerçekten insanlıktan çıkmıştı. Kendisini onca zaman ayakta tutmuş olan mükemmel dış görünüşü hâlâ mükemmel sayılırdı, ama artık her durumda kanıksanmıştı. Şu andaki görünümü de karşısındakinin haklılığını

doğruluyordu. Her zamanki kadar göz dolduruyordu – pespembe ten, gümüşi saçlar, dimdik duruş ve kolalı giysiler: Herhangi bir tatsızlıkla alakası olamayacak bir adam. Tam bir İngiliz centilmeni, talihli, yerleşik, normal bir insandı. Yabancı bir ülkede tek bir şey getirirdi akla: "İngiltere bunları ne kadar mükemmel üretiyor!" Bakışları güvenilir ve şefkatliydi, sesi, pürüzsüzlüğüne ve tokluğuna rağmen, hayatta bir kez olsun yükselme gereği duymamış olduğunu anlatırdı sanki usulca. Hayat onu yarı yolda bu şekilde bulmuş, koluna girip hızı ayarlamayı sevecenlikle ona bırakarak dönmüş ve onunla yürümeye başlamıştı. Onu biraz tanıyanlar, "Nasıl da giyiniyor!" derdi – daha iyi tanıyanlarsa, "*Nasıl* giyiniyor?" Şu anda kızının bakışlarındaki tek komedi pırıltısı, Mr. Croy'un bir an için onda sanki babası onu sefil evinde ziyaret ediyormuş gibi abes bir duygu uyandırmış olmasıydı. Babası içeri girdikten sonraki bir dakika boyunca Kate sanki bu ev kendisine aitmiş, hassas ziyaretçi ise babasıymış gibi bir duyguya kapılmıştı. İnsanda abes duygular uyandırır, tarifsiz hünerlerle durumu tam tersine çevirmeyi başarırdı; annesi onu görmeyi kabul ettiği sürece hep bu şekilde çıkmayı başarırdı karşısına. Çoğunlukla onların bilmediği yerlerden gelir, ama Lexham Gardens'ta ahkâm keserdi. Ancak Kate'in tahammülsüzlüğü sadece, "İyileşmiş olduğuna sevindim!" cümlesinde ifade buldu.

"İyileşmedim canım – son derece hastayım, nitekim eczaneye gitmiştim – şu köşedeki sevimsiz eczacıya." Mr. Croy böylece onu yatıştıran mütevazı eli niteleyebildiğini gösteriyordu. "Onun hazırladığı bir ilacı içiyorum. Zaten seni de bu yüzden çağırdım – beni gerçek halimle görebilmen için."

"Babacığım, ben çoktandır seni gerçek halinden başka şekilde görmüyorum zaten! Sanıyorum hepimiz bu süre içinde doğru ifadeyi bulmuşuzdur: 'Harikasın – *n'en parlons plus*.'[1] Her zamanki gibi yakışıklısın – çok hoş görünüyorsun." Bu arada babası Kate'in görünüşünü inceliyordu; Kate de inceleyeceğinden asla şüphe duymazdı; kıyafetini onaylar, değerlendirir, bazen eleştirir, onunla ilgilenmeye devam ettiğini gösterirdi. Aslında hiç ilgilenmiyordu belki, ama babasının dünyada en az kayıtsız kaldığı kişinin kendisi olduğunu Kate bilirdi. Babasının vardığı bu noktada acaba neden memnuniyet duyabileceğini sık sık düşünmüş ve her defasında bu sonuca varmıştı. Kate'in güzel olması, kendi tarzında elle tutulur bir değer olması memnun ediyordu onu. Bununla birlikte, öteki kızının benzer (benzer oldukları ölçüde) niteliklerinden hiçbir memnuniyet

duymadığı en az bu kadar belirgindi. Zavallı Marian güzel olabilirdi, ama babasının kesinlikle umurunda değildi. Elbette ablasının kusuru, ne kadar güzel de olsa, dört haşarı çocuklu, dul, neredeyse yoksul bir kadın sıfatıyla böyle bir değerlendirmeye tabi olmamasıydı. Kate sonra ne kadar süredir bu evde oturduğunu sordu; gerçi sorusunun önemi olmadığının, babasının vereceği herhangi bir cevabın gerçekle pek bir ilgisi olmayacağının farkındaydı. Zaten doğru ya da yanlış, babasının verdiği cevabı duymadı bile; kafası ona söyleyecekleriyle meşguldü. Beklemesinin asıl sebebi – babasının sürekli ve somut münasebetsizliğinin yarattığı son kızgınlık kırıntılarını aşan unsur– buydu; bütün bunların sonucunda, vakit geçirmeden söyleyeceğini söyledi. "Evet – şu anda bile seninle birlikte yola çıkmaya razıyım. Bana ne söylemek istediğini bilmiyorum, zaten sen yazmasan da bir iki gün içinde seni arayacaktım. Birtakım olaylar oldu; seninle görüşmeden önce emin olmak istedim. Şimdi eminim. Seninle geleceğim."

Sözleri etkili oldu. "Nereye geleceksin?"

"Nereye olursa. Senin yanında olacağım. Hatta burada bile." Eldivenlerini çıkarmıştı, bir planla gelmişçesine oturdu.

Lionel Croy kendine has kayıtsız tavrıyla duruyordu – kızının söyledikleri sonucunda, durumdan kolaylıkla sıyrılmasını sağlayacak bir bahane ararcasına tereddüt ediyordu; Kate babasının niyetini, deyim yerindeyse hesaba katmadığını anladı derhal. Babası onun gelmesini istememişti, yanına yerleşmesini ise hiç istememişti; sırf ondan zarafetle, azametle vazgeçebilmek için çağırtmıştı kendisini; ne var ki bunun güzelliği, kısmen kızının kayıtsızlığına karşılık kendi fedakârlığından kaynaklanacaktı. Kızı onu terk etmek istemediği takdirde geriye ne zarafet kalıyordu, ne azamet. Yani onun düşündüğü, Kate'in arzusuna asaletle razı olmaktı; onu uzak tutmak zorunda kalmak değildi kesinlikle. Ancak Kate babasının utancına hiç mi hiç aldırmıyordu – kendisinin de kesinlikle merhamet güdüsüyle hareket etmediğini biliyordu. Hepsinden önemlisi de, babasını o kadar çeşitli tutumlar içinde görmüştü ki, onu yeni bir tutum sergileme zevkinden vicdan azabı duymadan mahrum edebilirdi. Bununla birlikte babasının bozulduğunu, "Yavrucuğum, buna asla razı olamam!" derkenki ses tonundan anladı.

"Ne yapacaksın öyleyse?"

"Düşünüyorum." dedi Lionel Croy. "Tahmin edebileceğin gibi düşünmekteyim."

"Peki benim söylediğimi düşünmedin mi?" diye sordu kızı. "Benim hazır olduğumu."

Babası bacaklarını biraz açmış, ellerini arkasında kavuşturmuş, hafifçe öne arkaya sallanarak, parmak ucunda yükselircesine ona doğru eğilerek karşısında duruyordu. Dürüstçe düşünüyormuş izlenimi uyandırıyordu. "Hayır – düşünmedim. Düşünemezdim. Düşünmemeyi tercih ettim." O kadar saygın bir gösteriydi ki, Kate bir kez daha aile evindeki umutsuzluğu hissetti, eski umutsuzluklarını hatırladı; babasının görünüşü hiçbir zaman içyüzüyle ilgili ipucu taşımazdı. Mantıklılığı annesini en çok kahreden özelliğiydi; kaçınılmaz olarak, insanlar onu, yaptığı o korkunç şey her neyse –aslında ne olduğunu Tanrı'ya şükür bilmiyorlardı!– ondan ziyade bu özelliğiyle tanırdı. Kendi tarzında, tipinin güçlü etkisiyle, birlikte yaşanması korkunç bir koca olmuş, tipi onu tatsız bulan kadında hınç uyandırmıştı. Zaten Kate'e de, böyle bir çehreye ve davranış biçimine sahip bir babayı yalnız bırakmanın bir bakıma kolay olmayabileceğini düşündürmemiş miydi? Buna rağmen, bilmediği, hayal edemeyeceği çok şey olsa da, o anda babasının bu tür açmazların odağında olma alışkanlığını ikisi de hissetti. Küçük kızının güzelliğini elle tutulur bir değer olarak görmenin yanı sıra, kendi yakışıklılığının tek tek her unsurunun değerini de öteden beri bilmişti. Garip olan, bu özelliklerin kendisine her şeye rağmen yardımcı olması değildi; asıl garip olan, daha fazla yardımcı olmamalarıydı. Bununla birlikte, her zamanki gibi hâlâ yardımcı oluyorlardı; Kate'in baştaki tahammülsüzlüğüne rağmen ona sabredebilmesi, şimdi de yardımcı olduklarını kanıtlıyordu. Kate o saniyede babasının ne söyleyeceğini tahmin etti: "Böyle bir karar verdiğine gerçekten inanmamı mı bekliyorsun?"

Kate kendi vereceği cevabı düşünmek zorunda kaldı. "Senin neye inandığını galiba umursamıyorum baba. Aslında senin herhangi bir şeye inandığını da düşünmüyorum; ayrıca," diye eklemekte sakınca görmedi, "senin de sana inanıldığını düşündüğünü sanmıyorum. Gördüğün gibi, seni tanımıyorum baba."

"Ve bu eksikliği giderebileceğini mi düşünüyorsun?"

"Yok canım, katiyen. Mesele bu değil. Seni bunca zaman anlamadıysam bundan sonra da anlayamam; önemli de değil. Ben senin anlaşılabileceğini değil, seninle yaşanabileceğini düşündüm. Tabii nasıl idare ettiğin hakkında en ufak bir fikrim yok."

"İdare etmiyorum." diye cevap verdi Mr. Croy, neredeyse neşe içinde.

Kızı etrafına tekrar göz gezdirdi; dikkati çekecek bunca az şeye rağmen görülecek bu kadar çok şey olması tuhaf gelebilirdi insana. Görülen, çirkinlikti – o kadar belirgin ve elle tutulurdu ki, adeta bir dayanaktı. Bir çerçeveydi, bir dekordu ve sonuçta, bu bakımdan, korkunç bir hayat belirtisiydi; dolayısıyla Kate'in cevabına temel teşkil ediyordu. "Ah, özür dilerim. Bolluk içinde yüzüyorsun."

"İntihar etmeyişimi tekrar mı yüzüme vuruyorsun?" diye sordu babası tatlı tatlı.

Kate bu soruya cevap verme gereği duymadı; gerçekleri konuşmak için oturuyordu orada. "Annemin vasiyetiyle bütün endişelerimizin su yüzüne çıktığını biliyorsun. Mirası korktuğundan da cüziymiş. Nasıl yaşamışız, bilemiyoruz. Toplam olarak, Marian için yılda yaklaşık iki yüz, benim için de, ama ben yüzünü Marian'a veriyorum."

"Seni yufka yürekli!" diye iç geçirdi babası, derin bir tecrübeyle konuşurcasına.

"Geriye kalan yüz," diye devam etti Kate, "seninle ikimizin geçimine katkı olur."

"Geriye kalanı ne olacak?"

"Senin bir katkın olamaz mı?"

Babası ona bir baktı, sonra ellerini cebine sokup sırtını dönerek Kate'in açık bırakmış olduğu balkon kapısının önünde durdu bir süre. Kate daha fazla bir şey söylemedi – babasını orada sorusuyla baş başa bıraktı; bir dakika kadar süren sessizlik, odaya hiç yakışmayan yumuşak mart havasıyla, cılız güneşle birlikte içeri dolan bahçıvanın haykırışıyla ve Chirk Sokağı'nın küçük, gündelik uğultularıyla bölündü. Mr. Croy bir süre sonra kızına yaklaştı, ama soru geçerliliğini kaybetmişçesine bir tavır takınmıştı. "Neden birden galeyana geldin, anlamıyorum."

"Tahmin edebileceğini düşünmüştüm. Her neyse, söyleyeyim. Maud Teyze bana bir teklifte bulundu. Ama bir şart da koştu. Onun evinde yaşamamı istiyor."

"Daha ne isteyebilir ki, Tanrı aşkına?"

"Bilmem ki – çok şey isteyebilir. O kadar değerli bir hazine değilim." diye açıkladı genç kız, biraz sert bir tonda. "Daha önce kimse beni evinde istemedi."

Daima gerekli görünüme bürünen babası şu anda ilgiden fazla şaşkınlık sergiliyordu. "Hiç teklif almadın mı?" Böyle bir şey Lionel Croy'un kızı için imkânsızmış, hatta bunu itiraf etmek, baba kız arasında bile Kate'in güvenli, neşeli tavrına yakışmıyormuş gibi konuşuyordu.

"Zengin akrabalardan almadım. Bana karşı son derece cömert, ama bir anlaşmaya varmamızın zamanı geldiğini söylüyor."

Mr. Croy kesinlikle onaylıyordu. "Elbette geldi – zamanı; ne demek istediğini de tahmin edebiliyorum."

"Emin misin?"

"Kesinlikle. Benimle bütün ilişkini kestiğin takdirde sana 'bakacağını' söylemek istiyor. Şart koştuğunu söylüyordun. Şartı bu tabii ki."

"İşte," dedi Kate, "bu yüzden galeyana geldim. Ve karşındayım."

Mr. Croy tamamen anladığını bir işaretle gösterdi; ardından, birkaç saniye içinde durumu tersine döndürmeyi başardı. "Benim gerçekten senin yükünü kaldırabilecek durumda olduğumu mu düşünüyorsun?"

Kate biraz duraksadı, ama cevabı netti. "Evet."

"Öyleyse zekâ düzeyin zannedebileceğimden daha düşük."

"Niçin? Yaşıyorsun. Bolluk içinde yüzüyorsun. Refah içindesin."

"Ah, hepiniz benden hep nefret ettiniz!" diye mırıldandı babası, tekrar dalgın bir edayla pencereden dışarı bakarak.

"Tatlı bir anıdan ibaret değilsin." dedi Kate, babasının sözlerini duymamışçasına. "Senin kadar gerçek bir insan olamaz. Az önce harika

olduğun konusunda anlaştık. Biliyor musun, bana öyle geliyor ki sen –kendi tarzında– benden çok daha sağlam basıyorsun yere. Dolayısıyla, eninde sonunda baba kız olmamızın şu anda bizim için önemli olması gereğinin korkunç bir şey olduğunu söyleme bana. Ben bunun ikimiz için de rol oynaması gerektiğini düşündüm. Az önce söylediğim gibi," diye devam etti, "hayatınla ilgili hiçbir bilgim yok, ama her neyse, kabul etmeye hazırım. Kendi açımdan, senin için elimden geleni yapacağım."

"Anlıyorum." dedi Lionel Croy. Ardından sadede gelerek sordu: "Ne yapabilirsin peki?" Kate bu soru karşısında duraksadı, babası suskunluğunu cevap kabul etti. "Teyzenden benim uğruma vazgeçmeni –elbette kendi kendine– ulvi bir fedakârlık olarak adlandırabilirsin, ama söyler misin bana, bu ulvi fedakârlığının bana nasıl bir faydası olabilir?" Kate suskunluğunu koruyunca babası devam etti. "Bu harika dönemde, bize uzatılan herhangi bir yardım elini geri çevirebilecek imkânlara sahip olmadığımızı hatırlamanı rica ederim. 'Vazgeçmek'ten söz etmene bayıldım canım! İnsan sırf çorbayla beslenmek durumundaysa kaşık kullanmaktan vazgeçmez. Senin kaşığın, yani teyzen ise, kısmen bana da ait, lütfen bunu unutma." Kate bunun üzerine çabasının sonuna gelmiş, birçok şeyin nafileliliğini ve bıktırıcılığını görmüş gibi ayağa kalkıp daha önce de danıştığı zavallı aynanın karşısına geçti tekrar. Şapkasını bir kez daha düzeltti; bunun üzerine babası bir yorumda daha bulundu – ancak bu kez sabırsızlığın yerini açık bir beğeni almıştı. "Gayet iyi durumdasın! *Bana* bulaşıp kafanı karıştırma!"

Kate babasına döndü. "Maud Teyze'nin koştuğu şart, seninle bütün ilişkimi kesmem; seni asla görmeyeceğim, konuşmayacağım, mektup yazmayacağım, sana yaklaşmayacağım, haber göndermeyeceğim, hiçbir temas kurmayacağım. İstediği, benim için artık var olmaman."

Lionel Croy öteden beri hakaret karşısında güvenli görünmek ister gibi, adeta parmak ucunda yürürdü – "tarifsiz" diye nitelenen özelliğinin bir unsuruydu bu. Ne var ki daha da olağanüstü olanı, bazen neleri hakaret kabul ettiği, bir de neleri etmediğiydi. Her halükârda şu anda parmak ucunda yürüyordu. "Maud Teyzen son derece yerinde bir talepte bulunmuş canım – bunu rahatlıkla söyleyebilirim!" Ancak bu yorumu, birçok şeyi anlamış olan Kate'in belki bir mide bulantısı nedeniyle ilk anda susmasına yol açınca, babası devam etme fırsatı buldu: "Demek şartı bu. Peki vaatleri

nedir? Tam olarak ne yapmayı taahhüt ediyor? Bunu belirginleştirmen gerekiyor."

"Yani," dedi Kate bir süre sonra, "sana ne kadar bağlı olduğumu ona hissettirmem mi gerekiyor?"

"İmzalayacağın anlaşmanın senin için ne kadar acımasız, ne kadar ağır olduğunu hissettirmen gerekiyor. Vazgeçmemek için direnmeye değmeyecek zavallı, mahvolmuş bir yaşlı babayım – kabul ediyorum. Ama vazgeçme karşılığı hiçbir şey elde edilemeyecek kadar da mahvolmuş bir zavallı değilim."

"Sanıyorum teyzem epeyce şey elde edeceğim kanısında." dedi Kate, neredeyse neşeli bir tonla.

Babası buna benzersiz letafetiyle karşılık verdi. "Peki madde madde belirtiyor mu?"

Kate oyunu sürdürdü. "Aşağı yukarı. Ama doğrusu, çoğu zaten bekleyeceğim şeyler – kadınların birbirine verebileceği, senin anlamayacağın şeyler."

"Ben daima anlamam gerekmeyen şeyleri en iyi anlarım! Ama benim istediğim," diye devam etti babası, "senin vicdanına seslenmek, karşında müthiş bir fırsat olduğunu kafana yerleştirmek; üstelik bu fırsat için aslında *bana* teşekkür etmen gerekir, lanet olsun."

"Açıkçası, 'vicdanımın' bununla ne ilgisi olduğunu anlayamadım." dedi Kate.

"Öyleyse sevgili kızım, kendinden utanman gerekir. Siz hepiniz katı, kof insanlar olarak neyin kanıtısınız, biliyor musun?" Bu soruyu sevimli bir edayla, ani bir coşkuyla sordu. "Çağımızın yürekler acısı yüzeysel ahlakının. Bayağı, gaddar dünyamızda aile duygusu tamamen yozlaştı. Bir zamanlar benim gibi bir adam –benim gibi bir baba demek istiyorum– senin gibi bir evladın gözünde tartışılmaz bir değerdi; sanıyorum iş dünyasında 'varlık' deniyor." Sohbet havasında açıklamaya devam etti. "Gerekli duygulara sahip olsan benim *için* yapabileceklerinden söz etmiyorum sadece, beni *kullanarak* yapabileceklerinden de söz ediyorum – zaten fırsat dediğim şey de bu. Ne var ki," diye fütursuzca sürdürdü, "bunların ikisi

aynı kapıya çıkabilir. Bunu anlayabildiğin takdirde, beni kullanmak hem görevin, hem de fırsatın. Benim ne işe yarayabileceğimi anlayarak aile duygunu kanıtlayabilirsin. *Bendeki* aile duygusu sende olsa, benim hâlâ işe yarayabileceğimi anlardın – birçok bakımdan. Hatta beni bir servete dönüştürebilirdin." diye bağladı Mr. Croy sözünü. Sessizliği, daha doğrusu finali, hafızasının yersiz sabırsızlığı yüzünden fazla etkili olamadı. Kızının bir sözü geldi aklına. "Küçük mirasının yarısını hibe etmek üzere mi anlaştın?"

Kate'in tereddütü kahkahaya dönüştü. "Hayır – herhangi bir 'anlaşma' yapmadım."

"Ama fiilen Marian'ın iç etmesine izin mi vereceksin?" Karşılıklı yüz yüze duruyorlardı, ama Kate babasının meydan okumasına o kadar kararlı bir tavırla karşılık vermiyordu ki, Mr. Croy devam etmekten başka çare bulamadı. "Kocasının bıraktığına ek olarak yılda üç yüz sterlin gelir mi öngörüyorsun onun için? Senin ahlak anlayışın *bu* mu?" diye yüksek sesle düşündü, bu savurganlığın kaynağı olan babası.

Kate cevabını zorlanmadan buldu. "Sence her şeyi sana mı vermeliyim?"

"Her şey" ifadesinin babasını etkilediği belliydi – hatta cevabının tonunu belirleyecek kadar. "Hayır, katiyen. Buraya gelme sebebi olarak gösterdiğin teklifini reddetmişken bunu nasıl sorabilirsin? Benim fikrimi değerlendirebildiğin şekilde değerlendir; sanıyorum yeterince açık ifade ettim, ister kabul et, ister etme. Buna rağmen başka fikrim olmadığını da ekleyeceğim; varım yoğum bu. Özetle, benim nazarımda senin görevin bu."

Kate'in yorgun tebessümü, adeta gülünç bir görünürlük kazanmış olan "görev" kelimesine yöneldi. "Bu tür konularda muhteşemsin! Sanırım seni bir konuda temin etmem gerekir," diye devam etti, "teyzemle bu anlaşmayı imzaladığım takdirde, onurlu bir biçimde, harfiyen uygulayacağım."

"Elbette bir tanem! Ben de zaten senin onuruna sesleniyorum. Oyunu oynamanın tek yolu oynamaktır zaten. Teyzenin senin için yapabileceklerinin sınırı yok."

"Beni evlendirmek açısından mı demek istiyorsun?"

"Başka ne demek isteyebilirim ki? Münasip biçimde evlendirip..."

"Sonra?" diye sordu Kate, babası yarıda kesince.

"Sonra da – eh, o zaman seninle konuşurum. Tekrar ilişkiye geçerim."

Kate etrafına bakınıp şemsiyesini eline aldı. "Teyzemden korktuğun kadar dünyada hiç kimseden korkmadığın için mi? Evlenecek olursam, kocam en azından teyzem kadar korkunç olmayacağı için mi? Eğer kastettiğin buysa, doğruluk payı olabilir. Ama ayrıca münasip biçimde derken neyi kastettiğine de bağlı değil mi? Ne var ki," diye ekledi Kate, şemsiyesinin fırfırıyla oynayarak, "kocamın seni bizimle birlikte yaşamaya ikna etmesi gerektiği kanısında değilsin sanırım."

"Yok canım – katiyen." Mr. Croy kızının kendine atfettiği korkuya da, umuda da gücenmemiş gibi konuştu; hatta her iki atfı da adeta zihinsel bir gevşemeyle karşıladı. "Durumunu bütünüyle teyzenin ellerine bırakıyorum. Onun görüşlerini gözüm kapalı kabul ediyorum; seçeceği erkeği tam bir güvenle kabul ediyorum. Eğer *onun* gözünde – onun gibi benzersiz bir snobun gözünde – yeterince iyiyse, benim için de yeterince iyidir; bana kötü davranacağından kuşku duymayacağı birini seçeceğinden emin olmama rağmen. Ben sadece teyzenin istekleri doğrultusunda hareket etmeni arzuluyorum. Senin yoksul olmaman için elimden geleni yapacağım bir tanem." dedi Mr. Croy.

"Öyleyse hoşça kal baba." dedi Kate, görünüşe bakılırsa daha fazla tartışmaktan vazgeçmesiyle sonuçlanan bir düşünme süresinin ardından. "Uzun süreliğine veda ettiğimi söylememe gerek yok herhalde."

Bunun üzerine babası gerçek bir ilhamla konuştu. "Açıkça ebediyen desene. Benim hiçbir şeyi yarı yarıya yapmadığımı, hiçbir zaman yapmadığımı görecek kadar adaletli ol – kendi üzerime bir sünger çekmeyi teklif ediyorsam, iyice ıslatılmış, sertçe uygulanan nihai süngeri çekiyorum demektir."

Kate o güzel, dingin yüzünü babasına çevirip o kadar uzun süre baktı ki, gerçekten son kez olabilirdi. "Senin nasıl biri olduğunu bilmiyorum ki."

"Ben de bilmiyorum canım. Hayatım boyunca nafile anlamaya çalıştım. Kimseye benzemiyorum – ne yazık ki. Benim gibi çok kişi olsaydı ve bir araya gelebilseydik, kim bilir neler yapardık. Ama artık önemi yok. Güle güle canım." Öpüşüp öpüşmeyecekleri konusunda kızının arzusundan bile

emin değilmiş gibi görünüyordu, ancak kararsızlığından dolayı utanmıyordu da.

Kate durumu netleştirmeden önce bir süre daha bekledi. "Keşke yanına gelmeye hazır olduğumu *gerçekten* sana bildirdiğime tanıklık edebilecek biri olsaydı – her ihtimale karşı."

"Ev sahibesini çağırmamı ister misin?" diye sordu babası.

"Belki bana inanmayacaksın," diye devam etti Kate, "ama buraya gerçekten senin bir çıkar yol bulmuş olacağını umarak geldim. Her halükârda seni hasta halinle bıraktığıma üzgünüm." Babası bunun üzerine sırtını dönüp daha önceki gibi kurtuluşu pencerenin önünde durarak sokağa bakmakta buldu. Kate biraz sonra, "Şöyle ifade edeyim –ne yazık ki tanıksız olarak– aslında tek söz söylemen yeterli." diye ekledi.

Babası bu sözlerin karşılığını hâlâ sırtı dönük olarak verdi. "Sana o sözü zaten söylemişim gibi gelmiyorsa, zamanımızı boşa harcamışız demektir."

"Teyzemin seninle ilgili talebinin aynısını teyzemle ilgili olarak yerine getirmeyi sana taahhüt edebilirim. Onun talebi, benim bir seçim yapmam. Pekâlâ, seçimimi yapıyorum. Senin için onunla ilişkimi tamamen keserim."

Babası nihayet yüzünü döndü. "Hayatım, canımı sıkıyorsun, biliyor musun? Açık konuşmaya çalıştım, haksızlık ediyorsun."

Ama Kate bu sözlerin üstünde durmadı, samimi olduğu son derece aşikârdı. "Baba!"

"Nedir senin derdin, anlamıyorum," dedi babası; "kendini toparlamazsan –yemin ederim– duruma el koyacağım. Seni bir arabaya bindirip sağ salim Lancaster Gate'e götüreceğim."

Kate gerçekten dalgın, mesafeliydi. "Baba."

Bu kadarı fazlaydı, babası sertçe cevap verdi: "Ne var?"

"Benim ağzımdan bu sözleri duymak sana garip gelebilir, ama bana bir iyiliğin, bir yardımın dokunabilir."

"Zaten ben de seni buna inandırmaya çalışmıyor muyum?"

"Evet," diye cevap verdi Kate sabırla, "ama yanlış şekilde. Bütün dürüstlüğümle söylüyorum ve ne dediğimi de biliyorum. Bir ay öncesine kadar senden bir yardım veya destek bekleyebileceğimi düşündüğümü iddia edecek değilim. Durum değişti – olan bu; yeni bir sorunla karşı karşıyayım. Ama bu durumda bile senin bir şey 'yapmanı' istemiyorum, mesele bu değil. Sadece beni geri çevirme yeter – hayatımdan çıkma. 'Pekâlâ, madem istiyorsun, birlikte mücadele ederiz. Nasıl veya nerede olacağını önceden düşünmemize gerek yok; inanırsak bir yolunu buluruz,' desen yeter. Hepsi bu – bana yapabileceğin iyilik bu. Senden mahrum olmamak benim yararıma olur. Anlıyor musun?"

Babası anlamıyorsa, kayıtsız kaldığı için değildi. "Sen âşık olmuşsun, teyzen de bunu biliyor ve –eminim son derece geçerli nedenlerden ötürü– durumdan hiç hoşlanmayıp itiraz ediyor; senin derdin bu. İstediği kadar itiraz etmeye hakkı var! Bu konuda ona gözlerim kapalı güveniyorum. Git artık lütfen." Babası öfkeyle değil –hatta sonsuz bir kederle– konuşmakla birlikte, onu kovdu. Kate bir tepki göstermeye fırsat bulamadan, hislerini tam olarak ifade edebilmek için kapıyı açmıştı bile. Hakkını vermek gerekir, şiddetle kınamasına rağmen, cömertçe şefkat de gösterebiliyordu. "Sana güveniyorsa acırım ona, büyük bir yanılgı içinde."

Kate birkaç saniye cereyanda durdu. "Benim en çok acıdığım kişi o değil; birçok konuda yanılgı içinde olabilir, ama ondan daha büyük yanılgılar içinde olanlar var. Yani," diye açıklamaya girişti, "bana güvenmek konusunda."

Babası, kastettiği şeyin söylediklerinden farklı olabileceği şeklinde yorumladı bu sözleri. "Yani *iki* kişiyi mi kandırıyorsun, Mrs. Lowder'ı ve bir başkasını mı?"

Kate kayıtsızlıkla başını iki yana salladı. "Şu anda kimseyi kandırmak gibi bir niyetim yok – hele Mrs. Lowder'ı. Beni yüzüstü bırakırsan," –kendi kendine sonuç çıkarır gibiydi– "hiç değilse kolaylık sağlamış olacaksın. Kendi yoluma gideceğim – kendi görüşüme uygun şekilde."

"Yani yolun, beş parasız bir serseriyle evlenmek mi olacak?"

"Pek az şey veriyorsun, ama karşılığında çok şey istiyorsun." dedi Kate.

Babası, Kate'in itilip kakılmaya tahammül etmediğini hatırlatmasıyla kızının karşısında bir kez daha durakladı; bir süre sert sert baktı, ama çoktandır genel itiraz gücü bununla sınırlı kalıyordu. "Teyzenin kınamasına maruz kalacak kadar alçaldıysan, benim tartışmama maruz kalacak kadar da alçalmışsın demektir. Kesinlikle uygunsuz biri yoksa aklında, bu konuşmalarının anlamı nedir?" Kate'ten cevap gelmeyince devam etti: "Kim bu sinsi dilenci?"

Kate'in cevabı gecikmekle birlikte soğuk ve netti. "Sana bütün iyi niyetiyle davranmaya eğilimli. Hatta sana iyi davranmaktan başka arzusu yok."

"Öyleyse *gerçekten* salağın teki! Ayrıca yoksul ve çekilmez biri olmasının onu benim gözümde yücelteceğini nasıl düşünebilirsin?" diye sürdürdü babası ısrarla. "Salağın bile iyisi kötüsü vardır, sen özenle kötü cinsini seçmişsin belli ki. Neyse ki teyzen bu tipleri bilir; dediğim gibi, bu konuda teyzenin değerlendirmesine tam olarak güveniyorum; son kez söylüyorum, teyzenin kabul etmediği birini benim kabul etmem söz konusu değil." Ardından son sözünü söyledi: "Eğer ikimize de meydan okuyacak olursan..."

"Evet baba?"

"Eh, sevgili kızım, sanıyorum –sen bütün saflığınla beni önemini tamamen yitirmiş bir adam olarak düşünsen de– seni pişman etmenin bir yolunu bulabilirim hâlâ."

Kate ciddi bir ifadeyle bir süre sustu, ama zannedilebileceği gibi babasının ne kadar tehlikeli olabileceğini tartmıyordu. "Eğer vazgeçersem, senden korktuğum için vazgeçmeyeceğim."

"Vazgeçmediğin sürece istediğin kadar korkusuz olabilirsin!" diye cevabı yapıştırdı babası.

"Yani benim için hiçbir şey yapamaz mısın?"

Mr. Croy bu kez hataya yer bırakmayacak şekilde –sahanlıkta, kıvrılarak yükselen basamakların tepesinde, üzerlerine adeta yapışan garip kokunun içinde– kızının talebinin ne kadar nafile olduğunu gösterdi. "Hiçbir zaman görevimden fazlasını yaptığım iddiasında olmadım; sana en iyi, en açık

seçik tavsiyelerde bulundum." Ardından onu harekete geçiren yay fırladı. "Hoşuna gitmiyorsa, Marian'a git, seni teselli etsin." Affedemediği şey, Kate'in, annesinin kendilerine bırakabildiği cüzi gelirin kendi payına düşen kısmını Marian'la paylaşmasıydı. Oysa *kendisiyle* paylaşması gerekirdi.

II

Kate annesi ölünce Mrs. Lowder'a gitmişti – gitmek için gösterdiği çabanın gerginliğini ve acısını şimdi hatırlayınca, o günden bu yana ne kadar çok yol aldığını görüyordu. Başka çaresi yoktu – öteki evde hiç para yoktu, ev sahibesi ölüm döşeğinde hasta yatarken birikmiş olan ödenmemiş faturalardan ve her şey "miras" kapsamında olduğu için herhangi bir şeyi paraya dönüştürmeye çalışmaması gerektiği uyarısından başka şey yoktu. Mirasın en iyi ihtimalle ne gibi bir meblağa ulaşacağı oldukça ürkütücü bir muammaydı; daha sonra, haftalar boyunca ablasıyla birlikte korktuklarından biraz daha düşük bir meblağ olduğu anlaşıldı; ne var ki Kate başlangıçta mirasın Marian ve çocukları adına denetlendiğini kırgınlıkla hissetmişti. Kate'in mirasa ne yapabileceğini düşünüyorlardı ki? Aslında tek istediği tamamen vazgeçmekti – kendi payından vazgeçmek; Maud Teyze'nin bu konudaki kesin müdahalesi olmasa vazgeçerdi de. Maud Teyze'nin müdahalesi şimdi iyice keskinleşmişti; diğer konuda, asıl önemli konuda bu müdahale ya aynen kabul edilecek ya da bütünüyle reddedilecekti. Buna rağmen, kış mevsiminin sonuna geldiklerinde, Kate hangi tutumu seçtiğini sorsalar söyleyemezdi. Kendi davranışlarıyla ilgili başka insanların yorumunu açığa vurulmayan bir alayla ilk kez kabul etmek zorunda kalmıyordu. Çoğunlukla başkalarının işine gelen yoruma teslim olurdu – doğru yaşama biçimi bu gibi geliyordu ona.

Hyde Park'ın ve uzun South Kensington arazilerinin öte yanında, Lancaster Gate'teki yüksek, geniş, zengin ev, çocukluğu ve genç kızlığı boyunca ona gençliğinin muğlak dünyasının en uzak sınırı gibi görünmüştü. Hareket ettiği nispeten küçük çevredeki her şeyden daha uzak, daha rastgeleydi ve oraya, çocuk yaşta gelişmiş katı değerlendirmesiyle, uzun, dümdüz, moral bozucu manzaralardan, teleskop gibi uzayıp düzleşen sokaklardan giderek ulaşılırdı, oysa hayatlarındaki diğer şeylerin neredeyse tamamı, en kötü ihtimalle Cromwell Yolu'nun dönemecinde, en uzağı, Kensington Bahçeleri'nin daha yakındaki bölümündeydi. Mrs. Lowder, Kate'in tek "gerçek" akrabasıydı, yengesi değildi, dolayısıyla hem eski günlerde, hem de büyük felaketten sonra bir işaret vermesi beklenecek kişi oydu; genç kahramanımızın bu konudaki hissiyatı, yıllar öncesinde edindiği izlenime dayanıyordu: Söz konusu sürede verilen işaretler hiçbir zaman duruma uygun olmamıştı aslında. Croy çocukları için bu akrabanın başlıca

işlevi –belirli ölçüde bir toplumsal önem bahşetmesinin dışında– onların gözünde, ne beklememeleri gerektiği konusunda bir fikir oluşturmalarını sağlamaktı. Kate bu meseleleri daha tecrübeli bir gözle incelediğinde, Maud Teyze'nin farklı olamayacağını anlamıştı – bu arada başka birçok şeyin farklı olabileceğini kavramıştı; bununla birlikte, kuzey sınırının soğuk esintisine karşı bir yükümlülük bilinciyle yaşamış oldukları halde, o şartlarda başka türlü yaşamalarının da imkânsız olduğunu düşünüyordu. Sonuçta belirginlik kazanan şey, Mrs. Lowder'ın, kendilerinden hoşlanmamakla birlikte zannettikleri ölçüde nefret etmediği olmuştu. Her halükârda, ara sıra onları ziyarete gelmesi, belirli aralıklarla kendi evine davet etmesi, kısacası, şimdiki bakış açısıyla kız kardeşine sürekli bir mağduriyet lüksünü en iyi şekilde yaşatacak koşullarda ilişki kurması, hep bu nefretiyle ne kadar boğuştuğunu göstermek amacını güdüyordu. Kate bu kız kardeşin, zavallı Mrs. Croy'un ablasına hep içerlediğini, onları, Marian'ı, kendisini ve oğlanları belirli bir tutum benimsemek üzere yetiştirdiğini biliyordu; bu tutumun belirtilerini birbirlerinde huşu içinde seyretmişlerdi. Söz konusu tutum, Maud Teyze'ye, –Tanrı'ya şükür– kendi kendilerine yettiklerini, onun davetleri gibi düzenli aralıklarla, açıkça belirtmekti. Ama Kate büyüdükçe bunun temelindeki nedenin, *Maud Teyze'nin* onlara yetmemesi olduğunu anlamıştı. Sunduğu az şey itiraz ederek kabul edilecekti, ama itirazın nedeni, sunulanın fazlalığı değildi. Sundukları son derece yetersiz olduğu için onları kırıyordu – asıl yaralayıcı olan buydu.

Genç kahramanımızın Hyde Park'a bakan yüksek güney penceresinden gördüğü yeni şeylerin (bazıları aslında eski şeylerin değiştirilmiş, başka alanlardaki terimiyle rötuş yapılmış hali olmakla birlikte) sayısı o kadar fazlaydı ki, şu anda hayatı, haftalar geçtikçe giderek daha çarpıcı ve seçkin bir yabancının çehresini arz ediyordu ona. Artık yaşı geçmişti – yirmi beş yaşın fikir değiştirmek için geç olduğunu düşünüyordu; genel olarak daha önceki cehaleti yüzünden hafif bir pişmanlık duyuyordu sadece. Dünya onun sınırlı okumalarındakinden farklıydı –daha iyi de olabilirdi, daha kötü de– ve bu durum geçmişini boşa harcamış olduğu duygusunu yaratıyordu. Daha önce anlamış olsa, dünyayla karşılaşmasına daha iyi hazırlanabilirdi. Her gün yeni keşiflerde bulunuyordu; bazıları kendiyle ilgiliydi, bazıları da başka insanlarla. Bu keşiflerden –farklı kategorilerdeki– ikisi, münavebeli olarak kafasını en çok meşgul eden ve kaygı uyandıran keşiflerdi. Maddiyatın kendisine ne kadar hitap ettiğini daha önce hiç fark etmediği

şekilde görüyordu. Hayatın, kimi eski yönlerinin tersine, şimdi ona başarıyla "süslenmiş" bir elbise gibi görünmesinin sebebinin fırfırlar ve danteller, kurdeleler, ipekliler ve kadifeler olduğunu fark ediyor ve fark ettikçe yüzü kızarıyordu. Bu tür şeylerden zevk almaya korkunç biçimde eğilimliydi. Teyzesinin kendisine tahsis ettiği güzel odalardan hoşlanıyordu – hayatında herhangi bir şeyden hoşlandığından daha çok hoşlanıyordu açıkçası; teyzesinin bu gerçeği gördüğünden şüphelenmesi de ona müthiş bir rahatsızlık veriyordu. Teyzesi muhteşemdi – ona öteden beri haksızlık etmişti. Bu refah sabahtan akşama teyzesinin damgasını hissettiriyordu ona, ama teyzesi –her ne kadar tuhaf gelse de– yakından tanıdıkça insanın yüreğini ağzına getiren bir kişiydi.

Kate'in ikinci büyük keşfi, Lexham Gardens Sokağı'ndaki harap evin, Mrs. Lowder için yüzeysel bir konu olmak şöyle dursun, gece gündüz kafasını meşgul etmiş olmasıydı. Kate kış mevsiminde, yalnız geçirdiği saatler boyunca hedefi belirgin gözlemlerde bulunmuştu; matemiyle açıklanan yakın zamandaki olaylar sayesinde bir ölçüde yalnız kalabiliyordu ve komşusunun etkisi bilhassa bu yalnızlıkta kendini gösteriyordu. Maud Teyze ta aşağıda oturmakla birlikte, varlığıyla hassas bir yeğen üzerinde büyük bir baskı oluşturabilirdi. Bu hassas yeğen çok önceden beri mimlenmiş olduğunu artık biliyordu. Uzun bir aralık öğle sonrasında, üst kattaki şöminede yanan ateşin başında anlatabileceğinden daha fazla şey biliyordu. O kadar çok şey biliyordu ki, bildikleri kendisini orada tutuyor, ara sıra ateşin aydınlattığı küçük ipek döşemeli kanepesiyle, pencereden bakınca gördüğü, gri bir Middlesex haritası gibi uzanan manzara arasında mekik dokumasına sebep oluyordu. Sığınağını terk edip aşağı inmek, keşiflerinin bir bölümünü yarıda bırakmak, onlarla ya yüzleşmek ya da onlardan kaçmak anlamına geliyordu; oysa yüksekteyken keşifleri, ikmali yapılmış bir kalede ta uzaklardan duyulan bir kuşatmanın uğultusuna benziyordu. Bu haftalar boyunca gerginliğinin, tedirginliğinin sebeplerinden neredeyse hoşlanmıştı: Annesinin ölümü, babasının çöküşü, ablasının sıkıntıları, mali beklentilerinin sınırlılığının onaylanması, özellikle de kendi deyişiyle, insan gibi davrandığı –yani hâlâ başkaları için bir şeyler yaptığı– takdirde sıfırı tüketeceğini kabul etmek zorunda olması. Kedere ve durgunluğa hakkı olduğunu düşünüyordu; bunları erteleyici güçleri yüzünden benimsiyordu. Temelde erteledikleri şey, feda etme meselesiydi, gerçi henüz tam olarak neyi feda edeceğini bilmiyordu; genelde her şeyin

Maud Teyze'nin hâkim "kişiliğine" feda edilmesi – zaman zaman bu şekilde algılıyordu meseleyi. Maud Teyze kişiliğiyle muhteşemdi ve bu cüsseli kişilik, düzenlenmiş hayatının koyu, sisli atmosferinde kuşkusuz büyütülmüş bölümler ve elbette flu bölümler olduğu için hâkimdi. Hepsi de, hem flu, hem net olanlar, güçlü bir iradeyi ve mutlak denetimi temsil ediyordu. Kate yenilip yutulabileceğini pekâlâ biliyor ve kendini sırası gelinceye kadar bir iki gün kenarda tutulan, ama er veya geç, mutlaka dişi aslanın kafesine atılacağından emin, tir tir titreyen bir oğlağa benzetiyordu.

Kafes Maud Teyze'nin şahsi odası, bürosu, muhasebe odası, savaş meydanıydı; kısacası, zemin katta yer alan, büyük hole açılan ve genç kahramanımıza, giriş çıkışlarında bir nöbetçi kulübesi ya da geçiş turnikesi gibi görünen özel hareket alanıydı. Dişi aslan bekliyordu –oğlak en azından bu kadarının bilincindeydi–; haklı olarak, yumuşak olduğunu tahmin ettiği bir lokmanın yakınında olduğunun farkındaydı. Bu arada dişi aslan bir gösteri için biçilmiş kaftandı; ister kafeste, ister başka yerde, olağanüstü bir görüntü sergiliyordu; heybetli, görkemli, kanlı canlı, parlak, her daim satenlere bürünmüş, yanıp sönen payet ve mücevherlerle ışıl ışıl, pırıltılı akik gözlü, parlak kuzguni saçlıydı; özellikle köşelerde ve kıvrımlarda –sanki fazla gerginmişçesine– göze çarpan, bakımlı porseleni andıran bir tene sahipti. Yeğeni ona gizli bir ad takmıştı –gizli tutuyordu–; hayal gücünü kısıtlamadığı zamanlar onu nedense adanın tipik bir ürünü olarak görüp, Pazar Yeri Britannia'sı diye adlandırıyordu –yanılgıya yer bırakmayacak şekilde Britannia, ama kulağına bir kalem sıkıştırılmış– ve bir fırsat bulup teçhizata bir miğfer, bir kalkan, bir üçlü mızrak ve bir defterikebir ekleyinceye kadar da rahat etmeyeceğini düşünüyordu. Ne var ki aslında Kate mücadele etmek zorunda kalacağı güçlerin, basit ve genel bir resmin çağrıştırabileceği güçler olduğunu düşünmüyordu; ne de olsa günler geçtikçe teyzesini tanımayı öğreniyordu; şu ana kadar en net olarak algıladığı, kolay benzerliklere güvenmenin hata olacağıydı. Britannia'nın hatırı sayılır bir yanı, gösterişli cehaleti, tüyleriyle kuyrukları, debdebeli mobilyaları ve göğsünü şişirişi, sahte zevk tanrıları ve sahte ses tonları, tek başlarına ele alındığında tehlikeli biçimde yanıltıcı olabilirdi. Karmaşık, incelikli bir Britannia'ydı o; pratik olduğu kadar tutkulu, bir cebi herkesin en çok bildiği, kendi resmi basılı sikkelerle, bir o kadar hacimli olan öteki cebi ise önyargılarla doluydu. Kısacası, saldırı ve savunma cephesinin ardında, bilgeliğiyle belirlediği işlemleri yürütürdü. Aslında genç

kahramanımız ikmali yapılmış kalede onu en çok, ima ettiğimiz gibi bir işgalci olarak düşünmek durumundaydı; bu bağlamda dehşetengiz olmasının sebebi de vicdansız ve ahlaksız olmasıydı. Sonuçta onu sessiz seanslarda, gençlere özgü doğaçlamalarla zihninde canlandırmak Kate'in işine geliyordu; bunun anlamı, ağırlığının tehlikeli bir düzeye ulaşabileceğiydi – o tehlikeler ki, dediğimiz gibi genç kadını üst katta oyalanma halinde, pusuda tutuyor, orta yaşlı olanıysa alt katta hem bir militan hem de diplomat olarak mümkün olduğunca çok yer kaplıyordu. Ancak tehlike, hayatın ve Londra'nın tehlikelerinden başka ne olabilirdi? Mrs. Lowder Londra'nın ta kendisiydi, hayatın ta kendisiydi – kuşatmanın uğultusu ve kavganın ortasıydı. Eninde sonunda, Britannia'nın korktuğu bazı şeyler vardı, oysa Maud Teyze hiçbir şeyden korkmazdı – görünüşe bakılırsa, meşakkatli düşüncelerden bile.

Kate bu izlenimlerini o kadar gizli tutuyordu ki, zavallı Marian'la bile paylaşmıyordu; oysa ablasına yaptığı sık ziyaretlerin görünürdeki nedeni hâlâ her şeyi konuşmaktı. Maud Teyze'ye son tavizi vermeyi geciktirmesinin bir nedeni de, Maud Teyze'nin doğrudan katiyen ilişki kurmadığı, çok daha yakın ve çok daha talihsiz aile ferdine, ablasına kendini adama özgürlüğüne sahip olmaktı. Bu durumun en büyük sıkıntısı ise, ablasıyla her görüşmesinde moralinin bozulması, elinin kolunun bağlanması, günden güne kan bağının insan hayatındaki rolünü, üstelik her zaman coşturucu ya da yumuşatıcı olmayan rolünü daha fazla hissetmesiydi. Şu anda bununla, kan bağıyla karşı karşıyaydı; annesinin bıraktığı en büyük "miras", kan bağı bilinciydi adeta; oysa annesi bu bilincin büyük bölümünü bünyesinde barındırmış ve alıp götürmüştü. Tacizkâr, bıktırıcı babası, tehditkâr, ödün vermez teyzesi, talihsiz küçük yeğenleri, doğal aileye bağlılık telini fazlasıyla geriyorlardı. Durumu kendi kendine –daha çok Marian'la ilgili olarak– kan bağını pekiştirmekle nereye varılabileceğini görmek olarak açıklıyordu. Eski günlerde bu yükümlülüğü yeterince ölçüp biçtiği kanısındaydı; o günlerde küçük kız kardeş sıfatıyla Marian'ı dünyanın en güzel, en sevimli, en akıllı, gelecekteki mutluluk ve başarısı en garantili kızı olarak görürdü. Görüşü şimdi değişmişti, ama tutumu birçok nedenden ötürü aynı görünmek zorundaydı. Değerlendirmelerinin öznesi artık güzel değildi, onu neden akıllı gördüğü de belirsizdi; bununla birlikte, dul kalmış, hüsrana uğramış, morali çökmüş, aksileşmiş olmasına rağmen daha da belirgin ve ısrarlı biçimde Kate'in

özbeöz ablasıydı. Kate'in onunla ilgili en sabit duygusu, Kate'e bir şeyler yaptıracağı duygusuydu; küçük kirasını aklından bir türlü çıkaramadığı, Chelsea'deki küçük, konforsuz evin kapısına her gelişinde, içeri girmeden önce acaba bu sefer ne yaptıracağını merak ederdi kaderine boyun eğerek. Hüsranın insanları bencilleştirdiğini derinden hissediyordu; küçük kız kardeş olarak ezilmişliğini, hayatının bitmez tükenmez bir kardeşlikle sınırlanmış olmasını Marian'ın sorgulamadan, sükûnetle –zavallı kadının tek sükûneti buydu– kabullenişine şaşırıp kalıyordu. Bu bakış açısına göre Kate'in tek varlık nedeni Chelsea'deki küçük evdi; elbette bunun ana fikri, insan kendinden ne kadar verirse o kadar azaldığıydı. Birileri her an insanı dişlemeye hazırdı, üstelik karşılarındaki kişiyi yiyip bitirdikleri akıllarından bile geçmiyordu. Tadını almadan yutuyorlardı çünkü.

Hem var olmak hem de görmek üzere yaratılmış olmak kadar büyük bir talihsizlik, en azından sıkıntı olmadığı kanısına varıyordu düşündükçe. Bu durumda insan hep olduğundan farklı bir şey görüyor ve dolayısıyla durumunun huzuruna varamıyordu. Ne var ki, nasıl olduğunu Marian'a hiçbir zaman göstermediği için, Marian Kate'in gördüğünün farkında da olmayabilirdi. Kate kendi gözünde erdem bağlamında riyakâr değildi, çünkü kendini feda ediyordu, ama aptallık bakımından riyakârdı, çünkü kendi dışındaki her şeyi kendine saklıyordu. En çok sakladığı da, Kate'in teyzesine boyun eğmesini sağlayacak her şeyi ablasının içgüdüyle yapmasını hangi duygularla seyrettiğiydi; bu ruh halinde belki en çok dikkatini çeken, servet yoksunluğunu bu kadar önemseyince insanın ne kadar yoksullaşabileceğiydi. Maud Teyze Kate aracılığıyla idare edilmeliydi, bu süreçte Kate'in ne olacağı hiç mi hiç önemli değildi. Kısacası, Marian'ın kazanç sağlaması için Kate'in gemilerini yakması gerekiyordu; Marian'ın bir kazanç sağlama isteği ise, aslında biraz ağır basması –anlayabilse– yerinde olacak haysiyet duygusundan tamamen yoksundu. Her ikisi adına gereğince haysiyetli olabilmek için Kate'in bencillik etmesi, ideal bir davranış biçimini benimsemesi –ki bundan daha bencilce bir şey olamazdı– ve dört küçüğün payına düşebilecek kırıntılara tercih etmesi gerekirdi. Mrs. Lowder'ın, büyük yeğeninin Mr. Condrip'le evlenmesinden duyduğu tiksinti şiddetinden pek bir şey yitirmemişti; sönük bir banliyö cemaatinin papazı olan ve azizleri andıran profiliyle göze batan Mr. Condrip'in inanılmaz derecedeki ahmaklığı, eleştirileri hep canlı tutacak kadar derinlere kazılmıştı zihninde. Her durumda, sistematik biçimde

profilini sunmuştu; öyle ya, sunabileceği başka bir şey yoktu – dünyaya başını çevirmeden yöneltebileceği bir bakıştan yoksun, kendi işine bakarak yaşama adabını hayal etmekten âcizdi. Maud Teyze eleştirilerinde oldukça tutarlıydı; böyle bir tutumu, merhamet ayrıcalığını kazanmış olmasından dolayı hata addetmeyecek türde bir insan değildi. Affetmemişti, hataları dikkate almamakla bağdaştırılabilecek tek davranışı, şu anda bu hataları – hayatta kalmış olan suçluyla birlikte– temsil eden küçük, sağlam birliği dikkate almamaktı. Aralarında fark gözetmeden bir bütün olarak düşündüğü iki tekinsiz törenden, düğün ve cenazeden sadece birincisine katılmış, ayrıca düğün öncesinde Marian'a cömert bir çek de göndermişti, ama bu, kendi gözünde Mrs. Condrip'in gidişatıyla açıkça kurulmuş bir bağlantının gölgesiydi sadece. Geleceği olmayan yaygaracı çocukları tasvip etmiyordu; hatalarını telafi edemeyen gözü yaşlı dulları tasvip etmiyordu; dolayısıyla onca şey yitirildikten sonra geriye kalan birkaç lüksten birini sunmuştu Marian'ın kullanımına: Sürekli şikâyet edebilmesi için bir bahane. Kate Croy, annelerinin aynı durumu başka bir cihetten ne şekilde ele aldığını gayet iyi hatırlıyordu; Marian'ın garezin meyvesini kesinlikle toplayamaması iki kız kardeşi sefaleti neredeyse eşit olarak paylaşmak durumunda bırakıyordu. Teorik olarak evet, ne yazık ki ikisinden biri artık dikkate alınmıyor, ama öteki bu durumu telafi edecek kadar dikkati üzerinde topluyorsa, Kate'in acımasız bir gurur sergilemeden kendini ayıramayacağını kim olsa görürdü. Genç kahramanımız babasıyla görüşmesinden sonraki gün bu dersi bütün keskinliğiyle aldı.

"Anlayamıyorum," dedi Marian o gün, "ne kadar korkunç bir durumda olduğumuz dışında bir şeyi nasıl düşünebiliyorsun?"

Kate cevaben, "Söyler misin, sen benim düşüncelerim hakkında ne biliyorsun?" diye sordu. "Bana öyle geliyor ki, *seni* ne kadar çok düşündüğümü yeterince kanıtlıyorum. Bunun dışında düşüncelerim seni niye ilgilendirsin şekerim?"

Marian buna yapıştırdığı cevaba kendini çeşitli biçimlerde hazırlamıştı, ama yine de cevabı hiç düşünmeden vermesinde bir beklenmediklik vardı. Kardeşinin geneldeki korkusunu tahmin etmişti, ama şimdi, meşum bir şekilde, özel bir korku çıkıyordu karşısına. "Senin hayatın bir tek seni ilgilendirir elbette; ayrıca sana ahkâm kesecek son insanın ben olduğunu da söyleyebilirsin. Ama yine de, sonuçta beni temelli yüzüstü bırakacaksan, bu

sefer, hepimizin bulunduğu durum göz önünde bulundurulduğunda, bence kendini sorumsuzca savurmaya hakkın olmadığını da senden saklamayacağım."

Çocuklar anneleriyle birlikte öğle yemeğini az önce bitirmişlerdi; teyzeleri genellikle onlarla yemeyecek şekilde ayarlardı gelişini; iki genç kadın hâlâ önlerinde kırışık masa örtüsü, fırlatılıp atılmış önlükler, silinip süpürülmüş tabaklarla, havaya sinmiş haşlama kokusunda oturuyorlardı. Kate pencereyi biraz açmak için kibarca izin istemiş, Mrs. Condrip de kibarlık göstermeden ne isterse yapabileceğini söylemişti. Çoğu kez bu tür soruları bir şekilde doğrudan çocuklarının varlığını etkileyen sözlermiş gibi algılardı. Dört çocuk, teyzelerinin onlar için arayıp bulduğu ve kara kara düşündükten sonra böylesine kıymeti bilinmeyen bir fedakârlığı uzatmamaya karar verdiğini gayet iyi tahmin ettiği ufak tefek İrlandalı dadının gevşek denetimi altında, gürültü patırtı içinde çekilmişlerdi. Çocukların annesi Kate'in gözünde –sırf çocukların annesi olduğu için– geçmişin mülayim Marian'ından çok farklı biriydi; Mr. Condrip'in dul eşi, Marian'ın eski suretini tamamen kapatıyordu. Kocasının pejmürde bir kalıntısından, sıradan, yavan bir sonucundan ibaretti – sanki eğilip bükülmez bir huniden geçirilircesine onun içinden geçirilmiş, geriye buruşuk, işe yaramaz, içinde kocasından kaynaklanmayan hiçbir şey olmayan bir varlık kalmıştı. Kızarmış ve neredeyse şişman denecek kadar tombullaşmıştı; bunlar hoşa gidecek matem belirtileri değildi; bütün Croy'lara, bilhassa başı dertte Croy'lara benzerliğini giderek kaybetmiş, gözle görünür şekilde kocasının hiç evlenmemiş iki kız kardeşine benzemişti; Kate'in gözünde görümcelerin fazlasıyla sık ve fazlasıyla uzun olan ziyaretleri erzak stokunu eritiyordu – hesap kitap işlerine ilgisiz kalmayan Kate bu konularda hassastı. Üstelik Marian görümceleri konusunda alıngandı ve her şeyi gözlemleyip tartan öz kardeşi, görümceleriyle ilgili herhangi bir yorumu kendine ilişkin bir yorummuş gibi algılamasını tuhaf karşılıyordu. Eğer evlilik insanı mecburen bu hale getiriyorsa, Kate Croy evliliğe şüpheyle bakardı. Her halükârda bir erkeğin –üstelik böyle bir erkeğin!– bir kadını ne hale getirebileceğinin vahim bir örneğiydi. Condrip kız kardeşlerin ağabeylerinin dul eşini Maud Teyze konusunda nasıl sıkıştırdıklarını görüyordu – aslında kendi teyzeleri de değildi; Marian'ı bitmez tükenmez çay seansları boyunca Lancaster Gate konusunda gevezelik etmeye, hatta böbürlenmeye teşvik ediyorlar, herhangi

bir Croy'un böyle bir konuda gösteremeyeceği bir bayağılık sergilemesine yol açıyorlardı. Lancaster Gate'in gözden çıkarılamayacağını ve bunu sağlayacak kişinin Kate olduğunu kesinlikle, ısrarla belirtiyorlardı; öyle ki, genç kahramanımız tuhaf, daha doğrusu acı bir şekilde, kendi şahsının onlar için ortak bir değerlendirme konusu olduğunu, ama onların kendisi için asla bir değerlendirmeye konu olamayacağını açıkça hissediyordu. İşin güzel tarafı, Marian'ın onları sevmemesiydi. Ama onlar birer Condrip'ti – gülü koklayarak yetişmişlerdi; neredeyse Bertie'yle Maudie, Kitty'yle Guy gibiydiler. Marian'a Kate'in hiçbir zaman bahsetmediği merhumdan bahsederlerdi; Kate'in sessizce dinlemekten başka şey yapamayacağı bir ilişkiydi. Gerçekten de sık sık, evlilik insanı bu hale getiriyorsa!.. diye düşünmekten kendini alamıyordu. Dolayısıyla, Marian'ın uyarısının doğrudan bu ironik çekincelerin ışığında ele alındığı tahmin edilebilir. "Önümdeki tehlikenin sence tam olarak ne olduğunu anlayamadım." diye cevap verdi Kate. "Emin ol, kendimi herhangi bir yere savurmaya hiç niyetim yok. Bugüne kadar yeterince savrulduğum kanısındayım."

Marian açıkça sordu: "Merton Densher'le evlenmek gibi bir isteğin yok mu?"

Kate bu soruya derhal cevap vermedi. "Sence böyle bir istek duyarsam araya girip engel olman için sana önceden haber vermem mi gerekir? Düşündüğün bu mu?" Ablası da cevabını geciktirince devam etti: "Niye Mr. Densher'dan bahsettiğini bilmiyorum."

"Sen bahsetmediğin için. Çok şey bilmeme rağmen hiçbir zaman bahsetmediğin için – bu yüzden onu düşündüm. Belki de *seni* düşündüm bu yüzden. Bunca zaman –sana olan bağlılığımdan ötürü– senin için neler umduğumu, neler hayal ettiğimi anlamadıysan, anlatmaya çalışmamın yararı yok." Ama Marian aslında konuya hararetle dalmıştı; Kate onun Mr. Densher'ı Condrip kardeşlerle de konuştuğundan emindi. "Söz konusu şahsın adını anıyorsam, herhalde ondan çok korktuğum içindir. Doğrusunu istersen paniğe kapılıyorum. Hatta daha fazlasını da söyleyeyim: Korktuğum kadar nefret de ediyorum ondan."

"Bununla birlikte onu bana kötülemenin tehlikeli olduğunu düşünmüyorsun, öyle mi?"

"Düşünüyorum," diye itiraf etti Mrs. Condrip, "tehlikeli olduğunu düşünüyorum, ama ondan başka türlü söz etmem mümkün mü? O zaman hiç söz etmemem gerekir açıkçası. Az önce dediğim gibi, bu sefer bilmeni istiyorum sadece."

"Neyi bilmemi kuzum?"

Marian anında cevap verdi: "Böyle bir şeyi bugüne kadar başımıza gelmiş en büyük felaket olarak göreceğimi."

"Zengin olmadığı için mi yani?"

"Hem bu yüzden, hem de ona güvenmediğim için."

Kate terbiyeli ama duygusuz bir tonda sordu: "Ona güvenmemekle neyi kastediyorsun?"

"Hiçbir zaman zengin olmayacağından emin olmamı. Oysa *senin* zengin olman lazım. *Olacaksın*."

"Seninle paylaşmak için mi?"

Marian küstahça denebilecek kadar hararetle karşılık verdi. "Her şeyden önce *kendin* için. En azından yoksul olmaya devam etmemelisin. Sonra bakarız."

"Bakarız tabii!" dedi Kate Croy. Bu tür konuşmalardan nefret ederdi, ama Marian bayağılaşmak istiyorsa ne yapabilirdi? Condrip kardeşleri daha da büyük bir tiksintiyle düşündü tekrar. "Her şeyi ayarlayışına bayılıyorum – sorgulamadan kabul etmene. Etrafa altın saçmamızı isteyen erkeklerle evlenmemiz o kadar kolaysa, herhangi birimizin başka bir şey yapmasına şaşmak gerek. Etrafta bu tür adamlardan pek görmüyorum, onlarla niçin ilgileneceğimi de bilemiyorum. Şekerim," diye ekledi, "sen boş hayaller dünyasında yaşıyorsun."

"Senin kadar değil Kate; ben gerçeği görüyorum, onu bu şekilde yok sayamazsın." Marian kardeşinin çehresinde üstünlüğüne rağmen bir endişe belirinceye kadar sustu. "Ben herhangi bir erkekten değil, Maud Teyze'nin adamından söz ediyorum, hatta herhangi bir paradan da değil, Maud Teyze'nin parasından söz ediyorum. Senin *onun* istediğini yapmandan söz ediyorum, başka şeyden değil. Benim senden bir şey istediğimi söylemen

hata olur; ben onun istediğinden başka hiçbir şey istemiyorum. O kadarı bana yeter!" Kate Marian'ın tarzını son derece aşağılık buldu. "Merton Densher'a güvenmesem de, en azından Mrs. Lowder'a güveniyorum."

"Fikirlerin babamınkilerin tıpatıp aynısı olduğu için iyice çarpıcı." dedi Kate. "Eminim ilgini çekecektir: Bu fikirleri –tahmin edebileceğin gibi parlak ifadelerle– dün onun ağzından dinledim."

Marian'ın ilgilendiği aşikârdı. "Seni ziyarete mi geldi?"

"Hayır, ben ona gittim."

"Gerçekten mi?" Marian şaşırdı. "Ne diye?"

"Onunla birlikte yaşamaya hazır olduğumu söylemek için."

Marian'ın gözleri hayretle açıldı. "Maud Teyze'yi terk ederek..."

"Babam için, evet."

Zavallı Mrs. Condrip'in dehşetten yüzü kızarmıştı. "Hazırsın, öyle mi?"

"Aynen öyle söyledim. En azından bu kadarını söylemem gerekiyordu."

"Tanrı aşkına, daha fazla ne söyleyebilirdin ki?" Marian'ın nefesi tıkandı. "Onun bizimle ne ilgisi var ki? Böyle bir konuyu nasıl bu şekilde ele alırsın?"

Birbirlerine bakıyorlardı – Marian'ın gözleri yaşarmıştı. Kate gözyaşlarını bir süre seyrettikten sonra konuştu: "İyice düşünmüştüm önceden – enine boyuna. Gücenmene gerek yok. Gitmiyorum. Beni istemiyor."

Ablası hâlâ güçlükle nefes alıyordu – yatışması zaman aldı. "Şunu bil ki başka bir cevap vermiş olsa *ben* seninle ilişkimi keserdim. Gerçekten de gücendim – senin bunu istemene gücendim. Babama gitseydin, artık bana gelemezdin canım." Marian meseleyi açıklanamaz şekilde, kardeşinin gözünü korkutacak bir mahrumiyet olarak sundu. Gönül rahatlığıyla bu tür tehditler savurabiliyor, bu yüzden de kendini maharetli buluyordu. "Ama seni istemiyorsa," diye devam etti, "en azından zeki olduğunu kanıtlamış."

Marian'ın öteden beri zekâyla ilgili kendine özgü düşünceleri olmuştu; kardeşi onun bu konuda müthiş olduğunu düşünürdü içten içe. Ama Kate

öfkeden kaçınmayı biliyordu. "Beni istemiyor." diye tekrarlamakla yetindi. "Ama o da senin gibi Maud Teyze'ye güveniyor. Onu terk edersem beni lanetleyeceğini söyleyerek tehdit ediyor."

"Yani terk etmeyecek misin?" Kate ilk anda cevap vermeyince ablası üstüne vardı. "Elbette etmeyeceksin, değil mi? Onu terk etmeyeceğini biliyorum. Ama bu meselenin gerçeği konusunda bir kere olsun ısrar edeceğim. Senin görevinle ilgili gerçek canım. Bunu hiç düşünüyor musun? Bu en büyük görev."

"Gene başladın." dedi Kate gülerek. "Babam da görevim konusunda müthiş."

"Ben müthiş olma iddiasında değilim, ama hayatla ilgili senden daha fazla şey bildiğim konusunda iddialıyım, hatta babamdan da fazla." Marian söz konusu şahsı yine de o anda daha iyi niyetli bir alayla düşünüyor gibiydi. "Zavallı babacığım!"

"Sevgili Maud Teyze'ciğim!" deyişinde Kate'in birçok kere fark ettiği hoşgörülü tonda, iç çekerek söyledi bunu. Bunlar Kate'in o anda sertçe sırtını dönmesine sebep olan şeylerdi; gitmek üzere toparlandı. Bunlar da bayağılık belirtisiydi; söz konusu insanlardan hangisinin Kate'i ne kadar az sevdiğini daha çok gösterdiğini söylemek zordu. Genç kahramanımız tartışmayı şimdilik noktalamak istiyordu; kendi adına, kabalık etmeden, kibarca ayrılmak için geçirdiği on dakika içinde bunu başardığını düşünüyordu. Ne var ki, görünüşe bakılırsa Marian kafasında tartışmayı sürdürüyordu; ayrıca Kate'in sonunda ele almak zorunda kaldığı bir nokta da vardı. "Maud Teyze'nin adamı derken kimi kastediyorsun?"

"Lord Mark'ı tabii, başka kimi olacak?"

"Böyle bayağı zırvaları nereden duyuyorsun?" diye sordu Kate, ifadesiz bir yüzle. "Bu çukurda böyle laflar nasıl ulaşıyor sana?"

Daha bu sözler ağzından çıktığı anda, uğruna fedakârlık ettiği kibarlığın nereye uçup gittiğini merak etti. Marian elbette kibarlığı korumak için pek bir şey yapmadı; şikâyeti gerçekten son derece tutarsızdı. Kate'in Lancaster Gate'i, refah yuvasını gereğince "idare etmesini" istiyordu; ancak bu ilişkiden kendi yoksul yuvasına hakaret etmek için neden yararlanıldığını anlamıyordu. Hatta görünüşe bakılırsa, Kate'in onu "çukur"unda tuttuğu,

sonra da bu çukurda olduğu için acımasız yorumlarda bulunduğu kanısındaydı. Ne var ki, kardeşinin bu malumatı nereden edindiğiyle ilgili sorusuna açıklama getirmedi – dolayısıyla kardeşi mecburen bunu da Condrip kız kardeşlerin sinsi merakına yordu. Onlar Marian'dan da derin bir çukurda yaşıyorlardı, ama kulak kesilirler, günlerini etrafı kolaçan ederek geçirirlerdi, oysa giysileri ve ayakkabıları durmadan bollaşıp büyüyormuş gibi görünen Marian'ın asla böyle bir huyu olmamıştı. Kate zaman zaman acaba Condrip kız kardeşler kaderin kendisine sunduğu, geleceğine ilişkin bir uyarı mı –kayıtsız davranıp dizginleri elinden kaçırırsa kırk yaşında ne hale geleceğine bir örnek mi– diye merak ederdi. Başkalarının –üstelik sayıları da çoktu– ondan bekledikleri, her şeye rağmen ara sıra ciddiye biniyordu; şu anda da durum buydu. Sırf beş seyircisinin –Condrip kardeşlerle birlikte beş kişiydiler– keyfi öyle istiyor diye Merton Densher'la kavga etmekle kalmayacak, başarının mükâfatına ilişkin saçma sapan bir kurama dayanarak Lord Mark'ın peşine düşecekti. Mükâfat Mrs. Lowder tarafından belirlenmişti ve yarışın sonunda, değer değmez çalmaya başlayarak ortalığı velveleye verecek bir zildi. Kate bu sevecen kurguyu oldukça sert biçimde ele aldı ve sonuçta ablasının güvenine karşı mesafeli bir tutum benimsedi; ancak Mrs. Condrip hâlâ teyzelerinin memnun edildiği takdirde cömert davranacağını savunuyor, bundan güç alıyordu. Adayın kim olduğu ayrıntıydı; önemli olan, yeğeninin onun yardımıyla bulacağı kocanın niteliği konusundaki fikriydi. Marian evlilikten daima "koca bulmak" diye söz ederdi, ama bu da ayrıntıydı. Bu arada Mrs. Lowder'ın "yardımı" onları bekliyordu – Lord Mark'ın değilse, daha iyi birinin yolunu aydınlatmak için. Sonuçta Marian daha iyi birine razı olurdu, ama bu kadar beter birine razı olamazdı. Kate nazik bir sonuca varılıncaya kadar bütün bunları tekrar dinlemek zorunda kaldı. Sonuca ancak Mr. Densher'ı feda edip Lord Mark'ı abes bir konuma yerleştirerek ulaşabildi. Böylece oldukça yumuşak bir tonda ayrıldılar. Bir başkasıyla ilgili gizli planlar yapmadığını kanıtlayabildiği sürece Lord Mark lafını duymaktan kurtulabilecekti. Giderken, her şeyi ve herkesi inkâr ettiğini düşündü – bu rahatlatıcıydı, ama aynı zamanda geleceğini de silip süpürüyordu. Geleceğindeki boşluk, Condrip kardeşlerle Kate arasında şimdiden bir benzerlik kuruyordu.

İkinci Kitap

I

Gecelerinin büyük bölümünü çalıştığı gazetede geçiren Merton Densher, zaman zaman bunu telafi etmek üzere gündüz serbest kalır, en azından öyle görünürdü; dolayısıyla işadamlarının ortalıkta görünmediği saatlerde, onunla kentin çeşitli mekânlarında karşılaşmak mümkündü. O kış sonu da birkaç kere saat üç sularında ya da dörde doğru Kensington Bahçeleri'ne uzanmış ve her defasında, bir süre boyunca yapacak hiçbir işi olmayan bir adam görüntüsü sergilemişti. Çoğu zaman kararlı adımlarla kuzey yönünde ilerler, ama oraya vardığında davranışı görünür biçimde amaçsızlaşırdı. Görünürde rastgele bir seçimle ağaçlı yollarda yürür, hiç yoktan durup boş boş etrafa bakar, bir iskemleye oturur, sonra banka geçer, ardından tekrar yürümeye koyulur, yine aynı kararsızlığı ve hareketliliği tekrarlardı. Yapacak hiçbir işi olmayan ya da düşünecek çok şeyi olan bir adamdı belli ki; doğruyu söylemek gerekirse, çoğunlukla uyandırdığı izlenim, belirli açılardan kendini kanıtlama yükümlülüğü altına girmiş olmasıydı. Mesleğini tahmin etmenin neredeyse imkânsız olması, biraz da görünümünün, kişisel özelliklerinin kabahatiydi.

Uzunca boylu, zayıfça, sarışınımsı bir İngiliz genciydi; kimi yönleriyle kolaylıkla sınıflandırılabilirdi – örneğin bir centilmen olarak, özellikle tahsilli, güvenilir, terbiyeli bir centilmen; öte yandan, olağanüstü veya anormal görünmemekle birlikte, ilk bakışta kendini ele vermezdi. Milletvekili olamayacak kadar genç, ordu mensubu olamayacak kadar gevşekti. İşadamı olmak için fazlasıyla zarif, din adamı olmak içinse, kıyafeti bir yana, fazlasıyla şüpheci olduğu düşünülebilirdi. Öte yandan diplomat, hatta belki bilimadamı olamayacak kadar saftı; ancak akılcılığı şair olmasını engelleyecek kadar çok, sanatçı olmasını engelleyecek kadar da azdı. Bakışlarında düşünceleri kavrama potansiyelini görünce gerçek kimliğine yaklaşır, ama doğrudan düşünceleri hesaba katınca tekrar uzaklaşırdınız. Densher'ın zorluğu müphem görünüp güçsüz görünmemesi, aylak görünüp boş görünmemesiydi. Sebebi muhtemelen hep uzanma eğilimindeki uzun bacakları, düz saçları ve biçimli başıydı; kafası hep biraz dağınıktı, üstelik kendisinden çok farklı şeyler beklendiği anlarda ansızın geriye devrilip arkasında birleşmiş elleriyle desteklenerek çok uzun süreler Densher'ı tavanla, ağaçların tepeleriyle, gökyüzüyle yüz yüze bırakma eğilimindeydi. Kısacası, görünür biçimde dalgındı, düzensiz bir zekâsı

vardı, yakınındakini bir yana bırakıp uzağındakine el atması muhtemeldi; geleneğe itaat etmekten ziyade eleştirmeye hazırdı. Ancak hepsinden önemlisi, gençliğin o harika aşamasındaydı: Az ya da çok değerli metallerin ve elementlerin birbirine kaynaşmış, mayalanma halinde olduğu, nihai damganın vurulması ve değerinin belirlenmesi için soğumasının beklendiği aşama. Bu ilginç karışımın kendine has bir özelliği de, asabiyetinin oldukça incelikli bir yasaya tabi olmasıydı – bu yasayı iyice kavramak, onunla ilişkide kolay olmasa da yararlıydı. Yol açtığı sonuçlardan biriyse, insanı hem hoşgörüsüyle, hem huysuzluğuyla şaşırtmasıydı.

Sözünü ettiğimiz serbest günlerin çoğunda, Bahçeler'in Lancaster Gate'e en yakın bölümünde oyalanırdı; Kate Croy her zaman vaktinde, teyzesinin evinden çıkıp karşıya geçerek en yakın kapıdan içeri girdiğinde, göz önünde oluşları buluşmayı biraz garipleştirirdi. Korkusuzca, serbestçe buluşacaklarsa, evde görüşebilirlerdi; utanarak ya da gizlice buluşacaklarsa, Mrs. Lowder'ın pencerelerinin baktığı yerden başka herhangi bir yerde olması daha uygun düşerdi. Aslında orada kalmazlardı; birlikte dolaşıp gezinir, görüşmelerinin birçoğunda epey uzun süre yürürler, bazen de başkalarından mümkün olduğunca uzakta, ulu ağaçlardan birinin altında iki iskemleye otururlardı. Ama Kate her defasında, ilk anda eğer istenirse izlenmeye, yakalanmaya hazır olduğunu açıkça belirtirmiş gibi görünürdü. Gizli ya da bayağı bir şey yapmadığını, Bahçeler'in çok hoş, orada böyle vakit geçirmenin de zevk meselesi olduğunu vurgulardı adeta; teyzesi onu salon penceresinden göz hapsine almak ya da takip ettirip yakalatmak isterse, en azından bunun kolayca yapılabilmesini sağlardı sanki. Doğruyu söylemek gerekirse, iki gencin ilişkisindeki tuhaflıklar, bir sevda buluşmasının amacından çok görüntüsüyle tanımlanabilirdi. Aralarındaki bağın ne kadar kuvvetli olduğunu ileride gereğince değerlendireceğiz, ama bu arada büyük fırsat karşılarına çıkmışsa, istisnai derecede, ünlü karşıtlar yasası çerçevesinde çıktığı da neredeyse aşikârdı. İleride aralarında doğabilecek derin anlaşma, birçok ortak yönleri olmasından kaynaklanmayacaktı – hatta tek ortak yanları karşılıklı sevgileriydi; açıklaması, bir bakıma her biri için kendinin sınırlı olduğu konuda diğerinin zenginliği olacaktı. Cömert gençlerin çoğunlukla kendi mizaçlarında bulunmayan özelliklere hayran olması zaten bir yenilik teşkil etmez – buna dayanarak, iki kahramanımızın da cömert olduğu söylenebilirdi.

Merton Densher değeri farklılığından kaynaklanan bir kadınla evlenmemenin aptallık olduğunu sık sık –üstelik öteden beri– düşünmüştü; Kate Croy da, bu şekilde felsefe yapmadan delikanlının farklılığına hemen değer vermişti. Merton Densher, Kate'in hayatının kendisine vermediği ve onunki gibi bir yardım olmadan kesinlikle vermeyeceği şeyleri temsil ediyordu: Aralarında fark gözetmeden zihinsel olarak tanımladığı bütün yüce, muğlak şeyler. Onun gözünde delikanlı zihinsel açıdan zengin, esrarengiz ve güçlüydü; ayrıca Kate'e bu özelliği gerçek kılmak gibi büyük bir iyilik etmişti. Hayatı boyunca doğrudan örnek olabilecek biriyle karşılaşmadığı için, bunu bir varsayım olarak kabul etmek zorunda kalmıştı. Varlığına dair belirsiz söylentiler gelmişti kulağına, ama sonuçta doğrulama fırsatını bulamadan yaşayıp ölmesinin son derece muhtemel olduğunu düşünmüştü. Bu fırsat –ki müthiş bir fırsattı– Densher'la ilk tanıştığı gün çıkmıştı karşısına; genç kızın bunu derhal anlaması da ömür boyu gurur duyabileceği bir şeydi. Bir anda filizlenen, saygıyla anılması gereken bir fırsattı; Densher'ın algıları genç kadınınkilerle birleşti ve onun sezgisinden geri kalmadı. Densher çoğu zaman hayat konusunda güçsüz olduğuna –gücünün sadece düşünceyle sınırlı olduğuna– hükmetmiş ve hayatı bir şekilde dışarıdan kendine ekleyerek ele geçirebileceği yolunda mantık yürütmüştü. Bu öyle büyük bir gereklilikti ki, düşünce tek başına ancak boşlukta ilerleyebiliyordu; var olabilmek için doğrudan hayatın havasını soluması gerekiyordu. Dolayısıyla zeki ama hoşgörülü, eleştirici ama aynı zamanda coşkulu olan delikanlı hem kendi durumunu kavradı, hem Kate Croy'un durumunu. İlk tanışmaları, Kate'in annesinin ölümünden önceydi – bu tanışma Kate için meşum olaydan önce tatmasına izin verilen son zevkti; ardından karanlık aylar araya bir perde germiş, Kate zevkin başlamasıyla bitmesinin bir olduğunu düşünmüştü.

Başlangıç –Kate'in sık sık hatırladığı bir sahneydi– genç kadın için göz kamaştırıcı bir sahneydi: Seçeneklerini genişletmekten hoşlanan bir ev sahibesinin kiraladığı "galeride" verilen bir davet. O sıralar kentin gözdesi olan bir İspanyol dansçı, kardeş bir halkın övünç kaynağı Amerikalı bir konuşmacı, bütün dünyada hayranlık uyandıran Macar bir kemancı – bu ve başka gösteriler adına, Kate'in az bulunur bir imtiyaz sayesinde dahil olduğu davetli grubu serbestçe seçilmişti. Kate annesinin evinde kendince silik bir hayat yaşıyor ve bu ölçekte davetler veren pek az kişiyle tanışıyordu; ancak söz konusu kişilerle ilişkisi olan iki üç tanıdığı vardı –

misafirperverlik pınarının bu şekilde, süzgeçten geçirilerek ya da yayılarak ara sıra sınır ötesine taşmasını sağlayan iki üç kişi. Kısacası, annesinin arkadaşı ve galeriyi kiralayan hanımın akrabası olan iyi niyetli bir hanım Kate'i söz konusu davete götürmeyi teklif etmiş, ayrıca orada bazı kişilerle de tanıştırmıştı; her büyük davette bu tür tanışmaların devamı gelir – bu örnekte tanışmalar, Kate'in uzun boylu, sarışın, hafif dağınık, biraz sarsak, ama sonuçta sıkıcı olmayan bir delikanlıyla sohbet etmesiyle sonuçlanmıştı. Delikanlı biraz ilgisiz görünmüştü gözüne –zaten o da kendisini öyle tanımlıyordu– bambaşka bir dünyadaydı sanki; etrafa herkesten daha yabancıydı, hatta kolundan tutulup kendisiyle tanıştırıldığı sırada muhtemelen sıvışma hazırlığı içindeydi. Gerçekten de, sadece bu tanışmanın kaçmasına engel olduğunu, oysa bu fırsatı kaçırsa çok üzüleceğini aynı gece kendisi söylemişti. Bu noktaya gece yarısı gelmişlerdi; her ne kadar bu tür sözlerin bir değer taşıması için belirli bir ton gerekse de, gece yarısına gelindiğinde ses tonu da eksik değildi. Kate başlangıçta delikanlının zorlanmışlığını ve bilhassa kararsızlığını tam olarak kavramıştı – genellikle derhal kavrardı; sonra, beş dakika içinde, aralarında bir şey –doğrusu buna başka bir ad veremezdi– *oluştuğunu* da aynı şekilde anlamıştı. Görülür, elle tutulur bir şey değildi, ama net olarak hissedilen, bilinen bir şeydi; her ikisi için de geçerli olan bir şeydi.

Birbirlerine gözlerini kaçırmadan, galeri davetlerinde bile normal sayılmayan uzun bir süre boyunca bakmışlardı; ama tek başına bu, böylesine alımlı iki kişi için üzerinde durulmayacak bir şey olabilirdi. Kısacası, göz göze gelmekle kalmamışlardı, başka bilinçli organları, melekeleri, duyuları da karşılaşmıştı; Kate daha sonra bu keskin, derin anı zihninde canlandırdığında, garip biçimde özel bir gösteriye benzetmişti. Bahçe duvarına dayalı bir merdiven görmüş ve öteki tarafta yer aldığını tahmin ettiği bahçeyi de görebilmek için kendine güvenip merdivene tırmanmıştı. Tepeye vardığında, aynı anda aynı şeyi düşünen bir beyefendiyle karşı karşıya bulmuştu kendisini; iki meraklı, merdivenlerinin tepesinde aynı konumda kalmışlardı. Asıl ilginç olanı, gecenin geri kalanı boyunca da tepede asılı kalmalarıydı – aşağı inmemişlerdi; geçen süre içinde, en azından Kate, tepede asılı kalmışlık duygusunu hissetmişti – yüksekte, geri çekilmesi imkânsız bir yerdeydi sanki. Bütün bunların daha basit bir ifadesi, birbirlerini ilgiyle gözlemiş olmalarıydı kuşkusuz; altı ay sonra hoş bir tesadüf olmasa, mesele bu sözlerle kapanırdı. Söz konusu

tesadüf Londra'da herhangi bir şeyin olabileceği kadar doğal olmuştu: Kate bir öğleden sonra metroda Mr. Densher'ı karşısında bulmuştu. Metroya Queen's Road'a gitmek üzere Sloane Square'den binmişti; bindiği kompartıman neredeyse doluydu. Densher ondan önce binmişti – karşı sıranın en uzak köşesindeydi; daha hareket etmeden o olduğundan emin olmuştu. Hava karanlıktı, altı kişi daha vardı ve Kate kendine yer bulmakla meşguldü, ama bilinci sanki aydınlık bir çölde karşılaşmışlar gibi, doğrudan ona yönelmişti. İkisi de bir an olsun duraksamamıştı; kalabalık kompartımanda, sanki Kate Densher'ın orada olacağını bilirmiş, Densher da Kate'in binmesini beklermiş gibi birbirlerine bakmışlardı; öyle ki, bu koşullarda ancak jestlerle, tebessümlerle, çekimser kalarak selamlaşmakla birlikte, rahatça konuşabilmek için bir sonraki istasyonda inmeleri bu temasa uygun düşerdi. Kate delikanlının esas hedefinin bir sonraki istasyon olduğundan emindi aslında – bu da sırf onunla konuşmak istediği için yola devam ettiğini açıkça gösteriyordu. Amacına ulaşmak için High Street Kensington'a kadar gitmeleri gerekti, çünkü ancak o zaman bir yolcunun inmesiyle beklediği fırsatı yakaladı.

Bu fırsat, Kate'in tam karşısındaki koltuğa geçmesini sağladı; vakit kaybetmeden yer değiştirmesi Kate'e Densher'ın sabırsızlığını göstermişti. Gerçi iki yanlarında da yabancılar olduğundan konuşma imkânı bulamadılar, ama belki de bu engel başka herhangi bir şeyden daha anlamlı oldu onlar için. Karşılarına tekrar bir fırsat çıkmış olması tek kelime etmeden böylesine yoğunlukla ifade edilebiliyorsa, fırsatın boşuna olmadığını da derhal hissetmiş olabilirlerdi pekâlâ. İşin olağanüstü yanı, kesinlikle bırakmış oldukları noktadan başlamamalarıydı; çok daha ilerideki bir noktadaydılar; artan bağlantılara High Street'le Notting Hill Gate arasında bir yenisi eklendi ve bu istasyonla Queen's Road arasında gerçekten aşırı bir boyuta ulaştı. Notting Hill Gate'te Kate'in sağındaki yolcu inince Densher anında onun yerine geçti, ama hemen ardından Densher'ın boşalttığı koltuğa bir hanım oturduğundan bir yararı olmadı. Neredeyse hiçbir şey söyleyemiyordu – en azından Kate ne dediğinin pek farkında değildi; karşıda oturanlardan birinin, gözündeki monoklu sürekli yerine yerleştiren genç sayılabilecek bir adamın, Kate'in garip ve aşikâr biçimde etkilendiğini başından beri fark etmiş olması kafasını kurcalıyordu. Böyle bir insan Kate'in ruhunu okuyabiliyorsa, Densher ne yapıyordu? – aslında bu soru, Kate'in ineceği istasyona geldiklerinde Densher'ın hemen

onun ardından inmesiyle yeterince cevaplanmış oldu. Esas başlangıç bu olmuştu – diğer her şeyin başlangıcı; öteki, davetteki, sadece *bunun* başlangıcıydı. Hayatında daha önce kendini hiç böyle bırakmamıştı; çünkü daha önce – Kate için küçük maceraların söz konusu olduğu kadarıyla – sıradan ölçütlere göre daha fazla dayanağı olmuştu. Densher Kate'i Lancaster Gate'e geçirmiş, sonra Kate onu ters yönde geçirmişti – tıpkı fırıncıyla kıkırdaşan bir hizmetçi kız gibi, diyordu kendi kendine.

Daha sonra bu görüntünün, gerçekten de en yerinde tanımı fırıncıyla hizmetçi olan bir ilişkiye çok uygun düştüğünü düşünmüştü. O günden itibaren arkadaşlık ettiklerini söyleyebilirdi kendi kendine; teorik olarak ilişkilerinin niteliğini de, sınırlarını da böyle tanımlıyordu. Densher doğal olarak, vakit geçirmeden onu ziyaret etmek için izin istemişti – Kate de, ne küçük bir kız ne de ana kuzusu olma iddiası taşıyan genç bir kadın sıfatıyla, doğal olarak izin vermişti. Bu durumda tek dayanağı buydu – bunu başından beri net olarak böyle görmüştü; o, tipik çağdaş Londralı kadındı: Son derece modern, kaçınılmaz olarak örselenmiş, şerefli biçimde özgür. Elbette durumu hemen teyzesine anlatmıştı – formalite icabı teyzesinden izin istemişti; o konuşmada yeni ilişkisiyle ilgili pek fazla bilgi vermediği halde Mrs. Lowder'ın şaşırtıcı derecede yumuşak davranmasının dikkatini çektiğini daha sonra hatırladı. Konuşma her bakımdan Mrs. Lowder'ın derinliğini hatırlatan bir konuşmaydı; Maud Teyze'nin, amiyane tabiriyle ne gibi bir "kumpas" kurduğunu merak etmeye kesinlikle o anda başlamıştı. "Canın kimi isterse ağırlayabilirsin şekerim" – genellikle insanların canı ne isterse onu yapmalarına itiraz eden Maud Teyze'nin cevabı bu olmuştu; bu beklenmedik tepkinin dikkatle incelenmesi gerekiyordu. Birçok açıklaması olabilirdi, hepsi de komikti – yani Kate'in tepedeki sığınağında geliştirdiği karanlık, kafa kurcalayan komiklik çizgisinde. Merton Densher konuşmayı izleyen pazar günü geldi; Mrs. Lowder tutarlı alicenaplığıyla yeğeninin misafirini yalnız görmesini sağladı. Ama bir sonraki pazar günü kendisi de Densher'la görüşüp onu akşam yemeğine davet etti; akşam yemeğinden sonra tekrar ziyarete geldiğinde –üç kere geldi– Mrs. Lowder bu ziyaretleri bilhassa kendisine yapılmış gibi yorumlamanın bir yolunu buldu. Kate, teyzesinin Densher'dan hoşlanmadığını kesinlikle hissettiği için bunu daha da dikkate değer buluyordu; teyzesinin her bakımdan dikkate değer olduğuna dair birikmiş çok sayıda kanıta bir yenisi daha eklenmiş oluyordu. Enerji açısından sıradan biri olsaydı, hoşlanmayışını açıkça belirtirdi; oysa

bu durumda, Densher'ı en iyi nasıl "avlayabileceğini" anlamak için onu tanımaya çalışır gibiydi. Genç kahramanımızın tepedeki sığınağında düşündüğü şeylerden biri buydu; insanların bu şekilde elinize teslim edilmesini istediğinizde onları kabullenmenin çok kolay olduğu gerçeğini kavradığında, aslında ilgisiz sesleri duymaktan oluşan sessizliğin içinde, gözetleme kulesinde gülümsedi. Maud Teyze birilerini başından savacaksa, başkası aracılığıyla yapmazdı; mutlaka bizzat yapması gerekirdi.

Ama genç kadının kafasını en çok kurcalayan, kendisiyle ilgili olarak bu boyutlarda bir diplomasi kullanılmasıydı. Teyzesi kendisini üzmekten bu kadar korkuyorsa, Kate konumunu nasıl yorumlamalıydı? Sanki Densher reddedildiği takdirde Kate hınçla tepki gösterecekmiş gibi bir korku yüzünden kabul ediliyordu biraz da. Teyzesi Kate'in böyle bir durumda kendisinden kopacağı, ayrılacağı tehlikesini düşünmemiş miydi? Abartılmış bir tehlikeydi – Kate bu kadar kaba bir davranışta bulunmazdı, ama görünüşe bakılırsa Mrs. Lowder onu böyle görüyor, bu şekilde ele alınması gerektiğini düşünüyordu. Dolayısıyla Kate'e gerçekten ne kadar önem veriyor, barışık olmalarını hangi tuhaf nedenle istiyordu? Babasıyla ablasının bu soruya cevapları hazırdı – Kate'in soruyu nasıl algıladığını bilmedikleri halde, onlar Lancaster Gate'in hanımının Kate'e parlak bir başarı sağlamak için can attığını düşünüyorlardı; bu hevesinin açıklaması ise, onu şimdi daha yakından tanıma fırsatı elde ettiği için büyülendiği, gözünün kamaştığıydı. Teyzesinin tutumunu zengin, kaprisli, sert yaşlı kadınlara özgü gecikmiş bir heves olarak görüp tasvip ediyorlar, takdir ediyorlardı – üstelik bir entrika sonucu ortaya çıkmadığı için daha da dikkat çekiciydi; hevesin odağı olan kişi açısından muhtemel sonuçları çoğalttıkça çoğaltıyorlardı. Kate gücünün sınırlarını bu şekilde galeyana gelmeyecek kadar biliyordu; kendini kuşkusuz alımlı ama katı, zeki ama soğuk olarak görüyordu; ayrıca yeterince hırslı olmadığından incelikli bir kayıtsızlığı mı, yoksa aptalca bir kayıtsızlığı mı benimsemesi gerektiğine karar veremeyişi ne yazık ki huzuruna gölge düşürüyordu. Zekâsı bazen onu sakinleştiriyordu –aşırı sakinleştiriyordu– ama zekâ açısından hissettiği eksiklik huzursuzluk yaratıyordu; dolayısıyla kendisine öyle geliyordu ki, iki aşırı ucun da avantajlarından yararlanamıyordu. Bununla birlikte, kendisini halen nazik bir durumda görüyordu; zavallı, kederli, hayalleri yıkılmış annesi bile ölüm döşeğinde –ama Maud Teyze merdivende hemşireyi sorguya çekerken– nazik durumları, tanımları gereği Tanrı'nın

yardımıyla çözmeye çalışmak gerektiğini hatırlatmıştı Kate'e. Kadıncağız o sırada kabul edilen nazik durumu çözmeye çalıştığı inancı içinde ölmüştü.

Kate, Mr. Croy'a yaptığı ziyaretin hemen ardından Densher'la mutat yürüyüşlerinden birine çıktı; ama her zamanki gibi, yürümekten çok oturup konuştular. Göl kenarında, ağaçların altında iki eski dost gibi görünüyorlardı – uçsuz bucaksız gençlik dünyasındaki tek tek her meseleyi çözercesine bir içtenlik sergiledikleri anlar vardı; sessizce yan yana oturdukları belki daha uzun süreler ise, yanlarından geçerken dikkatini çektikleri –dikkat çekmemeleri zordu– kişilerin "Uzun bir nişanlılık!" hükmüne varmasına sebep olurdu. Kısacası, tanışalı ancak bir yıl olmuş, bu sürenin çoğunu da görüşmeden geçirmiş iki gençten ziyade, çok eski iki dost gibi görünüyorlardı. Zaten her ikisi de dostluklarını daha eskiymiş gibi hissediyorlardı; buluşmalarının sırasını ikisi kafa kafaya verse hatırlayabilirlerdi belki, ama ikisinin de zihninde çok sayıda benzer buluşmadan oluşan bulanık bir yığın ve mümkün olduğunca benzer daha birçok buluşma için bulanık bir niyet vardı. Buluşmalarını tıpatıp benzer tutma isteklerinin sebebi belki de bir yabancının koyacağı teşhise rağmen aralarında henüz resmi, nihai bir anlaşma olmamasıydı. Densher en başta bu konunun üzerinde durmuştu, ama Kate buna kolaylıkla, henüz çok erken olduğu cevabını vermişti; sonra da ilginç bir durum oluşmuştu. Tanışıklıklarının nişanlanmak için çok yeni olduğunu kabul etmiş, ama bunun dışında neredeyse her şey için yeterince uzunmuş gibi davranmışlardı; evlilik sanki karşılarında duran, yolu olmayan bir tapınaktı. Onlar tapınağa aittiler ve tapınağın bahçesinde buluşuyorlardı; genelde bahçelerin birçok dağınık eğlence sunduğu aşamadaydılar. Ama Kate'in bu arada o kadar az sırdaşı olmuştu ki, babasının şüphelerinin kaynağını merak ediyordu. Elbette Londra'da söylentiler daima şaşırtıcı bir hızla yayılırdı; ayrıca nasıl olduysa Marian da haber almıştı – Maud Teyze'nin ikisiyle de doğrudan ilişkisi yoktu. Görülmüştü mutlaka. Elbette görülmüştü. Görülmemek için herhangi bir önlem almamıştı, alması da mümkün değildi açıkçası. Ama ne şekilde görülmüştü? – ve görülecek ne vardı ki zaten? Âşıktı – kendisi bunu biliyordu; ne var ki bu tamamen kendi bileceği işti ve ona sorulursa neredeyse aşırı edepli bir tutum sergilemişti, sergilemeye de devam ediyordu.

"Bana öyle geliyor ki –hatta eminim ki– Maud Teyze'nin sana bir mektup yazmaya niyeti var; önceden bilmenin iyi olacağını düşündüm." Buluşur

buluşmaz bunu söylemişti Densher'a, ama hemen ardından, "Nasıl karşılık verececeğine daha önce karar verebilmen için. Ne diyeceğini aşağı yukarı biliyorum." diye eklemişti.

"Bana da söyler misin lütfen?"

Kate biraz düşündü. "Söyleyemem. Hakkını veremem. Kendi fikrini en iyi kendi ifade eder."

"Yani benim alçağın biri olduğumu ya da en iyi ihtimalle sana layık olmadığı mı?"

Yine ücretli iskemlelerde yan yana oturuyorlardı, Kate bir süre düşündü tekrar. "*Ona* layık olmadığını."

"Anlıyorum. Ona layık olmam şart yani."

Densher bunu sorudan çok bir gerçeğin ifadesi gibi söyledi, ama aralarında karşılıklı itiraz ettikleri birçok gerçek tartışma konusu olmuştu. Kate buna itiraz etmedi, ama hemen ardından, "Olağanüstü bir tutum sergiledi." dedi.

"Biz de öyle." dedi Densher. "Doğrusunu istersen son derece nezih davrandığımız kanısındayım."

"Bize göre, birbirimize göre, genelde başkalarına göre, evet. Ama *ona* göre, hayır. Ona göre," dedi Kate, "feci davrandık. Şu ana kadar bizi serbest bıraktı. Yani seni çağırtırsa," diye tekrarladı, "konumunu bilmen iyi olur."

"Onu hep biliyorum zaten. Beni kaygılandıran *senin* konumun."

Kate bir iki saniye sonra cevap verdi: "Bu konuda onun fikrini onun ağzından dinleyeceksin." Densher Kate'e uzun uzun baktı; Kate'i rahat bırakmayanlar istikbali açısından ne isterlerse istesinler, onun bir türlü doyamadığı şey, Densher'ın bu uzun uzun bakışlarıydı. Bundan sonra ne olursa olsun, bu bakışlardan vazgeçmemesi, onları tamamen tekeline alması gerektiği fikrindeydi; bunları başka, yabancı şeylerle birleştirmesi, gizlice bağrına basması ve buna rağmen şiddeti bağlamında hiçbir bedel ödememesi mümkünmüş gibi düşünmesi, en azından öyle davranmaya başlaması zaten yeterince tuhaftı. Sevgili olduklarını açıkça kabul ediyor, içine sindiriyordu; ilişkilerine bu tanımı yakıştırdıklarına kendi kendine

seviniyor, açıkçası Densher'a da belli ediyordu; bununla birlikte, kendine özgü seçkinliğiyle, bu tanıma alışılmış anlamıyla hiç bağdaşmayan bir anlam yüklüyordu. Tanımın kendisini kesinlikle hakları olarak görüyordu; bunu o kadar sorgulamıyordu ki, cüretkârca bile görünmüyordu; oysa Densher onun fikrine katılmakla birlikte basitleştirmelerine, değerlerine şaşırıyordu. Hayat zor olabilirdi – olacağı belliydi, ama bu arada birbirlerine sahiptiler ve önemli olan da buydu. Bu, Kate'in yürüttüğü mantıktı, oysa Densher'a göre birbirlerine sahip değildiler ve zaten mesele de buydu. Ne var ki, garip ve özel durumlardan ötürü bu konuyu vurgulamanın kabalık olacağını düşünüyordu hep. Mrs. Lowder'ı planlarının dışında tutmak imkânsızdı. Sarsılmaz biçimde, hemen yanı başında duruyordu planlarının; onlar ne yaparlarsa yapsınlar, bir noktada Mrs. Lowder'ı içeri almak üzere bir kapı açılmak zorundaydı. Mrs. Lowder planlarına her zaman onlar oturmuş çaresiz seyrederken, adeta bir kupa arabayla girerdi; tıpkı sahneyi çepeçevre dolaşan sirk yıldızları gibi planlarının etrafında dolaşır ve tam ortada kupayı durdurup bütün azametiyle inerdi. Densher onun muhteşem biçimde bayağı olduğunu, ama bundan ibaret de olmadığını düşünüyordu. Densher'ın imkânlarının kısıtlılığını bayağılığıyla hissetmiyordu; gerçi durumu abartmasına bayağılığı yardımcı olabilirdi; gücü ve tehlikeli oluşu da bu kusurundan kaynaklanmıyordu.

Densher'ın imkânlarının kısıtlılığı –kendisi dışında herkes için imkânlarının yetersizliği– asıl çirkinlikti; üstelik o anda, bütün arsızlığıyla, Kate'in hayatının ikisi tarafından da konuşmalarda işin kolayına kaçarak komik diye niteledikleri unsurlarıyla yüz yüze boy gösterdiğinde hiç olmadığı kadar çirkindi. Densher aslında ruhunun derinliklerinde çoğunlukla bütün canlılığıyla beliren kendi bilincinin –hayatının herhangi bir aşamasında zengin olacağına inanamayışının– bu unsurlardan daha komik olduğunu da düşünüyordu bazen. Bu konudaki inancı oldukça kesin ve bağımsızdı; çözümlemeye çalıştığında kavrayamıyordu, ama yine de doğal olarak başka herhangi bir kişiden daha fazla şey biliyordu bu konuda. Zihinsel ya da bedensel bir özrü olmadığını, ne aptal ne de sakat olduğunu da aynı kesinlikle bildiği halde bu inancı devam ediyordu; ayrıca gizli olmakla birlikte mutlak olduğunun ve gariptir ama, olağan işlerde moral bozucu ya da engelleyici olmadığının da bilincindeydi. İlk kez şimdi evlilik açısından engelleyici olup olmadığını düşünmek zorunda kalıyordu, çünkü

durumunu ilk kez tartıya vurmak zorunda kalmıştı. Kate'le yan yana otururlarken bu tartı sık sık görüş alanına giriyordu; konuşurken, dinlerken, iri, siyah terazinin aydınlık havada garip şekillere girdiğini görüyordu. Bazen sağ kefesi aşağıda oluyordu, bazen sol; asla huzurlu bir dengede olmuyorlardı – kefelerden biri her zaman havaya fırlıyordu. Dolayısıyla, bir kadından şansını onunla denemesini istemenin mi, yoksa vicdanına kulak verip bu şansın en iyi ihtimalle bir mahrumiyet derecesi olacağını kabullenmenin mi daha büyük bir şerefsizlik olduğu sorusu sürekli aklındaydı; ayrıca para uğruna evlenmenin aslında parasızlık içinde evlenmek kadar utanç verici olmayabileceğini de düşünüyordu. Ruh halindeki ve bakış açısındaki bu değişikliklere rağmen, kaderi belliydi; evlense de, evlenmese de parasız olmaya devam edeceğini biliyordu. Bu konuda hayal gücü olağanüstü hareketli olabiliyordu; para kazanmanın sayısız yolu bütün güzelliğiyle önünde uzanıyordu; her konuda olduğu gibi bu konuda da hiç zorlanmadan gazete yazıları yazabilirdi. Her konuyu ne kadar kolaylıkla işleyebildiğinin farkındaydı; bu da kaderinin bir parçasıydı: Kaderin çifte parmak izi, edilgen koyuna vurulan çifte damga, doğduğu andan itibaren yan yana var olmaya devam ediyordu. Her türlü yazıyı feci bir kolaylıkla yazıyordu; daha on yaşındayken bile onu hiçbir şey durduramadığı gibi, yirmi yaşında da hiçbir şey durduramıyordu; bu hem kendi kaderinin bir parçasıydı, hem de zavallı okurların kaderinin. Her halükârda, iskemlesini geriye doğru yatırıp ellerini başının arkasında kenetleyerek gözlerini havaya diktiğinde çoğunlukla hayal gücünü meşgul eden konu, para kazanmanın sayısız yoluydu. Üstelik bu konumunu en çok uzatabilecek şey de bu yolların başkalarına açık olan yollar olduğu düşüncesiydi. Birkaç saniye sonra, arkadaşının ilişkiyi en çok karmaşıklaştıran koşullarını şimdiye kadar görmediği kadar yakından gördü. En önemlisi de, bu koşulları Kate'in algıladığı şekilde gördü, çünkü Kate bütün açıksözlülüğüyle konuşarak babasına yaptığı ziyareti anlattı ve ardından ablasıyla aralarında geçen konuşmayı aktarırken, talihsiz kadının umutlarını nasıl şu veya bu şekilde sürekli onarmak zorunda kaldığını gösterdi.

"Ailece ne müthiş bir fiyaskoyuz!" diye haykırdı Kate. Ardından Densher her şeyi baştan sona dinledi onun ağzından – Densher'a bu kez her şeyden de fazlasını dinlermiş gibi geldi: Babasının ailenin şerefini beş paralık edişi, ahlaksızlığı, acımasızlığı, fesatlığı; yaralı annesinin terk edilmişliği,

mahrumiyeti, çaresizliği, öte yandan ailenin geri kalanını yönetimindeki mantıksızlığı; iki ağabeyinin genç yaşta ölümü – en büyükleri olan ağabeyinin on dokuz yaşında, yaz mevsimi için kiralayıp sağlıksız koşullarını sonradan öğrendikleri bir izbede yakalandığı tifodan, ailenin gözbebeği ve *Britannia*'da deniz asteğmeni olan öteki ağabeyininse korkunç şekilde boğularak, üstelik deniz kazasında bile değil, sonbaharın son günlerinden birinde, bir denizci arkadaşının evinde geçirdikleri tatil sırasında sefil bir ırmakta yüzerken kramp girdiği için kurtarılamayıp ölüşü. Ardından Marian'ın anormal evliliği, adeta kadere ruhsuzca öbür yanağını çevirişi ve şu andaki sefaleti, sızlanmaları, yağ içindeki çocukları, aşırı iddiaları, iğrenç ziyaretçileri – bütün bunlar kaderin üzerlerindeki baskısını kanıtlıyordu. Doğruyu söylemek gerekirse Kate hepsini aşırı bir tahammülsüzlükle anlatıyordu; Densher Kate'in kısmen kendisini serbest ve esprili, renkli anlatımıyla eğlendirmek için, kısmen de –ki bu en büyüleyici yanıydı– adeta rahatlamak amacıyla, daima olaylardaki tutarsızlığı algılayışıyla barışmak için genelde tasvirlerini bu tonda ifade etmesine hayrandı. Hayatı fazlasıyla genç yaşta ve fazlasıyla açık seçik görüp tanımıştı ve o kadar akıllıydı ki, bunu biliyor ve bu talihsizliği kanıksıyordu; dolayısıyla, Densher'la konuşurken, adeta fantezi kestirmesini seçmişler, mutluluğa açık abartı yolundan gitmeyi aralarında kararlaştırmışlar gibi şiddetli, neredeyse kadınsılıktan uzak bir ton benimsediği olurdu. İlişkilerinin başından beri başka bir düz yoldan gidemeyeceklerse, en azından düşünce âleminin onlara açık olduğu kesinleşmişti. Her konuda her istediklerini düşünebilirlerdi – bir başka deyişle, söyleyebilirlerdi. Birbirlerine, sadece birbirlerine söylemek elbette daha zevkliydi. Dolayısıyla birlikte olmadıkları zaman söylediklerinin kendilerine hiçbir haz vermediği, dile getirmeseler de sürekli düşündükleri bir şeydi; özel saatlerde başka her yerde sadece rol yaptıkları varsayımı onları alıp küçük, yüzen adalarına götürmeye yetiyordu. Şunu da belirtelim ki, delikanlı aralarındaki samimiyetin bu unsurundan daha çok Kate'in yararlandığının bilincindeydi. Kendisine kıyasla Kate'in hayatta tepki göstereceği şeylerin daha fazla olması hep dikkatini çekiyordu; ailesinin başına gelen korkunç felaketleri anlattığında, bu felaketlerle keskin bir tezat teşkil eden şu andaki tuhaf coşkusunu –bunu coşku olarak adlandırmak gerektiği aşikârdı– gözlediğinde, kendi gri, gündelik hayatındaki olayların pek göz doldurmadığını düşündü. Doğal olarak, bütün bu anlatılanlar arasında Densher'ın en çok ilgisini çeken, babasının kişiliğiydi, ancak

Kate'in Chirk Sokağı'ndaki serüvenine ilişkin çizdiği tablo, söz konusu şahsı henüz ne kadar az tanıdığını düşündürdü ona. Açıkçası, Mr. Croy ne yapmıştı?

"Bilmiyorum – bilmek de istemiyorum. Tek bildiğim, uzun yıllar önce –ben on beş yaşlarındayken– onu katlanılmaz kılan bir şey olduğu. Önce genel olarak insanlar için katlanılmaz, sonra giderek annem için katlanılmaz demek istiyorum. Elbette biz o sırada bilmiyorduk," diye açıkladı Kate, "ama sonra öğrendik; tuhaftır, bir şey yaptığını önce ablam anladı. Söylediklerini şu anda duyar gibiyim – soğuk, karanlık bir pazar sabahıydı, hava çok sisli olduğu için kiliseye gitmemiştik, ablam çalışma odasındaki şöminenin başında söyledi bana. Ben lambanın yanında tarih kitabı okuyordum –kiliseye gitmediğimiz zamanlar tarih kitapları okumak zorundaydık– birden, odanın içine kadar girmiş olan sisin içinden ablamın durup dururken, 'Babam çok kötü bir şey yaptı.' dediğini duydum. İşin tuhafı, ona hemen inandım, hâlâ da inanıyorum; aslında daha fazla bir şey söyleyemiyordu – ne kötülüğün ne olduğunu, ne kendisinin nereden bildiğini, ne babama ne olacağını, ne de başka bir şey. Babamın başına hep bir şeyler geldiğini, sürekli geldiğini seziyorduk; dolayısıyla Marian sadece emin olduğunu, son derece emin olduğunu, kendi kendine anladığını söylediğinde, benim için yeterli oldu, ona inandım – nedense çok doğal geldi bana. Ama anneme sormamamız gerekiyordu – bu da inandırıcılığını artırdı, hiçbir zaman da bu konuda tek laf etmedim. Ne var ki annem, tuhaftır, zaman içinde kendiliğinden bu konuyu açtı – çok daha sonra. Babam çok uzun zamandır bizimle birlikte değildi, ama buna alışıktık zaten. Annem herhalde benim bir şeyler bildiğimi seziyor, korkuyordu; konuşmanın daha iyi olacağını düşünmüş olmalı. Tıpkı Marian gibi, durup dururken, 'Babanın aleyhinde bir şey gelirse kulağına –yani rezil, aşağılık bir adam olduğu dışında bir şey– bil ki kesinlikle yalandır.' dedi. Böylece bildiğim şeyin doğru olduğunu anladım, gerçi hatırlıyorum, o sırada anneme tabii ki yalan olacağını bildiğimi söyledim. Bana doğru olduğunu söyleyebilir, herhangi bir suçlamayla karşılaştığım takdirde şiddetle karşı çıkacağıma güvenebilirdi – sanıyorum kendisinden daha hararetli ve etkili biçimde itiraz ederdim. Gel gör ki," diye devam etti Kate, "hiç böyle bir durumla karşılaşmadım; karşılaşmayışımı da biraz şaşırtıcı buluyorum. Dünyanın bu nedenle daha nezih göründüğü oldu gözüme. Kimse en ufak bir imada bile bulunmadı. Bu da sessizliğin, babamı çevreleyen sessizliğin,

dünyanın gözünde onu silip yok eden sessizliğin bir parçasıydı. İnsanların gözünde o yok. Yine de eminim. Hatta o zamankinden daha fazla bir şey bilmediğim halde daha da eminim. İşte," diye noktaladı sözlerini, "burada oturup babam hakkında sana anlattıklarım bunlar. Bunu sana güvenimin bir kanıtı olarak görmüyorsan, seni nasıl ikna edebileceğimi bilemiyorum."

"Elbette ikna ediyor," dedi Densher, "ama pek aydınlatmıyor yavrucuğum. Aslında hiçbir şey söylemiş değilsin. O kadar muğlak ki, pekâlâ yanılıyor olabileceğinden başka ne düşünebilirim? Kimse dile getiremiyorsa, ne yaptı bu adam?"

"Her şeyi yaptı."

"Ya... her şeyi! Her şey demek hiçbir şey demektir."

"Öyleyse belirli bir şey yaptı." dedi Kate. "Ne olduğu biliniyor – ama Tanrı'ya şükür biz bilmiyoruz. Ama bu onun sonu oldu. Eminim *sen* biraz çaba göstererek öğrenebilirsin. Soruşturabilirsin."

Densher ilk anda cevap vermedi, ama sonra sessizliğini telafi etti. "Dünyada öğrenmem, soruşturacağıma dilimi yutarım daha iyi."

"Oysa kısmen bana da ait." dedi Kate.

"Sana mı ait?"

"Babamın şerefsizliği." Ardından gururlu, sakin kötümserliğini bir kez daha, ama ilk kez bu yoğunlukta ifade etti: "Böyle bir şeyin insanın hayatındaki en önemli şey olmaması mümkün mü?"

Bunun üzerine Densher gene ona uzun uzun baktı; Kate de bu bakışı bütün derinliği, baş döndürücülüğüyle içine sindirdi. "Hayatının en önemli şeyi konusunda, *bana* biraz daha fazla güvenmeni rica edeceğim." dedi Densher. Ardından sırf tartışmayı sürdürmek için, "Bir kulübe üye değil mi?" diye sordu.

Kate başını ciddiyetle iyi yana salladı. "Eskiden üyeydi – birçok kulübe."

"Sonra ayrıldı mı?"

"*Onlar* kovdular. Bundan eminim. Bununla yetinmek zorundasın. Ona bir teklifte bulundum," diye devam etti hemen ardından, "zaten bunun için

gitmiştim – yanına yerleşmeyi, birlikte elimden geldiğince bir yuva kurmayı teklif ettim. Ama kesinlikle karşı çıktı."

Densher bunu bariz ama iyi niyetli bir şaşkınlıkla karşıladı. "Ona kendisiyle birlikte yaşayıp mahrumiyetini paylaşmayı mı teklif ettin – 'katlanılmaz' diye tanımladığın adama?" Delikanlı sadece teklifin yüceliğini, asaletini algılıyordu henüz. "Gerçekten mertsin!"

"Onun uğruna cesaret göstermek gibi mi geliyor sana?" Kate buna kesinlikle katılmıyordu. "Cesaret değildi – tam tersiydi. Kendimi kurtarmak için yaptım – kaçıp kurtulmak için."

Densher her zamanki gibi, Kate ona düşünmek üzere herkesten daha incelikli konular sunuyormuş gibi bir ifadeye büründü. "Neden kaçmak için?"

"Her şeyden."

"Yoksa benden mi demek istiyorsun?"

"Hayır, ona senden söz ettim, izin verirse, yanımda seni de götüreceğimi söyledim – ya da ima ettim."

"Ama izin vermedi." dedi Densher.

"Kesinlikle lafını bile duymak istemedi. Bana yardım etmeyecek, kurtarmayacak, küçük parmağını bile kıpırdatmayacak benim için." diye devam etti Kate. "O benzersiz kıvırmalarıyla yakasını sıyırıyor, geri püskürtüyor beni."

"Neyse, Tanrı'ya şükür, bana püskürtüyor." dedi Densher.

Ama Kate tekrar sadece anlattığı sahneyi görürcesine konuştu. "Yazık, hoşlanırdın ondan. Harikadır – büyüleyicidir." Arkadaşının kahkahası, Kate'in anlatımında, tanıdığı kadarıyla başka kadınların konuşmalarını sıkıcı bir basmakalıplık çölüne hapseden bir özellik bulduğunu bir kez daha ortaya koydu; ama bu arada Kate devam ediyordu: "Kendini sana sevdirirdi."

"Bana karşı çıktığı halde mi?"

"Beğenilmekten hoşlanır." diye açıkladı Kate. "Beğenilmek için harika bir insana dönüşmesine daha önce de şahit oldum. Seni takdir eder, zekâsını sergilerdi. Karşı çıktığı kişi *benim* – yani senden hoşlanmam bağlamında."

"Öyleyse Tanrı'ya şükürler olsun," diye haykırdı Densher, "benden karşı çıkılacak kadar hoşlandığın için!"

Ama Kate birkaç saniye sonra biraz tutarsız bir cevap verdi: "O kadar hoşlanmıyorum. Onunla birlikte yaşamak için gerekirse senden vazgeçmeyi kabul ettim. Ama yararı olmadı; beni kayıtsız şartsız reddetti derken bunu kastediyorum. Gördüğün gibi, kaçıp kurtulamıyorum."

Densher anlamaya çalıştı. "Peki ama, madem *benden* kaçmak istemiyordun?"

"Maud Teyze'den kaçmak istiyordum. Ama babam kendisine ancak teyzem aracılığıyla yardım edebileceğimi söylüyor ısrarla; tıpkı Marian'ın ısrarla *ona* ancak teyzem aracılığıyla yardım edebileceğimi söylediği gibi. Beni geri çeviriyorlar derken bunu kastediyorum." diye açıkladı tekrar.

Delikanlı düşündü. "Ablan da mı seni geri çeviriyor?"

"Hem de ite kaka!"

"Peki ama ablana birlikte yaşamayı teklif ettin mi?"

"Kabul edeceğini bilsem hiç tereddütsüz teklif ederdim. Benim erdemliliğim bundan ibaret – zavallı bir aile bağlılığı. Sınırlı, aptalca bir sadakat, hürmet – nasıl adlandıracağımı bilemiyorum." Kate bu düşüncesinde cesurca ısrar etti, genişletti. "Bazen yalnızken zavallı annemi düşündüğümde çığlık atmamak için zor tutuyorum kendimi. Neler çekti – mahvettiler onu; şimdi neler yaptıklarını biliyorum – o zaman bilmiyordum, çünkü eşeğin tekiydim; ona kıyasla benim konumum münasebetsizce bir başarı. Marian'ın sürekli yüzüme vurduğu şey bu; babam da dediğim gibi benzersiz biçimde yapıyor aynı şeyi. Her ikisi için de benim konumum bir değer, büyük bir değer." Kate konuştukça konuşuyordu. Bütün açık seçikliği ve alaylı tavrıyla, nefes aldıracak bir karışıklık yaratmıyordu. "Tek değer – sahip oldukları yegâne değer."

O gün genç çiftin arasında geçen her şey, aralardaki suskunluklara ve sınırlarına rağmen, hızla ilerliyordu – boğucu atmosferde sürat ve gerginlik

şimşek etkisi yaratıyordu. Densher kesinlikle her zamankinden farklı bir dikkatle seyrediyordu Kate'i. "Ve sözünü ettiğin bu gerçek seni durduruyor!"

"Elbette durduruyor. Kulaklarımda sürekli uğuldayan bir ses. Kişisel mutluluğa hakkım var mı, mümkün mertebe zengin ve müreffeh, şık ve pırıl pırıl olmaktan başka bir şeye hakkım var mı diye merak ediyorum onun yüzünden."

Densher bir süre sustu. "Şansın yaver giderse kişisel mutluluğa da sahip olabilirsin."

Kate'in ilk andaki karşılığı, Densher'ınki gibi bir suskunluk oldu; ardından, doğrudan yüzüne bakarak, yalın ve sakin bir şekilde, "Sevgilim!" dedi.

Densher yine kısa bir suskunluktan sonra aynı yalınlık ve sükûnetle sordu: "Yarın benimle evlenerek halletmek ister misin meseleyi? Resmi nikâhla kolaylıkla evlenebiliriz."

"Önce teyzemle görüş, sonra kararlaştıralım bunu." diye cevap verdi Kate.

"Buna beni sevmek mi diyorsun?" diye sordu Densher.

Tuhaf bir biçimde, dolambaçsız ama aynı zamanda temkinli konuşmaya başlamışlardı; Kate'in nihayet verdiği cevapta bu son derece belirgindi: "Sen kendin de korkuyorsun ondan."

Densher'ın gülümsemesi donuktu. "Seçkin ve canlı gençler olarak pek ihtiyatlıyız!"

"Evet," diye doğrudan cevap verdi Kate, "feci akıllıyız. Ama eğlenceli aynı zamanda. Kendimize göre bir eğlence bulmak zorundayız. Bence," diye ekledi, açıkçası cesurca, "ilişkimiz çok güzel. Hiç bayağı değil. Benim için romantizmi korumak önemli."

Densher'ın kahkahası tebessümünden daha içtendi. "Beni yüzüstü bırakmaktan nasıl da korkuyorsun!"

"Hayır, hayır, o bayağılık olurdu işte. Ama elbette, alçakça bir şey yapmaktan korkuyorum." diye itiraf etti Kate.

"Beni feda etmekten daha büyük alçaklık olabilir mi?"

"Seni feda etmeyeceğim. Peşinen itiraz etme. Hiç kimseyi, hiçbir şeyi feda etmeyeceğim; zaten meselem de bu: Her şeyi istiyorum, her şeyi elde etmek için uğraşacağım. İşte," diye toparladı konuyu, "onlar için yapabileceğim şey bu bence (senin de aynı şeyi yapacağını düşünüyorum)."

"'Onlar' için mi?" Delikanlı özellikle soğuk bir tonda konuştu. "Teşekkür ederim!"

"Sen onları umursamıyor musun?"

"Niye umursayayım? Onların benim için ciddi bir baş belası olmaktan başka ne önemi var?"

Densher Kate'in anormal bir sevgiyle bağlı olduğu talihsiz şahıslarla ilgili bu yorumu yaptığı anda kabalığından ötürü pişman oldu – kısmen Kate'in alev almasını beklediği için. Ama zaman zaman yumuşak bir ışıltıyla alev almak, Kate'in en değerli özelliklerinden biriydi. "Aptallıktan kaçındığımız takdirde *her şeyi* elde edebileceğimizi niçin kabul etmediğini anlamıyorum. Teyzemi kaybetmeyebiliriz."

Densher dik dik baktı. "Bize maaş mı bağlayacak?"

"Canım, en azından ne olacağını görelim."

Densher düşündü. "Ondan ne koparabileceğimizi mi?"

Kate bir süre cevap vermedi. "Aslına bakarsan ben ondan hiçbir şey istemedim bugüne kadar; asla, en zor durumdayken bile ona başvurmadım, yaklaşmadım. Kendisi el koydu bana, harikulade yaldızlı pençeleriyle yakaladı."

"Akbabaymış gibi bahsediyorsun ondan." dedi Densher.

"Kartal diyelim – gagası da yaldızlı; kanatları çok yükseklerde uçmaya uygun. Kısacası, eğer uçan bir şeyse –koskoca bir ipekli balon da diyebiliriz– ben binmedim üzerine. O seçti beni."

Kate'in tasviri gerçekten olağanüstü bir renklilik ve üslup sergiliyordu; Densher bütün bunlara büyük bir ressamın tablosuna bakar gibi baktı. "Sende neler görüyor demek ki!"

"Harikalar!" Kate bunu yüksek sesle söyleyip ayağa kalktı. "Her şeyi. İşte böyle."

Evet, böyleydi; Kate karşısında dururken Densher durumu düşünmeye devam etti. "Yani demek istediğin, ben bir şekilde onu tavlamak için payıma düşeni mi yapacağım?"

"Görüşeceksin onunla, görüşeceksin." dedi Kate sabırsızlıkla.

"Görüşüp yaltaklanacak mıyım?"

"Ne istersen yap!" Kate aynı sabırsızlıkla yürüyüp uzaklaştı.

II

Densher kalkıp ona yetişmeden önce, Kate'in başının duruşunda, adımlarındaki gururda –tam olarak nasıl ifade edeceğini bilemiyordu– Mrs. Lowder'ın nedenlerinin hiç değilse bir kısmını bulacak kadar uzun bir süre onu bakışlarıyla takip etti. Kendini bu nedenlere karşıt bir neden olarak sunarken hayal edip irkildi, ama aynı zamanda, Maud Teyze'nin ilham kaynağı önündeyken, arkadaşının basit emrini neredeyse en aşağılık tutum ya da en kârlı tavizle yerine getirmeye hazırdı. *Kate* ne isterse onu yapacaktı – kendi isteği doğrultusunda olsa da, olmasa da. Kate'e elinden geldiğince yardım edecekti; o günün geri kalanında ve ertesi gün boyunca, Kate'in o güzel sırtını dönerek savurduğu basit emir, Mrs. Lowder'ın içinde hareket ettiği havada, masmavi gökyüzünde koca bir kırbacın şaklaması gibiydi. Yaltaklanmayacaktı belki – bu kadarına hazır değildi; ama sabırlı, gülünç, mantıklı, mantıksız, her şeyden çok da son derece diplomatik olacaktı. Bütün zekâsını seferber edip zeki olacaktı – zekâsını tekrar çalıştırmak için, zaman zaman zavallı emektar saatini salladığı gibi sallıyordu. Tanrı'ya şükür (gazete yazılarında sık sık kullandığı ifadeyle) bu "unsur"dan katiyen yoksun değillerdi; ikisinin imkânları bir araya getirildiğinde, sonucun yenilgi ve teslim –bu kadar çabuk, bu kadar çabuk teslim– olması, Densher'la Kate'in yıldızına, solgun bir yıldız da olsa, yakışmazdı. Densher bu felaketi, en kötü ihtimalle imkânlarından doğrudan vazgeçmeleri olarak görmüyordu; Mrs. Lowder'ı ikna etme düşüncesinde yatan kanıtlanmış bir kibir, açığa çıkmış bir ahmaklık olarak görüyordu – ki bu da yeterliydi. Kısa bir süre sonra, hanımefendinin dev salonunda – Lancaster Gate'te odalar ona başından beri muazzam görünmüştü– "cevabı ödenmiş" telgrafla ilettiği ricası üzerine kendisini beklerken, hâlâ kendi fikirlerinde diretmeleri gerektiği inancındaydı, ancak bunun zorluğu mekânın boyutlarına uygun olarak kat kat artmıştı.

Salonda uzun süre –ona bir çeyrek saat gibi geldi– yalnız kaldı; Maud Teyze onu beklettikçe bekletirken, zihnine gözlemler, düşünceler doluşurken, insana böyle davranan birinden ne beklenebileceğini düşünüyordu. Ziyaret de, saati de Mrs. Lowder'ın teklifiydi; dolayısıyla gecikmesi Densher'ı zor durumda bırakmayı amaçlayan genel bir planın parçasıydı kuşkusuz. Salonda bir aşağı bir yukarı yürüyerek ev sahibesinin büyük, gösterişli mobilyalarının verdiği mesajı, işaret ve simgelerinin

muazzam mesajını içine sindirirken, katlanmaya hazır olduğu rahatsızlık konusunda da kuşku duymuyordu. Hatta sırtını dayayabileceği hiçbir şey olmadığını bile düşünüyordu; gururlu bir erkek için bundan büyük ve geçerli nedenlerden kaynaklanan bir utanç olamazdı. O güne kadar hiç gösterişi olmadığını –gösterişten kesinlikle yoksun olduğunu– bu kadar açık seçik biçimde fark etmemişti; etrafındaki her şey gösterişin doruğunu oluşturuyordu; ev sahibesinin öyküsünü heceleyen iri, ağır eşyalar neredeyse anormal ölçüde iddialı, saldırgan biçimde dimdikti. "Aslına bakarsan, müthiş bayağı bir kadın." – bir keresinde yeğenine bunu neredeyse söylemişti; son anda kendini tutup bu tehlikeli yorumu kendine saklamıştı. Önemliydi, çünkü meselenin özüne değiniyordu ve zaten günün birinde Kate'in bunu kendisine söyleyeceğini düşünüyordu. Şu anda doğrudan meselenin özüne değiniyordu; üstelik tuhaf bir biçimde kadıncağızı katiyen sıkıcı ya da tatsız biri olarak damgalamıyordu. Mrs. Lowder'ın bayağılığında bir tazelik, neredeyse bir güzellik vardı; çünkü böylesine iri ve cüretkâr bir mizacın sergilenmesinde güzellik bir ölçüde mevcuttu. Kısacası, insanın başa çıkmak zorunda kalabileceği en muazzam şeydi ve Densher elinde kırbacı –yani uygun cevaplar stoku– olmadan dişi aslanın kafesine girmişti. Kızı sevdiğinden başka cevabı yoktu – bu da, böyle bir evde acınacak kadar ucuz bir cevaptı. Kate kendisine birçok kere teyzesinin Tutkulu olduğunu söylemişti; bundan telafi edici bir unsur gibi söz etmiş, adeta büyük harf T ile telaffuz etmiş, bir şekilde kendi yararlarına çevirebileceği, hatta çevirmesi gereken bir şey olarak sunmuştu. Densher şimdi bundan ne gibi bir yarar sağlanabileceğini merak ediyordu, ancak bekleyişi uzadıkça mesele karmaşıklaşıyordu. Bir şeylerin kendisinde eksik olduğu kesindi.

Bir aşağı bir yukarı ağır ağır yürüyüşü sanki bu eksikliği ölçüyordu; odayı arşınladıkça, mesafe yoksulluğunun çölüne dönüşüyordu; üstelik bu çöle baktıkça, tıpkı önceden olduğu gibi, çölün telafi edilebilir olduğunu da iddia edemiyordu. Lancaster Gate zengin görünüyordu – genel izlenim buydu; kendi durumunun buna yakından uzaktan benzeyebileceği asla düşünülemezdi. Etrafında gördüklerini daha büyük bir ilgiyle, ima ettiğimiz gibi eleştirel bir gözle inceledi; onda uyandırdıkları en yoğun duygu, kendi estetik tepkisine duyduğu şaşkınlıktı. Bağımsız bir hanımefendinin evini ne şekilde döşediğine bu kadar "itiraz" edebileceğini –Kate'in zevk açısından kendi isyanlarına sık sık değinmiş olmasına rağmen– bilmiyordu. Ona hitap

eden, evin kendisinin lisanıydı; ev sahibesinin çağrışımlarını ve kavramlarını, ideallerini ve imkânlarını son derece kapsamlı ve serbest biçimde anlatıyordu. Daha önce hiç bu kadar mutlak çirkinlikte, –böylesine etkin ve meşum biçimde acımasız– bu kadar çok sayıda şeyi bir arada görmediğinden emindi. Genel tanım olarak acımasız sıfatını bulduğuna memnundu; nedense "acımasız"ı bir makale konusu olarak düşünüyordu – izlenimleri derhal bu makaleyi getirmişti aklına. Kestirme yoldan sahte tanrılara tapınışıyla gurur duyan bir çağda hâlâ sergilenebilen, bütün güçleriyle yükselen ağır ve dehşetengiz şeyleri yazacaktı; Mrs. Lowder'dan alabilecekleri az bir malzeme oluştursa da komik olacaktı. Ancak asıl önemlisi, işin vahim yanı, çiziktireceği yazıyı düşünürken bile ağır ve dehşetengiz şeyler karşısında gülmekten çok irkilmek eğiliminde olmasıydı. Onları toptan tasvir edip kurtulamaz, Kraliçe Victoria döneminin başı ya da ortası diyemezdi – tek bir başlık altında sınıflandırılabileceklerinden emin değildi. Sadece muhteşem, ayrıca kesinlikle İngiliz oldukları aşikârdı. Bir düzen oluşturuyorlardı ve ender malzeme boldu: değerli ahşaplar, metaller, kumaşlar, taşlar. Hiç bu kadar püsküllü, fistolu, düğmeli, kordonlu, her tarafı sımsıkı gerilmiş, dolgunca kıvrılmış eşyalar hayal edemezdi. Bunca yaldız ve camı, bunca saten ve pelüşü, bunca gül ağacı, mermer ve malakiti hayal edemezdi. Ama her şeyden çok sağlam şekiller, harcanmış işçilik, yanlış yönlendirilmiş masraf, ahlak ve paranın, temiz bir vicdan ve büyük bir bütçenin kanıtlanmasıydı. Sonuçta Densher'ın gözünde kendi düşünce dünyasının debdebeli bir inkârını temsil ediyorlardı – aslında onların karşısında âdeta bu dünyanın ilk kez çaresiz biçimde bilincine varıyordu. Amansız farklılıklarıyla kendi dünyasını gözler önüne seriyorlardı.

Bununla birlikte, Maud Teyze'yle görüşmesi katiyen beklediği gibi olmadı. Mrs. Lowder kuşkusuz tutkulu bir mizaca sahip olmakla birlikte, bu görüşmede ne tehditkâr davrandı, ne de talepkâr. Saldırı ve savunma silahları muhtemelen el altındaydı, ama onlara dokunmadı, sözünü etmedi, hatta o kadar mülayimdi ki, Densher maharetini daha sonra anlayabildi tam olarak. Muhtemelen bir başka şeyin de farkına vardı ve bu, durumunu daha karmaşık hale getirdi; buna gerçekten tedbirsiz iyi yüreklilikten başka bir ad veremiyordu. Bir başka deyişle, Mrs. Lowder'ın mülayimliği siyasetten ibaret değildi – Densher siyaset gerektirecek kadar tehlikeli değildi; kendisinden biraz hoşlanmasının sonucu olduğunu anlayabiliyordu. Ve ondan hoşlandığı için Mrs. Lowder'ın kendisi de daha ilginç hale geliyordu;

Densher *ondan* hoşlanmaya başlarsa kim bilir neler olurdu! Doğal olarak göze alması gereken bir tehlikeydi bu. Mrs. Lowder onunla adeta tek elle, tek tük dağınık güç kırıntılarıyla mücadele etti. Densher on dakika içinde, üstelik Mrs. Lowder'ın açıklamasına gerek kalmadan, kendisini aşağılamak için bekletmediğini anlamıştı; bu on dakika içinde Mrs. Lowder'ın asıl amacına neredeyse doğrudan değinmişlerdi. Mrs. Lowder söyleyeceklerini Densher'ın bizzat düşünmesini istemişti – başka şekilde bildirmemişti bunu; derhal kavramasını istemiş, kavrayacağını öngörmüştü. Geldiğinde ilk sorusu niyetinin anlaşılıp anlaşılmadığı hakkında olmuş ve o kadar çok varsayım içermişti ki, konuşmaları ilk andan itibaren dolambaçsız ve kapsamlı oldu. Soru sorulduğunda Densher niyeti gerçekten de anladığını fark etti; Mrs. Lowder'ın bu sayede iktidar gösterisini hemen affettirdiğini fark etti; dikkatli olmazsa ev sahibesini, kararlılığını, elbette hayal gücünün boyutlarını ve mali gücünü fazlasıyla iyi anlayacağını fark etti. Bununla birlikte, onu anlamaktan korkmayacağını da düşünerek kendini toparladı; sadece anlayabildiği kadar anlayacak, en ufak tutkusundan bile taviz vermeyecekti. Yalınlığın büyük önem taşıdığı durumlarda zihnin çalışması eylem sırasında, eylem gerektiğinde, en azından insanı ele verirdi; ancak bunu engellemek mümkün değilse, tamamlamak en iyisiydi. Hata sadece zevk için yapılacaktı. Densher'ın meşum zekâsını direnmek için kullanması gerekiyordu. Bu arada Mrs. Lowder kendi keyfince kullanabilirdi.

Mrs. Lowder Kate hakkındaki fikirlerini –benimseme zahmetini gösterdiği takdirde fikrinin yeterli olacağını belirtir şekilde– ifade etmeye başladıktan sonra, Densher onun kendisinden nefret edemeyeceğini düşündü. Görünürde şimdilik başka bir çabası yoktu; belli ki, niyetine sadık kaldığı takdirde daha tatsız bir şey yapması da gerekmeyecekti. "Tahmin edebileceğiniz gibi, çok daha ileriye gitmeye hazır olmasam, bu kadar ileri de gitmezdim. Ona konuşmamızın ne kadarını aktaracağınız benim için önemli değil – belki ne kadar çoğunu aktarırsanız o kadar iyi olur; zaten bilmediği bir şey de yok. Sözlerim ona değil, size yönelik – yeğenime ulaşmak istediğimde doğrudan ulaşırım." Maud Teyze kendini bu şekilde ifade etti – gösterişsiz bir iyi niyetle, son derece basit ama bir o kadar açık sözlerle; atasözüne rağmen ârif olan her zaman anlamayacağı halde, iyi olanın anlayacağını ima ederek. Genç kahramanımız bu sözlerden Maud Teyze'nin kendisinden iyi olduğu için hoşlandığı sonucunu çıkardı – onun ölçütlerine göre yeterince iyiydi: Yani yeğeninden onun uğruna vazgeçecek

ve dostça kendi yoluna devam edecek kadar iyi. Ama Densher kendi ölçütlerine göre yeterince iyi miydi gerçekten? Maud Teyze açıklamaya devam ederken bunu dürüstçe düşündü; bunu kanıtlamaya mahkûm olup olmadığını düşündü. "Kate olağanüstü bir insan – elbette bunu bildiğinizi düşünüyorsunuzdur: hüsnükuruntu. Sizin bilebileceğiniz kadar ben de iyi biliyorum – yani sizden çok daha iyi biliyorum ve sanırım inancımı kanıtlamak için yapabileceklerim, sizin yapabileceğinizin azamisiyle karşılaştırıldığında baskın olacaktır. Yeğenim olduğu için söylemiyorum – bunun benim için bir önemi yok; elli yeğenim olsa, beğenmesem birini bile buraya almazdım. Başka bir şey yapmazdım demiyorum, ama varlığına katlanmazdım. Kate'in varlığını ise, talihim varmış, küçük yaşta fark ettim. Kate'in varlığı –ki *sizin* açınızdan bu bir talihsizlik– hayatta isteyebileceğim her şey. Kısacası Kate'in varlığı sizin bildiğiniz kadar mükemmel ve ben onu ileri yaşım için bir güvence olarak görüyorum. Uzun süredir izliyorum onu, koruyorum ve yatırımlar için dendiği gibi değerlenmesine izin veriyorum; şimdi kazanç getirmeye başlamışken, yüksek bir bedel teklif edilmediği takdirde elden çıkarıp çıkarmayacağımı siz de takdir edebilirsiniz. Onu en iyi şekilde değerlendirebilirim, en iyinin ne olduğu konusunda bir fikrim de var."

"En iyinin sizin gözünüzde ben olmadığımı anlıyorum elbette." dedi Densher.

Mrs. Lowder'ın kendine has tuhaf bir özelliği vardı: Konuşurken çehresi gece vakti ışıklı bir pencere gibi aydınlanır, ama susunca perde derhal kapanırdı. Suskunluğunun sunduğu cevap imkânını değerlendirmek her zaman zordu, ancak sözünü kesmek daha da zordu. Her halükârda, yüzeydeki parlaklığı o anda ziyaretçisine yardımcı olmuyordu. "Sizi buraya fikrimin ne olmadığını dinlemeniz için değil, ne *olduğunu* dinlemeniz için davet ettim."

"Elbette," dedi Densher gülerek, "o da muhteşem bir şey."

Ev sahibesi, Densher'ın konuya getirdiği katkı alakasızmışçasına devam etti. "Kate'i yükseklerde, çok yükseklerde görmek istiyorum – yüksekte ve aydınlıkta."

"Doğal olarak onu bir dükle evlendirmek istiyorsunuz ve çıkabilecek engelleri ortadan kaldırmaya heveslisiniz."

Mrs. Lowder'ın buna verdiği karşılık kapanan perde oldu; öyle ki, Densher ilk anda küstahça, hatta aşağılık bir söz söylediği hissine kapıldı ister istemez. Gençliğin haddini bilmezliğinden kaynaklanan felaket anlarında soğuk devlet adamları kendisine bu gözle bakmıştı, ama hatırladığı kadarıyla özel bir ilişkide bir hanım hiç böyle bakmamıştı. Bu ona her şeyden çok Mrs. Lowder'ın inceliğini, dolayısıyla Kate'in istikbalini ölçme imkânı verdi. "Bu kadar da katlanılmaz olmayın!" – ev sahibesinden bir an buna benzer bir cevap bekledi; sonra, farklı bir şey söyleyince, ucuz kurtulduğunu düşündü. "Onu önemli bir adamla evlendirmek istiyorum." Hepsi buydu, ama yeterliydi; olmasa da ardından söylediği cümle yeterdi: "Kate'le ilgili düşündüklerim malum. İşte bu kadar."

Bir süre karşılıklı bakıştılar; Densher daha derinde bir şey, anlaması istenen bir şey olduğunun bilincindeydi. Mrs. Lowder'ın tek talebi buydu; Densher'ın, sahip olduğuna inancını göstermek istediği zekâyı kullanmasını talep ediyordu. Densher da kesinlikle anlayıştan yoksun değildi. "Sevgi ve övünç dolu bir hayali ne kadar az karşılayabileceğimin farkındayım tabii ki. Sizin bir görüşünüz –muhteşem bir görüşünüz– var ve ben de bu görüşü gayet iyi kavrıyorum. Ne olmadığımı gayet iyi biliyorum ve bunu bana daha sertçe hatırlatmadığınız için size minnettarım." Mrs. Lowder cevap vermedi – söylediklerine itiraz etmedi; Densher'ın, becerebilirse, ruhsal yoksulluk açısından daha da ileri gitmesini amaçlıyor bile olabilirdi. Yoksulluktan başka bir şeyin sergilenemeyeceği durumlardan biriydi; tabii aptallık sergilemek istenmiyorsa. Gerçek bütün çıplaklığıyla ortadaydı: Densher gerçekten de –söz konusu tek bakış açısı olan Mrs. Lowder'ın bakış açısından– pek küçük bir meblağı temsil ediyordu ve meblağların nasıl büyüdüğünü maalesef kendi de biliyordu. Son derece yalın olmak istiyordu, ama bu çabanın içinde daha büyük bir endişe yatıyordu. Maud Teyze bu endişeyi açıkça aktarıyordu, ama daha sonra sorulsa nasıl aktardığını söyleyemezdi Densher. "Bence zannettiğiniz kadar önemli değilsiniz ve sizinle görüşmesini yasaklayarak kıymete bindirmeye niyetim yok. Kate'le birlikte parktaki gösterileriniz, bana yönelik bir saygı gösterisi olarak gülünç; sizinle kendim görüşmeyi kesinlikle tercih ederim –kendi tarzınızda çok hoş birisiniz çünkü delikanlı– sizinle pekâlâ anlaşabileceğim, size rahatlıkla güvenebileceğim kanısındayım. Gerçekten gerekmediği takdirde sizinle kavga edecek kadar aptal mı zannediyorsunuz beni? Gerekmeyecek zaten – tersi gülünç olurdu! Ağzımı açtığım anda kafanızı

bir ısırıkta koparabilirim; gördüğünüz –ve takdir edebileceğiniz– gibi şu anda ağzımı açmıyorum. Ben her şeyi usulünce yaparım – size, ciddiye alınmanız söz konusuysa, bağdaşmanız mümkün olmayan bir plan sunuyorum. Bu plana istediğiniz gibi yaklaşın, etrafında dolaşın –zarar vermekten korkmanıza gerek yok!– ve onu görerek hayatınıza devam edin."

Densher daha sonra Maud Teyze'nin, kendisine ayak uydurduğunu süratle anladığı için durumu tam olarak bu şekilde ifade etmediğini düşündü. Maud Teyze'nin kendisinden herhangi bir söz vermesini istememesi, hoşgörüsüne karşılık araya girmemeye şeref sözü vermesini teklif etmemesi o kadar hoşuna gitti ki, ona genel bir saygı teminatı verdi. Görüşmenin hemen ardından konuşmalarını Kate'e anlatırken ilk hatırladığı, Maud Teyze'ye, tıpkı karşılıklı anlaşarak ayrılan sevgililer gibi –Kate'e aynen böyle söyledi– "Beni daima dost olarak göreceğinizi umuyorum elbette." deyişiydi. Belki de biraz ileri gitmişti –Kate'e her şeyi anlatıyordu– ama o kadar yoğun bir görüşmeydi ki, kendi içinde ele alınması gerekiyordu. Maud Teyze'yle görüşmesinde aktardığımız sözlerden başka konuşmalar da geçmişti, ama hâkim olan, Densher'ı önemli bir tehlike olarak ele almayışıydı. Ayrıca genç kadınla bu görüşmesinde konuşulacak başka şeyleri de vardı; bir gece önce işinden hem kendisi için hem de gazete için yararlı olacak bir şey yapması teklif edilmişti ansızın – teklif kendisini bu şekilde yücelterek sunulmuştu; – on beş ya da yirmi haftalığına Amerika'ya gitmesi öneriliyordu. Çalıştığı gazetenin yüksek basamaklarında Birleşik Devletler'den tamamen toplumsal bakış açısıyla yazılmış bir dizi mektup yayımlama fikri kapalı kapılar ardında bir süredir tartışılıyordu; artık zamanın uygun olduğuna karar verilmişti. Daha önce dışarı sızdırılmayan bu fikir, kapı açıldığı anda doğrudan Densher'ın yüzüne çarpmış, en azından omzuna tünemiş, mürekkep lekeli büro masasından kafasını kaldırıp şaşkınlıkla bakmasına yol açmıştı. Kate'e bu teklifi reddedemeyeceğini söyledi – henüz herhangi bir şeyi reddedecek konumda değildi, ancak böyle bir göreve seçilmiş olmasının oran duygusunu altüst ettiğini söylüyordu. Kendisine şüpheli görünen bu şerefin boyutlarını kavrayamıyordu; bu tür bir göreve layık olduğunu hiç düşünmemişti. Söylediğine göre, bu şaşkınlığını ve düşüncesini müdürüne ilk anda belli etmiş, ancak bu sayede mesele şaşırtıcı biçimde açıklığa kavuşmuştu. Beklenmedik biçimde, Densher'ın tarzı olmayan boş laflar bu kez tam da istemedikleri şeydi. Nedense ondan

mümkün olduğunca nitelikli mektuplar bekliyorlardı, kendi tarzında kalem oynatacak ve korkmayacaktı, zaten bütün mesele buydu.

Daha doğrusu, bir şart hariç bütün meseleydi: Derhal yola çıkması gerekiyordu. Büroda verdikleri adla "misyon"u muhtemelen haziran sonunda tamamlanacaktı, tamamlanması isteniyordu; bunun için de bir hafta bile kaybetmemesi lazımdı; anladığı kadarıyla ele alacağı konular sınırsızdı ve siyasi nedenlerle –basın imparatorluğunun Fleet Street'teki merkezinde etkili nedenlerle– tam isabet kaydetmesi gerekliydi. Densher karar vermek için bir gün mühlet istediğini Kate'e açıkça söyledi, önce onunla konuşması gerektiğini düşünmüştü. Kate bu düşünceli davranışının aralarındaki bağı her şeyden çok kanıtladığını söyleyerek onu rahatlattı; böylesine önemli bir kararı ona danışmasından gurur duyuyordu elbette, ama görevinin bilincindeydi. Teklife sevindi ve Densher'ı teşvik etti; korkunç derecede özleyecekti onu – elbette özleyecekti, ama bunun üzerinde hiç durmayıp Densher'ın neler göreceğinden, neler yapacağından coşkuyla söz etti. Yapacaklarını o kadar önemsiyordu ki, Densher masumiyetine güldü, yine de günlük malzemeye kendi katkısının gerçek boyutlarını açıkça söylemeye gönlü razı olmadı. Öte yandan Fleet Street'te olanların özünü kavrayışından etkilenmişti – özellikle kendi nihai yorumuyla uyumlu olduğu için. Konuyu yüceltecekti – istedikleri buydu; her birini tek tek ziyaret etse de Birleşik Devletler'in tamamı, onu aşağıya çekemezdi. Zaten her işe burnunu sokup boş laflar etmediği, dedikodu yapmadığı için seçmişlerdi onu. Belli ki bu haber dalında yeni bir tonun benimsenmesini istiyorlardı ve bu tonu bundan böyle onun örneği belirleyecekti.

"O kadar iyi anlıyorsun ki, kesinlikle gazeteci eşi olmalısın!" diye haykırdı Densher hayranlıkla; bir yandan Kate'in onu bir an önce göndermek istediği hissine de kapılmıştı.

Ama Kate övgüsüne neredeyse tersleyerek karşılık verdi: "Seni sevdiğime göre anlamamamı nasıl bekleyebilirsin?"

"Öyleyse başka türlü söyleyeyim: 'Beni ne kadar çok seviyorsun!'"

"Evet, aptallığımı telafi edecek kadar." dedi Kate ve ekledi: "Gösterme fırsatı bulduğumda, seninle ilgili olarak hayal gücümü sergileyeceğim."

Bu kez gelecekle ilgili olarak o kadar kesin konuştu ki, Densher kaderlerinin asıl belirleyicisiyle yaptığı görüşmenin raporunu ona sunarken biraz vicdan azabı çekti. Fleet Street haberleri bu konuyu geciktirmişti biraz, ama olumlu görüşmelerinde iki konu birleşti ve ayrılmaz bir bütün oluşturdu. Ayrıca delikanlı vedalaşmadan önce Kate'in niçin bu ayrılığa kayıtsız bir sağduyuyla yaklaşmış olduğunu, nihai mutluluğunu iyice derinleştiren dolambaçlı bir yoldan anlayacaktı. Densher Kate'in görünürde olağanüstü sabır gerektiren pasyans oyununu başarıyla oynayabileceklerine ilişkin sorusunu cevaplandırdığında mesele aydınlandı. Kate birkaç gün önce teyzesiyle görüşmesi konusunda, bu görüntüyü sağlamak için samimiyetle ısrar etmişti; Mrs. Lowder'a ziyaretinin ardından hanımefendiyle görüşmesinin çok da mutluluk verici olmadığını düşünmesine rağmen, Kate ayrıntıları teker teker ele aldığında göz doldurmayan gerçekler daha olumlu bir anlam kazandı.

"Gelmene izin veriyorsa, bu zaten her şey demek değil mi?"

"Her şey demek, *onun* görüşünde her şey. Yani senin beni sık sık ve kolaylıkla görmeni sağlayan bir anlaşmayla, *herhangi* bir anlaşmayla, onun açısından sorun yaratmamın engellenmesi ihtimali – Mrs. Lowder'ın ihtimal hesabını kastediyorum. Parasız olduğumdan emin, bu da ona zaman kazandırıyor. Benim bir miktar nezaketim olduğuna, durumumu paylaşman için senin kafana bir tabanca dayamadan önce durumumu düzeltmeye çalışacağıma inanıyor. Bu süre onun açısından, bana kötü davranmayıp şansını kaybetmediği takdirde ona yardımcı olacak bir süre. Ayrıca," diye devam etti Densher, "bana kötü davranmak istemiyor, çünkü sana garip gelecek belki ama, bana sorarsan benden oldukça hoşlanıyor, ortada sen olmasan, onun gözdesi bile olabilirdim. Mrs. Lowder entelektüelliği, kültürü aşağılamıyor – aksine, salonunu onlarla süslemek, adına bu sıfatları da eklemek istiyor; eminim benim hem bu kadar arzulanır, hem de bu kadar katlanılmaz olmama hayıflandığı olmuştur." Densher sözlerine ara verince arkadaşı yüzündeki tebessümün tuhaflığını fark etti – bu açıklamanın ardından Kate'in yüzünde beliren gülümseme kadar tuhaf bir tebessüm. "Hatta sanıyorum, aslında –içten içe– senden bile çok hoşlandığını düşünüyor; işte bu yüzden de kendi davama ihanet edeceğime güvenilebileceğini düşünme şerefini bağışlıyor bana. Dediğim gibi, hoşgörüsü buna dayanıyor. Ben dayanıklı, uzun süre kullanılabilen, alışkanlığa dirençli türden bir sevgili değilim. Bunu bir ölçüde kabul ettiğin

anda, senin gurur ve önyargın gerisini halledecek! – bu arada gururun teyzenin kullanmayı düşündüğü sistemle pekiştirilecek, önyargın da onun sayesinde yapacağın, beni gölgede bırakacak kıyaslamalarla körüklenecek. Benden hoşlanıyor, ama sefaletimi görünür kılmayı başardığında daha da çok hoşlanacak. Çünkü o zaman *sen* benden o kadar hoşlanmayacaksın."

Kate bu açıklamayla yeterince ilgilendi, ama korkuya kapılmadı; birkaç saniye sonra verdiği cevap, biraz da Densher'ın sevgi dolu karamsarlığına aynı tonda karşılık vermeyi amaçlıyordu sanki: "Anlıyorum, anlıyorum – beni ne müthiş bir malzeme olarak görüyormuş! Farkındaydım, ama sen izlenimimi iyice pekiştirdin."

"Mümkün olduğu ölçüde pekişmesine izin vermekle hata etmiş olmayacaksın sanıyorum." dedi Densher.

Kate bu sözleri oldukça düşündürücü bulduğunu göstermekten çekinmedi. "Tutumunun doğurabileceği sonuçlardan korkmaması, dediğin gibi seni bütün rahatlığıyla ağırlaması – son derece büyük bir teori aslında, Maud Teyze'ye insanın bütün tanıdıkları arasında apayrı bir yer sağlayan bütün diğer büyük şeylere layık bir teori."

"Evet, muhteşem bir insan," diye onayladı delikanlı; "Krişna heykelinin taşındığı, tapınanları ezen arabanın boyutlarında – bu benzetme dün Lancaster Gate'te onu beklerken canlandı zihnimde. Salonunuzdaki eşyalar garip tanrı heykelleri, arabanın önünde hayal edebileceğimiz mistik figürler gibiydi."

"Gerçekten, değil mi?" dedi Kate; aralarında bir kez daha, harika hanımefendinin bu yönüyle ilgili, en samimi itiraflar dışında her şeyin onlara sahtekârlık gibi göründüğü derin, içten bir konuşma geçti. Zorluklar vardı, sorunlar vardı, ama çoğu kez aynı fikri paylaşıyorlardı. Kate bir süre Maud Teyze'nin "büyük" diplomasisini yalanlamadı; Mrs. Lowder'ın gücüne dikilen bir anıta sunulan bir adak misali, konuyu burada bıraktılar. Ancak Densher anlatmaya devam ederek Krişna'nın arabasıyla başka açılardan da karşılaştığını söyledi; ziyaretini en ufak ayrıntısına kadar anlattı, özellikle de Maud Teyze'nin sonunda –Densher'ın maharetli baskısı sonunda olsa da– açıkça kusurlarını, gerekli özelliklere sahip olmayışını, yabancı ülke deneyimlerini, tuhaf geçmişini yüzüne vurduğunu söyledi.

Maud Teyze onun ancak yarı yarıya İngiliz olduğunu söylemişti; bu belayı kendi başına açmış olmasa, çok incineceğini de söyledi Densher.

"Onun kurallarına göre benim tahsilimin ne tür bir hilkat garibesi, ne tür bir toplumsal acayiplik yarattığını gerçekten merak ediyordum." diye açıkladı.

Kate bir süre bir şey demedi, sonra, "Seni niye ilgilendirsin ki?" diye sordu.

Densher gülerek karşılık verdi: "Çünkü ondan çok hoşlanıyorum, ayrıca benim mesleğimdeki biri için onun görüşleri, ruhu, temelde kavranması gereken bir şey; her köşe başında rastladığımız, sürekli iletişim kurmamız gereken kamuoyunun bir parçası. Ayrıca," diye ekledi, "onu bizzat memnun etmek de istiyorum."

"Evet, onu memnun etmemiz gerekiyor!" diye tekrarladı arkadaşı; bu sözler, Densher'ın diplomatik başarısına o sırada açıkça tek değinmeleriydi belki de. Densher'ın New York'a doğru yola çıkacağı güne kadar ele almaları gereken birçok mesele vardı, ancak şu anda değindiği mesele Kate için en önemlisiydi. Densher'a, sanki teyzesine geçmişiyle ilgili kendisine anlattığından çok daha fazla şey anlatmış gibi baktı. Eğer gerçekten öyleyse, tesadüftü; yarım saat boyunca, tıpkı bir kulenin tepesine tünemiş turist rehberiyle kurbanı gibi, yurtdışında geçirdiği çocukluğuna, göçebe anne babasına, İsviçre'deki okul hayatına, Almanya'daki üniversite eğitimine ilişkin Kate'in ilgiyle dinlediği bilgilere kuşbakışı göz gezdirdiler. Densher bir erkeğin, onların dünyasından bir erkeğin bu özelliklerin birçoğunu onu görür görmez zaten tahmin edebileceğini söyledi; onların dünyasından bir erkek –bir dünyaları olduğu ölçüde– İngiltere'de feleğin çemberinden geçmiş olurdu. Yine de bir kadına itirafta bulunmak çok hoştu; aslında kadınların bu tür farklılıklar konusunda hayal güçleri çok daha genişti ve ne mutlu ki, çok daha anlayışlıydılar. Kate her iki özelliği de bol bol sergiledi; Densher'ı baştan sona dinledikten sonra, onu niçin sevdiğini şimdi her zamankinden daha iyi anladığını söyledi. Kendisi de çocukluğunda Manş'ın öte yanında epey uzun süre yaşamış, İngiltere'ye hâlâ çocukken dönmüştü; ardından ergenlik çağında annesinin kısa süreli ama sık Dresden, Floransa, Biarritz yolculuklarına katılmıştı; bu güçsüz ve pahalı tutumluluk çabaları sırasında –içgüdüsel olarak ucuz hayranlıklardan kaçınması nedeniyle genelde soğuk bir tonda ifade ettiği– yabancı şeylere

hayranlık duyma alışkanlığını edinmişti. Merton Densher'da daha önce sıralama zahmetine katlanmadığı ne çok yabancı şey bulunduğunu öğrenince, ona sanki bir Avrupa haritasıymış ya da harika bir armağan, yeni bir Murray lügatiymiş gibi baktı. Densher'ın amacı böbürlenmek değil, daha ziyade savunmaktı; gerçi Mrs. Lowder'a açıklamak da istemişti biraz. Babası tuhaf ülkelerde, yirmi ayrı İngiliz yerleşiminde yerleşik ya da geçici papaz olarak görev yapmış ve yıllar boyunca olağanüstü şansı sayesinde işsiz kalmamıştı. Dolayısıyla yurtdışındaki çalışma hayatı kesintiye uğramamış, ücreti hiçbir zaman çok yüksek olmadığı için de çocuklarını asgari masrafla en yakındaki okulda okutmuş, böylece tren yolculuklarının masrafından da kurtulmuştu. Öte yandan bu sürgün yıllarının, Densher'ın seçkin bir zanaat icra eden annesinin başarısına –başarılı olduğu söylenebilirse– büyük katkısı olmuştu: Sabırlı annesi büyük müzelerde ünlü tabloların kopyalarını yapıyordu; doğuştan sahip olduğu yeteneğini geliştirme fırsatlarını değerlendirmişti. Yurtdışında bu mesleği icra eden çok sayıda insan vardı elbette, ama Mrs. Densher'ın kendine has sezgileri vardı, eli yatkındı; ikna edici, hatta aldatıcı bir ustalığa ulaşmıştı, bu sayede işlerini büyük kolaylıkla satabiliyordu. Vefatından sonra oğlu için adeta kutsallaşmıştı; Densher'ın o güne kadar müphem kalmış diğer konularla birlikte annesini de Kate'e uzun uzun anlatması kızın gözünde geçmişini zenginleştirmiş, temelini güçlendirmiş, profilini sıra dışı kılmıştı. Dönüşünde tamamen İngilizleştiği konusunda ısrarlıydı; Cambridge yılları, babasının okuduğu üniversitedeki başarılı ilişkileri bunun kanıtıydı; daha sonra süreci tamamlayan Londra tecrübesinden söz etmeye bile gerek yoktu. Ne var ki, İngiltere topraklarına korkusuzca iniş yapmış olmakla birlikte, oraya varıncaya kadar uçtuğu yerlerin havası kanatlarını yalamış, damgasını bırakmıştı – gördüklerinin, öğrendiklerinin izini silmek mümkün değildi. Değiştirilmesi mümkün olmayan deneyimlerle biçimlenmişti.

Kate Croy bunu kendisine söylediğinde, ısrar etmemesi için yalvardı; asıl sorununun bu olduğunu, büyük ihtimalle İngiltere'de başarılı olamayacak kadar bozulduğunu söyledi. Bunun üzerine Kate doğal olarak daha da çok ısrar etti; Densher'ın farklılığını ve karmaşıklığını, zekâ ve zevk bakımından karmaşıklığını dünyalara değişmeyeceğini vurgulayarak belirtti; o kadar ki, Densher sonunda kof iltifat kisvesi altında korkunç gerçeği ona bildirmekle suçlamak zorunda kaldı Kate'i. Sonunda katlanılmaz olduğuna hükmedebilmek için onu son derece sıra dışı biri olarak tarif ediyordu; bunu

ancak Densher'ın yardımıyla yapabileceği için de, desteğini kazanmak için hayranlık sergiliyordu. Kate'in bu konudaki son sözü, Densher'ın kendini algılayışının, bilgi ağacının meyvesini tattığını ve dolayısıyla Kate'in de tatmasına yardım edeceğini kanıtladığı oldu; bu da konuşmalarının olumlu tonunu, delikanlının kararlaştırılmış ayrılışından önceki kısa sürede zamanın nasıl uçup gittiğini gösteriyordu. Ne var ki Kate, Maud Teyze'nin Densher'ın yokluğundan ötürü rahatlayacağını söyleyerek sözlerinin daha ciddiye alınmasını sağladı.

"Aslında benden hiç korkmadığına göre, niçin rahatlayacağını da pek anlamıyorum." diye cevap verdi Densher.

Arkadaşı bu itirazını tarttı. "Yani seni kaybettiğine üzülecek kadar mı hoşlandığını düşünüyorsun senden?"

Densher bu meseleyi de her zaman benimsedikleri kapsamlı yaklaşımla ele aldı. "Senin zaman içinde benden uzaklaşacağına güvendiğine göre, bu sürecin benim sürekli varlığımı gerektirdiğini düşünebilir. Sürecin işleyişini sağlamak için benim burada olmam gerekmez mi? Benim sürgünde oluşum işleyişi engelleyebilir."

Bu varsayımdan hareketle devam etti, ama Kate bu noktada dinlememeye başladı. Densher bir süre sonra Kate'in kendi düşüncelerine dalmış olduğunu fark etti; canlı samimiyetlerinin güven dolu bir yüzücü misali daldığı görünürdeki şakacı, sıcak, alaylı, abartılı konuşmaları boyunca bile belirleyici bir şeylerin şekillenmekte olduğunu hissetmişti. Kate ansızın olağanüstü bir güzellikle, "Sonsuza dek senin olacağıma söz veriyorum." dedi.

Güzelliği her şeyindeydi, Densher hiçbir unsurunu ayıramazdı – Kate'in yüzünü mutluluğunun tamamından ayıramazdı. Oysa yüzü yepyeni bir ışıkla aydınlanmıştı. "İnancımı son kıvılcımına, kanımı son damlasına kadar sana adayacağıma ant içiyorum – Tanrı şahidim olsun!" Şimdilik başka bir şey söylemedi, ama bu kadarı yeterliydi ve sanki hiç önemi yokmuşçasına usulca söylenmişti. Açık havada, parkın ağaçlı bir yolundaydılar; o anda onların şerefine iyice genişlemiş, yükselmiş gibi görünen açıklık ikisini tekrar derin bir yakınlığa itti. Ortak bir içgüdüyle kendilerine oldukça korunaklı görünen bir yere doğru ilerlediler; orada, birlikte geçirecekleri süre dolmadan, bu yakınlıktan azami şekilde yararlandılar. Karşılıklı

vaatlerde bulunup birbirlerine yadigârlar verdiler, sadece ve mutlak şekilde birbirlerine ait olma kararlarını fısıltılarla, mırıltılarla, parıltılı bakışlarla, el ele tutuşarak mühürlediler, kutladılar. Oradan sözlenmiş bir çift olarak ayrılmadan önce başka şeyler de oldu. Densher Kate'in teyzesiyle mutlu ilişkisine aceleci bir nokta koymayı katiyen istemediğini belirtti, bunun üzerine son derece tedbirli ve ketum olmaya karar verdiler. Kate daha ziyade *Densher*'ın Mrs. Lowder'ın desteğini kaybetmesini istemediği üzerinde duruyordu; uzun vadede bu desteği görmeye devam edeceğinden emindi; Maud Teyze şansına Densher'ı engelleyecek bir vaatte bulunmasını da talep etmediğine göre, kaderlerini kendi istedikleri gibi belirleyebilecek ve aynı zamanda ihanet etmiş de olmayacaklardı. Bir tek zorluk vardı, ona da Densher değindi.

"Elbette senin adına belirli başka bir kişiye umut bağlamasına izin verdiğin anda planımız yürümez – bunu unutmamalıyız. Hedefleri şu anda göründüğü kadar genel olmaya devam ettiği sürece onu aldatmıyoruz bence. Tabii bir noktada gerçekleri bildirmemiz gerekecek, dolayısıyla yapılacak tek şey o ana hazır olup yüzleşmek. Ne var ki bu durumda, ondan ne gibi bir şey elde etmiş olacağımızı pek bilemiyorum."

"Yoksa onun *bizden* ne elde etmiş olacağını mı?" diye düzeltti Kate gülümseyerek. "Bizden ne elde edeceği," diye devam etti, "onu ilgilendirir – *onun* değerlendirmesi gerekir. Ben ondan hiçbir şey istemedim," diye ekledi, "ona yük olmadım. Riski göze alması gerekiyor, bunun farkındadır mutlaka. Bizim ondan ne elde edeceğimizi daha önce konuştuk," diye açıklamaya girişti Kate; "zaman kazanmış olacağız. Aslında o da zaman kazanmış olacak."

Densher bu açık seçik açıklamayı bir süre inceledi; bakışları o anda romantik karanlıklara yönelmiyordu. "Evet, kuşkusuz özel durumumuzda zaman çok önemli. Ayrıca verdiği mutluluk da var."

Kate tereddüt etti. "Sırrımızın mı?"

"Belki sırrımızın kendisinden çok temsil ettiği şeyin, bize bağışladığı, derinleştirdiği, yaklaştırdığı şeyin." Mutlulukla gevşeyen biçimli çehresi anlamlı bir ifadeyle Kate'e çevrildi. "Şu andaki durumumuzun."

Kate sanki bir an bu sözlerin anlamını içine sindirmeye çalıştı. "Böylesine âşık olmamızın mı?"

"Böylesine âşık olmamızın. Aşırı derecede. Ne var ki," diyerek gülümsedi Densher, "daha da âşık olacağız." Kate'in buna tek cevabı, yumuşak sessizliğiydi – ikisi için de hedeflerinin sınırlarına uzanan bir sessizlik. Müthiş bir şeydi, böylece onu nihai biçimde sahiplendiler. Fiilen birleşmişlerdi ve olağanüstü güçlüydüler, ama başka şeyler de vardı – rahatlıkla güvenmeye, göze almaya güçlerinin yeteceği şeyler; dolayısıyla şimdilik, daha önemli nedenlerden ötürü aralarındaki anlaşmadan kimseye söz etmeyeceklerdi. Ne var ki mesele ancak Densher'ın son sözüyle tamamen halledilebildi. "Bir tek sorun var, o da günün birinde sana somut olarak konuyu açması."

Kate düşündü. "İlişkimizin tam olarak niteliğini sorması mı? Sorabilir elbette, ama soracağını sanmıyorum. Sen yokken gerilimin ortadan kalkmasından yararlanacaktır. Beni rahat bırakacaktır."

"Ama mektup yazacağım."

Kate mektup konusunu tarttı. "Çok, pek çok sayıda mı?"

"Çok, pek çok, pek pek çok – her zamankinden çok, bunun ne demek olduğunu biliyorsun! Ayrıca," diye ekledi Densher, "sen de yazacaksın."

"Canım ben mektuplarımı girişteki masanın üstüne bırakmayacağım. Kendim postalayacağım."

Densher bir an ona baktı. "Sence mektuplarımı başka bir adrese yollasam daha mı iyi olur?" Hemen ardından, Kate'in cevap vermesine fırsat vermeden, hararetle ekledi: "Aslında tercihim bu değil. Öbür türlüsü daha dürüstçe."

Kate bu yorumu bekler gibiydi. "Elbette daha dürüstçe. Benim dürüst davranmayacağımdan korkma. Bana istediğin adrese yazabilirsin." diye devam etti. "Bana mektup yazdığının bilinmesinden gurur duyarım."

Densher tam olarak açıklığa kavuşturmak istedi. "Sorguya çekilme tehlikesine rağmen mi?"

Kate bütün açıklığıyla cevap verdi: "Sorgulanmaktan korkmuyorum. Aramızda kesin bir şey olup olmadığını sorarsa ne diyeceğimi gayet iyi biliyorum."

"Benim elbette sana âşık olduğumu mu?"

"Seni hayatta başka kimseyi sevmeyeceğim kadar sevdiğimi ve bunu nasıl isterse yorumlayabileceğini." Bunu o kadar muhteşem bir şekilde itiraf etti ki, adeta bir iman yemini, bir dalganın patlamasıydı; bunun üzerine Densher bir süre konuşamadan bakıp Kate'e devam etme fırsatı verdi. "Ayrıca, *sana* sorma ihtimali daha az değil."

"Ben burada yokken değil ama."

"O zaman döndüğünde."

"O zamana kadar biz mutluluğumuzu yaşamış olacağız. Ama benim sezgilerime göre, kendine has düşünceleriyle, üstün politikasıyla bana sormayacak." diye ekledi içtenlikle. "Beni sorgulamadan esirgeyecek. Ona tek yalan söylemek zorunda kalmayacağım."

"Hepsi bana mı düşecek?" diye sordu Kate.

"Hepsi sana düşecek!" dedi Densher, şefkatle gülerek.

Ama bir saniye sonra, gariptir, sanki Densher'ın içtenliği azıcık fazla kaçtı. Değindiği ayrıntı sanki olası, doğal bir gerçekliğe işaret ediyordu; genç kızın kendi niyetiyle ilgili sözlerinin de tam olarak yalanlamadığı bir gerçek. Ortada bir farklılık vardı gerçekten – bir erkekle bir kadın arasında doğal kabul edilen doğruluk farkından ibaret bile olsa; bunu sezmek Kate'i kışkırttı sanki. Kısa bir süre karar veremezmiş gibi göründü, sonra bir dakika önce itiraz etmediği bir söze isteksizce geri döndü. Aldatma konusundaki serbestiyetine ilişkin şakayı gereğinden daha fazla ciddiye alıyormuş gibiydi. Ama bunu da çok güzel bir şekilde ele aldı. "Erkekler çok aptal – sen bile. Az önce mektuplarımı kendim postalayacağım derken saklamak gibi bir bayağılık yüzünden yapmayacağımı anlamadın."

"Söyledin ya – zevki için."

"Evet, ama bu zevkin ne olduğunu anlamadın, anlamıyorsun. Bazı incelikler vardır!.." diye devam etti, daha sabırlı bir tonda. "Bilinç, duyu,

takdir gibi. Hayır," diye ısrar etti hüzünle, "erkekler gerçekten bilmiyor. Bu konularda neredeyse kadınların öğrettiğinden fazla bir şey bilmiyorlar."

Bu Kate'in sık sık yaptığı, Densher'ın anında açık fikirlilikle, mutlulukla, yoğunlukla kavrayıp benimsediği ve onu Kate'e durumlarının izin verdiği ölçüde yakınlaştıran, bağlayan konuşmalardan biriydi. "Demek ki o yüzden size bu kadar çaresizce ihtiyaç duyuyoruz!"

Üçüncü Kitap

I

İsviçre'ye mevsim başlamadan önce varan ve düşüncesizce plan yapmış oldukları, geçitlerin ve hanların kapalı, havanın soğuk olacağı konusunda uyarılmış olan iki hanım –mizaçlarına yakışır şekilde, muhtemelen menfaat icabı yapılmış itirazlara cesaretle göğüs germiş olan iki hanım– serüvenleri ilerledikçe müthiş destek görüyorlardı. Şimdi menfaat güdenler, İtalyan göllerindeki şef garsonlar ve diğer görevlilerdi; kendileri sabırsızlıklar, daha fütursuz hayaller konusunda bilinçliydiler –en azından hanımlardan genç olanı bilinçliydi–; öyle ki, birlikte kavradıkları sayısız şeyden biri de Villa d'Este'deki, Cadenabbia'daki, Pallanza ve Stresa'daki opera saraylarında yalnız kadınların, her ne kadar eğitici kitaplardan oluşan bir seyyar kütüphaneyle donanmış da olsalar, aldanabilecekleri ve zor duruma düşebilecekleriydi. Üstelik hayalleri mütevazıydı; örneğin Brünig'den geçmeyi umarken önemli bir riske atılmamışlardı. Kendileriyle karşılaştığımız anda da geçitteydiler ve durumlarından oldukça memnundular; yalnızca dağların tepesinde harika güzellikteki bu erken ilkbahar mevsiminin daha uzun olmadığına, durup dinlenebilecekleri daha çok sayıda yer olmadığına hayıflanıyorlardı.

En azından Mrs. Stringham'ın, iki hanımdan daha yaşlı olanının tutumu bunu gösteriyordu; bununla birlikte, genç hanımın sabırsızlığı konusunda kendine sakladığı fikirleri de yok değildi ve itirazları son derece dolambaçlıydı. Takdire şayan bir hanım olan Mrs. Stringham incelikli bir gözlem ve şüphe bulutu içinde hareket ediyordu; kendi kanısınca Milly Theale hakkında Milly'nin kendisinden çok daha fazla şey biliyordu; buna rağmen bildiklerini hem gizlemek, hem de fiilen kullanmak durumundaydı. Kendinin de bildiği gibi, mizacı riyakârlık ve entrikaya hiç mi hiç yatkın olmayan bir kadın sıfatıyla bu yeni koşullarda, bilhassa yeni ilişkide incelikli bir kurnazlığa başvurmak zorundaydı, hatta Mildred'la birlikte New York'tan ayrıldıkları günden itibaren, kendisi için bir gizemcilik eğitiminin –buna başka ne ad vereceğini bilemiyordu– başlamış olduğunu kabullenmek durumundaydı. New York'tan yola çıkmak üzere Boston'dan gelmişti; teklifini kabul etmeden önce genç kızı pek az görebilmişti –daha doğrusu kısa bir süre görmüştü, çünkü Mrs. Stringham bir şeyi gördüğü anda pek çok şey görürdü, her şeyi görürdü–; yani bu kararıyla, giderek boyutlarını daha iyi kavradığı, muazzam, ama aynı zamanda birçok

bakımdan, büyüklüğü nedeniyle güvenli bir kaderi paylaşmış oluyordu. Bir önceki kış, konumuz olan genç hanım onu görür görmez derinden, ama aynı zamanda neredeyse zımnen cezbetmiş, aklına bir yardımın, bir bağlılığın çekingen hevesini düşürmüştü. Mrs. Stringham'ın mütevazı hayatında çekingen hevesler sık sık yer almıştı – bu hayatın sıkışık duvarları arasında, çoğunlukla donuk pencerelerinden dışarı bakma cesaretini bulamadan uçuşan gizli hayaller. Ama bu hayal –New York'tan gelen harikulade genç kızla dostluk ihtimali– bu cesareti bulmuştu; bulabildiği en yüksek gözlem kulesine anında tünemiş, yerinden kıpırdamadan beklemiş ve birkaç ay sonra da belirgin biçimde çakan işareti şaşkınlık ve mutlulukla yakalamıştı.

Milly Theale'ın Boston'da yakın zamanda edindiği (bu ilişkilere arkadaşlık denebilirse) arkadaşları vardı; onlara yapacağı ziyaretin –uzunca ziyaretin– bir dizi ölümün ardından, New York'un sağlayamayacağı türden bir huzur arayışı içinde kararlaştırıldığı biliniyordu. New York'un sağlayabileceği birçok şey –hatta belki çok fazla şey– olduğu kabul ediliyordu, ancak bunun, insan hayatın ya da ölümün sillesini yediğinde en çok yapılması gereken şeyin durumun vahametini kavramak olduğu yolundaki önemli gerçeği değiştirmediği düşünülüyordu. Boston bu konuda en büyük yardımı sağlayabilirdi ve Milly'ye de böyle bir yardım eli uzatıldığı inkâr edilemezdi. Mrs. Stringham kızın beklenmedik, anlaşılmaz, çarpıcı görüntüsüyle ilk karşılaşmasını asla unutamazdı – o an hafızasından silinmediği gibi, uyandırdığı ince titreşimler de kesinlikle azalmamıştı: İnce, her daim solgun, narin ve süzgün, dikkati çekecek kadar, ama hoş bir biçimde kemikli, açıkça göründüğü gibi doğal olduğu halde aşırı kızıl saçlı, matem kıyafeti olmasına rağmen fazlasıyla siyah görünen giysilere bürünmüş, aldığı yaralara rağmen henüz yirmi iki yaşında bir genç kız. Bu bir New York matemi, New York saçı, New York öyküsüydü; henüz bulanık ama kalabalık, anne babanın, erkek ve kız kardeşlerin, neredeyse bütün yakınların kaybedildiği, büyük New York sahnesini gerektiren boyutta ve kapsamda bir öykü; etkileyici, romantik bir yalnızlığa dair bir New York efsanesiydi ve çoğu kişiye göre, genç kızın sırtına yüklenmiş para yığınıyla ilgili olarak bir New York imkânları dizisiydi. Milly Theale yalnızdı, başından bir felaket geçmişti, zengindi ve her şeyden çok da, tuhaftı – bu bileşimin kendisi Mrs. Stringham'ın ilgisini uyandırmaya yeterdi. Ama bu iyi yürekli hanımda en çok duygudaşlık uyandıran, tuhaflığıydı; bu tuhaflığın, herhangi bir kişinin –Susan Stringham dışında herhangi bir

kişinin– tahminlerinin ötesinde olduğundan emindi. Susan kendi kendine, Boston'un Milly Theale'ı kesinlikle görmediğine, sadece onun Boston'u görmesiyle ilgilendiğine ve aralarında oluştuğu varsayılan her türlü yakınlığın asılsız ve aldatıcı olduğuna karar verdi. Milly Theale'ı gören kendisiydi ve gördüklerini kendine saklama yolundaki içgüdüsüne boyun eğerek hayatının en zevkli dönemini yaşıyordu. Bunu açıklaması imkânsızdı – kimse anlayamazdı. Bostonlulara özgü zekice laflar ederlerdi –Mrs. Stringham Burlington Vermontluydu ve memleketinin New England'ın asıl merkezi olduğunu iddia ederdi çekinmeden; Boston fazlasıyla güneydeydi– ama söyleyecekleri kendi düşüncelerini bulanıklaştırmaktan başka işe yaramazdı.

Gayet iyi bildiği gibi ancak muhteşem kentin ışığını yansıtan hanımın üzerinde Milly Theale'ın bıraktığı etkinin bundan (bu hızlı zihinsel bölünmeden) daha iyi bir kanıtı olamazdı. O da hayatın sillesini yemiş, ama bu sayede çarpıcı biri olmamıştı; sıradan denebilecek kadar olağan, ama kuşkusuz yeterince ağır bir sille yemiş ve sonucunda ona uygun düşecek kadar olağan biri olmuştu – elbette Boston ölçülerine göre olağan. Önce kocasını, ardından tekrar birlikte yaşadığı annesini kaybetmişti; dolayısıyla şimdi, çocuksuz bir kadın olarak eskisine göre daha da yalnızdı. Buna rağmen durumunu soğukkanlılıkla hafife alma eğilimindeydi; kendi deyişiyle, geçimine yetecek kadar parası vardı – sadece ekmek yiyerek geçindiği takdirde; böyle bir perhizle genelde yetinmediği ise, en iyi dergilere Susan Shepherd Stringham adıyla sürekli yazılar yazarak kazandığı ünden belliydi. Öykü yazarıydı ve kendine özgü bir üslubu olduğuna, New England'ı mutfak dışında bir açıdan tasvir etme yeteneğine bütün saflığıyla inanıyordu. Kendisi mutfakta büyümemişti, mutfakta büyümemiş başkalarını da tanıyordu, onlar adına konuşmak, Mrs. Stringham için edebi bir misyon haline gelmişti. Gerçekten edebi olmak Mrs. Stringham için en önemli şey, ışıltılı kelebek gözlüğünü hep yerinde tutan düşünceydi. Edebi olarak değerlendirdiği, çoğu yabancı, ünlü kişileri örnek alır ve onların ışığında çabalardı; hakkında çok konuşulan başka bazı yazarları ise ahmaklar sınıfına dahil ederdi; çok çeşitli sınıflandırmaları vardı, ancak kendini gerçeğin, romantik hayatın karşısında bulduğunda, bütün kategoriler geçersiz kalırdı. Mildred'da bulduğu –elinin bir süre kalem tutamayacak kadar titremesine sebep olan şey– buydu. Bir aydınlanma yaşamış gibi geliyordu ona – kültürlü, tahsilli New England'ın

bile yaşatamadığı bir aydınlanma; küçük, düzgün anılar ve yaratıcı düşüncelerden, küçük çaba ve heveslerden ve daha hassas, kişisel, ahlaki bir unsurun bileşimi olan Mrs. Stringham, yeni arkadaşının, dostluklarını geliştirmediği takdirde onu yüzüstü bırakmış olacağını, öte yandan, geliştirdiği takdirde diğer her şeyin önüne geçeceğini düşünüyordu. Ne var ki diğer her şeyden vazgeçmeye hazırdı ve olağan Boston dürüstlüğüyle olağan Boston işlerini yapmaya devam ederken aslında kendini tutarak beklemekteydi. Tipik Tirol, ama bir yandan da kartal tüyüne rağmen bir o kadar Amerikan, "şık" fötr şapkasını her zamanki düzgünlüğü, sağlamlığıyla taşıyor, kürk etolünü her zamanki içten dikkatiyle bağlıyor, buzlanmış yokuşlarda dengesini her zamanki tecrübeli ustalığıyla koruyor, her akşam *Transcript* gazetesini aynı gerilim ve teslimiyet karışımıyla açıyor, neredeyse her gün konsere aynı sabır ve aynı tutku cimriliğiyle gidiyor, Belediye Kütüphanesi'ne her zamanki gibi bilginin anahtarını titizlikle iade edercesine ya da cesaretle alıp cebinde götürürcesine girip çıkıyor ve son olarak da –en fazla yaptığı şey buydu– dergilerde, kurgusal bir "aşk macerasının", tıkanmaması için özel bir çaba gösterdiği kıvrımlı kanaldan damla damla akışını seyrediyordu. Ama aslolan şey başka bir yerdeydi; aslolan şey New York'a geri dönmüş, ardında cevaplanmamış, son derece net iki soru bırakmıştı: *Niçin* aslolan şey olduğu ve bir daha bu kadar yakınına gelip gelmeyeceği.

Bu soruların kaynağı olan kişi için uygun bir tanım bulmuştu – kendi kendine onu hep bir fon üzerine oturtulmuş kız olarak düşünüyordu. Asıl önemli olan ise, bir fon üzerine oturtulmuş kızın, saçları eski altından bir tacı andıran, Boston matemine benzemeyen, hem kasveti daha isyankâr, hem süslemeleri daha havai matemini yaşayan kızın, daha en başta, henüz iki üç kere görüşmüşlerken kendisine onun gibi biriyle ilk kez tanıştığını söylemiş olmasıydı. Böylece birbirine zıt tuhaflıklar olarak karşılaşmışlardı; Milly'nin sade yorumu –gerçekten sadeyse– o güne kadar Mrs. Stringham'ın başına gelmiş en önemli şeydi; aşk macerasını şimdilik güncellikten, hatta geçerlilikten uzaklaştırmıştı; kısacası onda önce büyük bir minnet, ardından da epeyce merhamet uyandırmıştı. Bununla birlikte, en azından bu ilişki bağlamında bilginin anahtarını kanıtlayan şeydi; zavallı genç kadının geçmişini her şeyden iyi aydınlatıyordu. Zengin bir geçmişin mirasçısı olmaya aday birinin eninde sonunda tipik bir *Transcript* abonesi gibi birini daha önce hiç görmemiş olması –bunun özellikle alçakgönüllülükle,

hayıflanarak dile getirilmesi– hafife alınamayacak bir gerçeği ortaya koyuyordu. Kapatılacak gedikle ilgili olarak orta yaşlı hanıma bir sorumluluk yüklüyordu; özellikle de bu durumda zavallı Mildred'ın *kimleri* görmüş olduğu, bu tuhaf şaşkınlığı hangi yelpazedeki tanışıklıkların yarattığı sorusunu sormasına yol açmıştı. Sonuçta anlamasını sağlayan da bu sorular olmuştu: Mrs. Stringham arkadaşının kültüre aç olduğunu anladığı anda, bilgi anahtarının kilidin içinde döndüğünü hissetmişti. Onun gözünde kendisi kültürü temsil ediyordu ve bu varsayımı haklı çıkarmak Mrs. Stringham'ın esas görevi olacaktı. Akıllı Mrs. Stringham varsayımın neyi temsil ettiğini de, kendi sınırlarını da biliyordu; bir başka duygu baskın çıkmasa, korkuya kapılabilirdi. Şansına, bu duygu –kendi deyişiyle– acıklı bir duygudaşlıktı. Temelde onu cezbeden, romantizmin kapısını herhangi bir şeyden, "resimli dergiler"le fütursuzca bir bağlantıdan daha çok aralayan, buydu. Çünkü temelde mesele şöyle tanımlanabilirdi: Açıkça görüldüğü gibi yılda binlerce dolar gelir sahibi, genç, zeki ve güzel denemese de muğlak, büyüleyici, anlaşılmaz biçimde farklı, dolayısıyla daha da çekici olmak, üstüne üstlük sınırsız bir özgürlüğe, çöldeki rüzgârın özgürlüğüne sahip olmak muhteşem, romantik, muazzam bir şeydi – böylesine bir donanıma sahip olup da kaderin cilvesiyle küçük, alçakgönüllü hatalara düşmek inanılmaz derecede dokunaklıydı.

Bu düşünce dostumuzun aklına tekrar entelektüeller dünyasında sapmaların çok mümkün olduğu New York'u getirdi ve hatta kısa bir süre sonra bu kente son derece ilginç bir ziyarette bulunmasına yol açtı. Milly kendisini cömertçe davet etmişti, dolayısıyla aklına bu kadar güvenilmesinin yarattığı gerginliğe dayanmaya çalışacaktı; nitekim üç haftalık ziyareti boyunca dayanmış olması dikkate şayandı. Ancak bu süre içinde zihni görece cüretkâr ve özgür olmuştu; yeni niceliklerle, bambaşka bir oranla meşguldü – bu da bir canlanmaya yol açmış, böylece Mrs. Stringham memleketine konusuna tamamen hâkim şekilde dönmüştü. New York muazzamdı, New York şaşırtıcıydı, herhangi bir şeyi açıklayabilecek garip öykülerin, vahşi, yontulmamış, kozmopolit nesillerin kentiydi; son çiçeği bu nadide yaratık olan kalabalık kabileye, muazzam, karmaşık topluluğa, haz düşkünü atalara, ölmüş yakışıklı kuzenlere, sansasyonel amcalara, yok olup gitmiş güzel teyzelere, ünlü Fransız heykeltıraşların elinden çıkma mermer büstlerde bukleleriyle korunan ve sergilenen kişilere – bütün bunlara ve elbette soy ağacının daha yakındaki dallarına yaklaşmış

olmak, Mrs. Stringham'ın küçük dünyasını hem kalabalıklaştırmış, hem de genişletmişti. İki arkadaşın arasında bir alışveriş gerçekleşmişti; daha yaşlı olanı bilinçli olarak mümkün mertebe entelektüel, kişisel ifşaatlarla dolup taşan genç kız ise aynı derecede bilinçsizce seçkin davranmıştı. Mrs. Stringham'ın düşüncesine göre bu, Maeterlinck'le Pater'dan, Marbot'yla Gregorovius'tan daha incelikli bir şiir ve tarihti. Belki büyük bir mesafe kaydetmekten çok, genç arkadaşıyla bu yazarları okuma fırsatları yarattı, ama birlikte başardıkları ve başaramadıkları, kısa zamanda göreliliğin bulanık derinliklerine gömüldü; çünkü aslolanı çabucak, sıkıca kavramıştı. Bütün endişeleri ve çekinceleri, tedirgin heyecanları tek bir korkuya indirgenmişti – arkadaşını sarsakça, kabaca ele alma korkusu. Ona yapabileceklerinden kesinlikle korkuyordu; bundan kaçınmak için, sadakat ve tutkuyla kaçınmak için hiçbir şey yapmamak, ne kadar hafif ve yerinde, ne kadar içten ve dikkatli bir dokunuş da olsa herhangi bir dokunuş onun çok gerisinde kalacağından, mükemmelliğe sürülmüş çirkin bir leke olacağından, ona hiç dokunmamak düşüncesi şimdi Mrs. Stringham'ın zihninde sabit bir düşünce, bir ilhamdı.

Mrs. Stringham'ın tutumunu bu şekilde belirleyen olayın üzerinden daha bir ay geçmeden –yani New York'tan döndükten pek kısa süre sonra– incelik kaygısını harekete geçirecek türden bir mesele doğuran bir teklif aldı. En yakın tarihte genç arkadaşıyla birlikte Avrupa yolculuğuna çıkar mıydı ve bunu hiçbir şart koşmadan yapmaya hazır mıydı? Soru telgrafla iletilmişti; gerekli açıklamaların daha sonra yapılacağına söz veriliyor, çok acil karar vermesi öneriliyor ve genelde teslim olmaya davet ediliyordu. Anında teslim olması, mantığının olmasa da içtenliğinin kanıtıydı. Ta başından beri son derece bilinçli olarak, yeni arkadaşı için bir şeyden vazgeçmeyi istemişti, ancak şimdi her şeyden vazgeçtiğinden kuşku duymuyordu. Karar vermesine yol açan şey, kendisine giderek daha fazla destek olan belirli bir etkinin yoğunluğuydu; bunu kızın cazibesinin, azametinden kaynaklandığı şeklinde ifade edebilirdi ancak. Bu açıklamayla yetinebilir ya da teklifsizce Mildred'ın, hayatında yaşadığı en muazzam etki olduğunu söyleyebilirdi. Her halükârda kızı en iyi tarif eden ifade buydu ve büyüklük elzem bir unsurdu. Koşulları muazzamdı, ama bu kadarla da kalmıyordu. Asıl önemli olan, mizacıydı – Mildred'ın mizacı Mrs. Stringham'a gazetelerde yeni büyük gemiler için daima kullanılan terimi hatırlatıyordu: Bunların "su çekimi" miktarını belirten sayılar o kadar

yüksekti ki, siz küçük teknenizle etrafında dolaşmaya, yaklaşmaya karar vermişseniz, gemi hareket edince akıntısına kapılırdınız ve kendinizden başka suçlayacak kimseyi bulamazdınız. Milly işte böyle su çekiyordu ve sağlam yapılı olmayan, şatafattan nefret eden yalnız bir genç kızın, suları Leviathan misali karıştırması garip görünse de, arkadaşı onun yanında şiddetle yalpa vururcasına bir duyguyla ilerliyordu. Ne var ki bu çalkantıya fazlasıyla hazır olan Mrs. Stringham, kendi tutarlılığı konusunda kaygısız değildi. Belirsiz bir süre için taahhütte bulunmak, el sürmemenin fazlasıyla dolambaçlı bir yolu gibi geliyordu ona. Dokunmayacağından, lekelemeyeceğinden emin olmak istiyorsa, arkadaşından uzak durmak kuşkusuz daha doğru olurdu. Bunun da, kızın hayatını, herhangi bir kişinin hayatından çok daha güzel olacağı şüphe götürmeyen hayatını yaşamasını ne kadar istediğinin de farkındaydı. Neyse ki önündeki güçlük, kendisinin, Susan Shepherd'ın –Milly çoğunlukla ona bu adla hitap etmekten hoşlanıyordu– herhangi biri olmadığını çabucak akıl etmesiyle ortadan kalktı. Kendisi bir şahsiyet olmaktan vazgeçmişti, yaşayacak bir hayatı yoktu; dolayısıyla Milly'nin hayatını yaşamak için mükemmel bir donanıma sahip olduğuna dürüstlükle inanıyordu. Başka hiç kimsenin bu özelliklere bu derecede sahip olmadığından emindi; gemiye bütün saflığıyla binmesinin gerçek nedeni bunu kanıtlamaktı.

Bu arada çok zaman geçmemesine rağmen birçok şey yaşanmıştı; kuşkusuz en güzellerinden biri de yolculuğun kendisiydi; güzel güney yolundan, Akdeniz limanlarına uğrayarak göz kamaştırıcı Napoli'ye ulaşmışlardı. Bundan önceki iki üç olay memlekette geçirdikleri son iki haftaya damgasını vurmuştu; bunlardan biri de Mrs. Stringham'ın alelacele New York'a gitmesine yol açmış, orada nefes nefese kırk sekiz saat geçirdikten sonra son yarışa başlamışlardı. Ama denizin üstündeki sürekli, muhteşem ışık, resmin diğer bölümlerini gölgede bırakmıştı; öyle ki günler boyunca başka meseleler ve başka ihtimaller, bir Wagner operasında üç düdüğün yaratacağı etki kadar az ses getirmişti. Milly'nin daha önce de gittiği kuzey İtalya yolculuğu boyunca ve daha kuzeyde, Mrs. Stringham'ın kısmen bildiği Alpler'de de Wagner operası baskındı; yalnız belki zamanlama pek uygun değildi, genç kızın huzursuzluğu yüzünden fazla acele etmişlerdi. Huzursuz olması bekleniyordu, kendisi de açıkça belirtmişti zaten –"muhteşem" olmasının bir nedeni, nedeni değilse bile en azından sonucu buydu–; bununla birlikte, dizginlenmesinin bu kadar zor

olacağını tam olarak belirtmiş değildi. Kaybettiği zamanı telafi etmek istemesi, Paris'e düşkün, ama pek yüce sayılmayacak yanlarına düşkün olan, neredeyse başka hiçbir şeye düşkün olmayan atalarının sefihliğiyle elinden kaçırdığı imkânları yakalamak istemesi Mrs. Stringham'ın gözünde hem anlaşılır, hem çok güzeldi; buna rağmen belirsizliği, açıklığı, amaçsız hevesliliği ve kesintisiz ilgisi –ilk görüşteki tuhaflığının cazibesini oluşturan unsurlardı hepsi– hareket ve farklılığın üstesinden geldikçe daha da önem kazanıp daha çarpıcı hale gelmişti. Milly'nin anlatılsa pek göz doldurmayacak, ama bir aradayken gündelik lütuflar olarak kendilerini gösteren marifetleri, kendine özgü davranışları vardı; neredeyse trajik denecek kadar sabırsız olup hiçbir ağırlık hissettirmemek, anlatılmaz biçimde üzgün olup öğle güneşi kadar aydınlık olmak, açıkça neşeli olup alacakaranlık kadar yumuşak olmak gibi. Mrs. Stringham artık her şeyi anlıyor, hayranlığı, takdiri giderek artıyor, sırf arkadaşının duygularını hissetmenin hayatı doldurabileceğine inancı onaylanıyordu; fakat henüz destesine eklenmemiş özel anahtarlar, ona ansızın yeni gibi görünen izlenimler mevcuttu.

Muhteşem İsviçre yolunda geçirdikleri, sözünü ettiğimiz gün nedense bu izlenimlerle doluydu ve şimdilik henüz ulaşmadığı bir derinlikteydiler – şunu belirtmek gerekir ki, iki üç kez bu tür derinliklere yeterince uzun süre dalmış, sonra ansızın geri çekilmişti. Kısacası, şu anda kafasını kurcalayan, Milly'nin huzursuzluğu değildi –gerçi Amerikalılar için Avrupa en etkili yatıştırıcı olduğundan huzursuzluğu bir ölçüde dikkat çekiciydi–; genel huzursuzluğunun ardında bir şeyler olduğu şüphesiydi – oysa bunun yola çıktıktan sonra gelişmiş olması imkânsızdı. Yani yeni bir huzursuzluğun nereden kaynaklanmış olabileceğini tahmin etmek mümkün değildi. Her ikisi için de ilk heyecanın doğal olarak söndüğünü, geride bıraktıklarının ya da bırakmaya çalıştıklarının –Mrs. Stringham'ın çok sevdiği deyişle hayatın önemli, ciddi gerçeklerinin– duman dağıldığında ortaya çıkan nesneler gibi yine önlerinde yükseldiğini söylemek tam bir açıklama sayılmazdı, çünkü genç kızın kendi görünümü, daha da baskın olan belirsizliği bu genel manzaradan bağımsız görünüyordu. Mrs. Stringham'ın şimdilik şahsi endişe denebilecek tek düşüncesi, ara sıra acaba –en hafif deyimiyle tanımlamak istediğinden– Amerikan taşkınlığının incelikli, en incelikli, en nadir rastlanır örneklerinden biriyle mi karşı karşıya olduğuna dair merakıydı. Bir tek an korkuya kapılmış, kendi kendine genç arkadaşının karmaşık bir sinir

krizi mi sergileyeceğini merak etmişti. Ne var ki bir haftanın sonunda, yolculuk ilerledikçe genç arkadaşı sorusunu fiilen cevaplandırmış ve sinirsel açıklamanın kaba kaçacağı bir gerçeğin var olduğu izlenimini –her ne kadar henüz belirsiz de olsa– uyandırmıştı. Yani Mrs. Stringham o andan itibaren bulanık ve elle tutulamayan, ama belirginleştiği takdirde her şeyi, her şeyden de fazlasını açıklayacak, Milly'yi aydınlatacak bir açıklamayla yüz yüze bulmuştu kendini.

Bu mesele, her halükârda genç kızın etrafındakileri nasıl etkilediğini, nasıl bir ilgi uyandırdığını kanıtlayabilir. Yakınındakilerin duygudaşlığını, merakını, hayal gücünü –görünüşe bakılırsa farkında bile olmadan– tetikleyebiliyordu; biz de zaten kendisine ancak onların izlenimlerini ve gerekirse şaşkınlıklarını paylaşarak yaklaşabileceğiz. Mrs. Stringham bunu, Milly'nin etrafındakileri onaylayıcı bir sersemliğe düşürdüğünü söyleyerek ifade edebilirdi; bu da onun gözünde son tahlilde Milly'nin azametiyle en uyumlu şeydi. Her türlü ölçünün ötesinde olması, ölçüye vurulamaması, şaşırtıcı olması, *onların* azametten bu kadar uzak olmasından kaynaklanıyordu. İşte bu yüzden, Brünig geçidindeki bu harika günde genç arkadaşını seyretmek her zamankinden daha büyüleyici bir deneyimdi; Mrs. Stringham'ın her şey bir yana, düştüğü durumu –ya da bir bölümünü– kanıtlıyordu. Genç arkadaşını neredeyse belirli bir anda üzerine atılmak üzere izlermiş gibi hissediyordu kendini. Üzerine atılmayacağını biliyordu, bunun için çıkmamıştı bu yolculuğa, yine de dikkatinin gizli kapaklı, gözleminin bilimsel olduğu duygusuna kapılıyordu. Casus gibi gözetleyen, sınayan, tuzaklar kuran, işaretleri ortadan kaldıran biri olarak görüyordu kendini. Ama bu sadece sorunun ne olduğunu anlayıncaya kadar sürecek bir durumdu, eninde sonunda seyretmek de kıza tutunmanın bir yoluydu, bir faaliyetti, kendi içinde bir zevkti. Üstelik seyretmenin zevki, eğer bir neden gerekiyorsa, güzelliğinin farkında olmasından kaynaklanıyordu. Başlangıçta bu güzelliği durumun bir parçası olarak algılamamıştı ve hatta arkadaşlıklarının ilk günlerindeki heyecan içinde bile herhangi birine kabaca sözünü etmemişti; bunu aptal insanlara –bazen kendi kendine gizlice "Aptal olmayan kim var ki?" diye sorardı– açıklamanın zor olacağını hemen anlamıştı. Başkası sözünü etmedikçe bu konuyu açmamayı alışkanlık haline getirmişti – çok sık olmamakla birlikte ara sıra sözü edildiğinde konuya hararetle katılıyordu. O zaman hem kendi algısıyla çakışan algıya yakınlık duyuyor, hem de şüpheyle tek tek unsurları üzerinde tartışıyordu; genelde

ise, çoğu kişinin kullandığı kelimeyi bizzat kullanacak kadar incelikli davranmayı öğrenmişti. Kendi de aptalmış gibi davranmak ve konuyu kapatmak için kullanıyordu; iyice aptal birinin ısrarı karşısında arkadaşından sıradan, hatta çirkin, ama görünürde "dolu dolu" biri olarak söz ediyordu. Kuşkusuz fazlaca geniş bir alın, fazla büyük bir burun ve ağız, alışılmıştan çok daha az renk ve çizgi sayesinde hem konuşurken hem sessizken ifade gücü yüksek, aykırı ve enfes olan bir çehreyi bu şekilde tarif ediyordu. Milly gülümsediğinde olay oluyordu – gülümsemediğinde tarihi bir an. Öğle yemeği için Brünig geçidinde mola vermişlerdi, mekânın büyüsü orada biraz daha uzun kalma konusunu gündeme getirmişti.

Mrs. Stringham artık heyecanlı teşhislerin arazisindeydi: Kullanıla kullanıla yıpranmış bir mahfazada sakladığı, ama yayına dokunup açıldığında eski, sağlam bir saat gibi tıkır tıkır çalışan bir geçmişin küçük, keskin yankılarını bulup tanıyordu. Gençlik günlerinin özenle sakladığı "Avrupa"sının bir bölümünü üç yıl geçirdiği İsviçre oluşturuyordu; Vevey'de devam ettiği okulda kazandığı başarı mavi kurdeleli gümüş madalyalarla ve ellerinde demir uçlu dağcı sopalarıyla tırmandıkları fazla sarp olmayan dağ geçitleriyle belgelenmişti. Tatillerde en yüksek tepelere götürülenler en başarılı öğrencilerdi; dostumuz şu anda alçak zirvelere aşinalığından yola çıkarak en başarılı öğrencilerden biri olduğuna hükmediyordu. Geçmişin sessiz odalarında korundukları için kutsal olan bu hatıralar küçük yaşta babasız kalan iki kız kardeşe Vermontlu cesur annelerinin sağladığı eğitimin bir parçasıydı; şimdi düşündüğünde, annesinin neredeyse Kristof Kolomb gibi tek başına, kimseden destek görmeden, yerkürenin öteki tarafına ilişkin bir kavram oluşturduğunu görüyordu. Burlington'da kendiliğinden, inanılmaz bir bütünlükle Vevey'e odaklanmış, sonra gemiye binip yol almış, hedefine varmış, keşfetmiş ve hepsinden önemlisi, varlığını yararlı kılmıştı. Kızlarına sağladığı beş yıllık İsviçre ve Almanya eğitimi onlar için her devirde ve her yerde geçerli bir kıyas ölçüsü oluşturmuş, özellikle küçüğünün –Susan'ın– kişiliğine damgasını vurmuştu; Mrs. Stringham hayatının birçok döneminde bunun yarattığı farkı görmüştü. Annesinin yalnız, tutumlu, dayanıklı inancı sayesinde görmüş geçirmiş bir kadın olması, Mrs. Stringham'ın hayatında defalarca, en uzak ilişkilerde bile fark yaratmıştı. Kendisinin sahip olmadığı çok çeşitli niteliklere sahip çok sayıda kadın vardı, ama onun gibi görmüş geçirmiş değildiler ve *onun* öyle olduğunu bilmiyorlardı (bu onları iyice

uzaklaştırdığı için hoşuna gidiyordu); onları yargılamasını nasıl mümkün kıldığını da bilmiyorlardı. Kendisine bu açıdan bakışı en çok bu seyahatte, iki kişi çıktıkları, yönü biraz belirsiz hac yolculuğunda yoğunlaşmıştı; belki de mola verme ricasına bu hissiyatı farkına varmadığı bir yoğunluk katıyordu. Tekrar ele geçirilmesi mümkün olmayan günler ta uzaklardan gelmişti; yüksekteki serin havanın ve gençliğin yıpranmış kılıfına yok edilemeyen bir rayiha gibi asılı diğer her şeyin –balın tadı, sütün bolluğu, inek çanlarının sesi, ırmakların çağıltısı, ayağın altında ezilen otların kokusu ve derin koyaklardaki baş dönmesi– parçasıydılar.

Milly'nin de bütün bunları hissettiği belliydi, ama arkadaşı ara sıra geleneksel bir trajedide nedimenin kişisel duygular yaşamaya hakkı olsa, prensesin nedimeyi etkileyeceği şekilde etkileniyordu onlardan – Mrs. Stringham muhtemelen bu şekilde ifade ederdi duygularını. Prensesin ancak prenses olabileceği, ne kadar uyumlu da olsa nedimenin temelde kabullenmek zorunda olduğu bir gerçekti. Mrs. Stringham görmüş geçirmiş bir kadındı, ama Milly Theale bir prensesti; hayatında ilişki kurduğu tek prensesti ve bu da son derece önemliydi. Söz konusu kişi için kesinlikle feci bir akıbetti – diğer herkes için asaletle yürütülen bir görevdi. Zorunlu yalnızlığı ve diğer muammalarıyla, arkadaşının o güzel başını ara sıra teslimiyetle eğdiren yükü temsil ediyor olabilirdi. Milly öğle yemeğinde kalmaya razı olmuş, kalacak yerlerin bulunması, gerekli işlerin halli, araba ve atların tutulması gibi konuları arkadaşına bırakmıştı; doğal olarak kendisine kalan bu tür işler, Mrs. Stringham'ın özellikle bu örnekte, önemli kişilerle yaşamanın ne demek olduğunu –bütün hoşluğu, zenginliği, neredeyse görkemiyle– kavramasına yol açmıştı. Genç arkadaşı genel olarak güçlük kavramına tamamen kapalıydı, üstelik zorlukları birçok büyüleyici insan gibi başkalarına devrederek halletmiyordu. Bu konuyu tamamen uzağında tutuyordu, güçlükler bulundukları ortama giremiyordu; şikâyete en eğilimli nedime bile ne yapsa güçlükleri aralarına sokamazdı, dolayısıyla nedime hayatı sürmek de güçlüklerden muaf yaşamak demekti. Kısacası hizmet o kadar kolay veriliyordu ki, zorlukları olmayan bir saray yaşantısına benziyordu. Elbette olay parada düğümleniyordu, gözlemci kahramanımız bu arada, bir "fark"tan söz ediliyorsa, eninde sonunda farkı yaratan en önemli unsurun kesinlikle bu olduğunu birçok kez aklından geçirmişti. Milly kadar bayağılıktan, gösterişten, teşhirden uzak bir insan hayal edilemezdi, ama kızın servetiyle bir bütün olduğu, en baskın gerçek

olarak kendini gösteriyordu. Servetini dürüst arkadaşına teslim edip tek bir soru sormasa da, hatta sözünü bile etmeye tahammülü olmasa da, şu anda kararsızca dolaşırken çimenlerin üstünde sürüklenen, çaresizce pahalı siyah elbisesinin güzel dökümünde; günün modasına hiç aldırmadan "yapılmış", adeta soylu bir savrukluğa işaret eden, kendine has tarzdaki şapkasının uyumlu özensizliğinin altından görünen garip, muhteşem saç örgülerinde, yola çıkmadan önce düşünmeden yanına aldığı, sayfaları kesilmemiş, antika Tauchnitz kitabında kendini belli ediyordu. Servetinden ne kıyafetiyle, ne yürüyüşüyle, ne okuyarak, ne de düşünerek uzaklaşabilirdi; hülyalı bir dalgınlıkla gülümseyerek de, usulca iç çekip üfleyerek de uzaklaşamazdı. İstese de kaybedemezdi – gerçekten zengin olmak buydu işte. İnsanın temel özelliğiydi. Aradan bir saat geçtikten sonra hâlâ dönmeyince, Mrs. Stringham henüz öğleden sonranın erken ve güneşli bir saati olmasına rağmen önlemini alarak kızın gittiği yöne doğru yola çıktı; isterse birlikte bir yürüyüş yapabilirlerdi. Ama aslında ona katılma niyeti, belki tercih ettiği yalnızlığa saygısı kadar belirgin değildi; dolayısıyla bir kez daha kendi gözüne bile "gizli kapaklı" görünen bir dikkatle, sessizce ilerledi. Ama elinde değildi, aldırmıyordu da, asıl istediğinin haddini aşmak değil, vaktinde durmak olduğundan emindi çünkü. Usulca yürümesinin sebebi vaktinde durabilmekti, ama bu sefer epeyce yol yürümesi gerekti; Milly'nin takip ettiğini düşündüğü patikada boş yere ilerliyordu, sonunda biraz endişelendi. Patika bir tepenin etrafında dönerek günlerdir üstünden ya da altından geçerken inip dolaşmak istedikleri yüksek Alp çayırlarından birine açılıyordu; bir süre sonra bir ormana dalıyor, ama hep yükseğe, daha yükseğe tırmanıyordu; yolun sonunda da birkaç kahverengi, eski şale vardı. Mrs. Stringham sonunda şalelere vardı; ürkütücü görünüşlü, şaşkın bir yaşlı kadın ona yönünü çizmesine yetecek bilgiyi verdi. Genç hanım az önce oradan geçerek tepeye doğru ilerlemişti; daha sonra yol aşağıya doğru iniyordu; dostumuz bir çeyrek saat sonra yolun gerçekten de belirgin, neredeyse korkutucu şekilde aşağı doğru indiğini kendi gözleriyle görünce endişesi azalmadı. Bir yere doğru gidiyordu, ama görünürde boşluğa açılır gibiydi; durduğu yerden dağın yamacı dimdik bir uçurum gibi görünüyordu, ama muhtemelen yol aşağıya doğru devam ediyordu. Zaten kararsızlığı kısa sürdü; yirmi metre ötesinde, bir kayanın üzerinde, kızın yanında taşıdığı, dolayısıyla az önce oradan geçtiğini gösteren Tauchnitz kitabını gördü. Ağırlık yaptığı için kitabı elbette dönüşte almak üzere oraya bırakmış olmalıydı, ama henüz almadığına göre nereye gitmiş olabilirdi ki? Hemen

belirteyim, Mrs. Stringham onu birkaç saniye sonra görecekti, ancak o arada telaşından ne kadar yakında olduğunu ele vermemesi tesadüftü.

Patika keskin bir virajla kayalıkların ve çalıların arkasında kaldığı için mekân uçurum izlenimi uyandırıyor ve salt bir "manzara"ya, geniş, güzel bir görüntüye dönüşerek baş döndürüyordu. Milly tam tepesinden gördüğü bu manzaraya duraksamadan ilerlemiş, kıyısına kadar gitmişti; orada, arkadaşına baş döndürücü bir sınır gibi gelen yerde rahatça oturuyordu. Patika kıvrılmaya devam ediyordu; kızın oturduğu yer ise, sağda, havada asılı gibi duran bir çıkıntının en sonundaki, talihlerin en kötüsü değilse, şans eseri tamamen açıkta kalan düz bir kayaydı. Mrs. Stringham genç bir kızcağız için böyle bir yere tünemiş olmanın tehlikesi karşısında çığlık atmamak için kendini zor tuttu; ayağı kayabilir, sendeleyebilir, atlayabilir, tek bir yanlış hareket yüzünden, başını çevirdiği için aşağıdaki boşluğa düşebilirdi – öngörmenin imkânı var mıydı? Bir dakika içinde binlerce düşünce zavallı kadının kulaklarında uğuldadı, ama Milly'nin kulağına ulaşmadı. Mrs. Stringham içindeki keşmekeşi mutlak bir kıpırtısızlıkla, nefesini tutarak yaşadı. Aklına ilk gelen, –ne kadar çılgınca bir fikir de olsa– böyle bir konumun ardında yatabilecek gizli niyetti; Milly'nin bir anlık hevesinin, korkunç, gizli bir saplantıyla çakışmasıydı. Ancak Mrs. Stringham tek bir ses, tek bir hece ölümcül olacak irkilmeyi yaratabilirmişçesine kıpırtısız durduğundan, birkaç saniye bile kısmen yatışmasına yetmişti. Birkaç dakika sonra usulca geldiği yoldan geri dönerken zihninde en belirgin olacak izlenimi edinmesine yetecek birkaç saniye. Bu izlenim, genç kızın derin ve fütursuz düşüncelere dalmış olmakla birlikte, atlamayı düşünmediğiydi; aksine, oturuşunda şiddetin hiçbir şey katamayacağı yüce ve sınırsız bir kendine hâkimiyet vardı. Aşağıya, maddi dünyaya bakıyordu ve bu doğrudan zihne nüfuz edebileceği halde, o dünyadan vazgeçme şeklinde nüfuz etmiyordu. O dünyanın belirli bir yerini mi seçiyordu, yoksa hepsini birden mi istiyordu? Mrs. Stringham daha ne yapacağına karar veremeden bu soru diğer bütün soruları geçersiz kıldı; dolayısıyla, seslenmenin, şaşkınlık yaratabilecek herhangi bir ses çıkarmanın tehlikeli olabileceği gibi, geri dönmesinde muhtemelen bir sakınca olmadığını da anladı ya da öyle düşündü. Bir süre daha nefesini tutarak Milly'yi seyretti; sonra düşündüğünde orada ne kadar zaman geçirdiğini hiç bilemedi.

Muhtemelen birkaç dakikayı aşmamış, ama ona epey uzun gelmişti; bu dakikalarda aklına o kadar çok şey doluşmuştu ki, sadece ağır adımlarla dönerken değil, daha sonra handa beklerken de, Milly akşamüzeri boy gösterinceye kadar kafası bu düşüncelerle meşguldü. Mrs. Stringham patikadan geri dönerken Tauchnitz'in olduğu yerde durmuş, eline alıp saat kordonuna bağlı kurşun kalemle kapağına bir not *–à bientot!*[2]– yazmış, sonra da Milly geciktiği halde tekrar telaşa kapılmamıştı. Çünkü orada edindiği önemli bilginin, prensesi için geleceğin insani dertlerden keskin ya da basit bir hareketle kurtulmayı içermeyeceğine dair bir inançtı. Onun için mesele boşluğa atlayarak kolay bir kaçış olmayacaktı. Hayatın saldırısını bir bütün olarak göğüsleyecekti; kayanın üzerinde otururken belki de doğrudan bu saldırıyla yüz yüzeydi. Dolayısıyla Mrs. Stringham beklediği uzun süre boyunca genç arkadaşının yokluğu devam etse de –hangi bahaneyle olursa olsun– hayatına son verdiği için olmayacağını söyleyebiliyordu kendi kendine. İntihar etmeyecekti, kendisini daha karmaşık bir kaderin beklediğini biliyordu; Mrs. Stringham onu bu kaderin bilinci içinde bulmuş ve huşu içinde kalmıştı. Zihnine çakılan izlenim ifşaat niteliğini hep korudu. Nefesini tutarak arkadaşını seyrettiği birkaç dakikada onu yeni bir gözle görmüştü; Milly'nin fiziği, duruşu, kişiliği, geçmişi, koşulları, güzelliği, muamması, hepsi birden bilinçsizce Alpler'in havasına kendilerini teşhir etmiş ve tekrar bir araya gelerek Mrs. Stringham'ın yüreğindeki alevi körüklemişti. Bunlar ileride bizim için daha açıkça görünür olacak, şimdilik dostumuzun içinde herhangi bir şüpheye ağır basan heyecanla kısaca temsil edilen şeyler. Mrs. Stringham'ın henüz taşımaya alışmadığı bu izlenim, sanki ayaklarının altında değerli bir maden yatağı olduğu duygusuydu. Henüz tam olarak açılmamış bu maden yatağının ağzında duruyormuş gibi geliyordu ona. Maden işletildiği takdirde bir servet elde edileceğinden emindi. Ve düşündüğü servet Milly'nin altınları değildi.

II

Tekrar bir araya geldiklerinde Milly, Tauchnitz'in üzerine karalanmış nottan söz etmedi; bunun üzerine Mrs. Stringham kitabın yanında olmadığını gördü. Bıraktığı yerde unutmuş, muhtemelen bir daha da hatırlamayacaktı. Arkadaşı bu durumda onun peşinden gittiğini hiç söylememeye karar verdi hemen; daha döneli beş dakika olmamışken, Milly unutkanlığının ele verdiği kaygıyı şaşırtıcı biçimde dile getirdi. "Ne olur benden nefret etmeyin, ama aslında..."

Daha Milly cümlesine başladığında Mrs. Stringham Milly'nin aklından geçebilecek her şeyi düşünmüş ve derhal başıyla onaylayarak genç kızın görünür şekilde rahatlamasını sağlamıştı. "Burada kalmak istemiyorsun – yola devam etmek istiyorsun, değil mi? Öyleyse yarın şafakla birlikte yola çıkarız – ya da istediğin kadar erken bir saatte, ama şu anda yola çıkmak için epey geç." Kızın asıl istediğinin alelacele yollara düşmek olduğunu şaka yollu söylediğini belirtmek için gülümsedi. "Burada mola vermeye ben zorladım seni," diye ekledi, "bunu hak ettim."

Milly genelde arkadaşının şakalarına içtenlikle gülerdi, ama bu kez biraz dalgın karşılık verdi. "Evet, doğru, zorluyorsunuz beni." Böylece, hiçbir tartışma olmadan, sabah yola devam etmeyi kararlaştırdılar. Genç turistin konunun ayrıntılarıyla ilgisi –diğerinin her yere sürüklenmeye razı olduğunu belirtmesine rağmen– neredeyse bir anda kayboldu; bununla birlikte akşam yemeğine kadar, önlerinde uzanan sonsuz seçenek arasında gidebilecekleri bir yer düşüneceğine söz verdi – akşam yemeğini mumların yakılabileceği bir saatte yiyeceklerdi. Yabancı ülkelerde, ücra hanlarda, dağ manzaralarının ortasında mum ışığının akşam yemeklerine bir şiirsellik kattığında birleşiyorlardı – işte peşinde oldukları bu tür hafif maceralar, bu tür inceliklerdi. Milly akşam yemeğinden önce biraz "gevşemek" niyetindeydi görünüşe bakılırsa, ama aradan üç dakika geçtikten sonra, sanki altı bin kilometrelik bir sıçrayış yapmışçasına bir değişimle, ansızın, "New York'ta ayın dokuzunda, yalnız görüştüğünüzde Doktor Finch size ne dedi?" diye sordu.

Mrs. Stringham sorunun aniden soruluşunun ötesinde niçin kendisini bu kadar irkilttiğini ancak daha sonra tam olarak anlayabilecekti; oysa ilk anda

korkudan neredeyse yalan söyleyecekti. Düşünmesi, "ayın dokuzunu", Doktor Finch'le yalnız görüşmesini ve doktorun söylediği sözleri hatırlaması gerekti; hepsini hatırladığında bir an sanki çok önemli bir şey söylemişçesine bir hisse kapıldı. Oysa aslında önemli bir şey söylememişti; söylemeye niyetlenmiş olabilirdi belki. Ayın altısında –gemiye binmelerine on gün kala– Mildred'ın ansızın hastalandığını, anlaşılmayan bir nedenden ötürü yolculuğu erteleyebilecek kadar rahatsızlandığını öğrenip küçük ama yeterli bir şaşkınlık geçirmiş ve derhal Boston'dan New York'a gitmişti. Neyse ki vahim bir sonuç doğurmayacağı kısa sürede anlaşılmış, sadece birkaç saatlik bir endişe yaşanmıştı; yolculuğun mümkün olmakla kalmayıp "değişiklik" yaratacağından son derece yararlı olacağı söylenmişti; gayretkeş misafirin doktorla beş dakika kadar yalnız görüşmesi önceden kararlaştırılmış değildi. Aralarındaki konuşma aşağı yukarı "Avrupa"nın tedavi edici niteliklerine ilişkin samimi ve heyecanlı sözlerle sınırlı kalmıştı; olayı hatırlayınca Milly'yi rahatlatabilecek sözleri rahatlıkla telaffuz edebildi. "Şerefim üzerine yemin ederim ki senin o zaman da, şimdi de bilmediğin hiçbir şey söylemedi. Aramızda seninle ilgili bir sır yok. Neden böyle bir şüpheye kapıldın? Onunla yalnız görüştüğümü nereden bildiğini de anlamadım."

"Doğru – siz söylemediniz bana." dedi Milly. "Kötü olduğum yirmi dört saat içindeki görüşmenizi kastetmiyorum," diye devam etti, "o sırada baş başa konuşmanız doğaldı. İyileştikten sonrasını kastediyorum – dönmeden hemen önceki görüşmenizi."

Mrs. Stringham'ın merakı devam ediyordu. "O sırada görüştüğümüzü kim söyledi sana?"

"*Kendisi* söylemedi – siz de daha sonra yazmadınız. Şu anda ilk kez konuşuyoruz. Zaten bu yüzden soruyorum!" dedi Milly – arkadaşı yüz ifadesinden ve ses tonundan, aslında hiçbir şey bilmediğini, sadece tahmin ettiğini ve şansını deneyip isabet kaydettiğini anladı. Peki ama zihni niçin bu konuyla meşguldü? "Ama dediğiniz gibi aranızda bir sır yoksa önemli değil." deyip gülümsedi Milly.

"Aramızda sır yok – doktorun paylaşacağı bir sırrı yoktu. Peki sen kendini rahatsız mı hissediyorsun?"

Mrs. Stringham gerçeği öğrenmek istiyordu; gerçi sözünü ettiği ihtimal hiç de duruma uygun görünmüyordu – Milly'nin az önceki uzun tırmanışı bunun kanıtıydı. Genç kızın yüzü hep solgundu, ama arkadaşlarının hepsi bunu önemsemememeyi öğrenmişti; yüzünün en parlak olduğu anlar, görünürde en cesur olmadığı anlardı genellikle. Milly bir süre esrarengiz bir edayla gülümsemeye devam etti. "Bilmiyorum – hiçbir fikrim yok gerçekten. Ama bilsem iyi olur herhalde."

Bunun üzerine Mrs. Stringham'ın merhamet duyguları kabardı. "Bir derdin, bir sancın mı var?"

"Hiçbir şeyim yok. Ama ara sıra merak ediyorum!.."

"Evet..." diye ısrar etti Mrs. Stringham, "Neyi merak ediyorsun?"

"Yani ne kadar olacağını."

Mrs. Stringham gözünü dikip baktı. "Neyin? Sancının değil herhalde?"

"Her şeyin. Sahip olduğum her şeyin."

Dostumuz yine endişeyle, şefkatle anlamaya çalıştı. "Her şeyin var zaten, yani 'ne kadar' derken..."

"Sadece uzun sürüp sürmeyeceğini kastediyorum." diye araya girdi Milly. "Eğer gerçekten varsa tabii."

Bu sözleri arkadaşının kafasını biraz karıştırdı, en azından şaşırttı; Mrs. Stringham arkadaşının zarafetindeki çaresizlikten, ani dönüşlerinden etkilendi, hep etkileniyordu; bununla birlikte alaylı bir hafiflik de seziyordu. "Bir hastalığın varsa mı demek istiyorsun?"

"Her şeyim varsa demek istiyorum." diye düzeltti Milly gülerek.

"Ha, düşündüğün o mu – kimsenin sahip olmadığı kadar şeye sahipsin."

"Öyleyse ne kadar süreliğine?"

Mrs. Stringham yalvaran gözlerle baktı; Milly'ye yaklaşmış, neredeyse telaşla kucaklamak üzereydi. "Birine görünmek ister misin?" Milly başını ağır ağır iki yana salladığı halde biraz daha düşünceli göründüğü için de devam etti: "Derhal yakınlardaki en iyi doktora gidelim." Ne var ki bu

teklifine de onaylayan bir bakıştan ve her şeyi havada bırakan tatlı, müphem bir sessizlikten başka karşılık gelmedi. Dostumuz neye uğradığını şaşırmıştı. "Tanrı aşkına, ıstırap çekiyorsan bana söyle."

"Aslında *her şeye* sahip olduğumu düşünmüyorum." dedi Milly açıklamak istercesine – aynı zamanda hafifletmek ister gibi.

"Peki sana nasıl yardımcı olabilirim?"

Genç kız düşündü, tam cevap verecekken ansızın fikir değiştirip başka bir şey söyledi. "Canım arkadaşım – fazlasıyla mutluyum, hepsi bu!"

Bu sözleri onları yakınlaştırdı, ama Mrs. Stringham'ın gözünde şüphelerini doğruladı. "Öyleyse sorun nedir?"

"Sorun durumun kendisi – dayanamıyorum neredeyse."

"Peki ama sahip olmadığını düşündüğün şey ne?"

Milly yine bir süre sessiz kaldı, sonra bir cevap bulup neşeli görünmeye çalıştı. "Sahip olduklarımın mutluluğuna dayanacak güç!"

Mrs. Stringham sözlerini –cevabın kendisini oyalamaya yönelik olduğunu, mümkün ve muhtemel ironisini– kavradı; şefkati kasvetli bir mırıltıyla kendini gösterdi. "Kime görüneceksin?" Sanki bulundukları yükseklikten aşağıdaki bir doktorlar kıtasına bakıyorlardı. "İlk olarak nereye gideceksin?"

Milly üçüncü kez düşündü, ama birkaç dakika önceki ricasını yineledi sadece. "Akşam yemeğinde söylerim – o zamana kadar hoşça kalın." Ve arkadaşına tekrar yola koyulmanın vereceği zevki kanıtlayan bir hafiflikle odadan çıktı. Bu garip konuşmanın ardından Mrs. Stringham bir kez daha tığı ve ibrişim yumağıyla, hep yanında bulundurduğu "iş"iyle baş başa otururken yine düşüncelere daldı – bu şaşırtıcı ruh hali kuşkusuz genç kızın aslında pek istemediği uzun molaları yüzünden ortaya çıkmıştı. Şikâyetinin gerçekten yaşama mutluluğunun aşırılığı olduğunu kabul edince her şey yerli yerine oturuyordu. Bu mutluluk yüzünden bir yerde duramıyor, ama yola devam edebiliyor, devam etmenin heyecanıyla yine hafifliyor, açık alanlarına kavuşuyordu. Alacakaranlık koyulaşırken orada oturup bu genç hanımın harikulade bir durumda olduğunu her zamankinden daha belirgin biçimde hissetmek gerçekten kaçmak değildi – en azından Susan Shepherd

öyle olmadığını umuyordu. Bu yüksek tepelerde akşamları doğal olarak hava soğuduğundan yolcular akşam yemeğinde şöminenin yakılmasını rica etmişlerdi; geniş Alp yolu küçük, alçak, temiz pencerelerden cesur varlığını gösteriyordu; hanın kapısı hareketliydi: Sarı posta arabası, iri vagonlar ve aceleci, kapalı özel arabalar, hayal gücü geniş dostumuza eski öyküleri, eski resimleri, tarihi firarları, kovalamacaları, yaşanmış olayları hatırlatıyor, garip bir çakışmayla, derinlemesine daldığı ilişkiye beslediği yoğun ilginin anlamını çözmesine yardımcı oluyordu. Sonuç olarak, çıkarabileceği en doğru anlamın, ona, bütün bu gördüklerinin çağrışımıyla, arkadaşının koşullarının azameti gibi gelmesi doğaldı, çünkü kendisi de bu azametin içinde adeta bir saray arabasında oturur gibi oturmaktaydı – düşünceleri dönüp dolaşıp bu noktaya geldi; böyle yol almanın, kırmızı minderlere yaslanarak gözlemenin kendisine kazandıracağı daha çok şey vardı belli ki. Akşam yemeği için mumlar yakılıp kısa beyaz perdeler çekildiğinde Milly dönmüştü; manzaralı küçük oda romantik bir havaya bürünmüştü. Üstelik Milly'nin hiç vakit kaybetmeden telaffuz ettiği sözler atmosferin büyüsünü bozmayıp sabırlı arkadaşını memnun etti: "Doğru Londra'ya gitmek istiyorum."

Kararı beklenmedikti, yola çıkarken yaptıkları planlarla çakışmıyordu; o sırada İngiltere aksine uzak ve ertelenmiş gibiydi – adeta bir hazırlıklar, tanışmalar yolunun sonunda yer alıyordu. Kısacası, Londra yolculuğun zirvesi, bir kuşatma harekâtı gibi adım adım yaklaşarak ulaşılacak bir yerdi sanki. Dolayısıyla Milly'nin şu andaki muhteşem hamlesi daha da heyecanlıydı, zaten Mrs. Stringham'ın gözünde neredeyse her yalınlaştırma heyecanlıydı; genç kızın dumanı tüten mumların arasında tercihini bildirişini oyun yazarının vazgeçemeyeceği "açıklama"nın bir parçası olarak hatırlayacaktı; soğuk havada vagon zincirlerinin tangırtısı, at nallarının yere vururken çıkardığı ses, kova takırtıları, yabancı dilde sorular, yabancı dilde cevaplar, hepsi birden neşeli yolculuk planlarının parçası olan bütün sesler arasında başka şeyler de konuşulmuştu. Genç kız çekindiğini kabul ettiği, havai görünmesine yol açacak bir konuda önemli bir itirafta bulunurcasına bildirmişti tercihini; Avrupa'dan beklediği şeyin, bulunabileceği ölçüde, "insanlar" olduğunu fark etmişti; doğrusu, önceki günlerde müzelerde, kiliselerde aklına takılan, şimdi de manzaranın tadını çıkarmaktan kendisini alıkoyan şey, bu müphem insan topluluğu fikriydi. Manzaraya itirazı yoktu – kesinlikle, ama manzaranın insani ve kişisel

olanını istiyordu ve tek söyleyebileceği, Londra'da böylesini bulma ihtimalinin her yerden çok olduğuydu – öyle değil miydi? Sonra önceki düşüncesine dönerek eğer uzun bir süresi yoksa –*kendisi* için hiçbir şey uzun sürmeyecekse– bu tercihin muhtemelen zamanı değerlendirmenin en iyi şekli, geri kalan günlerini boşa harcamamanın en iyi yolu olacağını söyledi. Bu son sözleri o kadar neşeli bir tonda söyledi ki, Mrs. Stringham telaşa kapılmadı, hatta –eğer erken ölümden söz edilecekse– kendi geleceğine de uygulamaya hazırdı. Pekâlâ, madem öyle, yarın ne olacağı bilinmediğinden yiyip içeceklerdi; bundan böyle planlarını da bu şekilde yiyip içmeye yoğunlaştıracaklardı. O gece gerçekten de bu karara uygun biçimde yiyip içtiler, bu sayede odalarına çekilmeden önce bütün bulutlar da dağılmış oldu.

Bulutlar dağıldığında ortaya çıkan manzara belki de fazlasıyla genişti – yani var olan hayat belirtilerine oranla genişti. Milly'nin "insanlar"a ilişkin fikri belirli kişilere yönelik değildi; her iki hanım da Dover'da kimsenin tanımadığı insanlar olarak, tamamen habersiz insanların arasında karaya ineceklerdi. Herhangi bir kimseyle bağlantı kurmuş değillerdi; Mrs. Stringham bu konuya ne cevap alacağını merak ederek değindi. Başlangıçta aldığı tek cevap, genç kızın sosyeteyi ya da zorlama tanışmaları aklından bile geçirmediği oldu; genelde Amerikalıların gözünde bir bavul dolusu "tavsiye mektubu"nun temsil ettiği fırsatları kesinlikle istemiyordu. Kısacası onun aklındaki, hemşerilerinin peşine düştüğü insanlar değildi; insani yanıyla tipik bir İngiltere'ydi; kendi görecekleri şekilde – okuduklarından, hayal ettiklerinden yola çıkarak sevdiği somut dünyaydı. Mrs. Stringham bu somut dünyanın hakkını verdi, ama daha sonra yeri geldiğinde, bu somut dünyayı oluşturan bir ya da iki insani unsuru önceden tanımanın güven vereceğini belirtmeyi de ihmal etmedi. Ne var ki Milly yine amiyane tabiriyle "oltaya düşmeyince" açık konuşmak zorunda kaldı. "Aslında senin söylediklerinden anladığım kadarıyla, Mr. Densher'a söz vermemiş miydin?"

Bunu izleyen birkaç saniye boyunca Milly'nin bakışları iki anlama çekilebilirdi: Ya verdiği sözü pek hatırlamıyordu ya da Mr. Densher'ın ismi ona bir şey çağrıştırmıyordu. Ama arkadaşı hemen ardından, bir şeyle bağlantı kurmadan sözü hatırlamamasının imkânsız olduğunu düşündü; sözün inkâr edilmesi için belirli birine verilmiş bir söz olması gerekirdi. Sonunda Mr. Merton Densher'ı hatırladı; onlar yola çıkmadan kısa süre

önce özel bir edebi görevle –öyle değil miydi?– New York'a gelmiş olan son derece "zeki" genç İngiliz; Boston ziyaretiyle arkadaşının onda kaldığı dönem arasındaki kısa sürede üç dört kez evine ziyarete gelmişti; ne var ki söz konusu delikanlının, Londra'ya gelip de onu aramamazlık edecek kadar feci bir şey yapmayacağından emin olduğunu söylediğini arkadaşına aktardığını hatırlaması zor oldu. Delikanlının bu söylediklerine itiraz etmemişti, ama ifade şekli biraz fazla serbest sayılabilirdi – bunu tekrar belirtti; ne itiraz etmiş, ne de onaylamıştı, ama Mrs. Stringham o sırada Mr. Densher'la tanışma fırsatını kaçırdığına biraz üzülmüştü. Daha sonra delikanlıyı tekrar düşünmüş ve hatta Milly'nin pek düşünmediği de dikkatini çekmişti – düşünse muhtemelen kendini ele verirdi; Milly'ye ilişkin her şeyle ilgilendiği için de, aradaki kesintiler olmasa, genç İngiliz'in daha yakın bir dost olabileceğini belli belirsiz düşünmüş ve düşüncesini kendine saklamıştı. Aralarında yakın olmasa da bir arkadaşlık kurulması, ilk günlerde Milly'ye, geleceği parlak bir genç kız sıfatıyla bir duygudaşlık ve merak beslemesinin nedenlerinden biriydi. Tek başına, annesiz, korumasız, ama başka güçlü nitelikleri, büyük bir evi, büyük bir serveti ve büyük bir özgürlüğü olan Milly son zamanlarda genç yaşına rağmen, tıpkı orta yaşlı bir kadın gibi –üstlenmeleri gereken kamusal görevleri bulunan ve çok genç yaşta reşit olan prensesler misali– ziyaretçi "kabul etmeye" başlamıştı. Mrs. Stringham, kendisi New York'a gitmeden önce Mr. Densher'ın görevi nedeniyle başka bir yere gittiğini biliyordu, ama daha sonra, kendisinin ikinci ziyaretinden sonra bir iki günlüğüne tekrar geldiğini de öğrenmesi zor olmamıştı – yanılmıyorsa Washington'dan Batı'ya doğru yola çıkmadan önce tek bir ziyarette daha bulunmuştu, ama kendisi yolculuğa çıkmak üzere arkadaşıyla buluştuğunda New York'ta değildi. Daha önce bu konuyu abartmak geçmemişti aklından – abartabileceğini düşünmemişti; ne var ki bu gece, bu ilişkide biraz daha fazlasını serbestçe düşünmeye yetecek, karşılayacak, kışkırtacak bir şeyler olduğunu fark ediyordu.

Her halükârda, söz vermiş olsun olmasın, delikanlının söylediklerine dayanarak Milly'nin icabında Londra'da onu arayabileceğini belirtti; Milly buna derhal cevap vererek, elbette arayabileceğini, ama beyefendi muhtemelen hâlâ Amerika'da olduğundan boşa vakit harcamış olacağını söyledi. Amerika'da yapılacak çok işi vardı – henüz başlamış olmalıydı, hatta onun daha uzun süre gelmeyeceğinden emin olmasa Londra'yı aklından bile geçirmezdi. Genç kızın bu iddialı sözleri söyler söylemez

sınırı aştığı duygusuna kapıldığı arkadaşının gözünden kaçmadı; hemen ardından, muhtemelen soğukkanlılığını kaybederek onun peşinden koşuyormuş gibi görünmeyi kesinlikle istemediğini belirtmesi durumu düzeltmedi. Mrs. Stringham kendi kendine bu tür –ansızın bir tehlike olarak beliren– bir izlenime niçin kapılınabileceğini merak etti, ama şimdilik bu konuda bir yorum yapmadı – başka şeyler söylemekle yetindi: Mr. Densher Londra'da değilse yapılacak bir şey yoktu, ne pahasına olursa olsun elbette ölçülü olmaları gerekirdi. Ama ölçülülüğün derecesi nasıl belirlenecekti ve bundan nasıl emin olunabilirdi? Karşılıklı otururlarken, kendi imkânlarından söz etti: Kendisinin Londra'yla bir bağlantısı olabilirdi, bu ilişkiye peşinen güvenmek tehlikesini göze almamakla birlikte reddetmek de istemezdi. Gecenin geri kalanında arkadaşına, Maud Manningham'ın, eski günlerde, Vevey'deki okulda yakın arkadaşı olan, tuhaf ama ilginç İngiliz kızın öyküsünü anlattı; yolları ayrıldıktan sonra önce düzenli olarak yazışmışlar, ardından mektuplar aksamaya başlamış, en sonunda da tamamen kesilmişti; bununla birlikte o dönemde yazışmaları yalın bir sadakat örneği oluşturmuştu; öyle ki, ikisi de evlendiklerinde kendiliğinden canlanmıştı. Bir kez daha sevgiyle, sorumlulukla yazmışlardı – önce Mrs. Lowder yazmış, hatta iki üç mektup daha gidip gelmişti. Ama arkası gelmemişti – bir kopuş değil, yumuşak bir düşüş olmuştu; bildiği kadarıyla Maud Manningham'ınki muhteşem, kendisininki sıradan bir evlilikti, ayrıca aradaki mesafe, farklılık, ortak özelliklerin azalması ve bir araya gelmenin imkânsızlığı ilişkiyi bitirmişti. Ancak aradan bunca yıl geçtikten sonra bir araya gelme imkânı doğmuştu – elbette arkadaşı hâlâ hayattaysa. Dostumuzu şu anda en çok ilgilendiren de bunu öğrenmekti görünüşe bakılırsa; bir yolunu bulup öğrenebileceğini düşünüyordu. Milly'nin itirazı yoksa bu deneye girişecekti.

Milly genelde hiçbir şeye itiraz etmezdi, bir iki soru sormakla birlikte itiraz etmedi. Milly'nin soruları –ya da kendi cevapları– Mrs. Stringham'ı gerilere götürdü: O geceden önce, ne kadar çok şeyi hatırladığının, uzun boylu, kanlı canlı, yabancı, gençlikte bile egzotik görünen –zaten büyüsü de bundan kaynaklanan– Maud'u şimdi görmenin ne kadar hoş olabileceğinin farkında değildi. Maud'unki gibi bir mizacın yıllar içinde sadece olumlu yönde gelişip olgunlaşmış olmayabileceği tehlikesi vardı – buna açıkça değindi; uzun bir aradan sonra yenilenen her ilişkide göğüslenmesi gereken bir tehlike. Dağılmış bir ilişkiyi toparlama çabası risk almak demekti – ama

Milly hazırsa, kendisi bu riski göze almaya hazırdı. Olayın muhtemel "eğlencesi"nin kendi başına kışkırtıcı olduğunu itiraf etti; elli yıllık New England faziletliliğinin ardından bu zararsız eğlenceye hakkı olduğunu da –biraz heyecanlandığından– ekledi. Daha sonra hatırlayacağı şeylerden biri, bu söz üzerine arkadaşının kendisine yöneltiği tarifi imkânsız bakıştı; kendisi hâlâ mumların arasında, önünde boş tabaklarla oturuyor, Milly etrafta dolaşıyordu; bu bakış uzun süre boyunca *onun* özgürlük kavramı konusunda anlaşılmaz bir yorumu gibi gelecekti ona. Ne var ki son sözü söylemesi istendiğinde Milly dalgın bir edayla, tatlılıkla, ilgisini dile getirmemiş olmasına rağmen, arkadaşının –beklenmedik bir koz gibi sunulan– öyküsünün kendisini kısmen şaşırttığını, kısmen cezbettiğini gösterdi. Karar ona bağlı olduğuna göre, yatmaya gitmeden önce kaygısızca, hafiflikle, "Her tehlikeyi göze alın!" dedi.

Cevabının hafifliği, Maud Lowder'ın sözü edilen nüfuzunu belki biraz hafife almak anlamına geliyordu – oturmaya devam eden Susan Stringham heyecanla düşünürken bunun biraz daha bilincine vardı. Genç kız gittikten sonra belirleyici bir deneyim yaşadı – adını koyamıyordu, ama teslim olur olmaz boyun eğdiği bir şey. Aradan bunca zaman geçtikten sonra, şimdi, Maud'un evliliğinin ardından, belli belirsiz geride bırakıldığını, zamane deyişiyle yan çizildiğini anladı sanki. Mrs. Lowder onu ve dolayısıyla kendi hayatında ona denk düşen dönemi –ikinci ve üzücü, onurlu bir hüzünle dolu dönemi değil de, cüzi mutluluk zannıyla dolu ilk dönemi– arkada bırakmış, aşmıştı; bu ruh hali içinde neredeyse hor görerek Susan Stringham'a acımıştı. Artık bir önemi kalmadığında bile hiçbir zaman tam olarak ortadan kalkmamış olan bu şüphenin şu anda ilişkide fazladan bir kopuş değil de bir bağlantı olarak ortaya çıkması biraz garipti kuşkusuz, ancak eski okul arkadaşının kendisini hor görmesi fikrinin meseleye bir başka açıdan çözüm getireceği bir ruh halinde de olabilirdi. Mesele –eğer konu çözümlemeye değerse– Susan Stringham'ın nihayet bir kozu olmasıyla mutlu bir sona ulaşıyor, ilahi adaletle, cömertçe bir intikamla sonuçlanıyordu. Birbirlerinden ayrıldıklarında Maud pek çok şeye sahipti, şimdi de –İngiliz hayatının genel kuralı bu değil miydi?– zaman içindeki eklenmeler, yükselmeler ve genişlemelerle çok daha fazlasına sahip olsa gerekti. Pekâlâ, öyle olsundu, hepsine hazır olduğunu hissediyordu. Mrs. Lowder'ın böbürlenecek ne tür kozları olursa olsun –bütün ihtimalleri göz önüne aldığını düşünüyordu– Milly Theale gibi bir kozu olamazdı; zavallı Susan'ın

sunabileceği madalya buydu. Zavallı Susan geç saate kadar oyalandı – mumlar sönmeye yüz tuttuğunda, sofra temizlenir temizlenmez düzenli ajandasını açtı. Eski bağlantı kayıp değildi, hatırladığı isimler, deneyebileceği adresler vardı; evet, olay başlayacaktı. Derhal mektup yazmaya koyuldu.

Dördüncü Kitap

I

Bundan sonra olaylar o kadar hızla gelişti ki, Milly sağında – ev sahibesinin de solunda – oturan beyefendiye nerede olduğunu bile tam bilmediğini söylerken yalın gerçeği dile getirmiş oluyordu; bu sözler gerçekten romantik bir durumu ilk kez dolu dolu yaşadığının ifadesiydi. Arkadaşıyla birlikte Lancaster Gate'te akşam yemeğindeydiler ve etraflarında onun nazarında İngiltere'ye özgü bütün aksesuvarlar mevcuttu; oysa Mrs. Lowder'ın varlığından, hele dikkate değer kimliğinden çok yakın zamanda ve ansızın haberdar olmuştu. Hafif bir değişiklik isteğiyle Susie dediği arkadaşının küçük, derli toplu sihirli değneğini sallaması peri masalının başlaması için yeterli olmuştu; bu sayede Susie şu anda iyilik meleği misali, pırıl pırıl parlıyordu – Mrs. Stringham'ın yeni başarı duygusu böyle ifade buluyordu. Milly bu davet için onu bu konumuna uygun giydirmek konusunda neredeyse ısrarlı davranmıştı; ona kalsa kadıncağız sivri bir şapka, kısa bir jüpon ve pırlanta tokalı ayakkabılarla, elinde sihirli değnekle gelecekti davete. Aslında sevgili arkadaşı sanki bu amblemler başarısına damgasını vurmuşçasına bir memnuniyet sergiliyordu; Milly'nin Lord Mark'a söylediği sözler, iki arkadaşın arasında, masanın uzunluğunun bile engelleyemediği kısa bir bakışmanın sonucuydu kuşkusuz. Aralarında yirmi kişi vardı, ama bu kesintisiz temas, İsviçre geçidinde verdikleri molada aralarında geçen fikir alışverişinin o ana kadarki en anlamlı devamıydı. Milly'ye talihleri aşırı hızlandırılmış gibi geliyordu neredeyse – sanki küçük bir şaka niyetiyle harekete geçmişler ve orantısız ciddiyette bir karşılık görmüşlerdi. Örneğin şu anda, keskinleşen algılarıyla, eskisine göre canlanmış mı, sıkıntılı mı olduğunu sorsalar söyleyemezdi; neyse ki karşılarındaki muazzam manzarayı ilk gördüğü anda kendisini en çok ilgilendiren şeyin bir şey peşinde koşmak ya da bir şeyden kaçmak, hatta fazla merak etmek de değil, olayları geldiği gibi kabul etmek olduğuna, zaten olayların nasıl gelişeceği konusunda şüpheye de yer olmadığına karar vermişti; aksi takdirde durum gerçekten vahim olabilirdi.

Lord Mark kendisine yemekten önce tanıştırılmıştı –Mrs. Lowder tarafından değil de, yeğeni olan, şu anda da masanın öbür ucunda, Susie'ye yakın oturan güzel kız tarafından–; yemeğe Lord Mark'ın kolunda gelmişti; ona az sonra henüz ikinci kere –ama bu sefer muhteşem bir halde– gördüğü güzel kızla, Miss Croy'la ilgili bir şeyler sormaya niyetliydi. İlk kez –üç gün

önce– teyzesiyle birlikte onları otelde ziyarete geldiğinde görüşmüşlerdi; Miss Croy Amerikalı kahramanlarımızda müthiş güzel ve önemli biri izlenimi uyandırmıştı. Bu izlenim Milly'yi o kadar etkilemişti ki, şu anda dikkatinden hiçbir şey kaçmamakla birlikte, bakışları Susie'ye yönelmediği zamanlarda Kate Croy'a yöneliyordu. Harika yaratığın –artık harika yaratık kategorisinde yer alıyordu– bakışları da sık sık onunkilerle karşılaşıyordu; başlangıçta hiç aklından geçmemesine rağmen, Amerikalı misafirlerle aralarında bir dostluk kurulabileceğinin farkında olması, bunu sevimli bir tavırla, samimiyetle göstermesi, misafirlerin hızlı başarısının bir parçası gibiydi. Milly hiç duraksamadan ve misafir sıfatıyla zarif bir genelleme yapmıştı: İngiliz kızlarının özellikle gece kıyafetiyle belirginleşen, kendine has, sağlam bir güzelliği vardı – hele bu örnekte çarpıcı biçimde göründüğü gibi kıyafetin kendisi isabetle seçilmişse. Az sonra konu açılınca bu gözlemini Lord Mark'a aktaracaktı. Aralarında birçok konunun açılacağını şimdiden anlamıştı; görünüşe bakılırsa, ev sahibesi diğer yanındaki misafirle meşgul olmaya devam edecek, onları kendi hallerine bırakacaktı. Mrs. Lowder'ın diğer yanında oturan davetli Murrum Piskoposu'ydu – teferruatlı kıyafeti, eski zamanlara ait nefesli bir çalgıyı hatırlatan sesi ve rahip portrelerinden çıkma çehresiyle, Milly'nin daha önce hiç görmediği, gerçek bir piskopos–; genç kızın solunda kalın enseli, iriyarı, ruhsuz, dümdüz önüne bakan ve boş sözlerle oyalanamayacakmış gibi görünen beyefendi ise, Lord Mark'ın yanına oturtulması şerefini telafi etmek üzere oraya yerleştirilmişti belli ki. Milly bütün bunları düşünürken –hemen duruma kendini uyarlamış olmaktan dolayı biraz heyecanlanarak– yaşama sevgisinde ve insanlarla çevrili olmayı arzulamakta haklı olduğunu görüyordu. Demek ki akıntıya kendini bırakmak, en azından kıyısında durmak, düşünüldüğü kadar zor değildi. Yaklaşmak kolaydı –eğer yakın sayılırlarsa–; bununla birlikte, unsurlar kendi bildiği eski unsurlardan epeyce farklı, kesinlikle renkli ve gariptiler.

Onlarla ilgili bu tanımını yüksek sesle dile getirse, sağında oturan beyefendinin anlayıp anlamayacağını düşündü; ancak keskinleşmiş algılarıyla, kesinlikle anlamayacağını da kavradı. Ne var ki bu arada beyefendinin benimseyeceği sohbet tonunda zekânın ağır basacağından kuşkusu kalmamıştı; doğruyu söylemek gerekirse, geceyi ilginç kılacak olan da, büyük ölçüde insanların hem zekâsından hem de sadeliğinden kaynaklanan değişik kavramlar ve değişik etkilerdi. Milly heyecanlandı,

yüzü kızardı, farkındaydı, ama hemen ardından akıntıya tamamen kapılacağından emin olarak –hiç bu kadar emin olmamıştı– tekrar benzi soldu; mekânın atmosferi, olayın yoğunluğu onun için hem çok keskin hem de çok derindi. En küçük ayrıntılar, çehreler, eller, kadınların mücevherleri, havada yankılanan kelimeler, özellikle isimler, çatalların biçimi, çiçeklerin yerleştirilişi, hizmetkârların tavırları, odanın duvarları, hepsi bir tablonun fırça darbeleri, bir tiyatro eserinin açıklayıcı notlarıydı; ayrıca onun nazarında kendi görüş keskinliğine de işaret ediyorlardı. Hayatında hiç bu kadar titreşim halinde olmamıştı; duyarlılığı neredeyse rahatsız edecek derecedeydi; örneğin seçkin ve ilginç, hatta şaşırtıcı ölçüde sevimli bulduğu cana yakın yeğenin tutumunda bir düzene sokamayacağı kadar çok unsur mevcuttu. Genç kadının tipi belli ki başka imkânlara da açıktı; bununla birlikte, kendi özgür iradesiyle, hareketleriyle şimdiden bir ilişki taslağı oluşturmuştu. Acaba ikisi, Miss Croy'la kendisi, iki yaşlı arkadaşın hikâyesini yıllar önce bıraktıkları yerden alarak sürdürecekler miydi? Birbirlerinden hoşlandıklarını fark edip daha modern bir çizgide vefalı bir dostluğu sürdürmeye çalışacaklar mıydı? İngiltere'ye gelirlerken Maud Manningham konusunda şüpheliydi; onu tutunulamayacak bir dal, cılız bir dayanak olarak görmüş, "sosyeteye girmek" gibi anlamsız bir istekleri olsa, ona bağımlı olmalarının –gerçekten bağımlılık olduğu ölçüde– utanç verici aptallıkta bir düşünce olacağını düşünmüştü. Bu hac yolculuğunu sırf Mrs. Lowder'ın onlara sunabileceği bir sosyete uğruna yapmış olmak akla sığmaz bir şeydi; Milly kendi adına başka konularda bir merak güdüsüyle hareket ediyordu. Bu merakı, okuduğu yerleri görme arzusu olarak tanımlayabilirdi; yanında oturan beyefendiye güdüsünü bu şekilde tanımlamaya hazırdı – bunun sonucunda ne kadar az şey okumuş olduğu açığa çıksa bile. Şu anda, sanki zavallı öngörüleri olayın azameti –daha mütevazı bir sıfat kullanması mümkün değildi– tarafından, en azından esas iki kahramanının hâkim kişilikleri (bunun için de daha mütevazı bir sıfat kullanamazdı) tarafından çürütülmüş gibiydi. Mrs. Lowder ve yeğeni ne kadar farklı olsalar da, ortak yanları her ikisinin de muazzam bir gerçeklik olmasıydı. Bu, özellikle teyze için geçerliydi – o kadar ki, Milly kendi arkadaşının yıllar önce nasıl olup da böyle garip bir dostluğu kurabildiğine şaşırıyordu; bununla birlikte Mrs. Lowder'ı iki üç gün içinde genel hatlarıyla kavranabilecek biri olarak görüyordu. En azından bu çaba karşısında bütün ağırlığıyla oturmaya devam ederdi; oysa Miss Croy, alımlı genç kız, çabayı engelleyebilecek sayısız harekette bulunurdu. Bununla birlikte eğlenceli, dirençli, meşum

gerçek oydu; diğer herkes ve her şey de buna benzer gerçeklerdi; kuşkusuz iki kafadar bu serüvene düşünmeden atıldıklarına göre, buna müstahaktılar.

Bu arada Lord Mark'ın zekâsı kendi zekâsıyla oldukça çakışmış, durumu açıklığa kavuşturmak konusunda ona pek de yardımcı olamayacağını belirtmişti. Günümüzde Londra'da herhangi birinin konumunu saptamanın mümkün olmadığını açıkladı – en azından ima etti. Herkes her konumda olabiliyordu – hiç kimse hiçbir konumda değildi. Ev sahibesinin "klik"ini herhangi bir şekilde adlandırmakta zorlanırdı doğrusu. Aslında bu bir klik miydi, değil miydi, yoksa artık Londra'da klik diye bir şey kalmamış mıydı – Manş Denizi'nin ortasında, uçsuz bucaksız bulanık sulardaki rastgele dalgalar misali neye ve nereye "ulaşmaya" çalıştıklarını bilmeden beceriksizce, el yordamıyla ilerleyen şaşkın insan yığınlarından başka bir şey var mıydı? Lord Mark'ın ortaya attığı soru muazzam görünüyordu; Milly onun beş dakika içinde ortaya bol bol soru attığını, ama hiçbirinin devamını getirmediğini düşündü; anlamlı biri olabilirdi belki, ama henüz bir sınıflandırma yapmasına yardımcı olmamıştı; aşırı bilgiden ötürü sınıflandırmalardan vazgeçmiş gibi konuşuyordu. Yani Milly'yle zıt kutuplarda yer alıyorlardı, ama bundan ötürü Lord Mark da başıboş, yolunu kaybetmiş gibiydi; ayrıca Milly'nin ileride çözeceğini tahmin ettiği şu andaki anlaşılmazlığına rağmen, o da Mrs. Lowder kadar, Kate kadar yoğun ve somut bir kişilikti. Lord Mark Mrs. Lowder'ı sadece olağanüstü bir kadın olarak tanımlıyordu – son derece olağanüstü ve "tanıdıkça daha olağanüstü olan" bir kadın; Kate'le ilgili olarak ise fevkalade, evet fevkalade güzel olduğundan başka bir şey söylemiyordu şimdilik. Milly onun zekâsının konuşmasında ortaya çıkmasının zaman aldığını düşünüyordu; bununla birlikte, ev sahibesinin tanıştırırken söyledikleri bir yana, bu muammaya inancı giderek artıyordu. Belki de memlekette sözünü duyduğu türden insanlardan biriydi – zihinsel işleyişlerini sergilemekten çok gizleyen tipik İngilizlerden. Mr. Densher bile bunu bir ölçüde yapıyordu. Ayrıca, görünüşe bakılırsa bu marifette böylesine ustalaşmış olan Lord Mark'ı bu kadar gerçek kılan neydi? Nedense fiziği adeta kendi başına, kendine özgü bir ihtiyaç ve amaçla bir parlaklık sergileme kaygısından kurtarıyordu onu; bu kadarı yeterliydi. Yaşını kestirmek –yaşlı görünen genç bir adam mı, genç görünen yaşlı bir adam mı olduğunu anlamak– zordu; başka şeylerle bir arada düşünüldüğünde kel ve hafifçe bayat ya da daha kibarca bir söyleyişle kuru olması bir şeyi kanıtlamıyordu; inceden, ilgili, kıpır kıpır bir canlılığı

da vardı; gözlerinde ara sıra –ansızın kaybolabilen bir görüntü olmakla birlikte– sevimli bir oğlan çocuğunun bakışları kadar samimi ve doğrudan bir bakış beliriyordu. Milly bu gayet derli toplu, çok hafif, –yine çocuksu bir tavırla– sürekli oynamasa bıyığı olduğunu bile anlamayacağı kadar sarışın beyefendiyi hazır bulunanlar arasında en havai kişi olarak görmese, en entelektüel kişi olarak görürdü. Havailiği, kendisine Boston'a özgü düşünceli bir hava veren gözlüğünü sürekli takmasına rağmen en çok bakışlarından kaynaklanıyordu.

Havai olması muhtemelen unvanıyla ilgiliydi; bu unvan –genç kahramanımızın kafasında henüz biraz karışık olmakla birlikte– tarihi bir aristokrasiyle, yine karışık biçimde "moda" dışında bir tanımını hiç duymadığı toplumsal unsurla bir yakınlığı temsil ediyordu. New York'un en üst düzeydeki toplumsal unsuru daima bu kategoriye yerleştirirdi kendini; Milly bölgesel ve siyasi bir aristokrasi söz konusu olduğunda bu etiketin muhtemelen fazlasıyla basit olduğunun farkına varmakla birlikte henüz başka bir tanımı da yoktu. Az sonra muhatabının kayıtsız olduğunu algılaması bu fikrini destekledi gerçi; ne var ki bu da, aristokratlar kayıtsızlıklarıyla ün salmış olduğu halde daha fazla yol almasını sağlamadı, çünkü Lord Mark'ın hem kendisiyle anlaşmayı anlaşmamaya tercih ettiğini, hem de kafasının kendi meseleleriyle meşgul olduğunu hissediyordu. Bir yandan kendisiyle, bir yandan da başka birçok şeyle ilgileniyorsa –ekmeğini ufalayışı bunun kanıtıydı– niçin karşısında küstahlaşabilecek bir soylu varmış duygusuna kapılıyordu? Milly bu soruya cevap veremiyordu; zihnini kurcalayan sayısız sorudan biri de buydu. Esasen Milly'nin bir yabancı, bir Amerikalı olduğunu kuşkusuz bilmesine, derhal anlamış olmasına rağmen, onun gibilere son derece alışkınmışçasına üzerinde durmaması, soruları daha da karmaşık hale getiriyordu. Milly'yi, evet, iyi niyetle, ama soğukkanlılıkla, iflah olmaz biçimde kanıksıyordu ve kendi ülkesine gitmiş, karış karış gezmiş olduğunu Milly'nin de derhal anlamış olması kesinlikle bir açıklama oluşturmuyordu. Milly'nin açıklayabileceği, mazur göstereceği, böbürleneceği hiçbir şey olamazdı; yabancılığından ne kaçabilirdi, ne de yabancılığıyla üstünlük sağlayabilirdi, hatta bu konuda Lord Mark'ın ona öğretebilecekleri, ondan öğrenebileceklerinden fazla olurdu. Milly alımlı kızdan niçin bu kadar farklı olduğunu Lord Mark'tan öğrenebilirdi – bunu bilmiyor, sadece hissediyordu; en azından alımlı kızın niçin kendisinden bu kadar farklı olduğunu öğrenebilirdi.

Ne var ki bu hattı daha sonra izleyeceklerdi; şimdilik çizilen hat, Lord Mark'ın işine gelen muğlak tavrına rağmen yeterince belirgindi. Milly'nin, şimdiden öbür yanında oturan beyefendiye söyleyecek bir şeyler bulmaya çalıştığı tahminini yürüttü – Amerikalılar hep böyle yapıyordu. Aslında hiçbir şey söylemese de olurdu, ama Amerikalılar bunu hiç bilemiyordu; ne yapılmaması gerektiğini de bilemiyorlardı zavallılar ("zavallılar!" Milly'nin eklemesiydi). Her şeyi sorun ediniyor, mesele yapıyorlardı. Yeni arkadaşının vatandaşlarını böyle teklifsizce, aslında dostça eleştirmesindeki kişisel ton Milly için yeterliydi; Lord Mark'a kendisinin herkese "hoş" davranmak istemesinin, Mrs. Lowder'ın onu son derece hoş ağırlamasından kaynaklandığını ısrarla açıklayarak, sözünü ettiği hastalıklı kaygıya bilinçli bir örnek sunmuş oldu. Lord Mark bununla yakından ilgilendi; Milly onun arkadaşları hakkında bilgi vermekten çok bilgi edinmiş olduğunu daha sonra kavradı. Bu da tipik bir özellikti: Milly köklü bir sosyetenin karanlık derinliklerine daha ilk dalışında, hemen ilginç bir olguyla, karmaşık, muhtemelen tekinsiz bir güdüyle karşılaşmıştı. Ne var ki Maud Manningham (ismi, onun yanındayken bile nedense insana hayal kurduruyordu) gerçekten de çok hoş davranmıştı ve Milly de buna aynı şekilde karşılık vermek istiyordu. Mrs. Lowder onları –bir ikiliydiler– daha yazdıkları mektubu bile almamış olacağını düşünürlerken otellerinde ziyaret etmişti. Elbette önceden haber vermişler, ama Londra'ya hızla varmışlardı. Mrs. Lowder vakit geçirmeden, iki gün sonrası için akşam yemeği randevusu vermiş, ertesi gün de, iadeiziyaret beklemeden, hiçbir şey beklemeden, yeğeniyle birlikte ziyarete gelmişti. Onları gerçekten seviyor gibiydi ve muhteşem bir sadakat örneği sergiliyordu – kendi seyahat arkadaşı, Mrs. Lowder'ın da eski okul arkadaşı olan, masanın öbür ucunda oturan, sevimli yüzlü, yüksek yakalı hanıma, Mrs. Stringham'a sadakatini.

Lord Mark Susie'nin bu uyumlu özelliklerini gözlüğünün ardından inceledi. "Ama bu durumda Mrs. Stringham'ın sadakati de aynı derecede muhteşem değil mi?"

"Çok güzel bir duygu tabii, ama onun *verebileceği* pek fazla bir şey yok aslında."

"Siz varsınız ya?" dedi Lord Mark, fazla duraksamadan.

"Ben mi – Mrs. Lowder'a verilmek üzere mi?" Milly besbelli kendini böyle bir sungu olarak görmemişti. "Ben pek zavallı bir armağanım, zaten

kendimi armağan edilmiş gibi de hissetmiyorum."

"Ama gösterildiniz, dostumuz sizin üzerinize atladığına göre de, aynı kapıya çıkar." Lord Mark kendi esprilerine kendi gülmüyordu; oysa asık suratlı biri de değildi. "Kabul edersiniz ki, sizin durumunuzda görülmek, üzerinize atlanması demek; mesele gösterilmekse, işte gösteriliyorsunuz. Ne var ki artık olay sizin arkadaşınızın elinden alınmış, meyvesini Mrs. Lowder topluyor. Şu masaya şöyle bir göz gezdirin, istisnasız herkesin üzerinize atladığını anlarsınız sanıyorum."

"Öyleyse," dedi Milly, "bu alay edilmekten daha çok hoşuma gidiyor galiba."

Milly daha sonra bu noktada yeni arkadaşının ilgisini son derece kendine özgü bir tarzda belli ettiğini anladı – Milly her şeyi sonradan anlıyordu. Bunu nasıl becerdiğini anlayamıyordu, çünkü Lord Mark ne özür dilemiş ne de itiraz etmişti. Ne olursa olsun, konuşturmuştu onu; işin en garip yanı da konuşturmak için sorduğu soruydu. "Sizinle ilgili çok şey biliyor mu?"

"Hayır, sadece hoşlanıyor bizden."

Dünyayı gezmiş, yol yordam bilen, tecrübeli lord hazretleri buna bile gülmedi. "Ben özellikle *sizi* kastediyorum. Sevimli yüzlü hanım, ki gerçekten sevimli, ona anlatmış mı?"

Milly anlamaya çalıştı. "Neyi anlatmış mı?"

"Her şeyi."

Bu sözü ve söyleyiş şekli Milly'yi bir kez daha etkiledi – bir an doğal olarak bir ifşaat konusuymuş gibi hissetti kendini. Ama çabucak bir cevap buldu. "Aa, onu kendisine sormanız gerekir."

"Akıllı seyahat arkadaşınıza mı?"

"Mrs. Lowder'a."

Lord Mark buna cevaben ev sahibesinin, karşısında bazı şeylere asla cüret edilemeyecek biri olduğunu söyledi; yine de kendisine genellikle iyi davrandığı düşünülürse onu onaylıyordu ve bir süre yaramazlık yapmadığı takdirde muhtemelen sormadan anlatırdı. "Bu arada sizinle ne yapacağını

izlemek de benim için ilginç olacak. Bu sayede ne kadar bilgisi olduğunu da aşağı yukarı öğrenebilirim."

Milly konuyu sürdürdü – söyledikleri açıktı, ama başka bir şey de ima ediyordu. "*Sizin* hakkınızda ne kadar bilgisi var?"

"Hiç yok." dedi Lord Mark sükûnetle. "Ama bunun bir önemi yok – benimle yaptığı açısından." Sonra Milly'nin bu konuda soracağı soruyu tahmin edermişçesine ekledi. "Örneğin bu – beni doğrudan *size* sergilemesi."

Genç kız düşündü. "Yani bir şeyler bilse sergilemez miydi?"

Lord Mark bunu düşünmeye değer bir soru gibi karşıladı. "Hayır. Hakkını vermek gerekirse, yine de sergilerdi bence. Yani rahat olabilirsiniz."

Milly bu izin üzerine derhal rahat davrandı: "En kötü ihtimalle bile sergilenecek en iyi şeyi siz olduğunuz için mi?"

Lord Mark nihayet buna güldü. "Siz gelinceye kadar öyleydim. Şimdi siz en iyisisiniz."

Bu sözlerin Milly'de Lord Mark'ın bir şeyleri bildiği hissini uyandırması garipti, ama kesinlikle bu hissi uyandırmışlardı; o kadar ki, şaşırarak da olsa sözlerine inandı. Bu ilk karşılaşmalarından aklında en çok kalan şey de bu olmuştu aslında: Lord Mark'ın engin tecrübesiyle, Milly'nin yeterince gördüğü türden biri olduğunu söyleyebileceğini, en azından buna kesinlikle inandığını neredeyse çaresizce kabullenişi. Daha sonra edindiği bilgiler doğal olarak teslimiyetini azaltmadı: Lord Mark her ne kadar kendisinin henüz çocukluğun cehaleti içinde bulunduğu sıralarda da olsa, kısa aralıklarla New York'a üç ayrı ziyarette bulunmuş, orada çok sayıda ve birbirinden çok farklı şahsiyetlerle ilişki kurmuştu. Çeşitlilik gösteren bu topluluğun tamamına ilişkin izlenimleri ve anıları hâlâ canlıydı belli ki. Milly'yi sınıflandırmasına da yardımcı olmuştu; Milly onun nazarında yol alacağı kompartımana –sanki kapı sertçe üzerine kapanmış, görevlinin eli havaya kalkarak trene işaret vermiş gibi– tıkılmış olma hissini giderek daha keskin biçimde yaşıyordu. Birçok genç kız böyle bir muameleye içerlerdi kuşkusuz, ancak genç kahramanımızın her şeyi görüp sindirmekle yetinen zihinsel işleyişi onun en cazip yanlarından biriydi. Milly, Lord Mark'ın gözünde Mrs. Lowder'ın en değerli kozu olduğunu öğrenmiş,

kompartımanında adeta tangırtıyla ilerlerken bunu kavramıştı. Az sonra Lord Mark, bir başka deyişle sükse yapmış olduğunu, sükse yapmanın bu anlama geldiğini, daima insan fark edemeden gerçekleştiğini söyledi. Hatta kişinin kendisinin bunu bilmemesi süksenin en önemli unsuruydu çoğu kez. "Henüz vaktiniz olmadı," dedi, "bu daha hiçbir şey değil. Ama göreceksiniz. Her şeyi göreceksiniz. Görebilirsiniz, biliyor musunuz, hayal ettiğiniz her şeyi görebilirsiniz."

Milly'nin merakı giderek artıyordu; sanki Lord Mark konuştukça ona görüntüler sunuyordu; gariptir ki, onu harekete geçiren de görüntüler olduğu halde, bu görüntüleri Lord Mark'ınki gibi bir çehreyle, böyle gözler ve böyle bir ses tonuyla, böyle bir tavırla bağdaştırmamıştı – peşinen, ön koşul olarak bağdaştırmamıştı. Lord Mark, Milly'nin bir an korkuya kapılacağından şüphelenmesine yol açtı; elli saniye boyunca bir korku geçirdiği hissi çok belirgindi. Olay başlamıştı – evet, kesindi: Susie'nin Mrs. Lowder'la ilişki girişimi onlar için bir şakaydı, ama o neşe içinde bastıkları zil çalmaya devam ediyordu. Milly oturduğu yerde gürültülü zil sesini kesinlikle işitiyordu; o birkaç saniye boyunca diğerlerinin niçin duymadığını merak etti. Gözlerini dikip bakmıyorlar, gülümsemiyorlardı; sözünü ettiğim korku, bu sesi durdurma isteğinden başka bir şey değildi. Ama korkusu, sanki alarm kesilmişçesine dindi; sanki bir şimşek çakmış ve bu şimşeğin yumuşak ama keskin ışığında iki seçeneği olduğunu görmüş gibiydi: Sabah erkenden Londra'dan ayrılmak ya da hiçbir şey yapmamak. Hiçbir şey yapmayacaktı, zaten öyle yapıyordu, hatta yapmıştı bile, şansını kaybetmişti. Teslim oldu – aynı anda, verdiği karar içinde garip bir his uyandırdı; Lord Mark'la konuşmaya devam etmeden önce bir köşeyi dönmüştü. Lord Mark, Milly'nin Brünig'de ansızın Mrs. Stringham'a sorduğu soruyu başka hiç kimsenin yapamayacağı şekilde, ifadesiz ama son derece anlamlı bir tavırla cevapladı. Soru, sahip olduğu şey her neyse, ona uzun süre sahip olup olmayacağıydı. "Bir ihtimal hayır," der gibiydi yeni arkadaşı, "dolayısıyla, anlamıyor musunuz? Çare *benim*." Gösterişli bir harekette bulunmamasına rağmen, olabileceği açıktı; zaten çare tam da bu gösterişsizlikti muhtemelen. Gözünü ayırmadığı, onun da kendisini gözden kaçırmadığını hissettiği güzel genç kız, Mrs. Lowder'ın alımlı yeğeni de çare olabilirdi, çünkü o da gösterişsizdi, ancak görebildiği kadarıyla Lord Mark'la tek ortak özellikleri buydu. Fakat aslında nasıl anlayabilirdi, ne kadarını anlayabilirdi, şimdilik ikisinin temsil ettikleri şeyde bir arada

olduklarından başka neyin bilincine varabilmişti? Kate Croy zarif ama cana yakın bir tavırla, gerçekten Lord Mark'ın Milly üzerindeki etkisini tahmin edercesine baktı ona. Eğer bu etkiyi tahmin edebiliyorsa, bu konuda ne biliyordu ve kendisi ne kadarını hissetmişti? Bu aralarında özel bir şey olduğu anlamına mı geliyordu; içine dalmakta olduğu ilişkiyi karşılıklı mutabakatla ikiye katladıklarını, derinleştirdiklerini mi düşünmeliydi? Her iki anlık bakışta da bir ilişkinin çeşitli işaretlerini bu kadar hızla görmesi son derece garipti; ona ayıracak vakti olsa, bu tuhaflığın kendisi, kaderinin hızlı yaşamak olduğuna dair korkunç bir işaret gibi gelebilirdi ona. Mesele, garip biçimde vadenin kısalığı ve bununla orantılı yoğunluktaki bilinçlilik haliydi.

Mrs. Lowder'ın akşam yemeği davetinde bu iç yolculuklar genç bir kızın ruhu için fazlasıyla kapsamlıydı, ama mümkün olmaları son derece anlamlı ve uyarıcı değil miydi? Tıka basa dolu bilincinin şimdiden bir parçası değil miydiler? Aynı şekilde tabaklar değiştirilip yeni yemekler sunulur, şölenin aşamaları birbirini izlerken, görünümler ısrar eder, olaylar çoğalır, kelimeler kulağına ağır, kuvvetli dalgalar gibi şuradan buradan çarparken, Mrs. Lowder bir şekilde daha sağlam, daha yerleşik, uzaktaki Susie ise ona kıyasla daha donanımsız ve daha farklı –yani herkesten ve her şeyden farklı– hale gelirken, bütün bu süreç ilerlerken, genç kızımızın bir iki kanat çırpışıyla kısa süreliğine bir başka seçeneğin karşısında durduktan sonra tekrar yere konup kaderini yaşamaya koyulmuşçasına geri dönmesi de bilincinin bir parçasıydı. Kaderi her ne idiyse, bu kısa aralıkta diğer seçenekten daha iyi görünmüştü; şimdi de tıpatıp bıraktığı yerde ve aynı görüntüyle karşısında duruyordu. Bu görüntü, Lord Mark'ın belirttiği gibi, Milly'nin yaptığı sükseydi. Tabii bu az çok Lord Mark'ın sükseyle neyi kastettiğine bağlıydı – Milly şimdilik bu konuya girmeyecekti. Ama az sonra konuya dönerek Mrs. Lowder'ın onunla ne yapacağından söz ederken neyi kastettiğini sormuş, Lord Mark da merak edilecek bir şey olmadığı cevabını vermişti. "Parasının karşılığını alacak." demişti sevimli bir tavırla. İşin ilginç yanı, bunu bayağı ya da "fesat" görünmeden söyleyebilmesiydi; az sonra da, "Burada hiç kimse karşılıksız bir şey yapmaz." diye ekleyerek sözlerini açıklamıştı.

"Ona elimizden geldiğince mukabele edeceğimizi kastediyorsanız, buna hiç kuşku yok. Ama o idealist bir insan," diye devam etti Milly, "idealistler de sanıyorum uzun vadede zaten kaybettiklerini düşünmüyorlar."

Lord Mark heyecan kapasitesi dahilinde bu yoruma bayılmış gibi görünüyordu. "Size idealist biri gibi mi görünüyor?"

"*Bizi*, arkadaşımla beni kesinlikle idealize ediyor. Bizi başka bir gözle görüyor." dedi Milly. "Bu benim tutunabileceğim tek dal. Onun için bu dalı kesmeyin."

"Böyle bir şey dünyada aklımdan geçmez. Ama sizce," diye devam etti Lord Mark, ansızın kendisi için önem kazanmış gibi, "sizce *beni* de başka bir gözle mi görüyor?"

Milly bu soruya bir süre cevap vermedi; hem dikkati giderek güzel genç kızda daha fazla yoğunlaştığı için, hem de ev sahibesinin bu kadar yakınında otururlarken fütursuzca onun hakkında konuşuyormuş gibi görünmemek için. Mrs. Lowder çeşitli misafirleriyle bir takımadada yer alan adacıklara uğrarcasına tek tek ilgilenerek onları kendi hallerine bırakmaya devam ediyordu; aynı zamanda Kate Croy da ilginç olmaya devam ediyordu. Milly birdenbire rahatladı, Mrs. Lowder'ın aslında Lord Mark'tan kendi niteliği, deyim yerindeyse değeri hakkında bir rapor almak niyetiyle bu durumu ayarladığını düşünüp tamamen rahatladı. Harika hanımefendi, Lord Mark'ın Miss Theale'le ilgili ne düşündüğünü bilememesi için herhangi bir bahanesi olmasını istemiyordu. Lord Mark'ın yargısının niçin bu kadar önemli olduğunu henüz bilmiyordu, ama ne olursa olsun, Milly'nin cevabını belirleyen, bu kehaneti oldu. "Hayır. Sizi tanıyor. Geçerli dayanakları var mutlaka. Burada hepiniz birbirinizi tanıyorsunuz –bunu anlayabiliyorum– herhangi bir şeyi tanıdığınız ölçüde. Alışkın olduğunuz şeyi tanıyorsunuz ve alışkın olmanız da –sadece bu– sizi siz yapıyor. Ama bilmediğiniz şeyler de var."

Lord Mark bu cevabı, hakkını vermek gerekirse, önemli bir noktaya değiniyormuş gibi düşündü. "*Benim* mi bilmediğim şeyler var – onca çabama, her şeyi öğrenmek için dünyayı dolaşmış olmama rağmen?"

Milly düşündü, belki de tahammülünü ve zekâsını zorlayan da, bu iddianın doğruluğu –ihmal edilemezliği– oldu. "Siz görmüş geçirmiş, bıkmışsınız, ama aydınlanmış değilsiniz. Her şeye aşinasınız, ama aslında hiçbir şeyin bilincinde değilsiniz. Demek istediğim şu: Hayal gücünden yoksunsunuz."

Lord Mark bunun üzerine başını arkaya atıp gözleriyle odanın karşı tarafını tarayarak neşesini o kadar belli etti ki, ev sahibesinin dikkatini çekti. Fakat Mrs. Lowder zaten ondan bir cüretkârlık beklediğini ima edercesine Milly'ye gülümsemekle yetinip aniden dümen kırarak adalar arası turuna devam etti. "Bunu daha önce de duydum!" diye cevap verdi Lord Mark.

"İşte gördünüz mü? Her şeyi daha önce duymuşsunuz. Elbette beni de kendi ülkemde yeterince dinlemişsinizdir."

"Yo, hiç de yeterli diyemem." diye itiraz etti Lord Mark. "Sizi daha defalarca dinleyeceğimi umuyorum doğrusu."

"Öyleyse ne yararı oldu size?" dedi Milly, bu kez açıkça onu güldürmek istercesine.

"Merak etmeyin, beni tanıdıkça göreceksiniz."

"Ama eminim sizi hiçbir zaman tanıyamayacağım."

"O zaman," dedi Lord Mark gülerek, "bu yararı olmuş olacak!"

Anlaşamayacakları ya da anlaşmayacakları bu şekilde belirlendiğine göre, Milly buna rağmen niçin bu sözlerin kendi isteği dışında dahil edildiği bu ilişkiyi münasebetsizce hızlandırdığını hissediyordu? Anlaşmamalarının neredeyse mahrem denebilecek sohbetlere dalmaktan –konuşma bu noktaya gelmişti– daha garip bir sonucu olabilir miydi? Milly Lord Mark'tan uzaklaşmak, daha doğrusu, onun aklında mevcut olduğu ölçüde kendinden uzaklaşmak istiyordu. Onunla daha çok muhatap olacağını ve ilişkilerinin sırrının kendini olayın dışında tutmakta yattığını şimdiden anlıyordu – aslında Milly'nin kendisi de harika bir yaratıktı. Başka her şey olabilirdi aralarında – ama o asla olamazdı; bu tür bir anlaşmayla işi ilerletebilirlerdi. Hatta Milly tekrar güzel genç kız konusuna dönerek ilerlemeyi anında başlatıyordu belki. Kendini olayın dışında tutacaksa, doğal olarak bunu yapmanın en iyi yolu yerine başkasını koymaktı. O da Kate Croy'u koydu; onu gerekirse feda etmeye bu kadar hazırdı – çünkü onun adına hiç mi hiç korkmuyordu. Zaten bizzat Lord Mark da az önce aralarında kimsenin karşılıksız bir şey yapmadığını söyleyerek işi kolaylaştırmıştı. "Peki, çıkarına bu kadar düşkünse, Miss Croy neyin karşılığında hareket ediyor?" diye sordu, sert bir çıkış yaptığını bile bile. "*Onun* misafirperverliği ne gibi

bir kazanç sağlayabilir kendisine? Baksanıza!" dedi Milly övgü konusundaki tipik cömertliğiyle, ancak bakışları o sırada kendilerine dönen Kate'in çehresiyle karşılaşınca pişmanlıkla, "Ah!" diyerek toparlandı. Aslında ne kadar güzel bir çehre olduğunu vurgulamak istemişti sadece, ama çehrenin sahibinde uyandırdığı izlenim, çıkar gözeterek bu konuda Lord Mark'la kafa kafaya vermiş olduklarıydı. Ancak Lord Mark sorusuna bekletmeden cevap verdi.

"Kazanç mı? Sizin ahbaplığınız elbette."

"Canım, benim ahbaplığımın onun için ne anlamı olabilir? Beni ancak merhamet duyarak sevebilir – bunu hissediyordur mutlaka, zaten bu kadar hoş olmasının sebebi tam da bu: Şimdiden bu zahmete katlanmaya hazır olması. Çıkar gözetmeyenlerin ulvi konumu."

Lord Mark bu sözleri birçok bakımdan ele alabilirdi, ama o seçimini bir dakika içinde yapmıştı bile. "O zaman ben çok kötü durumdayım, korkarım size hiç mi hiç acımıyorum. Bu durumda süksenizi nasıl açıklıyorsunuz?" diye sordu.

"Her şeyin sebebi o zaten. Arkadaşımız bunu fark ettiği için acıyor bana. O anlıyor," dedi Milly, "hepinizden üstün o. Fevkalade."

Lord Mark nihayet bu yorumdan –genç kızın verdiği önemden– etkilendi; Milly, konuşmaları aralarına konulan bir tabakla bölündükten sonra da konuya devam etmişti. "Kişilik açısından fevkalade demek istiyorsunuz, anlıyorum. Öyle mi gerçekten? Anlatsanıza bana onu."

Milly şaşırdı. "Ama siz onu benden daha uzun süredir tanımıyor musunuz? Kendiniz anlamadınız mı kişiliğini?"

"Hayır – onun nezdinde başarısız oldum. Nafile. Onu çözemiyorum. Ve emin olun çözmek de istiyorum." Lord Mark'ın teminatı Milly için kesin bir samimiyet göstergesiydi; şu anda söylediklerini gerçekten hissettiğini düşünüyordu; kendisiyle ilgili olarak Lord Mark'ın merak bile sergilemediğinin bilincinde olduğu için de bu ona daha çarpıcı geliyordu. Arkadaşlarının doğal merhametinden söz ederken belirli bir anlamın peşindeydi –aslında neredeyse sadece kendisine yönelik bir anlamın peşindeydi–; kuşkusuz yerindeliği tartışılırdı, ama elinde olmadan ağzından çıkmıştı ve Lord Mark "Niçin 'doğal'?" diye soracak kadar bile

ilgilenmemişti. Gerçi sormaması Milly açısından çok daha iyiydi, açıklamalara girişirse fazlasıyla ileri gidecekti. Ama şimdi kendisine kıyasla diğer şahsa ilişkin sözlerinin Lord Mark'ı gerçekten "cezbettiğini" algılıyordu; bu konuda muhtemelen öğreneceği çok şey vardı ve şimdiden, yeni durumunda kafasını meşgul edecek daha geniş "gerçekliğin" bir parçası olarak parıldıyorlardı. Hatta bu unsuru Lord Mark'ın o anda söylediklerinde bulmak da mümkündü. "Demek ki gördüğünüz gibi, birbirimiz hakkında her şeyi bildiğimizi söylerken yanılıyormuşsunuz. Bazı durumlarda çaresiz kalıyoruz. En azından ben *ondan* vazgeçiyorum – yani size devrediyorum. Benim yerime siz ilgilenin onunla – demek istediğim, daha fazla şey öğrendiğinizde bana da söyleyin. Dikkat ederseniz," diye sevimli bir tonda bağladı sözünü, "size güveniyorum."

"Niçin güvenmeyesiniz ki?" diye sordu Milly; Lord Mark'ın sözlerinde inceden, ama böyle bir adam için fazlasıyla içten bir saçmalık dikkatini çekmişti. Sanki kendi süksesi uğruna yalan söylemesi söz konusu olabilirmiş –yani ona yaranma arzusu ağır bastığı için dürüstlükten sapabilirmiş– gibi. Bununla birlikte, sözlerine başka bir itirazda bulunmadı, anlamaya çalıştığı başka bir şey vardı. Lord Mark'ın güvenini sarsan tek kişi, alımlı genç kız, yani kendi ırkından, kendi toplumundan biri olmuştu; sıradan bir Amerikalıya, neredeyse toptan ithal edilmiş ucuz bir egzotik mala ve iklimiyle, tarımıyla, müthiş verimliliği, ama çeşitlerinin azlığı ve gelişmemişliğiyle vatanına ilişkin bilgilerine güveni tamdı. İşin ilginç yanı, Milly'nin bu güveni anlamasıydı – "Elbette, zor biri olduğunu tahmin ediyorum, aynı şekilde kendimin kolay olduğunu da görüyorum." derken gerçeği dile getirdiğini düşünmesiydi. Davetin sonuna kadar zihninde en çok yer eden de bu oldu – yer edebilecek en ilginç şey olduğu için. Kolay olmak ona giderek daha çok memnuniyet veriyordu; kendisine daha doğrudan söylenmiş bile olsa, ucuz bir egzotik mal damgasını yemeyi kabullenebilirdi. En azından geçici olarak Lord Mark nezdinde kendini askıya alma arzusunu böylece koruyabiliyordu. Hepsinin kaçınılmaz olarak birbirleri hakkında her şeyi bildiklerini gerçekten düşünmüştü; alımlı genç kız onların bütün bilgileriyle çözemedikleri bir şeyse, demek ki gerçekten muazzam boyutlarda bir meseleydi.

II

Başlangıçta nefesleri kesilen Amerikalı ikili için kuşkusuz baskın olan izlenim, ayrı ayrı ya da birleşik haldeki muazzam boyutlardı; bu izlenimlerini sık sık buna kendilerinin sebep olduklarını söyleyerek ifade ediyorlardı birbirlerine. Milly, "Bu kadar kolay olduğunu bilseydim!.." ifadesini çeşitli durumlarda kullanıyor, ama cümlesinin devamını getirmiyordu. Ne var ki Mrs. Stringham bunun üzerinde durmuyor, bilse daha önce mi geleceğini kastettiğine aldırmıyordu. Daha önce gelemezdi; belki de aksine hiç gelmeyeceğini kastediyordu – Milly'ye böylesi yakışırdı; her halükârda, bu kadar kolay oluşunun sebepleri konusunda arkadaşı hızla bazı fikirler oluşturmuştu. Susie bu açıklamaları şimdilik kendine saklıyordu, çünkü açıkça söylenseler biraz rahatsız edici olabilirlerdi; ayrıca sözünü ettiğimiz, iki hanımı çevreleyen muazzam boyutlar çoğu kez konuşulacak şeylerin –ve başka şeylerin– boyutlarıydı. Bu bağlamda ilk izlenimleri, son derece kuvvetli bir dalgaya kapılıp havalandıkları ve dalganın doğal olarak istediği yerde onları karaya vuracağı hissiydi. Hemen şunu belirtelim ki, bu arada nazik durumlarını en iyi şekilde değerlendirmeye çalışıyorlardı; Milly başka bir şeyden destek bulmasa, Susan Shepherd'ın durumuna bakarak yeterince destek bulurdu. Genç kız üç gün boyunca ona Lord Mark'ın bildirdiği "sükse" hakkında söyleyecek bir şey bulamadı, zaten bu süksenin başka kanıtlarını da görüyorlardı; Milly Susie'nin coşkusuyla fazlasıyla meşguldü, fazlasıyla etkilenmişti. Susie haklı çıkan inancının nuruyla parlıyordu; bütün hassasiyetiyle en küçük ihtimal olarak düşündüğü her şey gerçekleşmişti; Maud Manningham'ın olası –küçücük bir olasılık– inceliğine başvurmuş ve başvurusu insaniyete şeref kazandıracak bir şekilde karşılık görmüştü. Lancaster Gate'in hanımının bu kanıtlanmış duyarlılığı iki kahramanımız için ilk günlerde üzerlerine serpilen bir altın tozu gibi geleceği ahenkli bir bulanıklığa büründürüyordu. Altın tozunun arkasındaki biçimler ve renkler keskin ve yoğundu – Milly'nin gözünde şimdiden belirginleştiklerinden söz ettik zaten; ne var ki Maud'un duygusal sadakatindeki onurlu doğruluk hiçbir şeyle kıyaslanamazdı. Susie de Maud'un, boyutlarını tam anlamıyla ölçemediğini fark ettiği yüksek toplumsal konumundan ziyade bu sadakatiyle gurur duyuyordu. Sadakati, içsel bir yankısı neredeyse olmayan, ama dışsal olarak fevkalade yankılanan –daha dünyevi anlamda, neredeyse

bir ifşaat niteliğindeki– İngilizliğinden, farklılığından ve olumluluğundan bile çok daha belirgindi.

Susan Shepherd'ın onunla ilgili olarak sık sık kullandığı kelime, "muazzam"dı; bununla birlikte, ruhsal anlamda yankılanan bölmeleri çağrıştırmıyordu; daha ziyade, esasen belki gevşek olmakla birlikte şu anda birikimlerini –Amerikalı hayranının nazarında ilginç ayrıntılardan oluşan yoğun bir kütle– sıkı sıkıya kavrayan, geniş bir kaba benzetilebilirdi. Susie memleketinde yüce gönüllülükle dostlarının küçük olmadığını düşündüğünde –genel olarak dostlarını böyle düşünürdü– boş oldukları için hacimli oldukları açıklaması da bu fikrinde zımnen mevcut olurdu. Başka bir yasaya tabi olan Mrs. Lowder ise dolu olduğu için hareketsizken bile büyük, dolu ve kullanılmaya hazır bir mermiyi çağrıştırdığı için hacimliydi. Susie'nin romantik zihninde bu, canlanan ilişkilerinin büyüsünün büyük bir bölümünü oluşturuyordu – bahar vakti, uyuklayan büyük bir kalenin altındaki papatyalarla dolu çimenliklerde uzun uzun, huzur içinde oturmanın büyüsüne benzer bir büyü. Elbette Mrs. Stringham psikolojik içgüdüleriyle eski okul arkadaşının sevindiği "duygusallığının" eylem ve harekete dayalı olduğunu, belki kendisinin kullanmayacağı sıklıkta, dolu dolu "canımın içi" deyişinin dışında süse, abartıya yer vermeyen bir duygusallık olduğunu fark etmişti. Bu ulusal özelliğe ilgiyle kafa yoruyor, kendi ruhunda başka bir sistemin geçerli olduğunu hissediyordu. Ona mutluluk veren, hareketinin *sebebini* bilmekti – sebep meselenin yarısıydı; oysa Mrs. Lowder için bir sebep bile olmayabilirdi; "sebep" ikincil bir çeşniydi, besleyici pudinge katılması şart olmayan vanilya veya cevizdi. Genç arkadaşlarının da ilişkilerini ilerletmesi arzusu Mrs. Lowder'da belirgindi; Mrs. Stringham ilk günlerde bu arzuyu Milly'ye aktarırken, Lancaster Gate'te ya Milly'yi anlattığını ya da ev sahibesinden harikulade yeğeninin öyküsünü dinlediğini söylüyordu.

İki orta yaşlı hanımın bu konuda alışverişi kapsamlıydı; Boston'dan gelen yolcunun kafasında, Londra'da planladığı başlıca şeyin kendisi için birtakım heyecanlar olup olmadığı bile pek aşikâr değildi. Kendi ifadesiyle, kendini kaptırmış olduğunu mecburen kabul ettiğinde vicdan azabı duyuyor, hatta ahlaksızlık etmiş gibi hissediyordu kendini. Sonunun nereye varacağını bilmediğini Milly'ye gülerek söylüyordu; tedirginliğinin kaynağı, Mrs. Lowder'ın hayatının, ilk kez gördüğü unsurlarla dolup taşmasıydı. Onun gözünde bu unsurlar dünyayı temsil ediyordu; Göçmen Atalar'ın sırt

çevirdiği bu dünya henüz okyanusu aşıp Boston'a gelmeye cesaret edememişti –en sağlam transatlantiği bile batıracağı kesindi– ve sırf Milly'nin kaprisi yüzünden bu dünyayla yüz yüze geldiğini de iddia edemezdi. Şu anda kendi kaprisi doğrultusunda karşılarındaki manzarayı seyrediyordu. Daha önce hiç kapris yapmadığını –ya da hiçbir kaprise boyun eğmediğini, ki aynı kapıya çıkardı– düşünerek teselli buluyordu. Ayrıca bütün bunların edebiyat malzemesi olabileceği düşüncesinde destek aramaktan da vazgeçmişti. Ne olursa olsun bekleyip görecekti; şimdilik kendisine uçsuz bucaksız, anlaşılmaz, ürkütücü görünüyordu. Gece nöbetlerinde, muhtemelen kendi başına –ve Milly adına– çok hoşlanacağını düşünüyordu. İşin tuhafı, Milly'nin hoşlanacağını korkmadan düşünebilmesiydi – en azından bilinç düzeyinde bir korkuyla değil de, sadece huzur düzeyinde bir korkuyla. Her halükârda şimdilik ikisinin de aynı ruhsal coşkuya sahip olmaları bir nimetti.

Yemek davetinden sonraki bir hafta boyunca kendisi Lancaster Gate pınarından kana kana içerken arkadaşı da aynı mutlulukla, görünüşe bakılırsa aynı romantizmle yaşatılıyordu. Oturaklı İngiliz konağının alımlı İngiliz kızı, büyü marifetiyle bir tablodan fırlamış gibiydi adeta; gerçekten de Mrs. Stringham çok geçmeden duruma mükemmelen uyan bir benzetme bulmuştu. Daha önceki teşbihini, Milly'yi gezgin bir prensese benzetmesini unutmuş değildi, aksine: Şimdi de prensese kent kapılarında kentlilerin seçkin, değerli genç kızının hizmet etmesinden daha uygun ne olabilirdi? Belli ki prenses için de karşılaşmanın eğlencesi gerçek dünyayla yüz yüze gelmekti; prensesler genellikle salt temsil düzeyinde, zarif ve durgun bir hayat yaşıyorlardı. Bu yüzden de kent kapılarında görevlendirilmiş çiçek dağıtan nedimelerin üzerine atlıyorlardı; bu yüzden resmi geçitlerin, gösterişli törenlerin ardından samimi, insani ilişkiler hoşlarına gidiyordu. Kate Croy gerçekten de Milly'ye –Mrs. Stringham'a uzun uzun anlattığı gibi– harikulade bir Londralı genç kızın (öteden beri seyyahların anlattıklarından, New York'ta anlatılan anekdotlardan, didik didik okuduğu *Punch* dergilerinden ve çağdaş edebiyatla yakın tanışıklığından edindiği Londralı genç kız kavramının) cisimleşmiş hali olarak görünüyordu. Aradaki tek fark, Kate Croy'un daha hoş olmasıydı; kahramanımız hayalinde canlandırdığı Londralı genç kızı biraz korkulacak bir yaratık olarak görürdü. Hayalindeki Londralı kız tipinin en güzel örneği tıpatıp Kate gibi alımlıydı, başını çevirişiyle, ses tonuyla, endamıyla, tavrıyla,

giyimi kuşamıyla, hatta gösterişi ve alçakgönüllülüğüyle, kısacası, kalabalık bir toplumun mirasçısına has bütün özelliklerle, çarpıcı bir öykünün de kahramanıydı aynı zamanda. Bu çarpıcı genç kızla ilk karşılaştığı andan itibaren onu bir öyküye yerleştirmiş, hayal gücünün zorlamasıyla onu bir kahraman olarak görmüş, aksi takdirde harcanmış olacağını hissetmişti; üstelik kahramanın sevimli haşinliğine, taşkınlıktan sakınmasına, şemsiyelerine, ceketlerine ve ayakkabılarına –Milly'nin bunları algılayış şekline– ve kollarını teklifsizce, bir oğlan çocuğu gibi sallayışına ve ara sıra argo konuşmaktan çekinmemesine rağmen bu hayalini sürdürmüştü.

Milly, Kate'in utangaçlığının iyi niyetinin sınırsızlığından kaynaklandığına karar verdiğinde şimdilik yeterli bir açıklama bulmuştu, zaten bu arada ikisi sıkı fıkı olmuşlardı. Belki de hayatta yaşayacakları en mutlu anlardı; dostça bir bağımsızlıkla muhteşem Londra'yı keşfediyorlardı –dükkânlarıyla, sokaklarıyla, banliyöleriyle Milly'ye garip biçimde ilginç gelen Londra'yı, aynı zamanda müzeleriyle, anıtlarıyla Kate'e garip biçimde yabancı gelen Londra'yı–; bu sırada büyükleri ayrı bir güzergâh izliyordu; iki eski dost hem aralarındaki yakınlığın tadını çıkarıyor, hem de her biri diğerinin genç kızının kendisininki için çok önemli bir kazanım olduğunu düşünüyordu. Milly, Kate'in geçmişinin haricinde bir sırrı, açığa vurmadığı bir derdi olduğunu Susan Shepherd'a birkaç kere söylemişti; Mrs. Lowder'ın onları ağırlamasına bütün iyi niyetiyle yardım edişinin bir nedeni de oyalanmak, aklını başka şeylerle meşgul etmekti. Ne var ki genç Amerikalı kahramanımız bu varsayımına henüz bir açıklama getirmemişti; bu açıklamayı bulduğunda, öykünün iyice renkleneceğini hissediyordu sadece ve her şeye hazır olduğu kanısındaydı. Zaten bildikleri kendi nazarında son derece İngiliz, son derece eksantrik, adeta Thackeray'den çıkmaydı – Kate Croy zamanla durumunu, geçmişini, aynı anda hem babasını, hem ablasını, hem teyzesini, hem de kendini memnun etmekteki zorluğu ve o güne kadar pek başarılı olamadığını açıkça anlatmıştı. Milly genç kızın henüz sözünü etmediği bir başkasını da memnun etmek durumunda olduğunu seziyordu; bundan Susie'ye de bahsetmişti – böyle bir yaratığın hayatında başka kimsenin olmaması imkânsızdı; tutkuyu körükleyen türden biri değildi belki, çünkü tutku daima bir salaklık içerirdi, ama Milly dostluğun hayran bakışlarıyla onu muhtemelen önemli bir erkek ilgisinin belirgin gölgesinde görüyordu. En azından, kaynağı her neyse, bu belirgin gölge o hafta boyunca Kate'i sarmalamıştı; güzel yüzü tavan pencerelerinin solgun

ışığında hem şanlı ve durgun eski ustaların, hem de iğnelerle, kırkma makaslarıyla kıpır kıpır huzursuz yepyeni sanatçıların karşısında, hep bu gölgenin ardından gülümsemişti.

Bu arada iki genç hanımın arasındaki ilişkinin hoş bir yanı da, her birinin diğerini kendinden üstün görmesiydi – her ikisi de kendini tozlu, sıradan bir nesne, karşısındakini ise doğanın ve talihin gözdesi, dolayısıyla sabah tazeliğiyle kaplı görüyor, en azından birbirlerine öyle söylüyorlardı. Kate arkadaşının onu algılayışına ve bu konudaki ısrarlarına şaşırıp gülüyor, Milly ise Kate'in kendisinin hayatta karşılaştığı –en büyüleyici olmanın yanı sıra– en olağanüstü şahıs olduğunu söylerken samimi olup olmadığını merak ediyordu. Uzun araba yolculukları sırasında bol bol konuşmuşlar, geçmişlerini birbirlerine anlatmışlardı – bu konuşmaların ışığında, Mrs. Lowder'ın yeğeninin tartışmalarda üstünlük sağladığı yüzeysel olarak düşünülebilirdi. Misafirinin Amerika'ya özgü göndermeleri, sersemletici, dev boyutlarıyla, kafa karıştıran paralı New York kavramlarıyla, gergin heyecanlarıyla, çılgınca özgür fırsatlarıyla, tüketilmiş akrabaları, anne babası, akıllı, hevesli, sarışın, ince ağabeyleriyle –bunlar en sevilenleriydi– ve ayrıca birbirini izleyen vasileriyle ifrat derecesinde bir spekülasyon ve israfa yol açarak geriye siyah elbisesi, solgun çehresi ve alev alev saçlarıyla bu zarif yaratığı zincirin son kırık halkası olarak bırakmıştı; böyle bir tablo, Bayswater'da orta sınıftan silik bir şahsın kısa özgeçmişini, ne kadar üstünkörü büyütülse de gölgede bırakıyordu. Bu, her ne kadar meselenin Bayswater'a has ifade şekli, Milly de o sırada Bayswater âdetleriyle ilgili olsa da, geçerli bir argümandı; o kadar ki, tıpkı Mrs. Stringham gibi Kate de arkadaşını Bayswater'ın görüp göreceği en gerçek prenses olduğuna ikna edebildi. Üçüncü günün sonunda, Milly kendi durumuyla ilgili olarak alımlı genç kızın bakışını benimsemeye başlamıştı; alımlı genç kızın izleniminde samimi olduğu bu kadar aşikârdı. İzlenimi bir övgü işaretiydi; Kate'in kaynağını katiyen bir muamma olarak görmediği iktidara övgüydü. Girip çıktıkları sonu gelmez dükkânların tavan pencerelerinden süzülen gün ışığında aralarında geçen bazı konuşmalar sırasında Kate'in rahat, ama hafifçe kestirip atan tavırları aklından geçenleri açığa vuruyordu: *Kendi* olanakları bu kadar bol olsaydı!..

Üstelik arkadaşında bulduğu kusur, harcama konusunda hayal gücünün eksikliği değildi kesinlikle; korku ve tutumluluk bilincinden, başkalarına bilinçli bir bağımlılık alışkanlığından kesinlikle yoksun oluşuydu. Böyle

anlarda, örneğin Wigmore Sokağı hummalı bir faaliyet içindeyken ve solgun genç kız genelde bir örnek kalabalığı tek tek İngilizler olarak, belirli bir ilişkinin içinde, hatta belki kendi içlerinde dikkate değer bireyler olarak ele alırken – özellikle böyle anlarda Kate arkadaşının özgürlüğünün erişilmez mutluluğunu daha iyi algılıyordu. Milly'nin yelpazesi çok genişti; hiçbir konuda hiç kimseye soru sorması, hiçbir şeyi hiç kimseye bildirmesi gerekmiyordu; kurallarını özgürlüğü, serveti ve keyfi belirliyordu; dünya emrine amadeydi ve bunun işaretleri adım başı karşısına çıkıyordu. Kate de bugünlerde bunca mutluluğu bağışlama aşamasındaydı; ayrıca, birliktelikleri devam ettiği takdirde bu cömertlik içinde yaşayacağına inanma aşamasındaydı. Bu noktada ilişkide bir çatlaktan şüphelenmiyordu – aralarında herhangi bir sürtüşme olacağını düşünmediği gibi, bunca meziyetin içinde bir kusur da göremiyordu. Bununla birlikte, Milly Mrs. Lowder'ın davetinde Lord Mark'a masanın karşı tarafında oturan genç kadının kendisine belli belirsiz hissettiği özel bir gereklilik duygusuyla, şefkatle yaklaştığını söylerken haksız sayılmazdı; genç kadın gerçekten de Mildred Theale'in aslında özenilecek bir konumda olmadığını, hatta özenilecek bir talihi olmadığını içten içe, hislerini çözümlemeden seziyordu. Aslında Kate bu tanımlamanın tam anlamını ifade edecek durumda değildi, sadece kendi kendine, Milly'nin bütün zenginliğine rağmen insanın –ilginç biçimde– muhtemelen bu yüzden asla ondan nefret etmeyeceğini düşündüğünde, hissiyatına bir ad koyma noktasına yaklaşmıştı. Alımlı genç kızın zihni bu tür kavrayışlarla, kabataslak fikirlerle doluydu: Yardım etmek için çok özel bir neden olmadığı sürece, kadınlığından ötürü rahatlıkla kendisi gibi muğlak ve zalimcesine dişi olabilecek milyoner bir kadına sinirlenmemenin bir filozofluk sınavı olabileceğinin farkındaydı. Maud Teyze'yi layık olduğu kadar sevdiğinden emin değildi, üstelik Maud Teyze'nin imkânları kesinlikle Milly'nin imkânlarından çok daha azdı. Dolayısıyla, Milly'nin daha sonra belirginleşecek bir mazereti olduğu belliydi; şimdilik tuhaf olduğu ölçüde sevimli, sevimli olduğu ölçüde de tuhaf olması yeterliydi – ve az bulunur bir eğlenceydi; ayrıca Kate'e şimdiden zorla kabul ettirdiği değerli nesnelerin olması da yeterliydi. Bu koşullarda –Milly'nin cahil ve kör bir yolcuya müthiş bir destek ve konfor sağlayan koşullar diye özetlediği koşullarda– onunla birlikte geçirdiği haftanın tek taraflı bir armağanlar, mükâfatlar, yadigârlar, minnet ve takdir göstergeleri haftası olacağı daha başından belli olmuştu. Kate de başından itibaren, mütevazı bir arkadaş

sıfatıyla adım attığı her dükkânın mallarının emrine sunulmayacağına dair garanti almadıkça hiçbir dükkâna girmeyeceğini açıkça bildirme nezaketini göstermişti; bununla birlikte, o ana kadar, bütün itirazlarına rağmen çok sayıda değerli süs eşyasıyla ufak tefek armağanı kabul etmek durumunda kalmıştı.

Haftanın sonunda, görünüşe göre Milly'nin beklediği tek somut "karşılığın", Lord Mark'la ilgili biraz bilgi ve Mrs. Condrip'i ziyaret etme ayrıcalığını tadacağına dair söz almak olması da gülünçtü. Kendisine başka eğlenceler sunulmuştu, ama onun heveslendiği şey utanmazca insaniydi; gerçekten en muhteşem opera gösterilerine Chelsea'deki kaygılı hanımın itiraflarını tercih ediyor gibiydi. Kate onun bu korkusuzluğunu takdir ediyor ve takdirini açıkça gösteriyordu; bu tür bir tanışmanın sıkıcılığından korkması beklenirdi. Milly'nin buna gösterdiği sebep, merakıydı – bu da arkadaşının, merakının ne tuhaf bir alana yönlendiğine şaşırmasına yol açıyordu. Bazı merakları daha anlaşılırdı kuşkusuz; Lord Mark'ı hiç mi hiç anlamamasına Kate şaşırmamıştı. Öte yandan Kate'in Lord Mark hakkında anlattıklarının eksiklerle dolu olduğu da açıktı, çünkü Lord Mark Lancaster Gate'te açıklanması zor bir yönüyle tanınıyordu en çok. Genellikle insanlar sergileyebilecekleri, sahip oldukları bir şeyle tanınırlardı; lehlerinde ya da aleyhlerinde, dokunulur, adlandırılabilir, kanıtlanabilir bir şeyle; Lord Mark gibi büyük değer verilen, ancak sınanmamış bir vaka daha yoktu. Onun değeri istikbaliydi; istikbali Maud Teyze tarafından nasılsa sahip olduğu iyi bir aşçı ya da tekne misali kabul edilmişti. Kate bunları söylerken onun bir sahtekâr olduğunu ima etmiyordu; büyük başarılar kazanabilirdi – ama şimdilik ihtimaller dışında bir şey yapmamıştı. Öte yandan Maud Teyze tarafından bu kadar ciddiye alınmış olmak herkesin harcı olmayan bir başarı sayılırdı elbette. Sonuç olarak Lord Mark'ın en büyük meziyeti, Maud Teyze'nin ona olan inancıydı. Maud Teyze eksantrikti, ama bir sahtekârı da görünce tanırdı – hayır, Lord Mark'ın sahtekâr olmadığı kesindi. Kısa bir süre muhafazakâr partiden milletvekili olmuş, ama ilk fırsatta koltuğunu kaybetmişti; sergileyebileceği tek şey buydu. Ne var ki o hiçbir şeyi sergilemezdi, bu da muhtemelen gerçek zekâsının işareti, gerçekten zeki insanlarla gerçekten boş insanların ortak yanıydı. Maud Teyze bile ona verdiği değerin başka birçok şeyle desteklendiğini birçok kez itiraf etmişti. Bu arada Lord Mark'ın kendisi de kayıtsız –kendine kayıtsız– sayılmazdı; Lancaster Gate'ten sonuna kadar yararlanıyordu; kuşkusuz Lancaster

Gate'in de *ondan* yararlandığı gibi; Londra'da her ilişkinin yararlananlar ve yararlanılanlardan oluştuğu söylenebilirdi.

Kate kendisini can kulağıyla dinleyen arkadaşına bunu açıkladı; verilecek herhangi bir şeyi olan herkes –bunların sayısının pek az olduğu bir gerçekti– uğruna müthiş bir pazarlık yapar, karşılığında en az değeri kadar bir bedel elde ederdi. İşin garibi, bazı durumlarda bunun iki tarafı da memnun eden bir anlaşma olmasıydı. Bir ilişkide yararlanan kişi, bir başka ilişkide yararlanılan kişi olurdu; bir eşitlik söz konusuydu – sistemin çarkları, kolaylıkla görülebileceği gibi, tıkır tıkır işlerdi. Bütün bunların ortasında insanlar birbirinden pekâlâ hoşlanabilirdi; örneğin Maud Teyze görünüşe bakılırsa Lord Mark'tan pekâlâ hoşlanıyordu; Lord Mark'ın da Mrs. Lowder'dan hoşlandığı umut ediliyordu; hoşlanmıyorsa, tahminlerin aksine, ahmağın teki demekti. Gerçi Kate Lord Mark'ın Maud Teyze için ne yaptığını henüz anlamamıştı – üstelik sevgili teyzesinin onun yapabileceğinin azamisine bile ihtiyacı yoktu aslında; bütün bunlarla ilgili olarak, iki tarafın da henüz kavrayamadığı birçok yönü mevcuttu. Genelde Maud Teyze birini ele almışsa, Kate ona güvenirdi; söyledikleri Milly'yi, bu ülkede ne kadar fevkalade insanlarla tanışırsa tanışsın, onun kadar olağanüstü bir kadınla tanışamayacağına ikna etti. Ondan daha ünlü milyonlarca insan, kodamanlar elbette vardı, ama Kate'in nazarında daha büyük bir *şahsiyet*, her bakımdan bu kadar doğal olarak başa çıkılması zor biri kolay kolay bulunmazdı. Milly Kate'in *ona* güveninin temelde Mrs. Lowder'ın onu "ele alması"ndan mı kaynaklandığını ilgiyle sorduğunda, arkadaşı dürüstçe evet diyebildi, çünkü kendine de aynı nedenden ötürü güveniyordu. Maud Teyze'nin ele aldığı kişiler arasında yeğeni başta gelmiyor muydu? Dolayısıyla onunla birlikte yararlanma ve yararlanılma girdabına Kate kadar kapılmış biri daha olabilir miydi? "*Benim* verecek neyim olabileceğini merak edebilirsin," dedi Kate, "benim de öğrenmeye çalıştığım şey bu zaten. Benden alabileceğini düşündüğü bir şey olması lazım. Alacaktır da, hiç şüphen olmasın; o zaman ne olduğunu ben de anlayacağım; emin ol ne olduğunu kendi başıma katiyen öğrenemezdim." Milly'nin kendi "ödeme" gücüne dair herhangi bir sorusunu ise tartışmayı reddetti; Milly'nin yüzde yüz ödeyeceği –hatta sonunda kuşkusuz ona pahalıya patlayacağı– sonunda benimsedikleri rahatlatıcı dayanak oldu.

Bunlar hoş sohbetler, şakalaşmalar, istihzalar, Londra'ya ve hayata dair dedikodu ve felsefelerdi; çok geçmeden iki arkadaş arasındaki

konuşmaların temelini oluşturdular; Milly kendisiyle ilgili bir şey yapılacağını öğrendiğine çok memnun olduğunu belirtiyordu. Bunu İngiltere'nin en fevkalade kadınının yapacak olması ise daha da güzeldi; İngiltere'nin en fevkalade kadını ikisini birlikte ele almışsa, her ikisi için de bundan daha eğlenceli bir şey olabilir miydi? Aynı anda ikisini birden istemesinin tuhaflığını biraz sorguladığında, Kate doğallıkla zaten bunun samimiyetinin kanıtı olduğunu söyledi. Maud Teyze daima duygulara açıktı; gençlik arkadaşının boy göstermesiyle duygular da kesinlikle ortaya çıkmıştı. Kendisini harekete geçirebilecek herhangi bir şeyle karşılaştığında olayların gelişimini izlemek her zaman ilginçti, üstelik uzun süredir bu çapta bir fırsat çıkmadığı da açıktı. Bildiğimiz gibi Mrs. Lowder'ı ilk gördüğünde Susie'yle bağdaşmayan sayısız özelliğini fark eden Milly Theale'in olağanüstü bulduğu şey de buydu. Milly Susie'ye ilişkin kendi düşüncelerini o kadar iyi biliyordu ki, Lancaster Gate'in hanımının oldukça farklı şeyler düşünmesini beklerdi; bu düşünceleri beslememesi onu şaşırtmaya devam ediyordu. Ama şaşkınlığı başka bir incelikli izlenime yol açmıştı; Kate'e Maud Teyze'nin Susan Shepherd'ı –özellikle de alakasız bir geçmişten böylesine davetsiz çıkıp geldiği düşünülürse– genel geçer kurallara göre sıkıcı bulması gerektiğini söylediğinde, arkadaşı bunu hiç itirazsız onayladı ve şaşkınlığına katıldı. En azından yeğeni Susan Shepherd'ı sıkıcı buluyordu – bu kadarı aşikârdı; genç kadın Susie'de dikkate değer, açıklayıcı –Milly'nin kendi müsamahasını bile açıklayan– hiçbir şey bulamıyordu; bu önemsiz gerçek, Milly'nin zihninde önemli bir yer edindi. Zavallı Susie'nin onun nazarında bir hiç olması, alımlı genç kıza ilişkin –görünürden daha fazla şeyi temsil eden– açıklayıcı bir gerçekti. Aynı zamanda zavallı Susie'nin arkadaşını dikkate davet eden genel bir uyarıydı bir bakıma. Milly Theale için yeterince, hatta fazlasıyla değerli bir insanın bir başka genç kız için değer taşımaması onu biraz rahatsız ediyordu sadece; ne var ki, tuhaftır, aynı şey Mrs. Lowder için geçerli olsa, onu kolaylıkla affedebilirdi. Ancak Mrs. Lowder böyle bir his beslemiyor, Kate Croy ise açıkça besliyordu; şunu da eklememiz gerekir ki, Milly sonunda bunun sebebini kavradı ve bu sebep zihnini zenginleştirdi. Alımlı genç kızın, onlarca harika meziyetinin yanı sıra azıcık acımasız olması yeterli bir neden değil miydi ve bu düşüncesi, kimsenin dile getirmediği bir ihtimali, acımasızlığın vahşi bir güzellik, hatta garip bir zarafet içerebileceğini ima etmiyor muydu? Kate zalimce acımasız değildi –Milly o güne kadar bütün cehaletiyle başka türlü bir acımasızlık olabileceğini düşünmemişti–; hatta

saldırgan biçimde acımasız da değildi; sadece kayıtsızca, bir savunma aracı gibi, deyim yerindeyse öngörme alışkanlığıyla acımasızdı. Önceden basitleştiriyor, peşinen şüphe ediyor ve New Yorkluların deyişiyle, hoşlanmayacağı şeyi dikkate değer bir süratle fark ediyordu. En azından bu açıdan İngilizler Milly'nin hemşerilerinden kesinlikle daha süratliydiler; Milly tehlikenin kol gezdiği bir dünyada bu tür içgüdülerin yaygın olacağını bir süre sonra anladı. Lancaster Gate'in çevresinde New York'ta şüphelenilebilecek, Boston'da ise hayal edilebilecek tehlikelerden çok daha fazla tehlike olduğu aşikârdı. En azından, tehlike duygusu daha fazla olduğundan, önlemler de daha fazlaydı ve sonuçta, sebebi ne olursa olsun, Susie'ye karşı önlemlerin alındığı bir dünya, şaşılacak bir dünyaydı.

III

Ne var ki Milly özel bir sohbette değerinin azımsanmasına göz yummuş olmasına rağmen, bunu Susie'yle hemen doğrudan telafi etti; iki dostun geç saatlere kadar süren uzun sohbetleri ayrı geçirdikleri saatlerin sunduğu ve düşündürdüğü konularla sınırlı kalmayıp başka birçok konuyu da kapsıyordu. Milly öğleden sonra dörtte durumun gerektirdiği kayıtsızlığı sergiliyordu belki, ama gece yarısı Susan Shepherd'la konuşurken her konuda sergilediği serbestiyeti hiçbir konuda, hiç kimseyle yaşamıyordu. Bununla birlikte, değinmekte geciktiğimiz şu gerçeği de belirtmemiz gerekir: Milly henüz –yani altıncı günün sonunda– Susie'nin hava değişikliği olsun diye Mrs. Lowder'la birlikte Battersea Parkı'na yaptığı araba gezintisinden getirdiği haberle kıyaslanabilecek bir haber verememişti arkadaşına. Genç arkadaşlar Milly'ye otelden sağlanan harikulade –Amerika'da kötü yönetimiyle ün salmış "ahırlar"dan sağlanan arabalardan çok daha oturaklı, süslü püslü, eğlenceli– arabayla fütursuzca kaprislerini doyururken iki yaşlı dost sohbet ederek parkta dolaşmıştı; parkın etrafında birkaç tur attıkları sırada Lancaster Gate sakinlerinin, tesadüf bu ya, Mildred'ın diğer İngiliz arkadaşını, seyahate çıkmadan kısa süre önce New York'ta tanıştığı genç centilmeni, İngiliz gazeteciyi (Susie ismini telaffuz etmeyi biraz geciktiriyordu) tanıdıkları "ortaya çıkmıştı" Mrs. Stringham'ın deyişiyle. Battersea Parkı'nda ismi telaffuz edilmişti elbette – aksi takdirde aynı kişi olduğu anlaşılamazdı; Susie doğal olarak, sohbette kendi katkısını itiraf etmeden önce Mr. Merton Densher'dan söz ettiğini açıklamak durumunda kaldı. Bunun sebebi, Milly'nin başlangıçta kimi kastettiğini bilmiyormuş gibi bir edaya bürünmesiydi; gerçekten de şaşırtıcı bir tesadüf, binde bir ihtimal olduğunu söylerken serinkanlılığını koruyordu. Adı bir samimiyet çerçevesinde geçmemiş olmakla birlikte, ikisinin de, Maud'un da, Miss Croy'un da onu yakından tanıdıkları anlaşılıyordu. Konuyu açan Susie olmamıştı –bunu ısrarla belirtti–; aslında bir konu açılmış da sayılmazdı; Mrs. Lowder sadece tanıdığı genç bir gazetecinin kısa süre önce görevle muhteşem ülkelerine gittiğini –Mrs. Lowder Amerika'dan daima "muhteşem ülkeniz" diye söz ederdi– söylemişti. Ama Mrs. Stringham –temkinli bir tavırla– konuyu deşmişti; itirafı da bundan ibaretti: Kötü bir niyeti olmadan, Milly'nin Mr. Densher'la tanıştığını belirtmiş, ama kendini tutup daha ileri gitmemişti. Mrs. Lowder'ın şaşkına döndüğü belliydi –bunu

hiç abartmadan söyleyebilirdi– ama hemen ardından, görünüşe bakılırsa o da kendini tutmuştu; ikisinin de belki diğerinden bir şeyleri gizlediği kısa bir sessizlik olmuştu. "Ne var ki," dedi Milly'nin sırdaşı, "şansıma, benim gizleyecek bir şeyim olmadığını hatırladım – bu da durumu basitleştirdi, güzelleştirdi. Maud'un gizleyecek neyi olduğunu bilmiyorum, ama durum bu. Senin onu tanımanla –onun hiç vakit kaybetmeden orada seninle tanışmış olmasıyla– ilgilendiği açıktı. Ama ona henüz yakın arkadaşlık kuracak kadar uzun bir tanışıklığınız olmadığını söyledim. Doğru mu bilemiyorum."

Bu açıklama ne kadar sürmüş olursa olsun, konu açıldıktan sonra –Susie'nin vicdanı rahatlayıncaya kadar– Milly'nin cevabını hazırlamasına yetecek kadar zaman geçmişti; sözünü ettiği durumun önemli olmakla birlikte, aşırı bir önem de taşımadığını söyledi. Evet, tanıdıkları tek İngiliz'in anında bu konuma yerleşmesi tuhaftı, ama mucizevi de sayılmazdı – herkesin dediği gibi, dünyanın ne kadar "küçük" olduğunu herkes tecrübeyle biliyordu. Ayrıca Susie delikanlının adı geçtiğinde tepkisiz kalmamakla elbette en mantıklı davranışı sergilemişti. Ortada bir sır olması için ne sebep vardı ki? Üstelik delikanlı memleketine dönüp de onu tanıdıklarını gizledikleri ortaya çıksa ne duruma düşerlerdi! "Sevgili Susie," dedi genç kız, "gizleyecek ne gibi bir şeyim olduğunu düşünüyorsunuz, bilemiyorum."

"Belirli bir durumda benim düşüncelerimle ilgili ne bilip bilmediğin önemli değil," diye cevap verdi Mrs. Stringham, "nasıl olsa anında öğreniyorsun; öğrendiğinde de, aslında pek umrunda olmuyor şekerim. Peki, Miss Croy sana ondan söz etti mi?"

"Mr. Densher'dan mı? Tek kelime bile etmedi. Adı hiç geçmedi. Neden geçsin?"

"Senin söz etmemeni anlıyorum, ama arkadaşının söz etmemesinin bir anlamı olabilir." diye yorum yaptı Susie.

"Ne gibi bir anlamı olabilir?"

"Şu kadarını söyleyeyim," dedi Mrs. Stringham, "Maud sana şimdilik ondan bahsetmemenin daha iyi olabileceğini çıtlatmamı rica etti benden,

yani yeğeni konuyu açmadığı takdirde sözünü etmemenin. Ama Maud onun konuyu açmayacağı kanısında."

Milly herhangi bir söz vermeye hazırdı, ama gerçekler –bildikleri kadarıyla– göz önüne alındığında mesele fazlasıyla karmaşık görünüyordu. "Aralarında bir şey olduğu için mi?"

"Hayır – anladığım kadarıyla böyle bir şey yok, ama Maud temkinli görünüyor. Bir şeyden korkuyor. Belki de her şeyden korkuyor demek daha doğru olur."

"Yani onların – birbirlerinden hoşlanmalarından mı korkuyor?" diye sordu Milly.

Susie derin derin düşündü, sonra coşkuyla cevap verdi. "Yavrucuğum, bir labirentte yol almaktayız."

"Elbette öyle. Zaten eğlenceli olan da bu!" dedi Milly tuhaf bir neşeyle. Ardından ekledi, "Lütfen –örneğin bu olayda– dipsiz kuyular olmadığını söylemeyin bana. Ben dipsiz kuyular istiyorum."

Arkadaşı Milly'ye –sık sık yaptığı gibi– olayın görünürde gerektirdiğinden biraz daha dikkatli baktı; böyle anlarda bir üçüncü kişi olsa, bu iyi yürekli hanımın konuşmayı zihninde hangi düşünceyle bağdaştırmaya çalıştığını merak edebilirdi. Hiç kuşkusuz, genç arkadaşının sözlerini varsayılan bir hastalığın belirtileri olarak görmeye fazlasıyla eğilimliydi. Bununla birlikte, genç kız hafif bir ruh halindeyken aynı hafifliğe bürünmek de birinci kuralıydı. Değişimlere ayak uydurmayı bilirdi –muhteşem Boston meziyetine sahipti–; dergi yazılarında da bu tonu başarıyla benimserdi; böyle bir şeyle ilk kez karşılaşan Maud Lowder da bu sayede ona toplumsal bir kazanım olarak değer veriyordu. Dolayısıyla meziyeti şu anda işe yarıyordu; aslında bu meziyetle insan birçok şeyi göğüsleyebilirdi. "Öyleyse keder ve günahın en dipsiz kuyularına ineceğimizi umalım – ben en kötüsüne hazırım! Ama Maud yeğeninin Lord Mark'la evlenmesini istiyor – bundan habersiz sayılmayız, değil mi? Sana söylemedi mi?"

"Mrs. Lowder mı?"

"Hayır, Kate. Kate gayet iyi biliyor durumu."

Milly, arkadaşının bakışları karşısında bir süre suskun bir dalgınlığa gömüldü. Kate Croy'la birkaç gündür ani olduğu kadar derin bir samimiyet içinde vakit geçirmişti; konuşmalarında birçok konuyu derinlemesine ele almışlardı. Ne var ki şu anda yeni arkadaşının ona anlattıklarının, anlatmadıklarının yanında pek az olabileceği ihtimalini, ilişkilerinin bu şekilde görülebileceğini düşünmek onda soğuk duş etkisi yarattı. Her halükârda, teyzesinin kendisini Lord Mark'la evlendirmek niyetinde olduğunu Kate'in açıkça belirtip belirtmediğinden emin değildi, ancak teyzesinin ona ilişkin niyetleri olduğu yeterince açıklık kazanmıştı – ayrıca bunu tahmin etmek de zor değildi. Milly açısından Mr. Densher'ın böyle aniden ortaya çıkışı, her ne kadar durumu yalınlaştırarak tedirginlikle geçiştirse de, orantıları ters yüz etmiş, bütün değerleri etkilemişti nedense. Asla tanımlayamayacağı bu değişime izin vermesi müthiş bir şeydi – o anda bile, en azından bu değişimi derhal gizleyebildiği için epeyce gurur duyuyordu. Her şeye rağmen, üzerinde bıraktığı etki, söz konusu beyefendinin kendisinden önce orada –Milly'nin şu ana kadar bütün yalınlığıyla durduğu yerde– bulunmuş olduğuna dair neredeyse şiddetli bir duyguydu. Mr. Densher'ın New York'ta İngiliz dostları konusunda hiçbir şey söylememiş olmasından yola çıkarak dipsiz kuyulara varması –istediği dipsiz kuyular olduğuna göre– bir an meselesiydi sadece. Esasen New York'ta herhangi bir şey için fazla zamanları olmamıştı, ama Milly istese Mr. Densher'ın Miss Croy konusunu açmaktan kaçındığını, oysa Miss Croy'un asla doğallıkla kaçınılacak bir konu olamayacağını kendiliğinden anlayabilirdi. Şunu da belirtmek gerekir ki, suskunluğu esrarengiz olsa bile –ki söz etmesi imkânsız onca konu göz önünde bulundurulursa bu abes bir düşünceydi– Milly'ye uygun düşen şey tam da buydu, çünkü az önce Susie'ye yöneltiği ricanın kapsamı içindeydi. Ne var ki bütün bunlar bir anda gelip geçti ve iki arkadaşın arasında tuhaf bir biçimde belirginlik kazanan iki şey oldu: Birincisi, hepsinin Mr. Densher'ı tanımalarının –gerçi Susie tanımıyordu, ama muhtemelen tanıyacaktı– hareketli bir dünyada olağan bir tesadüf sınıfına girdiğiydi; ikincisi ise, böyle apansız ortaya çıkışının "bir anlam" taşıdığını umabilmenin, arzulamanın eğlenceli –hem de çok eğlenceli!– olmasıydı. Nedense zeminin ya da havanın bir şekilde hoş bir hazırlığa tabi tutulmuş olması muhtemel görünüyordu, ancak bu ihtimalin etraflıca konuşulması gerekirdi. Üstelik gerçek –şuraya bakın, bizim ikili şimdiden bunu, "gerçeği" konuşuyorlardı!– aslında tam olarak da

ortaya çıkmamıştı. Bunun nedeni, Mrs. Lowder'ın eski dostuna ricasıyla bağlantılıydı elbette.

Dolayısıyla, ilginç bir çetrefillik fikrinin en iyi dayanağı, Mrs. Lowder'ın Kate'e bir şey söylenmemesi yollu tavsiyesi –bunun Maud Teyze için ifade edebileceği her şey– idi; nitekim Milly Kate'le tekrar görüştüğünde aralarında yine bir isim geçmeyince, suskunluğu onun için değişik türde bir eğlenceyi başlatmak için yeterli oldu. Bu eğlencenin biraz tedirginlik içermesi farklılığını pekiştiriyordu; daha önce eğlenceye hep biraz daha kaygısızca dalmıştı. Bununla birlikte, Milly'nin nazarında hâlâ cazibesiyle öne çıkan Kate'e ilgisinde daha keskin bir unsurun bilincinde olmak ona epeyce heyecan veriyordu; üstelik bu yeni unsur, genç kadının kendisinin asla hayalinden geçiremeyeceği bir sebepti – işin can alıcı noktası da buydu. Böylece Milly iki kez üst üste, toplam iki üç saat boyunca Mr. Densher'ın bakışlarının bu çehreye az çok teklifsizce yöneldiğini ve dolayısıyla Kate'in de Mr. Densher'a muhtemelen bütün güzelliğiyle baktığını bilerek seyretti Kate'i. Aynı güzellikle kaçınılmaz olarak izini süremeyeceği binlerce çehreye bakmış olduğunu düşünerek kendini toparladı; ne var ki bu düşünce, tuhaf biçimde arkadaşının kuşkusuz farkında olmasa da hazırlıklı olduğu "diğer" yanını, tam olarak kestirilemeyen yanını öne çıkardı. Hayali bir şeydi ve Milly de bunun farkındaydı, ancak arkadaşının diğer yanı, Mr. Densher'ın yakınlığının ortaya çıkışıyla ansızın doğrudan görüş alanına girmişti. Henüz doğruluğuna dair herhangi bir kesin kanıt olmadığından Kate'in gerçekten böyle bir yanı olduğunu bilmek gibi bir mazereti yoktu. Buna rağmen artık Kate gelip giderken, karşılaştıklarında, ayrılmadan önce onu öperken, her zamanki gibi –Milly için ansızın büründüğü konumla– "aslolan" haricinde her şeyden söz ederken bu diğer yanı hep göz önündeydi. Şunu da belirtmek gerekir ki, genç kahramanımız bu iki görüşme sırasında kendi muhtemel ihanetlerini özellikle hissetmese, böylesine keskin bir farklılık hissi edinmeyecekti kuşkusuz. Arkadaşıyla vedalaştıktan sonra acaba konuşulmayan konu zihnini bu kadar meşgul ettiği için asıl "farklı" olan kendisi mi diye düşündü; işin en tuhaf yanı, yine sonradan, Kate'in bunu nasıl hissetmediğini düşündüğünde, koyu bir karanlığın kıyısındaymış duygusuna kapılmasıydı. Milly Theale gibi biriyle ilgili olarak Kate'in gerçekten neler hissettiğini asla bilemeyecekti. Kate bunu hiçbir zaman – kötü niyetten ya da riyakârlıktan değil de, ortak kavramlara sahip

olmadıklarından– onun anlayacağı şekilde ifade etmeyecek, anlatmaya çalışmayacaktı.

Üç dört gün boyunca Milly bu ruh haliyle, Kate'i başka biri olarak seyretti; günlerdir gitmek istedikleri ünlü Carlyle'ın semti, hayaletinin ve müritlerinin hareket alanı olan ve adı sık sık geçen, aslında mekânla pek bağdaşmayan "zavallı Marian"ın oturduğu Chelsea'ye de yine bu ruh halinde gitti. Genç kahramanımız zavallı Marian'ı ilk gördüğü anda, İngiltere'de görünüşe bakılırsa iki kız kardeşin sosyal statülerinin birbirine ne kadar zıt olabildiği, dünyadaki konumlarının ortak bir temeli olmayabileceği dışında her şey ikinci plana itildi; Milly bu durumun hiyerarşik, aristokratik düzenle ilişkili olduğunu basiretle kavradı. Mrs. Lowder'ın yeğenini bu düzenin içinde tam olarak nereye yerleştirdiği kuşkusuz henüz açıklık kazanmamıştı –bununla birlikte Milly, Lord Mark'ın istese hem Kate'in, hem de Maud Teyze'nin konumlarını tam olarak belirleyebileceğinden emindi–; ancak Mrs. Condrip'in, deyim yerindeyse bambaşka bir coğrafyada yer aldığı aşikârdı. Aynı toplumsal haritada bulunması imkânsızdı; ziyaretçileri sanki sayısız sayfayı çevirdikten sonra, nihayet iyimser bir "İşte!" diyebilmişlerdi. Aradaki mesafe doldurulmuştu elbette, ama dolgu son derece gerekliydi ve Milly bu izlenimin sonunda, genel anlamda yöreyi tanımayan birinde dolgunun mu, aradaki mesafenin mi daha fazla yer edeceğini merak etti. Milly'ye öyle geliyordu ki, kendi ülkesinde ikisi de yoktu – ne konumlar arasındaki farklılık vardı, ne de her iki tarafta, ama özellikle bir tarafta bunu telafi eden kibar tavır, kasıtlı olarak sindirilmiş bilinç. Her halükârda bu sindirilmiş bilinç ve kibar tavır, aradaki fark, dolgu, mesafe, toplumsal atlasın atlanan sayfaları – bütün bunlar, itiraf etmek gerekir ki, genç kahramanımız açısından, daha sağlam bir malzeme yokluğunda, yolculuğunun cazibesini oluşturan hafif edebi efsaneye –Trollope, Thackeray, belki en çok da Dickens'tan yankılar içeren dağınık bir karışım– biraz katkıda bulundu. Aynı akşam geç saatte Susie'ye, efsanenin daha kendisi tamamlamaya fırsat bulamadan başını alıp gittiğini, kısacası *Newcome Ailesi*'nin aziz yazarının genelde tonu belirlediğini anlatacaktı; dolayısıyla tablo, genel hatlarıyla bir Pickwick ihtimaline umduğundan daha uzak ya da belki korktuğundan daha az benzerdi. Bununla, –zavallı Kate'in endişe içinde söylediklerine kulak verince en kötü ihtimalleri akla getiren– Mrs. Condrip'in bir Mrs. Nickleby, hatta dul ve

kederli bir Mrs. Micawber bile olmadığının anlaşıldığını kastettiğini açıkladı.

Gece yarısı sohbeti sırasında Mrs. Stringham, izlenimleri ne olursa olsun, bu tür deneyimlerin Milly'ye görme fırsatı sunduğu tarzda bir İngiliz yaşantısını kendisinin kaçırmaya "mahkûm" olduğunu –bu aralar etrafındaki herkes durmaksızın bu terimi kullanıyordu– biraz hayıflanarak ima etti; son günlerde, arkadaşıyla sohbetlerinde Maud Manningham'la baskıcı ilişkisi nedeniyle içine daldığı soğuk ve aristokrat, geleneksel çevreye karşı coşkulu tepkilerini (bir kez daha Susan Shepherd kimliğine bürünerek) dile getirmeye başlamıştı. Milly onun Susan Shepherd kimliğiyle sık sık karşılaşıyor ve her defasında şefkatle, biraz sabırsızca, üstüne varmadan alttan alıp onu da memnun edeceklerini temin ediyordu. Ne var ki o akşam konuşacakları başka bir konu vardı; genç kız, bir saatlik Chelsea ziyareti sırasında Kate'in ufak bir rahatsızlık nedeniyle üst katta yatmakta olan çocuklardan birinin yanına çıkmasını fırsat bilen Mrs. Condrip'in ansızın (bahis katiyen açılmamışken) Mr. Densher konusuna girdiğini, ondan kız kardeşine âşık biri olarak, sabırsızca söz ettiğini anlattı. "Kate'i seviyorsam, bilmem gerektiğini düşünmüş," dedi Milly, "korkunç bir şey olurmuş; belki bir şeyler yapılabilirmiş."

Susie düşündü. "Bir yere varmasını engellemek anlamında mı? Söylemesi kolay. Ne yapılabilir ki?"

Milly belli belirsiz gülümsedi. "Sanıyorum onun istediği sık sık *kendisini* ziyaret edip bu konuyu konuşmam."

"Başka yapacak işin olmadığını mı düşünüyor?"

Mesele bu arada Milly'nin zihninde açıklığa kavuşmuştu. "Kız kardeşine hayran olup üstüne düşmekten ve zamanımı, her şeyimi ona hasretmekten başka işim olmadığını düşünüyor – bu arada kendisi kız kardeşini katiyen anlamıyor." Milly'nin daha önce hiç bu kadar sert konuşmamış olması arkadaşının dikkatini çekti; Mrs. Condrip tarif edilemeyecek kadar sinirini bozmuştu sanki. Mrs. Stringham arkadaşını bu son günlerdeki kadar coşkulu görmemişti hiç, ayrıca içinde olup bitenler, kızgınlığın üstüne çıkan hülyalı, yaldızlı bir ışıkla çevreliyordu onu. Milly'nin olağanüstü yanı da buydu – kendine özgü şiirselliği; en azından Susan Shepherd'ın şiirselliği.

"Ama söylediklerini Kate'e aktarmamamı ısrarla rica etti." diye devam etti Milly. "Bu konudan söz ettiğini hiç söylememeliymişim."

"Peki Mr. Densher niye bu kadar korkunçmuş?" diye sordu Mrs. Strinhgam.

Milly'nin cevap vermekte duraksadığı izlenimine kapıldı – belki Mrs. Condrip'le aralarında aktarmak istemediği kadar etraflı bir konuşma geçtiğini ima eden bir şey. "Korkunç olan Mr. Densher'ın kendisi değil." Milly biraz da romantizm uğruna konuşurcasına devam etti; Milly'yle romantizmin ne zaman devreye gireceği belli olmazdı: "Korkunç olan, mali durumu."

"Çok mu kötüymüş?"

"Hiçbir 'şahsi serveti' ve olma ihtimali de yokmuş. Geliri yokmuş, Mrs. Condrip'e göre gelir elde edecek kabiliyeti de yokmuş. Onun deyimiyle 'yoksulun yoksulu'ymuş; bunun ne demek olduğunu da bildiğini söylüyor."

Mrs. Stringham tekrar düşündü ve bir soru üretti: "Peki ama çok parlak bir zekâsı yok mu?"

Milly de biraz düşünüp bir cevap üretti: "Hiçbir fikrim yok."

Susie buna şimdilik, "Ya!" diye cevap verdi. Ama bir dakika sonra, "Anlıyorum." diye ekledi; ardından da, "Maud Lowder öyle düşünüyor."

"Hayatta hiçbir şey yapmayacağını mı?"

"Hayır – tam tersine, son derece yetenekli olduğunu düşünüyor."

"Ha, evet, biliyorum." Milly arkadaşlarının bu konuda söyledikleriyle ilgili olarak az önceki ses tonuna büründü. "Ama Mrs. Condrip'in asıl dayanağı, bizzat Maud Teyze'nin bu tür bir insanı asla kabul etmeyeceği. Onun nazarında Mr. Densher hiçbir zaman ünlü ya da zengin bir adam olmayacakmış – en azından bana bu şekilde açıklandı. Ünlü bir adam olsa, anladığım kadarıyla ona yardım edermiş; zengin olsa –ve başka bir şey de olmasa– ona tahammül etmek için elinden geleni yaparmış. Ama bu durumda onu veto ediyormuş."

"Kısacası," dedi Mrs. Stringham, özel bir amaç güdüyormuşçasına, "ablası sana meseleyi her yanıyla anlatmış. Ama Mrs. Lowder ondan hoşlanıyor." diye ekledi.

"Mrs. Condrip bunu söylemedi bana."

"Ama hoşlanıyor şekerim, hem de çok."

"Buyrun bakalım!" Milly bunun üzerine son günlerde birkaç kez arkadaşının dikkatini çekmiş olan genel bir bitkinliğe ve belirsiz bir çöküşe aniden hafifçe iç çekerek teslim olup başını çevirdi. Bununla birlikte konu o akşam burada kapanmadı; gerçi sorulsa belki ikisi de bahsi ilk kimin tekrar açtığını bilemeyebilirdi. Milly'nin konuyla en ilgili sayılabilecek yorumu, görünüşe bakılırsa hepsinin –tanıştıkları herkesin– paraya çok önem verdiğiydi. Susie buna şefkatle gülerek karşılık verdi; gülüşündeki masum anlam, paraya kayıtsız kalmanın bazı insanlar için daha kolay olduğuydu; bununla birlikte haksızlık etmeyip Maud Manningham için paranın taşıdığı önemin herhangi bir çiğlikle ortaya çıkmadığını belirtti. O maddiyatçılığını yerinde ve muhteşem suskunluklarla ortaya koyuyordu – belki de kayıtsızlığını ara sıra muhteşem hamlelerle ortaya koyduğunu söylemek daha doğru olur. Susie ne şekilde ifade ederse etsin, aslında kendine haksızlık etmeyerek eski varlıklı dostuyla yenisi arasındaki farkı düşünüyordu. Maud Teyze bir bakıma ustalıklı ve soylu bir tavırla, sert ve parıltılı edasıyla varlığından habersizmiş gibi görünse de, parasının içinde, parayı temel alarak ve parayla sarmalanmış halde yaşıyordu. Milly'nin ise parası konusunda hiçbir tavrı yoktu – bir açıdan bakıldığında bu bir kusur sayılabilirdi; her halükârda parasının kıyısında duruyordu ve onun özüne varmak için mülkiyetinin herhangi bir bölümünden geçmek gerekmiyordu. Öte yandan, Mrs. Lowder'ın servetini, zamanı gelip gerçekleştiğinde cömertliği, onurluluğu, bencillikten uzaklığıyla dikkati çekecek amaçlar, hayaller, hedefler için sakladığı da açıktı. Kendi iradesini dayatacaktı, ama iradesi, bir iki kişinin, boyun eğmeleri sağlanabilirse, boyun eğmedikleri için zarar görmemelerinden ibaret olacaktı. Çok daha genç olan Milly'ye bu tür bir ileri görüşlülük atfetmek mümkün değildi; onun çıkarını gözeteceği biri yoktu. Henüz çok erkendi, o kendi çıkarını bile gözetmiyordu. Onun yaşında dünyanın en zengin kadınının bile bir hedefi olamazdı; Milly'nin hedefinin ortaya çıkması için bol bol zaman vardı kuşkusuz. O bu arada hedefi olmadan da güzel, yalın ve harikuladeydi – bir hedef özlemi ve

belirsiz bir arayış içinde olsun olmasın; zamanı geldiğinde hedefiyle de bütün bu özelliklerini aynen koruyacaktı. Ne var ki o zaman, tıpkı Maud Teyze gibi bir tavır edinebilirdi. İşte iki hanımın sohbeti bu tür mülahazalara yol açtı – bu arada hanımlardan daha yaşlı olanı, geç hanıma o gün öğleden sonra Mr. Densher'la tanışıklığından söz edip etmediğini sordu.

"Yo, hayır – onunla tanıştığımı hiç söylemedim. Mrs. Lowder'ın ricasını hatırladım." diye açıkladı genç kız.

"Ama o *Kate*'e bir şey söylememeni rica etmişti." dedi az sonra arkadaşı.

"Evet – ama Mrs. Condrip Kate'e hemen aktarırdı."

"Neden aktarsın? Onun hakkında konuşmaktan hoşlanmıyor olsa gerek."

"Mrs. Condrip mi?" Milly biraz düşündü. "Onun asıl istediği, kardeşinin Mr. Densher'a olumsuz gözle bakmaya ikna edilmesi, söyleyeceği herhangi bir şey buna yardımcı olacaksa..." Milly arkadaşının nasılsa anlayacağını düşünürcesine sözünü yarıda kesti.

Ne var ki arkadaşı sadece kendi düşündüğüyle ilgileniyordu. "Hemen anlatır mı demek istiyorsun?" Mrs. Stringham Milly'nin bunu kastettiğini anlamıştı, ama kafasında başka bir soru işareti vardı. "Tanışıyor olmanız onun açısından niçin olumsuz olsun ki?"

"Nereden bilebilirim? Mesele tanışıyor olmamız değil, bunu gizlemiş olmam."

"Yok canım," dedi Mrs. Stringham, teselli edercesine, "gizleyen sen değilsin. Asıl gizleyen Miss Croy değil mi?"

"Gizlediği benim onunla tanışıklığım değil ki." dedi Milly gülümseyerek.

"Sadece kendi tanışıklığını mı gizledi? Öyleyse sorumluluk onun."

"Canım, ne istiyorsa onu yapmaya hakkı var." dedi Milly belki biraz alakasızca.

"Öyleyse senin de hakkın var şekerim!" dedi Susan Shepherd gülümseyerek.

Milly ona neredeyse bir aziz kadar safmış ama zaten onu bu yüzden seviyormuş gibi baktı. "Kate'le ben bu konuda çekişmiyoruz, *şimdilik*."

"Mrs. Condrip'in ne kazanacağını anlamadığımı söylemek istemiştim sadece." diye açıkladı Mrs. Stringham.

"Kate'e söylemekle mi?" Milly düşündü. "Ben sadece benim bir kazancım olmayacağını düşünmüştüm."

"Ama er veya geç ikinizi de tanıdığı ortaya çıkacak."

Milly bunu pek olumlamadı. "Yani geri döndüğünde mi?"

"İkinizi de karşısında bulacak; anladığım kadarıyla ikinizi de diğeri uğruna tanımazlıktan gelmesi düşünülemez."

Bu yorum meseleye nihayet daha neşeli bir ton kazandırdı. "Ben bir şekilde onu önceden uyarabilirim," diye bir öneride bulundu Milly, "burada dedikleri gibi 'tüyo' verebilirim – karşılaştığımızda tanışmıyormuşuz gibi yapsın diye. Hatta daha da iyisi, burada olmayabilirim."

"Ondan kaçmak mı istiyorsun?"

Gariptir, Milly bu fikri yarı yarıya kabullenir gibiydi. "Neden kaçmak istediğimi bilmiyorum ki!"

Bu cevabı –hüzünlü, sevimli tonu– herhangi bir açıklama gereğini anında ortadan kaldırdı. Susie ilişkilerinin, adeta güneyde bir ada gibi, akla gelebilecek bütün ihtimaller açısından bir genel duygu çerçevesini temsil eden büyük ve ılık bir denizin ortasında yer aldığı hissini her an taşıyordu; herhangi bir olay meydana geldiğinde deniz adayı kaplıyor, çerçeve metnin üzerine taşıyordu. O anda da büyük bir dalga her şeyi kapladı. "Seninle istediğin her yere giderim."

Ama Milly dalganın altında kalmadı. "Canım Susie – sizi ne kadar yoruyorum!"

"Yok canım, bu daha bir şey değil."

"Değil tabii – bundan sonrasıyla kıyaslarsanız."

Susie onu incelemeye devam ederek, "Benim ısrarla istediğim kadar güçlü kuvvetli değilsin – aksini iddia etmek saçma olur." dedi.

"Siz ısrara devam edin – ne kadar ısrar ederseniz o kadar iyi. Ama biliyor musunuz, o kadar güçlü kuvvetli göründüğüm gün," diye devam etti Milly, "sizinle tatlı tatlı temelli vedalaşacak kadar da güçlü kuvvetli olacağım." Ardından tatlılıkla abartmaya devam etti: "İnsanın en güzel anları bile görünüş açısından güzel bir mezarlıktan daha neşeli bir şeye uygun olmayınca durum bu oluyor. Bunca yıldır ölüymüş gibi yaşadığıma göre, herhalde canlıymış gibi öleceğim – yani sizin olmamı istediğiniz gibi. Gördüğünüz gibi," diye bağladı sözünü, "konumumu asla bilemeyeceksiniz. Ta ki yok oluncaya kadar; o zaman da hangi konumda olmadığımı bileceksiniz sadece."

Susan Shepherd bir anlık bir suskunluktan sonra, "Senin için ölürüm." dedi.

"Çok teşekkür ederim! Öyleyse burada yanımda kalın."

"Ama ağustosta Londra'da kalamayız, önümüzdeki uzun haftalar boyunca da."

"Öyleyse geri döneriz."

Susie irkildi. "Amerika'ya mı?"

"Hayır, başka bir yere – İsviçre'ye, İtalya'ya, nereye olursa. 'Burada' kalın derken, neresi olduğunu şimdi bilmesek bile, benim olduğum yerde demek istiyorum." diye devam etti Milly. "Hayır," dedi ısrarla, "ben nerede olduğumu bilmiyorum, siz de hiç bilmeyeceksiniz, önemli de değil – evet, doğru," diye kesti sözünü, "her şey ortaya çıkacak mecburen." Milly'nin ciddiyetle neşe arasındaki yelpazesi karşıtlıkların keskin olmasına izin vermeyecek kadar sayısız nüans içermeseydi, arkadaşı o anda şaka yaptığını düşünebilirdi. Milly ciddiyet noksanlığını neşe noksanlığıyla telafi ederdi, yani bazen arzu edilebileceği kadar ciddi davranmasa bile, bazen de kendi istediği kadar kaygısız olmadığı kesindi. "Durumu kabullenmek zorundayım. Zaten mesele 'ortaya çıkması' değil," diye ekledi, "mesele Mrs. Condrip'in olayı Kate'e Mr. Densher'ı kötüleyecek şekilde sunması."

Arkadaşı anlamaya çalıştı. "Ama ne şekilde kötüleyebilir ki?"

"Canım, adam Kate'i sevdiğini iddia ediyorsa!.."

"Sadece 'iddia' mı ediyor?"

"Yani yabancı bir ülkede Kate ona güvenirken onu unutup başkasına kur yapıyorsa demek istiyorum."

Ne var ki açıklaması Susie'nin adeta neşeyle kolay bir sonuca varmasına yol açtı. "Sahtekâr adam, sana kur mu yaptı?"

"Hayır, ama önemli değil. Önemli olan Kate'e ne şekilde sunulduğu."

"Yani seninle tanışıklığını az çok ilerlettiği düşünülürse, elbette senin belirgin, tuhaf caziben de hesaba katılırsa, biraz teşvik etsen kur yapmaya kuşkusuz hazır olduğu şeklinde mi?"

Milly bunu ne onayladı ne de düzeltti; sadece birkaç saniye sonra, adeta kasıtlı ve aşırı düşünceli bir tonda, "Hayır," dedi, "benim ona kur yaptığımı ima etmek isteyeceğini sanmıyorum, çünkü böyle bir şey Mr. Densher'ın sadakatini kanıtlardı sadece. Benim kastettiğim şu," diye ekledi –nihayet sabırsızlığa kapılmışçasına– "ondan korktuğu için, onu biraz olsun kıskançlığa sebebiyet verecek bir insan gibi göstermek, kuşkusuz kardeşinin zihninde olumsuz bir düşünce uyandırması açısından işine yarar."

Susan Shepherd bu açıklamada, kendi New Englandlı kadın kahramanlarının birine yakışacak ölçüde bir sebep bulma arzusu gördü. Pek fazla ihtimali zorlamaktı, ama New Englandlı kadın kahramanlar da zaten öyle yapardı, ayrıca genç dostunun ihtimalleri ne kadar zorladığını anlamak da ilginçti. Eninde sonunda dipsiz kuyulara dalmıyorlar mıydı? Bulabildikleri eğlenceyi değerlendirmek durumundaydılar. "Ama şunu da düşünmez mi, Kate'in onu havai biri gibi görmesi..."

"Evet?" Susie düşüncesinin sonunu getirmemişti, ama görünüşe bakılırsa Milly de tahmin edemiyordu.

"Genellikle –en azından *bizim* kurallarımız, alışkanlıklarımız uyarınca– yarattığı etkiyi yaratabilir: Kate'in duygularını köreltceğine coşturabilir."

Parlak bir fikirdi, ama Milly bütün güzelliğiyle gözünü dikip bakmakla yetindi. "Kate'in duyguları mı? Bundan hiç söz etmedi." Sonra istemeden

yanlış bir izlenim uyandırmışçasına, "*Kate'in* âşık olduğu, Mrs. Condrip'in hayalinden bile geçmiyor sanıyorum." diye ekledi.

Bu kez Mrs. Stringham gözünü dikip baktı. "Öyleyse neden korkuyor?"

"Mr. Densher'ın kendi duygularında ısrar etmesinden muhtemelen – bunun, sonunda bir yere varmasından."

"Ya," dedi Susie, zihinsel anlamda biraz hayal kırıklığına uğrayarak, "çok ileri görüşlüymüş!"

Ama Milly buna o ani, hafif alaylı şakalarından biriyle karşılık verdi: "Hayır – ileri görüşlü olan biziz."

"Öyleyse biz onların çıkarlarını onlardan fazla gözetmeyelim!"

"Kesinlikle," diye hemen onayladı genç kız. Bununla birlikte ilgisini kaybetmemişti, açıklama yapma gereği duydu. "Kate'in duygularından katiyen söz etmedi."

"Yani kardeşinin Mr. Densher'dan kesinlikle hoşlanmadığını mı düşünüyor?"

Milly bir an hâlâ neyi kastettiğinden emin değilmişçesine duraksadı, ama sonunda açık bir cevap verdi: "Hoşlansaydı Mrs. Condrip bana söylerdi."

Bunun üzerine Susan Shepherd bir süre madem öyle niçin bunları konuştuklarını düşünürmüş gibi göründü. "Peki sordun mu kendisine?"

"Yo, hayır!"

"Ya!" dedi Susan Shepherd.

Ama Milly dünyada sormayacağını söyleyerek kendiliğinden açıkladı.

Beşinci Kitap

I

Lord Mark, özellikle bugün, başlangıçta kendisine haksızlık ettiğini itiraf ettirmek ister gibi bakıyordu ona; niyetinin bir bakıma gerçekten etkili olmasıyla, beklediği üstünlüğü ya da başarıyı kazandı; ne de olsa Milly'ye gülünç biçimde gerçekten itiraf ediyormuş duygusunu yaşatacak kadar ilgileniyordu bir şeylerle – bu arada aralarında haksızlık etmek ya da hakkını vermek gibi bir durum olmamıştı. Lord Mark otele gelmiş, hem Milly'yi hem de Susan Shepherd'ı otelde bulmuş, Susan'a "nazik" davranmıştı – tavrının tonu tam olarak buydu ve Susan'ın saf dikkatinden kaçmamıştı; daha sonra tekrar uğrayıp hanımları bulamamış, sonra bir kez daha gelip bulmuştu; bu mevsimde her şey sona ermiş olmasa –mevsimin son nefesiyle boğuşan bitkin havasında bunu hissediyorlardı– gitmek istedikleri yerleri söylemelerinin yeterli olacağını açıkça belli etmişti. Hanımların eğilimi –ya da genelde alçakgönüllü ricaları– gitmek istedikleri bir yer olmayışıydı; nerede olurlarsa olsunlar, götürüldükleri yerden hoşlanıyorlardı sadece. Düşünceleri bu merkezdeydi – zaten böyle olması da doğaldı; o gün öğleden sonra şansları yaver gitmiş, en nadide çiçeklerden bir demet misali harikulade izlenimler sunulmuştu kendilerine. Armağan karşılarındaydı – buna adım adım hazırlanmışlardı; mutabakatlarını pekiştirmek için hâlâ uzaktan göz göze gelme alışkanlığını sürdürmüş olsalar, talihlerinde Lord Mark'ın parmağı olduğu konusunda sessizce anlaşırlardı. Yüzeysel bir bakış açısından, Lord Mark aradaki farkı yaratan noktayı koymuştu – bu fark, Susie'nin hem o anda hem de daha sonra, hem kendi adına hem de meselenin ilgilendirebileceği diğer kişiler adına defalarca söylediği gibi, böylesine güzel ve ilginç bir deneyimi kaçırmamış olmalarıydı; ayrıca, aslında Mrs. Lowder'la birlikte gelmiş olmalarına ve genç kahramanımız olaya içinden en hoş tepkilerini verdiği yaklaşık yarım saat boyunca Mrs. Lowder'la doğrudan temas halinde olmasına rağmen, Mrs. Lowder'ın da bu fırsatı kaçırmamış olmasıydı.

Milly'nin nazarında büyük, tarihi malikâne, terası ve bahçesinin ötesinde neredeyse aşırı görkemli bir Watteau tablosunun merkezi misali, ilerleyen yaza rağmen geneldeki mükemmel zevke uygun hava sayesinde göze batmayan bir eski altın tonuna sahipti. Bir saat boyunca, bu algısı bağlamında kendi ölçülerine göre çok fazla şey yaşamış gibi geliyordu ona – büyüleyici insanlarla tanışmış, zırh koleksiyonlarının, tabloların,

büfelerin, goblenlerin, sehpaların sergilendiği salonlarda dolaşmış, bu muhteşem üslubun, *bahşedilmiş* bir talihin işareti olduğunu hatırlatan sayısız nesnenin saldırısına uğramıştı. Üslubun ihtişamı her şeyi içine alan muazzam kaptı; diğer her şey, hoş insanların bir araya gelişi, sakin, tatlı ağırlama sözleri, aynı anda hem seçkin hem sade, hem tanınmış, hem çekingen, saygın ev sahibiyle sahibesinin ileri yaşları, kabın içindeki karışımın unsurlarından ibaretti. Unsurlar birbirine karışıp eriyerek iksiri oluşturuyordu; Milly'nin nazarında bu iksirin özü, birinin küçük bir fincanda sunduğu buzlu kahvede damıtılmış olarak bulunuyordu belki de; bu arada daha gür bir akıntı onu bir şekilde yüceltiyordu – genç yaşının tepkilerinin tazeliği, ilk ve tek gençliğin tazeliği. Az önce adeta bir doruğa ulaşmasını sağlayan şey, Maud Teyze sayesinde aslında meselenin ne olduğunu kavraması olmuştu belki de. Zavallı, zayıf bir genç kız için ansızın meselenin kendisi olduğunu öğrenmesi ancak bir doruk noktası olarak tanımlanabilirdi – Mrs. Lowder açısından durum kesinlikle buydu. Elbette muhteşem tablolarda her şey muhteşemdi ve kuşkusuz şaşaalı bir hayatta –Milly'nin şaşaalı bir hayata dair muğlak hayali fiilen yaşandığına göre– bu hayatın kapsamındaki bütün izlenimlerin de şaşaadan payını alması doğaldı; bu bir yana bırakılsa da, dostunun nezaketini böyle rahatça karşılayabilmesi, Milly için geçirdiği bir saati adeta resmi bir mühürle damgalamıştı. "Bizim yanımızda kalmalısın – kalman şart; başka türlüsü hem imkânsız, hem de abes olur; henüz bilmiyorsun şüphesiz, bilemezsin, ama pek yakında anlayacaksın: *İstediğin* konumda kalabilirsin." Bu sözler tatlı karşılamanın ardından gelen tatlı bir takdis olmuştu sanki; Maud Teyze'nin manevi sarhoşluğundan kaynaklanmış olsa da –sevgili Maud Teyze'nin manevi olarak o günden sorumlu olduğu belliydi– Milly için hem o anda hem de daha sonra hayal gücünün zirvesini oluşturdu.

Daha geçen gün Lancaster Gate'te Lord Mark'ın kendisine "sükse" yaptığını bildirdiğinde açılmış olan kısa parantez kapanıyordu – aynı ton kendini duyurmaktaydı; madde madde sıralanabilecek belirgin ifşaatlarda bulunulmamış olmasına rağmen, bildiğimiz gibi süre ve ortam göz önüne alınınca olaylar az değildi. Hazırlıksız üç hafta içinde beklenilebileceğinin üç katı, –o ana kadar tek tek hiçbiri *esas* ifşaat niteliğinde olmasa da– hepsi beklenmedik, hoş olay yaşanmıştı. Mrs. Lowder hiç hazırlıksız bir sosyete yaşantısı düzenlemişti onlar için, ancak biraz gelişigüzel biçimde bir araya getirilmiş unsurlardan oluştuğunu Milly şimdi daha iyi anlıyordu.

Dolayısıyla şu anda birtakım –tamamen kişisel– sebeplerden ötürü parantezin kapanmak üzere olduğunu hissetse de, dostu adına aynı yoğunlukta bir tahmin de yürütüyordu. Parantez bu harikulade tabloyla kapanacaktı, ama harikulade tabloda Maud Teyze hâlâ kendisinin tabloda kalıp kalmayacağından emin değilmiş gibi görünecekti. Görünürde Milly'yi ikna etmeye çalıştığı halde, aslında kendi kendini daha yüce bir sükûnete varmaya ikna ettiğini fark etmek Milly için belki de kaçınılmazdı. Genç kahramanımız esasen buna ihtiyaç duymasa ya da başka ikna yollarını eleştirmese de, onu ikna etmek için söylediği sözlere hiç itirazı yoktu. Orada oluşuyla ya da en azından bunu eğlenceli buluşuyla Lord Mark arasındaki bağlantıyı, özellikle buzlu kahvesini minnetle –ama sağduyusundan şüphe ederek– yudumlarken gördü. Beş dakika içinde bunun büyüleyici bir bağlantı olduğunu kolaylıkla hissedebilirdi. Gerçi insan böylesine haklı olarak ve tamamen büyülenmişken her şey, herhangi bir şey büyüleyiciydi, ama açıkçası o anda bir şekilde havada mevcut olan dostane mutabakat kadar huzurlu bir yakınlığın aralarında gelişebileceğini düşünmemişti. Başka birçok kişiyle birlikte yakınında durdukları, çimenlik bir alana kurulmuş, yiyecek içecek tapınağı işlevi gören büyük çadır, –hayırlı bir çağrışımla– Milly'nin aklına Hintli prenslerin sömürge döneminde verdiği resmi davetleri getirmişti; buzlu kahve bu çağrışımın sonucuydu; ayrıca bu çağrışım sayesinde etrafındaki seçkin davetlileri de konumlandırabilmişti. Davetlilerin bazıları "yerli prensler" topluluğunu –teklifsizliğine rağmen sürünün görkemini azaltmayan bir terim!– temsil edebilecek nitelikteydi; Lord Mark da kendi seçimiyle ailenin denetleyici dostu olarak konumlanmakla birlikte bunlardan biri olabilirdi. Bunun Lancaster Gate ailesi olduğu aşikârdı ve aileye yeni Amerikalı üyeleri ve bilhassa Kate Croy'u da katıyordu – genç kızla ilgilenmenin hiçbir zorluğu yoktu. O davetlileri, davetliler onu tanıyordu ve oradaki en alımlı kişiydi – bu, Milly'nin adeta bir yaz ortası çılgınlığı içinde, kuşlar gibi hafif bir cömertlikle Maud Teyze'ye yaptığı yorumdu.

Kate yeni arkadaşının nazarında kimi zaman güzel bir yabancı olarak görünmek, bağlantılarından ve kimliğinden sıyrılmak, bir süreliğine bunları hayal gücünün tahminine bırakmak –seyrettikçe daha çok beğenilen, ama her şeyden çok merak edilen, uzaktan çarpıcı bir kişi kimliğine bürünmek– gibi olağanüstü, cazip bir özelliğe sahipti. Bir ilişki bağlamında, karşısındakinde kendisini hiç tanımıyormuşçasına bir merak uyandırması,

ne zaman ortaya çıkacağı belli olmayan ve eşsiz bir yenilik, tazelik izlenimi yaratan bir duyguydu. Değindiğimiz gibi, Milly Kate'in Merton Densher'ı tanıdığını Mrs. Stringham'dan duyduktan sonra onu ilk gördüğünde ortaya çıkmıştı bu duygu; o gün gerçekten de farklı ve Milly'nin de bildiği gibi, eleştirel bir zihnin deyişiyle daha nesnel görünmüştü; genç kahramanımız, ileride de sık sık farklı görüneceğini hemen o anda tahmin etmişti. Bu öğleden sonra da aynı şekilde farklı görünüyordu; bebeklerle oynama yaşı geçtiği halde gizlice oynayan küçük bir kız misali kendine has zihinsel eğlenceleri olan Milly, Kate'i tanımasa ona ne tür bir kimlik ve konum yakıştıracağı oyununu oynuyordu neredeyse. Kate bu şekilde zaman zaman sadece göz alıcı görünümüyle şekillenen, beklenen, ismi ve konumu henüz belirlenmemiş bir şahıs oluyordu. Kuşkusuz bunu ifade etmenin bir başka yolu, Kate'in herhangi belirli bir durumda, durumun en çok gerektirdiği kimliğe bürünme niteliğine sahip olduğunu söylemekti. Aynı çerçevede bu düşünceyi ifade etmenin daha birçok yolu vardı muhtemelen; örneğin Kate'in önemli sosyal işlevleri yerine getirmek için yaratıldığı söylenebilirdi. Milly önemli sosyal işlevlerin ne olduğunu bildiğinden emin değildi – belki iyi bir örnek, tam bu tür bir çerçevede bu tür göz alıcı bir cazibe sergilemekti; her halükârda arkadaşı için böyle işlevlerin mevcut olduğunu bilmesi yeterliydi. Eğlencesini tercüme etmek için Kate'in her zaman *olması gerektiği gibi* olduğunu söyleyerek düşüncelerini özetlemek, genelde aşırı resmi bir düzgünlük ima ediyordu –çünkü çoğu kez *çekilmez tipler* de öyleydi– bununla birlikte, Maud Teyze'ye coşkulu açıklamasında Kate'in harikulade olduğunu eklemek dışında, bununla yetinmek zorunda kaldı. Her şeye rağmen sözleri amacına ulaştı, o sırada iki hanımın arasında oluşmuş olan bağı güçlendirdi, kısacası toz pembe bakış açısını Mrs. Lowder'a aktardı. Gerçekten de Milly'nin gün boyunca genel bakış açısı böyle ifade edilebilirdi, ancak daha önce de kısaca değindiğimiz süratli çapraz aydınlanmaların, garip zihinsel eğlencelerin devam etmesine engel olmadı.

Mrs. Lowder'a gelince, Kate'le ilgili olarak gerçekten de sosyetede müthiş bir rahatlıkla gezdirildiğini söylemekle yetindi; o gün "olması gerektiği gibi" oluşuna şaşırmış görünmedi. Zaten öteden beri tam da şimdi kanıtladığı rahatlığa sahip olduğu düşünülerek değerlendirilip beklenmemiş miydi? Ne var ki çiğ bir coşkuya kapılmamak gerekirdi; bununla birlikte içinde bulundukları ortam, hepsinin bir arada derin maviliğin içinde yol

aldıklarını açıkça ortaya koyuyordu. Ve Lord Mark tekrar tekrar önlerinden geçip münasip sürelerle yanlarında oyalanırken, bizzat mavi tonu işlevi görüyordu – nakışçının elinin uzanabildiği bir yerde asılı duran bir ipek yumağı gibi. Maud Teyze'nin hareketli mekiği belirli aralıklarla ondan bir miktar iplik çekiyordu; Milly'nin algıladığı ikincil gerçeklerden biri de, Lord Mark'ın bu şekilde işlendiğini bilmesi, teslimiyetle kabullenmesiydi. Bu sanki aralarında Mrs. Lowder'dan gizli bir mutabakat gibiydi ve Milly buna katiyen razı olamazdı; onları Matcham'a sadece Maud Teyze'nin güzel gözleri uğruna lanse etmediği –ya da yaptığı her neyse– yolunda herhangi bir yorumunu onaylaması düşünülemezdi. Bu yaptığının, uzun zamandır yapması nafile beklenmiş bir şey olduğu tahmin edilebilirdi; şu anda hepsinin yararlandığı şey, görece ani bir değişiklik, gecikmiş bir umudun noktalanmasıydı. Niçin noktalandığı elbette Milly'yi ilgilendirmezdi; zaten neyse ki, kendi ağırlığının teraziyi etkilediğini doğrudan Lord Mark'tan işitme tehlikesiyle karşı karşıya da değildi. Peki öyleyse, yaygın ama ölçülü katılımı niçin Milly'de, "Evet, bırakın sevgili Maud Teyze kendi edasına bürünsün." der gibi bir izlenim uyandırıyordu? "Madem burada, kalsın – istediği gibi tadını çıkarsın. Ama siz ve ben onun gibi değiliz." diye de ekliyordu sanki. Milly aslında *kendisinin* farklı olduğunu biliyordu – Lord Mark'ın farklılığı kendi bileceği işti; ama ayrıca Lord Mark'ın bu bağlamdaki en belirgin "tüyo"larının bile zımni olacağını da biliyordu. Milly'yi kesinlikle hiçbir mecburiyet altına sokmuyordu – mesele dönüp dolaşıp buraya geliyordu. Ayrıca Milly'nin Mrs. Lowder'a bir edaya bürünme izni vermesi de eşit bir rahatlıktı. İsterse yirmi farklı edaya bürünebilirdi – hiçbir şeyi bozmazdı.

"Bizim yanımızda kalmaya devam etmelisin, gerçekten, istediğin konumda kalabilirsin, *herhangi* bir konumda yavrucuğum." Maud Teyze'nin vurgusu derinlere iniyordu. "Yuvanı burada kurmalısın, dünyanın en güzel yuvasını kurma fırsatına sahipsin. Sakın yanlış bir izlenime kapılma – herhangi bir yanılgıya düşme; bırak hepimiz biraz seni düşünelim, sana bakalım, koruyalım. En önemlisi de, bana Kate konusunda yardım etmek için, *onun* için bir süre kalmalısın; ikinizin dost olması çok uzun zamandır yaşadığım en güzel olay. Harika bir şey, müthiş bir şey, eşsiz bir şey. En mükemmel yanı da, bunca yıl sonra mucize kabilinden kavuştuğum sevgili Susie'miz sayesinde gerçekleşmiş olması. Doğrusu Susie'yle buluşmamız benim için seninle Kate'in dostluğundan bile daha fevkalade bir şey. Tanrı

kesinlikle bana bir bağışta bulundu; bu yaşta yeni bir dost edinemezdim çünkü – yani bunca insan arasında doğru kişiyi bulamazdım. Bu adeta insanın bankasını değiştirmesi gibi bir şey – elli yaşından sonra yapılacak şey değil. İşte bu yüzden Susie benim için muhteşem ülkenize mahsus şekilde pembe kâğıtlara sarılarak, lavantalar arasında muhafaza edildi – sonunda tıpkı bir peri masalından çıkarcasına, yanında da nedime perisini, seni getirerek çıkageldi." Milly bunun üzerine takdirle, böyle tasvir edildiğini duyunca elbisesi pembe kâğıttan, süsleri de lavantadanmış gibi hissettiğini söyledi, ama Maud Teyze sönük bir espri yüzünden övgülerinden vazgeçecek değildi. Koruması altındaki genç kız, övgülerinin son derece samimi olduğunu da hissediyordu ayrıca. O anda çok mutlu bir kadındı; mutluluğu kısmen duygularıyla düşüncelerinin daha önce hiç olmadığı kadar uyumlu olmasından kaynaklanıyordu belki. Susie'yi sevdiği şüphe götürmezdi, ama Kate'i de, Lord Mark'ı da seviyordu, tuhaf, yaşlı ev sahibiyle sahibesini de seviyordu, etraftaki herkesi seviyordu; Milly'nin boş dondurma tabağını almaya gelen hizmetkâra ve bizzat Milly'ye varıncaya kadar – bu arada o konuşurken Milly koruyucu bir kılıf tarafından, bir Doğu halısı gibi ağır bir örtü tarafından sarmalandığını gerçekten hissetmekteydi. Milly'ye sorulursa bir Doğu halısı altında değil, üstünde durulacak bir şeydi; bununla birlikte, genç kız soluksuz kaldığı takdirde bunun Mrs. Lowder'ın suçu olmayacağını hissediyordu. Daha sonra bu konuşmadan hatırlayacağı son şeylerden biri, Maud Teyze'nin Kate'le ikisinin birlik olmaları gerektiğini, birlikte her şeyi yapabileceklerini söylemesiydi. Elbette temelde Kate için plan yapıyordu, ancak şimdi genişletilmiş ve yükseltilmiş olan planın tam işleyişe geçebilmesi için bir şekilde Milly'nin başarısı da gerekiyordu; tıpkı Milly'nin başarısının aynı zamanda Kate'inkine bağlı olduğu gibi. Henüz bulanıktı, biraz karışıktı, ama kapsamlı ve yararlıydı; teyzesinin imkânları hakkında Kate'in söylediklerini ve Susan Shepherd'ın nitelemelerini genç kahramanımızın anlamasını sağlıyordu. Susan Shepherd'ın en sık kullandığı nitelemelerden biri de, sevgili Maud'un müthiş bir tabiat olayı olduğuydu.

II

Şunu da eklememiz gerekir ki, genç kızın çeşitli izlenimleri ancak daha sonra tam olarak kavrayabilmesinin başlıca nedenlerinden biri, Lord Mark'la geçirdiği bağımsız –ve yegâne– bir çeyrek saatin bu izlenimleri tamamen geri plana itmesiydi. Lord Mark nihayet, hatırlatmak istememesine rağmen nüfuzunu kullanmış olmasının bizzat eğlenmemesi için bir sebep teşkil etmediğini ima ederek karşısında durmuş, "Evde bulunan tabloyu, size çok benzeyen harika resmi gördünüz mü?" diye soruyordu.

"Çeşitli odaları gezdim, çeşitli tablolar gördüm. Ama çoğu bana o kadar güzel göründü ki, herhangi birine 'benziyorsam'!.." Kısacası, Milly'nin zaten Lord Mark'ın sunmaya hazır olduğu bir kanıta ihtiyacı vardı. Mutlaka görmesi gereken harika Bronzino tablosunun tıpatıp aynısıydı. Lord Mark onu bu sözlerle ikna edip uzaklaştırmıştı; zaten evin içi Milly'yi gizemli halkasıyla kuşatmış olduğundan, ikna etmekte zorlanmadı. Bu arada hedeflerine en kısa yoldan ilerlemiyorlardı; acele etmeden, sık sık doğal molalar, yumuşak çarpışmalarla kesintiye uğrayan bir ilerleyişti; çoğunlukla karşılarına tek tek, çiftler ya da gruplar halinde çıkan hanımlar ve beyefendiler, değişmez bir "Oo, Mark!" seslenişiyle durduruyorlardı kendilerini. Konuşmaları Milly için anlaşılmazdı; onun dikkatini çeken, hepsinin Lord Mark'ı yakından tanımasıydı; bunun dışındaki tek izlenimi, kendilerinden daha amaçsız dolaşan, ister neşeli erkekler olsun, ister şık görünümlü kadınlar, çoğu biraz yıpranmış figüranlar olduklarıydı. Hareketleri büyük ölçüde çok önceden yapılmış bir hamlenin devamı olabilirdi, ama yine de cesur ve alımlıydılar, devamlılıkları garantiliydi ve özellikle toplu halde uyandırdıkları duygu, kulağı oyuncuların seslerinden daha çok okşayan hoş sesler, boş ve dostane sözler, nedense affedilebilir bir cüretle, iyi niyetle, uzun uzun bakan gözlerdi. Bu bakışlar Milly'yi tepeden tırnağa süzüyor, anlamsız "Oo, Mark"a neredeyse açıkça itiraf edilen bir basitlikle eşlik ediyordu; aslında en aşikâr olan da, Lord Mark'ın, Milly'nin itirazı yoksa, hoş bir doğallıkla bu sevgili, iyi niyetli insanların Milly'nin tadını çıkarmasına izin vermelerini önermesiydi adeta.

İşin tuhafı, Lord Mark'ın sırf tavrıyla belli ederek –bir ifade tarzı olarak asla abartıyı kullanmaması gerçekten de harikaydı– Milly'nin, iyi huyluluğu

sonucu tadı çıkarılacak bir varlık olduğuna bizzat genç kızın da inanmasını sağlamasıydı. Milly'nin de zorlanmadan anlayabildiği gibi bu, zararsız ve sıradan bir iyi niyet karnavalıydı – çok çeşitli ama esasen birbirlerini tanıyan ve kuşkusuz kendi tarzlarında meraklarını saklamayan bir Londralılar topluluğuydu. Milly'nin mevcudiyeti kulaktan kulağa yayılmıştı; hakkında çeşitli sorular soruluyor olmalıydı; en kolayı bu hücumu Lord Mark'la birlikte göğüslemekti – zaten aslında en kolayı genelde Lord Mark'a güvenmekti. Milly edilgen olarak da ona bir zarar vermeye niyetleri olmadığını bilmiyor muydu zaten? – o kadar ki, Lord Mark'ın onu insanlarla tanıştırıp tanıştırmamasının hiçbir önemi yoktu. Belki de Milly açısından işin en tuhaf yanı, kendine güvenerek, kayıtsızca, böyle durumlarda uygarlığın doruk noktasını temsil eden o nazik bakışlarla karşılık vermesiydi. Hakkında konuşuluyor olmasının tuhaflığı katiyen kendi suçu olmadığından, sorgusuz sualsiz kabul etmek, hayatın tadına varmanın bir yolu olabilirdi. Muhtemel tarifle –görünüşü tuhaf, ama tanıyınca gerçekten çok hoş olan, korkunç zengin, genç Amerikalı– bağdaşması kaçınılmazdı; ortaya ilk atılmış olabilecek yalanlar ya da efsanelerle ilgili bir an tahmin yürütebildi sadece. Hiç ihtimal vermese de, acaba Susie kendisiyle ilgili yerli yersiz konuştu mu diye sadece bir kere sordu kendi kendine; şüphesi aynı anda temelli uçtu gitti. Soruyu sorduğu anda, kesin bir şekilde, Susan Shepherd'ı niçin "seçmiş" olduğunu kavradı: Onu ilk tanıdığı andan itibaren, dünyada çığırtkanlık yapacak son insan olduğunu da anlamıştı. Dolayısıyla onların suçu değildi, kendi suçları değildi; ne olacaksa olacaktı, her şey bir kez daha doğal akışına girdi; iyi niyetli bakışlar, iyi niyetli bakışlardan ibaretti – bu kadarla kalacaksa! Kavalyesiyle birlikte eve girdiler; karşılarına çıkan tesadüflerin üzerinde başarıyla durmadılar. Görünüşe bakılırsa Bronzino diplerde bir yerdeydi; öğle sonrasının eğik ışınları eski renkleri yer yer aydınlatıyor, yollarına devam ederken gizli köşelerle, karşılarında açılan manzaralarla şaşırtıyordu onları.

Bütün bu süre boyunca Milly sanki Lord Mark'ın aklında söylediği mazeretten başka bir şey varmış gibi bir duygu içindeydi; sanki ona söylemek istediği başka bir şey vardı ve aslında –kasıtlı olarak, ama beceriksizce değil, nezaketen– niyetini geciktiriyordu. Öte yandan, tabloya vardıklarında aklındaki adeta dile getirilmiş gibiydi; anladığı kadarıyla söylemek istediği şuydu: "Bırakın sersemin teki olmayan bir adam sizinle

biraz ilgilensin." Nasılsa, Bronzino'nun yardımıyla olup bitmişti; daha önce Lord Mark'ın sersemin teki olup olmadığı Milly'ye önemli görünmemişti, ama şimdi bulundukları noktada, öyle olmamasından memnundu; ayrıca Mrs. Lowder'ın az önceki hatırlatmasıyla benzerlik taşıması da iyi bir şeydi. Mrs. Lowder da Milly'yle ilgilenmek istiyordu – bütün o iyi niyetli bakışlı insanların da istediği aşağı yukarı bu değil miydi? Her şey bir kez daha bir bütünlük oluşturdu – güzellik, tarih, rahatlık ve harika yaz ışıltısı; şahane bir doruk noktası, tuhaf biçimde hızlı gerçekleşen bir idealin pembe şafağıydı. Esasen Lord Mark'ın özel hiçbir şey söylemediğini, her şeyi kendisinin söylediğini Milly daha sonra kavrayacaktı. Elinde olmadan yapmıştı – kendiliğinden olmuştu; sebebi de ilk anda esrarengiz portreye gözyaşlarıyla baktığını fark etmesiydi. O anda portreyi öylesine tuhaf ve güzel kılan belki de gözyaşlarıydı – Lord Mark'ın dediği kadar muhteşemdi; çehresinden başlayarak ellerine kadar harikulade resmedilmiş, harikulade giyimli genç bir kadın, soluk tenli olmakla birlikte hüzünlü ve alımlı bir çehre; zamandan ötürü solmadan önce muhtemelen Milly'nin saçlarına aynı aileden gelmişçesine benzeyen, arkaya doğru taranmış, kabarık, gür saçlar. Her halükârda, söz konusu hanımefendi Michelangelo'yu biraz hatırlatan köşeliliği, eski zamanlara ait bakışları, dolgun dudakları, uzun boynu, tescilli mücevherleri, işlemeli, solmuş kırmızılarıyla çok önemli bir şahsiyetti – ne var ki mutluluktan yoksundu. Ve ölüydü, ölü, ölü. Milly onu kendisiyle ilgisi olmayan sözlerle eksiksiz tanımladı. "Asla bundan daha iyi olmayacağım."

Lord Mark onun yerine portreye gülümsedi. "Ondan mı? Daha iyi olmanız gerekmez, o yeterince iyi zaten. Ama doğruyu söylemek gerekirse daha iyi olduğunuzu düşünüyorum, çünkü bütün ihtişamına rağmen, iyiliği konusunda şüphelerim var."

Lord Mark, Milly'nin ne demek istediğini anlamamıştı. Milly resmin karşısında durmaya devam etmekle birlikte Lord Mark'a dönmüştü; o anda gözyaşlarını fark etse de önemsemiyordu. Muhtemelen onunla birlikte yaşayıp yaşayacağı en güzel andı. Belki de herhangi biriyle ya da herhangi bir bağlamda yaşayacağı en güzel andı. "Bugün her şeyin fazlasıyla güzel olduğunu, belki de her şeyin bir daha asla bu kadar yerinde ve uyumlu olmayacağını söylemek istiyorum. Dolayısıyla, sizin de bunun bir parçası olmanızdan çok memnunum."

Lord Mark hâlâ anlamamakla birlikte anlamışçasına hoş davrandı, ısrar beklemedi; bu da onunla ilgilenmesinin bir parçasıydı. Şu anda sadece Milly'yi kendinden koruyor ve bunu derin bir tecrübeyle yapıyordu. "Bütün bunları konuşmamız lazım!"

Milly zaten konuşmuş olduklarını, bundan fazlasını konuşmayacağını biliyordu; ardından solgun benizli kız kardeşine bakarak derin bir ağırlıkla başını salladı. "Keşke benzerliği görebilsem. Evet, benzi yeşile çalıyor," dedi gülerek, "ama benimki çok daha yeşil."

"Elleri bile benziyor." dedi Lord Mark.

"Elleri büyük," diye devam etti Milly, "ama benimkiler daha büyük. Benim ellerim koskocaman."

"Canım, siz ondan her bakımdan bir gömlek üstünsünüz – ben de zaten onu söylüyordum. Ama benzersiniz. Fark ediyorsunuzdur mutlaka." diye ekledi, ciddi bir erkek sıfatıyla mazeretinin uydurma olmaması kişiliği açısından önemliymiş gibi.

"Bilemiyorum – insan kendini tanıyamıyor. Garip bir düşünce, bence siz söylemeseniz hiç..."

"Bakın, ben söylemesem de fark ediliyor..." – Lord Mark sözü onun yerine tamamladı. Tabloya bakmakta olan Milly'nin sırtı, odanın açık olan kapılarından birine dönüktü; Lord Mark'ın sözü üzerine döndü ve görünüşe bakılırsa onlar gibi merakla keşfe çıkmış olan üç kişinin daha içeri girmiş olduğunu gördü. Biri Kate Croy'du; Lord Mark onu yeni görmüş, o da keşfi ilk yapanın kendisi olmadığını derhal anlayarak memnun olmuştu. Lord Mark'ın Milly'ye gösterdiği şeyi göstermek üzere bir hanımla bir beyefendiyi getirmişti yanında; Lord Mark onu hemen destek kuvvet olarak gördü. Ancak o bunu dile getirmeye fırsat bulamadan Kate konuşmaya başlamıştı.

"Siz de mi fark ettiniz?" diye gülümsedi Lord Mark'a, Milly'ye bakmadan. "Demek ki tek değilim – insan hep öyle olmayı istiyor. Ama benzerlik o kadar belirgin ki!" Bunun üzerine Milly'ye baktı – Milly yine herkesten iyi niyetli, son derece iyi niyetli bakışlar gördü. "İşte gördüğün gibi, buradasın hayatım. Ve harikasın." Portreye şöyle bir baktı, ama bakışı, arkadaşlarına sorduğu sorunun hafifçe muğlak olması için yeterliydi. "Harika değil mi?"

"Miss Theale'i getirmek tamamen benim fikrimdi." diye açıkladı Lord Mark, Kate'e.

Kate, Milly'ye hitaben konuşmaya devam etti: "Lady Aldershaw'un da benzerliği kendi gözleriyle görmesini istedim."

"*Les grands esprits se renconrent*!"[3] dedi gülerek yanındaki beyefendi; uzun boylu, ama biraz kambur, ayaklarını sürüyerek yürüyen, kararsız görünümlü, nezaketini çıkık ön dişleriyle sergileyen bir adamdı; Milly onun önemli biri olduğu hissine kapıldı.

Bu arada Lady Aldershaw Milly'ye sanki Bronzino port-resiymiş, Bronzino portresi de Milly'nin portresiymiş gibi bakıyordu. "Harika, harika. Sizi fark etmiştim elbette. Gerçekten olağanüstü!" dedi sırtı tabloya dönük olarak; Milly onun başka bir hevesle hareket ettiğini hissetti. Bu kadarı yeterliydi – tanıştırılmalarının ardından hanımefendi, "Davetimizi kabul etme lütfunu gösterir miydiniz..." diye söze girdi. Yaşlı olduğunu her haliyle inkâr etmekle birlikte genç ve dolayısıyla taze değildi, ama canlıydı ve yaz güneşi için fazlaca mücevher taşıyordu; baştan aşağı uçuk pembeler ve maviler içindeydi. Milly o sırada herhangi bir davete katılabileceğini düşünmüyordu ve Lord Mark'ın bir şekilde onu bu sorudan koruyacağını önceden biliyordu. Lord Mark hanımefendinin sözünü keserek, gücüne gider mi diye aldırmadan araya girmişti. Belli ki hanıma bu şekilde davranılması gerekiyordu – en azından Lord Mark açısından; hanımefendi gülümsemekle yetinip susmuş ve Lord Mark'la birlikte uzaklaşmıştı. Lady Aldershaw aradan çıkarılmıştı – parmak ısırtacak şekilde. Beyefendi hâlâ yanlarında biraz çaresizce duruyor, keskin bir ıslık çalması gerekiyormuş gibi nezaketin gereklerini yerine getirmeye çalışıyordu; hanımefendi konuşurken kendince iç çekerek onaylamıştı; Milly az sonra onların kim olduğunu anladı. Lord ve Lady Aldershaw idiler ve zeki olan, kadındı. Bir iki dakika sonra durum değişmişti; Milly daha sonra bunun Kate'in incelikli manevrası sayesinde gerçekleştiğini kavradı. Milly o sırada, Susie'yi bulabilirse artık maalesef gitmesi gerektiğini söylüyordu, bir yandan da en yakındaki iskemleye oturmuştu. Aramaya başlayacağı, açık kapılardan görünen diğer odalar önünde uzanıyordu; Lord Mark'a kararlılıkla sokulmuş, acele etmeden yürüyen Lady Aldershaw, arkadan son derece becerikli bir hanım gibi görünüyordu. Lord Aldershaw odanın ortasında kalakalmıştı; Kate ise ona sırtını dönmüş, bütün tatlılığıyla Milly'nin

karşısında durmaktaydı. Tatlılığı tamamen Milly'ye yönelikti; zavallı beyefendi, tıpkı Lord Mark'ın karısını aradan çıkardığı gibi, bir şekilde aradan çıkarılmıştı. Olduğu yerde sallandı, biraz ayaklarını sürüdü; sonra Bronzino'yu hatırlayarak karşısına geçti ve gözlüğüyle baktı. Ağzından homurtuya benzer, garip, anlaşılmaz bir ses ve "Hmm – son derece ilginç!" sözleri çıktı. Kate'in yüzü bir gülümsemeyle aydınlandı. Hemen ardından Lord Aldershaw da cilalı ahşap döşemeyi gıcırdatarak diğerlerinin peşinden gitti; Milly sanki kendisi kabalık etmiş gibi bir duyguya kapıldı. Ama Lord Aldershaw her bakımdan bir ayrıntıydı sadece; Kate hasta olmadığını umduğunu söylüyordu.

Milly o geniş, yaldızlı, tarihi odada, duvarda asılı, gözleri sürekli kendisininkilere kenetlenmiş gibi görünen solgun şahsiyetin karşısında birdenbire oldukça mahrem, alçakgönüllü, bu ihtişamın garip biçimde tanıklık ettiği bir şeye dalmış olduğunu fark etti. Birdenbire ortaya çıkmış, onu olduğu gibi kabullenmek zorunda kalmıştı; öte yandan bir bakıma başka bir şeyden kaçmak için ona dalmış olduğu da belirgindi. Üç dakika önce, arkadaşını ilk gördüğü andan itibaren, dikkati diğer insanlar tarafından dağıtılmış olmasına rağmen başka bir şey aklına takılmıştı; arkadaşıyla her karşılaştığında, en azından ilk dakikalarda, kendi iradesiyle ortaya çıkan bir şeyin anormal şekilde varlığını hissettirdiğini fark ediyor ve bundan giderek daha fazla rahatsız oluyordu. "Acaba Kate'in *ona* nasıl göründüğü mü?" diye sordu kendi kendine – anormallik onun Kate'i tanıdığını sürekli hatırlamasıydı. Kate'in kabahati yoktu – elbette Densher'ın da; cömert ve şefkatli bir insan olduğu için, ikisine de sanki kabahatliymişler gibi davranma fikri ona korkunç geliyordu. Densher karşısında durumu telafi edemezdi – fazlasıyla uzaktaydı; ikinci güdüsü, Kate açısından telafi etmek oldu. Garip, yumuşak bir coşkuyla yaptı bunu – güdüsü derhal harekete geçirmişti onu. "Yarın bana çok büyük bir iyilik yapar mısın?"

"Her istediğini yaparım hayatım."

"Ama sır – kimsenin bilmemesi gerekiyor. Bu konuda fesat ve sahtekâr olmam lazım."

"Öyleyse aradığın kadın benim," dedi Kate gülümseyerek, "bu tür şeylere bayılırım. Gerçekten kötü bir şey yapsak ya. Biliyor musun, katlanılmaz derecede günahsızsın."

Bu cevabın üzerine Milly'nin bakışları bir süre Kate'inkilere takılı kaldı. "Belki de umduğunu bulamayacaksın. Amacım sadece Susan Shepherd'ı aldatmak."

"Ya!" dedi Kate, gerçekten de sözü edilmeye değecek bir şey değilmişçesine.

"Ama sonuna kadar – elimden geldiğince kusursuz şekilde."

"Bu aldatmacada benim katkım mı olacak?" diye sordu Kate. "Elimden geleni yaparım." Kate'in Milly'ye, Sir Luke Strett'e yapacağı ziyarette hazır bulunarak yardımcı olması söz konusuydu. Kate'i aydınlatması gerekti; bu ismin ona hiçbir şey ifade etmemesi arkadaşı için müthiş bir şeydi. Oysa birkaç gündür Milly'ye gizlice çok şey ifade etmekteydi. Söz konusu şahsın en büyük tıp otoritesi olduğunu açıkladı – doğru insanı bulduğunu düşünüyordu (bu amaçla yılanın bilgeliğinden yararlanmıştı). Ona üç gün önce mektup yazmış, o da saat on bir yirmiye randevu vermişti, ama bir gece önce tek başına gidemeyeceğini idrak etmişti. Hizmetçisi işe yaramazdı, Susie ise fazla gelirdi. Kate her şeyden çok büyük bir sabırla dinliyordu. "Bense ikisinin arasındayım, doğru düşünmüşsün! Neye fazla gelir?"

Milly düşündü. "Canım, eğer önemli bir şey yoksa boşuna endişelenecek. Varsa da daha çok endişelenecek – yani peşinen demek istiyorum."

Kate, Milly'ye ısrarlı bir tavırla baktı. "Neyin var senin kuzum?" Kaçınılmaz olarak sesinde bir sabırsızlık seziliyordu, sanki gerçek bir kanıt sunmasını bekler gibi; Milly bir an onu kendisinden biraz daha tepede duran, cahil gençliğin hayali hastalıklarından, nazlanarak edilen şikâyetlerden şüphelenen çok daha yaşlı bir insan gibi gördü. Zaten kendisinin de nesi olduğunu öğrenmeye çalışıyor olması onu iyice duraksattı; uzlaşmak için, eğer kuruntudan ibaretse, utancına Kate'in şahit olacağını söyledi. Kate buna karşılık coşkuyla, dışarı çıkıp herkesin gözlerini kamaştırabildiğine, ilgisini çekebildiğine, büyüleyici olabildiğine göre, sürekli bir ıstırabı ya da endişesi olmadığını –ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu düşünmediğini– umduğunu söyledi. "Öğrenmek istiyorum – öğrenmek istiyorum!" alabildiği tek cevap oldu. Kate buna açık bir cevap verdi: "Öyleyse öğrenelim tabii!"

"Bana yardım etmek isteyeceğini düşündüm." dedi Milly. "Ama kimseye kesinlikle tek kelime söylemeyeceğine dair söz ver lütfen."

"Peki eğer hastaysan, arkadaşlarından nasıl gizleyeceksin?"

"Canım, hastaysam elbette sonunda ortaya çıkacak. Ama uzun süre idare edebilirim." Milly konuşurken gözleri gene tablodaki kız kardeşine takılmıştı – sanki onun bakışları tarafından yönlendiriliyordu. Hâlâ Kate'in karşısında oturmaktaydı, ama çehresi aydınlıktı. "Bu benim avantajlarımdan biri olacak. Sanıyorum fark ettirmeden ölebilirim."

Etkilendiği açık olan arkadaşı sonunda, "Olağanüstü bir insansın." dedi. "Böyle şeyleri konuşmak için ne kadar ilginç bir an seçtin!"

"Konuşmayacağız zaten, bütün mesele bu..." Milly kendini toparlamıştı. "Sadece senden emin olmak istedim."

"Burada, bütün bunların ortasında!.." Kate sözünü tamamlayamayıp şaşkınlıkla –ve neredeyse gözle görünür biçimde merhametle– iç çekebildi ancak.

Arkadaşı birkaç saniye boyunca sözünün devamını getirmesini bekledi; kısmen durumunun tam Kate'e göründüğü çarpıcı biçimiyle kendisine söylenmesi yolunda çekingen ama derin bir özlemle; kısmen sesindeki merhamet tonu, Mrs. Lowder'ın ilk akşam yemeği davetinde Lord Mark'a ani bir kaprisle yaptığı yoruma şimdiden bir anlam kazandırmışçasına. O sırada yürüttüğü tahmin tam olarak buydu – alımlı genç kızın merhametli tutumu, kendi gücünden dostça feragat edişi. Bunun daha derinlemesine tadına varmak istercesine Kate'i konuşturmaya çalıştı. "Neyin ortasında?"

"Her şeyin. Sahip olamayacağın hiçbir şey yok. Yapamayacağın hiçbir şey yok."

"Mrs. Lowder da öyle diyor."

Kate'in bakışları bu sözün devamı gelecekmişçesine sabitlendi, ama sonra beklemeden ekledi: "Hepimiz sana bayılıyoruz."

"Harikasınız – çok tatlısınız!" dedi Milly gülerek.

"Hayır, harika olan *sensin*." Kate gerçek bir ilgiyle coşmuş gibiydi. "Üç haftada!"

Milly konuyu kapatmadı. "Kimse böyle samimiyet kurmamıştır! Bu da sizleri gereksiz yere üzmemem için bir neden."

"Ya ben? *Ben* ne olacağım?" diye sordu Kate.

"Sen mi?" Milly düşündü. "Katlanılacak bir şey varsa, katlanacaksın."

"Ama katlanmam mümkün değil!" dedi Kate Croy.

"Ne olursa olsun katlanacaksın! Bana çok acıyacaksın, ama çok da yardım edeceksin. Sana güvenim tam. İşte böyle." Böyle oluşunu Kate mecburen kabullenecekti, ama Milly durumun özellikle kendisi için böyle olduğunu düşünüyordu; zaten varmak istediği nokta tam da buydu. Arkadaşını ketumluğu yüzünden fazla suçlamadığını kendi kendine kanıtlamak istemişti; paylaştığı bu sırdan daha iyi bir kanıt olabilir miydi? İstediği, Kate'in kendisinden hoşlandığına gerçekten inandığını ona göstermekse, ondan yardım istemekten daha fazla ne yapabilirdi?

III

Ertesi gün –Kate'le birlikte gittiği– ilk randevuda, üstat ondan özür dilemek zorunda kaldı; hiç beklenmedik bir durumdan ötürü –genellikle muayene saatlerinde kesinlikle serbest olmaya özen gösterirdi– ona ancak on dakika ayırabilecekti, ancak o sayılı dakikaları Milly'ye öyle hasretti ki, Milly'nin takdirine uygun bir karşılık vermesine imkân yoktu; aralarındaki masanın üzerine koyduğu büyük, boş dikkat kabı öylesine bir billur duruluğundaydı. Az sonra arabasına atlamak zorundaydı, ama vakit geçirmeden onu bir iki gün sonra tekrar görmesi gerektiğini belirtti ve derhal bir randevu verdi – Milly'nin randevuya gelememesi ihtimaline karşılık da onu şimdiden harika biçimde teskin etti. Dakikalar Milly'nin çok sayıdaki ayrıntılı sorusunun başa çıkamayacağı bir süratle geçiyordu; sonunda her şeyden çok bir izlenim edinmiş olmasa, yeni bir randevu almaktan başka pek bir işe de yaramamış olacaklardı. İzlenimi –son anlardaki belirgin yükseliş– ansızın, bambaşka bir dünyada, bir dürüst dost daha edinebileceği kanısıydı; üstelik bu dost hepsinin arasında en donanımlısı, en uygunu olacaktı, çünkü bu sıfatı sadece genel ve sosyal anlamda değil, bir şekilde bilimsel, ağırlıklı –kanıtlanabilir– biçimde taşıyacaktı. Ayrıca Sir Luke Strett'in dostluğu, aslında Milly'ye katiyen bağlı olmayacaktı; belki de Milly'nin kekelemesine, nefes nefese kalmasına en çok sebep olan şey, onu amaçladığından da fazla ilgilendirmiş olabileceğini, bilim denizine doğru ilerleyen bir akıntıya kapılmış olabileceğini böylesine garip biçimde anlamış olmasıydı. Ne var ki bir yandan mücadele ederken, bir yandan da teslim oluyordu; bir an, bilgi vermeyi, açıklamayı neredeyse bir yana bırakıp kendini usulca, ama hemen ardından sorgulayan bir kıpırtısızlığın yoğunluğuna dönüşen anlamsız bir titreyişle onun genel iyi niyetine bıraktı. Sir Luke Strett'in geniş, oturaklı çehresi kararlı olmakla birlikte, Milly'nin ilk anda zannettiği gibi katı değildi; onda çok tuhaf bir şekilde yarı general, yarı piskopos izlenimi uyandırıyordu; Milly bu görkemli yelpazede ona kendisi için neyin en iyi olduğunu göstereceğinden kısa zamanda emin oldu. Kısacası, bu çehreyle kestirme yoldan bir ilişki kurdu; bu ilişki şimdilik kazandığı zaferin kupasıydı. Mutlak bir sahiplenmeye, yepyeni bir edinime, hafızanın kucağında saklanan, yumuşacık ipekten bir şeye benziyordu. Randevuya geldiğinde ona sahip değildi, çıkarken sahipti; Kate Croy'un karşısına onu

pelerininin altında gizlice taşıyarak ve gülümseyerek, gülerek çıktı. Kate onu elbette başka bir odada beklemişti; üstat dışarı çıkacağından bekleyen başka kimse yoktu; Milly'yi gördüğünde bir diş doktorunun bekleme odasına yakışan bir merhamet ifadesi vardı yüzünde. Sanki mesele bir dişmiş gibi, "Çekildi mi?" diye soruyordu adeta; Milly şüphelerini hemen ortadan kaldırdı.

"Çok tatlı bir adam. Tekrar geleceğim."

"Ne diyor peki?"

Milly neredeyse neşeliydi. "Hiçbir şeyi dert edinmeyecekmişim, yaramazlık yapmayıp onun dediklerini tıpatıp uygularsam o bana sonsuza kadar bakarmış."

Kate ortada apaçık bir aykırılık varmış gibi şaşırdı. "Peki ama hasta olduğunu kabul ediyor mu?"

"Neyi kabul ettiğini bilmiyorum, umurumda da değil. Nasılsa öğreneceğim, öğreneceğim kadarı da bana yetecek. Hakkımda her şeyi biliyor, bu da hoşuma gitti. Bence hiçbir sakıncası yok."

Ancak Kate hâlâ şaşkınlıkla bakıyordu. "Ama bu kadar kısa sürede yeterince soru sorabildi mi?"

"Neredeyse hiçbir şey sormadı – o kadar aptalca bir şey yapması gerekmiyor." dedi Milly. "Kendi anlıyor. Biliyor," dedi tekrar, "tekrar geldiğimde –bu arada biraz düşünmüş olacak– her şey rayına girecek."

Kate biraz duraksadıktan sonra bu cevapla yetindi. "Ne zaman geleceğiz tekrar?"

Milly birden irkildi: Konuşurlarken ansızın arkadaşını karşısında bambaşka şekilde, *öteki* kimliğiyle, Mr. Densher nezdindeki kimliğiyle buldu – irkilmesinin nedenlerinden biri buydu en azından. Bu her defasında birdenbire, beklenmedik şekilde ortaya çıkan bir görüntüydü ve kaybolması daha da süratli olsa bile, mutlaka rahatsız ediciydi. Kendine has bir anormallikle saatler, günler geçtikçe Mr. Densher'ın adının anılmasına yol açacak fırsatların hiçbiri değerlendirilmediği için ortaya çıkıyordu. Belki yirmi, belki elli fırsat olmuş, hiçbiri değerlendirilmemişti. Elbette özellikle o anda koşullar, bu fırsatların hiçbirinin doğal olarak kendini göstermesine

uygun değildi; bununla birlikte, Milly bir günün daha baştan sona kaçınmayla neredeyse damgalanacağını anladı. Bunu hızla kavrarken Kate'in habersizliğini de gördü, sonra saplantısından silkindi. Ama cevabının niteliğini belirleyecek kadar uzun sürmüştü. Kate'e ne kadar güvendiğini ona kanıtlamıştı; sadakat açısından bu kadarı yeterli olacaktı bir şekilde. "Canım benim, artık ilk hamle yapıldığına göre seni bir daha yormam."

"Tek başına mı geleceksin?"

"Hem de hiç çekinmeden. Yalnız hâlâ kesinlikle kimseye söylememeni rica edeceğim."

Dışarıda, kapının biraz uzağında, büyük meydana açılan geniş kaldırımda, Milly'nin bekletmiş olduğu arabacının nedense giriştiği manevrayı tamamlamasını beklemek zorunda kaldılar. Kapıcı oradaydı ve arabanın tur attığını söyledi; dolayısıyla beklerlerken Kate sözüne devam etti. "Ama hayatım, verdiğine karşılık çok fazla şey istemiyor musun?"

Bu sözü Milly'yi iyice gerdi – o kadar ki, soruyu duyar duymaz teslim oldu. Ama gülümsemeye devam etti. "Anlıyorum. Öyleyse söyleme ihtimalin var."

"Söylemek gibi bir arzum yok." dedi Kate. "Sırrını mezara götürürüm, yeter ki bana doğruyu söyle. Tek istediğim, gerçekten nasıl olduğunu öğrendiğinde benden saklamaman."

"Öyleyse saklamam. Ama gerçekten nasıl olduğumu kendin de görüyorsun." diye devam etti Milly. "Memnunum. Mutluyum."

Kate ona uzun uzun baktı. "Hoşuna gittiğine inanıyorum. Senin açından olayların gelişiminin..."

Milly bu kez Kate'in gözlerine bakarken konuşulanlardan başka şey düşünmüyordu. Kate Mr. Densher'ın görüntüsü olmaktan çıkmıştı; sadece kendini temsil ediyordu ve buna rağmen kusursuzdu. Yine de aralarındaki pazarlığın itiraz edilecek bir yanı yoktu, onaylanması gerekiyordu. "Elbette hoşuma gidiyor. Sanki rahip karşısında diz çökmüş gibi hissediyorum kendimi – başka türlü tarif edemiyorum. Günah çıkardım ve bağışlandım. Üstümdeki yük kalktı."

Kate gözlerini ondan hiç ayırmamıştı. "Senden hoşlanmış olmalı."

"Aman – doktorlar!" dedi Milly. "Ama fazla hoşlanmış olmadığını umuyorum." diye ekledi. Ardından, arkadaşının keskin gözleminden biraz kaçmak istercesine, henüz ortada görünmeyen araba konusunda sabırsızlanıyormuş gibi bakışlarını kaçırarak büyük, bezgin meydana göz gezdirdi. Ama bezginliği oldukça yorgun bir Londra'nın, dansı tamamlanmış, hikâyesi anlatılıp bitmiş, sezonu kapatmış, sıcak bir Londra'nın bezginliğinden ibaret olduğundan, hava bulanık resimlerle birbirine karışan yankılardan oluşmuş gibiydi ve duygulara hitap eden bir izlenim uyandırıyordu – bu izlenim genç kızın sımsıkı kapalı dudaklarından fışkırdı: "Ah bu koskoca dünya ne kadar güzel; herkes, evet herkes!.." Bunları söylerken Kate'in varlığını hatırladı ve Matcham'daki portrelerin karşısında Lord Mark'a göründüğü kadar gözü yaşlı görünmediğini umdu.

Ama Kate onun ne demek istediğini anladı. "Herkes çok mu iyi davranmak istiyor?"

"Hem de çok." dedi Milly minnetle.

"Merak etme," dedi Kate gülerek, "arkandayız! Peki artık Mrs. Stringham'ı getirmeyecek misin?"

Milly birkaç saniye düşündükten sonra kesin kararını verdi. "Önce Sir Luke Strett'i bir kere daha görmem lazım."

İki gün sonra bu kararının yerindeliği onaylanacaktı; bununla birlikte, kararlaştırılan saatte seçkin dostunu –seçkinliği bu iki günde gözünde iyice artmıştı– ikinci kez ziyaret ettiğinde, Milly'ye ilk sorduğu soru, kendisine birinin refakat edip etmediği oldu. Milly bunun üzerine ona doğrudan her şeyi anlattı; artık ilk ziyaretindeki çekingenliğini üstünden tamamen atmıştı, hatta yersiz bir gevezeliğe eğilimliydi –öyle olabileceğini hissediyordu– ve ayrıca doktorun belki de yalnız gelmemiş olmasını tercih etmesinden dolayı herhangi bir korku duymadığının da farkındaydı. Sanki aradan geçen kırk sekiz saat içinde onunla tanışıklığı bir şekilde artmış, özellikle Sir Luke Strett'in bilgisine esrarengiz eklenmeler yapılmıştı. Daha önce ancak on dakika görüşmüşlerdi, ama bu on dakikada yaratılan harika ilişki ilerlemeye hazır bekliyordu; bunun kaynağı hekimin mesleki samimiyetinden, doktor-hasta ilişkisinden ibaret değildi, öylesi Milly'nin hoşuna gitmezdi; daha

ziyade, Milly'yle ilgili araştırmalar yapmış, soruşturup bilgi edinmiş gibi sakin ve dostane bir edası vardı. Elbette soruşturmuş ya da soruşturmak istemiş olamazdı; bilgi alabileceği kimse yoktu ve zaten buna ihtiyaç da duymamıştı; sırf dehasıyla öğrenmişti – Milly'ye sorulursa resmen her şeyi öğrenmişti. Milly bunun –hakkında her şeyin öğrenilmesinin– kendisini rahatsız etmek şöyle dursun, aksine aslında geliş sebebinin bu olduğunu ve en azından şimdilik kendisine sağlam bir dayanak oluşturduğunu fark ediyordu. Esasen işin başından beri hiçbir sağlam dayanağı bulunmadığının hiç bu kadar farkında olmamıştı. Sağlamlığın, bu hoş koşullarda bir şekilde ölmeye mahkûm olduğunu öğrenmesinden kaynaklanması tuhaf olurdu elbette, ama her şeyden çok, o ana kadar destekten ne kadar yoksun olduğunu kanıtlayacaktı. Eğer şimdi hayal kırıklığına uğratılma süreciyle –belki kendisini bekleyen buydu– desteklenecekse, bu da Milly'nin kısa, garip hayat hikâyesinin kanıtı olacaktı. O belirsiz sarsalanma duygusu bir süreç bile sayılmazdı; o anda hayatın teraziye vurulmasını izlemek üzere orada oturuşunun düzenli hayatın zevkine doğru ilk attığı adımı temsil ettiği de gülünç biçimde doğruydu. Milly'nin romantik yorumu buydu: Hayatı, özellikle bu ikinci ziyaret sayesinde teraziye vuruluyordu gerçekten; kurulan ilişkinin en güzel yanı da bu müthiş, ciddi, büyüleyici adamın romantizmi daha ilk anda anlaması ve aynı ölçüde hesaba katmasıydı belki. Milly'nin tek şüphesi, tek korkusu, biraz romantik oluşundan yararlanarak ona her anlamda romantik biri olarak muamele etmesiydi. Onunla ilişkisindeki tehlike buydu kuşkusuz; her neyse, zamanla anlayacaktı, bu arada tehlikeler giderek siliniyordu.

Birkaç dakikanın sonunda bulundukları mekânın kendisi; güzel, eski konağın iç kısmında, yerleşiminden ötürü sessiz, yılların şöhretiyle biraz solmuş, yaz ortasında bile neredeyse kasvetli, konforlu, "gösterişli" odanın kendisi bile Milly'nin gözünde alışkanlık ve kullanışlılığı temsil etmeye başlamış, adeta vaatler ve belirginliklerle etrafında sağlam duvarlar örmüştü. O, dünyayı görmek için yola çıkmıştı; demek dünyanın ışığı bu, bir Londra evinin iç tarafındaki yoğun loşluk, dünyanın duvarları bunlar, perdeleri ve halıları bunlar olacaktı. İri, tunç duvar saatine, geçmişte minnet göstergesi olarak sunulmuş, göze batan şömine üstü süslerine aşina olacaktı; dekorun geri kalanını oluşturan ve aynı zamanda mekâna insani bir sıcaklık katan imzalı, çerçeveli, camlı ünlü çağdaşların fotoğrafları, gravürleri arasına katılacaktı; gergin duraksamalarla, beklemelerle dolu kıpırtısız

dinleyişin yıllar boyunca hep koruduğu tertemiz, yalın, el değmemiş onca gerçeği düşünürken, bir yandan da kendisinin ileride minnet göstergesi olarak ne sunmaya karar vereceğini merak ediyordu. En azından adaleli tunç Victoria dönemi heykellerinden daha güzel bir hediye verirdi. Bu düşünceleri, Sir Luke Strett'in daha şimdiden kendisiyle ilgili bildiğini hissettiği şeylere iyi bir örnekti: Çok daha acil onca konu varken kendini gizlice romantik hayallere kaptırmıştı. Ondan gizlediği, aslında hiçbirinin dile getirilmesi gerekmeyen sırlara ilişkin daha fazla bir şey söylemeye gerek yok. Sir Luke Strett dışında herhangi biri karşısında, yolculuğundan kısa süre önce tanıştığı sevgili dostu olmasa, şu andaki başvurusunda sunabileceği, saygınlığına referans olarak gösterebileceği hiçbir bağlantısı olmayacağı Milly için kesinlikle gizleyeceği bir sır olurdu. Ama Sir Luke Strett'in bunu da, aziz dostunu haberdar etmediğini de bilmesi umurunda değildi. Dostunu oyuna getirip atlatarak tek başına gelmişti; alışverişi, bir kaprisi, tam adını koyamadığı bir şeyi bahane etmişti – bir kereliğine olsun sokaklarda tek başına dolaşmak. Tek başınayken sokaklar onun için yepyeni bir şeydi – daha önce hep sokakta bir arkadaş ya da hizmetçiyle bulunmuştu, ayrıca söyleyeceği herhangi bir şeyi bütün çıplaklığıyla göğüsleyebileceğinden emin olabilirdi. Milly'nin cesaretini böyle ifade etmesi Sir Luke Strett'i biraz eğlendirdi, ama onu kaba bir şekilde yatıştırmadan belli etti bunu. Bununla birlikte dostunu tanımak istiyordu. Çarşamba günü geldiğinde yanında bir hanım yok muydu?

"Evet, o başka biri. Seyahat arkadaşım değil. Ona söyledim."

Bu kez eğlendiği açıktı ve bu da –en büyüleyici yanı olan– Milly'ye bol bol zaman tanıdığı izlenimini pekiştiriyordu. "Neyi söylediniz?"

"Sizi gizlice ziyaret ettiğimi." dedi Milly.

"Peki o kaç kişiye söyleyecek?"

"Aa, o bana sadık. Kimseye söylemez."

"Madem sadık, bir dostunuz daha var sayılmaz mı?"

Cevaplaması zor bir soru değildi, ama Sir Luke Strett'in kısmen daha sıcak bir ortam yaratmak için de olsa onunla ilgili görüşünü geliştirmek isteyeceğinin bilincinde olan Milly yine de biraz düşünmek zorunda kaldı. Ne var ki sıcak bir ortamın işe yaramayacağını Sir Luke Strett kabul

etmeliydi – ve ne kadar erken olursa o kadar iyiydi; Milly bir an bu tür bir sıcaklık konusunda uzmanca denebilecek bir kararlılık hissetti. Milly Theale açısından ortam, durumun niteliği gereği daima ürpertici bir serinliği korumaya mahkûmdu. Ona başka bir şey söyleyemese de bunu kesinlikle söyleyebilirdi; özetle, o anda bunun işleri önemli ölçüde basitleştireceğini anlıyordu. "Evet, bir dostum daha var, ama hepsini toplasanız da fark etmiyor – başka nasıl ifade edebileceğimi bilemiyorum. Yani insan gerçekten yalnız olduğunda demek istiyorum. Onlarınki gibi bir iyi kalplilikle daha önce karşılaşmadım." Milly bir an sözlerine ara verince Sir Luke Strett bekledi – bir kez daha, Milly'nin konuşmasına izin vermek, neredeyse onu konuşturmak için birtakım nedenleri varmış gibi bekliyordu. Milly'nin istediği ise, üçüncü kez ortalık yerde ağlamak değildi. Gerçekten de böyle bir iyi kalplilikle karşılaşmamıştı ve hakkını vermek istiyordu, ama ne dediğini biliyordu ve o anda söylemek istediği şeyde ısrar etmek adaletsizlik olmayacaktı. "Ne var ki insanın durumu neyse odur. Konu *beni* ilgilendiriyor. Gerisi çok hoş ve faydasız. Aslında kimse bana yardım edemez. İşte bu yüzden bugün yalnız geldim. Geçen sefer benimle gelen Miss Croy'un ısrarına rağmen yalnız olmak istiyorum. Siz bana yardım edebilirseniz ne âlâ – elbette biraz ben de kendime yardım edebilirsem. Bunun dışında –ikimizin elimizden geleni yapmamız dışında– beni olduğum gibi görmenizi tercih ediyorum. Evet, tercih ediyorum – abartmıyorum. İşin başında en kötü olanı göstermek gerekmez mi? Böylece daha sonra her şey daha iyi görünür. Aslında ileride ne olursa olsun, hiç kimse açısından gerçekten önemli bir fark yaratmayacak. Dolayısıyla bu şekilde, karşınızda kendimi tam olduğum gibi hissediyorum ve –eğer ilginizi çekiyorsa– bu bana kesinlikle moral veriyor."

İlgisini çekme konusuna, Sir Luke Strett'in tavrı ona her türlü fırsatı tanıdığı ve uyandırdığı izlenim aşikâr olduğu için değinmişti. Bu izlenim Milly açısından hem tuhaf hem de derindi, onu doğrudan etkiledi. Sir Luke Strett'in görece uzak, Milly'nin ifadesiyle dışarıdaki şeylerin kendisini incelikle etkilemesine içten içe izin verdiğini –istemeden de olsa– gösteriyordu; Milly'yle hastalığından başka konular açısından da ilgilendiğini gösteriyordu. Milly bu ilgiyi en üst düzeydeki bilimsel bir zihinde –ki Sir Luke Strett en üstün ve muhteşem bir örnekti– doğal kabul ediyordu, çünkü aksi takdirde ilgi mevcut olmazdı elbette; ancak aynı zamanda, bir bakıma onunla özdeşleşme iddiası taşısa da, bu ilgiyi

kendisine doğrudan bir yaklaşım olarak da görebilirdi. En büyük hekimler için bile, bir hastanın yapısı ve hastalığı dışındaki özelliklerini öğrenme isteği, hastanın uğrayacağı çöküntüyü yumuşatma arzusunun şu veya bu şeklinden başka bir şey olamazdı. Durum bu olunca, sebebinin de ancak acıma olabileceği çok aşikârdı; acıma her şeyi ifşa eden çehresini Fransız devriminde kazığa geçirilmiş, pencerenin önünde sallanan bir kafa misali gösterdiğinde ise, hastanın durumunun kötü olduğundan başka sonuç çıkarılabilir miydi? Sir Luke Strett artık ne söylerse söylesin, Milly penceredeki kafayı görmüştü bir kez, hatta o andan itibaren her şeyi söylemesini istiyordu. Ayrıca söyleyeceğini rahatça söyleyebilirdi, çünkü Milly'nin tahminlerinin hiçbirine –*onun* tahminleri olduğu için– önem vermesi gerekmiyordu. Son olarak da, eğer amacı Milly'yi konuşturmaksa, konuşuyordu işte; söylediklerinden çıkarabileceği tek sonuç, genç kızın korkmadığıydı. Milly'ye yapabileceği en büyük iyilik, korkmadığına inandığını ona göstermesiydi; o anda Milly bu çabasını –Sir Luke Strett'i yanıltmama çabasını– kendisinin de onunla aynı ayarda olduğunu ima eden iddialı bir ipucu olarak görüyordu. Aslında yanıltılabileceği yolunda gözü pek bir fikir atmış oluyordu ortaya; gerçekten de aralarında birkaç saniyelik bir işaretleşme oldu; sadece bakışlarıyla, konumları konusunda anlaştılar. Bu bakışma eski, kahverengi gerçek tapınağında bir an parladı; ardından, Milly Sir Luke Strett'in nüfuzu altına girdi; tamamı doktorun iyi yürekli, ölçülü gülümsemesiyle noktalandı. İyi yürekliliği ölçülülüğüyle birleştiğinde harikaydı, ama parlaklık –keskin çeliğin parlaklığı bile– işin öteki yanıyla ilgiliydi ve şu veya bu şekilde devreye girecekti. "Yani hiçbir akrabanız olmadığını mı söylemek istiyorsunuz?" diye sordu Sir Luke Strett. "Anne babanız, kardeşiniz, hatta bir kuzen ya da teyze?"

Milly röportaj yapılan bir kahraman ya da panayırda sergilenen bir hilkat garibesi kadar doğal bir alışkanlıkla başını iki yana salladı. "Hiç kimsem yok..." Ama oraya katiyen bu konuda sızlanmaya gitmemişti. "Ben bir kazazedeyim – genel bir kazadan sağ çıkan tek kişi. Gördüğünüz gibi," diye ekledi, "bunun da hesaba katılması gerekir – diğer herkesin gitmiş olduğunun. On yaşımdayken, annem ve babamla birlikte altı kişiydik. Geriye bir tek ben kaldım. Ama hepsi farklı nedenlerden öldüler." diye devam etti, yanlış anlaşılmaya yol açmamak için. "Yine de durum bu. Ve daha önce de söylediğim gibi, Amerikalıyım. Bunun daha kötü biri olmama

yol açtığını söylemek istemiyorum. Ama siz zaten nasıl biri olmama yol açtığını anlarsınız."

"Evet..." Sir Luke Strett neredeyse eğleniyor gibiydi. "Neye yol açtığını gayet iyi biliyorum. Her şeyden önce eşsiz biri olmanıza."

Milly tekrar sosyete karşısındaymışçasına iç geçirdi, ama minnet duydu. "İşte, sizlerin yorumu bu!"

"Yo hayır, 'bizler'in değil katiyen! Sadece benim – ama sonuna kadar. Sayısız Amerikalı dostum vardır, aslında yorum onlardan kaynaklanıyor; onlarla birlikteliğin eşsiz bir zevk olduğu da bir gerçek. Bu da sizi birçok kişiyle aynı safa sokuyor – buna tam yalnızlık diyemeyiz." Sonra konuşmaya devam etti: "Mükemmel bir maneviyatınız olduğundan eminim, ama gereğinden fazla yükü omuzlamaya çalışmayın." Bir an ara verdikten sonra açıkladı: "Genç yaşınızda güçlüklerle karşılaşmışsınız, ama hayatın güçlüklerden ibaret olacağını düşünmemelisiniz. Sizin de mutlu olmaya hakkınız var. Bunun için kararlı olmanız lazım. Mutluluk karşınıza hangi şekilde çıkarsa çıksın, kabul etmelisiniz."

"Her türlüsünü kabul ederim!" dedi Milly neredeyse neşe içinde. "Aslında bana öyle geliyor ki, her gün yeni bir mutluluğu kabul ediyorum zaten. Şimdi de *bu*!" dedi gülümseyerek.

"Bunda bir sorun yok. Benim sınırsız ilgime güvenebilirsiniz." dedi büyük hekim. "Ama ne de olsa ben elli unsurdan sadece biriyim. Daha birçok kişiyi toplamamız gerekir. Kimin bilip bilmediğine aldırmayın. Yani ikimizin dost olduğunu bilmelerinden söz ediyorum."

"Ha, demek biriyle görüşmek istiyorsunuz!" diye haykırdı Milly. "Beni seven biriyle temas kurmak istiyorsunuz." Ne var ki Sir Luke Strett bu doğallığını daha önce başka Amerikalı gençlerde de karşılaştığı bir tavır olduğunu, hatta teklifsizliklerini yadırgamadığını belli edecek şekilde karşılayınca, Milly özgürlüğünün bu suskunlukla anlamsızlaştığını hissederek derhal söyleyecek mantıklı bir şeyler düşünmeye çalıştı. En mantıklısı özgürlüğün kendisi hakkında konuşmaktı, tam anlamıyla özgür olduğunu söyledi. "Elbette kendi başına büyük bir nimet; lütfen bunu bilmediğimi düşünmeyin. Canım ne isterse onu yapmakta özgürüm – aklıma ne gelirse. Sormam gereken hiç kimse yok – beni durdurabilecek

kimse yok. Kendimi kaybedinceye kadar oradan oraya savrulabilirim. Belki salt eğlenceden oluşan bir durum değil, ama birçok insanın bu deneyimi yaşamak isteyeceğini biliyorum." Sir Luke Strett bir soru soracak gibi oldu, ama vazgeçip Milly'nin sözünü kesmedi; Milly de duraksamadan devam etti, çünkü söylediklerinden, sınırsız mali imkânlara sahip olduğunu doktorun anladığını fark etmişti. Ona böylelikle bilgi vermiş oluyordu; daha sonra bu tatsız konuda aralarında başka hiçbir konuşma geçmedi. Bununla birlikte, doktorun değerlendirmesinde, en azından eğlenmesinde –yani duygularında, çünkü duygudan kesinlikle yoksun değildi– bunun önemli bir rol oynadığını da biliyordu. Sir Luke Strett'in gözünde Milly'nin tek tek küçük parçaları şimdi çocukluğundaki kaleydoskoplarda küçük cam parçalarının birleştiği gibi birleşmişti. "Yani eğer benim akla gelebilecek herhangi bir şeyi yapmamın faydası olacaksa!.."

"Akla gelebilecek her şeyi yaparsınız, öyle mi? Güzel." Sir Luke Strett söylediklerini çok hoş bir tavırla, zarafetle karşıladı, ama bu önemli soruyu muvakkaten ele almak için bile zamana gerek vardı – o anda birkaç dakika gerekliydi. Milly'nin her şeyi yapmaya hazır olması bir ölçüde avantaj sayılırdı, ama herhangi bir şey yapma gerekliliği de oldukça ve hoş biçimde belirsiz görünüyordu. Sonuçta şimdilik ikisi de Milly'yi neredeyse nezaket adına keyfi aşırılıklara hazırmış gibi kabul ediyorlardı; dolayısıyla sayısız sorgulama, muayene, inceleme, doktorun çıkarımlarının not edilmesi, Milly'ninkilerin ihmal edilmesi belirsizliği bozamayınca, kendilerini sebatla ama nafile Kuzey Kutbu'na gidip dönmüş gibi görmeleri –en azından bizim onları öyle görmemiz– mümkündü. Milly talimat aldığı takdirde Kuzey Kutbu'na gitmeye hazırdı; dostunun her türlü talimattan kaçınmasının hayal kırıklığı yaratan bir düşüş olmasının sebebi de buydu kuşkusuz. "Hayır," diye üzerine basa basa tekrar ediyordu, "şimdilik herhangi bir şey yapmanızı istemiyorum, sadece size açıklayacağım bir iki ilacı alacaksınız ve birkaç gün sonra sizi evinizde ziyaret etmeme izin vereceksiniz."

Milly ilk anda havalara uçtu. "O zaman Mrs. Stringham'ı göreceksiniz." Ama artık hiç aldırmıyordu.

"Eh, Mrs. Stringham'dan korkacak değilim." Milly bir kez daha sorunca o da bir kez daha tekrarladı: "Kesinlikle hayır, sizi hiçbir yere 'göndermiyorum'. İngiltere'de olmanızın hiçbir mahzuru yok – hoşunuza giden, rahat, düzgün herhangi bir yerde olabilirsiniz. Canınızın istediğini

yapabileceğinizi söylüyordunuz. Lütfen bunu yapın. Bir tek şey var: Sizi bir kez daha gördükten sonra hemen Londra dışına çıkmanız gerek elbette."

"Öyleyse tekrar Avrupa'ya gidebilir miyim?"

"Avrupa'ya elbette gidin. Gidin Avrupa'ya."

"Ama o zaman beni görmeye nasıl devam edeceksiniz? Ama belki de," diye ekledi hemen, "beni görmeye devam etmek istemeyeceksiniz."

Sir Luke Strett her şeyi düşünmüştü, gerçekten her şeyi düşünmüştü. "Ben sizi takip ederim, gerçi kastettiğiniz beni görmeye devam etmenizi gerekli bulmamamsa..."

"Evet?" diye sordu Milly.

Bir tek o anda biraz tökezlemiş gibi geldi Milly'ye. "Siz görebileceğiniz her şeyi görün. Asıl mesele bu. Hiçbir şeyi dert edinmeyin. En azından bir derdiniz yok. Çok önemli ve az bulunur bir şans."

Milly ayağa kalkmıştı, Sir Luke Strett hem bir reçete göndereceğini, hem de yakında ziyaretinin tarihini bildireceğini söylemiş, böylelikle gidebileceğini belirtmişti. Ne var ki Milly'nin aklına takılan bir iki nokta gitmesine engel oluyordu. "İngiltere'ye de dönebilir miyim?"

"Elbette! Ne zaman isterseniz. Ama geldiğinizde mutlaka derhal bana haber verin."

"Zaten çok fazla gidip gelmeyeceğim." dedi Milly.

"Bizim yanımızda kalacaksanız, çok daha iyi."

Sir Luke Strett'in sabırsızlığını kontrol altında tutması Milly'yi etkiledi ve o kadar takdir etti ki, daha fazlasını isteme arzusuna karşı koyamadı. "Yani deli olduğumu düşünmüyorsunuz, öyle mi?"

"Belki de bütün sorun budur." dedi Sir Luke Strett gülümseyerek.

Milly ona bir süre baktı. "Hayır, öylesi gerçek olamayacak kadar güzel olurdu. Peki, acı çekecek miyim?"

"Hayır, hiç."

"Ve buna rağmen yaşayacak mıyım?"

"Küçük hanım," dedi seçkin dostu, "benim sizi ikna etmeye çalıştığım şey de tam olarak 'yaşama' zahmetini göze almanız değil mi?"

IV

Milly bu son sözlerden o kadar etkilendi ki, oradan uzaklaştığında –büyük meydanda bu kez tek başınaydı– sözler sanki anında gerçeğe uyarlanmış, karşısında uzanıyor gibiydi. Onu harekete geçiren kesinlikle bu etkiydi, bir heyecandı; mekânda bir dürtüyle ilerliyor gibiydi – basit ve dolaysız, her şeyden önemlisi, kolayca uygulanabilir bir dürtü. Havalanmıştı adeta, şimdi niçin tek başına gelmek istediğini biliyordu. Dünyada hiç kimse onun durumunu yeterince benimseyemezdi; hiçbir yakınlık, birinin yanında uyum içinde yürümesini sağlayamazdı. O ilk coşku anlarında, ona ancak genelde insan soyu, dört bir yanını çevreleyen, ama tarafsızlıklarıyla onu teşvik eden insanlar eşlik edebilirdi; tek mekânı da, o anda, orada, Londra'nın muazzam griliği olmalıydı. Muazzam grilik nasılsa ansızın içinde rahat ettiği ortam olmuştu; muazzam grilik seçkin dostunun şimdilik dünyasına sunduğu şeydi, onun deyişiyle "yaşama"nın, kendi seçimiyle, kendi iradesiyle yaşamanın kaçınılmaz olarak büründüğü şu anki çehresiydi. Dümdüz ilerliyordu, zayıflık hissetmiyordu, güçlüydü; yürüdükçe yalnız olduğuna daha da çok seviniyordu, çünkü hiç kimse –ne Kate Croy, ne de Susan Shepherd– onun süratini paylaşmak istemezdi. Milly son anda eve ya da başka bir yere yürüyerek gidip gidemeyeceğini sormuş, Sir Luke Strett de aşırılığı onu yine eğlendirirmiş gibi, "Şansınız var ki yapı olarak faal bir insansınız – çok güzel bir şey, dolayısıyla tadını çıkarın. Faal olun, delilik etmeden – siz mantıksız bir insan değilsiniz; mümkün olduğunca, içinizden geldiğince faal olun." demişti. Esasen son dürtüyü, bunun yanı sıra bilincinde bir karışım –aynı anda hem kaybettiklerini hem de kendisine sunulanları hissettiren garip bir karışım– yaratan şey bu olmuştu. Gelişigüzel yürürken bu iki kategorinin birbirlerine böylesine denk oluşu ona olağanüstü geliyordu; ona sanki yaşamak kendi elindeymiş gibi davranılmıştı –öyle davranılmamış mıydı?–; öte yandan, ölüm ihtimali aynı ölçüde ortaya çıkmış olmasa böyle davranılmazdı – davranılır mıydı? Eski sıradan güvenlik duygusunun tazeliği, güzelliği kalmamıştı – bu çok açıktı, onu temelli geride bırakmıştı. Ama bunun yerine büyük bir macera, her zamankinden büyük bir sorumlulukla rol oynayabileceği muazzam, belirsiz bir deney ya da mücadele fikrinin güzelliği sunulmuştu. Sanki günlük giyiminin parçası olan bildik bir süsü, tanıdık bir çiçeği, küçük, eski bir mücevheri göğsünden koparıp atmak, onun yerine bir tüfek, bir mızrak, bir

balta gibi –muhtemelen daha çarpıcı bir görünüm yaratan, ama askeri duruşun çabasını gerektiren– garip bir savunma silahını kuşanmak zorunda kalmıştı.

Gerçekten de o silahı omzunda hissediyor, tıpatıp yürüyüşe geçmiş bir asker gibi ilerliyordu – sanki onun katılımı şerefine ilk hücum borusu çalınmış gibi ilerliyordu. Bilmediği sokaklardan, tozlu, çöp dolu yollardan, ağustos güneşinin değmediği sıra sıra binaların önünden geçti; kilometreler boyunca kendini iyi hissetti, tek istediği kaybolmaktı; bazen köşe başlarında durup hangi yönü seçeceğine karar verirken doktorun faal oluşunun tadını çıkarması yolundaki talimatını uyguluyordu. Böyle yeni bir nedeninin olması yeni bir hazdı sanki; seçimini geciktirmeden yapacak, iradesini uygulayacaktı; çevresini bu şekilde bizzat sahiplenmesi iyi bir başlangıçtı ve Susie'nin telaşa kapılması pahasına hareket edişine de gerçekten aldırmıyordu. Susie bir süre sonra, otelde dedikleri gibi "nerelere" kaybolduğunu merak edecekti, ama muhtemelen daha sonra yaşayacağı şaşkınlıkların yanında bu hiç kalacaktı. Milly o anda bile adımlarına şaşkınlığın eşlik ettiğini hissediyordu; insanların gözlerinde kendi görüntüsünün, süratinin yansımasını görür gibiydi. Bazı anlarda kendini belli ki garip görünümlü, koyu renk giyimli, şapkası siyah tüylü, ayakkabıları uyumsuz, fütursuzca etrafı seyreden New Yorklu kızların uğramadığı semtlerde buluyordu; pasaklı çocuklarla, seyyar satıcıların arabalarıyla dolu, varoş olduğunu umduğu ara sokaklarda uyandırdığı meraka bakılırsa, gerçekten de omzunda bir tüfek, savaşa gittiğini bildirmiş olabilirdi. Büründüğü kişiliği abartma korkusu olmasa, aslında macera şartlarına uygun olarak yolunu kesinlikle bilmek istemediği halde ara sıra durup konuşur, yol sorardı. Ne var ki sonunda yolunu kazara buldu; daha önce iki üç kere Kate Croy'la birlikte arabayla ağır ağır çevresinde dolandıkları Regent's Park'a gelmişti. Ama bu kez parkın içlerine daldı, aslolan buydu; aslolan, gösterişli yollardan uzakta, parkın orta yerinde, bakımsız çimenliklerde olmaktı. Banklar, kirli koyunlar buradaydı; top oynayan, haykırışları bunaltıcı havada asılı kalan işsiz güçsüz delikanlılar buradaydı; kendisi gibi endişeli ve yorgun gezginler buradaydı; kuşkusuz onunla aynı konumda yüzlerce kişi buradaydı. Bu konum, bu kasvetli açık mekândaki ortak endişeleri pratik hayat meselesinden başka ne olabilirdi? İstedikleri takdirde yaşayabilirlerdi, yani kendisi gibi onlara da öyle söylenmişti; onları dört bir yanında görüyordu: Banklara oturmuş bu bilgiyi

sindirmeye çalışıyor, tanıdık olmakla birlikte biraz farklı biçimde sunulmuş olan, istedikleri takdirde yaşayabilecekleri yolundaki bildik gerçeği tanıyorlardı. Onlarla paylaştığı onca şey, kendileriyle birlikte oturma arzusu yaratıyordu içinde, o kadar ki, etrafa bakınıp boş bir bank aradı; üstünlük taslayarak ücret ödemek zorunda kalacağı yakınındaki boş iskemleden uzak duruyordu.

Çok geçmeden, düşündüğünden çok daha fazla yorulmuş olduğunu anlayarak her türlü üstünlük duygusundan sıyrıldı. Hem yorgunluğu yüzünden, hem de durumun kendine has büyüsüyle, oyalanıp dinlendi; dünyada onun nerede olduğunu bilen tek bir kul olmaması hiç kuşkusuz büyüleyiciydi. Böyle bir şey hayatında ilk kez oluyordu; daha önce, hayatının her anında nerede olduğunu birileri, herkes bilmişti, öyle ki, ansızın önceki hayatına hayat denemeyeceğini düşündü. Dolayısıyla şu anda yaşadığı şey hayat olabilirdi – seçkin dostu da onun bu hayatı yaşamasını istiyordu görünüşe bakılırsa. Aynı zamanda belki şu anda yaptığı gibi yalnızlığını gözünde büyütmemesini de istediği bir gerçekti; ne var ki bir yandan da onu ilgisini çekecek hiçbir şeyden mahrum etmek istemiyordu. Milly'nin mümkün olduğunca çok alana yönelmesi onun ilgisini çekmişti –Milly'nin vardığı sonuç buydu–; oturduğu yerde düşündükçe, esasen Sir Luke Strett'in onu desteklediğini iyice kavradı. Aynı şeyi kendisi yapsa, sırtlamak diye adlandırırdı – sadece zayıf insanlar sırtlanırdı; düşünüp taşındı, kanıtları bir araya getirdi ve Sir Luke Strett'in ona zayıf bir insan gibi davrandığına hükmetti. Elbette ona zayıf bir insan olarak gitmişti – ama ah, önemli her konuda aslan gibi olduğunu söyleyeceğine dair içinde nasıl da gizli bir umut taşıyordu! Asıl vardığı sonuç, aslında durumuyla ilgili hiçbir nitelemede bulunmadığıydı; bunu yapmaktan ustalıkla sıyrıldığına ikna etti kendini. Ne var ki acaba sonuna kadar bunu sürdürebileceğini mi düşünüyordu? Ancak Milly enine boyuna düşününce bunun haksızlık sayılacağı duygusuna kapıldı. Milly bu olağanüstü süre içinde birçok garip konuyu enine boyuna düşündü, ama yerinden kalkmadan önce meseleleri basitleştirmişti neyse ki. Örneğin en garip şey, düşünülecek olursa, Sir Luke Strett'in bir kapıdan "sıyrılıp" çıkmakla birlikte, belki de bunu bir başka kapıdan harika ve yararlı bir hileyle geri gelmek üzere yaptığını fark etmesiydi. Temeldeki niyetinin, açıkça belli etmese de onun yanında bir dost sıfatıyla bulunmak olabileceği düşüncesi Milly'yi olduğu yerde kıpırtısız oturmaya zorluyordu. Kadınlar

daha fazla samimiyet kuramayacakları beylerin ısrarlı ilgisine karşı koyduklarında hep böyle yapmak istediklerini söylemezler miydi? Kuşkusuz kocaları olamayacak erkekleri bu şekilde konumlandırabileceklerini ciddi olarak düşünüyorlardı. Benzer bir kural uyarınca, genelde doktorların da hastaları olamayacak rahatsız kişiler konusunda aynı çareye başvurduklarını düşünmedi bile; nedense *kendi* doktorunun –her ne kadar sersemlik gibi gelse de– istisnai ölçüde etkilenmiş olduğu kanısındaydı. İşte onu –mahkûmiyetten söz edilebilirse– mahkûm eden ayrıntı buydu: Sir Luke Strett'i kendisinden olayla ilgisiz biçimde hoşlanırken yakalamış olduğuna inanabilmesi. Ona kendisinden hoşlansın diye değil, yargılasın diye gitmişti; bu tıynette bir adamın genelde bu farkı gözetmeyi alışkanlık edinmiş olması gerekirdi. Milly ondan hoşlanabilirdi, ki bariz biçimde hoşlanıyordu – o ayrı bir konuydu; üstelik hoşlanması, kendince aşikâr biçimde yargıyla el ele gidebilirdi. Bununla birlikte, belirttiğimiz gibi sonunda biraz soğuk, ama her şeyi yıkayıp arındıran bir dalga onu kurtarmamış olsa, bütün mesele meşum ve karışık kalacaktı.

Dalga, bütün düşüncelerini tükettiğinde, ansızın çıkageldi. Milly eğer durumu ciddiyse –bununla neyi kastettiğini biliyordu– Sir Luke Strett'in niçin onunla boş yere ne "yapabileceğini" konuştuğunu, öte yandan durumu ağır değilse dostluğa niçin önem verdiğini düşünüyordu. Milly yalnız başına keskin zekâsıyla –Regent's Park'ta yaz mevsiminin en sıcak günlerinde zekâ ne kadar keskin olabilirse– Sir Luke Strett'i köşeye sıkıştırmıştı; ya önem taşıyordu, ki bu durumda hastaydı ya da bir önemi yoktu, yani iyiydi. Sir Luke Strett şu anda önemliymiş gibi davranıyordu – ta ki tersini kanıtlayıncaya kadar. Onun gibi ağır sorumluluklar taşıyan bir insanın, muhtemelen en büyük eğlencesi olan tutarsızlıklarını ancak çok istisnai durumlarda kullanabileceği besbelliydi. Milly'nin cesurca kendini bıraktığı yargıyı kavramasını sağlayan şey, Sir Luke Strett'i tam olarak hangi noktada yakalayabileceği konusundaki öngörüsüydü. Ve bu yargı da duygularını basitleştirmişti. Sir Luke Strett'in onu ayrı bir konuma oturttuğu kesindi – soğukluk bundan kaynaklanıyordu. Milly'nin şeytani bir inceliği olduğunu, şüpheli, şüpheci, mahkûm kişilerin inceliğine sahip olduğunu bilmiyordu – nereden bilebilirdi? Aslında bunu kendince itiraf etmiş, Milly'nin özellikleriyle, tuhaf soyuyla, tuhaf kayıplarıyla, tuhaf kazançlarıyla, tuhaf özgürlüğüyle ve kuşkusuz her şeyden çok tuhaf

davranışlarıyla –Amerikalılara özgü, bayağılaşmadan yakınlığı meşru kılan ve fiiliyata dökülmesine yardımcı olan tuhaf tutumuyla– ilgilenmişti. Bariz şekilde çekinmeden sarf ettiği merhameti bu aşırılıkları değerlendirişiyle örtmüştü, ancak bu merhamet Milly'yi dolaysız biçimde mahrum ediyor, çıplak bırakıyor, teşhir ediyordu. Onu nihai konumuna indirgiyordu; büyük bir kentte gözlerini açıp şaşkınlıkla bakan yoksul –örneğin kira ödemesi gereken– bir kız. Milly'nin ödenecek bir kirası vardı, istikbalinin kirası; bunu nasıl karşılayacağı dışında her şey paramparça olmuştu. Seçkin hekim kuşkusuz bu duyguyu yaratmak istememişti. Ne yapalım, o da yoksul kız gibi evine dönüp ne olacağına bakardı. Her şeye rağmen bir yol bulunabilirdi belki, yoksul kız da böyle düşünse gerekti. Belki de çare daha önce düşünülmüş şeylerde bulunacaktı. Ayağa kalkıp tekrar etrafına, çevreye dağılmış hüzünlü yoldaşlarına bakındı – bazıları o kadar hüzünlüydü ki, yüzüstü çimenlerin üzerine uzanmış, başlarını çevirmiş, görmezden geliyor, toprağa gömülüyorlardı; onlara bakınca meselenin ikisi de umutsuz iki yönünü gördü yine. Yüzeysel anlamda, insanın isterse yaşayabileceği belki daha çarpıcıydı, ama yaşayabilse yaşamak isteyeceği daha cazip, daha anlamlı, kısacası karşı koyulmazdı.

Bundan sonraki bir iki gün, Susie'yi kandırma eylemi ya da hayali onu tahmininden daha çok eğlendirdi; sonunda meselenin seçkin dostuna bir karşı hamle yapma hayali –*bunun* hayal olduğu kesindi– olduğunu anladı. Milly'nin arkadaşıyla temas kurmayı –kurduğu takdirde– Sir Luke Strett'in üstlenmesinin sorumluluğu Milly'nin üzerinden kaldırdığını, aklına geleni yapabileceğini düşünüyordu; ne var ki bu muafiyetin tadına varmaya hazırlandığı anda, bir başka şaşırtıcı, en azından düşündürücü meselenin farkına vardı. Mrs. Stringham'ın kendisini eleştirel bakışlarla inceleyeceğini düşünmüştü – tek başına uzun bir gezintiye çıkmasıyla ilgili yaptığı üstünkörü açıklamanın neredeyse alay edercesine yüzeysel olduğunun farkındaydı. Oysa sevgili dostu onu eleştirmeye o kadar yanaşmadı ki, Milly sonraki bir saat boyunca Kate Croy'un sözüne gerçekten sadık kalıp kalmadığını merak etti doğal olarak. Acaba tamamen iyi niyetle, haklı bir endişeye kapılarak zavallı Susie'ye bir şey mi çıtlatmıştı? Ancak şunu hemen belirtmek gerekir ki, Kate'in kesinlikle söz verdiğini hatırlamasının yanı sıra, Milly açıklamayı genel oluşuyla öne çıkan bir gerçekte buldu. Susie bu kritik anda ona şüphe uyandıracak kadar müsamaha gösteriyorsa, aslında her zaman şüphe uyandıracak kadar –bazen de anlamlı ve istisnai

bir merhametle– müsamaha gösterdiği içindi. Genç kız onun zaman zaman anlaşılmaz, gizemli bir nezaket ve saygı gösterdiğinin bilincindeydi – bu tavırlar, teklifsizliği, rahatlıkla samimiyet kurmayı katiyen kasıtlı olmayan biçimde güçleştiriyordu. Sanki kendini saray adabı kurallarına uymaya zorluyordu – bu nokta genç kahramanımızın doğru bir değerlendirme yapmasında en büyük rolü oynadı. Elle tutulur bir şey olmamakla birlikte, kendisine prenses muamelesi yapmanın arkadaşı için belirgin bir ihtiyaç olduğundan emindi; dolayısıyla, söz konusu sınıfa yapılacak muamele konusunda dostunun aşırı görüşleri varsa, kendisi bu konuda bir şey yapamazdı. Susan tarih okumuştu, Gibbon'ı, Froude'u, Saint-Simon'u okumuştu; bu sınıfın özel imtiyazları konusunda çok bilgisi vardı ve gençliklerinde üzerlerine fazla düşüldüğünü, dejenere, kaçınılmaz biçimde alaycı ve son derece incelikli olduklarını düşündüğüne göre, tam anlamıyla Bizans'a yakışır bir müsamaha eğilimi göstermesi komik sayılırdı. Keşke Bizanslılar gibi olabilseydi! – davranışı içten içe insana bunun özlemini çektirmiyor muydu? Milly onu memnun etmeye çalışıyordu – çünkü şu anda bir Bizanslı olmak Susan'a çok yakışıyordu. Bizanslı soylu hanımlar – Gibbon değinmiş olmalıydı buna– belli ki sırları konusunda sorguya çekilmezlerdi. Ama zavallı Milly ve sırları! Her halükârda Susan, Ravenna'daki bir mozaik kadar ketumdu. Susan, düşünceliliğin tıpkı alaycılık gibi dipsiz bir kuyu olabileceği yolundaki garip düstura dikilmiş porselen bir anıttı. Ayrıca zincirlerinden nihayet kurtulmuş bir püriten!.. Mrs. Stringham'ın, hayalinde hakkını vermeyeceği aç bir kuşak var mıydı?

Kate Croy –akşam yemeğinden az önce– doğrudan otele geldi; üstelik dikkati çekecek şekilde, görünüşe bakılırsa çok hızlı sürülmüş, pencerelerinin altında kazayı, çarpışmayı andıran bir gürültüyle duran bir arabayla. Milly o sırada geniş, süslü, boş oturma odasında yalnız başınaydı; gerçekten de hafiften kafese tıkılmış bir Bizanslı'yı andıran bir edayla, tuhaf, neredeyse tekinsiz biçimde uzun süren, ama hoşuna giden alacakaranlıkta volta atmaktaydı – gürültüyü duyunca açık duran kapıdan otelin ana girişine bakan gösterişli balkona çıktı ve Kate'in arabadan inip arabacıya parasını verirken yukarı bakışını yakaladı. Ziyaretçisi para üstünü beklerken Milly balkondan ona bakıyordu; aralarında sessiz, ama gülümsemeler ve baş sallamalarla, sabah olanlara ilişkin bir diyalog geçti. Kate'in ziyaret sebebi buydu ve ziyaretin tonu Milly açısından arkadaşı yukarı çıkmadan önce, neredeyse kazara bu şekilde belirlendi. Ne var ki

onun için belirlenen bir şey daha vardı: Karşısındaki görüntü, sabırsızlığın, işaretleşmesindeki özgürlüğün iyice güzelleştirdiği harikulade genç kadın, bir kez daha, önüne geçilemeyecek şekilde bir başkasının görüşünün özel mülkiyetindeydi; kısacası bu özgürlük, Mr. Densher'a sergilediği özgürlüktü. Ona da tıpatıp böyle bakıyordu ve Milly'yi büyüleyen tam da buydu; adeta o uzaktaki kişinin gözleriyle bakarmış gibi tuhaf bir duygu. Bu tuhaf duygu her zamanki gibi elli saniyeden fazla sürmedi, ama bu süre içinde bir etki yarattı. Hatta birden fazla etki yarattı, bunları sırasıyla ele alacağız. İlk etki, genç kahramanımızın, bir kızın bir erkeğe bu şekilde bakışının bir anlam taşımadığını söylemenin abes olacağını kavramasıydı; ikincisiyse, Kate odaya gelinceye kadar, Milly'nin zihninde kendisi açısından taşıdığı başlıca anlamın açıklık kazanmış olmasıydı.

Bu etki anında –Kate'in içten, "Ee, ne oldu?" sorusuna Milly'nin doğrudan verdiği cevapta– kendini gösterdi. Soru Kate'in sabahki randevu hakkında, büyük doktorun son bilgeliği hakkında bilgi edinme hevesini sergiliyordu elbette ve kuşkusuz Milly'de, kolaylıkla verilemeyecek bir haber konusunda neşeli bir sorunun dertli kimselerde yarattığı etkiyi yarattı hafiften. Bir anda karar vermesine tam olarak neyin yol açtığını sorsalar söyleyemezdi; belki gerçeğe en yakın açıklama, arkadaşının ne çok şeyi normal kabul ettiğini olanca açıklığıyla algılamasıydı. Bu serbestiyetle kendisinin saatlerdir içinden çıkmaya çalıştığı ihtimaller labirenti arasındaki tezat, o an için dostça bir tavrın bile hafifletemediği bir kabalığa büründü kısacası; aslında anlatılacak kesinlikle hiçbir şey olmadığını kendi kendine de itiraf etmesine yardımcı oldu. Elbette bunun dışında bir şey daha vardı: O özel şartlarda daha da bulanık bir etki. Kate yukarı çıkıncaya kadar, genç ev sahibesini incelikle düşündüren ve işaretlerinden biri, hiçbir zaman uzun sürmemesi olan görünümünden *–o* görünümden– sıyrılmıştı; bununla birlikte, karşısında o kadar taptaze ve güçlü, bir kez daha o herkesten farklı "alımlı genç kız", Milly'nin ilk andaki minnet dolu değerlendirmesiyle "alımlı genç kız" olarak duruyordu ki, şu anda onu bir şikâyetle karşılamak, bir bakıma teslim olmak, itiraf etmek anlamına gelecekti. *O* hayatı boyunca hastalanmayacaktı; en büyük hekim bile onunla en kötü ihtimalle birkaç dakikadan fazla ilgilenmeyecekti; bu dokunulmazlığıyla arkadaşının ölüme yakınlığını iyice vurguluyordu sanki. Bütün bunlar Milly'nin içinde yer etti, ama yol açtığı titreşim ve yarattığı kargaşa bizim aktardığımızdan daha kısa sürmüştü. Milly'nin cevabı neredeyse kendisi farkında olmadan ağzından

çıkmıştı; sahtekârlık bilinci taşımayan, sadece hep duyduğu, okuduğu ve tıbbi danışmanının temeldeki dayanağı olarak gösterdiği meşhur "iradenin" adeta ansızın alevlenmesiyle verilen güzel bir cevaptı. "Her şey yolunda. Harika bir insan."

Kate harikuladeydi; bu konuda şüphesi kalmış olsa, Mrs. Stringham'a tek kelime bile söylemediği o anda Milly için kesinleşirdi: "Yani saçmalamış mısın?"

"Saçmalamışım." Söylenmesi kolay bir kelimeydi, ama genç kahramanımız açısından etkisi, söyler söylemez kendini emniyete almış olduğunu hissetmesiydi.

Kate gerçekten kulak kesilmişti. "Hiçbir şeyin yok muymuş?"

"Merak edilecek hiçbir şey yok. Biraz takip edilmem gerekecek, ama zor bir şey, hatta can sıkıcı bir şey yapmam gerekmiyor. İstediğimi yapabilirmişim." Milly için olayı bu şekilde ifade etmesinin her şeyi yerli yerine oturtması harikaydı.

Ama daha söyledikleri etkisini tam olarak gösteremeden Kate onu kucaklamış, öpmüş, tebrik etmişti. "Canım benim, çok tatlısın! Ne kadar güzel! Ama ben emindim zaten." Sonra haberin güzelliğini tam olarak kavradı. "Ne istersen yapabilirsin, öyle mi?"

"Evet. Çok hoş değil mi?"

"Ah, seni *yapmazken* yakalarsam!.." dedi Kate neşe içinde. "Peki ne yapacaksın?"

"Şimdilik sadece tadını çıkaracağım." Milly ışıl ışıldı. "Bu dertten kurtulmanın tadını çıkaracağım."

"Yani iyi olduğunu böyle çabucak öğrenmenin mi?"

Sanki doğru cevabı Kate hazır sunmuştu. "İyi olduğumu böyle çabucak öğrenmemin."

"Ama tabii hiç kimse şu sıralar Londra'da kalacak kadar iyi değildir. Senden bunu istiyor olamaz." dedi Kate.

"Neyse ki hayır – dolaşacağım. Bir yerlere gideceğim."

"Ama o feci 'hava tebdillerine' – Engadin, Riviera gibi sıkıcı yerlere değil umarım?"

"Hayır, dediğim gibi canımın istediği yere. Zevk için gideceğim."

"Seni yaramaz!" diye haykırdı Kate, kendine özgü teklifsizlikle. "Ne tür bir zevk bu?"

"En büyük zevk." dedi Milly gülümseyerek.

Arkadaşı bunu aynı soylulukla karşıladı. "Neymiş en büyük zevk?"

"Öğrenmek için karşımıza bir fırsat çıktı işte. Bana yardım etmelisin."

"Seni ilk gördüğüm andan beri yardım etmekten başka ne istedim ki?" diye sordu Kate. Ama şaşırmıştı. "Ama bu ne biçim söz? Senin gibi her bakımdan şanslı bir insanın ne gibi bir yardıma ihtiyacı olabilir?"

V

Milly sonunda gerçekten de buna bir cevap bulamadı; şimdilik varabildiği tek nokta, ziyaretçisinin gelişiyle garip biçimde damgalanmış olan noktaydı, onun gıpta edilecek kadar kuvvetli oluşuydu. O akşamdan itibaren geriye kalan her saatinde bunun için çabaladı; saatlerin artık sayılı oluşu işini kolaylaştırıyordu belki de. Aslında tek beklediği, Sir Luke Strett'in vaat ettiği ziyaretiydi; bu ziyareti nasıl ele alacağı konusunda ise kararını vermişti. Sir Luke Strett Susie'yle temas kurmak istediğine göre, karşısına hiçbir engel çıkarmayacaktı, bakalım ne düşünecekti o zaman. İkisinin arasındaki ilişkiyi onlar ikisi halletsindi; bunun kendi omuzlarından kaldıracağı yükü istedikleri gibi kullanabilirlerdi. Seçkin dostu Susan Shepherd'ı daha da yüce bir idealle alevlendirmek istiyorsa, sonuçta en kötü ihtimalle Susan'ı emrine amade bulacaktı. Kısacası ilgili ikilinin örgütlemesi gerekecek şey sadakatse eğer, kendisi bunu önüne sunulmuş hazır bir yemek gibi tüketmeye hazırdı. Sir Luke Strett "iştah"tan bahsetmişti; Milly bu konudaki cevabının muğlak olduğu kanısındaydı. Ama şimdi anlıyordu ki, sadakat açısından iştahı sonsuzdu. Açgözlü, obur, doymak bilmez – kuşkusuz kendisine uygun sıfatlar bunlardı; her halükârda duygudaşlığın sonuçlarına peşinen teslim olmuştu. Tek başına yaptığı gezintinin ertesi günü Londra'daki son üç dört gününden biriydi; o günün akşamı ise dış ilişkiler açısından son akşam sayılırdı. Bu arada herkes bir yerlere dağılmıştı; daha önce ısrarla ziyaretlerde bulunan, kartvizitlerini bırakan, kendilerini içtenlikle davet eden kişilerin çoğu daha sonra kayıplara karışmışlardı; bunların bazıları Mrs. Lowder'ın yakın çevresinden kimselerdi, bazıları da Lord Mark'ın – kahramanlarımız artık iki grubu birbirinden ayırabiliyorlardı. Böylece genel faaliyet düzeyi belirgin biçimde düşmüştü, ilgilenmeleri gereken olaylar özel ve az sayıdaydı. Milly için bunlardan biri, hekimin sözünü ettiğimiz ziyaretiydi; bu arada ondan bu ziyaretle ilgili bir not almıştı; diğer tek önemli olaysa, Mrs. Lowder ve Kate'le –çok kısa bir süre için– vedalaşmaktı. Teyze ve yeğen ikisiyle birlikte baş başa, samimi ve rahat –daha sonra Maud Teyze'nin dediğine göre boy göstermeleri gereken, abes derecede geç bir saatte başlayacak bir davete hep birlikte gitmeleri meselesinin izin verdiği ölçüde rahat– bir akşam yemeği yiyeceklerdi. Sir Luke Strett bu davetin ertesi günü, sabah gelecekti; Milly bu sorunla ilgili bir plan hazırlamıştı kafasında.

Sıcak ve bunaltıcı bir geceydi; dört hanım kendi özel randevuları için otelde bir araya geldiklerinde saat zaten yeterince geçti; üst kat balkonlarının kapıları hâlâ açıktı; pembe abajurların ardında –bir hastanın başını beklerken yakılan mumları çağrıştıran– mumların alevi yaz ortasının ölgün havasında kıpırtısızdı. Aralarında o gece tercihini her zamankinden daha belirgin biçimde dile getiren Milly'nin, onu karşılamaya can atsa da sosyetede boy göstermeye kendini mecbur hissetmemesini kararlaştırdılar; Mrs. Lowder ve Mrs. Stringham bu çileye birlikte katlanacak, Kate Croy ise Milly'yle birlikte onların dönüşünü bekleyecekti. Susan Shepherd'ı göndermek Milly için daima bir zevkti; onun gidişini gönül rahatlığıyla seyrediyor, insanları onun üstüne yıkmaktan hoşlanıyordu; o gece arabaya doğru ilerlerken uysal sırtını –tıpkı çekilen bir dalga gibi– açıkta bırakan, her zamankinden cesur dekoltesini fark etti. Ayrıca davete yeni Amerikalı kızın kendisi yerine tuhaf arkadaşını götürmek Maud Teyze'nin idealindeki durum sayılmamakla birlikte, –örneğin o gece yaptığı gibi– olumlu bir tavırla bu küçük avantajdan olabildiğince yararlanması, yüce gönüllüğüne iyi bir örnekti. Üstelik bunu boş hayallere kapılmadan, rahatça, neşeyle yapıyordu; açıkçası –zavallı Susie'ye de itiraf ettiği gibi– gerçekten iyi huylu olduğu için yapıyordu. Mrs. Stringham kendi ışıltısının ödünç alınmış sefil bir parıltı olduğunu, sadece neyse ki var olan bir bağlantı sıfatıyla değer taşıdığını belirttiğinde, Maud Teyze aynı fikirde olduğunu belirten, "Ne yapalım şekerim, hiç yoktan iyisin." yorumunu yapacak kadar ileri gitti. Ayrıca o gece Milly, Maud Teyze'nin aklında özel bir şey olduğunu öğrendi. Mrs. Stringham yola çıkmadan önce şalını ya da bir başka aksesuvarını almaya gitmiş, Kate ise sanki onların gitmesini sabırsızlıkla beklermişçesine balkona çıkarak gözden kaybolmuştu, oysa Londra semasının solgun yıldızlarıyla sokağın ilerisinde, köşedeki küçük biracının daha çiğ parıltısından ve önünde duran faytonun bezgin atından başka görülecek bir şey yoktu. Mrs. Lowder bu andan yararlandı; Milly konuşmasının bir amaca yönelik olduğunu derhal anladı.

"Sevgili Susan Amerika'da Mr. Densher'la görüştüğünü söyledi – dikkatini çekmiş olabileceği gibi daha önce sana bu konuda hiçbir şey sormadım. Ama onunla ilgili olarak bana bir iyilik yapar mısın?" Güzel sesini alçaltmıştı, ama her zamanki cerbezesiyle, tok bir tonda konuşuyordu; Milly ilk andaki keskin şaşkınlığın ardından ne isteyeceğini daha sözlerini bitirmeden tahmin edebildi. "Münasip bulacağın biçimde

beyefendiden *ona* söz ederek dönüp dönmediğini öğrenebilir misin?" dedi pencereyi işaret ederek.

Bu sözler üzerine birçok şey Milly'nin zihninde yerine oturdu; daha sonra düşündüğünde, aynı anda hepsinin birden bilincinde olabilmesine şaşırdı. Yine de hepsi adına kararlılıkla gülümsedi. "Ama 'öğrenmenin' benim için önemli olduğundan emin değilim." Ne var ki daha söylerken fazla ileri gittiğini fark etmesiyle zihnindeki şeylere yenileri eklendi. Hemen ardından geri adım atmaya çalıştı. "Elbette *sizin* için önemli olduğunu söylemek istiyorsunuz." Maud Teyze'nin bakışlarının kendi tebessümü kadar kararlı olduğu hissine kapıldı ve bunun üzerine bir hamle daha yaptı. "Biliyorsunuz daha önce beyefendiden ona hiç söz etmemiştim, yani şimdi söyleyecek olsam..."

"Evet?" dedi Mrs. Lowder, devam etmesini bekleyerek.

"Niye olayı bir muamma haline getirdiğimi merak edebilir. Biliyorsunuz kendisi hiç söz etmedi ondan." diye ekledi.

"Doğrudur," dedi Maud Teyze, sözlerini tartarak, "etmemiştir. Demek ki olayı muamma haline getiren o, anlamıyor musun?"

Evet, Milly'nin tek isteği anlamaktı zaten, ama o kadar çok şey vardı ki. "Elbette özellikle bir fırsat da olmadı bahsetmesi için." Ama bu cümlesi tamamen alakasızdı. "Sizce döndü mü?" diye sordu.

"Anladığım kadarıyla bu aralar dönmesi gerekiyor, kesin bilmek beni çok rahatlatacak."

"Madem öyle kendiniz soramaz mısınız?"

"Yo, ondan asla söz etmiyoruz!"

Milly şaşkınlığından vakit kazanmak için yararlandı. "Kate için tasvip etmediğiniz bir arkadaş olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?"

Maud Teyze de cevabını geciktirdi. "Zavallı delikanlı için *Kate*'i tasvip etmiyorum. Onu sevmiyor."

"Mr. Densher ise çok mu seviyor?.."

"Aşırı derecede, fazlasıyla. Benim korktuğum," dedi Mrs. Lowder, "başkalarına belli etmeden ona musallat olması. Kate bir şey demiyor, ama başına dert almasını istemiyorum. Aslında Mr. Densher'ın da başına dert açılmasını istemiyorum." diye bağladı sözlerini cömertçe, sır paylaşırcasına.

Milly bu durum karşısında bütün gücünü topladı. "Peki ama *ben* ne yapabilirim ki?"

"Hangi aşamada olduklarını öğrenebilirsin. Kendim öğrenmeye çalışırsam," diye açıkladı Mrs. Lowder, "beni aldattıklarından şüpheleniyormuşum gibi davranmış olacağım."

"Oysa şüphelenmiyorsunuz. Sizi aldattıklarından şüphelenmiyorsunuz." dedi Milly onun yerine.

"Şöyle söyleyeyim." dedi Maud Teyze, Milly'nin soruları onu başlangıçta niyetlendiğinden daha fazla konuşturmaya yönelikmiş gibi yorumlanabileceği halde, güzel kara gözlerini kırpıştırmadan açıkladı: "Kate hem onunla ilgili planlarımı, hem de şu anda benimle birlikte oluşunu, yani bana karşı tutumunu bu planları sadakatle onayladığı yolunda yorumladığımı gayet iyi biliyor. Dolayısıyla, planlarımda Mr. Densher'a katiyen yer olmadığından, kendimce ondan çok hoşlanmama rağmen..." Kısacası, bu adımı atması gerekmişti, ama cümlesini iri yelpazesini sallayarak noktaladı.

Ne var ki Milly'nin bu cümleden en anlaşılır sayılabilecek bölümü seçebilmesi belki de o sırada onlara yardımcı oldu. "Demek ondan hoşlanıyorsunuz?"

"Aa, evet. Sen hoşlanmıyor musun?"

Milly duraksadı, soru nedense gergin bir sinire dokunulmuşçasına bir etki yaratmıştı. Nefesini tutmakla yetindi, ama daha sonra yeterince hızlı bir şekilde olası on beş cevaptan en çok işine yarayacak olanı seçmeyi aslında başarmış olduğunu düşünerek sevindi. Ayrıca neşeyle gülümsediği için neredeyse gurur da duydu. "Hoşlandım –üç görüşmemizde– New York'ta." O gecenin daha geç saatlerinde telaffuz etmekte en çok zorlandığı sözler olarak göreceği cevap, işte bu basit sözlerdi. Olumlu izlenimini inkâr etmek gibi bayağı bir yola sapmadığı için duyduğu sevinçten uyuyamadı.

Ayrıca bu basit sözleri Mrs. Lowder açısından da doğru cevaptı; en azından kahkahasından da anlaşıldığı gibi, doğal ve kendine hastı. "Benim tatlı Amerikalım! Ama insanlar çok iyi olsa da bizim amacımıza uygun olmayabilir."

"Evet," dedi genç kız, "amacımız çok iyi bir şey olduğunda bile sanırım."

"Ah yavrucuğum, şu anda bütün istediklerimi anlatmak o kadar uzun sürer ki! Her şeyi aynı anda ve bir arada istiyorum – senin için de öyle, biliyor musun? Ama bizleri gördün," diye devam etti Maud Teyze, "bunu anlamışsındır."

"Doğrusu anlamıyorum." dedi Milly, çünkü bir kez daha –böyle ani hamleler halinde hissettiği– anlamazlığa düşmüştü. "Mademki arkadaşım ondan hoşlanmıyor, neden..."

"Benden bir şeyler gizlemek isteyeceğini düşünüyorum, öyle mi?" Mrs. Lowder sorunun hakkını verdi. "Şekerim, bunu nasıl sorabilirsin? Kendini onun yerine koy. Benimle anlaşmaya hazır, ama *kendi* koşullarıyla. Gururlu genç kadınlar böyledir. Gururlu yaşlı kadınlarsa... ben neysem odur. İkimiz de seni çok sevdiğimize göre, sen bize yardımcı olabilirsin."

Milly zekâsını zorladı. "Yani ona doğrudan sormam mı gerekiyor?"

Ne var ki bunun üzerine Maud Teyze nihayet ondan umudunu kesti. "Canım sormamak için bu kadar fazla gerekçen varsa!.."

"Çok fazla yok," dedi Milly gülümseyerek, "ama bir gerekçem var. Onu tanıdığımı böyle birdenbire söylersem, daha önce bir şey söylememiş olmamı nasıl yorumlayacak?"

Mrs. Lowder anlamıyormuş gibi baktı. "Nasıl yorumlayacağından sana ne? Ketum davranmış olabilirsin."

"Öyle davrandım zaten." diye atıldı genç kız.

"Ayrıca," diye devam etti Mrs. Lowder, "öyle yapmanı Susan aracılığıyla ben önermiştim sana."

"Evet, benim için bu yeterli bir gerekçe."

"Benim için de." dedi Mrs. Lowder üstüne basa basa. "Kate böylesine belirgin bir durumun hakkını vermeyecek kadar aptal değildir. Ona senden hiçbir şey söylememeni rica etmiş olduğumu söyleyebilirsin pekâlâ."

"Şimdi de konuşmamı rica ettiğinizi söyleyebilir miyim?"

Mrs. Lowder'ın bu ihtimali düşünmüş olması gerekirdi, ama tuhaftır, hazırlıksız yakalandı. "Başka yolu yoksa..."

Milly bu kadar zorluk çıkardığına utanıyordu neredeyse. "Elimden geleni yapacağım, ama lütfen bir soruma daha cevap verin." Biraz tereddüt etti – fazla kurcalıyordu, sonunda sordu. "Mr. Densher ona mektup yazmış mıdır?"

"Şekerim, benim öğrenmek istediğim de bu zaten!" Mrs. Lowder'ın tahammülü sonunda tükenmişti. "Sen bir şansını dene, eminim sana söyleyecektir."

Ama Milly hâlâ tam anlamıyla teslim olmuyordu. "*Sizin* şansınızı denemiş olacağım." dedi gülümseyerek. Ancak dostunun buna cevap vermesine fırsat tanımadı. "Mesele şu: Eğer yazmışsa Kate de cevap yazmış olabilir."

"Ne kadar ince düşünüyorsun! Nasıl bir mesele?"

"İnce değil, çok basit düşünüyorum bence," dedi Milly, "cevap yazmışsa benden söz etmiş olması büyük ihtimal."

"Evet, çok doğru. Ama ne fark eder?"

Genç kız bir an Mrs. Lowder'ın incelikten tamamen yoksun olmasının doğal sayılacağını düşündü. "Şöyle fark eder: Mr. Densher da cevaben beni tanıdığını yazmıştır. Bu durumda benim suskunluğum tuhaf kaçıyor." diye açıkladı genç kahramanımız.

"Kate sana konuyu hiç açmadığına göre niçin tuhaf kaçsın? Ortada bir tek senin açından bir tuhaflık var. *Onun* hiçbir şey söylememiş olması tuhaf." diye açık seçik belirtti Maud Teyze.

"Aynen öyle!" dedi Milly.

Belli ki bunu dostunu şaşırtan bir tonda söylemişti. "Demek kafanı kurcaladı, öyle mi?"

Ancak soru Milly'nin solgun yüzünün derhal sebepsiz yere kızarmasına yol açtı. "Hayır, katiyen!" Bunu iyice vurgulama ihtiyacı hissettiğinden, konuyu kısa kesmek için ricayı ne ölçüde yerine getirebileceğini aslında hiç umursamadığını söylemek üzereydi. Ne var ki aynı anda daha birçok şey devreye girdi. Bir kere Mrs. Lowder bir adım öndeydi; fazla ileri gitmiş olduğunu ansızın fark edip bundan etkilenmiş gibiydi. Milly onun çehresine bakarak asıl amacını hiçbir zaman anlayamıyordu – katı, düzgün, parlak çehresi duygularını ele veren bir yüz değildi. Olumlu bir şey söylerken bakışları katıydı, ancak buna karşılık katı sözler söylerken bakışları yumuşamıyordu. Bununla birlikte şu anda içinden bir şeyler yükselmişti – bir engeli yıkarak yükselen hatırı sayılır bir dalga. Ricası genç dostunun birazcık olsun canını sıkacaksa kesinlikle unutmasını söyledi; ses tonundaki değişiklik aynı anda genç dostunun daha çok kuruntuya kapılmasına yol açtı. Sözlerinin gecikerek hissettiği bir merhametten kaynaklandığını Milly anladı – her zaman anlardı; bunun algılamak genç kız için ilginç bir sonuç doğurdu: Kate'in sırrını açık etmeyerek ona sadık kaldığını kanıtlıyordu. Yani Milly'ye niçin acınması gerektiği konusunda Maud Teyze Kate'ten hiçbir şey duymamıştı ve dolayısıyla sadece kendi kişiliğinin olumlu yanını sergiliyordu. Kişiliğinin olumlu yanı, neredeyse her an, yaptığı bir tercihle ya da enerjisinin yön değiştirmesiyle başkalarının çıkarı uğruna elinden geleni yapabilmesiydi. Ardından, Milly'nin belli ki konuyu onun tahmininden çok daha fazla düşünmüş olduğunu söyledi; bu yorumu, genç kızı sağlıksızlığına ilişkin herhangi bir yorum kadar hızla ve keskin biçimde etkileyebilecek nitelikteydi. Dikkat etmezse, yakında herkes aynı şeyi söyleyecekti: "Senin bir derdin var!" Dolayısıyla kendisinin derhal yapması gereken şey, hiçbir şeyi olmadığını kanıtlamaktı. "Size yardım etmek istiyorum, mümkünse Kate'e de yardım etmek istiyorum." diye elinden geldiğince hızlı cevap verdi; bu arada bakışları arkadaşının belki biraz anlaşılmaz biçimde uzun süre oyalandığı alacakaranlık balkonda gezindi. Böylece bir şeyler yapmak için sabırsızlandığını ima etmiş oluyordu; arkadaşının onlara tanıdığı bu fırsatın niye bu kadar uzun sürdüğünü merak ediyordu – ancak kelimelere dökerken bu düşüncesini diğer arkadaşına aktardı ve sözlerini gülerek, "Susie ne kadar süslenip püslendi böyle!" diye tamamladı.

Bununla birlikte Maud Teyze'nin zihni imasının üstünde duramayacak kadar meşguldü. Milly'ye dikili kara gözlerindeki ısrar iyice pekişmiş bir iyi niyeti yansıtıyordu. "Boş ver canım. Nasıl olsa yakında öğreneceğiz."

"Gerçekten dönmüşse öğreneceğiz elbette," dedi Milly biraz düşündükten sonra, "muhtemelen nezaket icabı beni ziyaret etmesi gerektiğini düşünecektir. İşte bu şekilde öğrenmiş olacağız. Dolayısıyla bilgi Kate'ten değil, ondan gelmiş olacak. Ne var ki beni bulamayacak." diye sözünü bitirdi gülümseyerek.

Olağanüstü bir şekilde, konuğunu hiç istemediği halde fazlasıyla ilgilendirdiğini hissediyordu; sanki kaderi o kadar açık görünüyordu ki, buna engel olamıyordu – aynı şey doktorla da yaşanmıştı. "Ondan kaçacak mısın?"

Nihayet konuşmayı noktalamak isteyip soruya cevap vermedi. "Bu durumda doğrudan Kate'le konuşmanız gerekecek." dedi.

"Yoksa Kate'ten mi kaçacaksın?" diye ısrar etti Mrs. Lowder; aynı anda, akşam yemeğini yedikleri arkalarındaki odadan Susie'nin ayak sesleri duyuldu.

Milly sadece birkaç saniye vakti olduğunu hissetti ve ansızın konuyla ilgili bütün duyguları bir soruda ifade buldu; daha soruyu sorarken yüzünün kızarmasına engel olamayacağını biliyordu. "Sizce gerçekten birlikteler mi?"

Maud Teyze sorusunu kavradı – yani tam da Milly'nin anlamasını istemediği her şeyi ses tonundan anladı; bunun sonucu, birkaç saniye boyunca sessizce bakışmaları oldu. Mrs. Stringham yanlarına gelmiş, Kate gitti mi diye soruyordu – sorusu aynı anda genç hanımın boy göstermesiyle cevaplanmış oldu. Açık kapının eşiğinde belirmişti; onlara bakıp durmuştu – bu hali Maud Teyze'nin neredeyse aşırı etkili şekilde "Şşt!" demesine sebep oldu. Mrs. Lowder ardından hiç vakit kaybetmeden Susie'yi de alıp odadan çıkarak tehlikeyi bertaraf etti; ne var ki Milly'nin az önce söylediği, yeğeniyle doğrudan konuşmak konusundaki sözler genç kahramanımıza sanki kendisine yönelmiş gibi geldi. Ne şekilde kaçınırsa kaçınsın, doğrudanlık tamamen Milly'yle ilişkili olacaktı, hatta bu kaçınma şimdiye kadar yaptığı en doğrudan hareket olacaktı. Kate kapının eşiğinde bütün

güzelliğiyle, dimdik durmaya devam ediyordu; dışarıdaki karanlık yazlık elbisesinin sadeliğini ve hafifliğini çok hoş biçimde ortaya çıkarmıştı. Milly aradaki mesafe yüzünden konuşmalarını duymuş olmasından korkmuyordu; yine de Kate adeta bilen bakışlarla ve bir üstünlük kazanmışçasına duruyordu. Sonunda, biraz gecikmeyle, arkadaşı durumu yeterince anladı. Bilen bakışlar ve kazanılmış üstünlük, artık hep sahip olduğu şeylerdi – Milly'nin gözünde Merton Densher'ın tanıdığı kişi olan kişinin sahip olduğu şeyler. Yine birkaç saniye boyunca sanki Kate bütünüyle Mr. Densher'ın tanıdığı kişi oldu – bu saptama bir keskin kavrayışa daha yol açtı. Kate'in orada bu şekilde durmasının tek nedeni, Mr. Densher'ın döndüğünü Milly'ye açıklamak olabilirdi. Kısacası, onun Londra'da, belki köşe başında olduğu aralarında hiçbir konuşma geçmeden aktarıldı adeta; dolayısıyla Milly'nin Kate'le muhtemelen en doğrudan iletişimi de gerçekleşmiş oldu.

VI

Kuşkusuz doğrudanlığın bu tuhaf şekli şimdilik Milly'ye tamamen yeterli göründüğü için, daha sonra düşününce aslında bütün o süre boyunca –dostlarının dönüşüne kadarki garip, tanımlanması imkânsız birliktelikleri sırasında– doğrudanlığı pekiştirmek için hiçbir şey yapmamış olduğunu fark etti. Ancak daha sonra, ertesi gün açık perdelerin ardında şafağın söküşünü seyrettiği uzun ve sıkıntılı uyanıklık anlarında farkına varmasının sebebi, bir gece önce dostları gittikten kısa süre sonra görünürdeki rahatlıklarında bir eksiklik hissetmemesi olmuştu. Geri planda kalanlar bir görünüp bir kayboluyor, sahnede boy gösterenler ise önemsizliklerini belli etmiyordu. Daha aradan üç dakika geçmemişti ki, Milly Maud Teyze'nin az önceki ricası konusunda hiçbir şey yapmayacağını biliyordu. Üstelik bunu hem Mrs. Lowder'la, hem de Sir Luke Strett'le görüşmesinde onu yönlendiren bakış açısının sonucu olarak biliyordu. Hâlâ kayıtsızlığı, çekingenliği, cesareti, cömertliği –hangisi olduğunu bilemiyordu– nedeniyle başkaları tarafından belirlenen bir akışın içinde bulunduğunu o anda kavradı; hareket eden kendisi değil, bu akıştı ve bent hep başkasının kontrolü altındaydı. Örneğin Kate'in bent kapağını açması yeterliydi; akış –Milly'nin Kate'in istediklerini yapmasını sağlayan akış– bütün gücüyle harekete geçiyordu. Zaten Kate de nedense, son derece olağanüstü şekilde, ansızın her zamankinden de daha ilginç olmaktan başka şey istememişti. Dolayısıyla Milly o gece soluğunu tutarak bunu takdir etti. Mrs. Lowder'la görüşmesinin tek kelimesini bile arkadaşının duymadığından emin olmasa, harika yaratığın adeta bir tehlikeyi önlemek üzere "müdahale ettiğini" düşünecekti. Birlikte otururlarken bu hayali bir süre sonra silindi gitti; belki bunun nedeni başka hayallerin çoğalıp birleşmesi, genç kahramanımız için Kate'in konuşup hareket ettiği neşeli, hafif ortamı oluşturmasıydı. Birlikte otururlarken dediysem de, Kate konuştuğu kadar hareket de ediyordu; çok sevimli, kıpır kıpır, belki azıcık kayıtsız bir halde sürekli yerinden kalkıyor, dökümlü hafif elbisesinin eteğini sürüyerek bir aşağı bir yukarı ağır ağır yürüyordu – neredeyse açıkça beyan edercesine, ev sahibesine bir performans sergiliyordu.

Mrs. Lowder Matcham'da Milly'ye, yeğeniyle ittifak halinde olurlarsa dünyayı fethedebileceklerini söylemişti; o sırada bile muğlak bir görkemle yüklü bir konuşma olmasına rağmen, genç kız şu anda bu konuşmada daha

fazla anlam buluyordu. Aslına bakılırsa Kate kendi başına her şeyi fethedebilirdi; kendisi, Milly Theale ise "dünya"yla, kendisini en çok etkileyen ve dolayısıyla ilk önce ele alınacak küçük bölümü çerçevesinde ilgileniyordu muhtemelen. Bu ele alma bağlamında kuşkusuz fethetme konusunda kendi üzerine düşeni yapacaktı: O bir şey sunacak, Kate kabul edecekti – böylece her ikisi de Maud Teyze'nin idealine uygun düşecek bir şey yapmış olacaklardı. Kısacası şu anda mesele buydu – gecenin geç ve sessiz bir saatinde lambaların ışığındaki sahne, muhtemel büyük dramın bir ilk provası niteliğindeydi. Milly kendisinin ele alındığını –bütünüyle ve gereğince ele alındığını– biliyordu; bu bilgiye boyun eğiyordu, çünkü kendi katkısını bu şekilde sunduğunu düşünüyordu. Kate de alması gereken şeyi aynı serbestiyetle ve görünüşe bakılırsa aynı minnetle alıyordu; uzun uzun, ağır ağır her volta atışında aralarında belirlenmiş bu ilişkiyi yeni baştan kabul ediyor, arkadaşının teslim oluşunu sadece ilgisiyle takdir ediyordu. Doğal olarak bizzat Milly'ye ilgisini kastediyoruz; Milly, Kate'in kendisiyle muhtemelen daha az ilgilendiği kanısındaydı. Konuşmalarının –büyü bozulmadan önceki çabucak geçen süre boyunca– ilginçliği ise, düşünülürse hiç de sıra dışı olmayan koşullardan, alımlı genç kızın olağanüstü "formda" oluşundan kaynaklanıyordu. Milly onun en formda olduğu zamanın gece geç saatler olduğunu söylediğini hatırlıyordu; kendinden emin bir tavırla söylediği bu sözler Milly'ye acaba *kendisinin* ne zaman en formda olduğunu ve böyle belirli saatleri olan insanların kim bilir ne kadar mutlu olduğunu düşündürdüğü için hatırlıyordu. Onun hiçbir saati yoktu, hiçbir zaman formda değildi – belki sadece şu andaki gibi dinler, seyreder, hayranlık duyar, kendini bırakırken formdaydı. Ayrıca Kate'in acımasızca denebilecek ölçüde formunun doruğunda olmasının güzelliği ve hayret edilecek yanı, açıksözlülüğün de doruğunda oluşuydu; Milly'nin ifadesiyle karşısındakini "ele alırken", yani adımlarını dikkatle atmak durumundayken bile kendini bırakabilecek tıynette bir insan olduğundan, alaycı, güvenli, abartılı bir tavırla daha önce hiç anlatmadığı şeyleri anlatabiliyordu. Uyandırdığı izlenim buydu: Muhtemelen aynı zamanda kendisini de rahatlatmak için bir şeyler anlatıyordu; neredeyse sanki dinleyicisinin düzeltilmesi gereken bakış ve orantı hataları, ruhsal masumiyeti ara sıra tahammülünü zorluyormuş gibi. Sinirine dokunan bu özelliklere yaklaşımındaki güler yüzlü canlılığı Milly alaycılık olarak niteleyebilirdi; bununla birlikte, Amerikan zihninin belirli bağlamlarda yetersizliği nedeniyle gerekli olduğu da açıktı. En azından –Milly'nin temsil ettiği coşkulu, gözü kamaşmış

Amerikan zihni– İngiliz toplumunu *bütün* örneklerle ayrı ayrı karşılaşmadan anlayamıyormuş gibi görünüyordu. Mantık yürütürken kullanması gereken şeyden yoksundu – teknik bir terim arıyor, bulamıyordu; Milly koşutluk ve tümevarımı, ardından içgüdüyü önerdi, hiçbiri aradığı kelime değildi; Amerikan zihni canavarın her yüzüyle tek tek tanışmak, çevresini dolaşmak zorundaydı; sonuç abartılı bir coşkunluk da olabiliyordu, (eleştirmenine göre) iyice orantısız bir şaşkınlık da. Kate canavarın daha az gelişmiş, dolayısıyla kuşkusuz daha sıkıcı biçimler arasında doğup büyüyen kişilere devasa görünebileceğini kabul ediyordu; bazı yanlarıyla temkinsiz kişileri yiyip yutmak, kibirlileri aşağılamak, iyi yüreklileri dehşete düşürmek üzere tasarlanmış garip ve korkunç bir yaratık olabilirdi, ama onunla bir arada yaşanacaksa, her an tetikte olmamak için birlikte yaşamayı öğrenmek gerekiyordu: İşte o gece alımlı genç kız da bunu öğretiyordu.

Bunu yaparken Lancaster Gate'i ve içerdiği her şeyi resmen ele veriyordu; Milly'nin coşkuyla fark ettiği gibi peş peşe Maud Teyze'yi, Maud Teyze'nin şanını, Maud Teyze'nin nezaketini ele veriyordu; en çok da kendini ele veriyordu, ki bu da doğal olarak samimiyetine en fazla katkıda bulunan şeydi. Arkadaşına bir kez daha Maud Teyze gibi yıldızlara ulaşabileceklerinden söz etmedi; o geceki keskin, tuhaf tercihiyle her şeyden önce aptal ya da bayağı olmamanın gerekliliğinden söz etti. Genç Amerikalı kahramanımız için bu, olayları oldukları gibi görme sanatı dersi olabilirdi – o kadar çok yönlü ve kesintisiz bir dersti ki, öğrenci, belirttiğimiz gibi bütün dikkatiyle ağzı açık dinlemekten başka şey yapamazdı. Üstelik işin tuhafı, bir yandan her türlü kişisel önyargıyı inkâr ederken, işlevini de yerine getiren bir dersti. Kate başka konuşmalarında ayrıntılı olarak anlattığı meziyetlere sahip olan Maud Teyze'den hoşlanmıyor değildi, ama esrarengiz tabiatı ve korkunç maharetiyle sonsuza dek damgalanmış olan sevgili teyzesi olduğundan farklı biri de değildi – nasıl olabilirdi ki? O hiç kimse değildi. Hiçbir şey değildi. Hiçbir yerde değildi. Milly olduğunu düşünmemeliydi – kendisi yakın bir dost sıfatıyla buna izin veremezdi. Matcham'da geçirilen saatler beklenmedikti, Tanrı'nın bir lütfuydu; tam olarak öyle olmasa da, kırk yıllık sahtekâr Lord Mark'ın desteği de hesaba katılırsa, umut verecek, bel bağlanacak bir şey değildi. Lord Mark'a bir itirazı yoksa da İngiltere'nin en zeki adamı değildi; öyle

olsa bile, en yardımsever insanı değildi. Her şeyi gıdım gıdım hesaplardı, zaten ikisi de aslında karşısındakinin kozunu göstermesini bekliyordu.

"Maud Teyze'nin kozu *sensin*," dedi Milly, konuyla ilgilenerek, "sanıyorum kastettiğin, tezgâhın üstüne koysa da kozunu elinde tutmaya devam etmesi."

"Olur da Lord Mark ansızın kapıp kaçar diye mi?" dedi Kate. "Yok, o kaçmaya niyetli olmadığından doğal olarak kapmaya da niyetli değil. Evet, tezgâhın üstündeyim –o konuda haklısın– ya da vitrinde; böylece münasip biçimde, ticaret gereği birinden diğerine mekik dokuyorum; konumumun özü ve teyzemin himayesinin bedeli." İkisi yalnız kalır kalmaz konuşmayı Lord Mark'tan söz ederek açmıştı; Milly bu ismi Mrs. Lowder'ın havada asılı bıraktığı ve Kate'in de başlangıçta bakışlarıyla orada tuttuğu diğer isme zıt bir karşılık olarak telaffuz ettiği, bir konu olarak dayattığı izlenimi içindeydi hâlâ. İlk andaki tuhaf etkisi, Kate'in bilinçli olarak adeta bir mazerete gerek duyduğu olmuştu – böylece mazereti bulmayı başarmıştı. Sonuna kadar kullanmış, Maud Teyze'nin Milly'ye tanımladığı alanda her yönüyle geliştirmiş ve şimdi de tamamen hâkim olmuştu. "İşin sıkıcı yanı, Maud Teyze'nin onu bu kadar çok istemesine karşılık –*benim* için istiyor, Tanrı onu affetsin!– o sen geldiğinden beri başkasını istemekle hepimizi zor durumda bıraktı. Senden başkasını kastetmiyorum."

Milly büyüden bir an sıyrılıp başını salladı. "Öyleyse kim olabileceği hakkında bir fikrim yok. Eğer beni bir seçenek olarak düşünüyorsa bir an önce unutması daha iyi olur."

"Gerçekten mi? Kesinlikle mi?"

Milly de aynı neşeli tonda vurgulamaya çalıştı. "Yemin etmemi ister misin?"

Kate bir an düşünür gibi yaptı – kuşkusuz bu da neşeli tavrının bir parçasıydı. "Yeterince yemin etmedik mi?"

"Belki sen etmişsindir, ama ben etmedim, karşılık vermem gerekir. Her neyse, söylüyorum işte. Senin deyişinle: 'Gerçekten ve kesinlikle'. Yani ben engel teşkil etmiyorum."

"Teşekkürler," dedi Kate, "ama bu benim işimi kolaylaştırmıyor."

"Canım ben zaten *onun* işini kolaylaştırmak bağlamında söylüyorum."

"Aslında sorun şu: Lord Mark kafasında o kadar çok fikir olan biri ki, onun işini kolaylaştırmak iyice zor. Elbette Maud Teyze'nin yapmaya çalıştığı bu. Ama benimle ilgili olarak bir türlü kesin karar vermiyor." dedi Kate kendinden emin bir tavırla.

"Biraz zaman tanı öyleyse." dedi Milly gülümseyerek.

Arkadaşı buna bütün kusursuzluğuyla cevap verdi. "Öyle yapıyorum zaten – zaman tanıyorum. Ama yine de kafasındaki fikirlerden biri olarak kalıyorum sadece."

"Sonunda bu fikirlerin en iyisi olarak yarışı bitireceksen bir sakıncası yok." dedi Milly. "Çeşitli fikirleri olmayan bir erkeğin, özellikle iddialı bir erkeğin ne değeri olabilir?" diye devam etti.

"Doğru. Ne kadar çok olursa o kadar iyi." Kate vakur bir tavırla baktı. "Yarışı başarıyla bitireceğimi umabilirim ancak, engellemek için de bir şey yapamam."

Bütün bu sözler, hayal ürünü olsun olmasın, *mazeret* izlenimini güçlendiriyordu. Milly'nin gözünde işin güzelliği, ihtişamı, kaynağındaki cesur ve alaylı yaklaşımdı ve kendi içinde de çok ilginçti. Aynı derecede ilginç olan ve genç kahramanımızın dikkatini çeken bir başka şey de, Kate'in meseleyi, kendisiyle ilgili olarak sadece Lord Mark'ın yol açtığı engeller açısından ele almasıydı. Kendi arzularının yaratabileceği engellerden hiç söz etmiyordu, bu da belirleyici unsurlardan biriydi. Başka bir insanla ilgili olarak istediğini yapıyordu, ama o kişiye katiyen bağlanmış değildi, ayrıca Lord Mark'tan bahsederken genç ve dürüst olmadığını söylemesi, kendi kişiliğine ilişkin bariz bilinçliliğinin bir işaretiydi sadece; biraz katı ama zarif aşırılığına uygun düşüyordu. Onun için başkalarının karar vermesine razı olduğunu fazla göstermek istemiyor, ama bu razı olmamak anlamına da gelmiyordu. Milly konuyla ilgili olarak başka bir şey söyleme fırsatı da buldu. "Teyzen, dediğin gibi benim yüzümden zor durumda kaldığını düşünüyorsa, son derece nazik davranmaya devam ediyor doğrusu."

"Ama –o konuda ne olmuş olursa olsun– sen ona çok lazımsın! Ona zarardan çok yararın dokunuyor şekerim. Sen farkında değilsin ama

eteklerine yapışmış durumda. Sen her şeyi yapabilirsin – yani *bizlerin* yapamadığı birçok şeyi yapabilirsin. Yabancısın, bağımsızsın, kendi başınasın; dizi dizi insanlarla kıyaslanmak gibi korkunç bir konumda değilsin." Kate bu fikrini geliştirdikçe geliştirdi ve Milly'nin ağzını hayretten açık bırakan inanılmaz sözlerle bağladı: "Bizim sana bir faydamız yok – bunu sana söylemek boynumun borcu. Senin bize yararın dokunabilir, ama o ayrı konu. Sana dürüstçe bir tavsiyede bulunayım:" –gerçekten ileri gidiyordu– "Çok geç olmadan bizden vazgeç. Pek yakında çok daha iyi bir yerlerde olabileceğini anlamaman garip olurdu. Biz senin için sözünü etmeye değer hiçbir şey yapmadık aslında – ne yaptıysak kolaylıkla başka türlü de elde edebilirdin. Dolayısıyla hiçbir mecburiyetin yok. Gelecek yıl sen bizi istemeyeceksin; biz *seni* istemeye devam edeceğiz sadece. Ama bu seni bağlamaz, ayrıca zavallı Mrs. Stringham'ın seni bizlerle tanıştırması karşılığında ağır bir bedel ödememelisin. Çok iyi niyetli bir insan, yaptıklarıyla da gurur duyuyor, ama çevreni *o* belirlememeli. Şimdiye kadar buna izin verişini seyretmek üzücüydü."

Milly gülmeye çalıştı, aksi takdirde –çok saçmaydı ama– resmen korkacaktı. Böyle gece geç saatte, otelde, Susie dışarıdayken güvensizliğe kapılması gerçekten garipti – ya da tamamen doğaldı. Ertesi gün, şafakta her şeyi kafasında yerli yerine oturtmaya çalışırken, kendini panter gibi bir ileri bir geri yürüyen bir yaratıkla baş başa kalmış gibi hissetmiş olduğunu hatırladı. Şiddet dolu bir imgeydi, ama korkmuş olduğundan biraz daha az utanmasını sağladı. O sırada, korkusuna rağmen bir cevap verebildi. "Ama Susie olmasa seninle tanışmayacaktım."

Ne var ki Kate tam bu noktada iyice parladı. "Acele etme, benden nefret edebilirsin bir süre sonra!"

Sonunda fazla ileri gitmişti; Milly şaşkın bir aradan sonra, en gösterişsiz ışıltısıyla bunu belli etti. Umursamamıştı, öğrenme arzusu fazlasıyla ağır basmıştı; sesi hafif sitemli, ciddi bir tona bürünmekle birlikte, Mrs. Lowder'ın ricası doğrultusunda attığı tek adım bununla kaldı. "Bana niçin böyle şeyler söylüyorsun?"

Bu sözleri beklenmedik biçimde etkili olmuş, Kate'in tutumu ansızın değişmişti. Milly konuşurken ayağa kalkmış, Kate de karşısında daha yumuşak bir parıltıyla durmuştu. Zavallı Milly o anda insanların sık sık garip bir ürkeklikle nasıl ondan etkilendiğini bir kez daha görmüş oldu.

"Çünkü sen bir güvercinsin." Kate bu sözlerin ardından müthiş bir şefkatle, dikkatle ona sarılıp öptü; teklifsizce ya da cüretle değil de, neredeyse törensel bir edayla, bir nişan verircesine; kısmen de, bir parmağa tüneyebilecek bir güvercin olmasına rağmen, aynı zamanda belirli protokol kurallarının gözetilmesini gerektiren bir prensesmişçesine. Hatta arkadaşının dudaklarının serin temasıyla, bu resmiyetin Kate'in sözlerindeki anlamı mühürlediğini hissetti. Onun için bir ilhamdı sanki: Kendisine yakıştırılan bu sıfatı rahat bir nefes alarak, doğru sıfat olarak kabul etti. İfşa edilen bir gerçeği kabullenircesine anında kabullendi; bir süredir kendisini çevreleyen tuhaf alacakaranlık aydınlandı. Onun derdi buydu işte. O bir güvercindi. Gerçekten öyleydi – dışarıda dostlarının geldiğini belli eden sesleri fark ettiğinde kelime içinde yankılanıyordu. Ardından, Maud Teyze odaya gireli henüz iki dakika olmuşken, iyice kesinleşti. Mrs. Lowder Susan'la birlikte yukarı çıkmıştı – o saatte çıkması gerekmiyordu, Kate aşağı inebilirdi; dolayısıyla Milly bir şekilde havada kalan konuşmalarını noktalamak için geldiğinden emin oldu. Noktalamak için de, artık hiçbir önemi olmadığını belirtmekle yetindi. Merdiveni sırf bunun için çıkmıştı; Kate derhal Susan Shepherd'a Milly'nin dikkatini çeken alışılmadık bir ilgi gösterince, ikisi yine konuşma fırsatı buldu. Maud Teyze Milly'yle konuşurken Kate de Mrs. Stringham'ın gittikleri davetle ilgili izlenimlerini en alımlı tavrıyla dinliyordu. Mrs. Lowder Milly'ye sevgi dolu, şefkatli bir tonda –neredeyse dem çeken bir güvercin gibi– her şeyin iyi gittiğini umduğunu söyledi. "Her şey" deyişinde müthiş bir iyi niyet vardı, meseleyi basitleştirip yatıştırıyordu; sanki sosyetede boy göstermiş olanlar kendisi ve arkadaşı değil, iki genç kadınmış gibi konuşuyordu. Ama Milly cevabını daha Maud Teyze merdiveni çıkarken hazırlamıştı; bir güvercine en yakışacak cevabı anlık bir coşku içinde bulmuştu; telaffuz ederken de tıpkı bir güvercin kadar samimi ve saftı. "Hanımefendiciğim, dönmüş olduğunu hiç sanmıyorum."

Bir güvercin olarak ne kadar sükse yapabileceğini doğrudan ölçme fırsatı buldu: Mrs. Lowder'ın tek kelime etmeden değerlendirircesine derin ve uzun uzun bakışı her şeyi ifade ediyordu. Az sonra sözleri de bunu pekiştirdi. "Ah, ne harikulade bir yaratıksın!" Sözlerindeki enfes, neredeyse irkiltici ima, misafirleri gittikten sonra ağır bir parfüm gibi havada asılı kaldı. Ama Milly Mrs. Stringham'la yalnız kaldığında kokuyu içine çekmeye devam etti; tekrar güvercine yakışır tutuma sadık kalıp dostunu

gecenin ayrıntılı bir raporunu vermeye teşvik ederek sorgulanmaktan kaçındı.

Ertesi gün yine aynı kurala uydu – gerçi her defasında karar verme gerekliliğini bir güçlük olarak görüyordu elbette. Bir güvercinin gerçekten nasıl davranacağı konusunda açık seçik fikirler oluşturması gerektiriyordu. O sabah Sir Luke Strett'le ilgili planını duruma uyarlayarak konuyu gayet iyi hallettiğini düşünüyordu. Planına başlangıçta hareli bir boz tonun hâkim olduğunu düşünüp memnun oldu; Mrs. Stringham kahvaltıdan sonra ansızın ayaklarının dibine serilmiş paha biçilmez bir İran halısı görmüş gibi tepki verdiği halde, beş dakikanın sonunda olayı tamamen onun sorumluluğuna bırakmak konusunda Milly'nin hiçbir tereddütü kalmamıştı. "Sir Luke Strett saat on birde beni görmeye gelecek, ama ben kasten dışarı çıkacağım. Sizden ricam, kendisine benim evde olduğumun söylenmesi, sonra da yukarı çıktığında beni temsilen sizin onunla görüşmeniz. Böylesi bu seferinde onun da işine gelecek. Dolayısıyla ona iyi davranın lütfen." Doğal olarak biraz daha açıklama yapması, özellikle de ziyaretçinin doktorların piri olduğunun belirtilmesi gerekmişti; ne var ki anahtar kelime telaffuz edildikten sonra Susie bunu da anahtarlığına ekledi; genç dostu onun harika hayal gücünün bir kez daha harekete geçtiğini hissediyordu. Doğruyu söylemek gerekirse, onun hayal gücü de bir gece önce Mrs. Lowder'ın hayal gücünün nihayet çalıştığı şekilde çalışıyordu; hava bir kez daha onaylamanın aşırılığıyla yüklendi. Bir kez daha, genç kahramanımız insanların kendisiyle birlik olmaya nasıl hazır olduğunu görüp neredeyse ürktü; yolunun hep açık tutulması gerekecek kadar az mı süresi kalmıştı bu hayatta? Sanki herkes anında önündeki bütün engellerin kalkmasına yardımcı oluyordu. Susie aslında kendi adına –bunu inkâr edemezdi, etmeye de kalkışmıyordu– bu tür bir haberi göz alıcı bir şimşek gibi algılayabilirdi; Susie'nin hakkını vermek gerekirse, acı çekmiyor değildi. Bununla birlikte genç dostuna daima tanıdığı toleransı da tanıyordu; şu anda kendisine yapılan teklife gelince, Bizansvari'den başka tanımı olabilir miydi? Her halükârda, tutumuyla ilgili olarak, Milly'nin meseleyi son derece ahlaklı bir davranış olarak algıladığını görmek, hissetmiş olabileceği şaşkınlık ve dehşeti çabucak geri plana atmıştı; dolayısıyla tek istediği, ayrıntıları tam olarak öğrenmekti. Milly bu konuda rahatlıkla tek bir ayrıntı varmış gibi konuşabilecek durumdaydı; kendini tehdit altında hissettiği konusuna hiç değinmedi. Önemli olan, Sir Luke Strett'in o sırada Milly'yle

ilgilenen biriyle tanışıp baş başa görüşmeyi her şeyden çok istediğini kesinlikle bilmesiydi. Vefalı Susan kadar ilgilenen biri olabilir miydi? Arkadaşından ayrılmadan önce söylenmeye değer bulduğu diğer tek ayrıntı ise, başlangıçta bu konuda bir şey söylememeye niyet ettiğiydi. Başlangıçta, benimseyebileceği en iyi tutumun olayı sır gibi saklamak olacağını düşünmüştü. Bu konuda fikir değiştirmişti ve sonucu da şu andaki ricasıydı. Niçin fikir değiştirdiğini söylemedi, ama vefalı Susan'cığına güveniyordu. Ziyaretçisi de en az onun kadar güvenecek, Susan ise bu ziyaretçiye bayılacaktı. Ayrıca –Milly bundan emindi– ona kötü bir şey söylemeyecekti. Söyleyebileceği en kötü şey, âşık olduğu ve kendisine yardım edecek bir sırdaşa ihtiyaç duyduğuydu. Milly şimdi Ulusal Galeri'ye gitmek üzere çıkıyordu.

VII

Ulusal Galeri, Sir Luke Strett'in ne zaman geleceğini bildirdiği an gelmişti aklına. Orayı çok az ziyaret edilen, Amerika'da Avrupa'nın cazibelerinden biri, önemli bir kültür basamağı gibi görünen, ama –her zamanki hikâye– tipik havai turistin sonunda hep daha bayağı zevkler uğruna feda ettiği bir yer olarak düşünmüştü. Brünig'de o kaprisli anlarında, kıta Avrupası turu çerçevesinde öteden beri genel "resimler filan" başlığı altında düşündüğü gerçek gelişim fırsatlarına sırt çevirdiği hissine kapılıp biraz utanmıştı; nihayet niçin böyle yaptığını anlıyordu. Mazereti belliydi, öğrenime karşılık hayat uğruna yapmıştı; sonuçta şimdi hayatı harika şekilde garanti altındaydı. Son günlerde Kate Croy'un yardımıyla vakit bulabildiği, renkli tarih akışına birkaç dalışa rağmen ihmal ettiği büyük fırsatlar, bugünkü imkân olmasa kaçıracağı fırsatlar vardı muhtemelen. Bunların birkaçını Tiziano ve Turner'ların arasında hâlâ yakalayabileceğini düşünmüştü; bu ziyareti kafasında hevesle kurmuştu; lütufkâr salonlara adım attığında, inancında haklı olduğunu anladı. İstediği atmosfer, şu anda her şeyi dışlayarak seçtiği dünya buydu; asil ve etkileyici, zengin ama biraz puslu sessiz salonlar etrafında açılıyor ve ona "Ah, burada kaybolsam!" dedirtiyordu. İnsan vardı, hem de çok, ama harika bir şekilde kişisel bir mesele yoktu. Dışarıda kişisel mesele devasa boyutlardaydı, ama neyse ki onu dışarıda bırakmıştı; çeyrek saat boyunca, tabloları kopyalayan ciddi hanımlardan birini seyrederken tekrar görüntü alanına girer gibi oldu sadece. Gözlüklü, önlüklü, işlerine dalmış bu hanımlardan özellikle iki üç tanesi onda abes ölçüde bir duygudaşlık uyandırdı; sanki ona o sırada doğru yaşama şeklini gösteriyorlardı. Kendisi de tablo kopya eden bir kadın olmalıydı – duruma o kadar uygundu ki. Durum, kaçış durumuydu, su altında yaşama, aynı anda hem tarafsız, hem kararlı olma durumuydu. Her şey belliydi – sebat etmekten başka şey yapmak gerekmiyordu.

Milly bu büyülü seyri neredeyse utanma derecesine gelinceye kadar sürdürdü; kopya yapan hanımları galerinin övünç kaynağı olarak görüyormuş izlenimi uyandıran normal görünümlü bir genç kadın hakkında başkalarının ne düşüneceği konusunda kaygı duyuncaya kadar izledi onları. Onlarla konuşmak, kendince hayatlarına nüfuz etmek isterdi; onu durduran tek şey, bir kopya alamayacağını düşünüp bir yandan da alıcıymış gibi bir umut vermekten korkmasıydı. Çok geçmeden onu böylesine yerine

çivileyen şeyin bir sığınma olduğunu, aslında içten içe Turner ve Tiziano'lar için gerekli gücü bulamadığını anlamıştı. Tablolar etrafında el ele tutuşup fazlasıyla büyük bir halka oluşturuyordu; oysa bir yıl önce tek arzusu bu halkayı adım adım izlemek olurdu. Onlar yüce hayata göreydiler, örneğin şu andaki belirleyici tonu yanlış yönlenmiş çabalara gösterilen ilgi, merhamet ilgisi olan küçük çaplı hayata göre değildiler. Milly duracağı yerleri saçma bir ölçüye göre seçiyor, merakı azaldığından muhteşem duvarlara bakmaktan kaçınıyor, ama suçüstü yakalanmamak için etrafa, diğer ziyaretçilere dikkat ediyordu. Böylelikle salondan salona geçerek dolaştı; tahminince serginin büyük bölümünü gezdikten sonra dinlenmek üzere oturdu. Tek tük gruplandırılmış, oturarak seyretme imkânı sağlayan iskemleler vardı. Milly önce aslında sınavdan geçirilse "ekoller"in tarih sırasını bilemeyeceğini, ardından hem zannettiği kadar akıllı olmadığını, hem de niyetlendiğinden daha fazla yorulduğunu düşündü. Gözleri kendilerini meşgul edecek şeyler buluyor, o da bakışlarının serbestçe dolaşmasına izin veriyordu; o şaşkın halinde, en çok başka ziyaretçilerin şaşkınlığını seyrediyordu; bakışları özellikle şaşırtıcı sayıdaki Amerikalılar üzerinde duruyor ve onda farklı tepkiler uyandırıyordu. Büyük müzenin ağustos başında Amerikalılarla dolup taşmasına, ayrıca onları uzaktan tanımasına şaşırıyordu; tek tek her birini kolaylıkla saptıyor ve aynı hızla kendisine yeni ufuklar açtıklarını fark ediyordu – cehaletleri konusunda yeni ufuklar. Sonunda teslim oldu; bir bakıma hedefine ulaşmış sayılırdı: O gün Ulusal Galeri'ye kopya yapanları seyretmek ve Baedeker'leri saymak için gelmiş olacaktı. Belki de sağlığının tehlikede olmasından alınacak ders buydu: Umumi bir yerde oturup Amerikalıları saymak durumunda kalmak. Bir şekilde vaktin geçmesine yardımcı oluyordu, ama bunun tali bir savunma hattı olduğunun da farkındaydı, üstelik hemşerilerinin hataya yer bırakmayan kalıplarına rağmen. Sanki makasla kesilmiş, boyanmış, etiketlenmiş, yerleştirilmiş gibiydiler, ama kendisiyle bağlantıları yoktu – nedense ona hiçbir şey ifade etmiyorlardı. Bir nedeni, kuşkusuz onu tanımamaları, fark etmemeleriydi; onunla ortak bir başarısızlık yaşadıklarını, orada otururken Avrupa'nın onun için de "çetin ceviz" olduğunun işaretlerini taşıdığını görmüyorlardı. Böyle vakit öldürürken, onların nezdinde, tanışır tanışmaz kendisini benimseyen Londralılar arasındaki sükseyi yaratmadığını düşündü – mizah gücünü kaybetmemişti. Kazandığı süksenin kattığı cazibeyle geri döndüğünde farklı olup olmayacaklarını merak edebilirdi; aslında, geri dönüp dönmeyeceğini de

merak edebilirdi. Bu arada hemşerileri dalgın bir edayla yorumlar yaparak önünden geçip duruyordu; o kadar ki, sonunda Milly onları fesatça suistimal ettiği hissine kapıldı.

Ne var ki daha güzel bir an da yaşadı; bir anneyle kızları oldukları belli üç hanım, aralarından birinin salonun öteki tarafındaki bir nesneye ilişkin yorumu üzerine Milly'nin önünde durmuşlardı. Milly'nin sırtı söz konusu nesneye dönüktü, ama yüzü, konuşmuş olan ve bakışlarından belli belirsiz bir tanıma ifadesi geçen genç hemşerisinin çehresine dönüktü. Aslında tanıma kendi gözlerinde belirgin biçimde okunuyordu; kopya çeken bir okul çocuğu cevapları ne kadar zorlanmadan bilirse, Milly de aynı kolaylıkla sınıflandırabiliyordu üç hanımı; o da okul çocuğu gibi bir suçluluk hissediyordu – ahlaki açıdan, bilinçli olarak kendisini kışkırtmamış insanlara bu şekilde hâkim olma, el koyma hakkı var mıydı? Yaşadıkları yer ve hayat tarzı kesin olsa, hanımların nerede ve nasıl yaşadıklarını söyleyebilirdi; Amerika'da kalmış olan, adı sürekli saygıyla, sükûnetle anılan, ama ortada hiç görünmeyen, sadece mali açıdan var olan aile babası Filanca Bey'in karşısında, hayalinde şefkatle eğildi. Kabartılmış, yapılı beyaz saçları görünürdeki yaşıyla ilgisiz annenin çehresi adeta sterilize edilmişçesine temiz ve kuruydu; kızları yorgunluğun insanca kıldığı belli belirsiz bir burukluk içindeydiler; üçü de birbirine benzer, ekose, kukuletalı, kısa, renkli pelerinler giymişti. Kukuletalar birbirinden ayırt edilebilirdi, ama pelerinler tuhaf biçimde birbirinin aynıydı. "Hoş mu? Sen söylemesen aklıma gelmezdi." Konuşan anneydi; Milly'nin resimlerden birine baktığını tahmin ettiği kısa bir aradan sonra ekledi: "İngiliz tarzında belki." Üç çift göz aynı noktada odaklandı ve hanımlar bu yorum üzerine konunun kapandığı hissiyle, ayrıca kızlardan birinin mırıldanarak, ötekinin sessizce ifade ettiği kasvetli bir havayla birkaç saniye durdular. Sırtlarını dönerlerken Milly kendini onlara çok yakın hissetti; onu tanımaları gerektiğini, aralarında çok güzel değerlendirebilecekleri bir ortak nokta bulunduğunu düşündü. Ama *onları* da kaybetmişti – soğuktular; neye bakmış olduklarını merak etti hafiften. "Hoş" sıfatı başını çevirmesine sebep oldu –üstelik "İngiliz tarzı", Milly'nin hoşlandığı "İngiliz ekolü" olsa gerekti–; ancak başını çevirirken, karşısındaki resimlere bakıp aslında küçük Hollanda tabloları arasında bulunduklarını gördü. Bunun dikkate değer bir etkisi oldu – demek ki üç hanımın ilgisini harekete geçiren şey bir tablo değildi. Artık gitse iyi olacaktı, ayağa kalkarken arkasına döndü.

Arkasında girişlerden biri ve o otururken içeri girmiş olan, kimi tek başına, kimi çiftler halinde çeşitli ziyaretçiler vardı – Milly'nin gözü aniden tek başına olanlardan birine takıldı.

Salonun ortasında duran bir beyefendiydi; şapkasını çıkarmış, Milly'nin de görebildiği gibi dalgın bir edayla üst sıradaki tablolara göz gezdiriyor, bir yandan da mendiliyle alnını kuruluyordu. Bu faaliyeti, Milly'nin az önce hemşerilerinin baktığı çehrenin bu beyefendiye ait olduğunu tahmin etmesi için yeterli süreyi sağladı – zaten birkaç saniye yeterli olmuştu. Tahmin etmesini sağlayan, hanımların övgüsüne, sınırlanmış olmasına rağmen katılması olabilirdi ancak, gerçekten de beyefendinin "İngiliz tarzı" –belki Amerikan tarzına zıtlığı nedeniyle– çekici yönünü oluşturuyordu. Bu çekici güç aynı zamanda –işin ilginç yanı da buydu– neredeyse acı verecek kadar keskinleşmişti, çünkü Milly bu başı açık çehreyi kayıtsızca yargılarken onu tanıma duygusuyla sarsılmıştı. Merton Densher'dan başkası değildi; orada, öylece Milly'nin varlığından habersiz durduğu süre, Milly'nin önce onu incelemesine, sonra da tereddüt etmesine yetti. Bir durumdan diğerine süratle geçtiğinden, Mr. Densher'a görünmenin yerinde olup olmayacağını düşünecek zamanı oldu. Buna engel olma çabası içinde yakalanmak istemediği yolunda bir cevap verebilirdi, zaten kafasının herhangi bir şeyi göremeyecek kadar meşgul olduğuna da karar verebilirdi; ne var ki, ilkinden de şiddetli ikinci bir algı araya girdi. Daha sonra düşündüğünde, bir başkasının kendisini seyrettiğini fark etmeden önce ne kadar süre Mr. Densher'ı seyretmiş olduğunu kestiremedi; tek bildiği, daha o Milly'yi fark etmeden bir başka tanıdık çehreyle karşılaşmış olduğuydu. Bu ikinci şaşkınlığı yaratan da Kate Croy'dan başkası değildi – Kate Croy da ansızın görüş alanına girmiş ve ikisi göz göze gelmişlerdi. Kate'le arasında iki metre vardı – Mr. Densher yalnız değildi. Kate'in yüzü bunu açıkça ifade ediyordu; başlangıçta Milly'ninkiler kadar şaşkın olan bakışları daha sonra geniş bir tebessümle aydınlandı. Milly'ye Kate'ten geçen şey –karşılaşmanın şaşkınlığına ek olarak– bu harika tebessüm sayesinde, iki genç kadının karşılaşmalarının anında samimi bir hava bürünmesiydi. Milly bu incelikli üslupla Kate'in harika bir insan olduğu yolundaki yerleşik kanısı arasındaki bağlantıyı tam olarak ancak daha sonra hissedebildi belki; bununla birlikte o anda bile, bir kez daha, bir gece önceki gibi ele alındığını bir ölçüde biliyordu – kesinlikle, kendi iyiliği için ele alınıyordu. Daha aradan bir dakika geçmeden Kate bir şekilde Milly'nin geçici olarak her şeyi doğallıkla

kabul etmesini sağlamıştı. Olayın güzelliği geçiciliğindeydi zaten – bir anda bu niteliğe bürünmüştü; Kate'in ilk fırsatta açıklayacağı birçok şeyi temsil ediyordu. Ayrıca bu, olayların gelişimine, birbirlerinden ayrıldıktan kısa süre sonra hiç değinmedikleri bu mekânda karşılaşmalarının müthiş tuhaflığına istedikleri kadar gülmelerine imkân tanıyordu – en harika yanı da buydu. Böylece, Merton Densher yüzü kızararak ya da yanakları al al olarak –utanmayla sevinci ayırt etmek imkânsızdı– "Aa, Miss Theale, şu işe bakın!" ve ardından "Miss Theale, ne şans!" diye haykırıncaya kadar alımlı genç kız durumu tamamen kontrol altına almış bulunuyordu.

Bu arada Miss Theale, Kate'in delikanlı açısından da harikulade, söze dökülmemiş bir şeyleri belirlediği hissine kapılmıştı; üstelik ne Kate ona anlamlı bir bakış, ne de o Kate'e sorgulayan bir bakış yöneltmişti. Mr. Densher sadece Milly'ye bakmıştı ve bakmaya devam ediyordu, tatlılıkla, incelikle – Milly nasıl tanımlayacağını bilemiyordu; yine de kadınların erkeklere göre zor durumlardan daha kolay sıyrıldığının farkındaydı. Elbette durumun zorluğu belirgin ya da tanımlanabilir bir zorluk değildi – kelimelerle ifade etmeye hiç kalkışmamaları, genç kahramanımıza daha sonra uygarlığa özgü bir başarı olarak görünecekti, ama o anda bunu ısrarla, belli etmediği anlık bir tutkuyla kanıksadı, çünkü Mr. Densher için yapabileceği tek şey, onu sıkıştırmamaktı. Esasen o yorgun ve gergin ruh halinde, eline geçen fırsatla kurtulmuş olmasa ne yapacağını bilemezdi. Onu kurtaran, birkaç saniye içinde Kate'in onun adına sergilediği cesareti neredeyse aynı ölçüde Kate adına göstermesini sağlayan, kendi kendine sadece ortak arkadaşlarının nasıl bir davranıştan hoşlanacağını sormasına yol açan şey bu fırsat olmuştu. Mr. Densher'ın, üç dakikanın sonunda herhangi karmaşık bir çağrışım, bir gerginlik olmadan "ortak arkadaş" konumuna oturması üçünün de son derece uygar olmasının sonucuydu. Mr. Densher'ın bunu fark ettiği an Milly için adeta bir ilham kaynağı olmuştu – o kadar ki, şimdi kendisi de bu bağlamda mükemmel olmak istiyordu. Kuşkusuz bu şaşırtıcı durumu, Kate açısından Milly'nin beyefendiyi tanımasını, kendisi için de Kate'in sabah saatlerini onunla birlikte geçiriyor olmasını acayip –en azından nahoş– bir durum olarak ele almamak epeyce ilham gerektiriyordu, ancak Milly ilk işareti aldıktan sonra her şey bu ilhamı pekiştirdi. Daha sonra düşündüğünde, konuşmadıkları konusunda bu kadar başarılı olduklarına göre, acaba ne konuştuklarını bir türlü hatırlayamadı; her halükârda o anda ilhamın güzelliği başarının

güvencesiydi. Mr. Densher açısından başarının neden gerekli olduğu Milly için bir muammaydı; belki de böyle bir ihtiyacı olduğunu kolayına gittiği için uydurmuştu. Gerçekler ne olursa olsun, hepsinin kusursuz görgüsü durumu kurtardı. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki, Milly'nin ilhamının en incelikli noktası, en çok işe yarayacak şeyin kendi memleketine özgü doğal sohbet tarzı olacağını süratle kavramasıydı. Amerikalı bir genç kız olarak yetersizliğinin, en azından bu özelliğini kullanmaktaki yetersizliğinin –her ne kadar İngiltere ortamında malzeme bol gibi görünse de– uzun zamandır farkındaydı ve bundan utanç duyuyordu. Komiklik olmasa da doğallık yeteneğine hâlâ sahipti; dolayısıyla elindeki malzemeyi şu anda değerlendirebilirdi. Mümkün mertebe doğal ve seyahatten dönmüş olan Mr. Densher'a cazip gelebilecek kadar Amerikalı oldu. Havadan sudan konuştu, ama Mr. Densher'ın gözünde tonunun telaşlı değil, New York'a özgü olduğunu düşünüp sevindi. New York tonunda telaş harika bir şekilde göz ardı edilebiliyordu, bunun kendisine ne kadar yararı olabileceğinin yeterince farkındaydı artık.

Oradan ayrılmadan önce epeyce yarar da sağlamıştı; az sonra arkadaşları otelde öğle yemeği için yaptığı daveti kabul ettiğinde, sanki Beşinci Cadde'de yemeğe gidermiş gibiydiler. Kate oraya hiç bu kadar hazırlıksız gitmemişti, ama şu anda Milly götürüyordu onu; Mr. Densher da eğer gitmişse en azından hiç bu kadar hızlı gitmemişti. Milly teklifini doğal bir edayla –Amerikalı genç kıza yakışır şekilde– yapmıştı; ne kadar tereddütsüz kabul edildiğini görünce doğru hareket ettiğini gördü. İşin güzel yanı, görünürde Kate'in açtığı yoldan gitmekten başka çaba göstermemesiydi. Kate başlangıçtaki o güzel tebessümüyle, "Evet, tuhaf bir görüntü arz ediyoruz – ama bana zaman tanı." demişti sanki; zaman tanımak konusunda ise Amerikalı genç kızın üzerine yoktu. Böylece Milly sunduğu şeyi –isteklerini aştığı kanısında olsalar bile– kabullenmek durumunda bıraktı onları. Müzenin kapısında, faytona binmeyi tercih ettiğini söyledi; süreyi uzatmak için bu yoldan gideceklerdi. Yaklaşımının bu aracı seçmeleri konusunda bile onları açıkça memnun etmesi, doğru hareket ettiği konusundaki inancını pekiştirdi; arkadaşlarını Susie'yle karşı karşıya getirdiğinde de –elbette kendi açısından– doruk noktasına ulaştı. Susie otelde yemeği ve onun dönüşünü bekliyordu; sefil bir kaygıdan ne kadar uzak olduğunu aziz dostunun anlaması, Milly'nin duygularını doruk noktasına çıkardı. Esasen aziz dostuna sunduğu malzeme oldukça

şaşırtıcıydı, çünkü kesinlikle tuhaf bir karışım arz ediyordu. Susie'yi kendisine, Sir Luke Strett'in raporunu dinlemek üzere konuklar getirip getirmediğini anlamak ister gibi bakarken yakaladı. Doğrusu dostunun aklında çok soru olması, az soru olmasından iyiydi; zaten buralara olay ilgisini çektiği için gelmişti ve gerçekten de bakışlarında ilgi okunuyordu. Milly yine de bu en kritik anda ona biraz acıyordu; Susie'nin bu tuhaf sahnede yatıştırıcı bir sır görmesi doğal olarak imkânsızdı. Mr. Densher'ın durup dururken ortaya çıktığını görüyordu, ama olup biten başka hiçbir şeyi göremiyordu. Aynı şekilde genç dostunu kaderine kayıtsız görüyordu ve bir açıklamadan yoksundu. Sabredebilmesini sağlayan tek şey, yemekten sonra Kate'in ona adeta kur yapmasıydı. Aslında belki bu Milly'nin de sabredebilmesini sağlıyordu. Genç kahramanımız için çok güzel bir davranıştı – alımlı genç kızın daha önceki tutumuna belirgin bir tezat teşkil ediyordu. Alımlı genç kızın nazarında daha önce Susie sıkıcı bir kadındı ve aradaki fark anlamlıydı. Sofradan kalktıktan sonra ikisi yemek yedikleri salonda oturmuş, diğer konukla ev sahibesinin yan odaya geçmelerine fırsat vermişlerdi. Milly için olayın güzelliği bundan kaynaklanıyordu; Kate açısından neredeyse yardım çağrısı gibiydi. Ortak arkadaşları yerine Susan Shepherd'la "kalmayı" gerçekten tercih ediyorsa, bu çok şey ifade ediyordu. Sabah niçin onunla birlikte olduğunu açıklamıyordu belki, ama Milly'ye kalırsa, Mr. Densher'ın yanında bundan fazla bir açıklama da getiremezdi.

Gerçekten de Kate'in dikkat çekici davranışının ışığında ihtimaller birer birer yerine oturdu. Merton Densher âşıktı ve Kate bu konuda bir şey yapamazdı – sadece onun adına üzülebilir ve iyi davranabilirdi; bu, hezeyana kapılmadan her şeyi açıklamaz mıydı? En azından Milly bu açıklamayı benimsemeye çalıştı, şimdilik bütün çabasını buna harcadı; öndeki daha büyük odada bu açıklamaya şevkle sarıldı. Kendi başına bütün sorunları çözmese de o kadar çok şeyi hallediyordu ki, Milly gerisini kendi üstlenebilirdi. Eksikliği, çok merak ettiği bir soruyla telafi etti: Bu görüşmede, kendi ifadesiyle, gelip geçen onca olaydan sonra delikanlıya ilişkin izleniminin New York'taki izleniminden farklı olup olmayacağı. Müzeden ayrıldıkları andan itibaren bu konu kafasını meşgul etmişti; yol ve yemek boyunca aklından hiç çıkmamıştı; şimdi, çeyrek saatliğine yalnız kaldıklarında, soru keskinliğini iyice hissettirdi. Bu kritik anda sorusuna açık ve sıradan bir cevap, doğrudan bir karşılık bulamayacağını hissedecekti; sorunun silinip gittiğini görecekti. Mr. Densher'ın farklı olup

olmadığını bilemiyordu; *kendisinin* farklı olup olmadığını da ne biliyor ne de umursuyordu; bildiği tek şeyin ışığında bütün bunlar önemini kaybetmişti. Bildiği şey, kendi ifadesiyle, ondan aynı ölçüde hoşlandığıydı; eğer bu farklı, yeni bir insandan hoşlanmak anlamına gelecekse, daha da eğlenceli olacaktı. Başlangıçta, ilk andaki şaşkınlığından kurtulmuş olmasına rağmen fazlasıyla sessiz bulmuştu onu; gerçi şaşkınlığının da, müzede görülebilecek binlerce Amerikalının yeterli bir gerekçe sunacağı varlığının, karşısında tekrar somutlaşmasından kaynaklanmadığının farkındaydı. Hayır, Mr. Densher görüşmenin ilk yarısında kaçınılmaz olarak, Milly'nin kendi canlı tonu –doğallığı– diğer her şeyi göreli kıldığı için sessizdi; bir nedeni de, Kate'in doğallığı çerçevesinde, normal bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği konusunda aralarında incelikli, sessiz bir mutabakat oluşmasıydı. Daha sonra, birbirlerinin ayrı ayrı mutluluğuna biraz alıştıktan sonra, belli ki *kendi* canlı tonunun ne olacağını düşünüp daha fazla konuşmaya başlamıştı. Milly muhtemelen Amerika haberlerini, orada gördüğü, yaptığı her şeyi dinlemek isterdi. Ansızın hararetle anlatmaya başladı – neredeyse ısrarlıydı; kısa aralar verip aynı hararetle devam ediyordu; konuşması belki orada neleri takdir ettiği, neleri etmediği konusunda hiçbir ipucu vermediğinden, iyice tuhaf bir etki yaratmıştı. Milly'yi hoş öykülere boğmakla yetindi – özellikle diğerlerinden ayrı oldukları süre boyunca. Milly bu durumda –onun İngilizliğini sergilemesine fırsat tanıyarak– Amerikalılığını bir yana bırakmıştı; Mr. Densher'ın bu izni farkında olmadan fazlasıyla kullandığını hissetti. Aslında Amerika o anda umurunda bile değildi, ama bunun meseleyle ilgisi yoktu. Mr. Densher'ı durdurmak imkânsızdı, Milly Amerika hakkında çok şey öğrenebilirdi; Milly'nin hayatına hiç değinmedi. Sanki arada geçen sürede Milly'nin yaşadığı en büyük maceranın o anda yaşadıkları olduğunu bilir gibiydi.

İşte bu noktada Milly sorusunun hiçbir geçerliliği kalmadığını, kendisi için önemli olan tek şeyin orada, onunla birliktelik hissi olduğunu anladı. Az sonra anladığı bir başka şey de bu hissini azaltmadı: Mr. Densher söze nasıl başlamış olursa olsun, artık yeni gerçekler ya da yeni imgelerle belirlenen bir arzuyla, herkes gibi Milly'ye her şeyi basitleştiren bir "iyi davranma" arzusuyla hareket ediyordu. Benimseyeceği tutumu çabucak kavramıştı – herkese uyum sağlamıştı; keyfinin gerçekten yerine gelmesi, belki de bu sayede her türlü gerginlikten kurtulmanın yolunu bulmasından kaynaklanıyordu. Milly Mr. Densher'ın ne yapıp yapmadığına bakmaksızın

her durumda ondan hoşlanacağını biliyordu – başka ihtimal yoktu; yine de onun Milly'ye bakış açısının tek bakış açısına büyük benzerlik göstermeye mahkûm olduğunu –iç geçirerek– hissedince biraz morali bozuldu. Onun tek bakış açısını paylaşmayacağını, kendine ait bir bakış açısı olacağını, hatta hiçbir bakış açısı olmayacağını hayal etmiş olabilirdi; yine de Milly onun kendisine en kolay gelen bakış açısını benimsemesini isterdi; esasen tek bakış açısı da Milly'nin onunla görüşmesine kesin bir engel teşkil etmezdi. Bunun genel dezavantajı –nankörce eleştirecek olursa– o tatlı umumiyetiyle ilişkileri oldukça ruhsuz şekilde zorunlu kılmasıydı. Aynı derecede tatlı olan gerçek yakınlıklardan önce devreye giriyor, onların yerini alıyordu. Şu anda onu yanında tutabilmesini mümkün kılan en çok buydu kuşkusuz – bir de Kayalık Dağlar'ın manzarasının hoşluğu konusundaki sözlerine gösterdiği yüzeysel ilgi. Aslında onu yanında tutma başarısını biraz da Kate'in Susan'a "katlanma" başarısıyla ölçüyordu. İlk pes edenin Mr. Densher olmaması için elinden geleni yapacaktı. En azından genç kızın içindeki gerginliğin bir nedeni buydu, ancak daha da derinlerde, daha keskin bir neden vardı. Gelişme fırsatı vermek için dışarı çıkarak evde bıraktığı konu hâlâ, üstelik daha keskin ve etkili biçimde varlığını sürdürüyordu. Konuyla ilgili olarak zihnini en çok meşgul eden, sonra şiddetle bastırdığı şeyler şimdi tekrar su yüzüne çıkıyordu. Arkadaşları gider gitmez Susie'nin dili çözülecekti; ele alacağı konu ise –her ne kadar söz konusu beyefendiye ilgisini defalarca dile getirmişse de– Mr. Densher'ın şahsı olmayacaktı. Milly öğle yemeğinde Susie'nin yüzünde hummalı bir parıltı görmüş ve içinde kaynayan duyguları anlamıştı. Şu anda Mr. Densher'ın şahsıyla ilgilenmiyordu. Mr. Densher karşısına çıktığında, zihninde kaplaması gereken yerin ansızın başka şeyle dolduğunu görmüştü. Susie açısından şahsı şahsiyetini yitirmiş, arkadaşı da bu kaybı fark etmişti. Bunun sebebi, Susie'nin zihninde Sir Luke Strett'ten ve ondan duyduklarından başka şeye yer olmamasıydı mutlaka. Ne duymuştu ki ondan? Her ne kadar Susie'nin yüzündeki parıltının ışığında hazmedilmesi zor bir bilgi olacağını sezse de, Milly bu konuda bilgi edinmesi gerektiğini düşünüyordu. Dolayısıyla Densher'ın genç ev sahibesinin Kayalık Dağlar'a tutunmayı sürdürmesinin asıl nedeni, bu bilgiyle arasında çok ince bir sınır olmasıydı.

Altıncı Kitap

I

Merton Densher, bu macerayla ilgili olarak, dışarı adım attıkları anda, "Kate, ne kadar uzattın!" demiş, Kate de aynı süratle, onu sadece erkek olduğu için affettiğini belli etmişti. Her ne kadar hayal kırıklığına uğramış olsa da, bu bağlamda yapabileceği en iyi yorumun bu olduğunu kabul etmek durumundaydı. Bir macera yaşadıkları ikisi için de barizdi; sokağa çıktıklarında, bir tehlike atlatmış insanlar gibi birbirlerine bakmışlardı; dolayısıyla Kate'in davranışında bir müphemlik varsa, bu konuda arkadaşını aydınlatacak mutabakat zaten mevcuttu. Ama erkeklerin aydınlatılmaya ne kadar çok ihtiyacı vardı! Kate o anda bu konuda çok şey söyleyebilirdi. Ne var ki arkadaşı Kate'i seyrettikçe onda en çarpıcı bulduğu şey, kendi yokluğunun ardından bir araya gelmişler ve sabahın büyük bölümünü birlikte geçirmişlerken, ortak gelecekleri konusunu bir an önce ele almaları gerektiğini hissetmesiydi. Bu konuda çaba göstermeleri gerekmesi, hâlâ engeller ve gecikmelerle uğraşmaları, kurnazca uğraşmaları gerekmesi, Merton Densher'ın dönüşünde karşılaştığı en önemli konuydu; birbirlerine duydukları ihtiyacın tekrar bilincine varmaları dışında en önemli konuydu. Bu ihtiyacın belirlenmesi bir önceki gün, öğleden sonra yirmi dakika sürmüştü ve sürenin tamamı ihtiyacın büyüleyici biçimde sergilenmesiyle geçmişti. Densher Euston'a saat beşte varmıştı; Liverpool'da karaya ayak basar basmaz Kate'e telgraf çektiğinden, Kate onu istasyonda karşılamaya, görülme ihtimaline rağmen duraksamadan karar vermişti. Trenden indiğinde arkadaşı bu davranışı yüzünden onu övünce Kate açıksözlülükle bu tür şeylerin düşünmeden yapılması gerektiğini söylemişti. O gün onu kimlerin göreceğini umursamıyordu ve bundan yararlanıp sevincini gemlemiyordu. Ertesi gün kaçınılmaz olarak düşünecek zamanı olacak, o zaman da yine kaçınılmaz olarak korkularla, önlemlerle dolu, daha aşağılık biri haline gelecekti. Bununla birlikte, bir sonraki buluşma için ertesi gün erken bir saatte randevu verdi; özel bir nedenle saat altıda Lancaster Gate'te bulunması gerektiğini unutmamıştı. Mazeretini şikâyetçi bir tonda belirtmişti – her zamanki gibi çaya misafir gelecekti ve Maud Teyze'ye söz vermişti; yine de hemen ardından cömertçe davranıp sabahki buluşma için, onu beklerken düşündüğü Ulusal Galeri'yi önermişti. Orada da görülebilirlerdi, ama onları tanıyan kimse olmazdı; tıpkı o anda, oturdukları kafeteryada dikkat çekseler bile, tanımadıkları kimselerin dikkatini

çekecekleri gibi. Kendilerine kolay görüşme imkânı sağlayacağından orada "bir şey içmeye" karar vermişlerdi. Böylece rahatça görüşebilecekleri bir yer olmaması konusu şimdiden yine karşılarına çıkmıştı.

Merton Densher İngiliz toprağına ayak bastığında karmakarışık duygular içindeydi, ama bu konunun ona en büyük üzüntülerinden birini yaşatacağını düşünmemişti. Sabırsızlığı nedeniyle kaçındığı bazı meseleler olduğunu daha sonra fark etmişti; dolayısıyla, hazırlıksızlığı ve güvensizliği yüzünden sevdiğini "götürebileceği" bir yer olmaması onun için ağır bir darbe oldu. Böylece, Euston'da onu –Kate'in önerisi üzerine– yolcuların bira içip çörek yediği yere götürmüş, köşede küçük bir masaya oturup çay ısmarlamışlardı; kalabalığın içinde kaybolduklarından, geçici bir çözüm olarak fena değildi kuşkusuz. Densher'ın aklına gelen tek öneriden, yani Kate'in onunla birlikte evinin kapısına kadar gitmesinden daha kötü bir fikir sayılmazdı. Doğruyu söylemek gerekirse, zaten Densher da kapıya geldiklerinde ayrılmaları gerekeceğini düşünerek düşüncesinin devamını getirememişti. Kate daha ileri gidemez, onunla birlikte içeri giremezdi, mümkün değildi, zaten ondan böyle bir şey isteyemezdi; böylesi, ilişkilerinin gelmiş olduğu noktada bile, ona saygısızlık olurdu; bir kez daha tek belirgin şey bu ve bir de bunun çıldırtıcı olduğu gerçeğiydi. "Saygı"nın oynadıkları oyunda –adlandırmakta güçlük çekiyordu– adeta beşinci teker olduğu duygusu, bastırılmış ve sıkıştırılmış, bir iki keskin acıyla sınırlandırılmış olmakla birlikte, onu Euston garının peronunda bekliyor ve bahçedeki bir yılan gibi kafasını gösteriyordu. Esasen dışarıdan dayatılmayan, içsel bir şeydi; mutluluğu azaltmayıp sevgiyi artırması gereken bir şeydi. Mutlu olmak üzere tekrar bir araya gelmişlerdi; Densher bilincinin en açık olduğu anlarda, bu mutluluğu tehdit eden her şeye karşı tetikte olması gerektiğini düşündü. Kate onunla birlikte evine kadar gelip orada arabadan inmeye razı olsaydı, büyük ihtimalle kapının eşiğinde erkekle kadın arasında yaşanan, tutkunun derinliklerinde daima gizlenen çatışma kıvılcımını körükleyen o garip anlardan biri yaşanacaktı. Kate içeri girmek konusunda –elbette üzgün ve harikulade bir tavırla– başını iki yana sallayacak, Densher da, reddetmesine itiraz etmemekle birlikte, gözlerini o anda herhangi bir sözün ulaşamayacağı derinliklere ulaşmaya çalışarak onun gözlerine dikecekti. Bu da bir kötü niyet şüphesi, gölgesi, korkusu anlamına gelecekti. Neyse ki sayılı dakikalar başka şekilde yönlendi ve Kate her şeye rağmen onunla birlikte geçirmeye razı olduğu yarım saatte, çıldırtıcı durumları ne kadar

güzel idare ettiğini gösterdi. Sanki Densher'ın iyiliği için şimdi ve bundan böyle bu durumları kendi bildiği gibi idare etmesine izin vermesini rica ediyor, adeta yakarıyordu.

Rahat edebilecekleri bir mekân olarak büyük müzelerden birini vakit geçirmeden teklif ederek de durumu idare etmişti; gerçekten de bunu öyle bir güler yüzlü zarafetle yapmıştı ki, Densher Kate'in kendisini oturttuğu konumu ancak ondan ayrıldıktan sonra tam olarak kavrayabilmişti. Kate'ten haftalar boyunca ayrı kalmak, taleplerini, isteklerini artırmıştı; daha bir gün önce, buharlı gemiyle yaz gecesinin yıldızları altında İrlanda kıyıları göründüğünde özel ihtiyacını bütün şiddetiyle hissetmişti. Kısacası, Kate'e hatalı tutumlarına bir son vermelerinin şart olduğunu söyleyeceğinden hiçbir noktada kuşkuya düşmemişti. Hataları, direnebileceklerini zannetmeleriydi – yani Maud Teyze'ye değil de, uzayıp çaresizliğe düştüğünde bir erkeği çıldırtan bir sabırsızlığa direnebileceklerini. İstasyonun avlusunda ayrıldıklarında bir erkeğin, hatta bir kadının bundan dolayı neler hissedebileceğini her zamankinden çok anlamıştı, ama aynı zamanda, Kate'in incelikle çareler, hafifletici önlemler, yatıştırıcılar uygulamaya başlamasına izin vermiş olduğunu da şaşırarak anlamıştı. Kulağa bayağı geliyordu – zaten aşkta her şeye verilen ad, ilişkinin kelimelerle ifadesi, aşkın kendisiyle kıyaslandığında korkunç derecede bayağıydı; yine de sonuçta sanki dönüşünde reddedilmiş gibiydi, ama bunu bir iki gün sonra anlayacaktı elbette. Amerika'dan yazdığı makaleler kendi umutları ölçüsünde olmasa bile ilgilileri memnun etmişti; varılan anlaşmaya göre emeğinin karşılığı kendisine ödenecek, parasını alacaktı. Aslında pek büyük bir meblağ değildi, dolayısıyla zengin bir adam olarak geri dönmüş değildi, yani sevgilisini ikna etmek için böyle bir neden ileri süremezdi. En ideal kesin çözüm, bakış açısında bir değişikliği garanti etmek üzere geleceğe ilişkin beklentilerde bir değişiklik sunabilmek olurdu; bu olmayınca ancak aradan geçen zamanı ileri sürebilirdi. Aradan geçen zaman –elbette Kate çok da fazla hafta geçmediğini söyleyebilirdi– mutlaka Densher açısından bir yarar sağlamış olmalıydı; şu anda bulunduğu zor durumda da ona yardımcı olan buydu; üstelik kişisel açıdan Kate'i nasıl etkilediğini de gözleriyle görmüştü. Euston kafeteryasında köşedeki küçük masada bile bu göz kamaştırıcı etki onu neredeyse korkutmuştu – çünkü beklemenin enayilere yakışan bir tutum olduğu gün gibi aşikârdı. Kate başlangıçta onda gördüğü olağanüstü özelliklerini hiç bu kadar

sergilememişti; Densher hiç bu kadar kesinlikle emin olmamıştı. Kocaman, loş bir kilisede gizli bir virtüoz en muhteşem orgu nasıl çalarsa, bütün bunlar da aynı ustalıkla Densher'ın sahip olmaktan duyduğu gururu pekiştiriyordu. Sonuçta edindiği duygu, bir kadının hem böyle olup hem de insandan imkânsızı isteyemeyeceğiydi.

Ertesi gün de Kate gene öyleydi; dolayısıyla bir saat boyunca, sırf temas halinde –resimlerin sergilendiği umumi bir salonda olabilecekleri kadar temas halinde– olmanın mutluluğuyla havalara uçmuşlardı. Doğruyu söylemek gerekirse, yakın olabilmek için bulunan bu acınası çarenin yetersizliği, Kate'in bile sergilediği sayısız küçük huzursuzluk işaretiyle kanıtlanmıştı; ilginç mekâna normal ölçülerde ilgi gösterseler de hakkını veremiyorlardı. Orada buluşmalarının nedeni sokakta, aynı derecede yaratıcılık ve üsluptan yoksun şekilde tekrar tren istasyonunda ya da ikisinin de konuşmaya gerek duymadan kabul edebileceği gibi eski gerginliklerinin atmosferini fazlaca hatırlatacak Kensington Bahçeleri'nde buluşmamaktı. Şu andaki atmosfer, resimlerle dolu salonlardaki atmosfer bir değişiklik olmuştu; bununla birlikte Densher on beş dakikanın sonunda bundan çıkarılabilecek sonucu tam olarak saptamıştı. Bu da, sanki Kate'in üzerindeki etkisini seyredermişçesine, beceriksizlikleri konusunda onu teselli etmişti neredeyse. Amerika'da rastladığı hiç kimsenin kesinlikle boy ölçüşemeyeceği Kate her ne kadar asil ve büyüleyici olsa da, bu koşullarda Densher'ın tatmin olacağını ileri süremezdi. Amaçları için yeterli değildi – Kate bunu neredeyse açıkça belli ediyordu. Densher Kate'i tecrübeyle bu noktaya getirebildiği için memnun olabilirdi. Anında ve çiğ biçimde ifade etse, "Yani bu şekilde devam edebileceğimizi mi söylemek istiyorsun?" derdi. Elbette Kate cevaben Densher'ı tekrar yakınında, elinin altında, özlem dolu ayrılıkları boyunca olduğu gibi severek, değer vererek tutmanın hakkı olduğunu söyleyebilirdi, ama bu onun zarafetinin, inceliğinin sergilenmesinden öteye gitmezdi. Ne istediklerini Kate de Densher kadar iyi biliyordu; buna rağmen, Kate bir noktada adeta anlaşmayı çiğnemiş olmasa, Densher bir kez daha adını koyup ısrar etmeyebilirdi. Kısa bir süre sonra, daha rahat konuşabilmek için oturmuşlardı; bir süre samimi ve yüzeysel bir sohbet geçmişti aralarında. Birbirlerine anlatacakları acil konular çoktu, Euston'da hepsine değinmemişlerdi. Oturduklarında rahatça bu konulara daldılar; Kate bir sürprizle karşılaşmamak için etrafı kollamayı unutmuş gibi görünüyordu – ve bu ona müthiş yakışıyordu. Densher daha sonra

kendi söylediği hangi sözün ya da hangi suskunluğun, gözlerindeki hangi ifadenin ya da hangi tesadüfi dokunuşun Kate'te birden farklılık yarattığını nafile anlamaya çalışmıştı. Kate durup dururken, sanki büyüyü bozmak istercesine ayağa kalktığında Densher bu büyüyü tehlikeli hale getirecek ne yaptığının farkında değildi. Hemen ardından, resimlerden birine ilişkin tuhaf bir yorumda bulunarak davranışını telafi etmek istemiş, Densher yorumuna cevap bile vermemişti; kendisinin salonun havasızlığıyla ilgili şikâyeti bundan tamamen bağımsızdı. Biraz nefes almak için dışarı çıkmaları gerektiğini söylemişti; başka bir salona geçerken ikisi de gözleri birbirlerinden başka şey görmezken yakalanmış, doğal davranmaya çalışıyormuş gibiydi. Muhtemelen kafaları bunlarla meşgulken –Densher daha sonra düşündüğünde öyle hatırlamıştı– küçük New Yorklu arkadaşına rastlamışlardı. Densher onu nedense küçük olarak düşünüyordu; oysa Kate'le aynı boydaydı ve sevgilisinin hiçbir özelliğine yakıştırmadığı küçük sıfatını boyuna da hiç yakıştırmamıştı.

Densher'ın zihninde sonradan düşündüğünde belirginleşen şey, Kate'in genç kızla tanışıklığının onun zannettiğinden fazla oluşunu kavrama süreciydi. Kate ona yazdığı bir mektupta yeni ve eğlenceli bir ahbap olarak genç kızdan söz etmiş, Densher cevabında onunla Amerika'da tanıştığını ve çok hoşuna gittiğini belirtmiş, Kate de kendi ülkesinde onunla ilgili bilgi edinmesi gerektiğini yazmıştı. Ne var ki Kate daha sonra bu konuya tekrar değinmemiş, Densher da kuşkusuz öğreneceği onca şey varken bu konuda bilgi edinmeye fırsat bulamamıştı. Küçük Miss Theale'in kişisel öyküsü gazetesine uygun malzeme değildi, ayrıca zaten çok fazla sayıda Miss Theale'le tanışıyordu. Hatta gazete yazılarında yer verdiği toplumsal olgulardan birini oluşturacak noktaya varmışlardı bir grup olarak. Belki de özellikle bu grup –zapt edilmeleri mümkün olmayan nüfuzlu gençler– kaleminin en kuvvetli olduğu konulardan biriydi. Dolayısıyla Londra'ya döndüğünde, iki Amerikalıyla öğle yemeği yedikten bir iki saat sonra, Kate'in onu tam olarak hazırlamadığı bir durumla karşılaşmış olduğu duygusuna kapıldı. Belki de bunun kadar belirgin bir başka algısı, Kate'in hem bir gün önce, hem de o gün çeşitli türden hazırlıkları ele aldığını bir kez daha fark etmesiydi. Hatta üzerinde durulduğunda bu durum endişeye o kadar yaklaşıyordu ki, kafasından atmak için çaba göstermesi gerekti. Önce ev sahibelerinden, ardından birbirlerinden ayrıldıktan sonra, uzun ve oldukça amaçsız bir yürüyüş sayesinde şüphelerinden bir ölçüde

kurtulmuştu. Daha sonra işe gitmesi gerekiyordu, ama önünde iki üç saat vardı; kendi kendine yemeği fazla kaçırmış olmasını bahane etmişti. Kate'in ricası üzerine onu bir arabaya bindirdikten sonra –Densher Kate'in önceden planlayıp ısrarla uyguladığı bu yaklaşımına itiraz ediyordu– bir köşe başında bir süre durup Londra'sına dalgın dalgın baktı. Kuşkusuz bir süre ayrı kalan kişinin, döndüğünü tam olarak kavradığı belirli bir an –o ilk duygu dalgasının geldiği an– vardı. Parantezi kapanmıştı; bir kez daha, genel metnin içinde bir cümleden ibaretti sanki; metin o anda durduğu köşe başında nasılsa "ince" olmadan sıkışık olmayı becerebilen harflerle dolu, koskoca gri bir sayfa olarak görünüyordu. Ne var ki grilik, henüz tam olarak tekrar ele geçirilmemiş bir bakış açısının bulanıklığıydı az çok; ileride yeterince renk çıkacaktı ortaya. İşte dönmüştü, ama ihtimallere ve tasarılara dönmüştü ve o anda biraz körü körüne giriştiği yol, yeniden sahiplenme eylemiydi.

Plansız programsız, bilmeden küçük New Yorklu arkadaşının bir iki gün önce huzursuzca dolaşırken izlediği rotayı izleyerek kuzeye doğru yürüdü. O da Milly gibi Regent's Park'a vardı; o daha ileriye ve daha hızlı yürümekle birlikte, Milly gibi düşünmekten yorulup sonunda oturdu. Şunu da eklemek gerekir ki, onun da zihninde, otururken –belki de aynı bankta oturuyordu– çeşitli kaygıları yatıştı. Esas arzusunu daha tam söylememiş, Kate de dinlemeye zaman bulamamıştı. Bir iki gün içinde bu konuda yeterince laf işitecekti. Kendilerini asıl ilgilendiren konu hakkında henüz Kate'e baskı yapmamıştı; bu ilk saatler boyunca manevi anlamda birbirlerine yakın olmaktan başka şey düşünememişlerdi. En azından bu kadarı elle tutulurdu; şu anda aralarında eskisine oranla daha az değil, daha çok şey vardı. İki hanımla ilgili açıklama da bunlar arasındaydı, ama diğerleriyle birlikte bekleyebilirdi. Elbette eksik açıklamalar Densher'ın uzun uzun dolaşmasının en önemli sebebi değildi. Kate daha önce de sık sık aynı cümleyi, her defasında görüşmeyi ansızın kesercesine kurmuştu: "Şimdi bana düzgün bir araba bul lütfen." Önceki buluşmaları, gezintilerinin sonunda parkın güneyine vardıklarında hep bu alakasız cümleyle noktalanırdı. Fiilen onları birbirlerinden en çok ayıran şey buydu; Densher'a kalsa, Kate'in sebeplerine saygı göstermese, o da arabaya atlardı. Ona ne yapmak istediğini sanıyordu ki – bu soruyu kendisine sorduğu olmuştu. Elbette önemli bir konu değildi – aslına bakılırsa, birliktelik hissi düzgün ya da sefil arabalara bağlı değildi; önemi, yol açtığı yoksunluktan

çok, Kate'in ustalığının sinir bozucu bir işareti olmasından kaynaklanıyordu. Bu ustalık, temkinle birleşerek ilişkilerinin başından beri Densher'la bir araya gelmek konusunda çok işe yaramıştı; itirazının tek sebebi, ustalığının, yine başından beri ondan ayrılmak konusunda daha da artmasıydı. O gün öğleden sonra da Kate ricasını tekrarladığında aynı soruyu sormuştu – ne yapmak istediğini zannettiğini sormuştu yine. Regent's Park'taki bankta otururken Kate'in nasıl güler yüzlü, hoş, serbest bir tavırla cevap verdiğini hatırladı; her zamanki faytonlardan birine parasını öderken, uğradığı hayal kırıklığı yüzünden, Kate'in mizah anlayışının, zarif neşesiyle, ünlü ciddi Amerikan mizahına üstünlüğüne yüzünü ekşiterek tepki gösterdiği o anı hatırladı. Bu arada daha önce bir sonraki buluşmaları için randevulaşmışlardı; Kate'in bu konudaki –hem şaşırtıcı, hem rahatlatıcı olacak– seçiminin olayları basitleştirme konusunda ne kadar etkili olacağını Densher görecekti. Ya yeni bir destek olacaktı ya da yeni bir engel, ama en azından sokaklarda kalmaktan kurtulacaklardı. Kate'in bu avantajdan söz etmesi üzerine doğal olarak, Mrs. Lowder'ın döndüğünden haberi olup olmadığını sormuştu.

"Varsa da benden duymadı." demişti Kate. "Ama şimdi gittiğimde konuşacağım onunla." Sanki aklına yeni gelen bir fikir üzerine, artık daha kolay konuşabileceğini söylemişti. "Aylardır o kadar edepli davrandık ki, senden söz etmeye hak kazanmışımdır mutlaka. *Onu* ziyarete geleceksin, o da seni benimle yalnız bırakacak; iyi niyetini ve korkmadığını böylece kanıtlayacak. Biliyor musun, onunla ilişkin hiç kopmadı, aksine, senden her zamanki kadar hoşlanıyor. Londra'dan ayrılacağız, bu son görüşme olacak, dolayısıyla şu sıra rahatlıkla rica edilebilir. Bu akşam rica edeceğim." diye bağlamıştı sözünü Kate, "Her şeyi bana bırak –kurnazlığım şeytani boyutlara ulaştı– ben hallederim."

Densher elbette her şeyi ona bırakmıştı; şu anda, bu konuyu Brook Sokağı'ndakinden daha fazla sorguluyordu. Ya bir zafer olacağını ya da işlerin sarpa saracağını düşündü tekrar. Şüphesiz bu, başka meseleler için de geçerliydi. Kate, sevgili Milly'siyle ilişkisinin boyutları konusundaki sorusuna cevap vermemeyi başarmıştı. Belli ki sevgili Milly'si genel manzaranın bir parçasıydı. Densher'ın yokluğunda ortaya çıkan sevgili Milly'si, –Densher bunu nasıl sezinlediğini tam olarak bilemiyordu– beklenmedik şekilde, fazlasıyla ön planda yer alıyordu. Önemli bir yeri vardı ve sanki ona yer açılmıştı. Kate niçin böyle bir yer açılmış olduğunu

Densher'ın anlayacağını varsaymış gibiydi, ama zaten mesele de buydu. Bu ön planda bizzat Densher ve Kate'le ilişkisi rahat hareket imkânı bulamıyordu. Ama belki de Miss Theale halihazırda ikna edilmiş olmasa da yumuşamış olan Maud Teyze gibi bir imkândı. Belki o da can sıkıcı olmasa, işe yarayabilirdi. Densher tekrar yürümeye koyulduğunda ansızın Kate'in bunu kastetmiş olabileceğini anladı. Sevimli kız Kate'e hayrandı –Densher bunu kendi anlamıştı– ve ikisinin buluşmalarına yardımcı olacak, onlara kanat gerecekti. Bir başka deyişle, onun mekânında buluşabilir ve sokaktan en hoş biçimde kurtulabilirlerdi. İşte bu tutarlı bir açıklamaydı. Gerçi bir sonraki buluşmalarının kesinlikle Miss Theale'den bağımsız olması açıklamayı desteklemiyordu, ama bu da biraz ön hazırlık gerektiğiyle açıklanabilirdi. Perşembe günü Lancaster Gate'te muhtemelen öğreneceği şeylerden biri de bunun geçerliliğiydi.

II

Perşembe günü geldiğinde Densher'ın tahminlerinde tamamen de yanılmadığını görmesi müthişti. Kate ona her şeyi açıklamamıştı gerçi, ama on beşinci dakikanın sonunda birçok şeyi de açıklamıştı. Konuşmaya salı günkü görüşmelerinde her şeyin anlaşılmamış olduğuna şaşırdığını belirterek başladı. Densher şimdi onun düzenleyişiyle bütün parçaların az çok yerine oturduğunu görüyordu; üstelik Kate arada geçen süreyi bu parçaları evirip çevirmekle, yerleştirmekle geçirmiş de değildi. Zihnindeki genel netlik yorgun ve perişan değil, cıvıl cıvıl ve alımlı görünmesini sağlıyordu; Amerikalı hanımların ikna edilmesi –abes bir varsayımdı– söz konusu olmamakla birlikte, Maud Teyze konusunda biraz daha çaba göstermeyi zorunlu kıldıkları da barizdi. Maud Teyze onlara o kadar kibar davranmışken, "İzniniz olursa sizin evinizde buluşacağız, ama bunu sır olarak saklamakta bize yardımcı olacağınızdan eminiz." denemezdi. Maud Teyze'yle konuşmaları kaçınılmazdı – bir şey söylememelerini rica etmek abesti; Kate konuşmaya kendiliğinden başladığında bütün bunları ele almıştı. O gün Kate'in genelde ele aldıkları Densher açısından gerçekten olağanüstüydü; ne var ki her şeyi baştan sona değil, parça parça söylettiği hissine de kapılmış olabilirdi. Bununla birlikte, daima Kate'ten ne kadar çok şey isterse Kate'in vermeye o kadar hazır olduğunu hissetmişti. Daha Amerika'ya gitmeden önce bile, birkaç kere, "Dolabın anahtarı sende, tahminimce evlendiğimizde şekeri bana parça parça vereceksin." demişti Kate'e. Kate de besininin şeker olacağını düşündüğüne sevindiğini söylemiş, bu öngörülen aile düzeni adeta şimdiden yürürlüğe konmuştu. Doğruyu söylemek gerekirse şu anda dolaptan çıkan malzeme pek de tatlı sayılmazdı kuşkusuz, ama Densher'ın acil ihtiyacını bir şekilde karşılıyordu. Her halükârda, Kate'in açıklamaları daha fazla soruya yol açsa da, bu sorular ne onları yoruyor ne de Kate'in sabrını tüketiyordu. Açıklamalar doğal olarak basitti; örneğin Miss Theale'in onlara bir yardımı dokunamayacağına dair açıklama. Densher bu konuda kendi düşündüğü ihtimali açıkça dile getirdi. "Burada buluşamayacağımıza, açık havadan ve kalabalık yerlerden de bıktığımıza göre, salı günkü gibi bir cankurtaran sandalı hiç yoktan iyidir diye düşünüyorum iki gündür. Ama dostlarımız bu merciye hesap vermek durumundaysa söylenecek daha fazla bir şey yok kuşkusuz. Tanrı'ya şükür, korkunç gecikmemizin tabutuna bir çivi daha

çakıldığı anlamına geliyor." Lafı daha fazla uzatmadan bundan çıkarılacak dersi ifade etti memnuniyetle. "Umarım artık bu şekilde idare edemeyeceğimizi anlıyorsundur."

Kate'in buna gülmesinin sebebi –keyfi gerçekten yerindeydi– otelde Densher'ın, görünüşe bakılırsa en çok tadını çıkardığı imkândı. "Sadece Milly'yle konuştuğun düşünülürse fikrin harika." Ama kendi iyimserliği de harikaydı. "Belki de alışırsın ona – alışacaksın. Haklısın – yeter ki bizimle birlikte ya da yakınımızda olsunlar." İkisinin de sevimli dostlar sıfatıyla onlara ister istemez destek olacaklarını da açıkça söyledi. "Maud Teyze'ye söylerler, ama kapıları bize açık olur; o başka mesele. Bir dost daima yardımcı olur – Milly benim dostum." Bu arada Mrs. Stringham'ı bir yana bırakmış, meseleyi Milly'ye indirgemişti. "Üstelik bizden özellikle hoşlanıyor. Senden özellikle hoşlanıyor. Bunu değerlendir bence." Densher sert ültimatomuna, artık böyle idare edemeyeceklerini kesin biçimde hatırlatmasına Kate'in aldırmadığını hissetti; zaten ilişkilerinin başından beri Densher'ın kimi sözlerine –genellikle keskin sözlerine– fiilen, ısrarla tepki vermeme huyu vardı. Tepkisini daha alışılmadık yollardan belli ederdi. Şimdi de aynı şeyi yapıyordu; Densher aslında umurunda olmadığını düşünmüyordu. Bununla birlikte, Kate ikincil bir meseleyi ele aldı. "Burada buluşamayacağımızı söylüyorsun, ama bak, buluşuyoruz işte. Bundan daha hoş bir durum olabilir mi?"

Niyeti Densher'a işkence etmek değildi – Densher öyle olduğunu da düşünmüyordu, ama eve biraz gergin gelmişti, dolayısıyla Kate bunu bir lütuf olarak niteleyince kaşları biraz çatıldı. Esarete dönüşe benzemiyor muydu biraz? Üstü örtülü, allanıp pullanmış bir esaretti belki, ama Densher içten içe Lancaster Gate'in en yüksek düzeydeki imtiyazlarının bile asla özgürlüklerinin işareti olamayacağını biliyordu. Üst katta, oturma odası olarak düzenlenmiş, ama belli ki kullanılmayan –teklifsizliğe izin vermeyen bir mekândı– ve akla gelebilecek en çirkin mavi tonunda döşenmiş küçük misafir odalarından birindeydiler. Densher içeri girer girmez ilgiyle kapalı kapılara bakmış, Kate bu ilgisine cevaben sakıncası olmadığını, Maud Teyze'nin –bu defalık– onlara cömert davrandığını söylemişti; yalnız kalabileceklerdi, korkulacak bir şey yoktu. Ancak Kate'in bu konuya yeniden değinmesi Densher'ı daha doğrudan etkiledi, meseleye daha da çok yaklaştırdı. Gerçekten yalnızdılar – bir sakıncası yoktu; kapalı kapılara tekrar baktı, izinli yalnızlığı, koca evin oturaklı sessizliğini içine sindirdi.

Aynı anda bunlarla Kate'in güçlü, büyüleyici iradesi sayesinde içinde iki kat canlanan bir şey arasında bağlantı kurdu. Vardığı nokta, Kate'in kaçamak davranmasına tahammül edemeyeceğiydi – etmesi mümkün değildi! Güçlük çıkarmasına, kaçamak davranmasına tahammül edemezdi, etmeyecekti. Zekâ ya da kişilik bakımından ne kadar arzulanır olursa olsun, onun kendisinden daha derin olmasını istemiyordu; iletişimlerinin dolambaçsız, kolay, ilişkilerinin bağımsız olabileceği bir konumda istiyordu onu. Bunun etkisiyle birkaç saniye sonra, "Beni olduğum gibi kabul eder misin?" diye sordu.

Sözlerindeki gerçeklik Kate'in benzinin hafifçe solmasına yol açtı – Densher'ın nazarında bu, Kate'in güçlü iradesini harika biçimde yumuşatıyordu; az sonra genç kızın o güne kadar kullandığı en etkileyici ses tonuyla cevap vermesi memnuniyetini iyice artırdı. "Lütfen kendimi denememe izin ver! Emin ol önümü açıkça görüyorum – mani olma; beni bekle, zaman tanı bana. Canım benim," dedi Kate, "bana inanman yeterli, her şey çok güzel olacak."

Densher Kate'in sanki zaten inanmıyormuş gibi kendisine inanmasından söz etmesini dinlemek için dönmemişti Londra'ya; Kate'in yakarışının katlanılmaz kıldığı ani bir yoğunlukla onu sımsıkı kavramak üzere dönmüştü – bunu şimdi bir anda anlamıştı. Kate'i sıkıca tutup, neredeyse öfkeyle, "Beni seviyor musun, seviyor musun, seviyor musun?" dedi; Kate sanki Densher kendisine vurabilirmiş, ama bunu minnetle kabul etmeye hazırmış gibi gözlerini kapadı. Teslimiyeti cevabı, cevabı teslimiyetiydi; Densher söylediklerini neredeyse işitmemekle birlikte o kadar etkilendi ki, o anda içten içe onu elinde tuttuğunu hissetti. Birbirlerine uzun uzun sarılmaları, kaçamağın hezimetiydi; Densher böylece sunduğu şeylerin Kate'in nazarındaki gerçekliğinden emin oldu. Kelimelerle ifade edilen bir vaatten daha etkiliydi; Densher daha sonra düşündüğünde Kate'in muhteşem biçimde samimi olduğu şeklinde niteledi bunu. Zaten tek istediği de buydu – samimiyet neredeyse her şeyi taşıyabilecek bir temeldi. Bu o kadar çok şeyi pürüzsüz biçimde hallediyordu ki, ondan alacağı bir söz kalmamıştı. Yeminler, taahhütler bir yana, artık konuşabilirlerdi. Esasen meseleler ancak şimdi masaya yatırılmış gibiydi. Kate'in kendi planını uygulamak konusundaki yakarısını Densher beş dakikanın sonunda daha açık seçik biçimde ele almıştı; az önce olanların yarattığı farkın, Kate'in seçimi lehine bir fark olduğu belirginleşmişti. Tutulacak yol nasılsa ansızın

bir ayrıntıya dönüşmüştü – Kate'in alanı ve sorumluluğuydu; zekâsının tutkusuyla bir bütün olduğu da daha tutarlı bir belirginlik kazanmıştı. Densher, "Sürekli sana güvenmediğim konusunu açmak istemiyorum elbette." derken hoşgörülü bir tebessüm takınabiliyordu.

"Umarım istemiyorsundur! Ne yapmak istediğimi zannediyorsun ki?"

Densher'ın ne zannettiğini gerçekten biraz düşünmesi gerekti; aklına ilk gelen, doğal olarak, sürdürdükleri oyunun esasen tuhaf olmasıydı ve buna ancak açıkça değinebilirdi. "Bu kadar özel biçimde vakit kazanmaya çalışmak, çoğu kişinin gözünde, en hafif deyimiyle enayilik." Her şeye rağmen, ziyareti boyunca, "olduğum gibi" kozuna bir daha başvurmadı. Eskiden olduğu halinde ne kadar parasızsa, şimdi olduğu halinde de o kadar parasızdı ve aslına bakılırsa, muhtemelen hep de öyle olacaktı; oysa Kate'in, birkaç ay önceki haline kıyasla kaybedecek epeyce daha fazla şeyi vardı. Densher Lancaster Gate'te buluşmalarının, istasyonlarda ya da parklarda buluşmaya oranla bu gerçeği nasıl öne çıkardığını pekâlâ görüyordu; öte yandan bunu orada buluşmamaya mazeret olarak kullanamazdı. Mrs. Lowder kayıtsız kalıyorsa, kayıtsızlığı bir bakıma Kate'in onu olduğu gibi kabul ettiği takdirde feda edeceği şeylere bir yenisini eklemiş oluyordu. Kısacası, Kate onunla ilişkisini o kadar ustalıkla yürütüyordu ki, sanki hâlâ bekleyiş halinde olmalarını bu oturma odasının çirkin mavisinden, çiçekli Sèvres porselenlerinden, girift süslemeli pirinçlerinden farklı biçimde ifade ediyordu. Densher Maud Teyze konusunda onu bir kez daha sıkıştırdığında, az sonra mecburen kendisiyle görüştüğünde anlayacağını söyleyerek neredeyse her şeyi söylemiş oldu. Densher bunun üzerine, "Yani ikna olacağına dair *kesin* bir işaret olduğunu mu söylemek istiyorsun?" diye sordu. "Benim sözünü ettiğim, onun riyakârlıkları ya da cesur düzenbazlıkları değil sadece." diye açıkladı. "Unutma ki, biz ne kadar zeki ya da kabul ediyorum, güçlü bir ikili olsak da, onu parmağımızda oynatabildiğimiz kadar o da bizi parmağında oynatabilir."

"O *beni* parmağında oynatmak istemiyor hayatım," dedi Kate açıkça, "gerekmedikçe bana katiyen acı çektirmek istemiyor. Fazlasıyla seviyor beni ve onun yaptığı ya da yapmadığı her şeyin bir değeri var. *Bunun* – bizimle ilgili bugünkü tutumunun– bir değeri var. Bana kalırsa şu anda odasında, sen burada benimleyken kesinlikle odasından dışarı çıkmıyor. Ama bu 'parmağında oynatmak' değil – katiyen değil."

"Onun onayı ve bir çek değilse mesele nedir o zaman?" diye sordu delikanlı.

Kate'in cevabı gediksizdi. "Küçük hesaplar peşinde olmaması sadece. O önemsiz ayrıntıların fevkinde bir insan. Bize *genelde* güveniyor; köşe bucakta peşimize düşmeye niyeti yok; bir şeyi açıkça istersek," dedi Kate, "omuz silkip üzerinde durmaz. Gerçekten tek bir kusuru var – bizimle ilgili benimsediği yaklaşımda ayrıntılara kayıtsız. Ne var ki," diye devam etti neşeyle, "biz onunla ayrıntılar konusunda mücadele etmiyoruz."

"Bana öyle geliyor ki," dedi Densher biraz düşündükten sonra, "onu ayrıntılarda aldatıyoruz." Bu cümlesi, ağzından çıktığı anda hem onda, hem de arkadaşında, az önceki kucaklaşmalarının üzerlerinde bıraktığı mutluluk halesi için söylenmiş hissini yarattı.

Bununla birlikte, Kate'in kafasında bu olayla ilgili herhangi bir karışıklık yoktu; Densher onun bu kadar küçük bir şey yüzünden suçluluk duymayacağını mutlulukla gördü. "Bir daha yapabileceğimizi –yani burada buluşabileceğimizi– söylemek istemiyorum." diye açıkladı Kate.

Gerçekten de Densher bir daha nerede buluşabileceklerini düşünüyordu. Lancaster Gate bu kadar kısıtlıysa, mesele tekrar ortaya çıkıyordu. "Bir daha hiç gelemez miyim?"

"Elbette gelirsin – onu görmeye. Aslında," dedi arkadaşı gülümseyerek, "sana âşık olan o."

Ama bu Densher'ın –biraz daha ciddiyetle– ona bir süre bakmasına yol açtı. "Herkesin bana âşık olduğu zannına kapılma."

Kate duraksadı. "Herkes demiyorum."

"Az önce Miss Theale'i söyledin."

"Senden hoşlandığını söyledim, evet."

"Eh, aynı kapıya çıkar." Ama ardından, önceki konuya döndü: "Mrs. Lowder'a bizzat teşekkür etmem gerekir elbette. Yani bu imkânı sağladığı için – kendi adıma."

"Aman, çok da fazla teşekkür etme!" Kate genelde tedbirli olma gerekliliğini vurgulamanın yanı sıra, "bu imkân"ın çağrıştırdıklarına yönelik alaylı bir neşe sergiliyordu. "Ne için teşekkür ettiğini merak eder sonra!"

Densher uyarının her iki yönünün de hakkını verdi. "Doğru, her şeyi de söyleyemem ona."

Belki bu kadar ciddi bir tonda konuştuğu için, Kate gene güldü. Ama hafif bir tonda karşılık verdi. "Ona hiçbir şey 'söyleyemezsin', önemi de yok zaten. Ama ona iyi davran. Memnun et onu, ne kadar zeki olduğunu göster – ama çaba gösterdiğini belli etmeden. Ona karşı sevimli ol yeter, başka bir şey yapman gerekmez."

Ama Kate de meseleyi fazlasıyla basitleştirmişti. "Anladığım kadarıyla ona karşı 'sevimli' olabilmek için senden vazgeçtiğim kanısını uyandırmam şart – bunu da ölsem yapmam! Bu oyundan başka bir şey değil." dedi Densher hararetle.

"Elbette oyun. Ama sen görüşmelerimizden ne kadar hoşlandığını ona hatırlattıkça benden vazgeçtiğini –ya da benim senden vazgeçtiğimi– düşünmesine imkân yok."

"Eğer bizi inatçı ve tutarlı bir konumda görecekse, ne yararı olacak?" diye sordu Densher.

Kate bir an tereddüt etti. "Neyin ne yararı olacak?"

"Benim onu memnun etmemin – herhangi bir şeyin. Memnun edemem onu." diye kestirip attı Densher.

Densher'ın tutarsızlığı karşısında hayal kırıklığına uğrayan Kate yine gözlerini dikip baktı ona, ancak sonucunda şikâyetten daha olumlu bir şey çıktı. "Öyleyse *ben* memnun ederim. Sen onu bana bırak." Ardından ikisini az önce birleştiren güdüyle tekrar Densher'a yaklaşıp aynı şefkatle sarıldı. Böylece daha önceki yakarısını yeniliyor, tekrarlıyordu; Densher'ın karşılık vermesiyle en önemli gerçek açıklığa kavuşmuş oluyordu. Birbirlerini bu şekilde sahiplenmek, bir şekilde *her şeyi* açıklığa kavuşturuyordu. Bunun Densher üzerindeki etkisi, bir kez daha, bu koşullarda, cömertlikten başka bir tutum benimseyememesi oldu. Her şeyi o kadar tereddüt etmeden Kate'e bırakmıştı ki, Kate birkaç saniye sonra daha önceki –ve görünüşe bakılırsa

kesinlikle– en değerli fikirlerine döndü. "Az önce beni Milly'nin sana âşık olduğunu söylemekle suçladın. Doğrusunu istersen, evet, öyle diyorum. Bize bu şekilde yararı dokunacak işte. Onun seninle görüşmesi için bir gerekçe teşkil edecek – dolayısıyla bizim ilişkimizi sürdürmemize yardımcı olacak."

Densher hayretle baktı ona – Kate her bakımdan şaşırtıcıydı. "Peki *benim onunla* görüşmem için ne gibi bir gerekçe teşkil edecek?"

"Benim için bir sakıncası yok!" dedi Kate gülümseyerek.

"Onu ayartmamın mı sakıncası yok?"

Kate farklı şekilde ifade etti. "*Onun seni* ayartmasının sakıncası yok."

"Ayartamayacak nasılsa – dolayısıyla sakıncalı olabilecek bir durum da yok zaten. Peki ama," diye devam etti Densher, "bildiklerini düşünürsen, nasıl 'yardımcı' olacak?"

"Bildiklerini mi? Bildikleri engel oluşturmaz."

Densher şaşırdı. "Bizi sevmesine mi?"

"Sana yardımcı olmasına. O öyle biri." diye açıkladı Kate Croy.

Anlamak zordu gerçekten. "Benim bir başkasını sevmeme aldırmaz mı yani?"

"Seni teselli etmek için her şeyi yapar." dedi Kate.

"Peki ama neden ötürü teselli etmek için?"

"Başkasını elde edememenden ötürü."

Densher şaşkınlıkla bakmaya devam etti. "Peki ama nereden biliyor..."

"Elde edemeyeceğini mi? Bilmiyor, ama elde edeceğini de bilmiyor. Bu arada seni şaşkın bir durumda görüyor, çünkü Maud Teyze'nin tavrından haberi var. Bu da sana iyi davranma fırsatı sunuyor ona." dedi Kate, net bir tavırla.

"Peki bana nasıl bir fırsat sunuyor?" diye aynı mantıklı tavırla sordu delikanlı. "Ona hain bir sahtekâr gibi davranma fırsatı mı?"

Kate duruma o kadar hâkimdi ki, Densher'ın şiddetli tepkisi karşısında gülümsedi. "Ondan müthiş hoşlanacaksın. Harika bir insan. Ayrıca başka nedenler de var."

"Ne gibi nedenler?"

"Başka zaman anlatırım. Söylediğim nedenler," diye ekledi genç kız, "şimdilik yeterli."

"Ne için yeterli?"

"Canım, onu tekrar görmek için – en kısa zamanda, zaten terbiye icabı da görmen gerekir."

Densher ne demek istediğini anladı elbette, New York'ta aralarında geçenleri unutmuş değildi. Pek fazla bir şey olmamıştı, ama o sırada kesinlikle hoşuna gitmişti; dolayısıyla bunun mazeret olarak gösterilmesi az da olsa körükleyici bir etki yapabilirdi. "Tabii ki vakit geçirmeden ziyaretine gideceğim. Evet," dedi Densher, "bana âşık olması saçmalıktan başka şey değil, ama bundan tamamen bağımsız olarak, gösterdiği lütuflara karşılık vereceğim."

Görünüşe bakılırsa Kate'in istediği de buydu zaten. "Gördün mü işte? Ben de seninle orada buluşurum."

"Bu sebeple *seni* niçin ağırlamak istesin, pek anlamış değilim." dedi Densher az sonra.

"Beni kendim için ağırlıyor – daha doğrusu *kendisi* için. Bana çok değer veriyor. Daha kaç kere açıklamam gerekecek kuzum?"

Ama Densher hâlâ anlamış değildi. "Öyleyse itiraf etmem gerekir ki, bu kız beni aşıyor."

Kate'in kendi görüşünü açıklamaktan başka çaresi yoktu. "O beni şimdiden –birkaç haftanın sonunda– en yakın arkadaşı olarak görüyor. Bu başka bir konu. İkimiz çok sıkı fıkı olduk." Kate bunu vurgulamak için, sanki Densher'ın her şeyden habersiz olduğunu birden anlamışçasına, nihayet asıl açıklamasını sundu. "Elbette benim *seni* sevdiğimi bilmiyor. Sözü edilmeye değmeyecek kadar ilgisiz olduğumu sanıyor." Densher'ın

gerçekten de her şeyden habersiz olduğu, bu sözler üzerine ortaya çıktı, Kate bunu şaşkınlıkla karşıladı. "Onun bildiğini mi zannediyordun?"

"Durumumuzu mu? Elbette, göründüğünüz kadar yakın arkadaşsanız – ve durumu kendisine başka türlü sunmadıysan..." Kate buna öyle bir sabırsızlık nidasıyla karşılık verdi ki, Densher'ın ağzı açık kaldı. "İnkâr mı ettin yoksa?"

Densher'ın bu kalın kafalılığı karşısında Kate kollarını açarak havaya kaldırdı. "İnkâr etmek mi? Hayatım, senin hiç sözünü etmedik ki."

"Hiç mi?"

"Şanına yakıştıramasan da – hiç söz etmedik."

Densher anlamakta güçlük çekiyordu. "Peki ama Mrs. Lowder da söz etmemiş midir?"

"Etmiştir muhtemelen. Ama *senden* söz etmiştir. Benden değil."

Densher bunu anlaşılmaz buldu. "Benimle ilgili senden bağımsız ne biliyor ki?"

"Ne mi biliyor?" dedi Kate muzafferane bir edayla. "Zaten amacı da olayı azımsamak, kendisini tamamen ayırmak, bu konudaki yaklaşımını tutarlı biçimde sürdürmek. Maud Teyze'nin yaklaşımı, ilişkimizi –yani senden bana gelebilecek bir tehlikeyi– hiç şüphelenmemiş, duymamış olmak suretiyle her türlü gerçeklikten soyutlamak. Bu ilişkiden görmezden gelerek, yok sayarak kurtulacağına inanıyor – yeter ki taviz vermesin. Dolayısıyla, *o*, kendi tarzında 'inkâr ediyor' denebilir. İşte seninle ilgili benden bağımsız olarak bildikleri bu. Benim gözümde senin herhangi bir ayrıcalığın olduğunu Mrs. Stringham'a da, Milly'ye de katiyen itiraf etmemiştir."

"Sence kendileri anlamamışlar mıdır?" dedi Densher.

"Hayır canım, anlamamışlardır," dedi Kate, "Milly salı günü beklenmedik biçimde bizimle karşılaştıktan sonra bile."

"Bundan bir sonuç çıkarmamış mıdır?"

"Senin, deyim yerindeyse benim için çıldırdığın sonucunu mu? Evet, senin nazarında ayrıcalıklı olduğumu fark etmiştir kuşkusuz – çünkü bana kalırsa bunu her zaman fazlasıyla, üstelik çiğ bir biçimde belli ediyorsun. Ama bunun ötesinde bir şey fark etmemiştir. *Ben* fazla belli etmiyorum, belki de yeterince –başkaları söz konusu olduğunda seni memnun edecek kadar– belli etmiyorum."

"Belli edip etmemek senin isteğine mi bağlı?" diye sordu Densher.

Kate soru karşısında biraz duraksadı, ama dört dörtlük bir cevap buldu. "*Sen* söz konusu olduğunda değil. Milly senin epeyce tutkun olduğun dışında," diye devam etti, "sana nazik ve iyi davrandığımı görüyor sadece."

"Senin çok iyi olduğunu düşünüyor öyleyse!"

"Gerçekten öyle. Benim gerçekten iyi olduğumu düşünüyor." diye gülümsedi Kate.

Delikanlı kara kara düşündü. "Ama bir açıklaması da olduğunu düşünüyordur."

"Ben de açıklarım o zaman." Kate gerçekten harikaydı; konu dönüp dolaşıp her şeyi ona bırakması için başlangıçtaki yakarısına ve Densher'ın güvenine gelmişti. "Yani açıklayacağım." diye ekledi.

"Peki *ben* ne yapacağım?"

"Onun düşündüğünün ne kadar önemli olduğunu kabul et." Ne var ki Kate bu noktada tökezledi aslında. O anda neyi kastettiği sadece Densher'ın suskunluğundan belliydi; Densher tekrar konuşmaya fırsat bulamadan Kate hatırlama ve tedbir konularına döndü. Maud Teyze'nin cömertliği onları kendi onurlarını korumak durumunda bıraktığına göre, bu cömertliği suistimal edip her şeyi mahvetmemeleri gerektiğini hatırlamaları lazımdı. Densher'ın vakitlice ayrılması gerekiyordu; muhtemelen bu onlar açısından bir avantaj olurdu. Ama Milly konusuna da geri döndü. "Ziyaretine gitmeyi ihmal etme."

Ancak Densher buna kulak asmadı. "Yani tekrar gelebilir miyim?"

"Maud Teyze'yi görmek için – istediğin zaman. Ama *bu* oyunu bir daha oynayamayız ona." dedi Kate. "Seninle burada yalnız görüşemem."

"Nerede görüşeceğiz öyleyse?"

"Milly'yi ziyarete git." diye tekrarlamakla yetindi Kate cevap olarak.

"Bunun bana ne yararı olacak?"

"Sen bir dene, göreceksin."

"Yani sen de mi ayarlayıp orada olacaksın?" diye sordu Densher. "Diyelim ki geldin, yalnız görüşme imkânı mı verecek bu bize?"

"Sen dene – göreceksin." dedi Kate yine. "Nasıl idare edebilirsek edeceğiz."

"Ben de tam bunu düşünüyorum. Bana öyle geliyor ki daha iyi idare edebilirdik." Bu konuda düşündüğü Densher'ın bir an duraksamasına sebep oldu, ama kesin biçimde dile getirdi. "*Sen* niçin *bana* gelmiyorsun?"

Kate'in üzgün bakışları, bu soruya kesin bir cevap vermesini beklemenin haksızlık olduğunu söyler gibiydi; bekleyişi nihayet Densher'ın merhamet olarak hissettiği bir yanına hitap etti. Böylece Densher kendini sevginin bu özel alanında buldu; ruhuna ve tenine ne kadar taviz verebileceklerini sormaya devam ederken, Kate bulundukları açmazda tek çare olarak gördüğü konuda tekrar sıkıştırdı onu. Densher bir an olsun Kate'in zihninde aptallığın zerresine yer olduğunu düşünse, can sıkıcı olurdu. "Ne büyük bir fark yaratacağını göreceksin." dedi.

Eh, Kate aptal olmadığına göre akıllıydı; aptal olan Densher'dı – Kate ne isterse onu yapacak olması da bunun kanıtıydı. Yine de Kate'in "fark"a değinmesi üzerine, anlamak için son bir çaba gösterdi. Daha soruyu sorarken, Kate'in incelikli ama etkili dayanağını sezdi: "Az önce Milly'nin benden nefret ettiğini zannetmesinin fark yaratacağını mı söylemek istiyordun?"

Ne var ki Kate meselenin böyle kabaca ifade edilmesi karşısında yine belirgin bir sabırsızlık sergiledi, zaten tartışmayı da bu şekilde aniden noktaladı. Onun bir işareti üzerine Densher kapıyı açtı; Kate ihtimalleri bu şekilde sunduktan sonra soruların anlamsız, şüphelerin saçma olduğunu belirtircesine bir edayla merdivene kadar geçirdi kendisini. "Gördüğüm şeyin güzelliğini mahvedersen gerçekten de nefret edeceğim senden!"

III

Buna rağmen, Densher Kate'in gördüğü şey hakkında bir şeyler daha işitecekti; bir sonraki görüşmeleri bundan başka sürprizler de içeriyordu. Kate'i ziyaret ettiğinin ertesi günü, sabah Mrs. Lowder'dan aldığı telgrafta o akşam yemeğe davet ediliyor, serbest olduğunu umdukları belirtiliyordu; Densher serbest olduğuna sevinmekle birlikte notun devamı sevincini biraz azalttı: "Sizin de tanıdığınıza çok sevindiğim Amerikalı dostları da bekliyorum." Amerikalı dostlarla tanışıklığı belli ki tadını son acı damlasına kadar çıkaracağı bir tesadüftü. Ancak şunu da hemen ekleyelim ki, tedirginliği hemen meydana gelen bir olay sayesinde belirgin ölçüde azaldı neyse ki; bu olay, Lancaster Gate'te, sekiz buçuk olarak belirlenen davet saatinden beş dakika sonra, Mrs. Stringham'ın tek başına boy göstermesiydi. Günlerin uzunluğu, lambaların geç saatte yakılması, mevsimin alışkanlıkları akşam yemeklerinin geç yenmesine, konukların daha da geç gelmesine sebep oluyordu; dolayısıyla, dakikliği elden bırakmayan Densher Mrs. Lowder'ı tek başına bulmuştu; Kate henüz ortada görünmüyordu. Böylece ev sahibesinin karşısında zor dakikalar geçirmişti – zorluğun nedeni, dile getirilmese de son derece sade olmaya teşvik edilmesiydi. Tanrı biliyor, o da zaten sade olmak istiyordu; ancak sadelik – *bu kadar* aşırı bir sadelik– daha önce hiç böylesine cömertçe ve rahatlıkla atfedilmemişti kendisine. Bu konuda Maud Teyze kendini bir örnek olarak sunuyordu sanki; dostça bir tavırla, "Anlamıyor musunuz, sizden istediğim, tıpatıp *benim* gibi olmanız." der gibiydi. İstenen şeyin boyutları, onu tökezletebilecek şeyin ta kendisiydi zaten – genelde Mrs. Lowder'ın boyutlarından çok hoşlanıyordu çünkü. Zavallı bir delikanlının ona herhangi bir bakımdan benzeyebileceğini gerçekten düşünüp düşünmediğini de sormak isterdi Mrs. Lowder'a, ancak fazla vakit geçmeden, şaşkınlığını birazcık salakça belli etmekle zaten onun istediğini yapmakta olduğunu fark etti. Ayrıca onunla tartışmaktan doğabilecek sonuçlardan hafifçe korktuğunun da farkındaydı – bu tuhaftı aslında, çünkü onun korktuğu Maud Teyze'nin sertliği değil, iyi niyetiydi. Sertlik onu öfkelendirebilirdi – bu ise her zaman bir teselli kaynağıydı; Densher'ın koşullarında iyi niyet ise onu utandırıyordu – ondan kişisel özellikleri nedeniyle hoşlanan Maud Teyze aslında harika biçimde bunu tahmin etmiş gibi görünüyordu. Dolayısıyla Densher'ı zor durumda bırakmamak için tartışmadan kaçındı;

onunla kavga etmeyi reddederek baskı altına aldı. Şimdi bunun tadını çıkarmasını bekliyordu; Densher'ın içten içe hissettiği rahatsızlık ise, esasen kendisine en uygun düşecek şeyin bu olduğunu sezmesiydi. Baskı altında tutulmak tatsızdı, ama asıl korkusu utanmaktı ve bu da farklı bir şeydi; bundan da utanması önemli sayılmazdı.

Densher'ın konumu gereği, böyle bir evde durum her an aleyhine dönebilirdi. Her ne kadar konforunun ve resmiyetinin ardına gizleyerek de olsa, mekân sanki sürekli, "Teklifin ne, teklifin ne?" diye mırıldanıyordu ağır bir alayla. Alay bir kez daha bariz rüşvetlere göndermeydi ve rüşvetlerin şeklen çirkin olduğunu belirtmenin kendisine bir kazanç sağlamayacağını görmüştü. Sadece değerli madenler çirkinliği göze alabilirdi, dolayısıyla kendi göreli kofluğunu parlatmaya çalışması nafileydi. Maud Teyze onu baskı altında tutarak bu iktidarsızlığın utancından onu esirgemeye çalışıyordu; bu yöndeki çabaları kuşkusuz daha önce hiç bu kadar belirgin olmadığı için de, diğer beş-altı konuğu beklerken dünyadaki konumunu daha önce hiç olmadığı kadar kesinlikle hissetti. Maud Teyze ona sıcakkanlılıkla hoş geldiniz dedi; Amerika'yı nasıl bulduğuyla ilgili birkaç sorusu tutarlı olmamakla birlikte kapsamlıydı; içinde bir planın patlak verişini ve aniden bir merakın bilincine varışını adeta duru bir camın ardından gözlemek Densher'ı eğlendirdi. Maud Teyze onun bakışıyla, Amerika'da bir sosyal faaliyet potansiyeli keşfetti; bu muhteşem ülkeye bir seyahat fikri belli ki ilk olarak aklına geliyordu; bununla birlikte, aradan bir dakika geçmeden, en büyük hayaliymiş gibi söz etmeye başlamıştı. Densher buna inanmamakla birlikte inanıyormuş gibi yaptı; bu da Maud Teyze'nin ona zararsız ve suçsuz biri gibi davranmasını pekâlâ kolaylaştırdı. Kesinlikle hiçbir değinmeye yer vermeden bu konuda konuşurken, yöntemi Kate'in harikulade girişiyle taçlandı. Dolayısıyla yöntem herkesin gözünde kanıtlandı, çünkü yeğeninin görünürde çekingenlikten kurtarmak üzere geldiği kişi, katiyen ürkütücü olmayan bir delikanlıydı. Kate'in o akşam sunduğu görüntü Densher'a olağanüstü geldi; aslında kendisinin teyzeyle yeğen arasındaki ilişkiyi derhal kavraması da bir o kadar olağanüstüydü – bu ilişkiye Densher'ın gözünde açıklık kazandıran şey, ev sahibesinin genç kız kendilerine yaklaşırken ona gözlerini kaçırmadan yönelttiği, tam anlamıyla sevecen ya da süzen değil, bununla birlikte sorgulayan ve yumuşak bakıştı. Bu bakış Kate'i tepeden tırnağa kat etmiş ve bu arada zavallı Densher'ı azıcık dehşete düşüren bir durumu

sergilemişti; Kate'in sürekli ve kaçınılmaz biçimde yüzleşmek zorunda kaldığı bir şeyi açıkça ortaya koyuyordu.

Sergilediği durum, Kate'in, lütufkâr ejderhası uğruna sürekli silah altında oluşu, her dakika, ama özellikle davetlerde Mrs. Lowder'ın kendisine atfettiği "değer"e layık olduğunu kanıtlamak durumunda oluşuydu. Lancaster Gate'te her sosyal olaya bu yüksek ve sabit değer hâkimdi; öyle ki, Densher bu değerde, seçkin bir oyuncuya geleneğin, dehasının ve eleştirmenlerin belirli bir karakterle ilgili olarak dayattığı sanatsal fikre, elle tutulur öze benzer bir özellik buldu. Nasıl ki bir oyuncu belirli bir role uygun giyinmek, yürümek, bakmak, konuşmak, her şeyiyle o rolü oynamak zorundaysa, Kate de teyzesinin çatısı altında temsil ettiği karakteri canlandırmak için bütün bunları yapmak durumundaydı. Bu karakter belirgin unsurlardan ve belirgin bir üsluptan oluşuyordu – bunların hepsi tamamen eleştiriye açıktı; Kate için eleştiriyi göğüslemenin birinci şartı ise besbelli makyajının kusursuzluğundan ve en azından her zamankinden kötü görünmediğinden emin olmaktı. Maud Teyze'nin o akşam bu konudaki değerlendirmesi yöneticiliğini gerçekten ortaya koyuyordu; sanatçının katkısı ise, geçit töreninde bir asker kadar kusursuzdu. Densher bir an kendini bir temsilde, para verip biletini alarak yerleştiği koltuğundaymış gibi gördü; tetikteki yönetici bir locanın dibinde, zavallı oyuncuysa kör edici sahne ışıkları altındaydı. Ama zavallı sanatçı *geçer not aldı* – Densher onun daima geçer not aldığını anlıyordu; peruğu, makyajı, mücevherleri, yüz ifadesinin her çizgisi mükemmeldi, dolayısıyla girişi buna uygun alkışlarla karşılanıyordu. Şunu belirtmemiz gerekir ki, bu tür izlenimler Densher'ın zihninden bizim kaydetmeye ayırdığımızdan çok daha kısa bir sürede gelip geçiyordu; ancak bu izlenimler arasında, neredeyse alkışlara katılamayacak kadar korkmaya da vakit buluyordu. Bir an, serinkanlılığını kaybettiğini hissetti – öyle ki, orta yaşlı hanımın teknik meydan okuyuşuna ve genç kızın disiplin altına alınmış çehresine sessizce bakmakla yetindi. Sanki dram – bir dram oynandığını inkâr etmek imkânsızdı Densher'ın nazarında – *onların* arasında oynanıyordu ağırlıklı olarak; Merton Densher seyirci konumunda, önlerde, paralı, hem de en pahalı yerlerden birindeydi. Takdiri bu yüzden bir an korkuya –daha önce de belirttiğimiz gibi dehşete– dönüşmüştü; üstelik disiplin altındaki çehre sahne ışıklarının üzerinden kendisine gizli bir mutabakatı belirten, zor seçilen, ama incelikli ve harika bir parıltıyla baktığı halde. Tecrübeli bir sanatçı da, bir dürbünün mercekleri

ardından incelendiğinde bile, hem tamamen oynadığı rolün içinde görünüp hem de salonda en sevdiği kişiye bir işaret gönderebilirdi.

Bu arada Densher'ın gördüğü şekliyle dram devam ediyordu – çok geçmeden iki konuğun daha gelişiyle sahne kalabalıklaştı; ikisi de mevsim sona erdiği halde geçici olarak hâlâ Londra'da bulunan beyefendilerdi; Kate birkaç saniye içinde, görünüşe bakılırsa, ikisinin de benzer, tarafsız bir muameleye ve yine benzer, olağan bir ilgiye layık olduklarına hükmetmişti. Sosyal yelpazenin iki zıt ucunda yer alan beyefendiler, her biri kendi üslubunda yorumladığı rolle ilgili olarak, "şeklen" kusursuz resmi kıyafetin iki farklı etkisini sergiliyorlardı: Biri genişlemesini, diğeri büzülmesini. Dolayısıyla içeri biraz nefes nefese, yalnız gelmek zorunda kaldığı için rahatsız, elbisesini hışırdatarak giren Mrs. Stringham, karşısında iki zararsız gençle bir durulmuş ihtiyardan oluşan gelişigüzel bir topluluk buldu. Arkadaşı son anda rahatsızlanmıştı – kesinlikle gelebilecek durumda değildi; dolayısıyla mazeretlerini ve gelemediğine ne kadar hayıflandığını bildirmekle görevlendirerek ısrarla onu göndermişti. Yemekten sonra rol yapmak zorunda kalmadan, Kate'in deyimiyle "doğal" –Densher böyle adlandırmıyordu– bir on dakika geçirme fırsatı bulduklarında Kate'in Densher'a açtığı ilk konu, sevimli arkadaşlarının rahatsızlığı oldu; ne var ki delikanlı, tuhaf bir izlenim sonucu, yemek boyunca Miss Theale'in de aralarında olduğu hissini yaşamıştı. Mrs. Lowder konu olarak sevgili Milly'yi seçmişti; hem coşkulu gencin, hem de bilge ihtiyarın konuya yabancı olmadıkları derhal anlaşıldı. Ayrıca Mrs. Lowder'ın yeğeni eksik malumatı tamamlamakta gecikmiyordu; Densher'a ise, grupta bu konuda ne de olsa en ayrıcalıklı kişi olarak başvuruluyordu. Bu harika yaratığı bir bakıma o keşfetmiş sayılmaz mıydı – onu ilk gören, doğduğu vahşi ormanda yakalayan o değil miydi? Onun ender rastlanan bir varlık olduğunu derhal kavrayarak yolunu açmamış, dostane bir yaklaşımla – sosyete "kulağı"na sahip biri sıfatıyla– feneriyle yol göstermemiş miydi?

Zavallı Densher sorulara elinden geldiğince cevap verdi; ilgiyle, ama rahatsızlık duyarak dinliyordu; tarafsız bir gazeteci olarak, kalemini –"kalemini!"– bir kişiyi öne çıkarmak amacıyla kullandığının varsayılması onu özellikle irkiltmişti. Sosyete kulağına mı sahipti? – sanki mütevazı bir genç hanımı gazete yazılarına konu etmiş gibi konuşuyorlardı neredeyse. Kurdukları hayaller Densher'ı uyandırıyordu adeta; hem utancının üstesinden gelebilmek, hem de hiçbir şeyi kaçırmamak için yerine iyice

yerleşti. Utancı, doğal olarak, Miss Theale'in kazandığı süksede payı olduğunu iddia edememekle birlikte onunla ilgilenmemiş olduğu konusunda da kabalaşmadan ısrar edemeyişinden kaynaklanıyordu. Onu en çok etkileyen, gecenin nasılsa bir anma törenine, kısa da olsa parlak bir başarının kutlanmasına dönüşmüş olmasıydı. Elbette kahraman hakkında, aralarında olmadığı için daha çok şey söyleniyordu; Densher, Milly'nin süksesinin boyutları karşısında hayretler içinde kaldı. Mrs. Lowder inanılmaz şeyler anlatıyor, iki beyefendi, belki samimiyetle, belki riyakârca, konu hakkında aynı derecede uzmanlık sergiliyordu; Densher sonunda bir sosyete "olay"ıyla karşı karşıya olduğunu fark etti. Elbette bilgisine en çok başvurulabilecek kişi Mrs. Stringham'dı, ama o, dostunun temsilcisi sıfatıyla, genel atmosferi içine sindirmekle yetinmek durumunda olduğundan, ona gülümseyerek, masanın karşı tarafından neşelendirip teselli etmeye çalışarak büyük yakınlık gösteren Kate, iyi niyetle onun adına konuşup yorum yapıyordu. Kate sanki *onların* Milly'yi değerlendirişini anlayamasa da iyi niyetlerine saygısından, kabaca ifade etmelerine izin verirmiş gibi konuşuyordu. Densher bu konuda Mrs. Stringham'la genel bir kardeşlik duygusu içindeydi; konuşmaları izlerken, bu konuşmaların Amerikan duyarlılığını nasıl etkilediğini merak etti. Daha önce sadece sözünü işitmiş, ama seyahati sırasında kendi gözüyle görmüştü; o gece bir iki kez, Amerikan duyarlılığından belki de –kaçış anlamında olmayan– bir ders almış olduğunu düşündü.

Mrs. Stringham'ın tipik organizmasında bu duyarlılık görünür biçimde titreşiyor, uğuldayıp zonkluyor, hoplayıp zıplıyordu – söz konusu hanımın algıları, Densher'a her şeyden çok, kendisinin sayamayacağı kadar çok şeye açıkmış gibi geliyordu. Davetin, kendisinin henüz kavrayamadığı yönleri Densher'ın nazarında Mrs. Stringham için ulaşılırdı; kuşkuya yer bırakmayacak biçimde sevinçli ve coşkulu olmasına rağmen, Densher onun zaman zaman hazzın ötesinde bir telaş içinde olduğunu görüyordu. Ondaki bu ruh hali, eve döndüğünde anlatacaklarının sabırsızlığıyla açıklanamazdı sadece. New England'a özgü tarafsız zekâsı –Densher Amerikan karmaşıklığının (karmaşıklık denebilirse) bütün nüanslarının "tadına bakmıştı"– o sırada kendince nedenlerle rahat etmek için sessizliğe ihtiyaç duyuyordu; dolayısıyla konu değişinceye kadar (diğerlerine şaşırarak) Mrs. Stringham'ın konudan bıkmış olduğunu fark etti. Kendisi de artık bıkmışken, dostlarının Londra'da kazandığı sükseyi kendi ülkesinde

tatmadığının doğru olup olmadığı soruldu Densher'a. Soruyu soran Mrs. Lowder'dı; Densher sorunun Mrs. Stringham'ın yüzüne karşı sorulmasından mı, keşfetmenin şerefini Londra'ya teslim edeceği umudundan mı daha çok etkilendiğini bilemedi. Fraklı beyefendilerin büzülen örneği –genel kanı ne olursa olsun– Londra'da Birleşik Devletler'e kıyasla çok daha ileri görüşlü oldukları kuramını ileri sürdü; kendi ülkelerinin ürünlerini (özellikle komik olanları) takdir etmeyi Amerikalılara öğrettikleri olmuştu daha önce de. Miss Theale'in komik olduğunu söylemek istemiyordu – tuhaftı gerçi, zaten sihrinin kaynağı da buydu; ne var ki New York onu sergileme şansına sahip olmanın kıymetini bilememiş olabilirdi. Orada bir hiç olan, bununla birlikte İngiltere'de peşinde koşulan kişiler yok değildi; tıpkı –Tanrı'ya şükür bir denge oluşturacak şekilde– zaman zaman Amerika'dan gönderilen dilberlerle ünlülerin İngilizlere hitap etmemesi gibi. Doğruyu söylemek gerekirse, İngilizlerin tepkileri tartıya gelmezdi – ancak konunun bu şekilde yorumlanması, Mrs. Stringham'ın nihayet hararetli bir çıkış yapmasına yol açtı. Genç dostunun gereğince takdir edilmesini sağlayacak bakış açısının New York'ta biraz eksik olsa da, Boston'u su götürmez biçimde kasıp kavurduğunu bildirdi. Bunun ana fikri, Boston'un ince zevklilik açısından New York'u fersah fersah geride bıraktığıydı; Densher'ın nazarında iyi niyetli hanım –oldukça etraflıca açıkladığı– bu kuramıyla, Milly'nin yokluğuyla mahrum kaldıkları tuhaflığı elinden geldiğince sağlamış oldu. Mrs. Stringham'ın ansızın kendisine hitap etmesi tuhaflığın etkisini artırdı. "Dostum hakkında hiçbir şey –kesinlikle hiçbir şey– bilmiyorsunuz beyefendi."

Densher bildiğini iddia etmemişti zaten, ama Mrs. Stringham'ın yüz ifadesinde ve ses tonunda ciddi anlamlarla yüklü olduğu belli, katışıksız bir sitem vardı; öyle ki Densher bir an kendi iddiasızlığına rağmen onun abarttığını düşündü. Sözlerinin altında yatan anlamı merak etti, ama bu arada da kendini savundu. "Pek fazla şey bilmiyorum elbette – New York'a yeni ayak basmış, zavallı, şaşkın bir yabancı sıfatıyla bana son derece nazik davrandığı ve benim de bunu çok takdir etmiş olmam dışında." Ardından, pek düşünmeden, derhal beğeni toplayan bir şey ekledi: "Unutmayın ki siz o sırada yoktunuz Mrs. Stringham."

"Gördünüz mü!" dedi Kate, neşeli bir ifadeyle; ancak ne demek istediğini Densher o anda anlayamadı.

"Sen *o sırada* yoktun şekerim." diye hararetle onayladı Mrs. Lowder. Sonra tatlı, neşeli bir tonda devam etti: "Hangi noktaya gelindiğini bilemezsin."

Bunun üzerine kadıncağızın aklının başından gittiğini Densher açıkça gördü. Aklı diğer herkesinkinden daha meşguldü; belki bunun tek istisnası Kate'ti; Densher Kate'in bu saçma konuşma boyunca kendisini belli etmeden izlediğini hissediyor, göz göze gelmediklerine –saçmalığı yüzünden– memnun oluyordu. Mrs. Stringham'la göz göze geldi ve bakışlarından etkilendi; onunla yeri geldiğinde durumu açıklığa kavuşturabilirdi – aralarındaki sessiz iletişimden kaynaklanan bu his aslında görüleceği gibi olağanüstü bir şeyin de başlangıcıydı. Hatta Mrs. Stringham'ın Mrs. Lowder'ın şakasına karşılık verirken açıkça kekelemesi de biraz bu iletişimin etkisiydi. "Zaten benim de söylemek istediğim, Mr. Densher'ın muazzam olanaklarla karşılaşmış olamayacağı." Ardından delikanlıya gülümsedi. "Yokluğum uzun sürmedi biliyorsunuz."

Bu sözüyle Densher açısından her şey son derece tuhaf biçimde yoluna girdi. "Benimse orada kalışım fazla uzun sürmedi." Bunun üzerine, bundan böyle Mrs. Stringham'la hiçbir sorun yaşamayacağını kesinlikle anladı. "Harika bir insan, ama kolayca tanınacak biri olduğunu söyleyemem."

"Ah, o kadar çok yönlü biri ki!" diye cevap verdi Mrs. Stringham, bu kez onu hoş tutmak istercesine.

Densher da bundan fazlasını istemiyordu zaten. "Bir de baktım, sizinle birlikte buralara doğru yola çıkmış. Zaten ben de yola çıktım – görülecek çok daha fazla şeyin olduğu harika yerlere doğru."

"Ama onu unutmadınız!" diye araya girdi Maud Teyze, neredeyse tehditkâr bir hınzırlıkla.

"Hayır, tabii ki unutmadım. İnsan böylesine büyüleyici izlenimleri unutmuyor. Ne var ki," diye açık seçik devam etti, "onunla ilgili asla başkalarına gevezelik etmedim."

"Bu yüzden size müteşekkir olacaktır beyefendi." dedi Mrs. Stringham, kararlı bir edayla, yüzü kızararak.

"Ama böyle bir durumda suskunluk çoğu kez izlenimin derinliğini kanıtlamaz mı?" diye sordu Maud Teyze sakin bir tonda.

Ona bunca şey yakıştırmak istemeleri Densher'ı biraz rahatsız etmese, eğlendirecekti. "Yeterince derinden etkilendim doğrusu. Ama Miss Theale'in gerçekten şunu bilmesini isterim ki," dedi Mrs. Stringham'a hitaben, "onunla ilgili konuşma yetkisini kendimde kesinlikle bulmuyorum."

Dostları bu çıkışına karşılık vermeye fırsat bulamadan Kate yardımına koştu – buna yardım etmek denebilirse. "Kolay tanınan biri olmadığını söylemekte haklısınız. İnsan onunla ilgili kesin tahminler yürütebiliyor – neredeyse başka hiç kimseyle ilgili tahmin yürütemeyeceği kadar, ama sonra, bunun onu tanımak anlamına gelmediğini ve aslında pek de 'tahmin edemediği' birini daha iyi tanıyabileceğini keşfedebiliyor."

Kate'in ayrımı ilginçti, ama ardından konuyu tekrar Milly'nin kazandığı sükseye getirdi; Milly'nin kaygılı dostu, şimdi bütün açıklığıyla masaya yatırılmış olan bu görece kaba değerlendirmeyi izliyordu oturduğu yerde – tıpkı bir eski zaman sirkinde, seyircilerin arenada usul usul, okşarcasına işkence edilen bir Hıristiyan genç kızı izlediği gibi. Koklayıp dürtenler aslanlarla kaplanlar değil, adeta şaka olsun diye arenaya salınmış evcil hayvanlardı. Bunun şakası bile Mrs. Stringham'ı tedirgin ediyordu; az önce sözünü ettiğimiz Densher'la sessiz iletişimini pekiştiren de bu oldu. Densher daha sonra Kate'in bunu anlayıp anlamadığını merak etti; aslında kendisi de kafasında Kate'in farkına varmış olacağı ve kaçırmış olacağı şeyler ayrımını çok daha sonra yaptı. Her halükârda, Mrs. Stringham'ın rahatsızlığını kaçırmış olsa da, bu onun kendi düşüncesiyle ne kadar meşgul olduğunu gösterirdi ancak. Kendi düşüncesi, Milly'nin mevsim sonunun en önemli konusu olduğunda ısrar ederek diğerleri açısından Densher'la hem şimdi, hem de geçmiş arasında bağlantı kurmaktı. "Onunla ilgili doğal olarak biraz çekingenliğe kapılmanızın nedeni, *daha sonra* olan bitenler. Siz bu olan bitenleri bilmiyorsunuz, ama biz biliyoruz; gördük, izledik, hatta biraz da parçası olduk." Kate'in anlattığı şekliyle Densher açısından müthiş olan şey, olayın gerçekliğiydi – insan, merakı olsa da sabrı olmadığında Londra'da böyle bir şeyi muğlak olarak mümkün görüyordu, ama daha önce bu kadar küçük bir payları bile olmamıştı bu tür bir olayda. Küçük Amerikalının ani sosyal serüveni, talihli ve elbette zararsız yükselişi, kuşkusuz birtakım

tesadüfler tarafından desteklenmişti, ama her şeyden çok sıçrama tahtası işlevi gören, sersem sürünün sıradan kaprislerinden biri, denizlerdeki akıntılar kadar anlaşılmaz bir toplu hareketi tarafından desteklenmişti. Birbirine sokulmuş olan sürü körü körüne ona yönelmişti – aynı şekilde körü körüne uzaklaşabilirdi de. Elbette bir işaret olmuştu, ama asıl neden muhtemelen o anda daha büyük bir aslan olmamasıydı. Büyük hayvan geldiğinde küçüğü derhal ortadan kaybolacaktı. Her halükârda tipik bir durumdu; özü bakımından onun için mesleki avantaj, gazeteciliğine malzemeydi. Gazeteci bakışı şimdiden sosyal patlamanın süratli ve düzensiz yapısının "güdü"sünü mevsimin belirtisi, zamanın özelliği olarak ele almaktaydı. Patlamanın *kendi içindeki* gerekliliği – ana tema bu olacaktı; sürecin nesnesi ikincil bir meseleydi. Patlamaya hazır başka bir şey yoksa, herhangi bir şey yükselişe geçebilirdi: "Berbat" bir kitabın yazarı, güzellikten nasibini almamış bir dilber, başka hiçbir özelliği olmayan bir kadın mirasyedi, ancak aşırı tanıdık olması sayesinde aşırı yabancı olmaktan kurtulan yabancı, Amerikalılığı nicedir hesaba katılmayan Amerikalı, kısacası, yeterince belirgin ve görünür şekilde allanıp pullanabilecek herhangi bir yaratık.

En azından Densher kendi sınırları çerçevesinde bu şekilde değerlendiriyordu; yakaladığı şeyin modanın püf noktası ve sosyetenin yaklaşımı olduğu düşüncesi, bağımsızlığını tekrar hissetmesine yol açacak kadar etkili oldu. Uygar olduğunu farz etmişti, ama uygarlık buysa!.. İçeride zırvalanıyorsa kendisi dışarıda piposunu içerdi. Densher, belirttiğimiz gibi Kate'le göz göze gelmekten kaçınıyordu, ama bir an geldi ki, masanın karşısından, "Söylesene hayatımın nuru, yüksek sosyete *bu* mu?" diye sormak isterdi. Şunu da ekleyelim ki –kuşkusuz masa örtüsünün üzerinden, aralarında asılı kalan bir şeyin sonucu olarak– sanki Kate'in, "Yok canım – sen beni ne sanıyorsun? Hiç ilgisi yok; saçma, ama oldukça zararsız bir taklidi sadece." diye cevap verdiği bir an da oldu. Ne var ki söylemiş olabileceği şey, gerçekte söylediği şeye karışmıştı neredeyse, çünkü Kate hakikaten Densher'ın kimi düşüncelerini sezmiş gibi açıkça imdadına yetişti. Bu mevsimde Londra'dan üç ay ayrı kalıp döndüğünüzde dostlarınızı bıraktığınız yerde bulamayacağınız yolundaki açık gerçeği telaffuz ederek Densher'ın şaşkınlığını giderdi. Dostlarınız *elbette* hoplayıp zıpladıklarından, yüzleri tanınmayacak ölçüde kızarmış olabilirdi. Kısacası, Milly'yi keşfetmiş olma şerefini tevazuyla reddetmesinin nafile olduğunu

göstererek bir uzlaşma sağladı. Onu gerçekten de Densher bulup çıkarmıştı ortaya, ama kendileri, hep birlikte geliştirmişlerdi. O daima büyüleyici olmuştu, o güne dek gördükleri en cazip insanlardan biriydi, ama Densher'ın "arka çıktığı" kişi değildi artık.

Densher daha sonra Kate'in bu şakayla karışık sözlerinde zavallı Susan Shepherd'ın genç dostları üzerindeki –bu yorumlarla bir kenara itilen– hakkını görmezden gelmek gibi bilinçli ya da küstahça bir niyet bulunmadığından emin oldu; ancak Mrs. Stringham'ın bu sözlere belli etmeden içerlediğini de anlayacaktı; yeri geldiğinde göreceği gibi, Mrs. Stringham'ın nazarında bir Kate Croy onun Milly'sinin eline su dökemezdi. Şurası bir gerçek ki, bu ancak savunmasız kaldığında, tutkusu –Guy de Maupassant'ın sanatına beslediği sakin ve zihinsel tutkusu hariç, sınırlı hayatının tek tutkusu olan, ender bulunur dostluk tutkusu– köşeye sıkıştırıldığında ifşa edeceği bir gerçekti. Milly'sinin değişmesi mümkün olmayan biri olduğu, aksine hep aynı Milly olduğu yolunda bir değerlendirme sıkıştırdı araya, ama bu Kate'in iddiasını etkilemedi. Susie'ye gayet nazik davranıyordu; Susie Kate'in kendine has bir "üslubu" olduğunu sezdiği ve üsluba daima hayran olduğu için onunla anlaşmazlığa düşmesinin de imkânsız olduğunu biliyordu sanki. Kate daha sonra genç kahramanımıza Milly'nin ona sevgili Susie'yle ilgili böyle bir değerlendirme yaptığından söz etme fırsatını –bir şekilde– buldu. Susie'nin içinden, Kate Croy'u bir kitaba dahil edip nasıl kullanabileceğini görmek geçiyormuş – Milly'ye bunu açıkça söylemiş. "Yani beni ince ince doğrasın mı, bütün mü bıraksın, ona bakacakmış." diyen Kate, kendisinin bu şekilde kavranmasından ödü patladığını itiraf etti. Ancak Mrs. Stringham'ın kavrama şeklinin bu olduğunu anlıyordu, çünkü Mrs. Stringham nedense, bu garip İngiliz kızın kumaşının, (bütün duygusallığıyla Maud Manningham'a rağmen) hiç bilmediği bu kumaşın başka türlü kavranamayacağını düşünüyordu. Bütün bunlar daha sonra ortaya çıkan şeylerdi, ama Densher daha o anda bile havada asılı mevcudiyetlerini sezer gibiydi. Kate arkadaşının kimyasal değişimi konusunu bir yana bırakarak sözünü görece itiraz edilemeyecek bir teklifle, bunca şeyi kaçıran Densher'ın bundan böyle kendilerine güvenip desteklemesi gerektiğini söyleyerek bağladığında, havada asılıydılar. Densher bu sözleri belki kısmen Mrs. Stringham'a örnek olmak için sükûnetle karşıladı: "Elbette, istediğiniz kadar!" Gerçekten de bir etkisi oldu; Mrs. Stringham kendisine

yöneltildiği kadarını üstüne alındı. Onun iyi tarafı, ne kadarının kendisine yöneldiğini hesaplayabilmesiydi; dolayısıyla yemek sona erdiğinde gerçekten bir yol kat etmişlerdi.

IV

Daha sonra, iki beyefendiden genç olanının çok güzel piyano çaldığı anlaşıldı; yukarı katta kahve içip komik şarkılar dinlediler – bir süreliğine terk edilen beyefendiler, Mrs. Lowder'ın yukarı çıkarlarken fazla oyalanmamaları yolundaki tavsiyesine seve seve uydular. Genç kahramanımız ise, salona çıktıklarında daha fazla oyalandı; ara sıra bir araya gelmelerinin ayıp olmayacağını Kate'e açıkça belirtmişti. Belki genelde bu konudaki ihtiyaçları Kate'ten fazlaydı, ama Kate göze almaya razı olduğu nadir tehlikeleri adlandırmakta daha başarılıydı. Mekânın genişliği ve ağustos gecesinde balkon kapılarının açık olması, büyük bir evde bulunmalarının avantajlarıydı; dolayısıyla yeterince şarkı söylendikten sonra, Maud Teyze geniş balkonda konuklarının serinlemesini sağlayabiliyordu. Bu anlarda Densher'la Kate yan yana küçük bir kanepede oturuyorlardı – Kate bu lüksü, eleştiriler karşısında vicdanlarının son derece temiz olmasının kanıtı olarak sunuyordu. "Mademki geldin, birbirimizi tanımıyormuş gibi yapmak abartılı bir davranış olur." diyordu genç kız; Maud Teyze'yi şüphelendirmemek için konuşmalarının *şart* olduğunu söyleyerek hoş bir gerekçe gösterdi. Aksi takdirde niçin böyle davrandıklarını merak edecekti. Ne var ki Densher için bu hırsızlama anların, hırsızlama temasların tatmini kısmi ve yetersizdi; şu anda aklındaki şeyler, gözü kapıdayken ele alamayacak kadar çoktu. Öte yandan, Kate'in ansızın Milly'ye yemekte konuşulanlardan farklı bir tonda değinerek bunların birçoğuna –Densher'ın o anda anlayabileceğinden fazlasına– cevap verdiği de bir gerçekti. "Aslında hiç iyi değil, biliyor musun? Sağlığından söz ediyorum. Bu geceki duruma baksana. Ciddi görünüyor. Birazcık gücü olsa, senin uğruna mutlaka gelirdi."

Densher buna elinden geldiğince sabırla cevap verdi: "Nesi var ki?"

Ama Kate nesi olduğunu söylemeden konuşmaya devam etti. "Eğer sen burada olacağın için gelmezlik etmediyse tabii."

"Nesi var ki?" diye sordu Densher tekrar.

"Söyledim ya – senden fazlasıyla hoşlanıyor."

"Öyleyse beni görme mutluluğundan kendini niye mahrum etsin?"

Kate ne diyeceğini bilemedi – açıklaması o kadar uzun sürerdi ki. "Belki de gerçekten kötüdür. Kötü olması büyük ihtimal."

"Mrs. Stringham'ın endişeli, kaygılı olduğuna bakılırsa bana da büyük ihtimal gibi geliyor."

"Öyle olduğu belli. Ama tek endişesi bu olmayabilir." dedi Kate.

"Başka ne endişesi olabilir?"

Ne var ki Kate düşünüp bu soruya da cevap vermedi. "Eğer gerçekten hastaysa kadıncağız niye eve dönmüyor? Aklının orada olması gerekirdi; nezaket icaplarını yerine getirmiş sayılır."

"Bence nezakette hiç mi hiç kusur etmedi." dedi Densher.

Kate bu sözler üzerine ona biraz daha katı bir bakış yöneltmiş gibi geldi Densher'a; ama bir bakıma açıklamaya başlamıştı bir yandan. "Endişesi muhtemelen iki ayrı şeyden kaynaklanıyor. Biri onun dönmek için acele etmesini, diğeri kalmasını gerektirecek iki şey. Milly'ye seni etraflıca anlatma görevi verilmiş kendisine."

"Madem öyle," dedi delikanlı, gülmeyle iç çekme arasında bir tonda, "aşağıda onunla aramda bir 'yakınlık' hissettiğim iyi olmuş. Ona kibar davranmadım mı?"

"Çok hoş davrandın. Seni namussuz, içgüdülerin kuvvetli. Her şey olması gerektiği gibi." dedi Kate.

"Ne var ki," dedi Densher hafif alaylı bir tonda, "şu anda benden pek yararlanamıyor. Milly'ye *bunu* da rapor edecek mi?" Sonra Kate *bunun* ne olduğunu anlamamış gibi görününce ekledi: "Şu anda görünüme aldırmayışımızı kastediyorum."

"Sen görünüm konusunu bana bırak!" dedi Kate güvenli tavrıyla. "Ben görünüşü kurtarırım. Zaten Maud Teyze onu o kadar meşgul ediyor ki, fark etmemiştir." diye ekledi. Densher bu söz üzerine arkadaşının kendisiyle kıyaslanamayacak kadar keskin algıları olduğunu düşündü – Kate'in bir sonraki sözleri de bu keskin algılara bir örnekti: "Mrs. Stringham da tam bu izlenimi uyandırmak amacıyla ona karşılık veriyor."

"Doğrusu hayat çok ilginç!" dedi Densher yarı şaka, yarı ciddi bir tonda. "Umarım başkalarına ilginç kıldığın kadar senin için de ilginçtir; bana ne kadar ilginç kıldığından yola çıkıyorum. Bana öyle geliyor ki, hayatı bu hanımlar için heyecan doluymuş gibi sunuyorsun; hepsi için ayrı ayrı şekillerde: Maud Teyze, Susan Shepherd, Milly. Peki ama sorun ne gerçekten? Göründüğü kadar hasta olduğunu mu söylemek istiyorsun?" diye bitirdi sözünü.

Kate'in yüz ifadesini ilk anda, alaylı konuşmasını cevaba layık bulmazmış gibi yorumladı; ardından Kate sanki kendi ihtiyacına –Milly'nin kesinlikle "göründüğü kadar hasta" olmayacağını belirtme ihtiyacına– boyun eğdi. Göründüğü kadar hasta olsa, onların meselesi olmazdı, çünkü günleri sayılı olurdu. Bununla birlikte ciddi bir tehlike altında olduğuna inanıyordu – Kate de ister istemez ona inanıyordu. İki hanımın Londra'dan ayrılmak üzere oldukları, sonra ansızın vazgeçtikleri de bir gerçekti. "Milly'nin tuhaf şekilde giderayak uğradığı Ulusal Galeri'de ikimizi bulduğu günden bir önceki gece Maud Teyze'yle birlikte onlarla vedalaştık hatta – aşağı yukarı bir iki gün sonra gidiyorlardı. Ama gitmediler – gitmiyorlar. Görüştüğümüzde –bu sabah görüştük ikisiyle– geçerli mazeretler ileri sürdüler. Gitmeye niyetleri var, ama ertelemişler." Ardından genç kız baklayı ağzından çıkardı. "*Senin* için ertelediler." Densher saçmalamadan itiraz edebileceği kadar etti, çünkü zaten itiraz inancın göstergesiydi, ancak Kate, her zamanki gibi kendiliğinden anladı. "Sen Milly'nin fikir değiştirmesine sebep oldun. Seni kaçırmak istemiyor – bir yandan da seni istediğini belli etmemek istiyor; işte bu yüzden, az önce ima ettiğim gibi, bu gece kasten gelmemiş olabilir. Seni bir daha ne zaman görebileceğini bilmiyor – görüp görmeyeceğini bile bilmiyor. Geleceği açık seçik göremiyor. Bu son haftalarda gelecek karşısında karanlık, karışık bir şey olarak yer almaya başladı."

Densher şaşırdı. "Hepiniz burada müthiş iyi vakit geçirdiğini söylediğiniz halde mi?"

"Mesele de bu zaten. Hep bir gölge vardı sanki."

"Fiziksel bir rahatsızlığın gölgesi mi sence?"

"Fiziksel bir çöküş resmen. Korkuyor. Kaybedecek o kadar çok şeyi var ki. Ve daha fazlasını istiyor."

"Ya," dedi Densher, ansızın garip bir gerginlik hissederek, "her şeye sahip olamayacağı söylenemez mi ona?"

"Hayır – insan söylemek istemez çünkü. Burada gerçekten önemli biriydi." diye devam etti Kate. "İstersen Maud Teyze'ye sor – benim önyargılı olduğumu düşünebilirsin." dedi tuhaf bir tebessümle. "Maud Teyze sana söylesin – bütün dünya elinin altında. Sen onu gördükten sonra oldu her şey, kaçırmış olmana hayıflanıyorum, çünkü hoşuna giderdi mutlaka. Gerçekten müthiş bir sükse yarattı –elbette bu kadar kısa bir sürede mümkün olduğu ölçüde– ve bunu bir meleğe yakışır şekilde karşıladı. Banka hesabı şişkin bir melek hayal edebilirsen, en basit şekilde ifade edilmiş olur. Muazzam bir serveti var; Susie Maud Teyze'ye bütün bilgileri ya da yeterli bilgiyi tamamen aralarında kalmak kaydıyla vermiş; Susie boş konuşmaz. Ben de tamamen aramızda kalmak kaydıyla sana aktarıyorum işte." Kate bunun her şeyden çok ne anlama geldiğini açıkça söyledi. "Yani son derece iyi bir evlilik yapma şansına sahip. Emin ol, onunla ilgili olarak bayağılaşmıyoruz. İmkânları ortada."

Densher söylenenlere şüpheyle bakmadığını ve onlara kızmadığını belli etti. "Peki ama bu durumda benim ona ne yararım dokunabilir ki?"

Kate'in cevabı hazırdı. "Onu teselli edebilirsin."

"Ne için?"

"Kötüye gittiği takdirde gözlerinin önünden uçup gidecek her şey için. Bu kadar çok şeye sahip olmasa umurumda olmazdı." dedi Kate açıkça. Densher buna acı acı gülünce ekledi: "*Bir* şeye sahip olsa, onun için hiç zahmete girmezdim." diye ekledi. Gerçekten de asil bir merhamet duygusuyla konuşuyordu. "Hiçbir şeyi yok."

"Bütün dükler yok mu?"

"Onu göreceğiz – onlardan bir şey çıkıp çıkmayacağını. Ne olursa olsun, Milly hayatı çok seviyor. Senin gibi bir insanla tanışmak," diye açıklamaya devam etti Kate, "diğer bütün güzel şeylerle birlikte senin de hayatının bir parçası olduğunu hissettirdi ona. Seni bir yerlere oturtmuş gerçekten!"

"Asıl oturtan *sensin* gibi geliyor bana." dedi Densher, hem kayıtsız hem hüzünlü bir ifadeyle. "Söyler misin, dükleri ne yapacağım?"

"Dükler mi? Onlar kesinlikle hayal kırıklığına uğrayacak!"

"Ben niye uğramayacağım peki?"

"Senin beklentilerin o kadar yüksek olmayacak çünkü." dedi Kate harika bir tebessümle. "Ayrıca uğrayacaksın zaten. Hayal kırıklığına uğrayacak kadar beklentin olacak."

"Buna rağmen bana bunları yaşatmak istiyorsun, öyle mi?"

"Benim istediğim onu memnun etmek." dedi genç kız. "Bu amaçla da elimde ne varsa onu kullanıyorum. En değerli şeyim sensin, dolayısıyla en çok seni kullanıyorum."

Densher ona uzun uzun baktı. "Keşke *ben seni* biraz daha kullanabilsem." Ardından, Kate gülümsemeye devam edince sordu: "Kötü bir ciğer hastalığı mı?"

Kate bir an keşke öyle olsa der gibi baktı. "Ciğer olduğunu sanmıyorum. Zamanında teşhis edilirse verem tedavi edilmiyor mu artık?"

"İyi kötü tedavi ediyorlar kuşkusuz." Densher düşündü. "Tedavisi mümkün olmayan bir şeyi olduğunu mu söylemek istiyorsun?" Sonra Kate'in cevap vermesine fırsat tanımadan ekledi: "Aslında görünüşüne bakılırsa bu tür şeylerin dışında bir insan izlenimi uyandırıyor – gençliğine rağmen maruz kalabileceği her şeyi zaten geçirmiş biri gibi. Bir deniz kazasından kurtulmuş hissi veriyor. Günümüzde ihtimaller kuramına göre, böyle bir insan rahatlıkla tekrar denize açılabilir. O zaten bir kaza geçirmiş – macerasını yaşamış."

"Kazaya uğradığına şüphe yok!" Kate cevap vermekte hiç zorlanmıyordu. "Ama bırak da macerasını yaşasın. Bazı kazalar macera değildir."

"Elbette – kazayla sonuçlanmayan macera varsa eğer!" Kısacası Densher gönüllüydü, ama asıl konuya döndü. "Benim söylemek istediğim, insanda hasta biri izlenimi uyandırmadığı."

Kate bu yoruma hakkını verdi. "Doğru – onun güzelliği de burada zaten."

"Güzelliği mi?"

"Evet, harikulade bir insan. Tıpkı senin saatinin kurulmadığı için duracağında işaret vermemesi, her zamankinden farklı olmaması gibi, hiç belli etmiyor. O gıdım gıdım ölecek, gıdım gıdım yaşayacak bir insan değil. Asla ilaç kokmayacak. Ağızda ilaç tadı bırakmayacak. Hiç kimsenin haberi olmayacak."

"Öyleyse biz neden söz ediyoruz?" dedi sordu Densher, kafası iyice karışarak. "Nedir bu olağanüstü durum?"

Kate buna sanki kendi de anlamaya çalışırmış gibi cevap verdi. "Bence eğer hastaysa, çok hasta. Kötüyse, *azıcık* kötü değil. Sebebini sorsan söyleyemem, ama ben onu böyle görüyorum. Ya gerçekten yaşayacak ya da gerçekten yaşamayacak. Ya hep, ya hiç. Ne var ki, hep olacağını düşünmüyorum."

Densher bunları gözlerini Kate'ten ayırmadan dinlemişti; Kate'in gözleriyse, dalgın dalgın etrafta geziniyordu; sanki açıkça düşünmek yerine izlenimlerini ifade ediyordu. "Şöyle 'düşünüyorsun', böyle 'düşünmüyorsun', ama rahatsızlığının ne olduğu konusunda en ufak bir fikrin yok, öyle mi?"

"Hayır, en ufak bir fikrim yok diyemem, ama bu konuda bilgi edinmek istemiyorum. Zaten kendisi de bilgi istenmesini arzulamıyor; karşı karşıya olduğu tehlikeyle ilgili gözü kara bir tevazu gösteriyor –nasıl ifade etsem– yoğun bir gurur sergiliyor. Ayrıca, ayrıca..." Kate devamını getiremedi.

"Ayrıca ne?"

"Ben hastalık konusunda feciyim. Hastalıktan nefret ediyorum. Şansın var ki sen turp gibi sağlamsın."

"Teşekkür ederim!" dedi Densher gülerek. "Öyleyse senin de aslanlar gibi güçlü olman kendi açından iyi bir şey."

Kate ona bir an gençliğin sağlamlığından bencilce mutluluk duyarmışçasına baktı. İkisinin sahip olduğu tek şey buydu, ama hiç değilse kusursuzdu – her ikisi de diğeri kadar güzel, fiziksel açıdan şanslı, erdemli, sevgi ve arzu doluydu. Bununla birlikte, sanki bunun bilincine varmak, hayatta diğer her şeye, kendilerinin ne yazık ki sahip olmadığı maddi konfora sahip olan, diğer taraftan bundan yoksun olan zavallı kıza

acımalarına yol açtı. "Ne biçim konuşuyoruz onun hakkında!" diye iç çekti Kate vicdan azabıyla. Ama gerçekler ortadaydı. "Hastalıktan kaçıyorum."

"Kaçamıyorsun ama – bütün söylediklerine rağmen olayın içinde yer aldığına göre."

"Ama ben sadece seyrediyorum..."

"Ve yerine beni mi öne itiyorsun? Teşekkür ederim!"

"Ben seni alıştırıyorum aslında. Senden neler bekleyeceğim hakkında bir fikrin olsun diye. Ne kadar erken başlarsak o kadar iyi."

Kate balkonda bir hareket sezer gibi olup birkaç saniye önce Densher'ın kavradığı elini çekti, Densher bu uyarı üzerine toparlandı. "Ameliyatlık bir durum olup olmadığını da mı bilmiyorsun?"

"Olabilir bence; bir yere varacaksa, oraya varabilir. Çok güvenilir ellerde olduğu kesin."

"Yani doktorlar peşinde mi?"

"*O doktorların* peşinde – aynı kapıya çıkar. Artık söyleyebilirim herhalde – Sir Luke Strett'le temas halinde."

Densher irkildi. "Ah, lanet olsun!" Biraz duraksadıktan sonra ekledi: "Tahmin edebiliyorum."

Kate bu tahminin dile getirilmesine elinin bir hareketiyle mani oldu. "Tahmin etmene gerek yok. Benim dediğimi yap, yeter."

Densher bir süre sessizce, durumu açıkça karşısında görürmüş gibi sindirmeye çalıştı. "Öyleyse benden istediğin, hasta bir kıza kur yapmam."

"Ama sana hasta gibi gelmediğini kendin itiraf ettin. Üstelik ne kadar hasta olduğunu –ne kadar olmadığını– anlıyorsun."

"Neler anladığımı varsaymana inanamıyorum." dedi Densher.

"Mademki beni bu noktaya getirdin," dedi Kate, "sen de *beni* bu şekilde alıştırdın demek ki. Ona kur yapmak konusuna gelince, zaten birçok başka kişi aynı şeyi yapacak."

Densher bu yorum üzerine genç dostlarını minderlere yaslanmış, üstünden hiç çıkarmadığı bir kabul kıyafeti, çiçeklerin ortasında, kapalı storlar ardında, soylularla çevrelenmiş halde görür gibi oldu. "Başkaları canları ne çekerse yapabilir. Ayrıca onlar serbest."

"Ama sen de öylesin hayatım!"

Kate sabırsızca konuşmuştu, ansızın kalkıp Densher'dan uzaklaşması da bu izlenimi güçlendirmişti; Densher buna rağmen yerinde oturmaya devam edip başını kaldırarak ona baktı. "Harikuladesin!"

"Elbette harikuladeyim!" Kate'in tesadüfen aynı anda bunun bir örneğini daha sergilemesini Densher oturduğu yerden seyretti. Kate konuşurken holün kapısı açılmış, Kate'i aynı anda karşısında bulan beyefendi, daha adı telaffuz edilemeden Kate'e doğru ilerlemişti. Densher buna rağmen hemen ilişkiye dahil edildiğini hissetti; Kate'in konuğu karşılayışı, arkadaşına bir çağrı gibiydi; Densher bu çağrıya karşılık vermek üzere yavaşça ayağa kalktı. "Lord Mark'la tanışıyor musunuz bilmem." Sonra beyefendiye döndü. "Mr. Merton Densher – Amerika'dan yeni döndü."

"Ya?" dedi beyefendi; Densher bir şey demedi – o anda bu ünlemi tartmakla meşguldü. Bir iki saniye içinde, ilk anda zannedilebileceği kadar anlaşılmaz olmadığını, hatta kesin bir iddia içerdiğini fark etti. Görünürdeki benzerliğe rağmen, aptal birinin "Ya?"sı değildi bu; zeki, seçkin bir adamın "Ya?"sıydı; zaten bu da konuşan beyefendinin en belirgin özelliğiydi ve pahalı bir eğitim ve tecrübeyle elde edilmişti. Densher bu ünlemin, tesadüfen ele geçirilmiş değerli bir şey sıfatıyla merak konusu olmaya devam edeceğini düşündü. Üçü bir süre gergin bir havada ayakta durdular; Densher gerginliğe kendisinin de katkıda bulunduğunun farkındaydı; Kate Lord Mark'a oturmasını teklif etmemiş, Mrs. Lowder'ı başka konuklarla birlikte balkonda bulabileceğini söylüyordu.

"Ya, Miss Theale de aralarında herhalde, değil mi? Dışarıda, aşağıdan Mrs. Stringham'ın yanılgıya yer bırakmayan sesini duydum da..."

"Evet ama yalnız. Milly rahatsızmış," diye açıkladı genç kız, "bizi hayal kırıklığına uğratmak zorunda kalmış."

"Tahmin ederim, uğratmıştır!" Lord Mark, gözleri Densher'da, oyalandı. "Çok kötü değildir umarım?"

Densher bütün duyduklarına dayanarak Lord Mark'ın Milly'yle ilgilendiğini tahmin edebiliyordu, ama ayrıca Kate'in yanında bulduğu ve şimdilik görünür bir zekâ belirtisi sergilemeyen delikanlıyla da ilgilendiğini düşünüyordu. Söz konusu delikanlı az sonra Lord Mark'ın istediğini yaptığı, her ikisi konusunda da bilgi edindiği sonucuna vardı. Bunda Kate'in de yardımı oldu; vakit geçirmeden açıkladı: "Yok canım, değil, sanmıyorum. Az önce de Mr. Densher'ı teskin ediyordum," diye ekledi, "o da hepimiz gibi kaygılandı. Korkularını gideriyordum."

"Ya?" dedi Lord Mark tekrar – yine bir önceki kadar anlamlı. Densher bu kez ünlemin kendisine yöneldiğini anladı ya da anladığını sandı. Sonra da diğerleri için ekledi: "Esas *benim* korkularımın giderilmesi gerekir. Ona çok iyi bakmamız lazım. Buradan mı?"

Kate Lord Mark'a birkaç adım eşlik etti; Densher olduğu yerde durup gizlemeye çalışmadan onları izlerken Kate tekrar konuşmak üzere durdu. Densher aralarında geçen konuşmayı duymadı, ama hemen ardından Lord Mark diğerlerine katılınca, Kate tekrar yanına geldi. Densher bu arada onu sabırsızlıkla bekliyordu. "Teyzenin adamı o mu?"

"Hem de nasıl."

"Yani *senin* için düşündüğü adam demek istiyorum."

"Ben de onu kastediyorum." dedi Kate gülümseyerek. "İşte bu. Artık kendin yargılayabilirsin."

"Neyi yargılayabilirim?"

"Onu."

"Onu niçin yargılayayım?" dedi Densher. "Onunla hiçbir alakam yok."

"Öyleyse niçin soruyorsun?"

"Seninle ilgili bir yargıya varmak için – ikisi farklı şeyler."

Kate farkı tartmak ister gibi düşündü bir süre. "Karşı karşıya bulunduğum tehlikeyi tartmak mı demek istiyorsun?"

Densher duraksadı, sonra, "Doğrusu ben Miss Theale'in karşı karşıya bulunduğu tehlikeyi düşünüyordum." dedi. "Teyzen ikisini nasıl

bağdaştırıyor, bir yanda Lord Mark'ın onunla ilgilenmesi?.."

"Diğer yanda da benimle ilgilenmesi mi?"

"Bizzat teyzenin seninle ilgilenmesi." dedi Densher Kate düşünürken. "Mrs. Lowder'ın ilgisi Lord Mark'ta vücut buluyorsa, Lord Mark'ın nasıl bir tutum benimseyeceğini iyice düşünmesi gerekmez mi?"

Kate soruyla ilgilenmekle birlikte, "O hangi tutumu benimseyeceğini gayet iyi bilir." dedi. "İşin hoş tarafı, Lord Mark'a güvenmemesi."

"Milly'nin mi?"

"Evet, Milly de güvenmiyor. Ama ben Maud Teyze'yi kastediyordum. Aslında güvenmiyor."

Densher buna açıkça şaşırdı. "Onu bağrına basıyor, ama bir yandan da dürüst olmadığını düşünüyor, öyle mi?"

"Evet," dedi Kate, "insanlar böyle. Düşmanları konusunda düşündükleri, Tanrı bilir, oldukça kötü, ama dostları hakkında düşündükleri bana daha çarpıcı geliyor. Ne var ki Milly'nin yaklaşımı avantaj teşkil ediyor." diye devam etti. "Maud Teyze'nin güvencesi, kendisi henüz tam olarak kavramadığı halde, bu – ayrıca Milly'nin kendi güvencesi de tabii."

"Öyleyse onu sevmediğin için kendini bir beladan kurtulmuş mu sayıyorsun?"

Kate ciddi, harikulade, kınarcasına bir ifadeyle başını iki yana salladı. "Beni fazla konuşturmasan iyi olur. Ama bulunduğum durumdan memnunum."

"Fazla konuşmadığın için mi?"

"Lord Mark'ı sevmediğim için."

"Ya?" dedi Densher, lord hazretleriyle aynı tonda. Ardından ekledi: "O zavallı kızcağızın sevmediğini de kesinlikle iddia ediyorsun, öyle mi?"

"O zavallı kızcağız hakkındaki iddialarımı gayet iyi biliyorsun!" Densher'ın sorusu Kate'in sabrını yine taşırmıştı.

Buna rağmen Densher konuyu sürdürdü. "Onu düklerden biri olarak tanımlamıyorsundur herhalde, değil mi?"

"Tanrı'ya şükür hayır – katiyen. O, başka ihtimallerle kıyaslandığında, soylular arasında yer almıyor. Gerçi Milly'nin toplumsal değerler konusunda yerleşik kavramları yok," diye ekledi, gerçekleri olduğu gibi ifade etme kaygısıyla, "bizim toplumumuzdaki ayrımları, kimin kim, neyin ne olduğunu kesinlikle anlamıyor."

"Anlıyorum. *Benden* hoşlanmasının sebebi bu demek." dedi Densher gülerek.

"Kesinlikle. O bana benzemiyor," dedi Kate, "ben en azından neyi kaçırdığımı biliyorum."

Doğrusu konu Densher için epeyce ilginç bir hal almıştı. "Peki Maud Teyze – *o* nasıl oluyor da bilmiyor? Yani dostunuzun aslında bir hiç olduğunu? Onu bir dük değerinde mi zannediyor?"

"Hayır, yeğenlerinden birinin dük olması haricinde. Bu tartışılmaz bir değer. Ayrıca erişebileceğimiz en iyi şey o."

"Ya, öyle mi?" dedi Densher; kuşkusu alaydan ibaret değildi.

"Mesele Lord Mark'ın soyluluğu değil," diye devam etti Kate, Densher'a aldırmadan, "o konuda –Lord Mark'ın hiç parası olmadığından– daha iyisi bulunabilirdi belki. Ama Maud Teyze kesinlikle çıkarcı değildir, sadece başkalarının çıkarcılığının farkındadır. Ayrıca Lord Mark'ın da hem ailesinde bir dük var, hem sülalenin bir kolu yeterince soylu. Aslolan Lord Mark'ın dehası."

"Sen buna inanıyor musun?"

"Lord Mark'ın dehasına mı?" Kate sanki nihai yargısı ilk kez soruluyormuş gibi bir süre düşündü. O kadar ölçüp biçti ki, karşısındaki nasıl bir cevap vereceğini gerçekten bilemezdi, ama sonunda kuşkuya yer bırakmayan şekilde, "Evet!" dedi.

"Siyasi anlamda mı?"

"Genel anlamda. En azından bir insanın hiç çaba göstermeden, zor kullanmadan, herhangi bir entrikaya başvurmadan ağırlığını bu şekilde koyabilmesine başka ne ad verilebileceğini bilmiyorum. Bir şekilde, görünürde katiyen kendisinden kaynaklanmayan bir etki yaratıyor."

"Evet ama bu etki hoş değilse..." dedi Densher, kasıtlı bir yüzeysellikle.

"Aksine, hoş bir etki!"

"Herkes için değil herhalde."

"Senin için olmadığını kastediyorsan," dedi Kate, "bir sebebi vardır – zaten erkekler sayılmaz. Kadınlar hoş olup olmadığını bilmiyor."

"Gördün mü işte!"

"Evet, benim dediğim de bu – bunu başarmak deha gerektiriyor."

Densher Kate'in süratle, zorlanmadan ve hepsinden önemlisi espriyle karıştırarak verdiği bütün bu cevapların, incelense ne "gerektirdiğini" düşünürmüş gibi durdu karşısında. Ansızın, sanki son bir belirleyici nokta konmuşçasına, içinde bir şeyler kabarıp taştı – ne kadar talihli olduğunun, Kate'in çok yönlülüğünün, vaat ettiği geleceğin, ne kadar ilginç olduğunun bilinci. "Senin haricinde bütün kadınlar aptal. Başka bir kadına nasıl bakabilirim? Yine farklısın. Maud Teyze'nin sana yatırım yapmasına şaşmamak gerekir – yalnız sen onun yatırım yaptığı şeye fazlasın. 'Sosyete' bile ne kadar fazla olduğunu anlayamaz; sosyete fazlasıyla aptal, sen onun fevkindesin. Onu yukarı çekmen gerekir – tepede olan sensin. Tanışılan diğer kadınlar – evvelce okunmuş kitaplardan başka ne ki onlar? Sen bilinmeyen, görülmemiş kitaplardan oluşan koca bir kütüphanesin." Densher neredeyse inliyor, ruhunun derinliğinden bir acı yükseliyordu. "Sana aboneyim resmen!"

Kate bu sözleri yine cevabı çehresinde yazılı olarak dinledi; bir kez daha karşı karşıya durup özlerindeki hayat kaynağını paylaştılar. "Beni konuşturan sensin. Ben seninle var oluyorum. Başkalarıyla değil."

Ne var ki birlikteliklerinin heyecanı, büyük mutluluklara özgü biçimde, Densher'ın içinde keskin bir korku yaratmıştı adeta. "Sana bir şey söyleyeceğim: Sakın, *sakın*!.."

"Sakın ne?"

"Sakın beni yüzüstü bırakma. Ölürüm."

Kate bir an sadece gözleriyle cevap vererek baktı. "Yani bunu önlemek için erken davranıp *sen* mi beni öldüreceksin?" Kate gülümsedi, ama Densher hemen ardından gözyaşları arasından gülümsemekte olduğunu gördü; bir an sonra da o konudan uzaklaşıp gitti. Kendisine ait başka bir konuya dönmüştü; kendi konuları o kadar sımsıkı birbirine bağlıydı ki, Densher'ın konuları birer parantez olmaktan öteye gidemiyordu. "Ne yapacağını biliyor musun?" Ötekilere katılmadan önce –geç bile kalmışlardı– bu soruyu sordu Densher'a. Milly konusunu kastettiği belliydi.

Densher açıklamalar karşısında biraz çökmüş, sonra Kate onun bir şeyleri kavramasını sağlamıştı. Anladıklarının ışığında tutacağı yol belirir gibi olmuştu, ama dönüşünden beri açıklığa kavuşturulmamış karanlık bir nokta da vardı. "Bana kesin olarak söylemen gereken bir şey var. Dostumuz biliyorsa, yani bütün bu süre boyunca..."

Kate Densher'ın endişelerini dile getirerek yardımına yetişti, ama niyeti bu endişeleri gidermekti. "Milly'yle ben burada samimiyet kurarken seninle benim sözü edilmeyen bir ilişki içinde olduğumuzu mu? Bunu biliyorsa, evet, bu ilişki çerçevesinde senin bana mektup yazmış olacağını biliyordur."

"Öyleyse senin cevap yazmadığını nasıl zannedebilir?"

"Öyle bir şey zannetmiyor."

"O zaman senin ondan hiç söz etmemiş olduğunu nasıl düşünebilir?"

"Düşünmüyor. Sözünü ettiğimi artık biliyor. Her şeyi söyledim ona. Son derece geçerli nedenler ileri sürdüm."

Densher hâlâ kara kara düşünüyordu. "O da tıpkı benim gibi sen ne dersen boyun mu eğiyor?"

"Tıpatıp senin gibi."

"O da bir başka kurban yani, öyle mi?"

"Evet, aynen öyle. İkiniz aynı durumdasınız."

"Yani bir şey olursa," dedi Densher, "birbirimizi teselli edebilir miyiz?"

"Sen dümdüz gidersen gerçekten bir şeyler olabilir." diye cevap verdi Kate.

Densher bir süre pencereden ötekileri seyretti. "Dümdüz gitmekle neyi kastediyorsun?"

"Kaygılanmamayı. Canının istediği gibi davranmayı. Daha önce de söyledim, dene, göreceksin. Her zaman, her şekilde bana başvurabilirsin."

"Elbette, umarım! Ama mademki gidiyor?"

Kate sadece bir an duraksadı. "Ben onu geri getiririm. Gördün mü? İşini kolaylaştırmadığımı söyleyemezsin."

Densher durumla yüzleşti, gerçekten garipti. Ama birkaç saniye sonra garipliği arka planda kaldı. Harikulade, ipekten bir ağın içindeydi ve gerçekten eğlenceliydi. "Beni şımartıyorsun!"

Aynı anda içeri giren Mrs. Lowder'ın bu sözleri duyup duymadığından emin olamadı; duymamış olacağını tahmin etti, çünkü onunla birlikte içeri giren ve nihayet gitmek üzere vedalaşan Mrs. Stringham'la ilgileniyordu. Arkalarından Lord Mark ve diğer beyefendiler geliyordu, ancak topluluk dağılmadan önce iki üç şey oldu. Bunlardan biri, Kate'in bir fırsatını bulup ona kaçamak bir ısrarla, "Artık gitmen lazım!" demesiydi. Bir ikincisi, Kate'in Lord Mark'a yaklaşıp bütün samimiyetiyle, "Gelin biraz *benimle* konuşun!" deyişiydi; bu meydan okumanın ardından, Densher ikisinin herkesten uzakta, ama az önce kendisinin Kate'le oturduğundan farklı bir köşeye yerleştiklerini gördü. Bir üçüncü olaysa, Mrs. Stringham'ın, ayrım gözetmeden herkesle hararetle vedalaşırken, Densher'ın algılayışına göre kendisine ciddi ve anlamlı bir bakış yöneltmesiydi; daha sonra düşündüğünde bu bakışın, yemekten sonra onunla birkaç kelime konuşmak istemiş olsa, Mrs. Stringham'ı hazır bulacağı anlamına geldiğini kavradı. Doğal olarak hafif bir izlenimdi, ama Densher'da bir şeyleri göz ardı ettiği, değerini bilmediği hissini bıraktı. Belki Mrs. Stringham'ın yanından geçerken telaffuz ettiği yarı resmi "İyi geceler beyefendi!"sinden biraz daha keskin bir ton belirledi; Densher'ın bu arada kendisinden de daha zararsız biri olduğuna hükmettiği genç beyefendinin tetikte oluşu nedeniyle, bu konuda artık yapılacak bir şey yoktu. Söz konusu şahıs Densher'dan önce

davranıp kapıyı Mrs. Stringham'a açmıştı ve belli ki arabasına kadar geçirmeye –Milly'ye ilişkin gizli niyetler beslediği için diye düşünebilirdi Densher– hazırlanıyordu. Son bir olaysa, Mrs. Stringham'dan ayrılan Maud Teyze'nin hemen ardından Densher'a yönelmesiydi. Buyurgan bir "Bekleyin bir dakika"yla onu hem alıkoyuyor, hem gönderiyordu; bir dakika istiyordu, ama Densher aslında gitmekte olduğuna dair hiçbir işaret vermemişti.

"Küçük dostumuza dönün. Gerçekten ilginç olduğunu göreceksiniz."

"Miss Theale'i kastediyorsanız," dedi Densher, "onu unutmayacağım elbette. Ama unutmayın ki 'ilginçliği' bağlamında, onu ben keşfettim, –yemekte kullanılan ifadeyle– ben icat ettim."

"Patentini almadığınız izlenimi edinmiştim de... Söylemek istediğim şu: Başka konulara dalıp onu fazla ihmal etmeyin."

Maud Teyze'nin Kate'le aynı şeyi rica etmesine şaşıran ve etkilenen Densher, bunun Maud Teyze nezdinde kendisine bir yararı dokunabileceğini düşündü hemen. En azından deneyebilirdi. "Hepiniz benim nezaketimi kolluyorsunuz. Miss Croy az önce tıpatıp aynı şeyi söylüyordu. *O* beni eğitiyor – nezaket konusunda o kadar çok şey söyledi ki."

Ev sahibesine Kate'le konuştukları hakkında rapor vermek hoşuna gidiyordu; hem oldukça gerçeğe uygundu, hem de Maud Teyze'yi teskin edebilirdi. Ne var ki Maud Teyze bunu muhteşem biçimde, Densher'la açıkça yüzleşerek, güveni başka temellere oturuyormuşçasına karşıladı. Bu sözlerin ardındaki niyeti sezdiyse de, ne şüphe ne de onay işareti verdi; sadece soğukkanlılıkla, "Evet, zaten kendisi arkadaşı için her şeyi yapar, yani kendi ne yapıyorsa onu öğütlüyor." dedi.

Densher Kate'in bağlılığının nerelere uzandığını Maud Teyze'nin bilip bilmediğini gerçekten merak etti. Ayrıca bu özel mutabakat biraz kafasını karıştırmıştı; Amerikalı kızla kendisini oyalamayı bizzat Mrs. Lowder'ın mı akıl ettiğini, dolayısıyla Kate'in konuya hâkimiyetinin teyzesine yönelik bir rol mü olduğunu düşündü hemen. Bu arada Amerikalı kızın ne olacağı, bu ihtimalin doğru olması halinde önemini yitirmeyecek bir soruydu. Ancak sorularla daha sonra ilgilenebilirdi; anladığı kadarıyla Mrs. Lowder'a cevap vermek zor değildi. "Aslında kesinlikle direniyor değilim. Miss Theale'ı çok hoş buluyorum."

Zaten Maud Teyze bundan fazlasını istemiyordu. "Öyleyse fırsatı kaçırmayın."

"Tek sorun," diye devam etti Densher, "kendisinin –bu mevsimde doğal olarak– Londra'dan ayrılacak, anladığım kadarıyla yurtdışına çıkacak olması."

Maud Teyze bir an kendisi de bu engelle başa çıkmaya çalışıyormuş gibi durdu. Buna rağmen, "Sizi görmeden gitmez." dedi gülümseyerek. "Üstelik gittiğinde..." Sözünü yarıda kesip Densher'ı meraka düşürdü. Ardından söylediği cümleyle Densher iyice sersemledi: "Biz de onunla gideceğiz."

Densher kendisine bile biraz garip gelen bir şekilde gülümsedi. "Peki bunun *bana* ne gibi bir yararı olacak?"

"Biz onlara yakın bir yerde olacağız, siz de bizi ziyarete geleceksiniz."

"Ya?" dedi Densher beceriksizce.

"Ben gelmenizi sağlayacağım. Yani size mektup yazacağım."

"Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim!" dedi Merton Densher gülerek. Maud Teyze onu vicdanıyla baş başa bırakıyordu; Densher vicdanını onun böyle istediği gibi kullanabileceğini zannetmesine çaresizce izin verdiğini görünce biraz irkildi. Muğlak bir ifadeyle, "Düşünmem gereken çok şey var." dedi.

"Vardır kuşkusuz. Ama aslolan şey, hepsinden önemli."

"Aslolan nedir, söyler misiniz?"

"Hayatınızın fırsatını kaçırmamanız elbette. Size lütuf gösteriyorum, bu fırsatı değerlendirmenizi sağlıyorum. Sağlayabilirim – yolu açabilirim size. O büyüleyici bir kız, akıllı ve iyi yürekli. Ayrıca serveti de gerçek bir servet."

İşte, Maud Teyze kendini gösteriyordu! Densher onun kendisini bu şekilde satın aldığını, üstelik –bu kadar vahim olmasa komik bir durum olurdu– Miss Theale'in parasıyla satın aldığını görünce her şey kafasında yerli yerine oturdu. Teklifi bir aşırılıkmış gibi ele almaya çalıştı alaylı bir edayla. "Bu cazip teklifiniz için size minnettarım..."

"Bana ait olmayan bir şeyin teklifi mi?" Maud Teyze utanmamıştı. "Bana ait olduğunu iddia etmiyorum – ama *size* ait olmaması için bir sebep yok. Şunu da belirtmek isterim ki," diye yılmadan devam etti, "ben boş konuşmam. Üstelik bana bir borcunuz var – sebebi bu."

Densher Maud Teyze'nin baskısını açıkça hissediyordu; dayandığı temel göz önünde bulundurulursa tutarlılığını hissediyordu, hatta inandığı, az sonra tuhaf biçimde onaylanacak olan gerçeği de hissediyordu. Bu gerçek, Densher'ın bahşişle satın alınabileceği inancıydı; karşılıklı dururlarken bu inanç Densher'ın zihninde de imkânsız gibi görüneni aydınlattı. Öyleyse bu çerçevede Kate onun nasıl biri olduğuna inanıyordu? Ama yüksek sesle sorduğu soru bu değildi. "Bana gösterdiğiniz lütuflara teşekkür borçlu olduğumu biliyorum elbette. Örneğin bu geceki davetiniz!.."

"Evet, bu gece sizi davet etmem de dahil. Ama sizin için ne kadar ileri gittiğimi bilmiyorsunuz." diye ekledi Mrs. Lowder.

Densher yüzünün ve adeta vicdanının kızardığını hissetmekle birlikte elinden geldiğince güldü. "Ne kadar ileri gittiğinizi görüyorum."

"Ben dünyanın en dürüst kadınıyım, buna rağmen sizin için gerekeni yaptım." Densher onun ciddiyeti karşısında şaşkınlıkla bakınca ekledi: "İlk adımı atabilmeniz için gerekliydi. Benden gelince, bir ağırlığı oluyor." Densher şaşkınlıkla bakmaya devam edince Maud Teyze onun anlamayışını hayretle karşıladı. "Ne demek istediğimi anlamıyor musunuz? Sizin adınıza münasip yalanı söyledim." Densher hâlâ yüzü kızararak gergin bir ifadeyle gülümsemekten başka tepki veremedi; buna rağmen, Mrs. Lowder üstüne basa basa, biraz düşünürse ne demek istediğini anlayacağından eminmiş gibi, "Şimdi beni haklı çıkarmanız için size güveniyorum!" diyerek sırtını döndü.

Densher'ın biraz düşünmesi, evden ayrıldıktan sonra daha kolaydı kuşkusuz. Bayswater Yolu'ndan yukarı yürümeye başladı, ama solgun yıldızların altında, modern kilisenin önünde, doğuya giderken solunda açılan meydanın ortasında birden durdu. Kısa süreli bir aptallık yaşamıştı, ama şimdi anlıyordu. Maud Teyze Mrs. Stringham aracılığıyla Kate'in Densher'ı sevmediği konusunda Milly Theale'e garanti vermişti. Aynı aracıyla, sadece Densher'ın Kate'e bağlandığını onaylamıştı. Anlıyordu, anlıyordu, Maud Teyze'nin ilk adımı atabilmesi için gerekli olduğunu

söylerken ne demek istediğini de anlıyordu. Kate'in tutumunu merhametten ibaret gibi göstermişti ki Milly de merhametli davransın. Gerçekten "münasip"ti yalanı – mümkün olan en münasip ve en derin ve yoğun biçimde diplomatik yalandı. Böylece Milly başarıyla kandırılmıştı.

V

Bununla birlikte, zavallı kızcağızla yalnız görüşmenin, aslında eski temele, New York'taki üç ziyaretinin temeline oturan bir görüşme olduğunu hemen hissetti; onunla tekrar yüz yüze geldiğinde yeni unsur, eski temelin ne kadar olumlu olduğunun hafif bir şaşkınlıkla onaylanmasından öteye geçmedi. Görüşmenin beşinci dakikasında, eski temelin dışındaki her şey, utanç kaynağı olan her şey arka plana itildi; aralarındaki mükemmel, hoş, caiz, edepli ve zararsız –meşruiyetine dair sıfatları art arda böyle sıraladığı– Amerikan ilişkisinin başka meselelerden böylesine etkilenmemesi harikaydı aslında. O zamandan bu yana ikisi de müthiş maceralar yaşamışlardı – Densher için onun ülkesini manen benimsemesi bir maceraydı; şimdi, sanki en büyük macera, daha önce geçerli olan sebeplerin dışında bazı sebeplerin bilincine varılmasıydı. Densher Maud Teyze'nin yemek davetinin ertesi günü oteline gitmişti; Kate'le Mrs. Lowder'ın Milly'yi ilginç kılmak konusundaki aslında son derece gereksiz olan tuhaf ortak çabasının şimdi Milly'yle her temasını etkileyeceğini düşünerek oldukça gergindi. Milly onlar olmadan yeterince ilginçti – bu gerçeği Densher o gün hatırladı sanki; iki hanımın hayırsever çabaları takdire şayan ve harika olmakla birlikte, kaçınılmaz olarak sınırlı, ama pekâlâ kendisine açık bir dostluğun filizlerini kurutabilirdi. Neyse ki Densher'ın ilişkiyi kesmesini önleyen ve ileride de önleyecek olan şey, kendi sağduyusu ve olumlu yaklaşımıydı; onun bu zihinsel özelliği, hayal gücünün de yardımıyla, bazı şeyleri anlamasını, hoş görmesini sağlıyordu; bu özelliğinin değerini hiç o günkü kadar bilmemişti. Birçok erkek –diye düşünmüştü– konuyu bu şekilde ele almazdı; söz konusu ricayı mantıksız ve aşırı bularak sabırları taşardı; dolayısıyla kestirip atar, Miss Theale'le ilişkiyi geliştirmenin imkânsız hale gelmesini engelleyemezlerdi. Kate'e genç kadının "kurban" edilmesinden söz etmişti; kendisi açısından onu kurban etmenin bir yolu bu olurdu. Ne var ki bir önceki gece başlangıçta karışmış olan kafasını toparladığında bu yolda bir karar vermemişti. Mesele "başından savmayı" beceremeyen bir adam olması değildi; başından savmanın kötünün iyisi, asgari acımasızlık olacağı durumu değerlendirebilecek kadar akıllı bir adam olduğunu biliyordu. Ne var ki olayla ilgili herkesten fazlasıyla hoşlandığı için, bilerek katı bir tutum benimsemek istemiyordu. Kate'ten ne kadar hoşlandığını Tanrı biliyordu; Mrs. Lowder'dan hoşlandığı da yeterince açıktı. Özellikle de bizzat

Milly'den hoşlanıyordu, hatta bir önceki gece Susan Shepherd'dan bile hoşlandığını fark etmemiş miydi? Daha önce hiç kendini bu kadar herkese karşı müşfik hissetmemişti. Sebebi ne olursa olsun, buradan yola çıkarak ricayı şu veya bu şekilde yerine getirmemek için pek beceriksiz olması gerekirdi. Ricayı yerine getiremediğini görürse, yine de önünde vakit olacaktı. Ricayı yerine getirme fikri kafasında netleştikçe hem ilginç bir hal almış –başarılı olma ihtimali hevesini artırmış– hem de başarısızlığı gaddarlık olarak görmesine yol açmıştı.

Böylece Brook Sokağı'na iyi niyetle dolu, ama başlangıçta bir beceriksizliğe de kasten pay bırakarak vardığında, yükünün ne kadar hafif olduğunu görüp müthiş rahatladı. Birdenbire karşısına çıkan ve onun adına maharetle planlanmış olan sorumluluğun yaratabileceği beceriksizlik, anında başka bir çehre sundu kendisine. Bu, şimdi tam olarak hatırladığı eski izleniminin sunduğu çehreydi: Amerikalı kızlar, nadiren Milly'nin cazibesine sahip olduklarında, kesinlikle dünyanın en kolay insanlarıydılar. Bu özel örnek acaba başından beri kolaylığa kendini adadığından daha sonra olan herhangi bir şey onu zorlaştıramıyor muydu? Kate'le birlikte onunla görüştüğü bir iki saate kıyasla şimdi bu daha muhtemel görünüyordu Densher'a. Densher'ın nazarında Milly Theale, onu arkadaşıyla birlikte Ulusal Galeri'den öğle yemeğine götürdüğünde herhangi bir güçlükle karşılaşmamıştı; dolayısıyla bu kadar kısa bir sürede güçlüklerin üst üste binerek ona fazla geldiğini düşünmek yersiz olurdu. Ziyaretinin mazereti neyse ki son derece basit ve geçerliydi; akşam yemeğine rahatsızlığı nedeniyle katılamadığını öğrendikten sonra, tanışıklıkları göz önünde bulundurulduğunda, nezaket icabı onu yoklaması en doğal davranıştı. Ayrıca önceki tesadüfi karşılaşmalarında sergilediği muhteşem tavır vardı; Kate'le paylaştıkları misafirperverliğe karşılık vermesi gerekirdi. İşte şimdi bir bakıma karşılık veriyordu; her şeyden önce müsaitti ve onu gördüğüne sevindiğini doğal, tatlı bir tavırla belli ediyordu. Öğleden sonra erken bir saatte gelmişti, ama eğer iyiyse yemekten sonra dışarı çıkmasına yetecek bir zaman da ayırmıştı; Milly iyiydi, ama buna rağmen çıkmamıştı. Bunu görünce, Kate'in yapabileceği yorum geçti aklından; Kate, Milly'nin Mrs. Stringham'la konuştuktan sonra belirli bir şahsın ziyaretini beklediği için dışarı çıkmadığını düşünürdü; Densher bunun bilincindeydi. Buna rağmen –ziyaret o kadar hoş geçti ki– bu varsayıma dayanarak kadınların harikulade riyakârlığının tadını çıkarabilecek kadar rahatladı. Hatta genç kızın

gerçekten onun uğruna dışarı çıkmamış olduğunu düşünüp bundan hoşlanacak kadar ileri gitti; böyle düşünmek, Milly'nin bunu belli etmeyişinin tadını çıkarmasını da kolaylaştırdı. Milly tam gereken ölçüde bir şaşkınlık sergilemiş, birazcık olsun abartmamıştı; Densher bundan şöyle bir sonuç çıkarabilirdi: Yakın zamanda öğrendikleri, görüşmelerinde doğallığa herhangi bir engel teşkil ederse, Milly'nin hem kendi adına, hem Densher adına bunu halledeceğine güvenebilirdi.

Daha Densher içeri girer girmez halletmeye başlaması takdire şayandı; belli ki mektup yazmakta olduğu masadan kalkmış, Densher'ın hastalara gösterilen kaygıyı sergilemesi ihtimalini bir dakika içinde ortadan kaldırmıştı. O, Densher'ın nezdinde asla, asla –anlıyor muydu?– bir hasta olmayacaktı; Densher'ın bunu anlama şekli, gösterdiğini kendisinin de bildiği bir hazla cevap vermesi, pek yakında anlayacağı gibi, bir samimiyet başlangıcı oluşturdu. Böyle şeyler yaşanabiliyorsa, demek ki kişiler ilişkinin eşit derecede bilincindeydi. Her halükârda, hazır bir ilişki yoksa bile, hızla bir ilişki kuruluyordu. Densher'ın sormasına izin vermişti gerçi –arkadaşının Lancaster Gate'e onsuz gelişine dair yaptığı açıklamaya değinmesi kaçınılmaz olduğundan Densher buna fırsat bulmuştu; ancak Milly endişeye mahal olmadığını hem bakışlarıyla hem dudaklarındaki tebessümle kesin olarak belirtmiş, ısrara baştan mani olmuştu. Nasıl mıydı? İşte gördüğü gibiydi; kimseyi ilgilendirmeyen, kendine ait nedenlerle görünmek istediği gibiydi. Densher Kate'in onun merhamet gösterilemeyecek kadar gururlu, son derece kişisel sırrı konusunda son derece utangaç olduğunu söylediğini hatırladı; dolayısıyla imaları, bilhassa istediği zaman anlayabildiğine sevindi. Genç kızın – "Ha, önemli bir şey değildi, iyiyim, teşekkür ederim!" diyerek– hızla savuşturduğu soruyu zihninden uzaklaştırabilmek Densher için rahatlatıcıydı. Kate'in bununla ilgili ricasına rağmen, katiyen Densher'ı ilgilendiren bir mesele değildi, çünkü merhamet adına ilgilenmesi istenmişti, oysa iki dakikanın sonunda Densher merhamet lafının fısıldanmasının bile yasaklandığının farkındaydı. Ona acıması için ziyaretine gönderilmişti; içten içe ne kadar acıdığını henüz bilmiyordu. Ama bu, –varacağı sonuç ne olursa olsun, ona asla belli etmeyeceğine göre– neredeyse hiç acımadığı anlamına gelmiyor muydu? Böylece zemin beklenmedik biçimde düzlenmiş oldu; ne var ki asıl etkili olan şeyi açıkça, önce gülerek, sonra garip bir saygıyla anlaması biraz zaman aldı. Olağanüstü ve oldukça şaşırtıcı biçimde, merhametinin, başka

şeylere boyun eğmek zorunda kalmasa bile kesinlikle Milly'nin merhametine boyun eğmek zorunda kalacağını gördü. Olay bu şekilde tersine dönmüştü; Densher ona acımak üzere ziyaretine gitmişti, ama bir dahaki ziyareti –gerçekleştirdiği takdirde– Milly ona acısın diye olacaktı. Milly'nin değerlendirmesine göre Densher'ın durumu –eğer karşısındaki ondan bir kez hoşlanmışsa– onu bu müşfikliğin nesnesi haline getiriyordu; Densher onun bu yargısını sezdi ve aslında onurlu, dürüst, namuslu davranacak olursa fazla vakit geçirmeden ele alması gereken bir şey olduğunu düşündü.

Başlangıçta zihninde var olan, Kate'in zihnine yerleştirdiği sorunun yerini ansızın bir başka soruna bırakması oldukça tuhaftı elbette. Bu yeni sorunun Milly'nin harika yanılgısıyla boşuna harcanan yardımseverliğinden kaynaklandığını anlamak zor değildi; sonuçta karşısına dört dörtlük bir vicdan meselesi çıkacaktı; Densher bunu düşününce şimdiden irkiliyordu. Densher ilginçse, sebebi mutsuz olmasıydı; mutsuzluğunun sebebiyse, Kate'e tutkusunun boşa harcanmasıydı; Kate'in kayıtsız, acımasız olması da Milly'nin aklında bu konuda şüpheye yer bırakmamasından kaynaklanıyordu. Densher için bu ön planda geliyordu – Kate arkadaşına bu tutumu ne kadar açıkça hissettirmiş, Densher'ın başarısızlığını ne kadar kesin sözlerle aktarmıştı kim bilir. Genç kızla geçirdiği ilk on beş dakikada vardığı bu sonuç neredeyse dehşetengiz açıklıkta belirmişti zihninde; sanki konuşurlarken aralarındaki müthiş mutabakata dahil diğer şahıs onlarla birlikteydi, çabalarının nasıl sonuç verdiğini görmek üzere uğramıştı. Bu çabaların değeri, zavallı Milly'deki ifadesini gördükten sonra Densher'ı farklı etkilemişti. Sevilmediği doğru olmadığına göre, bunu önemli bir dayanak olarak kullanmaya hakkı yoktu; dikkat etmezse Milly'nin iyi niyetini takdir edişi dürüstlükle pek bağdaşmayacaktı. İşte vicdan muhasebesi yapması gereken nokta buydu; ne yaptığını iyice düşünmesi gerekiyordu. Tamamen yanlış bir temele dayanan bir ilginin tadını çıkarmak dürüstlüğe sığmıyorsa eğer, bu şekilde devam ederse yakında teselliden mahrum olmamak için üzüntü yalanına sığınmayacağına dair bir garantisi var mıydı? Ne gibi bir kurama dayanırsa dayansın, ilgi görmek –büyüleyici bir genç kızdan geldiğinde– hoş bir şeydi; kendisinin henüz yanıltıcı bir şey yapmamış olduğunu hatırlamanın da pek yararı dokunmadı Densher'a. Başarısızlığı Kate'in tasviriydi, kendisinden kaynaklanmıyordu; bir bakıma sorumluluğu ancak harekete geçtiğinde başlayacaktı. Ne var ki can alıcı

nokta, harekete geçmekle geçmemek arasındaki farktı; aslında vicdan meselesini oluşturan da bu farktı. Belirli bir cümleyi söylemedikçe her şeyin harekete geçmek anlamına geleceğini anlayınca telaşa kapıldı. "Benden hoşlanmanızın sebebi *onun* hoşlanmadığını düşünmenizse, bu doğru değil; o benden hoşlanıyor, hem de çok!" – söylenmesi gereken cümle buydu, ancak bu cümleyi telaffuz etmesini engelleyen somut nedenler de çoktu. Aslında ona böyle meydan okumak, yanılgısını düzeltmemek kadar büyük bir kabalık olmaz mıydı? Ayrıca Kate'e de bir bakıma ihanet etmiş, onu ele vermiş olacaktı. Kate'in yaptığı plan o kadar Kate'e özeldi ki, yargılamanın yaratacağı zorluklar karşısında korkuya kapılıyordu. İnsanın sevdiği kadını ele vermemesi, yanlışlarını desteklemesi –belirli bir noktaya geldikten sonra– belki de aşkı kaçınılmaz biçimde aşağılık kılan başlıca şeylerden biriydi. Ne kadar dolambaçlı da olsa, birinin iyiliği için yapılmış herhangi bir plana sadık kalması şarttı elbette.

Densher bütün bu kanıtlara dayanarak arkadaşının kendisine ne büyük bir iyilik yapmak istediğini düşününce dehşete düşmemek için çaba göstermesi gerekti. Bu arada bir şeyden emindi: Milly Theale Densher'ın müdahale etmesini hızlandıracak bir şey yapmayacaktı. Ona kesinlikle, asla, "Sizi cidden sevmesi gerçekten imkânsız mı?" demeyecekti – bu durumda da Densher'ın saldırgan bir tavırla onun yanılgısını düzeltmesi büyük bir nezaketsizlik olurdu. Kate bir tedbir olarak, pişmanlık yüzünden, kısacası daha geçerli bir nedenle planını değiştirecek olursa düzeltmekte serbestti, ama Densher *kendisinin* yapacağı herhangi bir şeyin, aslında hiçbir şey yapmamaktan daha kaba olacağını düşünüyordu. Bunun üzerine yine zavallı kızın kendisinden hoşlandığı gerçeğiyle yüz yüze geldi. Milly bunu kendi bildiği sebeplerle, yalın, harika bir temele, ihtiyaç duyduğu mazereti kendisine sağlayan bir temele oturtuyordu. Temeli, edindiği, sarıldığı, bağrına bastığı izlenimdi; bu temele dayanan mazeret de harekete geçmek için mazeretti. Şu andaki kanısı, nihayet harekete geçebileceği konusunda emin olmasını sağlıyordu; dolayısıyla Densher onun ruhunda katışıksız bir hazzın köküne balta vurmuş olacaktı. Bu katışıksız haz şu anda, delikanlı karşısında otururken açıkça filizlenip tomurcuklanıyordu ve Milly Densher'ın dudaklarını mühürleyen şeyler söylüyordu adeta. Bunların hepsi gerçekten telaffuz ettiği sözler değildi; daha ziyade, Densher'ın bildiklerinin ışığında, söylediklerinin yüklendiği anlamdı. Örneğin Densher'ı nasıl olduğu konusundan uzaklaştırırkenki uyarısı, söyleyişindeki süratli, cesurca

maharet, Densher'ın zihninde telaffuz etmediği bir gerçeği temsil ediyordu. "*Sizin* için iyiyim – sizi bu kadarı ilgilendirir; size asla hasta olma dehşetini yaşatmayacağım. Durum bu; rica ederim, benim için mümkün olduğunca az endişelenin, mümkün olduğunca az şımartın beni. Kısacası, 'ilginç' yanımı görmezden gelmekten korkmayın. Gördüğünüz gibi, şu anda karşınızda otururken bile, başka birçok yanım mevcut. Siz yeter ki *onların* hakkını verin, bakın ne kadar güzel anlaşacağız." Sözlerinin ardındaki örtük anlam buydu – görünürde izlenimlerini ve niyetlerini anlatıyordu. Densher'ı Amerika'da neler yaptığı konusunda konuşturmaya çalıştıysa da Densher o gün bu konuya girmek istemedi. Birkaç gün önce öğleden sonra, Kate varken nasıl kendinden memnun bir halde "çene" yaptığını düşününce kendini aşırılıkla, fazla abartmış olmakla, aslında istemediği halde –en azından görünürde– onları eğlendirir duruma düşmekle suçluyordu. Şimdi durumu tersine çevirip Milly'yi Londra hakkında, oradaki hayata ilişkin görüşleri hakkında konuşturuyordu ve ona ağrılarıyla acıları dışında rahatlıkla başka konular konuşabileceği bir insan gibi davranmak onu memnun ediyordu. Densher ona her şeyden çok, Lancaster Gate'te Londra'yı fethettiğinin söylenmiş olmasından söz etti; Milly buna hiç itiraz etmeyip neşeyle, "İster istemez mevsimin konusu, nasıl desem, herkesin diline pelesenk oldum." diye onaylayınca New York'ta yarım kalan görüşmelerinden bu yana her ikisinin de hayatında olup bitenler hakkında serbestçe, dostça konuştular.

Aynı zamanda ikisi de, özellikle Densher, peş peşe birçok şeyin farkına varıyordu; bunların belki de en çarpıcısı, şu andaki koşullarının geçmişteki koşullarına bakışını garip biçimde etkilemesiydi. Sanki başlangıçta ne kadar "sıkı fıkı" olduklarını bilmiyormuş gibiydiler; bir bakıma önceki görüşmelerine aslında sığdıramayacakları kadar çok sayıda samimi konuşmayı hatırlıyorlardı sanki. Şu anda ister söylenenler, ister söylenmeyenler nedeniyle olsun, o kadar karmaşık bir ilişki içindeydiler ki, bu ilişki belki de hızlı gelişimine, refah devletlerinin başlangıçlarını tarihledikleri efsanevi dönemlere benzer bir geçmişte gerekçe arıyordu. Mrs. Lowder'ın davetinde, insan hayatında yokluk yüzünden kaçırılan aşamalarla, bunun sonucunda çoğu kez başkalarıyla daha ileride bir noktada buluşulmuş hissinin yaşanmasıyla ilgili söylenenleri hatırladı; bunu da, hatırladığı başka şeylerle birlikte Milly'ye aktardı. Sözünü edemediği konular edebildiklerine karıştı; öyle ki, artık iki gruptan hangisinin daha

önemli bir rol oynadığını söylemek zor olurdu kuşkusuz. Mutlak biçimde durumlarından kaynaklanan ve Densher'ın ruh halini, duyarlı insanların genellikle denetimleri dışında gördükleri güçlerin süratiyle etkileyen bir kuvvet, Densher'ı genç kızla yüz yüze tutuyordu. Bu kuvvetin yarattığı akım, odaya girdikten on dakika sonra, çok küçük bir şeyi çok büyük bir şeyle kıyaslamak abes olmasa, Niagara Şelalesi'ne benzetebileceği bir şey haline gelmişti. Akıllı bir delikanlıyla hassas bir genç kadın arasında, eleştirilmeyen bir dostluk ister istemez ilerliyordu; Densher'ın şu anda yaşadığı dostluk da ilerledikçe ilerliyordu. Belirgin bir durum, henüz Kate hakkında tek kelime bile konuşmamış olmaları, –üstelik konuştukları konu son haftalarda yaşadıklarıydı ve bunların başında Kate geliyordu– kuşkusuz bu ilerleyişte en önemli etkendi. Densher daha bir gece önce Kate'e onunla ilgili ne yapması gerektiği konusunda danışmıştı, ama bunun önemini ne kadar kaybettiğini görünce irkildi neredeyse. Önem taşımayacağını Kate önceden söylemişti elbette, ama Milly ortaya koyduğunda farklı görünen bir gerçekti. Sahiden de konunun ele alınmış olduğunu kanıtlıyordu, ama Kate'in tekrar sorgulanabileceği geçti aklından. Daha ileri gitmeden onunla konuşmak isterdi – bu kadar başarılı olmasını gerçekten istediğinden emin olmak için. Dediğimiz gibi farkına vardığı birçok şey arasında, doğal olarak ziyaretini kısa tutabileceğini ve arkasını da getirmeyebileceğini bir kez daha düşündü; ne var ki işin en tuhaf yanı, buna en büyük itirazın Milly'nin bazı konulardan incelikle, ustalıkla kaçınmasından kaynaklanmasıydı.

Bu sakınımı, Milly'nin kendisine verilen teminat doğrultusunda hareket ettiğini vurguladığından, üzerinde fazla düşünmeden benimsediği bir tutum olabilirdi. Teminat konusunda tereddüte düşmediği belliydi, ne de olsa ona bir fırsat tanımak gibi bir avantajı yok muydu? Densher onun bu fırsatı, tam olarak kendisine keyfince yardımcı olma fırsatını değerlendirdiğini açıkça gördü, sezdi. Kate onu bu konuda temin etmişti: "*Ben* mi dinleyeceğim onu? Asla! Canın ne istiyorsa onu yap." Görünüşe bakılırsa Milly'nin "canının istediği" de şu anda yaptığı şeydi; genç kahramanımızın bunu görmesi, aynı zamanda genç kızı kendinden uzaklaştırmasının ne büyük bir kabalık olacağını da görmesi anlamına geliyordu. Milly'nin yaptığı seçim çekingen bir kahramanlık içeriyordu, çünkü seçimini kolaylaştırmak için Kate'ten uzaklaşması söz konusu değildi. Milly hem Kate'i seven erkeğe hem de Kate'e hoş davranacaktı; sevenle sevileni bir arada görmenin –bu görüntüye maruz kalmaya devam ettiği takdirde– verebileceği acıya

katlanacaktı. Densher neredeyse o nadir mutluluk vakalarından biriyle, bir erkeğin kendisini sevmeyen kadın nezdindeki başarısının onu seven kadın tarafından desteklendiği –romanlara, şiirlere yakışır– bir durumla karşı karşıya olduğunu düşünecekti. Sanki Milly kendi kendine, "Ne yapalım, eğer bu onun için bir şey ifade ediyorsa, en azından onunla benim yanımda buluşabilir; dolayısıyla benim yaklaşımım, benimle birlikteliği çekici kılmak olabilir sadece." demişti. Gerçekten böyle mantık yürütmüş olsa, tıpatıp şu anda uyandırdığı izlenimi uyandırırdı. Her şeye rağmen, bütün bunlar Densher'ın az sonra Milly'ye, sanki kız uzaya fırlatılacakmış gibi, "Peki şimdi size ne olacak? Peş peşe sayfiye evlerine ziyarete mi koşacaksınız?" diye sormasını engellemedi.

Milly bu fikre başını sallayarak itiraz ettiğinde, yüz ifadesi ne olursa olsun, –ne kadar küçük de olsa– bu tür bir ihtimale ilişkin bastırılmış görüşünü gizleyemedi. En azından şu sıralar bu tür ziyaretler ona uygun düşmüyordu. "Yok canım. Birkaç haftalığına yurtdışına, havası bol bir yere gideceğiz. Günler önce planladık, ama son anda çıkan bazı zorunluluklar yüzünden oyalandık. Ama her şey kararlaştırıldı, pupa yelken gidiyoruz."

"Öyleyse umarım tam yol devam edersiniz! Peki ne zaman döneceksiniz?" diye sordu Densher.

Milly hiçbir fikri yokmuş gibi görünüp sonra adeta toparlanırcasına, "Rüzgâr döndüğünde." dedi. "Peki siz yazın ne yapacaksınız?"

"Ben sefil biçimde çalışarak geçireceğim yazı. Ücretli mürekkebe bulayacağım. Sizin ülkenizde geçirdiğim süre tatil yerine de sayılıyor. Görüyorsunuz, ülkeniz ne kadar cazip kabul ediliyor. Benim tatilim bitti."

"Bizden çok farklı bir zamanda tatil yaptığınıza üzüldüm." dedi Milly. "Keşke siz de biz çalışırken çalışsaydınız da..."

"Siz eğlenirken eğlenseydim, öyle mi? Doğrusu ikisi arasında o kadar büyük fark yok benim için. Her ikisinde de biraz iş, biraz eğlence oluyor. Ama siz ve Mrs. Stringham, Miss Croy ve Mrs. Lowder, hepiniz ağır işçiler, köleler gibi bedensel olarak emek harcadınız. Dinlenmeyi hak ettiniz ve ihtiyacınız var. Benim işim görece daha hafif."

"Çok doğru," dedi Milly gülümseyerek, "her şeye rağmen ben yaptığım işi seviyorum."

"Bitkin hissetmiyor musunuz kendinizi?"

"Katiyen. İlgilendiğim zaman yorulmuyorum. Daha çok yol alabilirim."

Densher biraz düşündü. "Öyleyse niçin almıyorsunuz? Duyduğuma göre buraya vardığınızdan beri kenti fethetmişsiniz."

"Bir tür ekonomi – biriktiriyorum. Sözünü ettiğiniz durum o kadar hoşuma gitti ki –gerçi sizin yorumunuz abartılı ama– ileriyi düşünüyorum, ister istemez kaygılanıyorum, dikkat ediyorum. Yaşadıklarımı, ileride de yaşayabileceklerimi bozmamak için aptalca hatalar yapmak istemiyorum. Hata yapmamanın yolu da biraz uzaklaşıp duruma oradan bakmak. Böylece, ihtiyatlı davranarak, dönüşümde tazeliğini korumasını sağlayacağım." diye bağladı Milly sözünü; söylediklerinin samimiyetinden memnun görünüyordu.

"Demek döneceksiniz? Söz veriyor musunuz?"

Densher söz vermesini isteyince Milly'nin yüzü aydınlandı, ama biraz pazarlık edermiş gibi yaptı. "Londra kışın çok feci değil mi?"

Densher hasta biri için mi diye sormak üzereyken münasebetsizlik olacağını düşünerek soruyu sosyal hayat açısından ele aldı. "Hayır – çeşitli faaliyetler oluyor, benim hoşuma gidiyor; mevsim ilerleyince daha kalabalık olur, ayrıca *bizim* açımızdan –gelecek olursanız– sizi muhtemelen daha fazla görebileceğimiz için avantajlı. Yani eğer mesele iklim değilse bizim için gelin."

Milly bu sözler üzerine biraz ciddileşti. "Hangi mesele iklim değilse?"

"Yol kararlarınızı belirleyen şey. Az önce bu nedenle bir yere gideceğinizi söylemiştiniz ya."

"Havası daha güzel diye mi?" dedi Milly hatırlayarak. "Evet, insan ağustosta Londra'da olmak istemiyor katiyen."

"Kesinlikle, elbette!" Densher tamamen hemfikirdi. "Yine de oyalandığınıza, sizi kaçırmadığıma memnunum. Her halükârda bizi bir kez daha deneyin." diye devam etti.

"*Biz* derken kimi kastediyorsunuz?" diye sordu Milly.

Densher bir an duraksadı – "biz"in Kate'le ikisi anlamına gelebileceğini fark etti, oysa ev sahibesi gibi o da Kate'e değinmek istemiyordu. Ama kolay bir çıkış buldu. "Hepimizi kastediyorum, size yakınlık göstermeye hazır bulacağınız herkesi."

Bununla birlikte Milly o tuhaf, sevimli tavrıyla yine meydan okudu. "Niye yakınlık diyorsunuz?"

"Silik bir söz kuşkusuz. Bizim hislerimiz tapınmaya daha yakın olacaktır."

"Öyleyse istediğiniz kadar yakın olabilir!" Bunun üzerine nihayet Kate ismi telaffuz edildi. "En çok sizin de tanıdığınız dostlar için dönerim. Bana muhteşem bir nezaket gösteren Mrs. Lowder için."

"Bana da çok nazik davrandı." dedi Densher. Milly ilk anda cevap vermeyince, "Bana öyle geliyor ki, başlangıçtaki beklentilerimin aksine, onunla dost olduk." diye ekledi.

"*Ben* de beklemiyordum – ilişkinin bu şekilde gelişeceğini. Ama Kate'le bekliyordum. Onun için de döneceğim. Kate için her şeyi yapabilirim."

Milly konuşurken sanki bilinçli bir şekilde, açıkça Densher'a bakıyordu; sahip olduğu idealist dürüstlükten geriye kalmış olabilecek kırıntıları harekete geçirmek için ona tuzak kurmuş olabilirdi. Densher daha sonra, o anda her şeyin pamuk ipliğine bağlı olduğunu düşündü. "Kate için neler yapılabileceğini biliyorum!" Bu sözlerin ağzından çıkmasına ramak kalmışken bilincinde daha da güçlü olan bir unsur tarafından engellenmişti. Söz konusu gerçeğin kanıtı da suskunluğunda yatıyordu; içinden gelen sözleri bastırması, Kate için yaptığı şeyin ta kendisiydi. O anda bunlar çabucak geldi geçti; Densher bir iki saniye sonra Milly'nin imasını onun için hafifletmeye çalıştı. "Elbette, ne kadar yakın dost olduğunuzu biliyorum – ayrıca onun gibi büyüleyici bir insana sadakat gösterilmesini de anlıyorum." diye eklemekte sakınca görmedi. "Demek hepimize böyle bir iyiliği dokunacak – sizin dönmenizi sağlayacak."

"Aslında Kate'e ne kadar itaat ettiğimi bilemezsiniz." dedi Milly.

Densher bildiklerinin ne kadarını gösterebileceğini düşünürmüş gibi göründüğünü bilse de kabullenmek zorunda kaldı. "Kate her zaman duruma hâkimdir."

"Muhteşem bir insan. Ama zor kullandığını söylemek istemiyorum."

"Hayır – hâkim olmanın yolu zor kullanmak değil. En azından onun yöntemi değil." dedi Densher gülümseyerek. Ne var ki o anda Kate'in yöntemleriyle aşırı bir tanışıklığın tam da göstermemesi gereken şey olduğunu hatırladı ve konuyu kapatmak üzere, iyi niyetle, üstelik gerçeği dile getirerek, "Onu gerçekten tanıdığımı söyleyecek kadar tanımıyorum aslında." dedi.

"Canım, ona bakarsanız, ben de tanımıyorum!" dedi Milly gülerek. Bu sözler Densher'a kendi sözlerinin sorumluluğunu hissettirdi, ancak bir dakika kadar süren sessizlik sırasında, aslında cümlesinde hiçbir riyakârlık olmadığını düşündü. Dolayısıyla riyakârlık etmeden fazla ileri gidebilmesi –eğer gerçekten fazla ileri gitmek sayılırsa– tuhaftı. Yorumu, Kate'in kendisine de pekâlâ söyleyebileceği bir şeydi. İkisi de konuşmadan önce, Densher daha fazla düşünecek vakit buldu – eğer gerçekten daha ileriye gitmemeye kararlıysa, tam bu noktada durması gerektiğini düşündü. Sanki bir köşeye gelmişti – son sözleri getirmişti onu buraya; dolayısıyla, köşeyi dönüp dönmemek kendisine bağlıydı. Sessizlik birkaç saniye daha uzasa, Densher Milly'nin, onun karar vermesini beklediği hissine kapılabilirdi. Sessizliği bölen, aşağıdaki sokakta, bir ağustos öğle sonrası olduğu düşünülürse biraz fazla gürültülü, ağır araba tekerleklerinin ve "uygun adım" yürümek üzere eğitilmiş atların sesiydi. Çıkardıkları patırtı, sarsıntı, oldukça çarpıcı gümbürtü otelin kapısında durdu, ardından daha az gürültülü, yerinde sayan nal sesleri geldi. "Bir ziyaretçiniz var," dedi Densher gülerek, "en azından bir büyükelçi olmalı."

"O benim arabam, her gün bu gösteriyi yapıyor – harika bir şey, değil mi? Mrs. Stringham'la ben bütün masumiyetimizle çok eğlenceli buluyoruz." Milly konuşurken emin olmak için ayağa kalkmıştı; birkaç adım atıp ikisi birden balkona çıktılar ve gerçekten de hatırı sayılır bir gösteri sergileyen arabayı seyrettiler. "Çok mu korkunç?"

Densher'ın gözünde –abes ağırlığı haricinde– hoş bir debdebe sergiliyordu. "Bana harika biçimde rokoko göründü. Ama ben nereden bilebilirim? Bu işlerden anlayan sizsiniz, en yetkili şahıslarla temas halindesiniz. Üstelik konumunuz sayesinde arabanız da –artık bütün Londra'nın nazarında– bir konuma sahip." Ama Milly dışarı çıkacağına göre Densher onu alıkoymasa iyi olurdu. Hemen ardından, Milly Densher'ın

ziyaretini uzatabilmesi için önce dışarı çıkmayacağını söyledi; ardından, Densher birlikte bir gezinti yapmaya razı olursa seve seve çıkacağını söyledi – aslında yapılacak bir şeyler her zaman vardı, hatta o gün birkaç şey yapması söz konusuydu ve arabayı bu yüzden bu kadar erken istemişti. Milly bunları söylerken salona birinin girdiğini fark ettiler; içeri döndüklerinde Milly'nin hizmetkârı arabanın beklediğini söyledi; kendisi de Milly'ye eşlik etmeye hazırdı. Milly böylece kararını vermiş oldu – elbette Densher'ın cevabının olumlu olacağını varsayarak. Ne var ki Densher'ın olumlu cevabı gecikiyordu; zihnindeki tarif ettiğimiz süreç iyice yoğunluk kazanmıştı. Kendini durdurmama, ilişkiyi bitirmeme yöntemi onu bulundukları noktaya getirmişti; şu anda da iki şey arasında seçim yapması şarttı. Birkaç dakikadır bekliyordu; endişeyle kendi bekleyişini izlediği için bu dakikalar muhtemelen olduğundan daha uzun gelmişti Densher'a. Bunu sonsuza dek sürdüremezdi; iki şeyden birini seçmesi gerektiğine göre, az sonra ikincide karar kılmış olduğunu fark etti. Daha önce akıntıya kendini bırakmışken, sert bir cisme ansızın çarpmışçasına sarsıcı biçimde kararını verdi. "Evet, memnuniyetle gelirim sizinle. Çok hoş bir fikir."

Milly ona teşekkür edercesine bakmadı – başını çevirdi; derhal hizmetkârına, "On dakika sonra." dedi ve sonra, hizmetkâr dışarı çıkarken konuğuna döndü: "Bir yere gidelim – hoşuma gidecek. Ama hazırlanmak için zamana ihtiyacım var – asgari derecede." Densher'ı oyalayacak bir şeyler bulmak amacıyla odaya göz gezdirdi. "Kitaplar falan var bol bol, zaten çok çabuk giyinirim." Densher onunla tam sırtını dönecekken göz göze geldi ve bakışlarını hem güzel, hem dokunaklı buldu.

Niçin dokunaklı bulduğunu o anda söyleyemezdi kesinlikle; Milly'nin onu memnun etme isteğiyle ilgiliydi, bu isteğin içinde kaybolmuştu. Belli ki olan şuydu: Milly'nin onu memnun etme isteği, nezaket icabı Densher'ın da onu memnun etmek istemesine yol açmış ve Densher da köşeyi dönerek bunu gerçekleştirmişti. Kapı Milly'nin ardından kapandığında artık köşeyi tamamen dönmüş, tek başına duruyordu. Üç dakika boyunca yalnız kaldı – düşünülecek son derece güncel birkaç meseleyle baş başa. Bunlardan biri Milly'nin –Densher'a sorulursa Amerikalılara özgü, tipik– kendiliğindenliğiydi. Densher belki de sadece bunu düşünerek başka bir meseleyi düşünmekten kaçıyordu. Ne var ki bu düşünceyle bir yere varamadı; Amerikalı genç kızlar hakkında sağlam bir genelleme bile yapamadı. Genç arkadaşının onunla tek başına –Mrs. Stringham'dan söz

etmemişti– gezintiye çıkmasını teklif etmesi kendiliğindenlikti; ne var ki örneğin Amerikalı olmayan Kate'in böyle bir şey yapmamasıyla kıyaslandığında, Milly'nin yapmasının ona bir şey kazandırdığı hissine de kapılmadı. Ayrıca, Kate katiyen Milly'nin tarzında kendiliğinden olmamakla birlikte, böyle bir şeyi yapabilirdi de. Ve zaten yapmıştı da – aynısını değilse bile buna çok benzer şeyler yapmıştı. Üstelik Densher Kate'le sözlüydü – görünürde sözlü olmamaları Kate'in özgürlüğünü başka bir temele oturtsa bile. Zaten temeli ne olursa olsun, Kate'le özgürlük, özgürlükle Kate arasındaki ilişki, kendisini Densher'a teslim etmek üzere hazırlanmak için ondan ayrılmış olan genç kızla herhangi bir şey arasında kurabileceği ilişkiden farklıydı. Bunu daha önce hiç düşünmemişti; düşünürken, kendisine sunulmuş olan kitaplara dokunmadan odayı arşınlıyordu. Milly'nin atak olmakla birlikte ilerlemiş olmadığı söylenebilirdi; oysa Kate sakıngan –bir İngiliz olarak görece sakıngan– olduğu halde çok daha fazla ilerlemişti. Ne var ki –gerçi bu meseleyi açıklığa kavuşturmuyordu ama– Kate'in Milly'den iki üç yaş büyük olduğu da bir gerçekti; onların yaşında bu fark önemliydi.

Densher bir yandan bu zekice ayrımları yaparken, bir yandan da ağır ağır volta atmaya devam ediyordu; bununla birlikte köşeyi dönmüş olma fikrini uzun süre zihninden uzak tutamadı. O kadar kesin bir dönüş yapmıştı ki, Milly'nin yokluğundan yararlanıp geriye adım atma seçeneği bile kalmadığını düşünüyordu. Beş dakika önce, amiyane tabiriyle tüyebilirdi, ama artık tüyemezdi; vicdanı yüklü halde orada beklemek zorundaydı. Zaten çok kısa zamanda mesele dış etkenler yüzünden kapandı; aradan üç dakika daha geçtikten sonra Miss Theale'ın hizmetkârı tekrar geldi. Arkasından da, belli ki merdiven başında rastlamış olduğu bir ziyaretçi geliyordu; kapıyı açarken yüksek sesle Miss Croy diyerek konuğu tanıttı. Hizmetkârın ardından içeri giren Kate, Densher'ı görünce kalakaldı – ama delikanlı hemen ardından, bu duraklamasının ne şaşkınlıktan ne de rahatsızlıktan kaynaklandığını görüp güldü. Densher derhal açıklamaya girişti –Miss Theale gezintiye çıkmak üzere hazırlanmaya gitmişti– bunun üzerine hizmetkâr çekildi.

"Sen de mi onunla gideceksin?" diye sordu Kate.

"Evet – senin de onayın olursa, gördüğün gibi onaylayacağını varsaydım."

Kate güldü. "Onayım tamdır!" Bu konuda baştan sona tutarlı ve incelikliydi.

"Aslında söylemek istediğim," diye devam etti Densher –Kate'in neşesinden epeyce etkilenerek– "senin hararetli teşvikin üzerine gittiğim."

Kate odaya göz gezdirmişti – Densher'ın ziyaretinin süresini, niteliğini belirtecek bir işaret, karar vermesine yardımcı olacak bir şey arıyordu sanki. "Öyleyse, istediğin kadar teşvik ediyorum." Densher'dan rica ettiği şeyin başarıyla gerçekleşmesinden memnundu; bu doğrudan izlenimle ilgili bir şaka daha yaptı. "O kadar hararetli mi gerçekten? Biliyor musun, ben beklemeyeceğim herhalde."

"Buraya kadar geldikten sonra onu görmeyecek misin?"

"Eh, sen burada olduktan sonra!.. Ben ondan haber almak için gelmiştim, ama iyi herhalde. Eğer *gerçekten*..."

Ama Densher tamamlamasına fırsat vermedi. "Ben nasıl bilebilirim?" Daha çok şey söylemek istedi. "Ondan sorumlu olan kişi ben değilim hayatım. Sorumlu olan senmişsin gibi geliyor bana." Kendisinde çeşitli endişelere yol açan bir konuyu Kate hafife alıyormuş gibi gelmişti Densher'a; ikisinin de haklı olmasına imkân yoktu. Ya Kate fazlasıyla rahattı ya da Densher fazlasıyla kaygılı. Her halükârda, bu yüzden aptal durumuna düşmek istemiyordu. "Ben bana söylenen dışında hiçbir şey yapmıyorum – ve seni temin ederim ki, yapmayacağım da."

Densher'ın sözlerini böyle vurgulaması üzerine yoğun bir bakışma geçti aralarında; Densher derhal kızmasına gerek olmadığını anladı. Sorun neydi? Kate bunu ilgiyle sordu. "Daha iyi değil mi – seni kabul edebildiğine göre?"

"Kendisi sağlığının yerinde olduğunu söyledi."

Kate'in ilgisi daha da arttı. "Öyle diyeceğini biliyordum." Sonra ekledi: "Dün gece gelmemesinin asıl sebebi hastalık değildi herhalde."

"Neydi o zaman?"

"Ne bileyim – tedirginlik."

"Hangi konuda tedirginlik?"

"Aman, biliyorsun işte!" Kate'in sesinde tahammülsüzlük seziliyordu, ama hemen ardından gülümsedi. "Söylemiştim sana."

Densher söylediği şeyi Kate'in çehresinde bulmak ister gibi baktı; sonra da sanki orada gördüğü şeyin üzerine, "*Ona* ne söyledin?" diye sordu.

Kate ona kontrollü bir tebessüm bahşetti; sanki nerede olduklarını, bir sürprizle karşılaşabileceklerini hatırlar gibiydiler, alçak sesle konuşuyorlar, hatta bu konuşmalarla ellerindeki fırsatı uygun duyguların ötesine doğru zorluyorlardı. Milly'nin odası yakında olmalıydı, oysa kendileri neler konuşuyordu... Yine de konuşmayı sürdürdüler. "İstiyorsan kendisine sor, serbestsin, o söylesin sana. Sen doğru bildiğin şekilde davran, benim ne söylemiş olabileceğimi ya da olmayabileceğimi dert etme. Benim onunla bir sorunum yok." dedi Kate. "Durum ortada."

"Benim durumumdan bahsediyorsan," dedi Densher, "kuşkusuz ortada. Ayrıca onun sana inanmasından başka bir şeyle ilgilenmemem gerektiğini kastediyorsan, kesinlikle haklısın, sana sonuna kadar inanıyor."

"Sen de ondan örnek al o zaman."

"Aslında senin için yapıyor bunu." diye devam etti Densher. "Beni gezintiye senin için götürüyor."

"Öyleyse," dedi Kate, yumuşak ve sakin tavrıyla, "sen de *onun* için yap. Ben korkmuyorum." dedi gülümseyerek.

Densher bir süre durup tekrar Kate'in bu durum karşısında takındığı yüz ifadesini inceledi ve bir kez daha, daha önce defalarca olduğu gibi, bu çehrede, Kate'in bütün şahsiyetinde ve varlığında, neyse ki kelimelerle ifade etmek zorunda olmadığı kadar çok şeyden etkilendi. Bu izlenimleri söze dökmek söz konusu değildi. "Dünyada senden başka kimse için bir şey yapmam. Ama senin için her şeyi yaparım."

"Güzel, çok iyi." dedi Kate. "Ben de senin bu halinden hoşlanıyorum."

Densher yine birkaç saniye duraksadı. "Öyleyse yemin eder misin?"

"Yemin mi? Neye?"

"Benden hoşlandığına tabii. Biliyorsun sırf bunun uğruna izin veriyorum beni – Tanrı bilir nasıl kullanmana."

Kate bu sözler üzerine gözlerini dikip baktı ve cesaretinin kırıldığını belli eden bir hareket yaptı – sebebini de hemen ardından açıkladı. "Mademki aslında bana inanmıyorsun, daha ileriye gitmeden vazgeçsen daha iyi olmaz mı?"

"Senden mi vazgeçsem?"

"Milly'den vazgeçsen. İstersen şimdi gidebilirsin," dedi Kate, "ben kalıp sebebini açıklarım ona."

Densher düşündü – öneriye şaşırmış gibiydi. "Ne diyeceksin ki?"

"Ona katlanamadığını, benim de sana elimden geldiğince tahammül etmekten başka seçeneğim olmadığını."

Densher bunu tarttı. "Beni ona ne kadar kötülüyorsun?"

"Yeterince. Onun davranışından ne kadar tahmin ediyorsan o kadar."

Densher yine düşündü. "Onun davranışında itiraz edebileceğim bir şey yok bence."

"Ne istiyorsan yap o zaman. Ben de kalıp senin için elimden geleni yaparım."

Densher Kate'in içtenlikle konuştuğunu, kendisine gerçekten bir fırsat tanıdığını anladı, bu da meseleyi aydınlatmaya yetti. Ne kadar ileriye gittiği hissini pişmanlıkla değil, bu kaçış yaklaşımı içinde yaşadı tekrar; şimdi kendi yaptıklarının değil, Kate'in teklifinin sonuçlarını tartıyordu. "Bu durumda –beni burada bulmayınca– aramızda bir şey olduğundan emin olmayacak mı?"

Kate düşündü. "Bilmem ki. Çok üzülecek elbette. Ama bunu dert etmen gerekmez. Üzüntüden ölmeyecek."

"Ama ölecek, öyle mi?" dedi Densher az sonra.

"Madem söylediklerime inanmıyorsun bana soru da sorma. Çok fazla şart ileri sürüyorsun."

Kate'in bu sözleri söylerken sergilediği hafif zihinsel bezginlik, esneklik göstermemeyi, onun ricasını yerine getirmeyi reddetmeyi sefil ve çirkin bir davranışa dönüştürüyordu; dolayısıyla Densher'ın gözünde mesele ansızın, zevk sahibi geçinen, böylesine tutkun, böylesine bağlanmış bir erkeğin mutlaka sergilemek isteyeceği şeylerden –hayal gücü, diplomasi, hatta kesinlikle espriden– yoksun olduğunda düğümlendi. Her ne kadar garip olsa da, gerçek şu ki bu noktada Densher için en önemli düşünce şuydu: "Ya benden sıkılmaya başlarsa?" Birkaç saniye sonra bunu şöyle tercüme etti: "Beni sevdiğine tekrar yemin edersen!.."

Kate etrafına, kapıya, pencereye baktı, sanki Densher söylediğinden fazlasını istermiş gibi. "Burada mı? Burada ikimizin arasında hiçbir şey yok." dedi gülümseyerek.

"Gerçekten yok mu?" Kate'in gülümseyişi Densher için bir şeyleri o kadar kesinleştirmişti ki, yakarırcasına, ellerini uzatarak Kate'e yaklaşmıştı; Kate hem onu durdurmak, hem de tutmak istercesine derhal ellerini yakaladı. Böylece, birkaç saniye onu bu şekilde tutarak durdurmuş oldu; yeterince uzun süre, göz kırpmadan bakışarak, sessizce Densher'ın kendini toparlayıp eski ölçülü haline dönmesini beklediler. Sonra Densher, adeta nerede olduklarını hatırlamış gibi kızardı; bu da Kate'in her zamanki zaferlerinden birini kazanması demekti; hemen ardından bu zafer başka bir şekle büründü. Densher Kate'in ellerini bırakmakla sanki Milly'nin ellerini tutmuş gibiydi tekrar. Zaten vazgeçtiği Milly değildi. "Her istediğini yapacağım." dedi, koştuğu şartın aslında zorla kopardığı kabulü üzerine; Kate de bu ifşaatın ardından başlangıçtaki fikrine dönerek hemen harekete geçti.

"Bu kadar cömert olduğuna göre ben gidiyorum. Seni burada bulunca beklemediğimi söylersin ona. Yani kendi yorumunmuş gibi söyle. O anlar."

Bunları söylerken kapıya varmıştı bile – son derece kararlıydı, ama Kate gitmeden Densher bir şüpheye daha kapıldı. "Aslında onun çok fazla anlamadan nasıl yeterince anlayacağını anlayamıyorum."

"Senin anlaman gerekmiyor."

Densher son bir talimata ihtiyaç duydu. "Körü körüne ilerleyeyim mi yani?"

"*Ona* iyi davran, yeter."

"Gerisini sana mı bırakayım?"

"Gerisini ona bırak." dedi Kate çıkarken.

Daha önce de olduğu gibi, mesele yine aynı noktada düğümleniyordu. Kate gittikten üç dakika sonra Milly giyinip kuşanmış halde döndü – moda önyargısından eser taşımayan iri siyah şapkası, baştan aşağı siyah elbisesi, Densher'ın metrelerce paha biçilmez dantel olarak nitelediği, ağır kıvrımları dizi dizi incilerle tutturulmuş, rahibe atkıları gibi ayaklarına kadar uzanan, boynuna sarılı atkı. Densher hemen arkadaşlarının ziyaretinden ve gittiğinden söz etti. "Beni burada bulacağını bilmiyordu." dedi – bunu söylerken zorluk çekmedi. Artık köşeyi tamamen döndüğünden bir kelime fazla ya da eksik, fark etmiyordu.

Milly meselenin bu şekilde aktarılışını yeterli kabul etti, bir tedirginliğe fırsat vermedi. "Üzüldüm – ama *onu* sık sık görüyorum." Densher kendisinin kayırıldığını ve bunun Kate'i haklı çıkardığını gördü. Mesele kendisine bırakıldığında Milly bu tonu benimsiyordu. Eh, artık tamamen kendisine bırakılacaktı.

Yedinci Kitap

I

Milly'nin onlara rastlayıp öğle yemeğine getirdiği gün, Kate'le Densher vedalaşarak onu Mrs. Stringham'la baş başa bıraktıktan sonra Milly uyarılmış kişilerin, kaygıyla yaşama savaşı verenlerin yaşadığı, adeta beline asılı kılıca elini atarcasına elini doğrudan cesaretinin kaynağına götürdüğü anlardan birini yaşamıştı. Milly elini kararlı bir tavırla kalbine bastırdı; iki kadın garip yüz ifadeleriyle birbirlerine baktılar. Susan Shepherd büyük hekimi kabul etmişti; onun için sıradan bir olay olmadığı belliydi, ama Milly o ana kadar, şimdi neredeyse itiraf ettiği gibi, davet ettiği konukları iletişimi ve ifşaatı engelleyecek şekilde, bir set gibi kullanmıştı ısrarla. "Ne kadar tatlı davrandınız. İçiniz içinize sığmadığı halde onlara karşı çok naziktiniz. Kate istediği zaman büyüleyici olmuyor mu gerçekten?"

Başlangıçta nöbet geçirircesine adeta çeşitli tehlikelerle çarpışan zavallı Susie'nin yüz ifadesi şimdi epeyce gevşemişti. Çok uzaklarda kalmış olan o noktaya geri dönmek için çaba göstermesi gerekti. "Miss Croy mu? Evet, hoş ve akıllıydı. Biliyordu." diye ekledi Mrs. Stringham. "Biliyordu."

Milly cesaretini topladı – ama her şeyden çok, o anda dostu için yoğun bir merhamet duyuyordu. Onun mücadele halinde olduğunu anladı – acıma duygusunu ele vermemek için bütün gücüyle mücadele ediyordu; bu da, mizacı düşünülürse, işkence demekti onun için. Milly bu mücadelenin yoğunluğundan, acımanın boyutlarını tahmin edebiliyordu; dolayısıyla Mrs. Stringham'ın hem duygusal hem zihinsel olarak acı çektiğini anladı. Bu izlenimin genç kızı anında sakinleştirmesi muhteşemdi. Engelin ortadan kalkmasıyla nasıl bir rahatlık zemini bulabileceklerini esefle düşünürken, sorusunun cevabını neredeyse sevinç denebilecek bir rahatlamayla bulmuştu. Bu zemin, kaçınılmaz zemin, Milly'nin görünürde çok daha rahatsız biçimde *ona* acımaya mahkûm olan Susie'ye acıması olacaktı. Mrs. Stringham'ın üzüntüsü Mrs. Stringham'a acı verirdi, oysa kendi üzüntüsünün ne zararı olabilirdi? Zavallı genç kız, yaşadığı beş dakikalık coşku içinde elinin enerjik bir hareketiyle havada rüzgâr estirerek konuyu arkadaşına çevirdi. "Kate sizin Sir Luke Strett'ten başka şey düşünemediğinizi mi biliyordu?" diye sordu.

"Hiçbir şey söylemedi, ama yumuşak ve kibardı; sanki bana yardımcı olmaya çalışıyordu." İyi yürekli Susie bunu söyler söylemez neredeyse trajik bir edayla kendi sözleri karşısında dehşete düştü. Sahte bir cesaretle gözlerini Milly'ye dikti. "Aklımın başka yerde olduğunu anladı demek istiyorum. Biliyor değil, tahmin edebilen bir insan demeliydim." Yüzünde kahramanca bir ifade vardı. "Ama önemli olan *o* değil, Milly."

Genç kız artık her şeyi göğüsleyebileceği kanısındaydı. "Hiç kimse önemli değil Susie. Hiç kimse." Ama sonraki sözleri bununla çelişkiliydi. "Benim burada olmayışıma canı sıkıldı mı? Aslında istediği bu değil miydi – meseleyi doğrudan *sizinle* halletmek değil miydi?"

"Bir şey 'halletmedik' Milly." dedi Mrs. Stringham, sesi hafifçe titreyerek.

"Sizden çok hoşlanmadı mı?" diye devam etti Milly. "Benim hakkımda bilgi edinebileceği en hoş insan olduğunuzu düşünmedi mi? Birbirinize kanınız kaynamadı mı, hatta birbirinize âşık olmadınız mı; ortak bir konu olarak ben sizin için büyük avantaj olmayacak mıyım? Gördüğüm kadarıyla beni çok yararlı bir şeye dönüştüreceksiniz."

"Evladım, evladım!" diye mırıldandı Mrs. Stringham yakarırcasına; bununla birlikte, itiraz edermiş gibi görünmekten bile korktuğunu belli ediyordu bir yandan.

"Kendisi de muhteşem değil mi, iyi bir insan değil mi? Ne derse desin, onunla tanışmış olmak çok hoş değil mi? Benim için ideal insanlar sizsiniz – şimdi anlıyorum bunu; ikiniz kendi aranızda ne yapacaksınız, biliyor musunuz?" Susie bir şey söylemeden şaşkınlıkla, kendini tutarak bakmayı sürdürünce devam etti: "Beni sonuna kadar destekleyeceksiniz. İstediğiniz şekilde. Birlikte kararlaştırın. Ben de kendi adıma sizden aşağı kalmayacağım ve üçümüz –belki başkalarıyla birlikte, kaç kişi gerekiyorsa, istediğiniz kişilerle!– tanrılara yaraşır bir ekip olacağız. Sizin için bir tüy kadar hafif olacağım." Susie bir süre o kadar suskun kaldı ki, genç dostu neredeyse bunu "hastalığın bir parçası" olarak gördüğünü fark etti – gözlemini dile getirmemek için kendini zor tuttu. Bu da Milly'nin kendince kararlı ve akıllı olmasına yardım etti. "Her halükârda müthiş ilginç biri, değil mi? – bu da büyük avantaj. En azından sıkıcı bir tipe düşmedik – körü körüne daldığımız düşünülürse öyle de olabilirdi."

"İlginç mi bir tanem?" Mrs. Stringham artık ayaklarının yere daha sağlam bastığını hissediyordu. "İlginç olup olmadığını bilemem, ama bildiğim bir şey var ki canım," dedi sesi yine titreyerek, "her türlü beklentini karşılayacak kadar ilgili."

"Elbette – doğru. Herkes gibi."

"Hayır canım benim, herkes gibi değil. Çok daha derinden ve akıllıca."

"Hah, işte!" dedi Milly gülerek. "İşte sizin böyle olmanızı istiyorum Susie. Moralinizi bozmayın. Onunla çok güzel zamanlarımız olacak. Hiç merak etmeyin."

"Merak etmiyorum Milly." Zavallı Susie'nin yüzünde yalanının asaleti okunuyordu.

Bunun üzerine derinden etkilenen dostu Susie'nin yanına gitti, ona sımsıkı sarıldı; bu kucaklaşmada ifade edilen şeyler kelimeleri aşıyordu. Her ikisi de diğerini bu adı konmayan derdinden ötürü teselli etmek istercesine kucaklıyordu; Mrs. Stringham için çaresizliğin işkencesini keşfetmenin derdi, Milly içinse, böyle bir zamanda *onu* düşünmenin derdi. Milly'nin varsayımı muazzamdı; dostu için zor olan, itiraz etmenin, varsayımı şefkat ve belirsizliğin izin vermeyeceği ölçüde kanıtlaması anlamına gelmesiydi. Esasen aralarında kanıtlanan tek şey, bu şekilde birbirlerine tutunabilecekleriydi – bir de elbette, belirttiğimiz gibi koruma ve destek vaadinin tamamen genç kadına ait olması. "Size özel olarak ne söylediğini ya da bana ne söylemenizi rica ettiğini sormuyorum," dedi Milly az sonra, "aslında onu size bırakmamı nasıl karşıladığını da, benimle ilgili aranızda geçenlerin hiçbirini de sormuyorum. Sizin rahatça buluşabilmenizi sağlamamın nedeni bunları sizden öğrenmek değildi – çünkü bilmek istemediğim şeyler var. Nasılsa onu tekrar tekrar göreceğim ve lüzumundan fazla şeyi bileceğim. Benim tek istediğim, *onun* belirlediği çerçevede, bu her neyse, beni sonuna kadar desteklemeniz; bunu nasıl yapacağınızı sizin bilmeniz yeterli, o size yol gösterecektir. Ben işinizi kolaylaştıracağım – söylemek istediğim bu; öyle ki, çoğu zaman destek olduğunuzun bile farkında olmayacaksınız. Siz işin o kısmını bana bırakın. İşte. Anlaştık. İkimiz birbirimizi destekleyeceğiz; kendimi bırakmayacağımdan kesinlikle emin olabilirsiniz. Hiçbir şeyden korkmanız gerekmediğine göre, bundan daha güvenli durumda olabilir misiniz?"

"Gerçekten de sana yardım edebileceğimi söyledi – elbette, bunu söyledi." diye hevesle onayladı Susie. "Neden söylemesin ki, zaten aksi takdirde seninle yola çıkar mıydım? Ama bana korkunç herhangi bir şey söylemedi – hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey." diye hararetle ısrar etti zavallı kadın. "Sadece onun söylediklerini ve canın ne isterse onu yapmanı söyledi – onun söylediği de zaten canının istediğini yapman."

"Onun elinin altında olmalıyım. Ara sıra ona görünmeliyim. Ama zaten bu da canımın istediğini yapmak olacak. Neyse ki ona görünmekten hoşlanıyorum." dedi Milly gülümseyerek.

Mrs. Stringham'ın bu konuda itirazı yoktu; içinde bulundukları durumda bu pratik yaklaşıma sarıldı. "Benim için gerçekten hoş olacak olan ve eminim benden istediği şey bu – senin canının istediğini yapmana yardımcı olmam."

"Biraz da beni sonuçlarından esirgemek, değil mi?" dedi Milly gülerek. "Elbette önce canımın istediği şeylerin olması lazım." diye ekledi.

"Eminim bir şeyler bulursun." dedi Mrs. Stringham cesurca. "Bence bazı şeyler var – örneğin bu. Yani bizim böyle anlaşmamız." diye açıkladı.

Milly düşündü. "Sizin *onunla*, onun da sizinle rahat etmeniz mi? Evet – bu benim işime yarayacak."

Susan Shepherd bu söz üzerine biraz kafası karışmış gibi göründü. "Sen kimden söz ediyorsun?"

Milly bir anlık bir şaşkınlık geçirdi – sonra kavradı. "Mr. Densher'dan söz etmiyorum." Bu ihtimal ayrıca ona eğlenceli de gelmişti. "Gerçi Mr. Densher'la da rahat ederseniz daha da iyi olur."

"Ha, Sir Luke Strett'ten mi söz ediyorsun? Çok mükemmel biri olduğu su götürmez. Bana kimi hatırlatıyor, biliyor musun?" diye devam etti Susie. "*Bizim* önde gelen hekimimizi – Bostonlu Dr. Buttrick'i."

Milly Bostonlu Dr. Buttrick'i tanıyordu, ama saygılı bir suskunluğun ardından konuyu değiştirdi. "Mr. Densher'la tanıştınız sonunda, nasıl buldunuz onu?"

Susie gözlerini arkadaşından ayırmadan bir süre düşündükten sonra cevabını verdi. "Çok yakışıklı buldum."

Milly gülümsemeye devam etmekle birlikte bir öğretmenin öğrencisi karşısındaki tavrına büründü. "Eh, ilk seferlik bu kadarı yeter. Ben canımın istediğini yaptım."

"Öyleyse bizim de istediğimiz bu. Gördün mü, ne çok şey varmış."

Milly "çok şey" lafı üzerine başını iki yana salladı. "En iyisi bilmemek – o zaman hiçbir şey dışlanmış olmaz. Ben bilmiyorum. Hiçbir konuda hiçbir şey bilmiyorum – tek bildiğim, sizin benim *yanımda* olduğunuz. Bunu hiç unutmayın lütfen. Ben kendi adıma sizin için hiçbir şeyi unutmayacağım. Her şey yolunda kısacası."

Bütün bu konuşmaların sonucunda, amaca uygun olarak Susie ister istemez teskin edici bir yaklaşım benimsedi. "Elbette yolunda. Bence şunu anlaman gerekiyor, onun gözünde..."

"Uzun ve güzel bir hayat yaşamamam için bir neden yok, değil mi?" Milly Susie'nin sözünü tamamlamasına fırsat vermeden, adeta anlamak ve bir süre düşünmek üzere kendisi dile getirmişti. Ama tepkisi farklı oldu. "Canım *onu* biliyorum elbette." Arkadaşının söylemek istediği pek de önemli değilmiş gibi konuşuyordu.

Mrs. Stringham önemini anlatmaya çalıştı. "Söylemek istediğim şu: Bana, sana söylemediği hiçbir şey söylemedi."

"Gerçekten mi? Ben onun yerinde olsam söylerdim!" Belki hayal kırıklığına uğramıştı, ama keyfi yerindeydi. "Bana *yaşamamı* söyledi." dedi garip bir biçimde kelimeyi sınırlayarak.

Susie biraz şaşırmıştı. "Öyleyse daha ne istiyorsun?"

"Canımın içi," dedi genç kız bir süre sonra, "emin olun hiçbir şey 'istemiyorum'. Buna rağmen," diye ekledi, "yaşıyorum. Kesinlikle yaşıyorum."

Tekrar bakıştılar, ama Mrs. Stringham canlanmıştı. "Ben de öyle, göreceksin!" derken moralinin yükseldiği sesinden anlaşılıyordu. Ancak akıllılık edip –sözlerinin yüklü olduğu anlamla yetinerek– daha fazla bir şey

söylemedi. Milly'nin yardımıyla, karşı karşıya bulundukları duruma epeyce hâkim olmuştu, hatta bu on dakikalık konuşma, kafasında beliren yeni bir fikrin daha net biçimde bilincine varmasını sağlamıştı. Belki de yeni bir değer yüklenmiş eski bir fikirdi; her halükârda, son bir saat içinde, başlangıçta cılız da olsa özel bir parlaklık kazanmıştı. Bunun sebebi, sabahleyin karanlığın aniden çökmesiydi – bir yıldızın parlaklık kazanması için gerekli karanlık. Henüz yoğun bir alacakaranlık hâkim olabilirdi, ama gökyüzü görece aydınlanmıştı; bu andan itibaren Susan Shepherd'ın yıldızı ona hep göz kırptı. Şimdilik, Milly'yle konuşmalarından sonra, gökyüzünde kalan tek yıldız buydu. Onu seyrederken aslında Sir Luke Strett'in ziyaretiyle ortaya çıkmış, hemen ardından gelen izlenimlerle de sabitleşmiş olduğunu anladı. Milly'nin peşinde Mr. Densher'la –daha doğrusu, garip biçimde Milly'nin peşindeki Miss Croy'un peşinde olan Mr. Densher'la– çıkagelmesi bu izlenimi pekiştirmişti; ne var ki Susie'nin bunu kavraması aradaki karanlık ortadan kalkınca mümkün olmuştu. Arkadaşlarının bir saat süren ziyareti boyunca karanlık hâkim olmuş, Miss Croy'un odalardan birinde Susie'ye dikkati çeken bir yakınlık göstermesinin Milly'yle delikanlının öbür odada birlikte olduklarını vurgulamasıyla biraz aydınlanmıştı. O anda bütün yoğunluğunu hissettirmemesinin sebebi, zavallı kadının hâlâ o ilk karanlık içinde, muhteşem, iyi yürekli hekimin ardında bıraktığı karanlığın içinde olmasıydı.

Söz konusu durumun bilgi sahibi bir hayal gücünde kazanabileceği yoğunluk, Susie'nin artık Mrs. Lowder'la baş başa vererek yapmakta sakınca görmediği birkaç özel konuşmada –başka şeylerle birlikte– bizim için yeterince ortaya çıkacaktır kuşkusuz. Eski dostuna güvendiğine daha önce hiç bu kadar sevinmemişti, çünkü böyle bir durumda güvenecek kimsesi olmasa, mutlaka tökezlerdi. Artık ketum olmak suskunluk sayesinde mümkün değildi; sessizlik kaba ve kalındı, oysa bilgelik, titrek de olsa incelerek belirli bir noktaya varmak zorundaydı. Aktardığımız konuşmanın ertesi günü sabahtan Lancaster Gate'e gitti; orada, Maud Manningham'ın tapınağında davranışlarıyla ilgili hesap verirken yavaş yavaş rahatladı. Düzenli aralıklarla kendi kendine davranışlarının hesabını vermeyi çoktandır alışkanlık haline getirmişti – elbette sıklığı, kendi denetimi dışındaki yasalarla belirlenen, yoluna çıkabilecek kişilik sınamalarına bağlıydı. Kısacası, davranışlarıyla ilgili keskin yargılardan kendini asla sakınmazdı ve çoğunlukla ifade edebildiği bir

değerlendirmeydi. Şu anda ise, kendinde hesap verebileceği bir yan kalmadığını hissediyordu; kaçınılmazın, uçurumun dibine fazlasıyla gömülmüştü. Kendisiyle ilgili hesabı başkasına vermek zorundaydı; ev sahibesine söylediği ilk şey, ağlamasına izin vermesini rica etmek oldu. Otelde, Milly'nin gözü önünde ağlayamazdı ve otelden de bu yüzden ayrılmıştı; bu uygun fırsatı bulunca ağlayabildi neyse ki. Başlangıçta bol bol ağladı, kendini gözyaşlarına bıraktı; ilk kez meselesini bu kadar iyi ifade ediyordu. Üstelik Mrs. Lowder gözyaşlarının anlamını akıllıca değerlendirdi, ama Susie masasının yanında otururken, o kendi ifadesiyle bir iki mektup daha çiziktirdi. Gözyaşlarının bulaşıcılığına direnebiliyordu, ama sabrı sayesinde konuğunun hararetli ricasını layıkıyla karşıladı. "Bir daha ağlayamayacağım, biliyor musun – en azından *onun* karşısında, dolayısıyla fırsat buldukça açılmam lazım. Kendisi ağlasa bile benim kendimi bırakmam doğru olmaz, umutsuzluğun itirafı anlamına gelir çünkü. Onun yanında bulunuşumun sebebi bu değil – daima mükemmel olmak zorundayım. Zaten Milly kendi ağlamayacaktır."

"Ağlaması için bir sebep olmaz umarım." dedi Mrs. Lowder.

"Sebep olsa da ağlamaz. Tek bir gözyaşı dökmez. Ona engel olan bir şey var."

"Ya!" dedi Mrs. Lowder.

Mrs. Stringham arkadaşının şüpheciliğine aldırmayarak, "Evet, gururu." diye açıkladı ve bu açıklamayla anlattıkları tutarlı bir biçime büründü. Maud Manningham, her türlü sebep varken bile, *kendisini* ağlamaktan alıkoyan şeyin hiçbir zaman gurur olmadığını ima etmişti; böyle zamanlarda, zaten bu sebeplerin daha çok iş çıkarması, çeşitli ayarlamalar gerektirmesi, mektupların yazılması, zillerin çalması, hizmetkârların örgütlenmesi, kararların verilmesi zorunluluğuydu onun ağlamasını engelleyen. "Şu anda mektup yazıyor olmasam ağlayabilirdim." dedi – bunu söyleyişinde arkadaşına yönelik bir sertlik yoktu; onun farklı olmasına izin veriyordu. Nasıl ki bir piyano akortçusunun işine müdahale etmezse, onun da ağlamasına müdahale etmiyordu. Zavallı Susie böylece zaman kazandı; Mrs. Lowder görünüşü kurtarmak ve posta saatini kaçırmamak için zarflanıp pullanmış mektuplar elinde, bir zile basarak çağırdığı hizmetkârı odanın kapısında karşıladığında olayla ilgili gerçeklere ilişkin yeterince fikir edinmişti. Asıl olaya –bir önceki gün, kendisiyle Milly hakkında

görüşmek isteyen Sir Luke'la buluşmasına– zemin hazırlamak üzere bir iki gerçeği belirtmesi gerekti sadece.

"Kendisi mi istemişti?"

"Sanıyorum memnun oldu. Memnun olduğu açıkça belliydi doğrusu. Bir çeyrek saat kadar kaldı. *Onun* için bunun uzun bir süre olduğunu anladım. İlgileniyor." dedi Mrs. Stringham.

"Milly'nin hastalığıyla mı?"

"Bunun bir hastalık olmadığını söylüyor."

"Neymiş o zaman?"

"En azından," diye açıkladı Mrs. Stringham, "benden habersiz onu görmeye gittiğinde Milly'nin zannettiği hastalık değilmiş – ama *olabilirmiş*. Milly bir şeyden korktuğu için gitmiş, Sir Luke onu tepeden tırnağa muayene etmiş, hiçbir şüphesi kalmamış. Yanılıyormuş, zannettiği hastalıktan mustarip değilmiş."

"Ne zannediyormuş ki?" diye sordu Mrs. Lowder.

"Söylemedi."

"Sen sormadın mı peki?"

"Ben hiçbir şey sormadım," dedi zavallı Susie, "o ne söylediyse kabul ettim. O da gerektiği kadarını söyledi sadece – harikaydı. Tanrı'ya şükür, gerçekten ilgileniyor."

"O *seninle* ilgilenmiş olmalı şekerim." dedi Maud Manningham tatlılıkla.

Konuğu bu yorumu açıksözlülükle karşıladı. "Evet canım, sanıyorum ilgilendi. Benden nasıl yararlanabileceğini anladı demek istiyorum."

Mrs. Lowder bunu doğru anladı. "Milly adına."

"Milly adına. Akla gelebilecek, gerekebilecek her şey. Beni sonuna kadar kullanabilir, en azından bu hoşuna gitti. Onun için en önemli şeyin mutluluk olduğunu söylüyor."

"Kuşkusuz herkes için en önemli şey bu. Öyleyse," dedi Mrs. Lowder doğal olarak, "niye böyle ağlıyoruz?"

"Ne var ki," diye sızlandı zavallı Susie, "her şey çok garip, bizim dışımızda. Yani eğer mutlu olamazsa."

"Olmak zorunda." Mrs. Lowder imkânsızı tanımıyordu. "Mutlu *olacak*."

"Aslında – sen de yardım edersen... Bizlerin gerçekten yardım edebileceğini düşünüyor."

Mrs. Lowder bir an bütün ihtişamıyla Sir Luke Strett'in düşündüklerini tarttı. Dizleri birbirinden ayrı oturuşuyla pazar yerinde iri küpeli, tipik bir köylü kadına benzediği söylenebilirdi; arkadaşı da karşısında malları, meselenin çeşitli yönlerini birer birer onun geniş önlüğüne bırakıyordu. "Peki seni görmeye sırf bunun için mi geldi – onun mutlu olması gerektiğini söylemek için mi?"

"Mutlu *edilmesi* gerektiğini – mesele de bu zaten. Söylediğine göre, bu yeterli," diye devam etti Mrs. Stringham, "nasılsa bütün olayı muhteşem, mümkün bir proje haline getiriyor."

"Eh, eğer mümkün hale getiriyorsa!"

"Özellikle muhteşem demek istiyorum. Yani bunu işin *bana* düşen kısmı olarak koydu ortaya. Geri kalanı ona ait."

"Geri kalanı ne peki?" diye sordu Mrs. Lowder.

"Bilmiyorum. *Onun* işi. Milly'yi müşahede altında tutmaya niyetli."

"Öyleyse niye 'hastalık' değil diyorsun? Önemli bir hastalık olmalı."

Mrs. Stringham önemini her haliyle ele veriyordu. "Milly'nin zannettiği hastalık değil sadece."

"Başka bir hastalık mı?"

"Başka bir hastalık."

"Onun zannettiği hastalık için muayene ederken başka bir şey mi bulmuş?"

"Başka bir şey, evet."

"Ne bulmuş peki?"

"Aman!" diye haykırdı Mrs. Stringham. "Öğrenmekten Tanrı beni korusun!"

"Ne olduğunu söylemedi mi?"

Ama zavallı Susie kendini toparlamıştı. "Yani gerçekten hastaysa zaten zamanı gelince öğreneceğim demek istiyorum. Sir Luke durumu tartıyor, bu konuda ona güvenebilirim – çünkü bana güvendiğini hissediyorum. Tartıyor." diye tekrarladı.

"Yani emin değil mi?"

"Şimdilik gözlüyor. Bunu kastettiğini sanıyorum. Milly şimdi gidecek, ama üç ay sonra tekrar görünecek ona."

"Öyleyse bence bu arada bizi korkutmaması lazım."

Büyük hekimin saflarında yerini almış olan Susie bu sözle biraz irkildi. En azından belli belirsiz bir sitem sergiledi. "Onun mutluluğu için seferber olmak bizi korkutur mu?"

Mrs. Lowder taviz vermedi. "Evet, *beni* korkutuyor. Ben iyice anlayıncaya kadar daima korkarım – bu şekilde adlandırabilirim. Ne gibi bir mutluluktan söz ediyor?"

Mrs. Stringham buna duraksamadan cevap verdi. "Canım, biliyorsun işte!"

Bunu öyle bir tonda söylemişti ki, arkadaşının anlamaması imkânsızdı; gerçekten de bir iki saniye sonra anladığı belli oldu. Belki aniden işin hafif esprili yanı da devreye girip yardımcı olduğundan, olumlu denebilecek şekilde karşıladı. "Pekâlâ, diyelim ki anladım. Mesele şu..." Ama sorusu o kadar anlam yüklüydü ki, devamını getirmedi.

"Bunun onu tedavi edip etmeyeceği mi?"

"Aynen öyle. Kesin bir çare mi – ilacı bu mu?"

"Bence buna kendimiz de karar verebiliriz!" dedi Mrs. Stringham incelikle.

"Ama biz hasta değiliz."

"Hayatım, hiç âşık olmadın mı?" diye sordu Susan Shepherd.

"Oldum yavrucuğum, ama doktor tavsiyesiyle değil."

Maud Manningham ister istemez anlık bir neşeyle konuşmuştu; bu da –neyse ki– konuğunun moralini yükseltecek bir meydan okuma işlevi gördü. "Elbette âşık olmak için ondan izin istemiyoruz. Ama bunun yararlı olacağını düşündüğünü bilmek önemli."

"Ama şekerim," diye haykırdı Mrs. Lowder, "bana kalırsa o söylemese de bunu zaten biliyoruz. Yani bize söyleyebileceği tek şey buysa..."

"Yo," diye araya girdi Mrs. Stringham, "*tek* şey değil. Sir Luke'un başka şeyler de söyleyeceğini seziyorum; beni yetersiz bir konuşmayla başından savdığını sanmıyorum. Onunla tekrar görüşeceğiz, bunu talep edeceğini ima etti. Yani boşuna olmayacak."

"Öyleyse niçin olacak? Teklif edeceği biri olduğunu mu söylemek istiyorsun? Sen hiçbir şey söylemedin mi yani?"

Mrs. Stringham sorulara gereğince cevap verdi. "Ne demek istediğini anladığımı belli ettim. Bundan fazlasını yapamazdım. Ayrıntıya girme yetkisini bulmadım kendimde, ama ziyareti beni allak bullak ettiği halde, önceki akşam senden öğrendiklerim beni teselli etti."

"Milly ve Kate'ten ayrıldıktan sonra sana arabada söylediklerim mi?"

"Belli ki sen üç dakikada durumu kavramışsın. Şimdi, o döndükten, ben de kendisiyle tanıştıktan ve kendi izlenimlerimi oluşturduktan sonra, senin muhteşem olduğunu düşünüyorum." dedi Mrs. Stringham.

"Elbette muhteşemdim. Hayatta başka türlü oldum mu hiç?" diye sordu Maud Manningham. "Ama biliyor musun, Milly Merton Densher'la evlenirse muhteşem olmayacak."

"İnsanın sevdiği erkekle evlenmesi daima muhteşemdir. Ama biz pek aceleci davranıyoruz!" dedi Mrs. Stringham, hüzünlü bir tebessümle.

"Durum benim gördüğüm gibiyse zaten acele etmek gerekir. Aslına bakarsan, önceki gece, Kate'i almak üzere seninle geri dönerken bu konudaki içgüdülerim dışında ne biliyordum? Hislerim yeterliydi – adamın döndüğünü adım gibi biliyordum."

"Ben de zaten bu yüzden muhteşem olduğunu söylüyorum. Yine de sen önce onu bir gör." dedi Mrs. Stringham.

"Derhal göreceğim." dedi Mrs. Lowder kararlı bir edayla. "Peki, nedir izlenimlerin?"

Mrs. Stringham'ın izlenimleri şüphelerinin ardında kaybolmuş gibiydi. "Milly'yi nasıl sevebilir?"

Arkadaşı her zamanki oturaklı tavrıyla yapıştırdı cevabı: "Yol gösterilerek."

"Öyleyse Tanrı aşkına," dedi Mrs. Stringham inlercesine, "ona yolu göster! İpleri senin elinde gibi geliyor bana."

Maud Lowder gözlerini arkadaşına dikti. "Onunla ilgili izlenimin bu mu?"

"Seninle ilgili izlenimim bu şekerim. Sen herkesi idare ediyorsun."

Mrs. Lowder gözlerini arkadaşından ayırmamıştı; Susan Shepherd şaşırtıcı biçimde onu memnun ettiği için samimiyetsizlik hissetmiyordu. Ancak önemli bir sınırlama vardı. "Kate'i idare etmiyorum."

Bu sözlerde arkadaşının daha önce kendisinden duymadığı bir ima yatıyordu – Mrs. Stringham'ı dehşete düşüren bir anlam. "Kate'in onu sevdiğini mi söylemek istiyorsun?"

Bildiğimiz gibi Lancaster Gate'in ev sahibesi bu gerçeği o ana kadar gizlemişti, arkadaşının ani sorusu yüz ifadesinde bir değişikliğe sebep oldu. Gözlerini kırptı – ardından soruyu dikkatle inceledi, sonra da belki istemeden kendini ele vererek, belki sadece bir karara varıp Mrs. Stringham'ın şaşkınlığından etkilenerek her türlü sonucu kabullendi. Susan Shepherd'ın gözünde sadece bu sonuçlara razı olmakla kalmıyordu; ansızın sonuçların amacına tahmininden daha fazla yardımcı olacağını fark etmişti. Gerçekten de Mrs. Lowder'daki bu değişim bir sabırsızlıkla kendini belli etti; önemli bir gerçeği özenle gizlemişti ve akıllıca gizlemediğinin

söylenmesini istemezdi. Bununla birlikte, Susie düşünemediği için onun nezdinde epeyce aptal durumuna düştüğünü hissetti. Ne var ki Susie'nin şu anda, yeni bilgilerin ışığında en çok düşündüğü şey, Kate'in inanılmaz ikiyüzlülüğüydü. Haykırışına bir cevap beklerken bunu düşünme fırsatı buldu. "Kate sevdiğini sanıyor. Ama yanılıyor. Ve kimse de bilmiyor." Mrs. Lowder bu belirgin ve belirleyici noktalara değinerek cevap verdi. Ama bu kadarla kalmadı. "*Sen* bilmiyorsun – senin benimseyeceğin tutum bu olmalı. Daha doğrusu kesinlikle reddettiğin yolunda bir tutum olmalı."

"Onu sevdiğini reddetmek mi?"

"Sevdiğini zannettiğini bile reddetmek. Kesinlikle, mutlak biçimde. Böyle bir şeyin kulağına geldiğini bile reddedeceksin."

Susie bu yeni görevi göğüslemeye çalıştı. "Milly'ye mi yani – sorarsa?"

"Elbette Milly'ye. Başka kimse sormayacak zaten."

"Aslında," dedi Mrs. Stringham birkaç saniye sonra, "Milly sormaz."

Mrs. Lowder şaşırdı. "Emin misin?"

"Evet, düşünüyorum da, eminim. Neyse ki öyle. Ben yalan söylemeyi beceremem."

"Tanrı'ya şükür ben beceririm," dedi Mrs. Lowder, neredeyse aşağılayıcı bir tonda; "yapılacak en iyi şey yalan söylemekse beceririm. İnsan her zaman en iyisini yapmalı. Ama bu durumda belki yalansız da idare ederiz." diye devam etti. Konuya ilgisi artmıştı; arkadaşı birkaç dakika sonra onun daha büyük bir şevkle, hararetle konuştuğunu fark etti – bir süre sonra da farkı yaratan şeyin ne olduğunu anladı. Mrs. Stringham bunu o sırada, ama belli belirsiz fark etti; önce sadece Maud'un ona yardım etmek için bir sebep bulduğunu anladı. Sebep, tuhaf biçimde kendisinin de Maud'a yardım edebilmesiydi; bu amaçla şimdi yalan söylemeye bile hazır olduğunu bildirmek istiyordu. Belki de onun için en can alıcı nokta, bu uygulamanın toplumsal ahlaka uygunluğu konusundaki şüphesinin ev sahibesinin canını biraz sıkmasıydı; bu ileride daha belirgin bir bakış açısı oluşturacaktı. Kate'in yanılgısına, teyzesinin ifade ettiği şekliyle, sevgisi konusundaki, ortadan kaldırılabilecek yanılgısına ilişkin gerçek – görünüşe bakılırsa daha yakın bir ilişki içinde hareket edecekleri zemin buydu. Mrs. Stringham,

Kate'in yanılgısının ortadan kaldırılması görevine tayin edilmişti – ancak doğruyu söylemek gerekirse, bunun hangi yöntemlerle başarılacağını henüz anlamış değildi. Yoksa sadece Mr. Densher'ın mı yanılgısı ortadan kaldırılacaktı? Bunun başarılması, başka şeylerin de başarılmasını sağlayabilirdi. Ne yazık ki, bu görev karşısında Susie'nin cesareti şimdiden kırılmıştı. Milly'nin inandığı şeye kendisinin de yürekten inandığına kaniydi; şimdi Milly için uğraşmak korkunç bir çaba gerektiriyordu. Bütün bunlar zihninde bulanık biçimde mevcuttu – bu sorular bulutunun içinden Maud Manningham'ın oturan iri cüssesi giderek belirginleşen, hatta fikir teatisinde bir kehanet biçimine bürünen bir kütle olarak yükseliyordu. Kehanet dile getirildi – en azından işleyişini az önce izlediği süreçle tamamen uyuşan bir anlam çıktı ortaya. Anlamı şuydu: "Evet, sana Milly konusunda yardım edeceğim, çünkü bunu başarırsak, bu sayede ben de Kate konusunda yardım almış olacağım." Mrs. Stringham artık bu bakış açısını benimseyebilirdi. Ansızın, ne kadar tuhaf da olsa, Kate'in aleyhine, en azından Mrs. Lowder'ın yüce gönüllü, endişeli değerlendirmesine göre Kate'in lehine çaba göstermeye hevesli olduğunu fark etti. Kısacası, Kate'in ne olacağını umursamadığını fark etti – sadece içten içe Kate'in kaderinin baskın olduğundan emindi. Kate tehlikede değildi, Kate acınacak durumda değildi; Kate Croy, ne olursa olsun, Kate Croy'u korurdu. Ayrıca bu arada arkadaşının, kendisinden de süratli hareket etmekte olduğunu gördü. Mrs. Lowder zihninde şimdiden genel hatlarıyla bir hareket planı çizmişti, bu planı bütün canlılığıyla ortaya attı: "Birkaç gün daha kalmanız lazım, her ikiniz de vakit geçirmeden onunla birlikte akşam yemeğinde buluşmalısınız." Maud buna ek olarak merhamet içgüdüsüyle, öngörüyle iki gece önce buna büyük ölçüde zemin hazırlamış olduğunu da belirtti. "Zavallı kızcağız, sen şalını almak üzere gittiğinde ikimiz konuşurken kendini ele verdi."

"Daha sonra bana anlatmıştın, hatırlıyorum. Gerçi benim de enikonu hissettiğimden fazla bir şey değildi." dedi Susie, kendi hakkını da vererek.

Ama Mrs. Lowder bu sözler üzerine kendisine öyle bir baktı ki, Susie kendi söylediğinden şüpheye düştü: "Bu müthiş fedakârlığından ders almalıyım herhalde."

"Fedakârlık mı?" dedi Mrs. Stringham. "Ben hiçbir şeyi feda etmiyorum ki – aksine, sıkı sıkı tutuyorum."

Ev sahibesi tahammülü zorlanmışçasına, biraz sert bir tavırla, pirinç kaplı, kapaklı yazı masasına döndü, üzerindeki bir iki nesneyi oynattı. "*Ben* feda ediyorum ama. Biliyorsun, onun için düşündüğüm kişi Mr. Densher gibi biri değildi kesinlikle. Pekâlâ mümkün olduğunu düşündüğüm ihtimalleri biliyorsun."

"Sen muhteşemdin." dedi Susie, arkadaşının hakkını vererek. "Dük, düşes, prenses, saray, beni de inandırdın bunlara. Ne var ki *o* inanmıyor. Bunları istemiyor; gelişmeler göz önüne alınırsa, iyi ki de istemiyor. Öyleyse ne yapabiliriz? Emin ol pek çok hayalim vardı. Ama artık tek bir hayalim var."

Mrs. Stringham'ın bu son sözleri söylerkenki ses tonu anlamını o kadar belli ediyordu ki, Mrs. Lowder'a anladığını göstermek kalıyordu sadece. Bir süre durumu sessizce düşündüler. "Onun istediği şeyi elde etmesi mi?"

"Eğer ona gerçekten bir yararı dokunacaksa, evet."

Mrs. Lowder ne yararı dokunabileceğini düşünürmüş gibi göründü, ama o anda başka şey söyledi. "Aslında beni biraz kışkırtıyor, biliyor musun – ne de olsa duyarsız bir insanım. Neler düşünmüştüm. Elbette bu gerekeni yapmamıza engel değil."

"Milly'yi olduğu gibi kabul etmeliyiz." dedi Mrs. Stringham bunun üzerine.

"Mr. Densher'ı da olduğu gibi kabul etmeliyiz." Mrs. Lowder acı acı güldü. "Keşke daha iyi olsaydı!"

"Daha iyi olsaydı," diye cevap verdi arkadaşı, "onu yeğenine isterdin, o zaman da Milly engel teşkil ederdi. *Senin* için engel teşkil ederdi yani." diye ekledi Susie.

"Zaten bu durumda da ediyor – gerçi artık önemi yok ya. Ama Kate'le ikisini –hem de siz buraya gelir gelmez– bir ikili olarak gördüm. Senin kızın benimkine yardım edeceğini tahmin ettim – bunu sana söylemekte bir sakınca görmüyorum, herhalde size kucak açmamın bir nedeninin de bu olduğunu söyleyeceksin. Neler feda ettiğimi görüyorsun işte. Feda ediyorum. Ama bu tutumu benimseyince," diye devam etti Mrs. Lowder,

"layığıyla benimsiyorum. Yani her şeye güle güle. Hoş geldin Mrs. Densher! Tanrım!" diye homurdandı.

Susie pes etmedi. "Benim kız Mrs. Densher olarak bile önemli biri olacak."

"Evet, bir hiç olmayacak. Ayrıca," dedi Mrs. Lowder, "kendi kendimize gelin güvey oluyoruz."

Arkadaşı üzülerek onayladı. "Koşulları unutuyoruz."

"Yine de ilginç." Mrs. Lowder'ın aklına başka bir şey gelmişti. "Densher da aslında bir hiç değil." Daha önce sorduğu, ama arkadaşının o sırada cevap vermediği soruya döndü yine. "Sahi, nasıl buldun onu?"

Susan Shepherd bu soru karşısında kendisinin bile bilmediği bir sebepten ötürü biraz temkinli olma ihtiyacı hissetti. Bu yüzden de ayrıntıya girmedi. "Çok hoş buldum."

Mrs. Lowder'a, insanların tamamen samimi olmadıklarında başvurduğu bir yöntemle, aşırı bir ısrarla baktı – bakışı etkisini gösterdi. "Evet, çok hoştur."

Ne var ki bu sözlerin etkisi de bir o kadar belirgindi, Mrs. Stringham'ın neredeyse tekrar neşelenmesine yol açtı. "Onu beğenmediğini sanıyordum!"

"Kate için beğenmiyorum."

"Ama Milly için de beğenmiyorsun."

Mrs. Stringham bunu söylerken ayağa kalkmıştı, arkadaşı da kalktı. "Şekerim, kendim için beğeniyorum."

"En iyisi de bu zaten."

"Eh, bu da bir şey. Yeğenime layık değil, size de layık değil. Ben teyzeyim, zavallıyım, enayiyim."

"Ama *ben* değilim – bunların hiçbiri değilim." dedi Susie.

Ama arkadaşı devam etti. "Başkaları için yaşıyor insan. Sen de öylesin. Ben kendim için yaşasam ona hiç itirazım olmazdı."

Mrs. Stringham daha sağlamdı. "Ben onu hoş buluyorsam, nasıl yaşadığımdan bağımsız olarak hoş buluyorum."

Mrs. Lowder bunun üzerine pes etti. Sadece bir an duraksadıktan sonra bir kahkahayla kendini ele verdi. "Elbette kendi içinde iyi biri."

"Ben de fazlasını iddia etmiyorum." dedi Susie daha ölçülü bir tavırla ve bu ayrıntıyla –Merton Densher'ın "kendi içinde" ne olduğuyla– ilk konsey toplantısı biraz ilgisiz bir tonda, fiilen sona erdi.

II

Toplantının en azından büyük hekim hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayarak bir fark yarattığı kanısındaydılar; bundan böyle onu karar vermek için gözler, bekler, inceler ya da buna benzer bir süreç planlar halde düşünmek durumundaydılar. Mrs. Stringham onun konuyu düşündüğü ve Lancaster Gate'teki görüşmede, ayrılmadan önce kabaca tarif ettiği ruh halinde olduğu kanısındaydı. Onun düşüncelerinin izinden gitti. Eğer konuştukları şey gerçekleşirse –yani Milly'nin düşünceleri kendinden başka bir konuya yönelirse– bunun hiçbir zararı olmaz, çok yararı da olabilirdi. Gerçekleşmezse –ikisi birlik olup endişeyle, ama incelikle uğraştıkları halde buna yardımcı olamazlarsa– eskisinden daha kötü bir durumda olmayacaklardı. Bu durumda genç kız yaz ve sonbalar mevsimlerinde özgürlüğünü yaşamış olacaktı; kendisine önerilen konuda elinden geleni yapmış ve sonunda ünlü hekimin karşısına çıktığında –ona sunacağı yeni bir şey olmamasının yanı sıra– onu kendisiyle ilgilenmeye daha da hevesli bulacaktı. Susan Shepherd ayrıca Milly'nin genel plana uygun hareket ettiğini de fark etmişti –ve eski dostuna ikinci bir rapor için malzeme olarak görüyordu bunu– Milly hiç vakit geçirmeden Sir Luke Strett'e uğrayıp vedalaşmaya ve teşekkür etmeye niyetli olduğunu açıkça söylemişti. Hatta niçin teşekkür edeceğini de belirtmişti, davranışları konusunda onu serbest bıraktığı için.

"Aslında rahat davrandığım takdirde sonradan ondan sert bir mektup almayacağımdan emin değildim."

Milly'nin bu sözlerine Susie fazla düşünmeden, biraz acele cevap vermişti. "Sana asla sert bir mektup yazmaz."

Hemen ardından, genç dostunun sorusuyla aceleciliğini fark etti. "Neden yazmasın, bana ya da ona oyun oynayan herhangi birine?"

"Çünkü o bunu oyun oynamak olarak görmez. Davranışlarını anlar. Çünkü bir sakıncası yok, anlıyor musun?"

"Evet, anlıyorum. Gerçekten sakıncası yok. Beni herkesten daha serbest bırakıyor, çünkü beni kaderime terk etmenin en iyi yolu bu. Beni kandırıyor aslında, sert davransa da yararı olmaz."

Bu karamsar patlamaya yol açmış olmaktan dolayı pişmanlık duyan zavallı Susie, tek kozuna sarıldı. "Yani Sir Luke Strett gibi bir adamı seni hafife almakla mı suçluyorsun?"

Susie arkadaşının bakışını görmezden gelemezdi – sözlerini neredeyse gülerek, tuhaf biçimde algılamıştı. "Bana bu kadar acıması hafife almaksa eğer..."

"O sana acımıyor." dedi Susie içtenlikle. "Sadece –herkes gibi– senden hoşlanıyor."

"Onun görevi benden hoşlanmak değil. O herkesle bir değil ki."

"Neden olmasın, mademki senin için çaba göstermek istiyor?"

Milly tekrar Susie'ye baktı, ama bu sefer harika bir tebessümle. "İşte kendiniz de söylediniz!" Mrs. Stringham'ın yüzü kızardı, çünkü Milly'nin dediği doğruydu. Ama Milly daha fazla üstüne varmadı. "Yine de çabalayın benim için – çabalayın! Elbette benim istediğim de bu." Sonra her zamanki gibi dostuna sarılıp öptü. "*Ona* böyle huysuzluk etmeyeceğim."

"Umarım etmezsin!" Mrs. Stringham Milly'nin öpücüğüne karşılık güldü. "Ama etsen de seni hoş göreceğinden eminim. Canım benim, herkesten farklı olan *sensin*."

Milly bunu onaylayarak son sözü söyledi. "Farklıyım, bu sayede insanlar her yaptığımı kabul ediyorlar." Mrs. Stringham'ın bunun üzerine teslimiyetle kabul ettiği şey, Milly'nin hekime yaptığı ziyaretle ilgili suskunluğu oldu. Esasen bu, Milly'nin istikbali konusunda aralarında garip bir bağımsızlığın başlangıcıydı – davranış ve alışkanlıklarda kesin bir bağımsızlık. Genç kızın hararetli onayıyla her biri kendi yoluna gitti; aslında bu, Mrs. Stringham'ın Sir Luke Strett'le ilk görüşmesinden sonra büyük bir incelikle rica ettiği şeyin ta kendisiydi. Susie'nin hekimle özel, planlanmış, kişisel başka görüşmelerde bulunması fikrini olumlu karşılıyordu, bütün fikirleri olumlu karşılıyordu, ama hepsinden çok, kendisinin sanki hiçbir sorun yokmuş gibi davranacağı fikrinden hoşlanıyordu. Mademki başkaları onun için çaba gösterecekti, onun yaklaşımı da bu olacaktı; arkadaşına bu konuda bir şey söylememekle birlikte, tıbbi danışmanıyla da benimsediği yaklaşım bu oldu. Ona yaptığı ziyaretin sebebi çok basitti; iyi niyetinin kendisini ne kadar

duygulandırdığını söylemek için gelmişti sadece. Bunu açıklaması gerekmedi, çünkü Sir Luke Strett, Mrs. Stringham'ın da dediği gibi, bir sakıncası olmadığından başka cevap veremeyeceğini anladı.

"O akıllı hanımla harika bir çeyrek saat geçirdim. Çok iyi dostlarınız var."

"Hepsi birbiri hakkında öyle düşünüyor. Ama ben de hepsi hakkında aynı şeyi düşünüyorum." dedi Milly. "Birbiriniz için mükemmelsiniz. Doğrusu bu sayede benim için de mükemmelsiniz."

Milly bu görüşmede son derece garip bir izlenime ve aynı zamanda inceden bir telaşa kapıldı – fazla ileriye giderse, ilişkinin değerini değilse bile, doğallığını azaltabileceğini hissetti. Fazla ileriye gitmek, basitliği korumak için en azından çaba göstermeyi ihmal etmekti. Sürekli müdahale ederek kuşkusuz Sir Luke için incelikli bir yöntem olan iyi yürekliliğini her sergileyişinde ona engel olursa, Milly'den nefret etme noktasına gelebilirdi. Susie ondan nefret etmezdi, çünkü Susie kesinlikle onun uğruna acı çekmek istiyordu; Susie bir şekilde böylelikle ona iyilik etmiş olacağını düşünüyordu. Ne var ki Londra'nın en iyi doktorunun benimsemek istediği yöntem bu olmasa gerekti. İstese de vakti olmazdı; kısacası, Milly samimiyetle uyarıldığını hissetti. Güçlü, sakin idarecisiyle karşı karşıya otururken, bir an, Susie'yle can alıcı konuşmasında yaşadığından bambaşka hisler yaşadı. Sonuç aynıydı; Milly, mümkünse Sir Luke Strett'in de kendisine yardım etmesi için ona yardımcı olacaktı, ama mümkün değilse, bu durumu da kolaylaştırmak için yardımcı olacaktı. Bu çerçevede, neredeyse hasta-doktor rollerini tersine çevirecekti. Esasen Milly inceliğiyle ilgili her tür şüpheden hekimi kurtarmanın gerekliliğini bir kez anladıktan ve bunu başarmayı amaç edindikten sonra, Sir Luke hasta, kendisi de doktor sayılmaz mıydı? İnceliği Sir Luke'a bırakacaktı; bu inceliği kullanmak Sir Luke için bir zevk olacak, Milly de kuşkusuz zamanla onun zevkini paylaşacaktı. Hatta bir an bu başarılı düşünceler sayesinde çehresinin Sir Luke'un gözünde göreli bir sıhhatle parladığını, renklendiğini düşündü; bunun hemen ardından, Sir Luke gerçekten de bu varsayımı doğruladı. "En ufak yardımın bile yararı var kuşkusuz!" dedi tatlılıkla, Milly'nin masum çıkışına karşılık. "Ama yardım olsun olmasın, çok iyi görünüyorsunuz, biliyor musunuz?"

"Ben de öyle düşünüyordum zaten." dedi Milly; Sir Luke'un yaklaşımını şimdiden görebiliyordu sanki. Sadece onun neyi tahmin etmiş olabileceğini

merak ediyordu. Herhangi bir şeyi tahmin etmiş olması zaten dikkate değerdi. Tahmin edilecek ne olduğuna gelince –eğer tahmin etmişse– bunu ancak kendi keskin zekâsı sayesinde başarmış olabilirdi. Dolayısıyla müthiş bir zekâydı; ona bırakmayı düşündüğü inceliği de sağlarsa, doktorun payına düşen pek de kötü olmayacaktı. Aslında Milly'nin kendi payına düşen de kötü olmayacaktı – hatta durumunun fiilen tadını çıkarıyordu. Acaba gerçekten bir istikbali olabilir mi diye düşündü bunun üzerine. Onu ziyarete gelirken "daha iyi" olduğundan emin değildi; Sir Luke da onunla ilgili bu tehlikeli tanımı kullanmamıştı, kullanmamaya özen gösterirdi; her şeye rağmen Milly kibarca, anlayışla, "Evet, daha iyiyim mutlaka." demeye hazırdı, çünkü Sir Luke onun başına bir şey gelmiş olduğunu kendiliğinden seziyordu. Kendiliğinden seziyordu, çünkü ona kim ne anlatmış olabilirdi? Susie'nin onu tekrar görmediğinden emindi ve bazı şeyleri ilk görüşmelerinde söylemiş olması mümkün değildi. Sir Luke Strett'in kavrayışı bu kadar keskin olduğuna göre, Milly'nin de bunu fark ederek yeni koşulları, Sir Luke'un belli ki onu tebrik etmek istediği koşulları yeterli bir neden olarak kabul etmesi gerekmez miydi? İnsan bir nedeni yeterince benimseyip desteklerse, bir sonuç doğurabilirdi; bu da desteklemenin ilk adımı olacaktı. "Geçen gün bana düşünecek bol bol malzeme verdiniz," diye devam etti Milly, "ben de herhalde sizi memnun edecek kadar enine boyuna düşündüm. Sanıyorum bakması oldukça kolay bir hastayım," dedi gülümseyerek, "baksanıza bana şimdiden ne kadar yararınız dokundu."

Sir Luke'la iletişimde tek engel, bütün ihtimalleri önceden yakından takip ettiği için, bir katkıda bulunma zevkinden mahrum olunmasıydı. "Yo hayır, son derece zor bir hastasınız. Emin olun sizinle zekâmı sonuna kadar kullanmak zorundayım."

"Gelişme gösteriyorum demek istemiştim." Milly bu arada Sir Luke'un cevabına hiç inanmamıştı; gerçekten zor olsa, bunu kendisine asla söylemeyeceğinden emindi. "Canım ne isterse onu yapıyorum." dedi.

"Demek *benim* istediğimi yapıyorsunuz. Ama gerçekten, bu ay her ne kadar kötü gitmediyse de, bir an önce kentten ayrılmalısınız." Bunun ardından, Milly gidiş tarihinin ayın on dördü olarak belirlendiğini –önce Tirol'lere, ardından Venedik'e gideceğini– hemen söyleyince, Sir Luke coşkuyla cevap verdi. "Venedik'e mi? Harika, orada görüşeceğiz demek ki. Ekimde gitmeyi hayal ediyordum, o sırada üç haftalık bir tatilim olacak

umarım; bu üç haftayı ayarlarsam, sözüne boyun eğdiğim genç yeğenim beni istediği bir yere götürecek. Daha dün, muhtemelen Venedik'i tercih edeceğini öğrendim."

"Ne kadar güzel. Orada bekleyeceğim sizi. Bu arada önceden, herhangi bir şekilde sizin için bir şey yapabilirsem..."

"Teşekkür ederim. Yeğenim her şeyi yapıyor doğrusu. Ama sizi orada bulmak harika olacak."

Milly biraz duraksadıktan sonra, "Bence bunun sizi gerçekten kolay bir hasta olduğuma ikna etmesi gerekir." dedi.

Ama Sir Luke tekrar başını iki yana salladı, kabul etmiyordu. "*Henüz* o noktaya gelmediniz."

"O kadar kötü durumda mı olmak gerekiyor?"

"Doğrusu ben hiçbir zaman o noktaya gelmediğim kanısındayım – 'kolay' tedavi noktasına. Mümkün olduğundan da şüphe duyuyorum. Bir bakıma, o kadar kötü durumda birine rastlamadım. Kolaylık *sizin* açınızdan geçerli, anlıyor musunuz?"

"Anlıyorum – anlıyorum."

Bunun üzerine tuhaf, dostça, belki azıcık rahatsız bir suskunluk oldu, ardından Sir Luke sordu: "Ya o akıllı hanım – o da sizinle gidecek mi?"

"Mrs. Stringham mı? Ah, evet. Sonuna kadar yanımda olacağını umuyorum."

Sir Luke neşeli bir şaşkınlık sergiledi. "Neyin sonuna kadar?"

"Ne bileyim – her şeyin."

"Öyleyse," dedi Sir Luke gülerek, "şanslısınız. Her şeyin sonuna daha çok var. Henüz işin başında olduğumuzu umuyorum." Sorma tehlikesini göze aldığı soru, bu umudun bir parçasıydı belki de. "Sadece ikiniz mi olacaksınız?"

"Hayır, iki dostumuz daha geliyor; burada en çok görüştüğümüz, bize en uygun insanlar olan iki hanım."

Sir Luke bir an düşündü. "Demek dört kadın olacaksınız."

"Dullar ve öksüzler." dedi Milly. "Ama sanıyorum," diye ekledi, onu yatıştıracağını düşünerek, "bu yolculukta beylere itici görünmeyeceğiz. 'Yaşamak' derken en çok beyleri kastediyorsunuz herhalde."

Sir Luke belki Milly'nin cüretini takdir ettiği birkaç saniyenin ardından, "'Yaşamak' derken, sanıyorum her şeyden çok sizin yaşınızdaki kişilerin bütün tazeliğiyle sergilediği harika performansı kastediyorum." diye cevap verdi. "Yani olduğunuz gibi devam edin. *Nasıl* olduğunuzu giderek daha iyi anlıyorum. Daha iyisi olamazdı." dedi iltifat kabilinden.

Milly bunu müthiş bir sükûnetle karşıladı. "Dostlarımızdan biri Miss Croy, buraya ilk gelişimde yanımdaydı. Hayatın güzelliği asıl *onda* görülüyor; bunun bir parçası da bana son derece bağlı olması. Ama her şey bir yana, kendi başına muhteşem bir insan. Yani *onu* görmek isterseniz..." dedi sakınmadan.

"Doğrusu size bağlı olan herkesi görmek isterim, çevrenize girmek belli ki çok eğlenceli olacak. Yani o da Venedik'te olacaksa, gerçekten görecek miyim kendisini?"

"Bir görüşme ayarlamalıyız – mutlaka ayarlayacağım. Ayrıca belki orada bize katılacak olan bir arkadaşı var." dedi Milly düşünmeden. "Geleceğini sanıyorum, çünkü Miss Croy'un peşini hiç bırakmıyor."

Sir Luke düşündü. "Sevgilisi mi yani?"

"*Onun* gözünde evet," dedi Milly gülümseyerek, "ama Miss Croy'un gözünde değil. Onu sevmiyor."

Sir Luke ilgilendi. "Delikanlının kusuru ne?"

"Tek kusuru Miss Croy'un ondan hoşlanmaması."

Sir Luke ısrar etti. "İyi biri mi?"

"Çok hoş biri. Gerçekten takdire şayan bir insan."

"Demek o da Venedik'te olacak, öyle mi?"

"Miss Croy bundan korktuğunu söyledi. Çünkü gelirse onun peşinden ayrılmayacak."

"Miss Croy da sürekli sizinle mi birlikte olacak?"

"Çok yakın arkadaş olduğumuza göre – evet."

"Öyleyse," dedi Sir Luke, "dört kadın olmayacaksınız sadece."

"Yo, hayır, beyefendilerin ne kadar çok şansı olacağının farkındayım. Ama bu beyefendi *benim* için gelmeyecek." diye ekledi Milly, aynı harika tonda.

"Anlıyorum. Peki siz ona yardım edemez misiniz?"

Milly bir an durup tuhaf bir soru sordu: "*Siz* yardım edemez miydiniz?" Sonra şakaya vurarak açıkladı. "Gördüğünüz gibi sizi çevremle ilişkiye geçiriyorum."

Saygıdeğer dostu da belki şaka olsun diye aynı çizgide cevap verdi. "Ama bu beyefendi sizin çevrenizden biri değil. Adı neydi – Miss Croy'un çevresinden, değil mi? Elbette siz de onunla ilgilenmiyorsanız eğer."

"Tabii ki ilgileniyorum onunla!"

"Yani sizce beyefendinin bir şansı olabilir mi?"

"Olabileceğini umacak kadar hoşlanıyorum ondan." dedi Milly.

"İyi öyleyse. Peki ama, söyler misiniz, benim onunla ne alakam olabilir?" diye sordu Sir Luke.

"İkinizin de gelme ihtimali olması dışında bir alakanız yok." dedi Milly. "Bu durumda dört sıkıcı kadından ibaret olmayacağız."

Sir Luke sanki bu noktada Milly tahammülünü biraz zorlamış gibi baktı genç kıza. "*Siz* hayatımda gördüğüm en 'sıkıcı' olmayan kadınsınız. Bütün hayatımda. Muhteşem bir hayatınız olmaması için hiçbir neden yok."

"Herkes bana aynı şeyi söylüyor." dedi Milly.

"Sizi daha ilk görüşümde zaten güçlü olan inancım, dostunuzla görüştükten sonra iyice pekişti. Hiç kuşkum yok. Önünüz açık."

"Arkadaşım size ne söyledi?" diye sordu Milly.

"Sizin hoşunuza gitmeyecek bir şey söylemedi. Sizden söz ettik – serbestçe. Bunu inkâr etmiyorum. Ama sizden imkânsızı istemediğimi kanıtlıyor bana."

Milly artık ayağa kalkmıştı. "Benden ne istediğinizi bildiğimi sanıyorum."

"Sizin için hiçbir şey imkânsız değil." diye devam etti Sir Luke. "Dolayısıyla aynen devam edin." O gün bunu gördüğünü Milly'nin hissetmesini isteyerek tekrarladı: "İyisiniz."

"Öyleyse beni böyle tutun." dedi Milly gülümseyerek.

"Yo, siz benim yanımda durmayacaksınız."

"Tutun, tutun." dedi Milly, şefkatli bakışlarını Sir Luke'tan ayırmadan.

Bu arada vedalaşmak üzere elini uzatmıştı, böylece Sir Luke birkaç saniye gerçekten tutmuş oldu onu. Sonra, sanki söyleyeceği başka bir şey var mı diye düşündü ve bir şey hatırladı, gerçi fazla önemli bir şey değildi. "Elbette arkadaşınız için gerçekten yapabileceğim bir şey varsa – sözünü ettiğiniz beyefendiyi kastediyorum..." Yardım etmeye hazır olduğunu belli etti kısacası.

"Ha, Mr. Densher mı?" Milly unutmuş gibiydi.

"Mr. Densher mı adı?"

"Evet... ama durumu o kadar vahim değil." Bir dakika içinde konudan uzaklaşmıştı.

"Kuşkusuz – *siz* ilgilendiğinize göre." Uzaklaşmıştı ama sanki Sir Luke gözlerinde –onlar da uzaklaşmış olduğu halde– onu tekrar çağırmak için bir neden görmüştü. "Yine de, eğer yapabileceğim bir şey varsa..."

Milly Sir Luke'a bakıp gülümseyerek düşündü. "Korkarım kimsenin yapabileceği bir şey yok aslında."

III

Sahip olma duygusuna ilk kez bu sabah kendini böyle bırakabiliyordu; güney yazına has sıcaklığın hâlâ yüksek tavanlı, süslü odalarda kendini hissettirmesinden ötürü minnet dolu bir sevinç duyuyordu; debdebeli odalarda yılların cilaladığı sert, serin döşeme taşları yansımalarla parlıyor, çalkantılı denizin üzerinde titreşen güneş ışıltıları açık pencerelerden içeri girip muhteşem tavanlara resmedilmiş "tema"ları aydınlatıyordu – zamanın yumuşattığı renkleri, kıvrımları, büklümleri ve yaldızlarıyla, kalıplı, resimli kubbeye (dostane havai yaratıkların, beyaz meleklerin yuvası) yerleştirilmiş, mor ve kahverengi, cesur, eski, hüzünlü renklerde madalyonlar, adeta eski, kızıla çalan altından kabartmalı, kurdeleli madalyalar, göze batan Baedeker'lere ve Milly'nin arkadaş grubunun fotoğraflarına rağmen mekânı bir saraya dönüştüren, cepheye bakan üst pencereler sayesinde daha iyi görülebiliyordu. Üç haftadır burada severek kaldığı halde, gerçek bir yerleşme hissini ancak yaşayabiliyordu; belki Londra'dan ayrıldığından beri ilk kez yalnız –gerçekten yalnız– kaldığı için, müthiş Eugenio'nun kendisi için yaptığı şeyi ilk kez tam ve yoğun biçimde hissediyordu. Grandükler ve Amerikalılar tarafından tavsiye edilen müthiş Eugenio hizmetine son dakikada girmişti – her zamankinden de çok, sınırsız yetkiyle donatılan Mrs. Stringham'la çeşitli görüşmelerden sonra, kıta Avrupa'sına kadar kendisine eşlik etmek ve yerleştirmek üzere Paris'ten gelmiş, ilk karşılaştıkları andan itibaren deneyim hazinesini emrine sunmuştu. Başından beri onun –birçok dil bilen, evrensel, çok pahalı ve çok kurnaz bir kişi sıfatıyla– muhtemelen dört dörtlük bir dolandırıcı olduğuna hükmetmişti, çünkü bakımlı İtalyan ellerinden biri sürekli kalbinin üzerinde, diğeri Milly'nin cebindeydi ve bu cebin eline bir eldiven gibi tıpatıp oturduğunu fark ettiği, Milly'nin gözünden kaçmamıştı. İşin ilginç tarafı, bu ortak bilincin kısa zamanda sarsılmaz bir bağ, olumlu bir ilişkiye temel oluşturmasıydı; tuhaf, hatta abes ve harika biçimde, aralarındaki güveni en çok besleyen ve ifade eden şey de buydu.

Milly ne olduğunu çabucak anlamıştı – yine, bir kez daha her zamanki şey olmuştu. Eugenio beş dakikalık bir görüşmede onu anlamış, herkes gibi ele alınırken değil, bırakılırken ne kadar özen gösterilmesi gerektiğini kavramıştı. Herkes anlamış, herkes kavramıştı, ama Milly bu kavrayışın şimdiye dek böylesine yakın bir bağ oluşturmadığını, kendisinden böylesine

sabırlı bir teslimiyet koparmadığını hissediyordu. Eugenio zarafetle, saygıyla, ustalıkla –elleri hep aynı pozisyonda, gür, bakımlı beyaz saçları, düzgün, şişman yüzü ve profesyonel, neredeyse teatral kara gözleriyle aşk için fazlasıyla yaşlanmış, ama para kazanma ustalığına hâlâ sahip ünlü bir tenoru andırarak– şanlı meslek hayatı boyunca hizmet ettiği müşterileri arasında ona en kişisel ve babacan ilgiyi beslediğini ara sıra Milly'ye belli ediyordu. Diğerleri iş ilişkisiydi, ama Milly'ye özel duygularla bağlıydı. Dolayısıyla aralarındaki güven, Milly'nin buna tamamen inanması temeline dayanıyordu; hayatta en emin olduğu şey buydu. Her konuştuklarında, bu iletişim aralarında kuruluyordu; Eugenio kavranamayacak kadar derindi, ama yüzeyde bu samimiyet varlığını sürdürüyordu. Eugenio şimdiden Milly'ye sonuna kadar destek olacak kişilerin arasında yerini almıştı; Milly'nin zihninde, değişmeyen bakış açısıyla nihai görev için zavallı Susie'nin yanındaydı – şimdi Susie'ye bu kadar üzülüp bu kadar az dile getirmek durumunda olduğu için her zamankinden çok acıyordu. Eugenio bir mirasçının genel diplomasisine sahipti – bu pozisyon belirli bir tutumu gerektiriyordu; oysa ölmesi durumunda Susie'yi herhangi bir pozisyonda göremiyordu; Susie ısrarla, sadece şu anki iğreti varlığıyla ilgileniyordu. Milly o sırada alevlenen hayal gücüyle, kendinin de bu ilkeye inanmasının güzel olacağını düşünüyordu. Eugenio gerçekten onun için ne kadar çok şey yaptığını muhtemelen bilmiyordu –ne de olsa her şeyi bilemezdi–; Milly'nin muğlak bir sözü üzerine sonbahar sonu için onu hayran olunacak şekilde, kusursuzca yerleştirmişti. Milly'nin genel bir ipucu niteliği taşıyan muğlak sözleri şunlardı: "Venedik'teki yerimiz mümkünse tatsız, bayağı bir otel olmasın lütfen; ayarlanabilirse –ne demek istediğimi anlıyorsunuzdur– birkaç aylığına eski, bağımsız, güzel bir daire olsun. Çok odalı, ne kadar ilginç olursa o kadar iyi: Tarihi, tipik bir sarayın bir bölümü olabilir, ama kesinlikle kokusuz olmalı; bir aşçı, hizmetkârlar, freskler, duvar halıları, antikalar, baştan aşağı bir yerleşiklik havasında kendi kendimize olabilelim."

Eugenio'nun Milly'yi gün geçtikçe ne kadar iyi anladığının kanıtı bu mekândı; burayı nasıl ustalıkla elde ettiği konusunda Milly başından beri tek bir soru sormamıştı. İzlenimlerini yeterince belli etmiş, sabrı Eugenio'nun hoşuna gitmişti; anlaşmanın kendisini ilgilendiren bölümü yakında aşikâr olacaktı nasılsa; o zaman göreceği meblağlarla Eugenio'nun bağlantısı, ister istemez daha geri plana düşecekti. Belli ki bilinçli Venedik

âşıkları olan çok hoş insanlar Milly için evlerinden vazgeçmişler ve uzağa, başka ülkelere giderek hem kısa süreliğine de olsa mülklerini devretmiş olmaktan, hem de kalıcı kazançlarından duydukları utancı gizlemek istemişlerdi. Onlar korumuş ve tahsis etmişlerdi, Milly ise şimdi –onun payına utanç düşmüyordu– el koyup tadını çıkarmaktaydı. Leporelli Sarayı boyalı bir heykel, süslemelerle bezenmiş görkemli bir kukla misali, tarihini geniş kucağında tutuyordu. Resimlerle, yadigârlarla sergilenen zengin Venedik tarihi bütün hâkimiyetiyle burada saygıyla tapınılan, hizmet edilen şeydi; az önce de belirttiğimiz gibi, Milly bu ekim sabahında, beceriksiz bir acemi de olsa, bu dinin rahibesi gibi ağır ağır, ileri geri yürüyordu. Bunun kaynağı elbette tekrar ele geçirdiği ve bu kısa süre içinde bağrına bastığı yalnızlığın hoşluğuydu; üstelik çevresi ruhuna nüfuz ettiği zamanlarda bu Milly için mizacının bir ihtiyacıydı. Çevresi ona en çok sükûnet anlarında hitap ederdi, etrafta başka sesler olduğunda anlamı yakalayamazdı. Haftalardır seslerle çevriliydi, o da dinlemeye çalışmış, ilgilenmiş, karşılık vermişti; bu haftalarda Milly'nin başka şeyleri duymasını da engellemişlerdi. Başlangıçta ummadığı ya da korkmadığı kadar bir kalabalığın içinde, sayıları giderek artan refakatçilerle hareket eder halde bulmuştu kendini; Sir Luke Strett'e görece kapalı ve bağımsız bir topluluk olarak tasvir ettiği dört hanım giderek büyüyen bir çığa dönüşmüş, günden güne ilerleyişini sürdürüyordu. Susan Shepherd genç kızın yolculuğunun bu bölümünü Çariçe Katerina'nın Rusya steplerindeki ünlü ilerleyişine benzetmişti; her dönemeçte derme çatma yerleşimler ortaya çıkıyor, köylüler Londra lisanında seslenmeye hazır, onları bekliyordu. Kısacası eski dostlar, Mrs. Lowder'ın, Kate Croy'un ve bizzat Milly'nin dostları pusu kurmuştu; hitaplar Londra lisanında değilse, Amerika'nın çeşitli merkezlerinin daha ısrarlı lisanlarında yapılıyordu. Çığ, Susie'nin sosyal bağlantılarıyla bile büyüyordu; öyleki, bazı günler, otellerde, Dolomitlerde pikniklerde, göl gemilerinde, Maud Teyze'yle Kate'e, Londra'da yolunu açtıkları "sükse"nin borcunu neredeyse faiziyle geri ödediği oluyordu.

Milly'yle Mrs. Stringham'ın hemşerileri nezdinde Mrs. Lowder'la Kate'in kazandığı sükse görülmeye değerdi; haberi neredeyse son Amerikan romanı kadar hızla aşmıştı okyanusu. İki hanım "o kadar farklı"ydı ki – onlarla ilgili bu yorumu yapan hanımlardan farklılıkları aşikârdı; Milly'nin çevresi hanımlardan oluşuyor, bazen dairesinde on kişiden fazla oluyorlardı; hep bir ağızdan, belirttiğimiz yorumu ve daha başka birçok yorum yapıyorlardı.

Milly'nin arkadaşlarının kendi içlerinde hayran olunacak kimseler, bugüne kadar gördükleri en hoş insanlar olmakla kalmayıp belli ki eksantrik genç kıza sosyal açıdan yardım ettiklerini, yolunu açıp destek olduklarını, muhtemelen eksantrikliğini de yumuşattıklarını söylüyorlardı. Milly artık kısa sürelerde büyük farklılıklar oluştuğunu seziyordu; memleket havasını tekrar solumak, ona temelde hemşerilerine tuhaf ve ayrıksı göründüğünü hissettirmişti. Görünüşe bakılırsa, eleştirel bir gözle bakıldığında garip bir şüphe, güven eksikliğinden kaynaklanan bir iyi niyet uyandırıyordu; bütün bunlar kendisini tam anlamıyla mutlu olamayacak kadar cazibesiz ve kötü giyimli, öte yandan tam anlamıyla bedbaht olamayacak kadar zengin ve çok sayıda dostu olan –bunu başardığına göre kurnazca bir içgüdüye sahip– biri konumuna sokuyordu. Kısacası, anladığı kadarıyla hemşerileri arkadaşlarını kendisine ilişkin uzmanca bilgelikleri nedeniyle tasvip ediyorlardı; bu akıllıca yargıya rağmen masum görünümlü olanlar hemşerileriydi. Milly bu aralar daha önce hiç fark etmediği şeyleri görüyordu; bunun nedenini sorsalar, ağza alınmayacak kadar korkunç bir ilke dışında bir cevap veremezdi; bu ilke onun bazı şeyleri görmesini sağlıyordu: Örneğin ne Lancaster Gate New York'un zannettiği şeydi, ne de New York, Amerika gezisi planları yapan Lancaster Gate'in iyimser hayallerini kurduğu yer. Mrs. Lowder açısından planın esprili amacı sosyal konumunu geliştirmek olabilirdi – gerçekten de bu anlamda belki zamanından yarım yüzyıl ileride bir bakış açısı vardı; Kate Croy ise diğerlerinin dediği gibi bilhassa onun tarzındaki güzelliğe –söz konusu kişinin gerçekten de her türlü tartışmayı, spekülasyonu ve umudu son derece derli toplu, açıkça ifade edilmiş, ancak masum olduğunda bile ağır bir argo izlenimi uyandıracak kadar yalın anlamlı birkaç kelimeyle özetleyeceği beklentisini yaratan türde bir güzelliğe– çok yakışan serinkanlı, kontrollü rahatlıkla her şeye yardımcı oluyordu. Gerçi Kate kendi de Amerika'ya gitmek istermiş gibi davranmıştı, ama Milly onunla her zaman, özellikle de son zamanlarda samimi itiraflar çerçevesinde iletişim kurmuş, kendi aralarında açıksözlü, müstehzi bir ton benimsemişlerdi ve bu da başkalarının karşısında takındıkları göstermelik tutumu telafi ediyor, baş başa kaldıklarında yorgunlukla maskelerini çıkarıyorlardı.

Sonunda bu maske çıkarma hali, birlikte geçirdikleri, Milly'nin deyişiyle zıvanadan her çıkışında kapıldığı yorgunluğun bilincinde olması sayesinde pek sık ve uzun olmayan sürelerin belirleyici özelliği olmuştu. Bağımsız

ikili maskelerini birer İspanyol yelpazesi gibi gösterişle taşıyor, çıkardıklarında gülümseyip iç çekiyorlardı; ne var ki, garip görünse de bu hareketlerin, tebessümlerin ve iç çekişlerin işin en önemli gerçeği olduğundan şüphelenilebilirdi. Garip diyoruz, çünkü her ikisi de, kıyaslayacak olsalar, genelde coşkuyla iç dökmenin rahatlama göstergeleriyle orantısız olduğu sonucuna varırdı. Açığa vurulmayanlar, en çok rol yapmak zorunda olmadıklarını birbirlerine belirttiklerinde hissediliyordu. Kuşkusuz ikisinin arasında daha çok Kate açısından avantajlı bir fark vardı; Milly arkadaşının açığa vurmadıklarının ne olabileceğini, kısacası bu kadar ketumluk gerektiren ne gibi bir konusu olabileceğini bilmiyordu; oysa Kate zavallı Milly'nin gizlenecek hazineleri olduğunu çok daha kolaylıkla görebiliyordu. Bunlar çekingen, utanılacak bir sevginin hazineleri değildi – bu bağlamda gizleme, böyle durumların oldukça farklı bir aşamasına özgüdür çünkü; mesele, görece cüretkâr ve katı bir gurur ilkesiydi; en ufak bir basınç altında hassas bir çelik yay gibi harekete geçen bir ilke. Böylece genç kızın kendi sağlamlığına ilişkin kavramı titizlikle korunuyordu; böylece merak eden, acıyan bir kız kardeş, ona kulesinin etrafına kazdığı hendeğin öte yanından hayıflanarak bakmaya mahkûm oluyordu. Bu iki genç kadının ilişkisinin bazı yönleri, kendilerini çevreleyen alacakaranlıkta, bir Maeter-linck oyununun karanlığını sergiliyordu; kırılgan loşlukta öylesine yakın ama bir o kadar zıt, karşılıklı birbirlerini gözleyen kahramanlar: Devekuşu tüyleriyle, muskalarla, yadigârlarla bezeli, genellikle oturan, hareketsiz, siyahlar içindeki solgun, sert hatlı prenses ve akşamın solgun ışıltılarının oynaştığı kara suların ötesinden ara sıra sorular sorup cevaplar veren, ayakta huzursuzca ağır ağır daireler çizen nedime. Kalın, koyu saç örgüleri sırtına dökülen, işlemeli eteğini çimenlerin üzerinde sürüyen ayaktaki hanım daireyi tamamlar, bir kez daha dolaşır ve kısa, imalarla dolu, kesintili konuşma, düşüncelerini ortaya dökmekten ziyade gizlediği izlenimini uyandırır. Bunun nedeni, başkalarını düşünmek zorunda olmadıklarında, konuşmalarını kaygıyla beklermiş gibi görünen bir atmosferde buluşmalarıdır. Bu izlenim aslında vahimdi, trajik olabilirdi; dolayısıyla nihayet sistematik ve yalın biçimde, söylediklerine dikkat etmeye başladılar.

Bilhassa Milly'ye, bu kadar gururlu olmasa ona daha rahat –acıyan kişi açısından daha rahat– merhamet gösterilebileceği ihtimalini kabaca kelimelere dökmek söz konusu değildi; hiçbir söz, hiçbir davranış, zaafıyla

gücünün, yüz yüze olduğu tehlikeyle –eğer bir tehlike idiyse– seçeneklerinin bu harika karışımının onu dayanılmaz derecede ilginç kıldığını, ilginçliğini sürdürdüğünü bu sürekli düşünceli tavır kadar iyi kanıtlayamazdı. Aslında bu koşullarda Kate'in içinde bulunduğu açmaz, Mrs. Stringham'ınkiyle aynıydı; zaten Susan Shepherd da Maeterlinck oyununda, alacakaranlıkta, hendeğin kenarında tedirgin tedirgin dolaşabilirdi. Her halükârda Kate'in bu süre içinde arkadaşıyla ilgili samimiyetinin derin, şefkatli hayal gücünün de geniş olduğunu söyleyebiliriz; bunlar ileride kendisi için değerli olacak bir meziyet, vicdanen rahatlık ve deyim yerindeyse bir güvenilirlik kazandırıyordu ona. Keskin zekâsıyla karşılıklı riyakârlıklarının mantığını kavrıyor, Milly'nin diğer suskun müridiyle aynı çileyi kendi başına çekiyor, genç kızın açık konuşmasının kehanetleri ele vermek anlamına geleceğini kolaylıkla görüyordu; talihiyle korkusu arasındaki hissedilen zıtlığı görmek, minnet duymak, sistematik cesaret gösterisiyle çelişirdi. Kate şaşkınlık içinde anlamıştı: İtiraf etmek, Milly'nin sürekli sakındığı ve bir solukla harekete geçebilecek çığı yuvarlamak demekti; bu çığı harekete geçirebilecek olan soluk, kendi bastırdığı yakınmasının soluğundan çok, başkalarının anlamsız duygudaşlığı, çaresiz, şaşkın müdahaleleriydi. Dolayısıyla, aralarında bastırılan bunca şeyle, maskelerini çıkarmak üzere baş başa kalmaları mecburen, ima ettiğimiz gibi sembolik bir amaç güdüyordu; bu da dürüstçe, gevezelikten kurtulmanın sevinciyle temsil ediliyordu. Aslında gevezelikler başından beri her attıkları adımda onlara yardımcı olmuştu, ama yalnız kaldıklarında, bir şeyler hakkında hazır bir görüş olsun diye gevezelikle ilgili olumsuz bir yaklaşım benimsiyorlardı. Dizginlerden kurtulmanın getirdiği rahatlık – görüşmelerinin ana fikri buydu; ancak bunun da ana fikri, birbirlerine dizginleri niçin takmak gerektiğini soramamalarıydı. Milly genel bir zırhlanma kabilinden takıyordu dizginlerini.

Nedense şu anda haftalardır olmadığı kadar kurtulmuştu dizginlerden; daha doğrusu her yalnız kalışında kurtuluyordu ve şu ana kadar arkadaşları kendisine hiç bu kadar uzak, bu kadar geri planda görünmemişti. Sanki bir kez daha Eugenio açıkça söylenmeden, harika biçimde, sanki Milly, "Evet, tek başıma bir saat geçirmem için bir şeyler ayarla, götür onları – nereye olursa olsun; meşgul et, eğlendir, oyala, icabında boğ, öldür; ben de azıcık tek başıma kalıp aklımı toparlayayım." demişçesine onu anlamış, örneğin havanın güzelliğini öne sürerek cesurca, zekice hareket etmişti. Milly

korkunç hoşgörüsüzlüğünün farkındaydı, çünkü diğerleriyle birlikte Susie'yi de –onun uğruna boğulmayı göze alabilecek olan Susie'yi– onun ellerine teslim ediyordu; mühlet satın almakta Milly'ye aracılık eden paragöz bir canavarın ellerine teslim ediyordu. Hayatın getirdikleri, zaafın ruh halleri garipti; hayal gücünün kaprisleri, umudun hileleri garipti; yine de gerçekleri deneye tabi tutmak, en kötü ihtimalle insanın kendi üzerinde deney yapması meşruydu – değil mi? Milly şu anda Eugenio'nun kendisine *her bakımdan* yardımcı olabileceği fikrini geçiriyordu aklından; Milly'nin daha önce kavramadığı bir şeyi, servetini tam olarak kullanma, kadere bir misilleme olarak kullanma fikrini usulca sokmuştu kafasına. Bunca parası varken aptalca, beceriksizce *mahrumiyet* durumunda olmasının abesliğini göstermişti – bir ev, araba ya da aşçıdan mahrum olmak kadar bir hayat, bir meslek, bir bilinçten de mahrum olmanın abesliğini. Sanki Eugenio kendisi için yapabileceklerinin uzmanca, profesyonel bir hesabını çıkarmıştı; o kadar kapsamlı bir hesaptı ki, kıyaslandığında –en azından havanın güzel olduğu sabahlarda, Leporelli Sarayı'nda– Sir Luke Strett'in gevşekliği neredeyse amatörce kalıyordu. Sir Luke ona, "Gerekli parayı verin, gerisini *bana* bırakın." dememişti – Eugenio açıkça bunu söylüyordu. Gerçi Sir Luke da bir alım ve ödemeden bahsetmişti görünürde, ama söz konusu olan farklı türde bir nakitti. Onlar adlandırılabilecek, hesaplanabilecek meblağlar değildi; ayrıca bu meblağlara sahip olup olmadığından da şüpheliydi. Eugenio ise adlandırabiliyor, hesaplayabiliyordu –fark da buydu zaten– ve bu tür ücretler Milly'yi hiç korkutmamıştı. Tanrı biliyor, herhangi bir şey için, her şey için gerekli parayı ödemeye hazırdı; sadece şimdi gerekli meblağlarla ilgili yeni bir bakış açısı sunulmuştu kendisine. Ücreti karşılama imkânını düşünerek kendini oyaladı – Eugenio makbuzu imzalamaya hazır olduğuna göre mesele buydu. Gerekli parayı ödemeye her zamankinden fazla, aşırı bir ücret ödemeye de her zamanki kadar hazırdı. Bu dünyanın sevgili Susie'lerinin deyimiyle sarayın içinde bir prenses olmak –en güvenilen hizmetkârı bunları yerine getiremiyorsa– başka ne işe yarardı?

Soylu ve huzurlu sarayın tamamını tek başına dolaştı; yaz denizinden gelen esinti yer yer perdeleri, storları hafifçe kımıldatıyor, soluğunu loş mekânlara üflüyordu. Burayı bırakmamayı düşündü; Eugenio bunu ayarlayabilirdi belki. Sanki tufanda, gemisindeymiş gibi sığınmıştı saraya ve burayı çok seviyordu; vicdanen bundan daha sağlam bir gerekçe olabilir

miydi? Asla, asla ayrılmayacaktı – kararlıydı; sıkı sıkı tutunup hiç durmadan gemisinde yol alacak, başka bir şey istemeyecekti. Bu düşüncenin güzelliği ve yoğunluğu, sağladığı gerçek, fiziksel rahatlama, dönüşünde Eugenio'ya bu konuyu daha önce ele almadığı şekilde sormaya kesin karar vermesiyle doruğa ulaştı; gerçi şunu da eklemek gerekir ki, düşünerek dolaşmaya başladığında terk ettiği büyük salona geri döndüğünde, Venedik'e geldiğini bilmediği Lord Mark'ı orada bulunca planı biraz arka plana itildi; Milly boş odalarda peşinde bir hizmetkârla gezinirken beklemesi rica edilmişti Lord Mark'tan. O da beklemişti, bekliyordu – kuşkuya yer bırakmayacak şekilde; Milly onun yeri geldiğinde sabırla bekleyebilecek biri olduğunu ilk kez böyle açıkça fark ediyordu, hatta neredeyse bu fırsat kendisine verildiği için minnetle, ancak aynı zamanda sanki uyaran bir kararlılıkla bekliyordu. Milly sonra hatırladığında ona tuhaf gelen şey, Lord Mark'ın ziyaretine ilk anda değil, beş dakika sonra şaşırmasıydı, ayrıca anlaşılmaz biçimde Lord Mark sanki zaten aklındaymış ya da Milly'nin teklifini yerine getirirmiş gibi onu gördüğüne neredeyse sevinmiş, yalnızlığını bölmesini affetmişti. Lord Mark en iyi ihtimalle bir molanın sonuydu; insan ondan çok hoşlanabilir, ama aynı zamanda varlığının, değerli yalnızlığı tanıdığı diğer herkesten daha fazla sulandırdığını hissedebilirdi; bütün bunlara rağmen, Lord Mark sevgili Susie, sevgili Kate, sevgili Maud Teyze, hatta sevgili Eugenio da olmadığından, onu görmek, Milly'nin dostlarından uzakta olduğu duygusunu değiştirmedi. Matcham'daki müthiş portreyi ona gösterdiği zamandan bu yana onunla böyle baş başa kalmamıştı; kendisini koruyan burnun çevresini kasten dolaşıp göreli cehaletin mavi körfezini terk ederek fırtınalı denize bakışının utanç veren gözyaşlarında ifade bulduğu, Milly'nin güvenliğinin doruk noktasını teşkil eden o anlardan beri. Lord Mark'ın şu andaki varlığı da o andaki varlığını çağrıştırıyor, Milly'ye Matcham'da ne kadar nazik davrandığını hatırlatıyor ve beklenmedik biçimde, özellikle hissedebileceği bir anda bu nezaketi, ortak anılarının güzelliğini kaybetmediğini, tam tersine gelecekte de var olacaklarını söylüyordu ona. Lord Mark'ı gereğince ağırlamak, orada ağırlamak, ilgilendiğini, hoşlandığını, ayrıca belli ki onu yalnız bulduğuna sevindiğini görmek – bütün bunlar ilk dakikalarda o kadar hoşuna gitmişti ki, ona mutlu bir kehanetin belirtileri gibi geldi adeta.

Milly arkadaşlarıyla ilgili bilgi veriyor, Lord Mark onlarla ilgili soru sormuyor, ama böyle habersiz gelişini de, derhal boyun eğdiği bir güdüyle açıklıyordu. Carlsbad'da soğuktan titreyerek, hüzün içinde kalışını uzattıkça uzatmışken, birden bu güdüye kapılmıştı; o da hepsinin nerede olduğunu bildiğinden ilk trene atlamıştı. Bulundukları yeri nereden bildiğini açıkladı, ortak dostlarından duymuştu – bundan doğal ne olabilirdi? Lord Mark buna geciktirmeden değindi, ama genç kız tuhaf biçimde geliş nedeniyle ilgili beslediği şüphelerin bilincine ancak onun değinmesiyle vardı. Çoğul kullanımıyla tek başına Mrs. Lowder'a ya da tek başına Kate'e değinmemesi dikkatini çekti, ama ardından kendi açıklamalarının bundan etkilenmediğini de fark etti. Maud Teyze ona mektup yazmıştı; görünüşe bakılırsa Kate de yazmıştı –bu ilginçti– ama muhtemelen, Lord Mark gelip de orada adeta onların dönüşünün gecikmesinden dolayı rahatlarmış gibi otursun diye yazmamışlardı. Milly o sabah Eugenio ve Mrs. Stringham'ın rehberliğinde neler yapacaklarını sıralarken tekrar tekrar "Ya!" demekle yetindi – onları Rialto ya da Özlem Köprüsü'nde yakalayabileceğine dair bir teklifi sıcak karşılamayacakmış gibiydi. Bu da bir süre sonra Milly'nin Lord Mark'a beslediği güveni muğlak ama oldukça doğrudan biçimde sarstı. Lord Mark nerede olduklarını diğerlerinden öğrenmiş, ama şu andaki ruh halinde, onlar için gelmemişti. Garip görünse de Milly buna hayıflanmıştı, çünkü daha da garip biçimde, Lord Mark art niyetlerle bu kadar dolu olmasa, ona daha fazla güvenebileceğini hissetmişti. Tahmin ettiği andan itibaren bu art niyetler Milly'yi öylesine dondurmuştu ki, sırf ona haksızlık etmemek için, talihinin doruğu olan Matcham ve Bronzino'ya ilişkin ortak anılarının zevki için ona yakarabilir, onu vakitlice ikna etmeye çalışabilir, yanılgıdan kurtarabilirdi. İlk on dakika içinde, görüşmeleri, Milly'nin onu karşılayışındaki samimiyet ve Lord Mark'ın bundan açıkça hoşlanması, Lord Mark'ın bunu bilmesine imkân olmasa da, adeta bir özür dileme – başlangıçta, örneğin Maud Teyze'nin ilk akşam yemeği davetinde, onun insaniyetinden emin olamadığı için özür dileme– niteliği taşıyordu. Maud Teyze'nin ilk akşam yemeği davetine Matcham'da geçirdikleri saat eklenmiş, sonra bunlara başka şeyler eklenmiş ve Milly'nin şu anki iyi niyetli bakışıyla ilişkilerinin rahatlığı pekişmiş, Lord Mark'ın böyle çıkıp gelmesi ansızın çok hoşuna gitmişti. Lord Mark etrafına bakınıp mekânı büyüleyici bulduğunu ifade ediyordu: "Burası bir ince zevk tapınağı, yaşama gururunun ifadesi, aynı zamanda bütün bunlara rağmen sıcak bir *yuva*!" böylece Milly'nin onu eğlendirmek için evi gezdirmeyi teklif

etmesini sağladı; oysa Milly az önce aynı turu kendi başına yaptığını, her şeye ilk kez alıcı gözüyle baktığını belirtmişti. Lord Mark teklifini hiç çekinmeden kabul etti ve onu alıcı gözle bakma durumunda bulduğuna da sevinmiş gibi göründü.

IV

Milly, sorsalar, o durumda tekrar ciddiyete bürünmelerinin nedenini söyleyemezdi, ama yirminci dakikanın sonunda misafirinin de katkıda bulunduğu dokunaklı bir şeyle karşı karşıyaymışçasına hüzünlü bir suskunluğa gömülmüşlerdi. Esasen bu, büyünün mükemmelliğinden –daha doğrusu onun karşısında kendi dışlanmış, mahrum kalmış konumlarından– başka bir şey değildi. Büyü karşılarında soğuk bir güzellikle duruyordu, asla sahip olamayacakları bir şiirsellikle doluydu, mümkün ama yasak bir hayatın alaylı tebessümüyle hitap ediyordu onlara. Hepsi Milly'yi tekrar etkisi altına aldı: "Ah, ne müthiş bir romantizm!.." Onun için romantizm, bir kez daha, sonsuza dek adeta bir kaledeymiş gibi orada oturmak, zamanını orada tamamlamaktı; bu fikir bir daha hiç aşağıya inmeme, yüksekte, bu ilahi, tozsuz havada kalıp suların taşlara çarpışından başka ses duymama hayaline dönüştü. İçinde bulundukları salon yüksekteydi, bu da hüzünlü hayalini pekiştiriyordu. "Ah, aşağıya hiç inmesem, asla inmesem!" dedi arkadaşına iç çekerek.

"Ama sarayınızda o muhteşem, antika merdiven varken niçin inmeyesiniz?" diye sordu Lord Mark. "Elbette hem merdivenin üstünde, hem de altında daima Veronese kostümleriyle sizi seyreden insanlar bulunmalı."

Milly hem tasasızca, hem de Lord Mark'ın anlamamasına biraz üzülerek başını iki yana salladı. "Veronese kostümlü insanlar için bile. Demek istediğim şu: İşin esas güzel yanı, aşağı inmek zorunda olmamakta. Aslında ben hareket etmiyorum," diye ekledi, "...bu aralar. Dışarı çıkmıyorum. Yukarıda kalıyorum. Beni bu sayede buldunuz."

Lord Mark şaşırdı – hiç kuşkusuz yeterince insaniydi. "Hiç dolaşmıyor musunuz?"

Milly mekâna göz gezdirdi; Lord Mark'ı ağırladığı dairenin üst katına, aşağıdaki salonun tam üstünde yer alan ve gotik kemerleri büyük kanala bakan üst kat salonuna baktı. Kemerler arasındaki pencereler açık, balkon çıkıntısı geniş, kanalın görüntüsü muhteşemdi ve beyaz perdenin onlara doğru salınışı tanımlayamadığı bir şeylere davet gibiydi. Ama birkaç saniye sonra muamma ortadan kalktı; böyle bir daveti ilk kez hissettiğinden, bu,

sadece bu, bulunduğu yer macera haline gelmişti. Macerası –dönüp dolaşıp aynı noktaya geliyordu– hiç kıpırdamamak olacaktı. "Sadece burada dolaşıyorum."

Lord Mark az sonra, "Aslında iyi olmadığınızı mı söylemek istiyorsunuz?" diye sordu.

Pencerenin önündeydiler, karşılarındaki güzel, eski solgun cephelere, aşağıda Adriyatik'in sakin dalgalarına bakarak oyalanıyorlardı; ancak Milly az sonra, cevap vermeden önce manzaraya gözlerini kapayıp kendini bırakarak başını denizliğe dayamış olduğu kollarına yasladı. Pencerenin önündeki mindere diz çökmüş, başı eğik, sessizce duruyordu. Suskunluğunun zaten doğrudan bir cevap olduğunu biliyordu, ama o anda geleceğini açıkça gördüğünü söylemeye gücü yoktu. Bu soruyu başkalarının – örneğin Merton Densher gibi birinin sormasına izin vermezdi; daha o anda bile, Lord Mark bu soruyu sorduğunda direncinin kırılmasının ona karşı duyguları açısından neye işaret ettiğini merak etti. Muhtemelen sebebi aslında Lord Mark'a pek aldırmamasıydı; onun karşısında kendisini böyle bırakmak, bardağı taşıracak damlayı koymasına izin vermek, bedeli en hafif rahatlamaydı – çünkü esasen sinirleri açısından mesele rahatlamaktı. Üstelik Lord Mark tahmin ettiği niyetle gelmişse ya da durumlarının büyüsüyle bu niyeti edinmişse, Milly'nin değeri konusunda yanılmaması iyi olurdu – Milly'nin artık ne kadar değeri vardı? Orada diz çökmüş dururken, hiçbir değeri olmadığı gerçeğinin içinde zonkladığını hissediyordu; bununla birlikte kendini tutup henüz konuşmayarak o hareketiyle bile değerini mümkün olduğunca korumaya çalıştı. Bunun üzerine kafasında yeni bir fikir belirdi: Onunla evlenecek erkek açısından hastalığının yapacağı tahribat değerin ta kendisi olmayacak mıydı? *Kendisi* uzun ömürlü olmasa da parası olacaktı. Milly'nin parasıyla özellikle ilgilenen, parası ona "kur yapması"nda başlıca etken olan bir erkek için bu dünyadaki süresinin uzun olmaması beklentisi pekâlâ olumlu bir puan sayılabilirdi. Böyle bir erkek, onu memnun etmek, ikna etmek, ele geçirmek, tabiatın ve hekimlerin izin vereceği kısa ya da uzun süre için ona sahip olmak amacıyla ne kadar hasta, kusurlu, tatsız olsa da, sağlayacağı nihai fayda uğruna onu idare ederdi; Milly'nin acılı bir kocayı hayal kırıklığına uğratmayacak türden bir insan olduğu açıktı.

Milly gençliğinde ne gibi alışkanlıklar edinirse edinsin, her taşın altında çıkarcı bir talip görme alışkanlığını kesinlikle edinmeyeceğini zaman zaman düşünmüştü – bu tür bir davranış ona küçük yaştan itibaren aşağılık, zehirli bir tutum gibi gelmişti. Dolayısıyla gerçekten de bu konuyla mümkün olduğunca ilgilenmezdi; şu anda niye Lord Mark'a böyle çirkin bir niyet atfettiğini bilemiyordu. Bu çirkin niyet Lord Mark'ın serinkanlı İngiliz bakışlarına yakışmıyordu, zaten işin karanlık yanı Milly'nin zihninde şöyle bir görünüp geçti. Ayrıca şüpheleri karmaşıklığını yitirdi: Misafirinin niyeti çok güzel bir nedenden –hatta iki nedenden– ötürü önemli değildi. Birinci neden, onu meteliksiz olarak arzulasa bile Milly'nin asla onunla evlenmeyeceği, ikincisi de, aslında Lord Mark'ın kendisi için son derece hassas, iyi yürekli, nazik ve insani şekilde kaygılandığını hissetmesiydi. Lord Mark'ın kendisiyle iyi, çok iyi bir ilişki kurmak istemesi ve onu tehdit altında, mahvolmuş, acıklı biri olarak görmeye başlaması iki ayrı şeydi, ama ikisi birleşiyor ve bu bileşim, Lord Mark'ın muhtemelen kendi ifadesiyle Milly'den hoşlandığından iyice emin olmasına yol açıyordu. Sonuçta Milly'nin en yoğun hissi bu oldu – Lord Mark'ın kendisinden gerçekten hoşlanması; ayrıca zayıflığı yüzünden doğal ve isabetli olarak dostluk gösteriyordu. Zayıflığının onu rahatsız etmesini ya da itmesini mi tercih ederdi gerçekten? – Milly bunu sorabilirdi kendi kendine. Lord Mark yeterince etkilenip Milly'nin tercih ettiği şeyi yapsa, hiçbir soru sormayıp ısrar etmese, sırf onu reddetme imkânı tanımaktan daha büyük bir iyilik etmiş olurdu. Evet, evet garipti, ama o anda Lord Mark Milly'ye duygudaşlığına güvenebileceği tek insan gibi görünüyordu. Başkalarıyla konuşmak onun için daha zordu, oysa Lord Mark'ın irkilmesinden, benzinin solmasından korkmuyordu. Kısacası, onu tek rahat ilişkisi –Lord Mark açısından rahat– olarak koruyacaktı. Bu arada karşılarındaki manzara o kadar büyülüydü, kendilerini içeride ve dışarıda çevreleyen şeyler hayranlıkla dolu bir suskunluğu tıpkı operadaki gibi o kadar doğal kılıyordu ki, Milly Lord Mark'ı aşırı beklettiği hissine kapılmadan cevaben hasta olup olmadığını söylemek yerine daha önce söylediklerini tekrarlayabildi: "Burada dolaşıyorum. Hiç sıkılmıyorum. Asla sıkılmam – bana o kadar uygun ki. Bayılıyorum buraya," diye devam etti, "ayrılmayı hiç istemiyorum."

"Ben de sizin kadar şanslı olsam, ben de istemezdim. Yine de bunca şansla, *her şeye* sahipken!.. Kesinlikle burada mı yaşamak isterdiniz?"

Zavallı Milly birkaç saniye duraksadıktan sonra, "Burada ölmek isterdim sanıyorum." dedi.

Bu cevabı Lord Mark'ı güldürdü. Milly'nin de istediği buydu – karşısındaki gerçekten ilgileniyorsa, karanlığın derinliklerinden iz taşımayan hoş ve insani tepki buydu. "Bence *o iş* için yeterli değil. Onun iyi seçilmesi gerekir. Ama burayı elinizde tutamaz mısınız? Biliyor musunuz, sizi burada görmek istiyor insan; burayı tek başınıza dolduruyor, buraya yakışıyorsunuz; sizi her yıl üç dört ay boyunca burada görmek hoş olur – dostlarınız açısından demek istiyorum. Ama yılın geri kalanı için aynı şeyi söyleyemem. Sizi başka türlü de değerlendirmek isteriz."

"Beni öldürmeye değerlendirmek mi diyorsunuz?" diye sordu Milly gülümseyerek.

"İngiltere'de sizi öldüreceğimizi mi söylemek istiyorsunuz?"

"Doğrusu sizleri gördüm ve korktum. Benim için çok fazlasınız – çok kalabalıksınız. İngiltere sorularla kaynıyor. Bu, siz İngilizlerin deyimiyle benim tarzıma daha uygun."

"Hah hah!" diye güldü tekrar Lord Mark, onu memnun etmek istercesine.

"Öyleyse satın alamaz mısınız – bedelini ödeyip? Hiç merak etmeyin, para için her şeyi yaparlar. Yani yeterince para için."

"Ben de aynı şeyi düşünüyordum." dedi Milly. "Deneyeceğim galiba. Ama eğer satın alabilirsem buraya sıkı sıkı tutunacağım." İçtenlikle konuşuyorlardı. "Burası benim hayatım olacak – bedeli bunun için ödenecek. Muhteşem, yaldızlı kabuğum olacak, yani beni görmek isteyenler buraya gelip bulmak zorunda olacaklar."

"Öyleyse hayatta olacaksınız." dedi Lord Mark.

"Eh, belki yok olmayacağım, ama çökmüş, zayıflamış, buruşmuş, burada kurumuş bir ceviz gibi takırdıyor olacağım."

"Bize her ne kadar güvenmeseniz de size bundan çok daha iyi bakabiliriz." diye cevap verdi Lord Mark.

"Bir an önce kurtulmamı sağlayacağınızı mı söylemek istiyorsunuz?"

Bunun üzerine Lord Mark endişelendiğini gizlemedi; uzunca bir süre ona gözlüksüz baktıktan sonra –gözlüğü bakışlarının ifadesini değiştiriyordu– gözlüğünü tekrar burnunun üstüne yerleştirip manzaraya döndü. Ancak çok geçmeden manzaradan kendini kurtardı. "O gün Matcham'da size söylediğim şeyi –en azından söylemeye niyetlendiğim şeyi– hatırlıyor musunuz?"

"Evet, tabii, Matcham'daki her şeyi hatırlıyorum. Başka bir hayat o."

"Kesinlikle öyle olacak – söylemek istediğim bu tür bir şey, o sırada sizin gözünüzde temsil etmesini istediğim şey. Matcham semboliktir, biliyor musunuz?" diye devam etti. "Size bunu anlatmaya çalıştığımı sanıyorum."

Milly Lord Mark'ın çabasını bir zerresini bile unutmadan, bütünüyle hatırlayarak karşılık verdi. "Yüz yıl önceymiş gibi geldiğini kastediyordum."

"Benim için daha güzel bir şey. Belki de hatırlamak isteyişimin nedenlerinden biri," diye açıkladı Lord Mark, "yaptığım şeyin nasıl yorumlanabileceğinin pekâlâ farkında olmamdı. Size bakabileceğimi – yani daha iyi bakabileceğimi bizzat bildirmek istiyordum. Elbette belirli bazı kişilerden daha iyi bakabileceğimi demek istiyorum."

"Açıkça belirtecek olursak – Mrs. Lowder'dan, Miss Croy'dan, hatta Mrs. Stringham'dan."

"Yo, Mrs. Stringham'a itirazım yok!" diye hemen düzeltti Lord Mark.

Bu tepkisi zihnindeki diğer konulara rağmen Milly'yi eğlendirdi; her halükârda, yüz yıl önce gibi görünmesine rağmen, ima ettiği şeyi kesinlikle unutmadığını Lord Mark'a gösterebilirdi. Lord Mark'ın ona karşı şu andaki tutumu, esasen o eski anıyı öylesine canlandırıyordu ki, o sırada yol açtığı gözyaşları tekrar akacaktı neredeyse. "Evet, benim için çok şey yapabileceğinizi söylüyordunuz. Ne demek istediğinizi kesinlikle anlamıştım."

Lord Mark buna rağmen açıkladı: "Benim istediğim, güveninizi *sabitlemekti*. Yani doğru yere sabitlemek demek istiyorum."

"Lord Mark, bunu başardınız zaten – şu anda güvenim o sırada sabitlediğiniz yerde duruyor. Aradaki tek fark," dedi Milly, "şu anda onun

bir yararını görmemem. Ayrıca," diye devam etti, "sizin şu anda bu güveni biraz sarsabilecek bir davranış içine girme eğiliminde olduğunuzu görüyorum."

Lord Mark bu son sözleri söylenmemişçesine göz ardı etti, sadece Milly'ye adeta yeni bir gözle baktı. "*Gerçekten* bir derdiniz var mı?"

Milly ise bu sözleri göz ardı etti. Onun yeni bakış açısını görmek Milly için de yeni bir bakış açısıydı. "Tahammül edilemeyecek bir şey söylemeyin, söylemeye kalkmayın. Yapabileceğiniz çok daha iyi şeyler var."

Lord Mark bütün dikkatini bu sözlere verdi, sonra da hiç dikkate almadı. "Bir dost olarak çok merak edilen bir şeyi size soramamak korkunç bir şey."

"Nedir öğrenmek istediğiniz?" Milly sanki ani bir değişiklikle biraz sert konuştu. "Çok hasta olup olmadığımı mı öğrenmek istiyorsunuz?"

Sesini yükseltmemiş olmasına rağmen, kelimelere döküldüğünde bu fikre bir korku, ama tamamen başkalarına ait bir korku yükledi. Lord Mark –belli ki elinde olmadan– irkildi, kızardı, ama kendini toparladı, hatta alışılmadık bir coşkuyla konuştu. "Sizi acı çekerken görüp tek kelime etmeden durabileceğimi mi düşünüyorsunuz?"

"Beni acı çekerken görmeyeceksiniz – korkmayın. Herkesin baş belası olmayacağım. *Burayı* onun için istiyorum; hem kendi içinde çok güzel hem de ortalıkta değil. Hiçbir konuda hiçbir şeyden haberiniz olmayacak." diye ekledi; sonra da kararlı bir edayla noktaladı: "Haberiniz de yok zaten! Yok, sizin bile." Lord Mark ona baktıkça yüzündeki ifade dağılıyordu; Milly onun açıkça –*onun* ölçülerinde– şaşkına döndüğünü gördü; bu da kabalık etmediğinden emin olmak istemesine yol açtı. İlk ve son kez kibarlık edecek, konuyu böylece noktalayacaktı. "Çok hastayım."

"Ve hiçbir şey yapmıyor musunuz?"

"Her şeyi yapıyorum. Her şey *bu*." dedi gülümseyerek. "Şu anda yapıyorum. Yaşamaktan daha fazla bir şey yapılamıyor."

"Doğru şekilde yaşamaktan fazla bir şey yapılamaz, evet. Ama sizin yaptığınız bu mu gerçekten? Bir yol göstereniniz niçin yok?"

Lord Mark etrafındaki rokoko zarafete sanki Milly'ye sunmadığı onlarca şey varmış gibi göz gezdirmiş, sonra da telaş içinde en önemli eksikliği dile getirmişti. Ama Milly bu öneriyi bir tebessümle karşıladı. "Mükemmel bir yol gösterenim var. Şimdi de onun tavsiyeleri doğrultusunda hareket ediyorum. Sizi ağırlamam, sizinle bu şekilde konuşmam onun tavsiyeleri doğrultusunda. Dediğim gibi, yaşamaktan fazlası yapılamıyor."

"Yaşamak nedir ki!" diye haykırdı Lord Mark.

"Doğrusu *benim* için çok şey." Milly nihayet adeta eğlence olsun diye konuştu, artık gerçeği dile getirmişti; Lord Mark bu gerçeği kendisinden öğrenen ilk kişiydi, böylece duygusallıktan kurtulmuştu. Konuşmuştu, ama bir daha hiç konuşmayacakmış gibiydi. "Her şeyi kaçırmış olmayacağım." diye ekledi.

"*Herhangi* bir şeyi niye kaçırasınız?" Milly bu cevaptan, Lord Mark'ın o anda verdiği kararı sezdi. "Siz dünyada bir şeyleri kaçırması gereken, hatta kaçırması ihtimali olan son insansınız; herhangi bir şeyi 'kaçırmanız' için olağanüstü miktarda iyi niyetin yanlış yönlendirilmesi gerekir. Madem tavsiyelere sırt çevirmiyorsunuz, Tanrı aşkına *benim* tavsiyeme kulak verin. Ben sizin neye ihtiyacınız olduğunu biliyorum."

Milly onun gerçekten de bildiğine inanıyordu. Ama durumu bu noktaya kendisi getirmişti – neredeyse. Bununla birlikte kibarca karşılık verdi. "Sanıyorum fazla kaygılandırılmamaya ihtiyacım var."

"Sizin sevilmeye ihtiyacınız var." Nihayet açıkça dile getirilmişti. "Bu da sizi en az kaygılandıracak şey. Yani benim yapacağım şekliyle. Evet, öyle." diye kararlılıkla sürdürdü Lord Mark. "Yeterince sevilmiyorsunuz."

"Ne için yeterince, Lord Mark?"

"Tam anlamıyla tadına varabilmek için elbette."

Milly sonuçta onunla alay etmedi. "Ne demek istediğinizi anlıyorum. Tam anlamıyla, yani karşılığında sevmek zorunda kalacak kadar." Milly kavramıştı, ama duraksadı. "*Sizi* sevmek zorunda kalacağımı mı düşünüyorsunuz?"

"*Zorunda kalmak!*.." Lord Mark o kadar hassas ve tecrübeli, gülünç olabilecek herhangi bir şeye karşı o kadar tetikte, tutku konusunda vaaz

vermeyle o kadar bağdaşmayan bir tarza sahipti ki, bunları bizzat hesaba katmak durumundaydı. Ve bunu sadece bir tonlamayla, mükemmel biçimde yapmıştı. Milly bir kez daha ondan hoşlandı, bu tür nüanslar nedeniyle hoşlandı; hoşlandığı için de bunu berbat etmesine üzüldü; onu, vazgeçmek zorunda olduğunu zaman zaman kendi kendine hatırlattığı, hayatın ikincil güzellikleri kategorisine sokmak durumunda kalmasına daha da çok üzüldü. "Çaba göstermek sizin için düşünülemeyecek bir şey mi?"

"Sizden olumlu biçimde etkilenmek için mi?.."

"Bana inanmak için. Bana inanmak için." diye tekrarladı Lord Mark.

Milly yine tereddüt etti. "Sizin çabanıza karşılık mı?"

"Benim çaba göstermem gerekmiyor ki!" diye derhal cevap verdi Lord Mark. Ne var ki kesin ve tereddütsüz tonlaması, sorusunu bertaraf etme şekli gerçek duygudan yoksundu ve kendisi de keskin zekâsıyla bunu hemen çaresizlik içinde, neredeyse gülünç duruma düşerek kavradı – Milly'nin şaşkınlıkla derhal gülmeye başlaması da bu hatasını vurguluyordu. Milly'ye tedavi edici, moral düzeltici bir tutku olarak önerildiği düşünülürse gerçekten yetersizdi; ikisinin birden ayaklarını yerden kesecek bir gücü iletmiyordu. Lord Mark'ın hayran olunacak yanı, ikna etme, kendini de ikna etme çabası içindeyken bile bunu anlayabilmesi ve böylelikle, mutlu ilişkilere uygun biri olduğunu iyice vurgulayabilmesiydi. Milly'nin onu nasıl gördüğünü gizlememesi, kendi başına Lord Mark'ı tehlikeli görevlerden dışlayan bir şeydi; böylece, Lord Mark'a karşı ilk kez –en azından onun bilincine varabileceği şekilde ilk kez– ayrım yapılmış oluyordu. Destekleyici bir ortamda var olmak üzere yaratılmış olan Lord Mark'ın, trajedinin kasvetli ışığında oluşan bir yargıyla ilk karşılaşmasıydı bu. Milly'nin *kendi* kişisel dünyasına çökmekte olan ve bakışına yansıyan alacakaranlık, Lord Mark'a rahat edebileceğini ileri sürmenin nafile olduğu bir ortam olarak göründü, çünkü çöküntüler ve korkunç akıbetlerle, felaketin ürpertileriyle doluydu. Neredeyse Milly'nin konuşmasına gerek kalmadan, sırf böyle bir durumda gerçek ve yoğun duyguların yerini tutabilecek bir şey olmamasından ötürü, Lord Mark esasen korktuğunu anladı – riyakârlıkla itiraz etmekten mi, sadece riskli bir evliliğin zaman içinde ortaya çıkabilecek tatsızlıklarından mı korktuğu ikincil bir meseleydi. Milly harikaydı, Lord Mark'ın doğal eğilimi ötesinde –yani mizacının ve alışkanlıklarının, ayrıca eğitiminin, kısacası, kişisel

imkânlarının izin verdiğinden fazla– bir şeye itiraz etmek zorunda kalacağını hiç beklemediğini sezdi. Dolayısıyla içinde bulunduğu zor durumdan hoşlanması imkânsızdı ve kendi yaratmış olmasa, Milly onu seve seve bu durumdan esirgerdi. Hiçbir erkeğin, kendi gerçeği diye adlandırabileceği şey için yeterli olmadığını kendisinden bu şekilde öğrenmekten hoşlanmayacağının farkındaydı. Lord Mark'ın –en derin duygularını ifade edecek olsa– kırıcı gerçeği kendi çıkarı açısından bir şekilde yontmanın, allayıp pullamanın daha yerinde olduğunu fiilen ima edebileceğini kesinlikle anlaması için daha fazlasına gerek yoktu. Bu tavizi vererek gerçekle uzlaşabilirdi, ama gerçeğin de ona taviz vermesi gerekirdi. Ancak Milly'nin kendisi açısından gerçeğe bakışı, aşikâr ve sağlam dayanakları olan bakış açısı onu bu şekilde kabul edemez ya da etmezdi ve bunu algıladığı, birkaç saniye sonra Lord Mark'ın yüzünde tokat yemişçesine belli oldu. Milly'yi tekrar etkilebileyeceği tek dakika buydu. Her şeye rağmen tekrar ısrar etmeye kalktığında artık etkileyici olmaktan çıkmıştı.

Milly bu arada pencerenin önünden ayrılıp değişiklik olsun diye Lord Mark'a diğer odaları gezdirmiş, mekânın içsel büyüsüne tekrar değinmiş, hatta bundan kendi çıkardığı dersi bir kez daha belirterek insanın böyle bir eve sahip olup yeterince severse, değerini bilirse karşılığını alacağını, evin onu tehlikelerden koruyacağını tekrarlamıştı. Lord Mark bu bir çeyrek saat boyunca Milly'nin kendisine uzattığı dala tutundu – daha doğrusu bir eliyle bu dala tutunurken, Milly onun diğer eliyle kendi ipine tutunduğunu seziyordu; hakkını vermek gerekirse, mümkün mertebe hiçbir şey olmamış gibi davranamayacak kadar öfkeli de değildi, aptal da. Lord Mark'ın hem doğuştan sahip olduğu hem de edinilmiş davranış kuralının, zaten hiçbir şey –kendisi için vahim bir fark yaratabilecek hiçbir şey– olamayacağı yolundaki genel varsayıma dayanması, Milly'nin hakkını verdiği meziyetlerinden biriydi. Sosyal açıdan herhangi bir yaklaşım kadar geçerliliği vardı ve maceralarının devamında onları büyük ölçüde sorunsuz biçimde idare etti. Ne var ki tekrar alt kata indiklerinde, Lord Mark'ın gitme vakti yaklaşınca, her şey bir yana, yediği tokadın acısını Milly tekrar algıladı – üstelik bu, garip biçimde, yine muhtemelen samimi olarak sağlığına değinmesiyle ortaya çıktı. Aslında Milly onu incelikle hissettiği merhameti yüzünden aşağıladığı için sitem etmeye çalışıyor da olabilirdi. "Her şeye rağmen doğru, sizin kestirip atmanız da umurumda değil."

Zavallı adam, sanki ona cesurca umursamadığını gösteriyordu. "İlgisizken farkına varılmayacak şeylerin sevgiyle anlaşıldığını herkes bilir. Ben bundan ötürü fark ettiğimi biliyorum."

"Doğru bildiğinizden emin misiniz?" dedi genç kız gülümseyerek. "Ben sevginin gözü kör zannederdim."

"Güzelliklere değil, kusurlara kördür." diye hiç duraksamadan karşılık verdi Lord Mark.

"Yani benim son derece kişisel kaygılarım, size belli etmiş olmaktan dolayı utandığım özel dertlerim güzellik mi?"

"Evet, sizi sevenler için –yani herkes için– öyle. Size ait her şey bir güzellik. Ayrıca söylediklerinizin ciddi olduğuna inanmıyorum. Çaresi olmayan *herhangi* bir derdinizin olması fazlasıyla abes. Siz çaresini bulamazsanız bu dünyada kim bulabilir, söyler misiniz? Siz çağınızın en üstün genç kadınısınız. Söylediklerimde ciddiyim." Doğruyu söylemek gerekirse, gerçekten ciddiymiş gibi görünüyordu; ateşli değildi ama kendinden emindi – o kadar yetkili, kıyaslama yapabilecek durumdaydı ki, sakin ifşaatı bir övgünün değilse de bir teminatın gücüne sahipti. "Hepimiz size âşığız. Eğer kabullenmeniz daha kolay olacaksa, kendimi bir yana bırakıp bu şekilde ifade edeyim. Sadece topluluğun bir üyesi olarak konuşuyorum. Siz bize işkence etmek için değil, bizi mutlu etmek için yaratıldınız. Dolayısıyla bizi dinlemeniz gerekir."

Milly başını bütün ağırlığıyla, ama bu kez bütün yumuşaklığıyla iki yana salladı. "Hayır, sizi dinlememem gerekir – yapmamam gereken şey bir şey varsa, o da bu. Sebebi de beni resmen öldürmesi. Kendinizi böyle hoş anlattığınıza göre, sizlere istediğiniz kadar yakın olmalıyım. Buna karşılık benim inancıma göre nasıl olacağını bütün çıplaklığıyla sunuyorum..." Milly biraz toparlandı. "Her şeyi verebilirim, bana istediğiniz kadar yakın olun, bakın sözümü tutmuyor muyum? Ama dinlemem, kabul etmem, onaylamam mümkün değil – *razı* olamam. Pazarlık yapamam. Gerçekten yapamam. Bu söylediğime inanmanız lazım. Size tek söylemek istediğim buydu; bunun herhangi bir zararı niçin olsun?"

Lord Mark bu soruya cevap vermedi – sebebi olsun olmasın, çok zararı olduğunu düşündüğü için cevap vermediği aşikârdı. "Size kendinize ait biri

lazım." İçtenlikle olsun olmasın, lafı tekrar bu noktaya getirdi; Milly de tekrar başını iki yana salladı. Lord Mark tamamen içten konuşurcasına ısrar etti. "Size biri lazım, size biri lazım."

Milly daha sonra, o sırada can alıcı ve bayağı bir cevap verme noktasına gelip gelmediğini düşündü: "Her halükârda bu kişi *siz* değilsiniz." Ne var ki, –Lord Mark'ın acıklı derecede hedeften uzak olması, kendisini besleyecek hiçbir şeyin olmadığı bir çölde yol alması Milly için o kadar üzücüydü ki– Milly Lord Mark'ın hatasını enikonu kötülük etmek olarak gördü ve merhameti öfkesine ağır bastı. Ayrıca onun bambaşka bir açıdan yararlı olabileceğini o kadar iyi biliyordu ki, ısrar etmesine izin vermekle neredeyse kabalık etmiş oluyordu. Niyetini ilk sezdiğinde niçin kestirip atmamıştı? Artık onu durdurmasının tek yolu, hiç istemediği bir konuya değinmekti. "Biliyor musunuz, pek doğru hareket ettiğinizi düşünmüyorum – benim sözünüzü dinlememden bağımsız olarak demek istiyorum. Gerçi sözünüzü dinlemem de doğru değil – ama ben zaten dinlemiyorum. Venedik'e *beni* görmek için gelmemeliydiniz – aslında gelmediniz de; bu yüzden gelmiş gibi davranmamalısınız. Benden çok daha eski ve çok daha değerli dostlarınız var. Gerçekten, gelişinizin tek nedeni –tek yerinde ve şerefli nedeni– kanımca hayattaki en iyi dostunuz olabilir."

Milly bunu söylediğinde Lord Mark, ne gariptir ki, aşağı yukarı bunu bekliyormuş gibi tepki gösterdi. Yine de Milly'ye gözlerini ayırmadan, uzun uzun baktı; birkaç saniye boyunca ikisi de belli ki diğerinin telaffuz etmesini bekleyerek bir isim söylemedi. Sonunda Milly'nin nazik zorlaması ağır bastı. "Miss Croy mu?" diye sordu Lord Mark.

Milly'nin gülümsediğini fark etmek zordu. "Mrs. Lowder." Ama Lord Mark bir şeyler fark etti ve bu da kendi göreli saflığını kanıtladığı için kızardı. "Ben her bakımdan ona en iyi dostunuz diyorum. Bir erkeğin daha iyi bir dostu olabileceğini düşünemiyorum."

Lord Mark bu sözleri düşünürken Milly'den gözlerini ayırmadı. "Benim Mrs. Lowder'la evlenmemi mi istiyorsunuz?"

Bunun üzerine Milly neredeyse bayağılaşan kişinin Lord Mark olduğunu düşündü! Buna kesinlikle izin veremezdi. "Ne demek istediğimi biliyorsunuz Lord Mark. Ben sizi dışarıya, soğuğa atıyor değilim. Bana kalırsa sizin için dışarıda soğuk bir dünya yok zaten," diye devam etti, "sizi

içine girmek istediğiniz anda kabul etmeye hazır, sıcacık, ilgili, umut dolu bir dünya var sadece."

Lord Mark yerinden kıpırdamadı, ama cilalı yer taşlarının üzerinde, ayakta duruyorlardı; birkaç dakika içinde Lord Mark şapkasını eline almıştı. "Benim Kate Croy'la evlenmemi mi istiyorsunuz?"

"Mrs. Lowder istiyor bunu – sanırım bunu söylememin sakıncası yok, ayrıca sizin bunu bildiğinizi de düşünüyor."

Doğrusu Lord Mark bunu bütün zarafetiyle karşıladı; Milly de böyle bir centilmenle karşı karşıya bulunmanın insanı rahatlattığının bilincindeydi. "Benim için böyle imkânlar görmeniz büyük incelik. Ama Miss Croy'un peşinden niçin koşayım?"

Milly buna ayrıntılı cevap verebilme imkânına sevindi. "Çünkü o hayatımda gördüğüm en güzel, en akıllı ve en büyüleyici insan; ben erkek olsam ona tapardım. Aslında kadın olduğum halde de tapıyorum." Kusursuz bir cevaptı.

"Ama hanımefendiciğim, ona birçok insan tapıyor. Bu *hepsinin* şansını artırmaz ki."

"Birçok insanın ne anlama geldiğini biliyorum." dedi Milly. "Birinin şansı yoksa diğerinin vardır. Sizin başkasından korkmanız için hiçbir neden göremiyorum – *benimle* ilgili böyle saçmalamanız haricinde."

Milly bunları söylemekle birlikte hemen ardından, Lord Mark'ın Milly'nin bilmedikleri üzerinde durduğunu fark etti. "Sizce –mademki bu konuları böyle konuşuyoruz– yere göğe sığdıramadığınız bu genç hanımı elde etmek bu kadar kolay mı?"

"En azından deneyebilirsiniz Lord Mark. Gerçekten müthiş bir insan. Bu kadar mütevazı olmayın." Milly neredeyse neşeli bir tonda konuşuyordu.

Sonunda Lord Mark'a fazla gelen de bu oldu. "Gerçekten bilmiyor musunuz?"

İddia edebileceği en sıradan bilgiyi bile sorgulayan bu sözler üzerine Milly elbette haksızlık etmek istemedi. "Evet, ona sırılsıklam âşık olan belirli biri olduğunu biliyorum."

"Öyleyse onun da belirli bir kişiye sırılsıklam âşık olduğunu da bilmeniz gerekir."

"Kusura bakmayın ama tamamen yanılıyorsunuz!" dedi Milly, böylesine çiğ bir patavatsızlığın kendisine atfedilmesinden ötürü yüzü kızararak.

"Öyle değil mi?"

"Hayır, değil."

Lord Mark'ın bakışları tebessüme dönüştü. "Emin misiniz, kesinlikle emin misiniz?"

"Kesinlikle temin edildiğim için kesinlikle eminim." dedi Milly, emin olduğunu duruşuyla da belirterek. "En güvenilir kaynaklara dayanarak konuşuyorum."

Lord Mark duraksadı. "Mrs. Lowder'a mı?"

"Hayır. Bence Mrs. Lowder en güvenilir kaynak değil."

"Ama az önce onun her bakımdan mükemmel olduğunu söylüyordunuz." dedi Lord Mark gülerek.

"Sizin açınızdan öyle." dedi Milly hiç tereddütsüz. "Sizin için en güvenilir kaynak o." diye devam etti. "Söylediğiniz şeyin doğru olduğuna o inanmıyor; ne kadar önemsemediğini siz kendiniz de biliyorsunuzdur. Yani siz onun sözüne güvenebilirsiniz. Benim kaynağım ise..." Ama Milly heyecanla başladığı sözünü yarıda kesti.

"Kate mi?"

"Evet, bizzat Kate."

"Aklında hiç kimse olmadığını mı söyledi?"

"Kesinlikle hiç kimse." Sonra Milly aynı heyecanla devam etti. "Bana bu konuda teminat verdi."

"Ya!" dedi Lord Mark. Ardından ekledi: "Teminat derken neyi kastediyorsunuz?"

Bu kez gözlerini dikip bakan Milly oldu – ama belki biraz da niyetlendiğinden daha fazla konuşmuş olmanın bilinciyle, zaman kazanmak için. "Lord Mark, *siz* teminattan ne anlıyorsunuz?"

"Ben söylemek zorunda değilim. Ben ondan teminat istemedim. Siz belli ki istemişsiniz."

Milly bunun üzerine savunmaya geçti – ancak bunu özellikle Kate'i savunmak olarak görüyordu. "Onunla çok sıkı fıkıyız," dedi az sonra, "dolayısıyla, birbirimizin meselelerine burnumuzu sokmasak da, doğal olarak bazı şeyleri bana söylüyor."

Lord Mark pek tatmin edici bir cevap alamamış gibi gülümsedi. "Yani söylediğiniz açıklamayı size sorulmadan, kendiliğinden yaptığını mı kastediyorsunuz?"

Milly tekrar düşündü, ancak bu kez bakışlarının karşılaşması –her birinin diğerinin bakışında söylediklerinden fazla şey görmek istercesine karşılaşması– ona yardımcı olacağına engel oluyordu. Milly muhatabının bakışlarında en çok Kate'in dürüstlüğünden şüphelenme yolundaki garip eğilimi görüyordu. O anda sadece bu dürüstlüğü "savunmak"la ilgilenebilirdi.

"Ne dediysem onu kastediyorum: Özel bir ilgisi olmadığını söylediğinde..."

"Size yemin mi etti?" diye sözünü kesti Lord Mark.

Milly onun kendisini niçin böyle sorguya çekme gereği duyduğunu pek anlamamıştı, ama yine Kate'i savunmak adına cevap verdi: "Serbest olduğuna dair hiçbir şüpheye yer bırakmadı."

Bunun üzerine Lord Mark gerçekten gözlerini Milly'ye dikti, ama gülümsemeye devam ediyordu. "Dolayısıyla *sizin* de serbest olduğunuza dair, öyle mi?" Ne var ki Lord Mark sanki bu sözleri söyler söylemez hata yaptığını hissetti; Milly onda bu duyguyu nasıl garip, öfkeli bir bakışla anında uyandırdığını kendi de bilmiyordu. Ne olursa olsun, Lord Mark bu bakışın daha fazla etkili olmasına fırsat vermedi, derhal geri adım atarak yetki sınırlarının içine çekildi. "Buna bir diyeceğim yok, ama lütfen söyler misiniz sevgili hanımefendi, niçin size yemin etme gereği duyuyor?"

Milly bu "sevgili hanımefendi"nin kendisine hitaben söylenmiş olduğunu anladı; Lord Mark'ın o anda incelik gösterip bu sözü töhmet altındaki Kate için söylemiş olabileceğini düşünüp üzüldü. Bu suçlamada kendi payını üstlenmesi gerektiğini bir kez daha anladı. "Çünkü daha önce de söylediğimiz gibi çok yakın dostuz."

"Ya?" dedi Lord Mark; bunun daha ziyade bu tür formalitelerin yokluğunu açıklayabileceğini düşünür gibiydi. Ama bir bakıma, nihayet istediğini aşağı yukarı elde etmişçesine ayrılıyordu. Vedalaşmak üzere son birkaç söz söylerken, Milly niyetlendiğinden biraz fazlasını ya da tekrar toparlandığında teorik olarak savunamayacağı kadar fazlasını vermiş gibi hissetti kendini. Esasen Milly'nin kendisi hakkında hiç kimseye –ne Kate'e, ne Maud Teyze'ye, ne Merton Densher'a, ne de Susan Shepherd'a– söylemediği şeyleri Lord Mark'a –üstelik mekânın yoğun büyüsü altında son derece dolambaçsız– söylemiş olması garip sayılırdı. Lord Mark bir dakika içinde soğukkanlılığını kaybettirmişti ona ve Milly bunun farkındaydı; şimdi tekrar soğukkanlılığına kavuşabilmek ya da kaybettiğine yalnız başına daha rahat üzülebilmek için onun gitmesini istiyordu. Lord Mark duraksadığında, Milly neredeyse aynı anda, niçin duraksadığını da fark etti: Misafiri salonun öte yanından, gondolculardan birinin yaklaşmasını izliyordu; bu, diğerleri için başka gondolcuların görev aldığı ne gibi bir gezi planlanmış olursa olsun, Milly'nin aklına esip ona ihtiyaç duyması ihtimalini göze alarak daima sarayda hazır bulunan gösterişli, iki dirhem bir çekirdek gondolcuydu – oysa Milly kafes içindeki özgürlüğüyle henüz kendisine hiç ihtiyaç duymamıştı. Mermerlerin üzerinde beyaz ayakkabılarıyla adeta kayarak ilerleyen, Milly'nin her daim büyülenmiş bakışıyla, adını tam koyamadan, belki işitme duyusunun algılayamadığı kadar sessiz, uysal bir Hindu, belki bir gemi güvertesinde yalınayak bir denizci olarak gördüğü esmer Pasquale, üzerinde bir kartvizit bulunan küçük tepsiyi yaltaklanarak Milly'ye uzattı. Lord Mark –sanki Pasquale'ye olan hayranlığından– gidişini geciktirerek Milly'nin kartviziti alışını izledi; Milly kartı okur okumaz, soğukkanlılığı ağır bir darbe daha aldı. Zaten pek azı kalmış olan soğukkanlılığını öylesine kaybetmişti ki, Pasquale'ye hiçbir şey olmamış gibi bir cevap verebilmek için bile zorlandı. Bununla birlikte, çaba göstererek beyefendinin aşağıda mı olduğunu sordu ve yukarı çıkmış olduğunu öğrendi. Beyefendi gondolcunun peşinden çıkmış, merdiven başında beklemekteydi.

"Memnuniyetle kabul edeceğim kendisini." Pasquale uzaklaşırken, misafirine hitaben ekledi: "Mr. Merton Densher."

"Ya!" dedi Lord Mark – ünlemi, geniş ve serin holde çınlamasını sağlayan ses tonu sayesinde, kimliğine ilişkin, daha önce de işitip kaydettiği bir yargı olarak Densher'ın kulağına bile ulaşabilirdi.

Sekizinci Kitap

I

Densher otelinden hoşlanmadığını bir kez daha fark etti – aynı şeyi daha önce de düşünmüş olduğundan bu kez algılayışı daha da hızlıydı. O mevsimde çoğunluğu dokunduğu hassas sinire bağlı olarak kâh Alman, kâh Amerikalı, kâh İngiliz izlenimi uyandıran, çeşitli ülkelerden, çeşitli diller konuşan şımarık yabancılarla dolup taşan otelden yükselen tatsız sesler, İtalyanca dışında, Venedik lisanı dışında her şeyi çağrıştırıyordu. Densher Venedik İtalyancasının bir lehçe olduğunu biliyordu, ama kalabalık oteldeki kimi lehçelerle karşılaştırıldığında klasik Yunanca gibi geliyordu kulağa. Densher "yurtdışında" neredeyse her an her şeyi daha önce yaşadığını hissedip hem seviniyor hem üzülüyordu. Daha önce Venedik'i üç dört kez ziyaret etmiş, bayağı holde yankılanan sahte seslerden, sevecen Amerikalı ailelerle aşırı besili Almanlardan suyun üzerinde kayarak uzaklaşma duygusunu, bu hoş rahatsızlığı daha önce yaşamıştı. Her defasında şimdikinden daha sakin, üstelik daha pahalı olmayan bir yerde kalmıştı, o salaş ama sevimli barınakları şimdi özlemle hatırlıyordu; şimdi kanaldan ya da karadan baktığında, pencerelerini tanıyabiliyordu. Aralarında en salaş olanı artık onun gözünde çekicilik taşımıyordu, ama ikinci günün sonunda, daha önce bir ay boyunca hem debdebe duygusuyla hem de Venedik'in daha mütevazı sırlarını paylaştığı duygusuyla kaldığı, Büyük Kanal'ın sonlarındaki ücra semti düşünmeye başladı. Bir saat boyunca o günlerin ruh haline geri döndü, ayrıca aynı süre içinde, sözü uzatmadan söyleyecek olursak, gördüğünde tanıdığı evin önünde vapurdan indi ve eski pencerelerinin, gençliğine ait pencerelerin yeşil panjuruna Venedik'te kiracılara davetiye yerine geçen beyaz kâğıt şeritlerden yapıştırılmış olduğunu gördü. Bu tek başına çıktığı ilk yürüyüştü, hararetle tepki gösterdiği izlenimlerle dolu bir gezinti. Geldiğinden beri neredeyse sürekli Leporelli Sarayı'nda bulunmuştu; ikinci gün hava bozmuş, herkes saraya kapanmıştı. Densher için o günler, peş peşe ziyaretlerde bulunduğu bir müzede geçirilen uzun saatlere benziyordu, ama müzenin yorgunluğu yoktu, ayrıca çalkantı halindeki hayal gücünün henüz adını koyamadığı bir şeye daha benziyordu. Belki hâlâ benzettiği şeyi bulmaya çalışırken sonunda dikkatini gezintisinde yoğunlaştırdı –yıllar sonra hâlâ kaybolabildiğini fark etmişti– ve suyun karşı tarafındaki küçük beyaz kâğıt parçalarına gözünü dikti.

Bir iki saat sonra sarayda akşam yemeğine bekleniyordu, öğle yemeğini de erken bir saatte orada yemişti. Üç hanımla, Mrs. Lowder, Mrs. Stringham ve Kate'le birlikte dışarı çıkıp kendini Venedik'in büyüsüne bırakmış, sonra Maud Teyze onları bırakıp Miss Theale'e dönmesini emretmişti. Bu şekilde yönetilişi iki bakımdan kafasını o anda bile kurcalıyordu; birincisi, Lancaster Gate'in hanımının kendisiyle alenen ve sanki arkadaşları adına da konuşmuş olmasıydı; diğer iki hanım –evet, Kate kadar Susan Shepherd da– konuşmamış olmakla birlikte, gizli planlarından haberdar gibiydiler. Aklını kurcalayan diğer husus, kendi nazarında öteki iki hanımın karşısında –özellikle Kate'in karşısında– söyleneni aynen yapmış olmasıydı, hiç itiraz etmeden toparlanıp saraya geri dönmüştü. Bu davranışıyla aptal durumuna düşüp düşmediğini, gondoldan inerken –mecburen biçimsiz bir yere yanaştıklarından– gondolun iki yana yalpa vurmasına sebep olunca hissettiği sarsaklığın dostlarına malzeme olup olmadığını, arkasından anlamlı tebessümlerle bakışıp bakışmadıklarını düşünüyordu hâlâ. Yirmi dakika sonra Milly Theale'i tek başına bulmuş ve ötekiler çay saatinde dönünceye kadar onunla oturmuştu. İşin garip yanı, bunun kolay, son derece kolay olmuş olmasıydı. Densher bunu sadece Milly'nin yanında olmadığı zaman garip olarak görüyordu, çünkü onunla birlikte değilken bu garipliği yaratan belirli şeylerle temas halinde oluyordu. O anda, Milly'nin yanındayken, kendi kız kardeşiyle karşılıklı otururmuşçasına rahat ve doğruyu söylemek gerekirse bir o kadar heyecansızdı. Onu hâlâ ilk gördüğündeki gibi görmeye devam ediyordu – bu gerçeği değiştirmek imkânsızdı. Mrs. Lowder, Susan Shepherd, sevgili Kate'i, her biri kendine göre Milly'yi bir prenses, bir melek, bir yıldız gibi görebilirdi, ama Densher'ın nazarında neyse ki rahatsızlık yaratacak bir karmaşıklığı yoktu henüz; kendisine New York'ta nazik davranmış olan, onun da –her ikisi için de olayı büyütmeden– karşılığında nezaket göstermeye hazır olduğu Amerikalı genç kız bütün hafifliği ve ışıltısıyla prensesi, meleği, yıldızı gölgede bırakıyordu. Densher'ın bilhassa erken dönmesine memnun olmuştu, ama –kendisi hep evde olduğu için– bu memnuniyeti olağan sayılırdı. Aralarında olağanın dışında sayılabilecek tek konuşma geçmişti, o da Milly'nin evde kalmayı tercih etmesini kabullenişiydi. Ancak Densher'ın buna sükûneti tercih etmek demesine izin vermiyordu, çünkü sarayının –bütün romantizmi, sanatı ve tarihiyle– bir an bile durulmayan bir çağrışımlar girdabını harekete geçirdiği konusunda ısrarlıydı. Dolayısıyla, bu duvarların arasına kapanmaya hapsolmak

denemezdi; bu, yüzyılların özgürlüğüydü; bunun üzerine Densher, bu durumda ikisinin Milly'nin keyfi doğrultusunda uzayda savrulduklarını söyledi gülerek.

Kate o gün bir fırsatını bulup, hasta kuzinini ziyaret eden ve girdiği zahmetten ötürü sıkılan akıllı bir kuzene benzediğini söylemişti ona; Densher "sıkıldığını" derhal inkâr etmekle birlikte, bu izlenimi uyandırabileceğine o kadar aklı yatmıştı ki, Milly'nin de aynı şeyi düşünüp düşünmediğini merak etti. Kate'i her görüşünde, farklılığı –bu kadar alçalmış olmasının tuhaflığını– yeniden hissediyordu. Alçalmaktı, çünkü Kate'in düşüncesi doğrultusunda davranmaktan ibaretti; kendi düşüncesinden eser yoktu davranışında – Densher kendi düşüncelerine uygun olarak yaşadığını zannederdi. Yani tazelenen, keskin ve acı veren bu farkın yarattığı rahatsızlık yüzünden saraydan ayrılmıştı ve aynı rahatsızlığa rağmen, akşam yemeği için ister istemez tekrar oraya dönecekti. Kendi kendine, her konuda elinden geldiğince idare etmek zorunda olduğunu söylüyordu; vapurda bir yandan bunu düşünürken bir yandan da otel değiştirme kaygısıyla kanalın karşı tarafındaki eski otelini inceliyordu. Daha önce işine gelmişti, şimdi de işine gelir miydi? Bilincinde olduğu genel zorunluluğa herhangi bir bakımdan katkısı olur muydu? İdare etmek zorunluluğu –Densher'ın da pekâlâ bildiği gibi– ipin ucunu kaçıracak olursa dizginleri tamamen elden bırakacağını bir şekilde fark etmiş olan bir adamın içgüdüsüydü. Elini çektiği takdirde, onu sarmalayan garip dokuma kendisini bir arada tutan elin desteğinden yoksun kalıp birkaç saniye içinde dağılacak ve ışığı geçirecekti. Aslında mesele sinirlerle ilgiliydi, sinirli olduğu için dümdüz ilerleyebiliyordu; bununla birlikte, sinirliliği artarsa delirmesi işten değildi. Kısacası, iki yanı uçurum olan bir tepede yürümekteydi; burada davranış kuralları –orada kalmayı göze alabilirse– soğukkanlılığını korumakla sınırlıydı. Kendisini oraya Kate çıkarmıştı; ara sıra, sağa sola bir santim olsun şaşmamaya özen göstererek adım atarken, Kate'in onu yönetişi keskin bir alay şeklinde kendini gösteriyordu. Kate onu tehlikeye atmış değildi – Kate'le birlikte tehlike altında olmanın farklı bir özelliği olurdu. Esasen içten içe kendisinden esirgenen şeyle ilgili olarak öfkeleniyordu; ertelenişine, uzaklaştırılışına, tümüyle yönetilişine ilişkin, arzunun sabırsızlığından kaynaklanan bir hiddet, bir hınç vardı içinde. Evet, harika bir şekilde yönetiliyordu, ama bunun gerçek anlamı, her daim Kate'in iradesine boyun eğmesinden başka ne olabilirdi? Tanıştıkları ilk andan

itibaren Densher'ın niyeti onun karşısında Fransızların deyimiyle *bon prince*[4] davranışı sergilemek, genelde korkmayan bir adama özgü iyimserliği ve cömertliği elden bırakmamak, güven konusunda küçük hesaplara gönül indirmemek olmuştu. Tanrı bilir, erişemediği yeterince şey vardı –mali sıkıntılarının ana fikri buydu–, ama bunu başka bir açıdan telafi etmek için güzel yaşamak, en azından hayatının aşk hikâyesini ucuz bir baskıdan okumamak Densher için önemliydi. Başlangıçtan itibaren Kate'le ilgili hissettikleri kafasında yeniden canlanıyor, daha doğrusu her zamanki gibi canlılığını koruyordu – Kate'in kusursuz yaşama yeteneği diye adlandırdığı özelliğine hayran olmuş, kendi zayıf, zavallı, amatörce yamanmış melekesiyle kıyaslayıp imrenmişti; şu anda, tipik biçimde Kate'in bu özelliğinin öne çıkması onu daha da çok sinirlendiriyordu.

Gerçekten de şu anda bu noktada oluşu ve her şeyden önemlisi, *bu şekilde* oluşu, Kate'in kusursuz yaşama yeteneğinin sonucuydu. Bunca edilgenliğe karşı onurlu bir tepki verebildiğini, en azından durumun bilincinde oluşu, basit biçimde de olsa, kanıtlıyordu – ne halde olduğunu biliyordu ve bunu çaresizce kabullenişinden hiç hoşlanmıyordu. Şu anda efkârlıydı – durumunu en iyi tanımlayan kelime buydu; bu sonbahar öğle sonrası akşama doğru ilerlerken vapurda aynı sorunun kafasında adeta zonklamasının en büyük etkeniydi. Bu soru, öylece dururken bile bastırılmış kırgınlığıyla, neredeyse utanç duygusuyla ilişkiliydi; etrafındaki koşulların da yardımıyla kendini bırakıp soruyu ciddiye aldığında kırgınlığı ve utancı azaldı. Esasen soru kısmen koşullardan, Kate'in neredeyse küstahça göğüslediği, Densher'ın gülünç –kayıtsızca olduğu ölçüde gülünç– biçimde maruz kalmasına gözünü kırpmadan razı olduğu koşullardan kaynaklanmıştı. Pek de kayıtsızca olamayacağını, bulunduğu bakış açısını terk etmeden önce derinden hissedecekti. Kafasını kurcalayan ilginç soru, gerçekten hiç iradesi kalmamış olup olmadığıydı. Bir sınama yapmadan nasıl bilebilirdi? Mesele buydu. *Bon prince* olması isabetliydi ve manen cömertçe yaşamış olmanın sevinci, bir ölçüde gururu, şu anda bile hesap çıkarma güdüsüyle bağdaşıyordu; ne var ki kendisi Kate'in istediği her şeyi istisnasız yaptığı halde, Kate'in kendi istediği hiçbir şeyi yapmamış olduğunu ansızın bütün çıplaklığıyla fark edince nefesi kesildi adeta. Sonuçta ihtimali sınama fikri, erken çöken ılık alacakaranlıkta, güney akşamına yaklaşırken –az önce sözünü ettiğimiz "koşullar"dı bunlar– dönüp dolaşıp eski, yeşil panjurların üstündeki küçük beyaz kâğıt parçalarının

hava karardıkça soluklaşan ışıltısında düğümleniyordu. Saatine baktığında, bir çeyrek saattir aynı gözlem noktasında düşünmekte olduğunu gördü, ama oradan ayrılmadan önce, peşini bırakmayan düşünceye bir cevap bulmuştu. Mademki iradesine kanıt gerekiyordu, işte kanıt karşısındaydı, onu bekliyordu – kanalın öte yanındaydı. Küçük iskelede bir denizci birkaç kere Densher'a yanaşmıştı, ama sinirli ruh hali gereği, bu kolaylığa sırt çevirdi. Karşıya geçecekti, ama yaya geçecekti; süratle yürüdü, dönüp dolaştı, sonunda Rialto köprüsünden geçti. Daire gerçekten de boştu, eski ev sahibesi oradaydı, tebüssümü ışıltılı, onu tanımışçasına tavırları tamamen sahteydi; eski, kırık dökük eşyalar da yerli yerindeydi, köhneliklerine rağmen zarif, çürümüşlüklerine rağmen sevimli; Densher'ın bu eşyalar karşısındaki sevinci ise samimiydi; böylece, tekrar yola düşmeden önce, ertesi gün taşınmak üzere anlaşmıştı.

O akşam yemekte olayı eğlenceli bir tonda anlattı – ilk andaki garip güdüsü, olayı tamamen kendine saklama eğilimi, sarayda yok oluvermişti. Bunu bir görgü gereği sayıp hiç sorgulamamışken, ansızın, konuşmalar sırasında, olayın masum bir eğlence yaratacağını düşünmüştü. Gerçekten de çizdiği manzara –garip, mütevazı bir rokoko, hakiki anlamda eski tarz bir Venedik dekoru tablosu– böyle bir etki yaratmıştı. Ev sahibesine, kendi salonlarının binbir muhteşem özelliğe sahip olmakla birlikte, bu özelliğe sahip olmadığını ısrarla belirtti, hatta bunu o kadar iyi aktardı ki, Milly sonunda kendisini vakit geçirmeden çaya davet etmesi gerektiğini söyledi. Milly o ana kadar herhangi bir yere gitmek için, hatta yerel bir kutlamaya katılmak ya da bir sonbahar güneş batışını seyretmek üzere çaba göstermek, Tiziano ya da Gianbellini uğruna merdiveni inmek için böyle açık bir istek belirtmemişti – hevesi, herkes gibi Densher'ın da dikkatini çekmişti. Densher her zaman kendisiyle Kate arasında kelimelere gerek olmadan anlaşma sağlanabildiği kanısındaydı; öyle ki, hem o Kate'te, hem de Kate onda kolaylıkla bunun sayısız işaretini görebiliyor, anlayışları karşılık bulup pekişiyordu. Bu gece kanısı öylesine doğrulanmıştı ki, Milly'nin davet talebi Densher'ın nazarında, bu yolda hiçbir şey yapmamış olmasına rağmen Kate'in onayını almıştı. Kate'in arzusuna ve öngörüsüne o kadar denk düşüyordu ki, –Densher'a en çarpıcı gelen buydu– Kate'in memnuniyetten gözleri kamaşmış, Densher'ın cevabının sahte tonundan, bir an içgüdüyle Kate'in gözlerine yönelen bakışından, onun mecburiyetten, neredeyse utanmazca, sırf zaman kazanmak için cevap vermiş olduğunu anlamamıştı.

Bu algı yetersizliği o anda Densher'a –elbette Kate'in de sahtekârlığa kaçmadığını varsayarak– hedeflediği avantajın yolunu açtı neredeyse. Kate'in, verdiği haberin kendisi açısından önemini içten içe anlamış olabileceğinin farkındaydı; ne de olsa Kate bunu yapabilecek, hem tahmin edip hem de tahmin ettiğini gizleyebilecek biriydi. Bununla birlikte, Densher'ın kendini daha kuvvetli hissetmesine yol açan bir görüş yetersizliğini Kate'e atfetmesi onu biraz daha endişelendirdi. Kate taşınma nedenini anlamış olsun olmasın, ortak arkadaşlarına boş bir vaatte bulunduğunu tahmin etmediği kesindi. Bunu Densher'a kendisi dayatmıştı; işin başından beri, en kibar terimiyle boşluğun ister istemez baş göstereceği belirgin bir nokta mevcuttu. İşte bütün hoşluğuyla kendini gösteriyordu.

Eskiden kaldığı daireyi her ne için tekrar tuttuysa, Milly Theale'i ağırlamak için tutmamıştı, ancak bu, teklifi neşeyle kabul etmesine, sanki tamamen aldırışsız ve alçak bir adammışçasına –tam da olmamaya çalıştığı şeylerdi bunlar– engel olmamıştı. İçinde olup bitenler o kadar süratliydi ki, ev sahibesinin dolambaçsız ve beklenmedik talebinin yol açtığı imkânsızlık görüntüsü belli belirsiz kasvetiyle Densher'ı enikonu korkuttu. İyice belirginleşmiş olan niyetinin ne kadar yoğun ve gerçek olduğunu gösterdi ona. Niyetini eleştirmesine yol açmayıp, sanki başarının coşkusuyla canlılık kazandırdı bu niyete. Kalbinin neredeyse dehşetle çarpmasının sebebi, bu başarma coşkusuydu. Elde edilecek mutluluğun korkusundan başka bir şey değildi aslında; ne var ki bu da kendi içinde bir göstergeydi. Kaçınılmaz gelişmelerin beklentisi içindeyken Milly'nin onu ziyaret etmesinin Densher'a son derece alakasız, hatta nefret edilesi, hepsinden önemlisi, kabaca ifade edecek olursak, planlarını altüst eden bir fikir gibi gelmesi, elbette sık sık düştüğü aptalca durumlarla özdeşleştirilebilirdi. Bununla birlikte, peşinen razı olduğu durumdu. Hakkında en ufak bir hayal kurmayı bile kendine yasakladığı belirginleşmiş niyeti, böylece, bir saat içinde mekânı zihninde ele geçirmişti; dolayısıyla Densher zihninde mekâna yerleşmiş olan bu niyeti, ne kadar kısa bir süreliğine olursa olsun, Milly'nin masumiyetiyle, Milly'nin güzelliğiyle yan yana görüyordu. Milly havada var olan şeyleri asla fark etmeyecek, hissetmeyecek, yakalamayacaktı; ne var ki bu, onlarla temas etmesinin kimseye bir yararı dokunmayacağı gerçeğini değiştirmiyordu. Fark eden, titizlenen Densher'dı. Densher meselenin bütün yönlerini bir arada hissederken, Kate inanılmaz şekilde,

hiçbirini hissetmezmiş gibi görünüyordu. Her şeye rağmen –son sözü her zaman bu değil miydi?– Kate daima muhteşemdi.

Bu gerçek, geri kalan ilk günlerde her bağlamda ortaya çıktı; özellikle de çaresiz ikilinin baş başa bir yarım saat geçirebilme fırsatını her bulduklarında, bu kıymetli vaktin bir kısmını talihlerine şaşıp garipliğini incelemeye –her ne kadar Densher buna *kendisinin* yol açtığını düşünse de– mahkûm olmalarının baskısıyla ortaya çıkıyordu. Densher'ın artık bu talihe alışmış olması beklenirdi, ama hâlâ şaşırıyordu; daha önce de belirttiğimiz gibi daima son sözü söylemeye hazır olan genç kız onun her türlü kaygısını gideriyor, geçmişteki dönemlerle ilgili olarak da ona bu desteği sağlıyor, ama durum değişmiyordu. Kate'in çekinmeden, ısrarla belirttiği gibi, hayal gücünü biraz kullansa, bunalımın görünür işleyişine bakarak Mrs. Lowder'ın hangi fikrinin belirleyici olduğunu anlayabilirdi, ama buna rağmen de durum değişmiyordu. Her ne olursa olsun, bu fikrin –ayrıca Kate kendi düşüncesine de uygun olduğunu açıkça söylüyordu– çarpıcı biçimde doğrulandığını anlamak için Densher'ın olayların gidişatını izlemesi yeterliydi. Densher'ın bütün bu aşikârlığa cevabı, elbette Maud Teyze'nin müdahalesinin, Densher'a mektup yazıp her zamanki vurgulayıcı üslubuyla iki haftalığına Venedik'e gelmenin yolunu bulduğu takdirde pişman olmayacağını bizzat garanti ettiğinde, Densher için bile aşikâr olduğuydu. Bu tür meseleleri bu şekilde ele almak Maud Teyze'den başka kimsenin aklına gelmezdi gerçekten; Densher şunu da itiraf etmeye hazırdı ki, aynı şekilde birtakım başka şeylere bu şekilde teslim olmak da kendisinden başka kimsenin aklına gelmezdi – öyle değil mi? Elbette Mrs. Lowder'ın uyarısı, Milly'nin rahatsızlığı nedeniyle Lancaster Gate'teki davete katılamadığı gece, oradan ayrılmadan önce Densher'a söylediklerine doğrudan bir göndermeydi; Densher'a atfedilen iyi huyluluk bağlamında da o beklenmedik çıkıştan aşağı kalmamıştı. Delikanlının kendi durumuna ilişkin argümanı –bu Kate'le sınırlıydı, Maud Teyze'yle bu konuda tartışmamıştı– Densher'ın kendi kendineyken kullandığı ifadeyle her şeyi başkalarına "yükleyemeyeceğini" hissetmesiyle, tahmin edilebileceği gibi biraz zayıflamıştı. Yalnız başınayken, Mrs. Lowder'ın onu sadece sınadığını, onu olduğu gibi görüp nasıl kullanabileceğini anladığını düşündüğünde utançtan kulakları alev alev yanıyordu. Mrs. Lowder'ın bir ıslığıyla koşa koşa gelmişti. Maud Teyze, Densher'ın iyi huyluluğunu sorgulamamakta Kate'in dediği kadar haklıydı. Densher'ın esnekliği belirli

sınırlar dahilinde herhangi bir yaşayış tarzı gibi –özellikle gelişinin asıl sebebi konusundaki olası şüpheler bağlamında birçok başka tarzdan kesinlikle daha üstün– görmesinin sonucu olan genel esnekliği konusunda duyduğu vicdan azabı, Kate'in şiirsel yorumlarının büyüleyici üslubuna rağmen varlığını sürdürüyordu. Kate'e olan müthiş hayranlığı ve verdiği onca haz bile, bambaşka bir kaygıyla boğuşurken kendisiyle barışmasını sağlayamazdı.

Kendiyle barışık olmamasına karşılık, her şeyden önce, belirli bir durumda bunun genelde zannedildiği, kendisinin de o güne kadar kesinlikle inandığı gibi mutluluğun zorunlu bir şartı olup olmadığını –hayatında ilk kez– görme şansını elde ediyordu. Bir maceraya atılmış olduğu kesindi; oysa kendisini bir macera adamı olarak görmemişti hiç; zaman zaman bunun altında kalmaması gerektiğini düşünmek ona çok yardımcı oluyordu. Geceleri tek başına, otelinde veya geç saatlerde bir vakit bulup labirenti andıran dar ve loş sokaklarda, boş meydanlarda, yıkık dökük sarayların arasında dolaşırken, huzursuzluğundan tiksinti duyup bir an durduğunda, döşeme taşları üzerinde nadiren bir ayak sesi yankılanıp boşalmış bir şölen salonunda gecikmiş bir dansçıyı hatırlattığında, kafası soğuk fikirlerle dolup taşıyor, hatta zaman zaman, en iyi deliliğin kısa süren bir delilik olduğu ilkesinden yola çıkarak derhal kentten ayrılmanın mümkün olmakla kalmayıp isabetli olacağını düşünüyordu. Ne var ki, Leporelli Sarayı'nın eşiğinden içeri adım attığı anda meselenin bütün unsurları, ressamların ifadesiyle bambaşka bir kompozisyon oluşturuyordu. Gidişinin deliliğini kısaltmayıp göze batacak şekilde kabalaştıracağını ve her şeyden önemlisi, aslında kendisi hiçbir şeyi "başlatmadığı", sadece başkalarının başlattığı şeylere boyun eğdiği, razı olduğu, sadece aşırı bir cömertlikle hoş görüp göz yumduğu için kendini önyargılı bir sertlikle yargılamasının yersiz olduğunu anlamaya başlıyordu. Bu karmaşık durumda net olan tek şey, ne olursa olsun, bir centilmene yakışır şekilde davranması gerektiğiydi – buna eklenen, belki biraz daha sönük bir gerçek de, bazen centilmenlere yakışır davranışı inceleyerek karmaşık durumların tatsızlığını hafifletmenin mümkün olmasıydı. Şunu da belirtmek isterim ki, bu mesele esasen Densher'ın kafasını en çok kurcalayan konu değildi. Üç kadının gözü aynı anda üzerindeydi; kolaylık açısından böyle bir durum kesinlikle ideal sayılamasa da, neyse ki o anda uygulanabilecek pratik bir kuralı vardı. Aslolan, gösterilen nezakete karşılık kaba davranmamaktı. Ta İngiltere'den

kalkıp kabalık etmek için gelmemişti. Her ne kadar engelli de olsa Kate'le birlikte Venedik'te iki hafta geçirmenin iyi olacağını kabalık etmek için düşünmemişti. Mrs. Lowder'ın önerisine karşılık verirken de, kabalık etmek için onu anlamış gibi davranmamıştı. Ve bilhassa zavallı, solgun, narin Milly'nin muhteşem bir eski sarayın sahibesi ve koşullar sayesinde o güne kadar yaşamadığı ölçüde karşı koyulmaz bir misafirperverliğin kaynağı sıfatıyla yarattığı beklenmedik etkiye duraksamadan, kaçınılmaz biçimde – kesinlikle bir centilmene yakışır şekilde!– teslim olurken, sonunda kabalaşmak gibi bir hayal kırıklığı yaratmak niyetiyle teslim olmamıştı.

Milly'nin bu konumda sunduğu görüntünün Densher'ın gözündeki belagati, nüfuzu, isabeti –nasıl tanımlayacağını bilemiyordu– önceden hesaba kattığı bir şey değildi. Milly'nin misafirperverliği, açıkyürekliliği, tatlılığı, hüznü, pırıltısı, zaman zaman hem dekorun güzelliğinin, hem de Milly'nin bu güzellikten avantaj sağladığı kadar güzelliğin etkisini, uyumunu artırdığı izlenimi uyandırmasının katkısıyla pekişen, şaşırtıcı şiirselliği diye adlandırdığı şey, bir bütün olarak tutumu, Densher'ın imgeleminde eski moda, hüzünlü bir ezginin kopuk parçaları, hayalet sesler gibi belli belirsiz yükselip alçalarak genç kızın etrafında uçuşan anlamlarla yüklüydü. Densher zaman zaman Kate'i ve Mrs. Lowder'ı onu önceden uyarmadıkları, bir bakıma kandırdıkları için suçlayamamasının, bunun besbelli centilmenliğe sığmamasının kendisi açısından iyi olduğunu düşünüyordu. Tam beş gündür, bilmesi gereken şeyle ve dolayısıyla kendisini tuzağa düşüren şeyle ilgili olarak, Kate'le baş başayken bile tek söz etmeyi göze almamıştı. Doğruyu söylemek gerekirse, beşi, meseleleri rahatça tanımlayıp konuşma bağlamında öyle bir atmosferde yaşıyorlardı ki, çirkin bir "ağızdan kaçırma" olayı her an yaşanabilirdi. Densher arkadaşıyla o elverişli ortamda değeri iki kat artan yeniden yakınlaşmayı her defasında bir mucize gibi yaşıyordu. Bu mucizeye inanmakta güçlük çekermişçesine tadını çıkarıyordu; ne var ki bu ayrıcalığa rağmen, bu süre boyunca Milly'nin seçkin tarzı ve konumuyla ilgili olarak izlenimlerini ifade eden herhangi bir yorumda bulunmamıştı Kate'e. Densher için her şeyin gerisinde, bir alışkanlık gibi tekrar tekrar hatırlanan, Milly'yle ilk kendisinin tanışmış olduğu gerçeği vardı. O gün Mrs. Lowder'ın evinde, Milly'nin yokluğunda herkes bunu vurgulamış ve bu da Densher'ın, Milly'yi vakit geçirmeden ikinci kez ziyaret ettiğinde etkisini iyice hissetmesine yol açmıştı. Bu etki, Milly onu gösterişli, gürültülü arabayla gezmeye

götürdüğünde, ikisini yumuşacık ipekli bir örtü misali sarmalamıştı. Geçmişten gelen, onlara ait bir şeyle açıkça bağlantı kurmuştu aralarında. Densher daha o anda, gezinti sırasında bile orada o şekilde bulunmasının Kate'ten ve Kate'in fikrinden değil, Milly'den ve Milly'nin fikrinden, ayrıca elbette kendisinden ve kendi fikrinden –bir de New York'ta geçirdiği zamana ait önemli ya da önemsiz olaylardan– kaynaklandığını düşündüğünü birkaç kez hatırlamıştı.

II

Kate'in bitmez tükenmez nakaratı dediği konuda, hızlandırıcı etkisini daha sonra ölçeceği cevabı elde etme fırsatını nihayet buldu. Densher'ın nakaratı, dönüp dolaşıp Mrs. Lowder'ın –onlara sunduğu buluşma imkânlarıyla bağdaştırılması güç– kazancı bilmecesine dönmesiydi. Kate bu imkân tanımına sabırsızlıkla itiraz edip Densher'ın yüzüne bir tokat gibi inen ince alaycılığıyla, imkânlarını çok mu muhteşem bulduğunu sordu. Kate bu yorumu yaptığında Densher onun gözünün içine baktı; gözle görünür biçimde yüzünü kızartması karşılığı en azından bunu yapmak zorundaydı. Bunun üzerine, nedense Kate'in sesindeki sertlik kayboldu, tatlı ve samimi bir tona büründü. "Canım arkadaşım, 'buluşma' diyorsun," dedi anlamlı bir tonda, "sence buluşmalarımız bizi gerçekten doyuruyor mu?"

"Aksine – açlıktan ölmemize ramak kalıyor. Benim söylemek istediğim – zaten geldiğim günden beri aynı şeyi söylemek istiyorum– en azından Maud Teyze'nin kazancından daha fazlasını elde ettiğimiz."

"Gördün mü işte," dedi Kate, "sen Maud Teyze'nin kazancını anlamıyorsun."

"Kesinlikle öyle – bu sorunun beni adeta büyülemesinin sebebi de anlamayışım zaten. Kendisi bana hiçbir ipucu vermiyor; muhteşem bir kadın. Her şeyi öyle bir doğallıkla kabul ediyor ki!"

"Benim bu gidişle seninle ilgili oturup düşüneceğimi 'doğallıkla' kabul ediyor." dedi Kate. "Mümkün olduğunu düşündüğü şeyin gerçekten mümkün, büyük bir olasılık diye düşündüğü şeyin gerçekleşiyor olmasına inanmaması için hiçbir neden yok. Bu süre içinde senin de eminim anlamış olacağın gibi, onun en önemli özelliği, bir fikri benimsediğinde kendince gerçekleştirmesi, diğer bütün fikirleri, zıt fikirleri ve ayrıca bunları temsil eden kişileri sindirmesi. Çoğu kez," diye fikir yürütmeye devam etti Kate, "fikrine doğruluğunu kanıtlaması için meydan okuyan enerjisi, gücü sayesinde başarıya ulaştığını düşünürüm. Fikrinin her durumda, her koşulda, defalarca doğru fikre *dönüştüğünü* o kadar çok gördüm ki!"

Densher bu sözleri gülümseyerek dinledi. "Canım benim, sen açıklayabiliyorsan eğer, elbette benim 'anlamamam' söz konusu olamaz.

Sadece anlamanın imkânsız olduğu durumlarda anlamaktan acizim." diye açıkladı. Bir an sustuktan sonra devam etti: "Bizim gözümüzü korkuttuğunu mu zannediyor?" Kate derhal cevap vermeyip etrafına bakınmakla yetinince ekledi: "Benimle ilgili olarak gerçekten duygularının değiştiğine inanacak kadar ileri mi gidiyor?" Densher bu soruyla Kate'i zorladığının, fazla deştiğinin farkındaydı – içinden bir ses öyle söylüyordu, ama bu, devam etmesi için onu teşvik ediyordu. "Benden hoşlanmadığın gibi bir şey mi geçiyor kafasından?"

Kate buna ansızın sert bir cevap verdi: "Bunu sen kolaylıkla geçirtebilirsin kafasından!"

Densher şaşırdı. "Hoşlanmadığını söyleyerek mi?"

"Hayır," dedi Kate, Densher'ın saflığına gülercesine, "senden böyle bir şey istemiyorum."

"Hayatım," dedi Densher gülerek, "o kadar az şey istiyorsun ki..."

Densher bu sözlerdeki keskin alaya cevap vermemek için Kate'in kendini zor tuttuğunu fark etti. "İstediğim şey konusunda tamamen haklı çıktım." diye sakin bir tavırla karşılık verdi Kate. "Senin açından harika oldu." Gözleri yine mahrem bir bakışmayla kenetlendi ve bunun etkisiyle Kate devam etti: "Hiç de bedbaht değilsin."

"Ya, değil miyim?" diye sordu Densher sertçe.

"Gözle görülür biçimde değilsin – bu da Maud Teyze için yeterli. Harikasın, şahanesin," dedi Kate, "istediğimi yaptığına inanıp inanmadığımı merak ediyorsan, yolun sonunu gördüğümü bilmeni isterim." Ardından, konuyu kapatırcasına, ansızın çark ederek saati sordu.

"Saat daha on ikiyi on geçiyor." dedi Densher saatine bakarak. "Henüz on üç dakika oldu, vaktimiz var daha."

"Öyleyse yürümemiz lazım. Onlara doğru ilerleyelim."

Densher durdukları yerden meydanın genişliğini değerlendirdi. "Hâlâ dükkândalar. Daha en azından yarım saatleri var."

"İşte, gördün mü!" dedi Kate.

Bu konuşma San Marco Meydanı'nın ortasında yapılıyordu; muazzam bir tören salonu, kaygan zeminli, mavi tavanlı bir letafet salonu olan meydan konuşmaya daima uygun bir yerdi; doğruyu söylemek gerekirse, kahramanlarımızın bulunduğu yer meydanın ortası değil, büyük, camiyi andıran kiliseden çıktıktan sonra sözleşmişçesine durdukları bir noktaydı. Kilise arkalarında kubbeleri ve kuleleriyle yükseliyor, o saatte bütün yaya ve araba trafiğini altında toplayan sıra kemerlerle çevrili, devasa, boş alan önlerinde uzanıyordu. Venedik, turistlerin, muhtemel tanıdıkların Venedik'i kahvaltıdaydı; aralıksız şölenlerin kırıntılarını toplayan sırnaşık güvercinlerin dışında etrafta kimseler yoktu ve az önce, San Marco'ya –Densher'ın ustalıklı deyimiyle– şöyle bir bakacaklarını söyleyerek ayrıldıkları arkadaşlarının hâlâ bıraktıkları yerde, kemerlerinden birinin altındaki dantel dükkânında olduklarını, daha bir süre de muhtemelen çıkmayacaklarını görebiliyorlardı. Bu fırsat, o sabah kendilerine bir imkân sağlamıştı; bununla birlikte Densher'ın az önce Kate'e söylediği söz, genel imkânlarının abartılı bir ifadesi değildi. Genel imkânları hakkında söylenebilecek en olumsuz şey, esas itibariyle göz önünde olmasıydı – herkesin gözü önünde, yani bu koşullarda Susan Shepherd, Maud Teyze ve Milly'nin gözü önünde. Ama göz önünde olduğu halde fırsatların özel kılınabildiğinin kanıtı, biraz oyalanarak rahatlarını bulabilmeleriydi. Diğerleri onların dükkânda beklememesine razı olmuştu, başka türlüsü zaten düşünülemezdi. O sabah kendilerine asıl destek olan şey, Densher kendi deyimiyle sarayda boy gösterdiğinde, Milly'nin daha önceki gibi onu ağırlayamaması olmuştu. O güne kadar bir gelenek oluşturmuşlardı; Densher her gün aksatmadan saraya geldiğinde –sekiz gün olmuştu– arkadaşları, Densher'la Milly'nin arkadaşları işleri kolaylaştırıp dağılıyor, ikisini öğle yemeğine kadar baş başa bırakıyorlardı. Densher'ın deyimiyle oyuna getirilmesi bu planın mükemmel işleyişi sayesinde olmuştu; dolayısıyla Kate'in başarı yorumu bu ölçüde doğrulanıyordu. Densher gerçekten de Mrs. Lowder'ın nazarında, arzu edildiği gibi, Kate'le endişe verecek ölçüde ilgileniyormuş gibi görünmüyordu – orada otururken istese de başka türlü görünemezdi. Tıpkı ev sahibesi gibi Densher da sabah buluşmalarına sadıktı, genç kızın kendini onu ağırlayacak kadar iyi hissetmediği ilk gün bu olmuştu.

Bu durum herkes üzerinde etkisini göstermişti; her zamanki gibi Milly aşağı indiğinde, onu karşılamak üzere vakitlice hazırlanmış, aydınlık, serin,

çiçeklerle donanmış kabul salonunda toplanmış olan diğerlerinin bakışmalarında etkiyi görmek mümkündü. Sıradan hayıflanma sözlerinin söylenmemesi irkilticiydi – muhtemelen ayrı ayrı hepsi için irkilticiydi. Genç kahramanımızın nazarında her şeyden garip olan, zavallı genç kız *bu kadar* rahatsızsa, konukların işin vahametini, korkuyu, anlamlı bir durumu ifade eden bir sessizlikle yetinmesiydi. Bu sessizlik, dört kişiden oluşan topluluk aşağıya inip gondolda yerlerini aldıktan sonra da devam etmişti. Milly onlara haber göndermiş, dışarı çıkıp eğleneceklerini umduğunu bildirmişti; bu da aralarında ikinci bir anlamlı bakışma geçmesine yol açmıştı; her biri bu mesajın Densher'ın bir şekilde oyalanmasıyla ilgili olduğunu gayet iyi biliyormuş gibiydi. Milly onun sabahını berbat etmek istemiyordu, dolayısıyla Densher da bulunan çareyi nezaket icabı beğenmek zorundaydı. Çarenin bulunması Mrs. Stringham sayesinde olmuştu; Mrs. Stringham, aslına bakılırsa Milly'yi hepsinden iyi tanıyordu. O kadar iyi tanıyordu ki, evde kalmanın gerekli olmadığına hükmedişinin muğlak sayılabilecek, onlara neredeyse korkunç görünen koşullara müthiş incelikli bir uyum sağlamak anlamına geldiğini biliyordu. Hepsi için olayın hafif olumsuz yanını oluşturan üstünkörülüğü ortadan kaldırmıştı; Mrs. Lowder'la kendisine ait bir tercih uydurmuştu; o güne kadar hep koşullar nedeniyle ihmal edilmiş olan dantel bakma hayalini hatırlamış, Kate'in daha bir gün önce, aslında San Marco'nun içini pek bilmediğine hayıflanmış olması da duruma denk düşmüştü. Bu arada Susan Shepherd'ın bilinçli müdahalesi Densher'ın kafasının bir köşesinde yer etmişti; Lancaster Gate'te başlamış olan şey şimdi biçimlenmiş bir duyguydu; tarif edilemeyecek kadar ölçülü olan tutumu, görünürde öyle olmasa da çoğu kez incelikli biçimde kendi çıkarına uygun geliyordu Densher'a. Esasen bir ikili, bir "ekip" oluşturmuyorlardı; aralarında çok fazla, en az üç insan, çok fazla şey vardı; ancak bu arada onları daha da yaklaştıracak bir şeyler olmaktaydı. Densher bunun ne olduğunu bilmiyordu; muhtemelen, işine yarayacak bir zamanda, geçen süre boyunca Susan Shepherd'ın kendisini anlamış olduğunu görecekti sadece. Hatta diğer herkesin anlayışının yetersiz olacağı, sadece bu derin kadıncağızın anlayışının öne çıkacağı bir ana ait içinde bir önsezi mevcuttu.

O gün genç dostları, deyim yerindeyse böyle diriltici bir manevi atmosfer sarmalamaktaydı; bir şekilde tadını çıkardıkları fırsatı, anlattığımız küçük tesadüflere ve sakin güçlere borçluydular. Hatta gezintilerine tekrar ara

verdiklerinde bu fırsat daha bir yoğunluk kazandı adeta; yıllar boyunca Avrupa'daki emsallerinden çok daha fazla yaşama sevincine sahne olmuş ünlü, muhteşem meydan, onlara işitme mesafesi dışında, baş başa ve güvende olabilecekleri bir ortam sağlıyordu. Sanki bu sayede istediklerini söyleyebilirlerdi ve dolayısıyla ikisi de diğerinin söyleceklerini tedirginlikle bekliyordu. Hepsinden önemlisi de, güvercinlerin kanat çırpışından başka ses duymadıkları bu güneşli, tarihi atmosferde dudaklarından dökülmek üzere olan sözler, her birinin kalbini korkuyla dolduruyordu sanki. Kate'in son sözlerinin ardından yerleşen sessizliği Densher'ın bozuşunda bunun bir işareti görülebilirdi. "Az önce Mrs. Lowder'ı inandırmak için ne yapabileceğimi söylemek istedin? Bana aptal diyeceksin ama, doğrusu ben ona yalan söyleyemiyorsam, yalandan başka çare de göremiyorum."

Ama Kate bir çare önerebilirdi. "Ona Milly'yle ilgili hem hoş, hem de samimi bir şey söyleyebilirsin – Milly'den içtenlikle hoşlanıyorsun. Böylece yalan söylememiş olursun ve senin söylemen etkili olur. Aslında Milly hakkında pek fazla bir şey söylemiyorsun." Kate böylece gözlemlerinin sonucunu Densher'a sunmuş oldu. "Aslında ondan hiç söz etmiyorsun."

"Peki Maud Teyze sana böyle bir şey söyledi mi?" diye sordu Densher. Genç kız cevap vermeyip düşünmeye koyulunca, "Olağanüstü sohbetleriniz olmalı!" diye haykırdı.

Göz göze geldiklerinde Densher'ın bakışları bu sohbetleri merak ettiğini belirtiyor, ama Kate'in bakışları belli ki öğrenmesine fırsat tanımıyordu. Ardından Densher bir haftadır aklında olan, ama daha önce böyle bir imkân bulamadığı için ona sormadığı başka bir konuyu açtı. "Madem aranızda böyle harika konuşmalar geçiyor, Lord Mark'ın geçen günkü son derece yüzeysel ziyareti hakkında ne düşündüğünü biliyor musun? Anladığım kadarıyla burada sadece dostumuzu ziyaret etmesi için gerekli iki üç saat geçirmiş, ama başka kimseyi görmeden aynı gece trenle dönmüş. *Seni* ya da onca şey borçlu olduğu halde kendisini beklememiş olması hakkında Maud Teyze ne düşünüyor acaba?"

"Tabii ki anlayışla karşılıyor." dedi Kate. "Lord Mark Milly'ye evlenme teklif etmek için geldi – sadece bu sebeple. Milly kesin bir ret cevabı verdiği için de işi bitmiş oldu. O durumda dönüp *bize* yanaşamazdı ya."

Kate, böyle bir macareperestin zarafetiyle ilgili olarak Densher'ın bunu kavramamasına şaşırmış gibiydi. Ama Densher başka bir konuya kafa yormaktaydı. "Yani ben oraya vardığımda, Lord Mark Milly'yle vedalaşırken, aralarında bunlar mı konuşulmuştu?"

"Anlamamış mıydın canım?" dedi Kate.

"Öyleyse bu ne münasebetsiz, ne dönek bir adam?" dedi Densher hayretler içinde.

"O kadar da küçümseme canım!" dedi Kate gülümseyerek. "Yani Milly'nin sana bahsetmediğini mi söylemek istiyorsun?"

"Adamın kendini nasıl rezil ettiğinden mi?"

Kate gülümsemeye devam etti. "Sen gerçekten âşıksın ona, biliyor musun?"

Densher yine uzun uzun baktı ona. "Milly onu reddettiğine göre, benim Lord Mark'la ilgili fikrim niye bu anlama gelsin? Ne var ki, sözünü ettiğim diğer kişilere davranışını hoş görmek zorunda değilim ve Mrs. Lowder'ın niçin hoş görmesi gerektiğini de senin açıklamandan anlayamadım."

"Hoş görmüyor – ama umursamıyor." diye açıkladı Kate. "Birçok Londralının çok iyi anlaşsalar bile bir arada nasıl yaşadığını pekâlâ biliyorsun. Lord Mark bize bağımlı değil – şansını deniyordu. İstediğini elde edememiş bir adam şansını deneyemez mi?" diye sordu.

"Sonra iyi karşılanacağından şüphe etmeyerek havailiğinin kurbanına dönmek üzere mi?"

Kate tartışma adına kurban olarak adlandırılmaya razı oldu. "Ama *benimle* şansını denemişti zaten. Yani o bakımdan sorun yok."

"Sen de onu reddetmiş olduğun için mi demek istiyorsun?"

Kate, Densher'ın mutlak tarihsel doğrunun hafif bir çarpıtmaya uğrayıp uğramayacağını merak etmesine yetecek kadar bir süre duraksadı. Ama taviz vermedi. "Oraya varmasına izin vermedim. Fazlasıyla cesaret kırıcı davrandım. Maud Teyze," diye devam etti, bütün açıklığıyla, "benimle ilgili

olarak ondan bir söz aldığı kanısında kuşkusuz; Milly teklifini kabul etseydi bu söz bozulmuş olacaktı. Ama bu durumda önemli değil."

Densher kahkahayla güldü. "Başarısızlığı Lord Mark'ın meziyeti değil ki." – "Ama Lord Mark olmak meziyetine hâlâ sahip şekerim. Daha önce ne idiyse ve kendini nasıl biliyorsa şimdi de öyle. Ayrıca ben ona bu şekilde davrandıktan sonra hakkında fikir yürütmek de bana düşmez."

"Sen ona harika davrandın." dedi Densher biraz öfkelenerek.

Kate gülümsedi. "Hâlâ kıskanabildiğine sevindim." Ama Densher buna cevap vermeye fırsat bulamadan ekledi: "Maud Teyze'nin başka şeylere sinirleneceğine Milly'nin kesin tercihine sevinmesine niye şaşırdığını anlamıyorum. O bundan, Milly'nin seninle ilişkisini bozulmaması gereken, fazlasıyla değerli bir şey olarak gördüğü sonucunu çıkarıyor elbette. Milly'nin bu düşüncesi de Maud Teyze'nin nazarında senin bir ölçüde benzer düşüncelere sahip olduğunu gösteriyor haliyle. Bundan da senin Milly'yi ne kadar düşünürsen beni o kadar az düşüneceğin sonucunu çıkarıyor."

Densher yine –başından beri birçok kez böyle anları yaşadığını biliyoruz– garip, karmaşık bir tutkuyla, Kate'in meseleleri ele alışındaki ustalığı takdir etti. İfadesinde Densher'ı aynı anda hem inanmaya, hem de tepki göstermeye iten bir şey vardı. Nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, bu etki ses tonunda hemen kendini gösterdi. "Seni ne kadar düşündüğümü bir bilse!.."

Sözleri müphem değildi, ama Kate teslim olmadı. "Şansımız var ki gerçekten bilmediğini düşünebiliriz. Çünkü çok başarılı olduk."

"Her neyse," dedi Densher az sonra, "bana verdiğin şeyi kabul ediyorum; sanırım tutarlı olmak gerekirse –ayakta duracaksam eğer– sana teşekkür etmem lazım. Yalnız biliyor musun, benim için, giderek senin bana verdiklerin her şeyin ötesinde bir önem taşımaya başladı. Her şeyin ötesinde, senin benden beklediklerin önem kazandı. Nedense *benim senden* bekleyebileceklerim hiçbir zaman söz konusu olmuyor. Bana *vermediğin* o kadar çok şey var ki."

Kate şaşırmış gibi göründü. "Söyler misin kuzum, neymiş o?.."

"Ben sana kanıt sunuyorum." dedi Densher. "Sen bana hiçbir kanıt sunmuyorsun."

"Kanıt dediğin ne peki?" diye soracak oldu Kate birkaç saniye sonra.

"Benim için bir şey yapman."

Kate bu cevabı hayretle karşıladı. "Şu anda senin için bir şey yapmıyor muyum? Bunun hiç mi değeri yok?"

"Hem de hiç."

"Ama hayatım, ben bunun uğruna her şeyi tehlikeye atıyorum."

Ağır ağır yürüyerek ilerlemişlerdi, ama Densher birden durdu. "Oysa ben, teyzenin gözü bu şekilde boyanmışken hiçbir şeyi tehlikeye atmadığını ileri sürdüğünü sanıyordum!"

Kate'in harika fikrini ortaya attığından beri ne diyeceğini bilemediğine Densher ilk kez şahit oluyordu. Hemen ardından, bundan –ya bu durumda olmaktan ya da görülmekten– hoşlanmadığını da fark etti; Kate derhal gücendiğini belli eden öfkeli bir tonla konuştu ve bunu görmek, Densher'da aynı hızla yoğun bir müsamaha uyandırdı. "Neyi tehlikeye atmamı istiyorsun peki?"

Tehlike konusundaki itirazı Densher'ı etkiledi, ama kendi ifadesiyle daha da fesatlaştırmaktan başka işe yaramadı. "Benim istediğim, sevilmek. Bu durumda sevildiğimi nasıl hissedebilirim?" Kate her ne kadar cesurca gizlemeye çalışsa da onu anlıyor, bu da Densher'ı biraz teselli ediyordu. Kate'le birlikteliğini –iki kış önce Londra'nın kasvetinde aralarında gidip gelen ilk mutabakat işaretlerinden beri– her zaman olduğu gibi derinden hissediyordu. Densher onu hiçbir zaman savunmasız, cahil, zayıf biri olarak görmemişti; aralarında daha yoğun bir güven konusunda ondan bir talepte bulunmasının sebebi, bu talebin Kate'i etkileyebileceğini ve Kate'in bunu karşılayabileceğini düşünmesiydi. "Belki yardım görürsem devam edebilirim." dedi Densher. "Ama yardım görmeden devam edemem."

Kate bunun üzerine başını öte yana çevirdi, bu da Densher'a anladığını kanıtladı. "Orada olmamız lazım – yani dükkândan çıktıklarında."

"Çıkmayacaklar – henüz çıkmazlar. Çıksalar da umurumda değil." Kate'in haklı olarak yapabileceği bencillik suçlamasına karşılık vermek istercesine hemen ardından ekledi: "Bütün bunları bir yana bırakıp her şeyi olduğumuz gibi göğüslesek ya?" Haykırışı yüzde yüz samimiydi. "Ah, yeter ki beni kabul et!"

Bunun üzerine Kate tekrar Densher'a baktı; Densher onun içten içe bu isyanı acı değil, tatlı bulduğunu fark etti. Hem ruhunda, hem duyularında bıraktığı etki onu bir an duraksattı. Bununla birlikte kendini toparlayıp, "Fazlasıyla ileri gittik." dedi. "Onu öldürmek mi istiyorsun?"

Densher tamamen samimi sayılamayacak bir tereddüt geçirdi. "Maud Teyze'yi mi öldürmekten bahsediyorsun?"

"Kimden bahsettiğimi biliyorsun. Çok fazla yalan söyledik."

İşte bunun üzerine Densher başını sertçe kaldırdı. "Ben tek bir yalan söylemedim canım!"

Densher'ın bunu söylerkenki sert tonu kendisine iyi gelmiş, ama doğal olarak, Kate'in buna karşılık yönelttiği bakışa maruz bırakmıştı. "Çok teşekkür ederim."

Ne var ki Kate'in yüz ifadesi, Densher'ın dudaklarında hazır bekleyen sözleri durduramadı. "Böyle bir izlenim uyandırma ihtimalini göze almaktansa hemen bu gece gitmeyi tercih ederim."

"Git öyleyse." dedi Kate Croy.

Az sonra, birlikte tekrar yürürlerken, Densher Kate'in bu sözleri söyleyişindeki şiddetin değil, tam tersine, soğuk sükûnetin önemli olduğunu anlayıp ne yapacağını bilemedi. Birlikte yürümeye devam ettiler; bir an, sanki aralarındaki fikir ayrılığı ansızın gerçek bir ayrılığa dönüşmüş – Densher'ın gitme gerekçesi kabul edilmiş– gibi oldu. Ardından Densher daha da ani ve anlaşılmaz biçimde, üstelik artık kemerlerin altından rahatça görülebilecekleri bir yerde olduklarından, pervasızca Kate'in koluna girdi; o kadar sert hareket etmişti ki, yine durmak zorunda kaldılar. "İstediğin, planının gerektirdiği her yalanı söyleyeceğim, yeter ki bana gel."

"Sana mı geleyim?"

"Bana gel."

"Nasıl? Nereye?"

Kate alçak sesle konuşuyordu, ama kendisi o kadar kararsızken Kate'in derhal anlaması Densher'ı şaşırtmıştı. "Taşındığım daireye, pekâlâ olabilir, zaten geçen gün o daireyi tutarken, tahmin edebileceğin gibi seni de düşünmüştüm. Ayarlayabiliriz – azıcık cesaret yeterli olur. Bizim durumumuzdaki insanlar daima bir şey ayarlar." Kate bilgi edinmek istercesine dinliyordu; dehşete düşmüşçesine bir davranış biçimine sığınmaması, Densher açısından –adım adım ilerlemek söz konusu olduğundan– destekleyiciydi. Esasen Kate'ten böyle bir bayağılığı beklemiyordu, ama fiilen olmaması, imkân duygusuna daha derin bir sebebin heyecanını da ekledi. Kate'i tanıyabilmek için o anda, sığınabileceği bir yer yokken, güpegündüz, kendi insafsız, anlamlı sözleri karşısında dururken *görmesi* gerekiyordu. Aslında Kate'in sırf dinlemesi bile, Densher'ın kendini ilk kez böylesine anlamasını sağlıyordu. Plana planla karşılık verecekse, kendi planı daha çekirdek halindeyken bile harikaydı. "Gülünç durumda olmadığımı kesinlikle bilmem şart. Bundan başka bir şey söylemeyeceğim, ama sen bunun anlamını biliyorsun mutlaka. Seninle birlikte olursa, yapabilirim – istediğin kadar ya da senin kadar ileriye gidebilirim. Ama sensiz – ölürüm daha iyi! Emin olmam lazım."

Kate o kadar iyi dinliyordu ki, Densher sözünü bitirdikten sonra da dinlemeye devam etti. Bu arada Densher kolunu bırakmamış, Kate'i iyice kendine çekmişti; şimdilik tekrar yürümeye ara verdikleri halde, Densher'ın konuşması –uzaktan bakan biri için– o eşsiz mekânda, etkilenmiş bir turistin biraz daha kayıtsız bir arkadaşıyla konuşmasından farksızdı. Densher Kate'in koluna girerken onu mecburen döndürmüştü, dolayısıyla yüzleri yine San Marco'ya dönüktü; Kate şemsiyesiyle oynarken Densher kilisenin muhteşem cephesine bakıyordu. Ancak Kate'in hareketiyle ters yöne döndüler. Ve Kate nihayet konuştu: "Lütfen kolumu bırak." Densher derhal anladı: Kate kemerlerin gölgesinde, diğerlerinin dükkândan çıktıklarını görmüştü. Bunun üzerine yan yana onlara doğru yürüdüler, her şey normaldi. Diğerleri de onları görmüş, bir kemerin altında durumlarından memnun, bekliyorlardı. Kendileri de –Densher Kate'in bu şekilde düşüneceğini düşünüyordu– tamamen hazır, gayet sabırlı, kibar ve uyumlu görünüyorlardı. Kendileri –yine Kate'in sistemi uyarınca– son

derece uygar bir çağın, zor bir durumu idare eden evlatları gibi görünüyorlardı en kötü ihtimalle. Buna rağmen acele etmediler – bu kadarı aşırılık olurdu; dolayısıyla, Densher ne hissettiğini hissedecek zamanı buldu. Şimdiden, bir bakıma istediğini elde ettiğini kesin biçimde hissediyordu – Mrs. Lowder'la bunu hissederek karşılaştı. Daha fazlası gelecekti – her şey, arkadaşıyla henüz her şeyi konuşmamıştı kesinlikle. Yine de elde ettiği şey gerçekti – Kate'in Densher'ın açıklığını ucuz bir kınamayla gölgelememiş olması. Bundan o kadar korkmuştu ki, korkunun giderilmesi kendi başına bir mutluluktu. Tehlike geride bırakılmıştı – arkasında, kocaman, güneşli meydanda. Şimdilik Kate onu hayal kırıklığına uğratmamıştı.

III

Densher o akşam, sabah dilinin ucuna kadar gelen –ancak zihnindeki diğer meselenin arka plana ittiği– ve sormasını gerektiren yeni koşullarla aciliyet kazanan diğer keskin soruyu da sorma fırsatı buldu. Bu fırsat, saraya her zamanki gibi gün batımında vardığında Mrs. Stringham'ın Milly'nin akşam yemeğinde de onlarla birlikte olamayacağını, ama görünüşe bakılırsa daha sonra aşağı inebileceğini bildirmesiyle ortaya çıktı. Susan Shepherd'ı büyük salonda tek başına bulmuştu; dostlarının her zamanki cömertliğiyle yaktırdığı çok sayıda mumdan –günden güne ihtişamı artırıyordu, hepsi bu durumun farkındaydı ve ona takılıyorlardı– daha da fazla mum, üslubun her yeri sarmalayan esrarını aydınlatıyordu. Mrs. Lowder'la Kate boy gösterinceye kadar Densher onunla beş dakika baş başa kalabilecekti; doğrusu bu dakikalar, Milly'nin mumlarını aşan bir aydınlık sergiliyordu.

"Sizce gelmeli mi – eğer kendini iyi hissetmiyorsa gelmesi doğru olur mu?"

Densher bu soruyu genç kızın esas gerçeğini –çok nadir olmakla birlikte– ara sıra şöyle bir gördüğünde daima hissettiği şaşkınlıkla sormuştu. Elbette bir sağlık sorunu vardı – havada, bastığı zeminde, yediği yemekte, duyduğu seslerde, her yerde mevcuttu. Ama her yerdeki bu mevcudiyete, bu konuya katiyen değinilmemesi yolunda kendisine –inceliğine, hem onun, hem diğerlerinin ketumluğuna– yönelik bir rica da ekleniyordu. Milly'nin o sabah açıklanmış olan yokluğuna değinilmemişti – bildiğimiz gibi bu sessizlik oldukça acımasız ve gergindi; Mrs. Stringham'la bu sohbeti, Densher'a ilk kez gözlerini açma izni veriyordu. Gözlerini o ana kadar seve seve kapalı tutmuştu; üstelik bu, kendi ruhu açısından da yararlı bir işlevi yerine getirmişti. Tutumunun dürüstlüğüne, Milly'nin gerçeklerini bütün çıplaklığıyla karşısında görmek istemeyişi kadar iyi bir kanıt bulunabilir miydi? Milly açısından acıklı, Densher açısından ise gülünçtü belki, ama sıradan bir arkadaşla ilgili besleyebileceği kadar bile bir merak hissetmiyordu. Ara sıra kuru terbiye icabı kendini sarsıp merak etmeye çalışabilirdi belki, ama görünüşe bakılırsa bunu bile yapamamıştı. Dolayısıyla riyakârlık bunun neresindeydi? En azından kendi duygularından emindi – hiçbir duygusu olmadığı kesindi. Onun bütün duyguları Kate'e

yönelikti, geriye tüy hafifliğinde bir duygu bile kalmıyordu. O Kate uğruna hareket ediyordu – azıcık bile olsun, Kate'in arkadaşı uğruna değil. Dolayısıyla da ilgilenmiyordu, çünkü ilgilense kaygılanırdı, kaygılansa, öğrenmek isterdi. Öğrenmek istese, edilgenlikle yetinmezdi; oysa haysiyetini ve şerefini temsil edecek olan edilgenliğinden başka bir şey değildi. Aynı zamanda şunu da ekleyelim ki, haysiyeti ve şerefi neyse ki bu gece Susan Shepherd'la kısa sohbetini berbat edemedi. Kısacık bir bakış – Mrs. Stringham ona bunu sunmak istemişti sanki; Densher da deyim yerindeyse sunduğu bakışı kabul etme nezaketini gösterebilmişti. Mrs. Stringham onun gözlerini açmasına izin vermekle kalmamış, enikonu gözünü açmaya davet etmişti onu. "Burada olduğunuza o kadar memnunum ki!" Bu, Densher'ın sorusunun cevabı değildi, ama şimdilik idare etmek zorundaydı. Devamı eksiksiz gelecekti.

Densher ona gülümsedi ve az sonra, adeta aralarındaki iletişimin sonucunda, onun dilini konuştuğunu fark etti. "Benim için harika bir deneyim."

"Güzel," dedi Susan Shepherd, aydınlık yüzünü kaldırıp Densher'a bakarak, "hissetmenizi istediğim şey de bu zaten. Korkmasam," diye ekledi, "size bir şeyler daha söylemek isterdim."

"Neden korkuyorsunuz kuzum?" diye teşvik edercesine sordu Densher.

"Berbat edebileceğim birtakım şeylerden. Ayrıca pek fırsatım da yok aslında. Biliyorsunuz hep *onunla* birliktesiniz."

Densher sabit tebessümünün kendisine garip biçimde destek olduğunu fark etti; bu son sözlerin durumunu tıpatıp tarif ettiğini görünce tebessümü daha da sabitleşti. Bu noktaya varmış olması tuhaftı, ama gerçekten de hep onunla birlikteydi. Bununla birlikte, gülümseyerek, "Ama şu anda onunla birlikte değilim." dedi.

"Değilsiniz – ben de buna çok memnunum, çünkü bu sayede bu sohbeti yapabiliyoruz. Milly çok daha iyi."

"Daha iyi mi? Yani önceden kötü müydü?"

Mrs. Stringham duraksadı. "Harikaydı – durumunu böyle tanımlayabilirim. Halen de harika. Ama gerçekten daha iyi."

"Ya, mademki gerçekten daha iyi!.." Ne var ki Densher'ın tek istediği olayı ağırlaştırmamak ve her şeyden çok da şaşıracak kadar olayın içinde görünmemek olduğundan, cümlesini tamamlamadı. "Öyleyse yemekte onu daha da çok özleyeceğiz."

Ama Susan Shepherd cevap vermeye hazırdı. "Kendini daha sonrası için hazırlıyor. Göreceksiniz. Herhangi bir şey kaçıracak değilsiniz. Küçük bir davet veriyoruz."

"Şimdi anlıyorum – ihtişamın artmasından belli."

"Çok güzel, değil mi? Her şey tamam olsun istiyorum. Milly ilk kez kendine layık bir yerde kalıyor; bunu yapmak –yani mekâna hakkını verip görkemini ortaya çıkarmak– onu gerçekten mutlu ediyor. Bir Veronese tablosuna bundan daha çok yaklaşılamaz; ben de demirbaş cüceyim, gösteriş olsun diye ön planda bir köşeye yerleştirilmiş küçük fellahım. Bir şahinim, tazım filan olsa, tabloya daha çok yakışırdım. Buraya bakan yaşlı hizmetkâr kadının iri, kırmızı bir tepelikli papağanı var, bu akşamlık ödünç alıp parmağımda gezdirebilirim." Mrs. Stringham bu ve buna benzer çeşitli açıklamalarda bulundu, ama açıklamalarının sonunda Densher tablonun kendisini de içerdiği izlenimini edinmedi. Her şeyin en zarif üsluba sahip olduğu bir kompozisyonda üsluptan yoksun tutumuyla kendisinin ne gibi bir yeri olabilirdi? "Ama davet ettiği birkaç kişi yemeğe gelmeyecek – daha sonra otellerinden çıkıp gelecekler; asıl davetliler olan Sir Luke Strett ve yeğeni Londra'dan daha bir iki saat önce gelmiş olmalılar. Milly Sir Luke için bir şeyler yapmak – derhal harekete geçmek istedi. Onu daha çok göreceğiz, Milly ondan çok hoşlanıyor; *sizin* onunla görüşeceğinize çok seviniyorum – Milly de sevinecek." Mrs. Stringham bu konuda ısrarlıydı, neredeyse anormal derecede coşkuluydu. "Bu yüzden umarım!.." Ama umudu sevincinin parlak ışığında kayboldu.

Densher bir süre onu seyretti, bu arada Mrs. Stringham'ın sözlerinden daha fazla bilgiyi aktardığını düşünüyordu. "Nedir umduğunuz?"

"Kalacağınızı umuyorum."

"Yemekten sonrasını mı kastediyorsunuz?" Densher onun çok fazla şey kastettiğini, başının sonunun belli olmadığını düşünüyordu.

"Yemekten sonra da elbette. Bir konser de olacak, biliyor musunuz? Çok güzel enstrümanlar ve şarkılar; üstelik el kılavuzlarındaki gibi Tasso okuması değil. Milly ayarladı – yani ben. Daha doğrusu Eugenio. Ayrıca sizin de bir rolünüz var."

"Ya – benim mi!" dedi Densher, neredeyse gerçek bir itirazın ciddiyetiyle.

"Siz diğerlerini geride bırakan ve başı dik, şarap kadehini kaldıran soylu delikanlı olacaksınız. Bizim umduğumuz," diye devam etti Mrs. Stringham, "sadakat göstermeniz – öyle birkaç günlüğüne gelmediğinizi umuyoruz."

Densher kişisel, özel gerçeklerinin bu dokunuşla, daha önce kaygı içinde onları bastırmaya çalıştığı yüzeysel uykuda rahatsızlıkla kıpırdandıklarının bilincindeydi. Zevk için seyahat eden, Veronese tabloları içinde yer alan tasasız hanımlar, zamandan ve mütevazı olanaklarından daha önce görülmemiş biçimde fedakârlık eden, basit, utanıp sıkılan bir çalışan erkekle nasıl böyle konuşabiliyorlardı! Ne çok şeyi kanıksıyorlardı ve açıklamak ne sefil bir mecburiyetti! Çalışmayı denediğini, o daireye kısmen bu nedenle taşındığını, ama neredeyse hayatında ilk kez kendini çaresizlik içinde, kısır bir halde bulduğunu açıklayamazdı, çünkü o zaman huzursuzluğunun derecesi konusunda olmasa da, kaynağı konusunda yanlış bir fikir edinirlerdi. Belki dolaylı, ama kaçınılmaz biçimde, Mrs. Stringham'la geçirdiği bu dakikaların vicdanına iyice yerleştirdiği performans beklentisi yükünü ağırlaştırırdı. Performans beklentisine maruz kalmıştı bir kez, geri dönüşü olmadığı gibi konuşmanın anlamı da yoktu; yine, bir kez daha buz gibi soluğunu hissediyordu. İşte durum buydu. Bocalamaktan öteye gidemiyordu. "Korkarım son derece sıkıcı meseleleri göz önüne almak zorunda olduğumu söylesem anlamayacaksınız. İngiltere'deki dertler ve mecburiyetler. Londra'daki baskı, sıkıntı."

Oysa Mrs. Stringham yüzde yüz anlıyordu; baskı ve sıkıntının hakkını vererek onları gayet iyi tanıdığını gösterdi. "Ah, gündelik görevler ve gündelik ücretle yaldızlı mükâfat mı? Bunların insana o değerli, aldatıcı günler boyunca nasıl rahat vermediğini benden iyi bilen yoktur. Benim de zaten vazgeçtiğim şey tıpatıp bunlar değil mi? *Onun* izinden gitmek için her şeyden vazgeçtim. Keşke siz de benim hislerimi paylaşabilseniz. Peki Venedik hakkında yazamaz mısınız?" diye sordu Mrs. Stringham.

Densher o an neredeyse bu hisleri paylaşmayı istedi ve şefkatle gülümsedi. "*Siz* Venedik hakkında yazıyor musunuz?"

"Hayır, ama tamamen vazgeçmemiş olsam yazardım – yazmaz mıydım hiç! O benim prensesim ve insan prensesi uğruna..."

"En büyük fedakârlığı yapar, öyle mi?"

"Kesinlikle. Anlıyor musunuz?"

Bunun üzerine Densher bir erkeğin aynı anda ancak bu kadar çok yerde olabileceğini yoğunlukla hissetti. "Sizin prensesiniz olmasını gayet iyi anlıyorum. Ne var ki benim prensesim değil." Dürüstlük adına bu kadarcık bir tehlikeyi göze alabileceğini düşünüyordu; Mrs. Stringham'ın bu sözleri başkasına, hele hele cümlesinde rahatsız edici bir ima görecek olan Mrs. Lowder'a aktarmayacağından ahlaki açıdan emindi. İyi yürekli hanımın sevdiği yanlarından biri de buydu, dedikodu yapmaması ve ayrıca çekingen bir edayla Densher'ın bunu bilmesini istediğini hafiften hissettirmesiydi. Bu da kendi başına, ikisi arasında bir ilişki ihtimalinin ipucuydu; Densher açısından yararlı ve esnek, onu tahmin edemeyeceği zorunluluklara itmeyecek bir ilişki. Yine de bunu bir kez daha düşünürken, her şeyin ne kadar tuhaf olduğunu hissetti. Görünüşe bakılırsa, Susan Shepherd da Kate'le aynı şeyi istiyordu, ama bunu, yine görünüşe bakılırsa, çok farklı biçimde ve aynı derecede derin olmakla birlikte çok farklı bir nedenle istiyordu. Mrs. Lowder ise, taşkınlığının garip bir gelişimi sonucu diğerlerinin istediği şeyin tıpatıp aynısını istiyordu; Densher hepsinin arasında, tam ortadaydı. Bu tür algılar birer fırsat anlamına geliyordu – yani acaba en iyisi hiç uğraşmayıp meselenin gerektirdiği eşekliği yapmaya razı olmak mı diye düşünme fırsatı yaratıyordu. Öyle olmamaya çalışıp yine de bu durumdan çıkmaya çalışmamak daha büyük eşeklikti. Duruma bir erkeğin şahit olmamasına seviniyordu, etrafı hanımlarla çevriliydi; bir erkeğin kendisini böyle görmesini istemezdi. Sadece bir an, Sir Luke Strett kafasından şimşek gibi geçti; Kate Londra'da Milly'nin bu ünlü neşter virtüozuyla görüştüğünü söylemişti; az önce öğrendiği üzere, bu kadar uzaktayken duruma müdahalesi açıklama gerektiren bir durumdu. Densher Londralı büyük cerrahları –madem Sir Luke cerrahtı– her bakımdan keskin kişiler olarak canlandırıyordu kafasında; dolayısıyla, sonuçta hemcinslerinin alaylı dikkatinden kaçmayı tam olarak başaramayacaktı belki de. En fazla yapabileceği aldırmamaktı; aldırmamaya çalışırken bunu

anladı. Ne var ki bu düşünce aklına Lord Mark'ı da getirdi. Lord Mark kendisini iki kere suçüstü –o gülünç konumunda– yakalamıştı, yani erkekler ikiye çıkıyordu. Ancak Lord Mark'a aldırmamak görece kolaydı.

Muhatabı bu arada son sözlerine, Milly'nin onun prensesi olmayışına, kendine yakışır, ölçülü bir tonda karşılık vermekteydi. "Elbette değil. Olması için önce bir şey yapmanız gerekir."

Densher bunu zihninde tarttı. "Benden ziyade *onun* yapması gerekmez mi?"

Sözleri, bu kadarını hedeflemediği halde, Mrs. Stringham'ın tavır koymasına sebep oldu. "Anlıyorum. Kuşkusuz, eğer öyle değerlendiriyorsanız." Neşesi kaybolmuştu; Densher'la göz göze gelmemeye çalışarak, Milly'nin ne yapabileceğini düşünürcesine etrafına bakındı. "Oysa nazik davranmaya çalışıyordu."

Densher anında kendini bir dangalak gibi hissetti. "Tabii ki nazik davrandı. Ondan daha büyüleyici biri olamaz. Sanki ben önemli biriymişim gibi davrandı bana. Benim için hayatımda görmediğim, hayal bile edemeyeceğim bir ev sahibesi deseniz, size kesinlikle katılırım. Elbette," diye ekledi, Mrs. Stringham'ın hoşlanacağı bir yaklaşımla, "bunun bir saray yaşantısı olduğunun farkındayım."

Mrs. Stringham Densher'dan neredeyse başka hiçbir şey beklemediğini hemen gösterdi. "Benim kastettiğim de bu zaten, eğer saraydan anladığınız, bugüne kadar görülmemiş bir saray, bir cennet sarayı, bir meleğin yardımcı kraliçesinin yönetimindeki bir saraysa. O zaman bir diyeceğim yok."

"Öyleyse tamam. Yalnız bildiğiniz gibi genelde saray yaşantısı kazançlı değildir."

"Evet, öyle okuduk, ama bu kitapların ötesinde bir şey. Güzelliği de burada zaten, onun muhteşem ve biricik prenses olmasının sebebi bu. Onun sarayında, onun maiyetinde olmak," dedi Mrs. Stringham, "kazançlı." Sonra Densher'ın sorununu onun yerine halletmişçesine ekledi: "Kendiniz de göreceksiniz zaten."

Densher bir an bekledi, ama Mrs. Stringham'ın hevesini kıracak bir şey söylemedi. "Az önce söylediğiniz doğruydu galiba. Önce bir şey yapmak

gerekiyor."

"Eh, siz yaptınız sayılır."

"Hayır – bence yapmadım. Daha fazlasını yapabilirim."

Mrs. Stringham, "Eh, madem öyle istiyorsunuz!" der gibi bir ifadeyle, "Aslında her şeyi yapabilirsiniz." dedi.

"Her şey", Densher'ın ciddiye alamayacağı kadar fazlaydı, o da alçakgönüllü davranıp üstüne varmadı; ardından, saçmalamamak için farklı, ama ilgisiz olmayan bir konuya geçti. "Dediğiniz gibi çok daha iyiyse, niçin Sir Luke Strett'i çağırttı?"

"Çağırtmadı. O kendi geldi." diye açıkladı Mrs. Stringham. "Gelmeyi kendisi istedi."

"Daha kötü değil mi – içinin rahat olmadığı anlamına geliyorsa eğer?"

"Zaten başından beri tatile gelecekti. Milly bunu haftalardır biliyordu." Mrs. Stringham ardından ekledi: "Siz onu rahatlatabilirsiniz."

"Ben mi?" dedi Densher içten bir şaşkınlıkla. Gerçekten de hanımlarla çevriliydi. "Öyle bir adamın nezdinde benim konuyla ne alakam olabilir ki?"

"Nasıl bir adam olduğunu nereden biliyorsunuz?" dedi dostu. "Tanıdığınız insanların hiçbirine benzemiyor. Muhteşem, hayırsever bir insan."

"Öyleyse bana ihtiyacı olmaz. Konunun yabancısı olarak burnumu sokmak bana düşmez."

"Siz yine de düşüncenizi ona söyleyin." diye teşvik etti Mrs. Stringham.

"Miss Theale hakkındaki düşüncemi mi?" Densher gözünü dikip baktı. Deyim yerindeyse, fazlasıyla iri bir lokmaydı bu. Ama doğru karşılığı buldu. "Bu onu hiç ilgilendirmez."

Bir an Mrs. Stringham için de doğru karşılık buymuş gibi göründü. En azından Densher'a sabitlenen bakışlarındaki ifade hâlâ coşkulu, ama sorgulayıcıydı, bu karşılığı nasıl algıladığını neredeyse aşırı bir açıklıkla

gösteriyordu, ancak Densher bu algıyı daha sonra kavrayacaktı. "Öyleyse ona *bunu* söyleyin. Sizinle temas kurması için bu yeterli olur."

"Benimle niye temas kurmak istesin ki?"

"Ona bir fırsat tanıyın. Bırakın konuşsun sizinle. O zaman göreceksiniz."

Mrs. Stringham'ın bu söyledikleri, Densher'da hoşluğundan çok garipliğiyle nitelenebilecek bir sıcaklığa dalmış olduğu hissini pekiştirdi – bundan sonraki iki üç saat boyunca bu hissi daha birçok izlenimle doruk noktasına ulaşacaktı. Milly akşam yemeğinden sonra aşağı indi; o arada –görünüşe bakılırsa daha çok Lancaster Gate hanımlarını ilgilendiren– beş altı arkadaş daha gelmişti; Densher onun davetlileri, Eugenio'nun içeri aldığı ama Milly'nin bizzat tek tek ilgilendiği müzisyenleri ve en belirgin biçimde, son gelen misafiri, ünlü hekimi ağırlarken, herkesi içine alan, mutluluk veren bir huzurun büyüsünü geniş, sıcak dalgalar halinde etrafa yaydığını hissediyordu. Kuşkusuz kimileri için derinliği diğerlerine oranla daha fazlaydı; Densher'ın özellikle bilincinde olduğu şey, kendisinin tepeden tırnağa bu büyünün içine batmış olduğuydu. Onun içinde, etrafa sıçratmadan hareket ediyor, süzülüyor, sessizce yüzüyordu; esasen hepsi camdan bir havuzun içindeki balıklar gibiydiler. Muhtemelen mekânın yarattığı etkinin, dekorun güzelliğinin bunda payı büyüktü; kendi içlerinde birer sanat eseri olan yüksek tavanlı salonların yaldızlı zarafeti genel tutumu öyle etkiliyordu ki, insanları ciddileştirmeden kibarlaştırıyordu. Bunlar, Mrs. Stringham'ın söylediğine göre, bir iki haftalığına otellerde kalan, gündüzleri Baedeker'lerini karıştırıp ağızları açık freskleri seyreden, gondolcularla birkaç santim için tartışan insanlardı. Ama bunların arasında harikulade beyaz bir elbiseyle gezinen Milly, sanki kendilerini daha incelikli ve sevimli kılan bir şeyle temasa geçiriyordu onları, yani Densher'ın Mrs. Stringham'la konuştuğu Veronese tablosu tam anlamıyla oluşmuş olmasa da, önceki saatlerin göreli ruhsuzluğu, "pazarlığın" zorunlu kıldığı duyarsızlığın izleri nihayet neredeyse asaletle uzaklaştırılıyordu. Belki Densher'ı etkileyen, Milly'yi ilk kez beyazlar içinde görmesiydi, ama –belirgin bir kararlılıkla hareket eden– genç kızı daha önce hiç böyle etrafa mutluluk dağıtan bir varlık olarak algılamamıştı. Farklıydı, daha genç, daha güzel, örgülü saçlarının rengi her zamankinden çok ve tam anlamıyla talihli sayılamayacak biçimde dikkat çekiciydi; yine de Densher onun neredeyse manastırı çağrıştıran müzmin siyahlarını ilk kez bilinmeyen, bununla

birlikte kuşkusuz çok hoş bir nedenle atmış olmasını tek açıklama olarak görme eğiliminde değildi. Değişiklik Milly'nin varlığının değerini ne kadar artırsa da, esasen Milly *Densher* için böyle bir değişikliği hiç yapmamıştı; onun bu kararının Sir Luke Strett'in ziyaretinden kaynaklandığını düşündü Densher gülerek. Kuşkusuz bu bağlamda, az sonra salonun karşı tarafından inceleyeceği sert hatlı yüzü ve kendine has tipi belki diğerleri arasında dekorun içinde en çok göze batan Sir Luke Strett'i kıskanabilseydi daha da çok gülerdi. Ama Densher bu güçlü dalganın tepesinde yol alabilmek uğruna da olsa, kıskançlık hissedemiyordu; kendisi bunu dalganın içine fazlasıyla "dalmış" olmasıyla açıklayabilirdi; birkaç saniye düşününce, herkesten daha çok içine daldı. Kate'le Mrs. Lowder Densher'ı bir şakayla olsun hafifletmeden İngiliz hanımlarla tanıştırırken Milly'nin başka kaygılarla onu ihmal etmesi kendi başına bir kanıttı; gerçekten de Milly'nin farkındalığını açığa vuran parlak bakış ve üç neşeli (hepsi de görünürde son derece hafif) kelime, o ana kadar aralarında kurulan en yakın bağdı.

Densher Milly'nin bu gece ev sahibesi rolünü yüce bir fikir doğrultusunda, kısmen duyarlılığından, kısmen de mutlak bir ahenkten kaynaklanan bir ilham doğrultusunda oynadığını anlamıştı, ancak özellikle fark ettiği, daha önce de birkaç kere ortaya çıkmış ve Milly'nin çok tuhaf biçimde, belki bile isteye, belki de içgüdüsel bir eğilimle kâh bastırıp kâh sergileyebildiği kişilikti. Milly bu gece Densher'ın onunla ilk tanıştığında olduğu gibi Amerikalı genç kızdı – şunu da belirtmek gerekir ki, New York'ta bu özelliği bazı anlarda diğerlerine göre daha belirgindi; o zamandan da daha belirgin biçimde, Londra'da Kate'le birlikteyken onunla karşılaştığındaki kadar Amerikalı genç kızdı. Densher bunu Milly'nin sahip olduğu büyük ama tuhaf bir sosyal yetenek olarak görüyordu – örneğin bir erkek asla böyle bir imkândan yararlanamazdı; Densher bunun "kişiliğin" genişlemesi mi, daralması mı olduğunu bilmiyordu; o bunu dolaysız biçimde, şaşırtıcı bir yüzey genişlemesi olarak görüyordu. Bu gece kesinlikle doğru bir tavır olduğu da açıktı, bunu ikinci bir tanıştırma cezasıyla ona yaklaşan Kate'in bir sözünden anladı. Densher müzik bahanesine sığınıp Kate'in kendisini ilk üstüne ittiği hanımdan yavaşça uzaklaşmıştı; Kate'in tavrında San Marco Meydanı'ndaki konuşmalarına kaçamak biçimde imada bulunur gibi bir hava vardı. Densher'ın meydanda ona yaptığı şeye karşılık ceza olarak onu neye zorlamak istiyordu? Bir araya geldiklerinde Densher için en belirgin olan şey, bir şey yapmış

olduğuydu; Kate'in kusursuz zekâsının Densher'ın çıkarına uygun şekilde işlemesini sağlamakla kalmamış, kendi başına bir çabayla onun sarsılmaz mantığından kaçmasını da engellemişti. Densher bu şekilde mevcut ve yakında olduğunda –yemek boyunca da kuşkuya yer bırakmayacak şekilde belli olduğu gibi– Kate için bir kaçış yolu kalmamış, kaçışlar her zamankinden çok tıkanmıştı; dolayısıyla ya meseleyi doğrudan ele alıp nafile mücadele edecek, samimiyetsizce tartışacak, açıkça teslim olacak ya da sahip olduğu avantajı kullanarak kendini ifade etmekle yetinecekti. Bu avantajın o sırada geçerli bir bölümü de –Densher'ın baskısını dengeleyen kısa süreli, aldatıcı bir ağırlık– Kate'in iradesini hissettireceği daha birçok konu olmasıydı. Bu belirtiler, Kate'in Densher'ın iradesini ne kadar hissettiğini gösteriyordu sadece; Kate'in kendi tarzında, tıpkı Milly'nin görünümündeki farklılık kadar belirgin olan değişik görünümünün kaynağında kendi girişimini görmek Densher için yeterliydi. Amiyane tabiriyle "fethetmek" denilen şeyi hayatında hiç böylesine yaşamamış, neredeyse somut biçimde tatmamıştı. Zaman zaman "hoşlanılan" biri olacak kadar uzun yaşamıştı, ama hiç kimse kendisinden bu şekilde hoşlanmamıştı katiyen. Bu, Milly'ninkini aşan bir hoşlanmaydı – ya da aşacaktı; Densher bunun kendisine bağlı olduğunu hissediyordu. Durumu bu şekilde değerlendirirken, Kate'in –kendi ölçülerinde– biraz sönük olduğunu fark etti. Göze çarpan genç bir hanım olarak fiilen geride bırakılmıştı; etrafa yayılan huzurdan kendi payına düşeni içine sindirmişti; bu gece, adeta Milly'nin bir kenara attığı basit siyah elbiseyi giymişti üzerine. Densher bu görüntünün, genç arkadaşları Lancaster Gate'e gelemediği akşam Kate'in, teyzesinin gözetiminde salona –hiç unutmadığı– o harika girişinin zıt kutbunu temsil ettiğini algıladı. Kate kabullenilmiş silikliği içinde –esasen güzelliğini oluşturan ve hasarı gideren, kabullenişiydi– şu anda da teyzesinin gözetimindeydi, ancak bu endişeli gözetim acaba yeterince etkili mi değildi? Bununla birlikte, Kate'in kendisine söylediği neredeyse ilk sözün, ikna olmamış gibi değilse de, en azından kendine hâkim görünmek yolundaki incelikli çabasını kanıtladığını kesin olarak fark etti.

"*Şimdi* yeterince iyi olduğunu düşünmüyor musun?"

Kate açıkça cüretkârlık sergilemenin tehlikesine neredeyse aldırmadan, durdukları yerden Milly'yi seyrediyordu; Milly –eski Venedik komedilerine yakışır tarzda– Venediklilere özgü tuhaflıklarla ve saygı gösterileriyle kendisine yaklaşmış olan orkestra üyeleriyle konuşuyor, onlara taleplerini

bildiriyordu. Genç kızın daveti müzikli yapma düşüncesi başarılı bir fikir olmuş, müzisyenler zevki doğal, melodisi fazlasıyla bol bir sınıfın temsilcileri oldukları halde terbiyelerini yansıtan ölçülü tavırları, verdikleri aralar, bir araya toplanmış barbarlara karşı sergiledikleri hoşgörü alışkanlığı sayesinde aşırıya kaçmadan çekingenliğin kırılmasını sağlamışlardı. Her halükârda, Densher cevap vermekte zorlanmadı: "Hayatım, benim nazarımda onun ne kadar iyi olduğunu biliyorsun!"

"Ama *fazlasıyla* iyi." dedi Kate hayranlıkla. "Her şey ona ne kadar yakışıyor – bilhassa incileri. Eski dantellerle harika bir uyum sağlıyorlar. Zahmet olacak ama, iyice baksana şunlara." Densher incileri görmüş olduğunun farkındaydı, ama belki de "iyice" bakmamış, dolayısıyla üslubu kısmen incilerden oluşan şiirin bu cisimleşmiş halini –Milly'nin görüntüsü konusunda zihni dönüp dolaşıp bu tanıma geliyordu– yeterince takdir edememişti. İncileri seyreden Kate'in yüzü Densher'ın dikkatini çekti; boynunun etrafına iki kere dolanmış olan uzun, paha biçilmez kolye, bütün ağırlığı ve kusursuzluğuyla göğsünden aşağı sarkıyordu – o kadar aşağı ki, Milly'nin görünüşe bakılırsa farkında olmadan kolyesini dalgın bir edayla parmağına dolama alışkanlığı kolyeyi taşımasını kolaylaştırıyordu. "O bir güvercin," diye devam etti Kate, "insan nedense güvercinleri mücevherli düşünemiyor. Buna rağmen mücevherler sanki onun için biçilmiş kaftan."

"Evet, aynen öyle." Densher şimdi mücevherlerin ona ne kadar yakıştığını görüyordu, ama belki daha da çok farkında olduğu şey, arkadaşının bu mücevherler hakkındaki duygularındaki yoğunluktu. Milly gerçekten de bir güvercindi; en çok ruhuna uygun olmakla birlikte, onu simgeleyen şekil buydu. Yine de Densher hemen ardından, Kate'in, bilemediği nedenlerden ötürü Milly'deki zenginlik unsurunun özellikle etkisi altında olduğunu anladı; bu unsur bir güçtü, büyük bir güçtü ve sadece güvercinlerin tatlı renk tonları ve yumuşak seslerinin yanı sıra kanatlara ve harika uçuşlara da sahip oldukları hatırlandığı ölçüde güvercinsiydi. Hatta Densher bu kanatların belli koşullarda koruma amacıyla da açılabileceğini –kendisini ilgilendiren olayda gerçekten de bu amaçla açıldığını– düşündü belli belirsiz. Aslına bakılırsa, son zamanlarda bu kanatlar fazlasıyla geniş bir mesafeyi kapsamıyor muydu; Kate'le Mrs. Lowder, Susan Shepherd ve Densher'ın kendisi, bilhassa kendisi, rahatlarını hatırı sayılır ölçüde artıracak şekilde bu kanatların altına sığınmıyorlar mıydı? Bu düşünceleri,

az sonra Kate'in ifade etmeyi sürdürdüğü bakış açısının daha net bir bölümüydü.

"İncinin öyle bir büyüsü var ki, herkese yakışıyor."

"Sana özellikle yakışır." dedi Densher samimiyetle.

"Ya, evet, kendimi hayal edebiliyorum!"

Kate'in kendini hayal ettiği şekliyle ansızın Densher da onu hayal etti – göz kamaştırıcı olurdu; bu hayalle birlikte, Kate'in düşüncelerini daha da net olarak hissetti. Milly'nin şahane takısı şimdi –artık tamamen gizli olmayan bir etkiyle– farklılıkların simgesine dönüşmüştü; bu farklılıkların görüntüsü de somut olarak Kate'in çehresine yansımıştı. Çehresine yansımış olabilecek bir başka şey de, her ne kadar Kate'e incilerin çok yakışacağı su götürmese de, Merton Densher'ın kendisini asla incilere boğamayacağıydı. Milly'nin bu gece temsil ettiği asıl farklılık bu değil miydi? Milly bilincinde olmadan Kate'in nazarında, karısına buna benzer en ufak bir hediyeyi sunamayacak bir adamla evli, olağanüstü alımlı bir genç kızla ortak hiçbir yanı olmadığını temsil ediyor, Kate de bunu bütün varlığıyla, tek tek her hücresiyle hissediyordu. Ne var ki Densher bu saçmalıkları ancak daha sonra düşündü. O anda ne sebeple olursa olsun, sadece Mrs. Stringham'ın yemekten önce kendisine söylediklerini düşünebiliyordu. Elinde olmadan, arkadaşının bir dakika önce sorduğu soruya döndü. "Senin ifadenle yeterince iyi, evet, en azından bana söylenen bu. Mrs. Stringham bir iki saat önce bu konuda çok coşkuluydu. Belli ki o Milly'nin daha iyi olduğunu düşünüyor."

"Eh, madem böyle tanımlamak istiyorlar!.."

"*Sen* nasıl tanımlıyorsun – onlara karşılık?"

"Ben senden başka kimseyle konuşurken tanımlamıyorum. Ben onlara 'karşı' değilim!" diye ekledi Kate, adeta Densher'a öğretilmesi gereken bunca şey karşısında tekrar tahammülü azalarak.

"Ben de zaten onu soruyorum." dedi Densher. "Benimle konuşurken nasıl tanımlıyorsun?"

Kate bunun üzerine biraz duraksadı. "Daha iyi değil. Daha kötü. Ama bunun meseleyle hiç alakası yok."

"Hiç alakası yok mu?" dedi Densher şaşkınlıkla.

Kate'in tereddütü yoktu. "*Bizimle* alakası yok. Elbette onun için elimizden geleni yapmamız dışında. Ona yaşama isteği veriyoruz." Kate tekrar Densher'a baktı. "Bu gece yaşamayı gerçekten istiyor." Kate'in ses tonundaki şefkat Densher'a garip biçimde tutarsız geldi – Kate'in daha önceki netliği, çok belirgin biçimde ve kuşkusuz adaletsiz biçimde, sertliği ima etmişti. "Harika bir şey. Çok güzel!"

"Gerçekten çok güzel."

Densher kendi ses tonundaki çaresizlikten nefret etti, ama Kate dikkat etmemişti. "*Onun* uğruna yapıyor her şeyi." dedi, başıyla Milly'nin hekim dostunu işaret ederek. "Ona en iyi halini sergilemek istiyor. Ama onu kandıramaz."

Densher da aynı yöne bakıyordu; az sonra, "Peki sence *sen* kandırabilir misin?" dedi. "Yani eğer burada, bizim aramızda olacaksa, duyguların konusunda kandırabilir misin onu? Maud Teyze onunla bu kadar sıkı fıkı olduğuna göre!.."

Maud Teyze gerçekten de o sırada hekimin yanındaydı ve görünüşe bakılırsa onu eğlendirmek için elinden geleni yapıyordu, ancak bu, hekimin bakışlarının –böyle durumlarda hep olduğu gibi başkasının dikkatini üzerinde hissederek– onlara yönelmesini engellemedi; Densher bunu fark etti, Kate de hemen yorumladı. "*Sana* bakıyor. Seninle konuşmak istiyor."

"Mrs. Stringham konuşmak isteyeceğini önceden haber vermişti zaten." dedi delikanlı gülerek.

"Öyleyse izin ver konuşsun. Ona dürüst davran." Sonra Kate Densher'ın önceki sorusuna cevap verdi: "Ben onu kandırmak istemiyorum. Onu gerekirse Maud Teyze yapar. Benim söylemek istediğim şu: Benimle ilgili hiçbir şey bilmediğine göre, beni ancak Maud Teyze'nin gördüğü gibi görebilir. O da şu anda beni çok iyi görüyor. Yani beyefendinin benimle bir alıp vereceği olamaz."

"Kınamaktan başka." diye önerdi Densher.

"*Senden* hoşlanmadığım için mi? Kesinlikle. Milly'yle bu yüzden ilişkiye girmiş parlak bir delikanlı sıfatıyla seni ona bırakıyorum."

"Doğrusu," dedi Densher oldukça açıksözlülükle, "bana senden daha yumuşak davranabilecek birine beni bıraktığın için sana teşekkür borçluyum."

Bu arada Kate yine etrafına bakınıyordu; az önceki hanımefendinin yerini, Kate'in Densher'ı tanıştıracağını söylediği Mrs. Lowder'ın arkadaşı almıştı. "Öyleyse seni Lady Wells'e teslim etmem için bir sebep daha çıktı ortaya."

"Bekle biraz lütfen." Densher Lady Wells'i uzaktan görmüş, onunla ilgili bir heves duymamış ve zihninin derinliklerinde, evlendiklerinde bu tür insanlarla mı ilişkide olacağı sorusunun filizlenmekte olduğunu fark etmişti, ama bunlarla da kalmıyordu. Ayrıca, sabah Kate'ten elde edemediği ve mantıksal olarak kendisini çok ilgilendiren bir şey bu dakikaların sonunda daha da keskinleşmişti – bir de tabii, fırsatların azlığı nedeniyle ele geçirebildiği her saniyeyi sonuna kadar kullanmak gerektiğinin bilincindeydi. Biraz ötede Sir Luke'la birlikte olan Maud Teyze Densher'ın biraz "ilgili" olduğunu fark ederse, bu ilgi, pek zarif olmayan bir şekilde fikir değiştirdiğini itiraf etmek zorunda kalan bir beyefendinin nafile gösterisi olarak düşünülebilirdi. Ayrıca şu anda Maud Teyze ancak hemen dile getirdiği ölçüde ilgilendiriyordu onu: "Eğer ölmekte olan bir kız sebebiyle bertaraf edilmişsem Mrs. Lowder benim kesin olarak bertaraf edildiğimi nasıl düşünebilir? Eğer bu konuda, durumu konusunda haklıysan, Mrs. Lowder'ın icabına bakılmış olduğu konusunda yanılıyorsun demektir. Eğer Milly, dediğin gibi," diye devam etti açıkça, "ünlü bir cerrahı ya da her neyse, kandıramıyorsa, ünlü cerrah da başkalarını kandırmayacaktır – yani yakından ilgili olan kişileri. Her halükârda Milly'nin en yakın arkadaşı olan Mrs. Stringham'ı kandırmayacaktır; Mrs. Stringham'a gelince, en yakın arkadaşı olan Maud Teyze'yi kandırması biraz tuhaf olur."

Kate bunun üzerine Densher'ın kendisini alıkoyması zahmetine değen bir fikrin soğuk ışıltısını sergiledi. "Niye tuhaf olsun? Önünü bu kadar az görebilmene şaşıyorum."

O anda arkadaşının uyandırdığı merak bile Densher'ı keskin, hafifçe titrek bir tutkuyla dolduruyordu. Bildiğimiz gibi onu bir ara "yeni bir kitaba", son derece az bulunur, çok kaliteli, sayfaları açılmamış bir kitaba benzetmişti; heyecanı da (bunu haklı çıkaracak şekilde) her defasında, bir sayfayı

çevirmenin heyecanına benziyordu. "*Senin* nasıl gördüğüne benim ne kadar şaştığımı da sen biliyorsun!"

"Senin Mrs. Stringham'ın sebep olacağı bir kandırma diye tanımladığın şeyin, senin ifadenle tuhaf olması hiç de gerekmiyor." diye devam etti Kate. "Gerçeği niçin gizlemesin?"

"Mrs. Lowder'dan mı?" dedi Densher gözlerini iri iri açarak. "Niçin gizlesin ki?"

"Seni memnun etmek için."

"Tanrı aşkına, bu beni nasıl memnun edebilir?"

Kate sonunda Densher'ın kalın kafalılığı karşısında gerçekten bıkmışçasına başını öte yana çevirdi. Ama konuşurken tekrar Densher'a baktı. "Peki öyleyse, Milly'yi memnun etmek için." Ardından, Densher sormaya fırsat bulamadan ekledi: "Susan Shepherd'ın senin için yapmayacağı şey olmadığını hâlâ anlamadın mı?"

Kate'in bu yorumu Mrs. Stringham'ın Densher'ı karşılayışına o kadar denk düşüyordu ki, Densher birkaç saniye düşününce bunu kabul etmek zorunda kaldı. Bir kez daha, hepsinin Densher etrafında toplanması işin en garip yanıydı. Ama o eski hikâyeydi; Kate'in birbirini izleyen açıklamaları Densher'ın oyalanmasına fırsat vermiyordu. Ne var ki, bunu bir çekinceyle kabul etti. "Çok iyi yürekli bir kadın. Ancak onun doğru davranış fikri seninkiyle aynı olmayabilir."

"Sana hizmet etme fikriyse eğer, nasıl farklı olabilir ki?"

Densher bir an, ama sadece bir an duraksadı. "Mesele şu ki, doğrusunu istersen senin fikrinin bana nasıl hizmet ettiğini dahi henüz anlamış değilim."

"Şöyle düşün o zaman: Senin *bana* hizmet etmene yardımcı oluyor." dedi Kate basitçe. "Sana zaman kazandırıyor."

"Ne için zaman kazandırıyor?"

"Her şey için!" Kate önce bir kez daha sabırsızlıkla konuştu, sonra her zamanki gibi açıkladı: "Olabilecek her şey için."

Densher gülümsedi, ama kendisi bile tebessümünün gergin olduğunu hissediyordu. "Bilmece gibi konuşuyorsun sevgilim!"

Bu sözleri, Kate'in gözlerini Densher'a dikmesine sebep oldu; Densher, Kate'i asıl ilginç kılan, kestirilmesi imkânsız güdülerden biri sonucunda, kabaca dokunmuş olduğu bir noktadan fışkıran yaşlarla gözlerinin dolduğunu gördü. "Senin için katlandığım bunca zorluğa herhangi bir insan uğruna katlanacağımı hayalimden bile geçirmezdim."

Cevabı doğrudan hedefe ulaştı, Densher'ın yüzü kızardı; bununla birlikte az sonra karşılığını dudaklarında hazır buldu. "Benim de sana şu andaki ısrarım zorluğu çabucak uzaklaştırabilmek için değil mi?" Ardından ısrarının tekrar ortaya çıkmasına izin verdi, hafta boyunca hep atılacak bir iki adımı beklemişti. "Bizim aramızda hiçbir zorluk olmasına *gerek* yok. Birbirimizle ilgili duygularımızdan başka hiçbir şey olmasına gerek yok."

Bunun başlangıçtaki tek etkisi, Kate'in gözyaşlarının kuruyup tekrar zincirindeki sayısız halkadan birini ele alması oldu. "Ona istediğini söyleyebilirsin, herhangi bir şeyi."

"Mrs. Stringham'a mı? Ona söyleyecek hiçbir şeyim yok ki."

"*Bizden* söz edebilirsin ona. Yani," diye devam etti Kate harika biçimde, "benden hâlâ hoşlandığını söyleyebilirsin demek istiyorum."

Gerçekten o kadar harikaydı ki, Densher güldü. "Ama senin benden hâlâ hoşlandığını söyleyemem."

Kate bu alaylı cevabın üstünde durmadı. "Laf taşımayacağından kesinlikle eminim."

"Anlıyorum. Maud Teyze'ye yani."

"Tam anlamıyorsun. Ne Maud Teyze'ye, ne de başka birine." Bunun üzerine Densher Kate'in Milly'yi aslında hep kendisinden daha iyi anladığını düşündü; Kate sözlerine devam ettiğinde bunu tekrar kanıtladı. "İşte *böylece* zaman kazanmış oluyorsun."

Kate nihayet Densher'ı düşündürmeyi başardı; birdenbire olmasa da bir aydınlanma gerçekleşti sanki. "Kusura bakma ama, *anlıyorum*. Anladığım

kadarıyla, özellikle senin mümkün olarak gördüğün bir şey için zaman. Aynı zamanda senin için de zaman anlamına gelen bir zaman."

"Gerçekten benim için de zaman." Densher'ın zihnini zorlamasını gözle görülür şekilde teşvik edici bulan Kate, sanki zor netleştirdiği durumun içinden baktı ona. Her şeye rağmen yine temkinliydi. "Ama senin yerine *bütün* işi yapacağımı zannetme. Eğer bir şeylerin tanımlanmasını istiyorsan kendin tanımlamak durumundasın."

Densher da zaten o anda kafasında bazı tanımları evirip çevirmekteydi; sonuçta karşısında bütün korkunçluğuyla duran tek bir uygun tanım vardı. "Öleceğine göre onunla evlenecek miyim?"

Kate'in bunu irkilmeden, yan çizmeden karşılamasını Densher o anda bile takdir etti. Sessizliğin zarafetine, koşullarının sınırlandırmasına sığınıp ona sadece bakışlarıyla cevap verebilirdi. Ama dudakları cesaretle kıpırdadı. "Evleneceksin."

"Öldükten sonra, doğal olarak, benim param olacak, bunun için mi?"

Artık mesele bütün çıplaklığıyla karşılarındaydı, Densher'ın soracağı başka bir şey kalmamıştı; o anda yapabileceği tek şey, işin başından beri Kate'in bundan başka bir şey kastetmediğini düşünüp buz keserek aptallığına, çekingenliğine dönmekti. Üstelik şimdi, Densher her şeyi anlamışken, Kate ne gariptir ki daha önce telaffuz etmediği sözleri söylemekten kendini alamıyordu; sanki son ana kadar korkaklık etmiş olmaktan utanırcasına, kontrollü ve duygusuz bir tonda konuştu: "Senin doğal olarak paran olacak. Biz de doğal olarak özgür olacağız."

"Vah, vah, vah!" diye mırıldandı Densher.

"Evet, evet, evet." Ama Kate derhal konuyu değiştirdi. "Gel Lady Wells'le tanış."

Densher yerinden kıpırdamadı – çok fazla konu vardı daha. "Yani hemen mi teklif edeceğim – evliliği?"

Sözlerine alaylı bir ton katmasına gerek yoktu, ne kadar sade konuşursa sözler o kadar alaylı oluyordu. Ama Kate son derece dirençliydi. "Aa, seninle bu konuyu konuşamam, benden tamamen vazgeçmediğin sürece

bana sormaman gerekir diye düşünüyorum. Kendin nasıl istiyorsan, nasıl becerebiliyorsan öyle davranacaksın."

Densher tekrar düşündü. "Senden vazgeçmeye hiç niyetim yok – bu sabah yeterince belli ettim bunu."

"Mesele yok öyleyse." dedi Kate.

"Mesele yok mu?" Densher aniden heveslendi. "Gelecek misin?"

Ama bir saniye sonra Kate'in farklı bir şeyi kastettiğini anladı. "Tamamen serbest, başına buyruk olacaksın, kısacası ideal bir fırsat."

"Tariflerin olağanüstü." –"İdeal" inanılmaz bir buluştu!– "Benim anlamadığım şu: Beni seviyorsan bu durumdan nasıl hoşlanabilirsin?"

"Hoşlanmıyorum, ama Tanrı'ya şükür, hoşlanmadığım şeyleri de yapabilen bir insanım."

Densher ancak daha sonra düşündüğünde bu konuşmada kahramanca bir ton, onun kendi hareketsizliğini aşağılayan kişilikli bir tavır buldu. Bununla birlikte, daha o sırada bile, insanın ne istediğini bu kadar iyi bilmesinin ne müthiş bir şey olduğunu fark etti. Yine aynı sırada, esasen kendisinin de ne yaptığını bildiğini düşündü. Yine de ağzına ilk gelen sözler başkaydı. "Öyleyse anlamadığım şey, buna nasıl dayanabildiğin."

"Beni daha iyi tanıdığında ne kadar çok şeye dayanabildiğimi öğreneceksin." Densher onun sayısız imasına karşılık vermeye fırsat bulamadan Kate sözüne devam etti. Tanımak konusundaki uzun süreli fedakârlığından sonra onu manevi olarak "daha iyi" tanımanın kendisine kalmış olması, Densher'ın yüzüne vurulmasına hazırlıklı olmadığı bir gerçekti örneğin. Tanrı bilir, Kate onu yeterince şaşırtmıştı, ama bu Kate'ten ziyade Densher'ın kendi cömertliği sayesinde olmuştu. Ayrıca, bunu söylerken Kate onun yüzünden ne gibi bir şeye maruz kalacağını ima ediyordu? Densher'ın bütün bu sorularına rağmen Kate onu sürüklemeye devam ediyordu. "Senin tek yapacağın, burada kalmak."

"Ve senin gözünün önünde girişimimi yürütmek mi?"

"Yok canım – biz gidiyoruz."

"Gidiyor musunuz?" dedi Densher hayretle. "Ne zaman, nereye gidiyorsunuz?"

"Bir iki gün içinde – doğru Londra'ya. Maud Teyze artık gitmek istiyor."

Bu sözler Densher'a bol bol düşünecek malzeme sağlıyordu. "O zaman Miss Theale ne olacak?"

"Dediğim gibi. O kalıyor, sen de onunla kalıyorsun."

Densher'ın gözleri iri iri açıldı. "Tek başıma mı?"

Kate'in gülümsemesi, belli ki Densher'ın ses tonuna yönelikti. "Yeterince büyüksün – Mrs. Stringham'ı da yabana atma."

Densher bunu düşünebilecek durumda olsa, Kate'ten art arda bu ipuçlarını koparırken esasen "bakalım ne diyecek" güdüsüyle hareket ettiğini daha o anda hissedebilmesini son derece tuhaf bulurdu – bu içgüdü, Kate'in az önce haksızlık ederek değindiği, onu daha iyi tanıma ihtiyacı hissetmeyişiyle bağdaşıyordu. Kate'in bir noktada teslim olacağını ara ara sezmiş olmasa, muhtemelen devam edemezdi. Bununla birlikte, henüz teslim olmadığına göre, devam etmekten başka çaresi yoktu. "Gidişiniz Mrs. Lowder'ın fikri mi?"

"Kesinlikle öyle. Elbette bizim için ne kadar yararlı olacağını anlıyorsundur. Bunu söylerken," diye ekledi Kate, "sadece gidişimizi değil, Maud Teyze'nin bunu uygun bulmasını da kastediyorum."

"Dediğin gibi, anlıyorum." dedi Densher birkaç saniye sonra. "Her şey yerli yerine oturuyor."

"Her şey."

Bu söz bir süre boyunca havada asılı kaldı; Densher bu süre boyunca, bu sözün temsil ettiği şeyleri bu kez açıkça gözden geçirirmiş gibi görünüyordu. Oysa aslında başka bir şeyi gözden geçiriyordu. "Yani onu ölmek üzere burada bırakıyorsunuz, öyle mi?"

"Yo, o öleceğini düşünmüyor. Yani sen kalırsan. Yani Maud Teyze öyle düşünmüyor demek istiyorum." diye açıkladı Kate.

"Başka bir şeye gerek yok, öyle mi?"

Kate hâlâ teslim olmuyordu. "Uzun süre önce, bizim için aslolanın onun düşüncesi olduğu konusunda anlaşmamış mıydık?"

Densher Kate'in bakışları karşısında hatırladı, ama çok eskide kalmış bir şey gibi hatırladı. "Evet, doğru. Bunu inkâr edemem." Sonra ekledi: "Yani kalırsam..."

"Bizim suçumuz olmayacak." diye atıldı Kate.

"Yani Mrs. Lowder hâlâ bizden şüphelenirse mi?"

"Hâlâ şüphelenirse. Ama şüphelenmeyecek."

Kate bunu öyle vurguladı ki, görünürde Densher'a söyleyecek bir şey kalmıyordu; Densher gerçekten de söyleyecek şey bulamayabilirdi, ama buldu: "Peki ya beni kabul etmezse?"

Bu soru Kate'in yüzünde öyle bir bitkinlik ifadesine yol açtı ki, konuştuğunda sesinin sabırlı tonu Densher'a dokundu. "Deneyebilirsin en azından."

"Elbette deneyebilirim. Ne var ki, ölmekte olan bir genç kıza evlenme teklif etmek epeyce çaba gerektiriyor."

"Senin nezdinde ölmekte olan bir genç kız değil." Kate'in doğruculuğu, düşünecek olsa, Densher'ın belki de en çok takdir edeceği şeydi, çünkü cevabı gerçeği dile getiriyordu. Milly'nin o gece Densher'ın üzerinde bıraktığı izlenim apaçık ortadaydı; arkadaşı da gözlerine bakarak, gözlerinin derinliklerinde bu izlenimi görerek, adeta muzafferane bir edayla bu izlenimi dile döküyordu. Kate başını ev sahibesinin olduğu yere çevirince Densher da döndü, birkaç saniye boyunca birlikte onu seyrettiler. Karşı taraftaki Milly o anda ikisini fark etti ve onlara tebessümünün saflığını, incilerinin ışıltısını, hayatının değerini, zenginliğinin özünü gönderdi. Planlarına kattığı gerçeklik, ikisinin ciddi çehrelerle birbirlerine dönmelerine sebep oldu. Kate'in yüzü biraz solmuştu, bir süre sessiz kaldılar. Ne var ki neşeli ve gürültülü bir tonda tekrar başlayan müzik onları rahatsız edeceğine korudu. Densher müziğin ardına sığınarak konuştu.

"Aslında denemeden de kalabilirim."

"Kalmak zaten denemek anlamına gelir."

"Yani onun açısından deniyormuş gibi görünürüm, öyle mi?"

"Öyle görünmek için daha ne yapabilirsin ki?"

Densher duraksadı. "Yani sence *onun* evlenme teklif etmesi mümkün mü?"

"Gerçekten fikrimi soruyorsan, teklif *etmeyeceği* bir şey düşünemiyorum!"

"Bu tür şeyler yapan bir prensese yakışır şekilde mi?"

"İstediğin her şekilde. Yani sen hazırlıklı ol."

Doğrusu Densher neredeyse hazırlıklı gibi görünüyordu. "O zaman bana da kabul etmek düşer. Ama olursa bu şekilde olmalı."

Kate'in suskunluğu buna itiraz etmediğini düşündürüyordu, ama az sonra, "Kalacağına şerefin üzerine söz veriyor musun?" dedi.

Densher hemen karşılık vermedi, ama verdiğinde açıktı. "Sizsiz mi demek istiyorsun?"

"Bizsiz."

"Sizin gidişiniz ise en geç..."

"En geç perşembe günü."

Perşembeye üç gün vardı. "Pekâlâ," dedi Densher. "Kalacağıma şerefim üzerine söz veriyorum, eğer ki sen bana gelirsen. Gelmeye *sen* şerefin üzerine söz verirsen."

Kate yine az önceki gibi bir an kasıldı, ne yapacağını bilemeyerek etrafına bakındı. Bununla birlikte katılığı Densher için hazırlıklı olmasından daha değerliydi, çünkü hazırlıklı olması genç kadının kendisi, bu ise bir maske, geçici bir önlem, bir kaytarmaydı. Ne var ki Kate etrafına bakındı ve o anda bakınması nafile olmadı. Salonda dolaşan bakışları bir bahane yakaladı. "Lady Wells beklemekten bıkmış, bize doğru geliyor – bak."

Densher baktı ve doğru söylediğini gördü, ama aralarında henüz epeyce bir mesafe, dolayısıyla Densher'ın da zamanı vardı. "Sen beni anlamayı

reddedersen, ben de seni anlamayı kesinlikle reddederim. Hiçbir şey yapmam."

"Hiçbir şey mi?" Kate bir an yakarıyormuş gibi göründü.

"Hiçbir şey yapmam. Sizden önce giderim, hemen yarın giderim."

Densher daha sonra düşündüğünde, Kate'in o anda –bayağı zaferler için kullanılan deyişle– blöf yapmadığını gördüğünü anladı. Kate biraz daha yaklaşmış olan Lady Wells'e baktı tekrar, ama çabucak Densher'a döndü. "Peki ya anlarsam?"

"Her şeyi yaparım."

Kate yine yaklaşmakta olan dostunu bahane bildi, Densher resmen onun gururuyla oynuyordu. Densher o anda, Kate'le ilişkisinde böylesine keskin –hoşa gidemeyecek kadar keskin– bir şeyi hiç tatmadığını düşündü; çatışmada hâkim durumda olduğunu keskin bir açıklıkla görüyordu. "Pekâlâ, anlıyorum."

"Şerefin üzerine söz veriyor musun?"

"Şerefim üzerine söz veriyorum."

"Gelecek misin?"

"Geleceğim."

Dokuzuncu Kitap

I

Densher farkı ancak onlar gittikten sonra gerçekten hissetti, en çok da eski püskü dairesinde hissetti üstelik. Başından beri, onun için bir çağrışımlar kemeri olan Rialto Köprüsü'nün berisinde kalan, solda kanal boyunca uzanan manzaraya eski düşkünlüğünü kısmen yeniden yaşamıştı; bu manzarayı belirli bir açıdan görmüş ve zihniyle elleri onu giderek bu açıya uyarlamıştı; ne var ki mekânın onun için önemi şimdi kat kat artmış, onu anında, bütünüyle avucuna alan bir kuvvet haline gelmişti; bundan kurtulmak için –eğer bu kurtulmaksa– uzaklaşması, ulaşamayacağı bir yerde olması gerekiyordu. Dairesinin duvarları arasında olup bitenler, bütün duyularına hâkim olan bir saplantı halinde orada varlığını sürdürüyordu; her dakika, her nesnede, hoş bir hatıralar yığını olarak canlanıyordu; kendi dışındaki her şeyi ilgisizleştiriyor, tatsızlaştırıyordu. Kısacası, kendi başına etkin, sürekli uğraşılması gereken, bilinçli, gözeten bir varlık olarak mevcudiyetini sürdürüyordu; ona kayıtsız kalma çabası anlamsız olduğu kadar nafileydi de. Kate ona gelmişti, sadece bir kere gelmişti –bunun nedeni fazlasına ihtiyaç duymamaları değil, hem cesaret, hem de incelik açısından görmezden gelinemeyecek imkânsızlıklardı–; bununla birlikte o tek gelişi kalıcı olmuştu; ondan geriye kalanlar, hatırlatan, ısrar edenler, Densher'ın istese de kovamayacağı şeylerdi. Neyse ki, bir erkek için eyleminin böylesine mutlak bir sonuç yaratmasında korkunç denebilecek bir şey olsa da, bunu istemiyordu. Densher'ın fikri, Kate'i kabul etmeye zorladığı fikri gerçekleşmişti, o kadar; bunun temsil ettiği kazanılmış başarı dimdik karşısında duruyor, bütün ufkunu kaplıyordu. Bir bakıma, doğrudan uygulanan, ışıltılı bir kavramdan tarihsel gerçekliğe dönüşmüş bir fikirden başka şey değildi. Densher onu önceden de biliyordu, ama arzulanan, teşvik edilen, sağlayacağı destek uğruna ikna edici biçimde ısrarla talep edilen bir şey olarak biliyordu; dolayısıyla şu anda, o destek sağlandıktan sonra, sanki işlevini üstlenmiş, hatırlama ve inanç adına kendine ait bir ısrarcılık kazanmıştı. Sonuçta Densher arkadaşının vaadini peşinen paha biçilmez bir değer olarak görmüştü; şu andaki durumu ise, o değere tam anlamıyla sahip olmak şeklinde tanımlanabilirdi. Hatta daha ziyade bu değer mi Densher'a sahipti; ona sürekli kendisini düşündürüyor, el üstünde tutarak her açıdan bakıp tekrar tekrar emin olmak için etrafında gezdiriyordu?

Evde, güvenli ve kutsal bir yerde saklanan bir hazine gibiydi – bilhassa ilk zamanlar; dairesine her dönüşünde, eski, ağır anahtarı kilidin içinde çevirdiğinde yerinde bulacağından emin olduğu bir şeydi. Kapı açılır açılmaz onu karşısında eksiksiz olarak buluyordu; mevcudiyeti o kadar yoğundu ki, söylediğimiz gibi, onun için mahremiyetin yinelenmesinden, neredeyse bir sanrı gibi yaşanmasından başka bir eylem söz konusu değildi. Nereye bakarsa baksın, nerede oturursa otursun, nerede durursa dursun, o an için hangi görüntüye öncelik tanırsa tanısın, ne şimdiye, ne zamana, ne tesadüfe ait herhangi bir şeyin olamayacağı kadar görünürdü; tıpkı orkestra için, peş peşe her gece perde açıldığında sahnedeki oyunun görünür olması gibi. Densher da aynı şekilde kendi tiyatrosunda, değişmez oyunun, sabit "gösteri"nin tek kişilik daimi orkestrasıydı; en önemli durumlarda bile, her zamanki gibi usulca, ağır ağır oynanıyordu oyun. Başka hiçbir ziyaretçi gelmeyecekti ona; ara sıra meydanda ya da gezintileri sırasında hatırladığı ya da unuttuğu, çoğu coşkulu, hatta bazıları meraklı tanıdıklara rastlıyor, ama hiçbirine adres vermiyor, hiçbir yaklaşımı teşvik etmiyordu; kapısını ölse bir üçüncü kişiye açamayacağı duygusu içindeydi. Böyle biri onu rahatsız ederdi; sırrını kirletir, hatta tahmin edebilirdi; her halükârda, kendince –dışarıdan "görülecek" bir şey olmasa da– içinden yaptığı şeyin büyüsünü bozardı. Yaptığı, yinelenen sadakat taahhüdüne genel olarak kendini teslim etmekti – bu kadarı yeterliydi. Taahhüdün gücü, sunması gereken şeyin miktarı, sözleşmenin özel sağlamlığı, hepsinden önemlisi, istediği bedelin cömertçe ödendiği alışverişte kendine düşen yükümlülüğün ne şekilde yerine getirileceği – bütün bunlar, dikkatini dağıtacak bir dış unsur olmadığında zihnini doldurmaya yeterdi. Bir zihin ancak bu kadar dolu ve içini dolduran şeylere bu kadar sabitlenmiş olabilirdi; bu da boyutları gereği, başarının baskısı, nihai bilginin –yalnızlığa eğilimli– soğuk hali olarak sözünü ettiğimiz şeyin ta kendisiydi. Kendini böylesine haklı hissetmek biraz korkunç olsa da, bunun nedeni muamma unsurunun sıcaklığının yitirilmesiydi. Bunun yerini açıklık almıştı ve Densher şimdi bu açık seçikliğin karşısında oturup gözlerini ona dikiyordu. Günde onlarca kez kendini silkeleyip bu halden çıkmaya, daimi ve kıpırtısız paylaşımını kendi eylemiyle kırmaya çalışıyordu. Kate'in niyeti ona kıpırtısız bir paylaşımı bırakmak değil, son derece farklı bir şey, öteki adı dikkatli davranış olan türden bir sadakatti.

Densher evde tadına vardığı dalıp gidişlerin dikkatli davranışla yakından uzaktan alakalı olmadığını gayet iyi biliyordu. En müthiş tuhaflık ise, Kate'e sadık olabilmek için gözlerini, kollarını, dudaklarını ondan tamamen ve kesinlikle uzaklaştırmak, onu rahat bırakmak zorunda oluşuydu. Saraya gitme vaktinin geldiğini hatırlaması gerekiyordu – esasen bu bir nimetti, çünkü bu sınırlama buyurucu olduğu kadar etkiliydi de. Neyse ki şimdilik evden her ayrılışında kapıyı arkasından kapatırken, Kate'i içeri hapsetmiş oluyordu. Kendi dışında bırakmış oluyordu – biraz uzaklaştıktan sonra durum böyle tanımlanıyordu; daha saraya varmadan, bilhassa büyük ana kapı gürültüyle arkasından kapandığında, durumunun ezici derecede sahte olduğunu düşünmeyecek kadar özgür hissediyordu kendini. Kate'in *tamamı* Densher'ın yoksul dairesinde olduğu, hayaleti bile dışarı çıkıp şatafatlı saraya girmediği için, sahtelik ancak düşündüğünde ortaya çıkıyordu; olayı iyiliksever kaderin insafına bıraktığı sürece yüzünü göstermiyor, ondan iç huzurunu bozacak bir talepte bulunmuyordu. Başlangıçta bundan çok korkmuştu; oysa korku –Milly'nin yanında günbegün– onu mazur görüyordu. Belki sonuna kadar mazur görülmeyecekti, utancın saldırıya geçmesi ihtimalinin gerçekleşmesi için yeterince zaman vardı henüz. Bununla birlikte Densher sürekli olarak en sevdiği şeyi biraz daha fazla yapıyor, bu da onu şimdilik koruyordu. En sevdiği şey, her durumda, olayların *niçin* hissettiği gibi olduklarını anlamaktı; bu durumda, diğer dostlarının gidişinden on gün sonra nedeni epeyce çözmüştü. Çözdüğünde de, Kate'in ve kendisinin Milly'yle garip ilişkilerini olabildiğince masum kılanın –temiz kalplilikleri azami kabul edilse bile– ne Kate ne de kendisi, bu ilişkiyi fiilen aklayanın –fiilen aklandığı söylenebilirse– ne Kate ne de kendisi olduğunu algıladı. Her şeyi –en azından Densher'la ilgili olarak– bizzat Milly yapıyordu; bizzat Milly, Milly'nin evi, Milly'nin misafirperverliği, Milly'nin tutumu, Milly'nin kişiliği ve belki her şeyden çok da Milly'nin hayal gücü; Mrs. Stringham'la Sir Luke'un da biraz yardımcı olduğunu belirtmek gerekir; böylece Densher kendi kendine daha ne yapabileceğini sormak için geçerli bir mazeret bulmak gibi bir nimetin tadını çıkarıyordu. İkisi –Densher ve Kate– adına muazzam bir şey, işi üstleniyordu; onların dışında, ötesinde, fevkinde ve kuşkusuz onlardan çok daha üstün bir şey; ne var ki bu, –çok daha üstün olması– ondan yararlanmamalarını gerektirmiyordu. Yarar hesaplanabildiği ölçüde, yararlanmamak doğrudan ona karşı gelmek olurdu; şu sırada Densher'da baş

göstermiş olan cömertlik duygusunu en çok incitecek şey de, doğrudan Milly'ye karşı gelmekti.

Yapılacak şey, Milly nereye kadar ilerliyorsa, ona ayak uydurmaktı; bu da sevgili sarayında kalmaya devam ettikçe, sadece onun yanında kalmakla mümkündü. Bu kalış elbette ilk bakışta en göze çarpan kanıttı – Kate de zaten bu nedenle kalmasını şart koşmuştu; o kadar göze çarpıyordu ki, daha yürürlüğe girdiği günün akşamı, Milly zarif bir beceriksizlikle ondan bir açıklama istemekten kendini alamamıştı. Sanki artık neredeyse tek başlarına birlikte olacaklarına göre, rahat etmek için kullanabilecekleri bir adı, bir tanımı Densher'ın telaffuz etmesini istemişti – eninde sonunda, diğerlerinin yokluğuyla çok farklı bir şey haline gelen Densher'ın mevcudiyetinin kendi kafasında belirgin bir temeli olması gerektiği çok açıktı. Milly sadece onun kendi kafasındaki temeli ve bunu nasıl tarif edeceğini merak ediyordu; Milly için bu kadarı yeterliydi – Densher sudan bir sebep uydursa, para, giysi, Fleet Street'ten mektup ya da talimat beklediğini, Milly'nin de duymuş olabileceği gibi gazetecilerin talimatsız tek adım atmadıklarını söylese bile, Milly için yeterli olacağını seziyordu. Gerçi böyle bir şey yapacak kadar alçalmamıştı, ama o gece Mrs. Stringham kendilerini yalnız bıraktığında –Mrs. Stringham gerçekten olağanüstüydü– Milly'nin hissedemeyeceği boyutlarda bir beceriksizlik yaşamıştı. Daha önce, ne yaptığı ya da ne yapar göründüğü konusunda durumu idare edebilecek bir ton tutturabileceğini zannetmişti, ama üç dakika boyunca, tıpkı parası çalınan bir beyefendinin bir şey satın alma imkânsızlığı ölçüsünde çaresiz hissetmişti kendini. Tuhaftır, Kate'in bir şekilde –daha doğrusu son derece özel bir şekilde– onun adına konuşmuş olacağından kuşku duymamasının bile yararı olmamıştı. Sonunda bu bağlamda ne söylediğini Kate'e sormamıştı; Kate onu ziyaret ettikten sonra hiçbir kuvvet Densher'a böyle bir soruyu sorduramazdı; Kate'in ziyareti, onun özgürlüğüne herhangi bir kasıt konusunda Densher'ın dudaklarını mühürlemiş, ruhunu susturmuştu. Dolayısıyla, ancak geriye bakarak ihtimalleri değerlendirebilirdi; bir saat sonra saraydan, tahmin ettiği gerçeği oranın havasında soluduğu hissiyle ayrılmıştı.

Ne var ki o sırada beceriksizliğini kendi gözünde çirkinleştiren şey de bu algının ta kendisiydi. Bu yaratığın karşısında beceriksiz olmak korkunç bir şeydi, onunla ilişkiye mazeretler bulmaya çalışmak iğrençti. Onunla herhangi bir ilişkiye mazeret bulmak, bir yemeği sos yerine ilaçla yemek

kadar abesti. İki genç kadının son konuşmalarından birinde Kate'in söylemiş olabileceği şey, –Milly ille de işin doğrusunu öğrenmek istiyorsa– Mr. Densher'ın, Kate bunu kendisinden talep etmekten başka çare bulamadığı için kaldığıydı. Kaldığı takdirde Kate'i takip etmemiş olacaktı – ya da teyzesinin gözünde takip etmemiş olacaktı; takip etmesini engellediği sürece de, Mrs. Lowder tekrarlanması bu noktada üzücü olacak tartışmalara girişemez, Kate'in onu pek de başından savmadığını iddia edemezdi. Aslında başından savmaktan başka bir şey yapmıyordu –argümanın bir kısmı muhtemelen bu değil miydi?– ne var ki Maud Teyze'nin kuşkuları, tekrar tekrar giderilmesi gereken türden kuşkulardı. Bu bağlamda Densher da oldukça mantıklı davranmıştı – aslına bakılırsa şu anda mantıklı davranması da beklenirdi; onları, teyzeyle yeğenini, Londra'dan uzakta var olabileceği yolunda mümkün olan en açık işareti vererek memnun etmeye razı olmuştu. Londra'dan uzakta var olmak, Kate Croy'dan uzakta var olmak demekti; bu da Kate açısından takdir edilecek bir rahatlıktı. Densher o üç dakikadan birinde, Kate'in yaptığı, kendisinin de çürütmeyecek sözlerle karşılık vermesi gereken açıklamaya Milly'nin değinmesinin dehşetini yaşamıştı. Bu açıklamayı çürütmek, her şeyi mahvetmek, muhtemelen bizzat Kate'i mahvetmek, özellikle de her şeyden çirkin bir ihanetle son görüşmelerinin güzelliğini mahvetmek anlamına gelirdi. Densher ona, kendisini ziyarete geldiği takdirde onun istediğini harfiyen yerine getireceğine dair şeref sözü vermişti; istediği şeyin tam olarak neleri kapsayacağını anlayarak söz vermişti. Kapsadığı şeylerden biri, bu gece loş güzelliğiyle asalet kazanan büyük salonda, duyduğu güvenle harikulade, her halükârda insafıyla anlaşılmaz olan genç ev sahibesinin solgun yüzüne dudaklarıyla yalan söylemekti. Densher'ı bundan kurtarabilecek tek şey, Milly'nin onu böyle korkuttuktan sonra esirgemesiydi. İnsafını anlaşılmaz kılan da, daha önce onu birkaç kez kurtarmış olmakla birlikte, görünüşe bakılırsa ne kadar çaresiz olduğunu henüz bilmeden kurtarmış olmasıydı.

Bunlar, anlaşılmazlıkları nedeniyle daha da büyük birer lütuf haline gelen üstün dürtülerdi ve Densher bu sayede bir kez daha üzerindeki baskının hafiflediğini hissedecekti. Kısacası onu ayakta tutan, Milly'nin benimsenecek yorum olarak ona Kate'in yorumunu sunmamasıydı. Ayağa kalkıp yalan söyleyemezdi – diz çökmesi gerekirmiş gibi bir hisse kapılmıştı. Tek yapabildiği, oturduğu yerde bacak bacak üstüne atarak gerginlikten bacağını hafifçe sallamak oldu. Milly böyle baştan savıldığı

için ona acıyordu, ama Densher'ın kriz anı için hazırladığı yetersiz üç dört saçmalıktan başka taahhüt edeceği, yalan yere yemin edebileceği bir şey yoktu. Para ve giysi, müdüründen gelecek mektup ve talimatlardan biraz daha yükseğe tırmanmıştı güç bela; Tiziano'nun fırçasından çıkma, baştan çıkarıcı bir dilber gibi karşısında duran mazeretin, sakin kafayla biraz yazı yazma fırsatının güzelliğini vurguladı. Londra'da sakin kafayla yazı yazmanın zorluğunu coşkuyla, ne zamandır aklında olan kitap yazma fikrini ise aciliyetle, neredeyse galeyana gelerek anlattı.

Galeyanı Milly'nin yüzünü aydınlattı. "Kitabınızı burada mı yazacaksınız?"

"Başlamayı umuyorum."

"Henüz başlamadınız mı?"

"Daha yeni başladım denebilir."

"Peki ya geldiğinizden beri?"

Milly o kadar ilgileniyordu ki, belki de zannettiği kadar kolay kurtulamayacaktı. "Birkaç gün önce ilk adımı attığım hissine kapıldım."

Kendisini daha derine batıracak başka bir şey olamayacağı artık açıktı. "Korkarım zamanınızı berbat ettik."

"Ettiniz elbette. Ama şimdi bu zararı kapatmak için kalıyorum."

"O zaman bana hiç aldırmayın, olur mu?"

Densher rahat bir tonda konuşmaya çalışarak, "Herhangi bir şeye ne kadar az aldıracağımı göreceksiniz." dedi.

"Günlerinizin büyük bölümünü buna ayırmak zorunda kalacaksınız." dedi Milly hiç sakınmadan.

Densher bir an düşündü, işi şakaya vurmak için elinden geleni yaptı. "Ben küçük bir bölümüyle idare ederim. Büyük bölümünü *size* ayıracağım." Kate'in bu sözleri duyamamasına hayıflandı. Öte yandan, gördüğü sert muameleye teselli arayışını bu tür ayrıntılarla Milly'ye görünür biçimde, hatta acıklı biçimde çağrıştırmak da durumunu iyice zorlaştırıyordu. Kate'in son derece aşikâr sırt çevirişini ve ayrıca dayattığı sert kuralı büyük bir

entelektüel çaba harcayarak gömmek durumundaydı. En azından katlanmak zorunda olduğu işkence buydu – Milly'nin böyle ilgilenmesi. O kadar ilgileniyordu ki, az sonra Densher'a dairesinden memnun olup olmadığını sordu; Densher kabalık etmeden cevap verirken bile yüzüne bir pişkinlik maskesi geçirmiş gibi hissetti kendini. Milly ona çaya gelme hayalini tekrar dile getirdiği takdirde bu maskeye özellikle ihtiyacı olacaktı – bu zorluktan esirgenmeyeceğini gördü az sonra. Milly, "Biliyorsunuz Susie'yle ben size gelmeye niyetliyiz, unutmayacağınızı umuyoruz." dediğinde zorluk bu hatırlatmayı göğüslemekten ibaretti; bununla birlikte bütün diplomasisini kullanması gerekti. Ziyaretin kendisini göğüslemeye gelince – bildiğimiz gibi, ne yapmak zorunda kalırsa kalsın buna mecbur edilmeye razı olmayacaktı; üstelik bu, Kate'in görgü kuralları listesinin başında yer alacak türden bir davranış olsa bile. İçten içe, Kate'in özellikle bu görgü kuralına ilişkin görüşünün daha sonraki bir olayla değişip değişmediğini düşünmesi normaldi, ama muhtemelen değişmediğinde karar kılması, kendi diplomasi tercihi üzerinde etkili olmadı. Şu anda kararsızlığına "diplomasi"de destek bulmak onu memnun ediyordu; düştüğü bu zor durumu diplomasi hafifletiyordu, çünkü duyarlı ve iyi yürekli kimselere uygulanan bir şeydi. Kısacası, işe yaradığı sürece, insanlık dışı davranmamış oluyordu. Dolayısıyla şimdi de Milly'nin umutlarını beslememek konusunda işe yarayacaktı. Kabalık etmek istemiyordu, ama bu bağlamda umutlarının tekrar yeşermesini de istemiyordu; sonuçta, bir orta yol bulmak için kaygıyla çırpınırken, ne yazık ki baltayı taşa vurdu. "Evden çıkmama alışkanlığınızı bozmak sizin için tehlikeli olmaz mı?"

"'Tehlikeli' mi?.." Milly'nin gözleri yirmi saniye boyunca solgun yüzünde şimşek gibi parladı. Ama Densher'ı irkiltmek için bu bakışa gerek yoktu, zaten hatayı yaptığı an kendiliğinden irkilmişti. Milly'nin Londra'da özellikle yapmamasını rica ettiği, unutması imkânsız şeyi yapmıştı; Milly'nin ikazına rağmen, şimdi ikisi baş başayken, bam teline dokunmuştu. Londra'daki o konuşmalarından sonra, şu ana kadar hiç dokunmamıştı o tele; şimdi iyice hassaslaştığı yolunda ikinci bir uyarı almaktaydı. O an, hayatında ne yapacağını en bilemediği andı. Onun ölmekte olduğunu düşündüğü izlenimini pekiştirmemesi gerekiyordu, ama önlem almak konusunda kayıtsız olduğunu zannediyormuş gibi de yapamazdı. Bu arada Milly seçeneklerini daraltmıştı. "Benim bu kadar vahim durumda olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

Densher çaresizlik içinde kıvrandı, yine de yüzü saç diplerine kadar kızardığında aradığı cevabı bulmuştu. "Siz ne derseniz ona inanmaya hazırım."

"Öyleyse harikayım."

"Onu biliyorum, söylemenize gerek yok."

"Yani yaşama gücüm var demek istiyorum."

"Bundan hiç kuşkum olmadı."

"Demek istediğim, yaşamayı o kadar çok istiyorum ki!.."

"Evet?" dedi Densher, Milly coşkusunun yoğunluğu yüzünden sözünü yarıda kesince.

"O kadar çok istiyorum ki, yaşayabileceğimi biliyorum."

"Ne yapsanız da mı?" Densher ciddileşmekten kaçındı.

"Ne yapsam da. Eğer istiyorsam."

"Yapmak istiyorsanız mı?"

"Yaşamak istiyorsam. Yaşayabilirim." diye tekrar etti Milly.

Densher bütün beceriksizliğiyle kendi kendini köşeye sıkıştırmıştı, ama durumun acıklılığı duraksamasına sebep oldu. "Öyleyse *buna* inanıyorum."

"Yaşayacağım, yaşayacağım!" dedi Milly; bununla birlikte, sözlerinin ağırlığı onu Densher'ın gözünde ışık ve sese indirgedi.

Densher bir sisin içinde gülümsüyormuş gibiydi. "Yaşamak zorundasınız!"

Milly bunun üzerine doğrudan gerçeğe döndü. "Öyleyse, madem öyle diyorsunuz, niçin sizi ziyarete gelemiyoruz?"

"Yaşamanıza yardımcı olacak mı?"

"Küçücük bir şey bile yardımcı oluyor," dedi Milly gülerek, "genelde evde oturmak da küçücük bir şey. Ama bu fırsatı kaçırmak istemem, yeter ki..."

"Evet?" dedi Densher Milly tekrar sözünü yarıda kesince.

"Yeter ki siz bize bir fırsat tanıyın."

Bu kısa konuşmanın bu noktada Densher üzerindeki etkisi inanılmaz olmuştu. Müthiş tereddütü bir anda dağıldı ve yerini çok garip, ancak Milly'nin yanından ayrıldıktan sonra açıkça anlayabileceği bir şeye bıraktı. "Ne zaman isterseniz gelebilirsiniz." dedi.

Ne var ki, içinde olup bitenler –Milly'nin gerçeği dışında her şeyin ansızın, neredeyse şiddetle arka plana itilmesi– besbelli çehresine ya da tavrına yansımıştı; o kadar ki, Milly'nin bunu başka bir şey zannetmesi mümkündü. "Neler hissettiğinizi tahmin edebiliyorum – bu konuda o kadar başınızı ağrıttım ki, bu baş belasına katlanacağınıza gitmeyi tercih ediyorsunuz. Önemli değil."

"Önemli değil mi? Lütfen!" diye itiraz etti Densher.

"Madem bizden kaçmak için gideceksiniz. Gitmenizi istemiyoruz."

Milly'nin Mrs. Stringham adına konuşması büyük incelikti. Ne olursa olsun, Densher başını iki yana salladı. "Gitmeyeceğim."

"Öyleyse *ben de* gitmeyeceğim!" dedi Milly neşeyle.

"Yani beni ziyarete mi gelmeyeceksiniz?"

"Hayır, artık asla gelmem. Unutun. Ama merak etmeyin. Yani bunun dışında da yapmamam gereken ya da mecbur kalmadığım hiçbir şeyi yapmayacağım."

"Zaten sizi kim mecbur edebilir ki?" diye sordu Densher, her zamanki gibi onu teşvik etmek için güç bela bir cevap bularak. "Siz dünyanın zorlanması en güç insanısınız."

"Sizce çok özgür olduğum için mi?"

"Muhtemelen şu anda dünyada yaşayan en özgür insansınız. Her şeyiniz var."

"Pekâlâ," dedi Milly gülümseyerek, "madem öyle diyorsunuz. Şikâyet etmiyorum."

Bunun üzerine Densher kendini alamayarak, "Evet, şikâyet etmediğinizi biliyorum." dedi.

Sözler ağzından çıktığı anda ne kadar acıma yüklü olduklarını kendi de fark etti. Ona "her şeyi" olduğunu söylemek abartılı ve iyi yürekli bir espriydi, oysa şikâyet etmediğini şefkatle bilmesi korkunç ve iyi yürekli bir ciddiyetti. Milly'nin aradaki farkı hissettiğini anladı; onu doğrudan ölümle yüz yüze gelebildiği için övmekle birdi söylediği. Milly hiçbir şey söylemeden, aynı şekilde *Densher*'la yüz yüze geldi; ona her zamankinden daha yumuşak karşılık vermesi durumu hafifletmiyordu. "Marifet değil – eğer insan önünü görebiliyorsa."

"Önündeki huzur ve bolluğu mu? Elbette değildir."

"Sahip olduklarını kaybetmemek anlamında söylüyorum."

"Bunun adı başarı. Eğer insanın sahip oldukları iyiyse, çaba göstermek için yeterli bir nedendir zaten." dedi Densher rastgele.

"Benim sınırım bu. Daha fazlası için çabalamıyorum." Milly ardından konuyu değiştirdi: "Gelelim kitabınıza."

"Kitabıma mı?.." Densher birkaç dakika içinde konudan uzaklaşıvermişti.

"Artık Susie'nin de, benim de ne pahasına olursa olsun engellemeyeceğimizden emin olabileceğiniz kitap."

Densher telaş içinde bir cevap aradı, ama sonra kesin kararını verdi. "Kitap yazmıyorum."

"Öyle dememiş miydiniz?" diye sordu Milly hayretle. "Kitap yazmıyor musunuz?"

Densher şimdiden rahatlamıştı. "Doğrusunu isterseniz ben de ne yaptığımı bilmiyorum."

Bu cevabı Milly'yi görünür biçimde ciddileştirdi; öyle ki, başka bir nedenle kaygılı olan Densher onun sözlerini nasıl yorumlayacağından korktu. Milly'nin yorumu gerçekten de Densher'ın korktuğu çizgideydi, ama Milly bir kez daha, Densher'ın tehlikeye attığının farkında bile olmadığı şerefini kurtardı. Cevabını, o şikâyet etmiyorsa da Densher'ın şikâyet

edebileceğinin itirafı olarak yorumlayan Milly, belli ki sabırlı olması için onu teşvik etmek, dolaylı yoldan yardım etmek istiyordu. Öte yandan, ne kadar ileri gidebileceğinden emin olmak istediği de açıktı; Densher az sonra bunu sınamanın yolunu bulduğunu anladı.

"Madem kitabınız için değil?.."

"Niçin mi kalıyorum?"

"Yani Londra'daki işiniz – onca meşguliyetiniz açısından demek istiyorum. Burası sizin için boş değil mi?"

"Boş mu?" Densher Kate'in, Milly'nin evlenme teklif edebileceği yolundaki iddiasını hatırladı ve acaba doğal giriş bu mu diye düşündü. Şimdiden, böyle bir girişimin kendisini şaşkına çevireceğini hissediyordu; ne kadar az da olsa, kaygısı cevabının muğlaklığına yansıdı. "Ne desem!.."

"Çok mu fazla soru soruyorum?" Densher itiraz edemeden Milly cevabı kendisi verdi. "Kalmanız gerektiği için kalıyorsunuz."

Densher bu cevaba tutundu. "Kalmam gerektiği için kalıyorum." Sözler ağzından çıkarken, Kate'e sadakat mi, sadakatsizlik mi belirttiklerini bilmiyordu. Bir bakıma Kate'i ele veriyordu, planını bir ucundan açığa çıkarıyordu. Buna rağmen Milly'nin bu sözleri gerçeğin yalın ifadesi olarak algıladığını gördü. Milly'nin gözünde Densher, Kate'in bahsettiği şeyi bekliyordu – yaklaşabilmek için Lancaster Gate'ten izin çıkmasını. Teyzeyle de, yeğenle de dost kalabilmek için bu izin olmadan adım atamazdı. Densher, Milly'nin bütün bunları cevabında okuduğunu gördü; bu da yalan söylüyormuş hissine kapılmasına sebep oldu, bunu düzeltmek için bir şey düşünmesi gerekiyordu. Az sonra, bulduğu şey şu oldu: "Başka ne gibi sorunlarım olursa olsun, *sizin* için kalmak yeterli değil mi?"

"Ona siz karar verebilirsiniz."

Densher bu arada izin istemek üzere ayağa kalkmıştı, ayrıca artık fazlasıyla huzursuz olmuştu. En azından bu konuşma Kate'e sadakatsizlik sayılmazdı, pazarlıklarının özü buydu zaten. Yani sadık olduğu için başka türden bir yalandı: Sebebe ilişkin, dürüst olmayan bir açıklama. Milly "için" kalmaktan o kadar uzaktı ki, esasen ona rağmen kalıyordu. Ne var ki bunu bilmiyor ve nihayet, Tanrı'ya şükür, umursamıyordu. Söyleyebileceği tek

şey durumu ya düzeltir, ya kötüleştirirdi. "Madem öyle, gitmediğim sürece karar verdiğimi düşünmeniz gerekir!"

II

Densher Milly'den ayrıldıktan sonra eve dönmedi – dönmek istemedi; dar sokaklardan, gotik kemerli meydanlardan geçerek yürüdü ve daha önce de bir şeyler içip biraz huzur ve genelde kararsızlıklarına hoş biçimde yenilerini ekleyen çözümler bulabildiği, görece kuytuda kalan küçük bir kafeye gitti. Şurası bir gerçekti ki, bu gece kadife bankta arkasına yaslanıp başını süslü bir aynaya dayadığında, gözü sigarasının dumanından ötesini görmezken, kendisini bekleyen kararsızlıklar ona her zamanki kadar bulanık görünmemiş olabilir. Bunun sebebi oradan kalkmadan önce atacağı adımı kararlaştırmış olması değildi; az önce karşı karşıya kaldığı durumla birlikte, konumunu iyice kabullenmiş olmasıydı sadece. Yarım saat önce, sarayda, derinden hissettiği imkânsızlık konusunda bir anda ve Milly'nin gözü önünde yüz seksen derecelik bir dönüş yaptığında, çok daha ilerisini görmenin, imkânsızlıkların ne kadar önemsiz olduğunu görmenin verdiği ani güçle hareket etmişti. Bu durumda kuralcılığa, ayrıntılara yer yoktu, insan Milly'nin durumundayken her şeye izin vardı. Ve şimdi, adeta bir yayın ani hareketi sonucu, onun durumu –Densher'ın algılayışıyla, Milly'nin ona bağımlılığı ölçüsünde– Densher'ın da durumu olmuştu. Densher'ın yapacağı ya da yapmayacağı her şey, Milly'nin hayatıyla yakından ilişkili olacaktı, yani hayatı tam anlamıyla onun ellerindeydi – ve başka hiçbir şeyle de ilişkili olmamalıydı. Milly'yi öldürebilirdi, Densher'a göre bu, ihtimal dahilindeydi – her zamanki köşesinde otururken ihtimalleri böyle yorumluyordu. Bu düşüncenin verdiği korku onun başka her şeyi unutmasına, fiilen üç saat boyunca hiç kıpırdamadan orada oturmasına sebep oldu. Siparişini yeniledi, hiç içmediği kadar çok sigara içti. Çıkan sonuç, o ilk yoğunlukla, panik olarak çıkmıştı; dolayısıyla doğru ya da yanlış –eğer arada bir fark kalmışsa–, herhangi bir eylem fikri, keskin bir "Şşt!"le, o andan itibaren kıpırtısız kalma uyarısıyla karşı karşıya kalmıştı. Orada nöbet tuttuğu süre boyunca kıpırtısız kalmanın birçok değişik yolunu düşündü; bu süre ona parmak ucunda ilerlemek konusunda bir ders olmuştu belki de.

Kafeden nihayet ayrıldığında eve, başka herhangi bir sistemi benimseyecek olursa felakete sürükleneceği gerçeğini algılamış olarak gitti. Felaket onun zihninde, Milly açısından herhangi bir şeyi son aşamasına getirme fikriyle temsil ediliyordu. Böyle bir şeyin şu veya bu şekilde

mutlaka felakete yol açacağından kuşkusu yoktu. Densher onun kaderine dahil olmuştu ya da Milly'nin kaderi ona dahil olmuştu; dolayısıyla tek bir yanlış hareket ipi koparabilirdi. Doğruyu söylemek gerekirse, bu düşünceler sonunda onu biraz huzura kavuşturdu, çünkü açıkça işaret ettikleri şey, hiçbir şey yapmaması gerektiğiydi, bu da aslında Kate'in ona yüklediği görevle bağdaşıyordu. Tek yapacağı, genç kızın izni olmadan kıpırdamamaktı – sonuçta, ne tuhaftır ki, tıpkı Kate'in izni olmadan hareket edemeyeceği gibi, Milly'nin de izni olmadan ileri ya da geri hareket etmeyecekti. Sağduyusu buna indirgenmişti – bir kez daha sadece iyi yürekli olma gereğine. Bu da hareketsiz olmakla –asgari titreşimi yaratmaya çalışmakla– özdeşti. Bir yandan sigara içerken, kendini değerli bir şeyin duvara son derece eğreti biçimde asılmış olduğu bir odaya hapsedilmiş gibi hissediyordu. Yanlış bir hareket düşmesine neden olurdu, oysa mümkün olduğunca uzun süre orada asılı kalması gerekiyordu. Eve doğru yürürken, bu noktada Fleet Street'in bile ona ulaşamayacağının farkındaydı. Müdürü geri gelmesi gerektiğini telgrafla haber verebilir, ama o müdürüne rahatlıkla kulak asmayabilirdi. Aylak yaşamak için pek fazla parası yoktu; ne var ki, şansına Venedik ucuzdu ve gariptir ama, Milly bir bakıma ona destek oluyordu. Esasen en büyük masrafı akşam yemeğine gitmek üzere saraya yürümekti. Kısacası, bu yaşayıştan vazgeçmek istemiyordu; nefes alışını ve ellerinin titreyişini de muhtemelen kontrol altına alabileceğini hissediyordu. Her durumda yeterince kıpırtısız kalabilirdi.

Üç hafta boyunca bunu yapmaya çalıştı; kısa bir süre sonra başarısız olmadığı hissine kapıldı. Bir incelik, bir ustalık gerektiriyordu kuşkusuz, çünkü mesafeli ya da sıkıcı olmaya çalışmıyordu, aksine. Öylesi "hoş" bir davranış olmazdı, oysa bir bakıma esas kural hoş davranmaktı. Ayrıca kaçınmaya çalıştığı titreşimi de doğurabilirdi; dolayısıyla her şeyi yerli yerinde tutmanın en iyi yolu tereddüt etmeden, korkmadan kendini bırakmaktı – yani orada kalmaya kendini bırakmaktı. Kendini neye bıraktığına bağlıydı her şey, dikkatli olmakla kastettiği buydu. İnsan parmak ucunda ilerliyorsa, manevrayı ele vermeden dönüp geri çekilebilirdi. Kusursuz diplomasi –bildiğimiz gibi neyse ki başından beri bunun gereğini kavramıştı– bütün ilişkiyi şüpheye yer bırakmayacak, kesin bir durum olarak yürütmekti. Örneğin ikisinin ömür boyu yakın dost olarak kalacakları kesindi; Milly'nin Amerikalı genç kız olmasının, tam zamanında

ve kendilerini içinde buldukları ilişkide paha biçilmez bir lütuf olduğu da kesindi. En azından, zaman içinde Milly o müthiş ulusal, genç kızlara özgü rahatlığın haklarından yararlanmadığı, öngörü ve sorumlulukla bu rahatlığa sahip olmayı istemediği, sahip olduğunu kanıtlamadığı takdirde, bunun nedeni Densher'ın onu desteklememesi olmayacaktı – kısacası Densher teşvik etmediği, hatırlatmadığı için olmayacaktı. Belki meseleyi ona sürdürmesi gerekli bir şey olarak açıkça ifade etmiyordu, ama kişisel olmayan bir tonda, bu tonu tutturduğu için kendinden memnun, serbestçe konudan söz ediyordu; bu da konunun göz önünde bulunmasını sağlıyordu – çünkü Densher sevimli bir şekilde konuşmaya özen gösteriyordu aynı zamanda. Sonuçta bu hem ikisinin paylaştığı bir düşünce, hem de en belirgin kolaylıklarıydı. Bu davranış tarzı, neredeyse her şeyi kapsayacak şekilde genişletilebilecek kadar esnekti; bununla birlikte, genişletilmediğinde sakin ve olağandı, sınırları aşmıyordu. Ayrıca Densher, Tanrı'ya şükür, çok fazla kaygılanmadan, genç kızın son derece garip biçimde, bilinçli olarak boyun eğdiğinin, nedenini anlamadan da olsa büyük ölçüde Densher ne istiyorsa onu yaptığının farkındaydı. Milly bir keresinde bunu açıkça dile getirdi: "Evet, elbette, böyle olmamız hoşunuza gidiyor, çünkü kesin olarak tanımlanmaması sizin için bir kolaylık; sanırım tanımlamak için İngiliz olmak gerekir!" – üstelik bunu ne gariptir ki, bütün iyi huyluluğuyla söylüyordu. Milly'nin, belki sırf nereye varacak diye görmek için Densher ne istiyorsa onu yaptığı –yani öyle olduğu– düşünülebilirdi. Esasen her ikisi de oyun sürdükçe birbirlerinin oyununu görüyorlardı; Milly Densher'ın onu kendi görüşüne uyarlamaya çalıştığını biliyor, Densher da Milly'nin bunu bildiğini biliyordu. Milly'nin bütün bildiklerini Densher'ın da bildiğini ve bunun hiçbir şeyi berbat etmediğini de hesaba katarsak, son derece elverişli buldukları çizgi konusunda bir fikir edinebiliriz. Bizim için en tuhaf olması gereken şey ise, Densher'ın bu şekilde bizzat gerçekleştirdiği başarıyı, kendisinin fevkinde ve ötesinde, Kate'in de fevkinde ve ötesinde, gündelik dürüstlüğü sağlayan bir şey olarak görmesi ve minnet duymasıydı. Bu şekilde ele alınan ulusal özellik Milly'nin duygularıyla tam olarak ve anlaşılmaz biçimde bağdaşmasa, kesinlikle bir mutluluk söz konusu olamazdı – çatışmaları ve güçlükleri törpüleyecek bir unsur olmazdı. Bu özellik Milly'nin bütünlüğünü oluşturuyordu ve Densher'ın sınır tanımadan mevcudiyetinden emin olabileceği tek şeydi.

Densher yirmi gün boyunca bundan emin oldu ve kendisini tetikte tutan yersiz titreşimin oluşacağına dair korkusu derinleşmedi. O gergin ruh hali içinde, günden güne, zorlukla yaşadığını biliyordu; bununla birlikte, bir hata yapmamayı başardığı kanısındaydı. Bütün kadınlar değişken olabilirdi ve Milly de kuşkusuz her kadın kadar değişebilirdi, ancak ulusal özellik, kısmen de olsa, bu süre içindeki gibi her yanıyla da olsa, sağlamdı; henüz bu kadar genç olan bir kadında bu ulusal özellik, etrafında solunan havanın iletkenliğini tamamen yok ediyordu. Ancak yirmi gün sonra, çay saatinde saraya gittiğinde, hanımefendinin "ziyaretçi kabul etmediği" bildirildi kendisine. Bu bilgi ona avluda, gondolculardan biri tarafından ve Densher'ın nazarında, o güne kadar göze batacak şekilde belli olan giriş çıkış serbestisinin bilinciyle verildi. Densher Leporelli Sarayı'nda kabul edilebilir ziyaretçiler kategorisinde yer almakla kalmamış, içeriden biri olarak sağlam bir yer edinmişti; dolayısıyla kendisine böylesine aşikâr biçimde kafa tutulunca, ısrar etmenin yerinde olacağını düşündü. Görünüşe bakılırsa, hanımların ikisi de ziyaretçi kabul etmiyordu; bununla birlikte Pasquale ne birinin, ne ötekinin rahatsız olduğunu söylemeye yanaştı. İkisi hakkında herhangi başka bir şey de söylemeye yanaşmıyordu henüz; Densher yüzünü, terim bu ulusun üyelerine uygulanabilse, ifadesiz diye tanımlayabilirdi; ne var ki ifadesizlik, bu ulusun insanlarında bir karanlıklar yuvasına dönüşüyordu – çehre boş bir yüzey olmaktan çıkıp karanlık, daima meşum bir şeylerin gizlice var olduğu bir sığınağa dönüşüyordu. Sarayda, ev sahibesinin zayıflıklarına herhangi bir şekilde değinilmesini, hatta bu zayıflıkların farkında olunmasını yasaklayan kuralın sertliğini bir kez daha hissetti. Milly'nin sağlık durumu burada asla bir sebep olarak itiraf edilmiyordu. İçten içe ne kadar kabullenildiği başka meseleydi; Densher sorgulamakta ısrar ettiğinde bunu iyice fark etti. Bu kez dostu Eugenio'ya başvurmak üzere derhal onu çağırttı; Eugenio'yla görüşmesi, kanala inen basamakları avluya bağlayan, üstü kapalı, korunaklı galeride dolu dolu üç dakika sürdü. Zihninde daima dostu olarak adlandırdığı Eugenio'nun elinden gelse bütün zarafetiyle onu mahvedeceğini düşünüyordu. Bu da son derece kendine has bir ilişki doğuruyordu aralarında; her biri diğerini yakından tanıyordu – aralarındaki yakınlık bakışlarda, seslerde, genel hassasiyette, kısacası konuşmalarından başka her yerde mevcuttu. Bir başka deyişle, Densher beş haftadır Eugenio'nun kendisi hakkındaki görüşlerinin temelde bayağı olduğu kadar keskin ve isabetli olduğunun pekâlâ farkındaydı; aynı zamanda bunu engellemek için kılını da kıpırdatamıyordu.

Şu anda bütün bunlar yine varlığını hissettiriyordu; Eugenio onu avluda karşıladığında her zamankinden çok hissettiriyordu.

Hava sabahın erken saatlerinden beri fırtınaya çevirmişti; sonbaharın ilk deniz fırtınasıydı ve Densher neredeyse hasetle, Eugenio'yu dış merdivenden –avludan Milly'nin ana katına çıkan görkemli merdivenden– aşağı indirmişti. Amacı –bu eline geçen tek fırsattı– bütün imalarının bedelini ödetmekti; özellikle de, zeki, yakışıklı ve zengin olmayan Londra'lı delikanlının –malum yoldan– Miss Theale'in servetinin peşinde koştuğu anıştırmasının. Beyefendinin, bu bağlamda dokunulmazlık ve başarı bekliyorsa, genç hanımın (müthiş cazibesinde en az onun kadar gözü olan) en vefalı hizmetkârını fazlasıyla hafife aldığı yolundaki tarifsiz ihsasının bedelini ödetmekti. Bu yorumların Densher için korkunç olmasının nedeni, aşağılık bir adamın tutumuna tıpatıp denk düşmeleriydi; bu nedenle de, kendisine yapılan haksızlığı düzeltmekten onu sadece üç şey alıkoymuştu. Bunlardan biri, eleştirinin sadece nesnel, adeta acımasız bir nezaketle ifade edilmesiydi; ikincisi, bir dostun hizmetkârının ifade inceliklerinin, bir misafirin dava edebileceği bir şey olmamasıydı; üçüncüsü de, kendisine atfedilen amacın esasen hakaret teşkil etmemesiydi. Bayağı görüş, alçak bir adam hakkında beslenebilecek olan görüş kendisine tıpatıp uyuyorsa bu kendi kabahatiydi. Anlaşılan, sonuç olarak alçak adamlardan o kadar da farklı değildi. Dolayısıyla, Eugenio'yu "dostu" olarak görmesinin sebebi kendisi hakkında bu kadar çok şeyi gördüğünün bilincinde olmasıysa, bu konuşma sırasında aynı çizgide çok daha fazla şeyin bilincine vardı. Densher, gondolcunun cevabıyla yetinmemesinin, kuşkusuz kendisine atfedilen niyetlerde ısrarlı olduğunu kanıtladığının farkındaydı; ne var ki bunu sadece aralarında oluşan mesafenin artışında fark ediyordu. Eugenio elbette onun Miss Theale'e söyleyeceği bir tek sözün işine mal olacağını biliyordu, ama bu söz edilmediği sürece –ayarladığı durumda bu imkânsızdı– nöbet beklediğini düşünmekte serbestti. Densher onun hiç bu sert rüzgârlı dakikalarda, rutubetli galerideki gibi nöbet tutmamış olduğunu görebiliyordu; onun varlığı, genç kahramanımızın ansızın keskin bir şekilde her şeyin kasvetli bir havaya büründüğü hissine kapılmasına yol açtı. Bir şey olmuştu – ne olduğunu bilmiyordu; ne olduğunu da ona Eugenio söyleyecek değildi. Eugenio hanımların –sanki zayıflıkları aynı ölçüdeymişçesine– galiba "azıcık", "çok azıcık" yorgun olduklarını söylemiş ve bu yorgunluğa hiçbir neden göstermemişti. Densher'ın onunla

ilgili izlenimini pekiştiren şeylerden biri de, derin ve şeytani yeteneğiyle daima Densher İtalyanca konuştuğunda İngilizce, İngilizce konuştuğunda İtalyanca karşılık vermesiydi. Şimdi de her zamanki gibi konuşurken hafifçe gülümsüyordu – ancak bu kez, genç kahramanımızın fark ettiği gibi, tavrı da, barışı ihlal eden şey her neyse, ona uyum gösterdiğinden, gülümsemesi iyice belirsizleşmişti.

Söylenmeyen nice şeyle dolu, uzun ve sessiz bir dakika boyunca, bu tavır da Densher'ın korunaklı konumunun ansızın bozulmasında rol oynadı. Her ikisi için de, fesatlıktan oluşan bir Venedik çehresini göstermişti; dolayısıyla birleşmeleri mümkün olsa, kaygıda birleşebilirlerdi; alçak kara bulutlarla yüklü gökyüzünden soğuk, kamçı gibi bir yağmurun yağdığı, dar geçitlerde hain rüzgârların estiği, genel bir hapsoluş ve aksaklığın hüküm sürdüğü, kanallarda çalışan insanların kemerler, köprüler altında birbirlerine sokularak işsiz güçsüz, sıkıntı ve umutsuzluk içinde bekleştiği bir Venedik. Bu arada genç kahramanımızın dostuyla sessiz iletişimi öylesine derin anlamlarla yüklüydü ki, gerginlik biraz daha uzun sürse, ikisinin de eşit derecede zayıf düşeceği bir noktaya varabilirlerdi. İkisinin de aklında, karşılıklı şüphelerini susturabilecek, karşısında çatışmaktan çok birleştikleri bir ihtimal vardı. Ama Densher için bu, hiçbir şeyin –muhatabının sonunda resmi bir nezaketle onu kapıya geçirip eğilerek uğurlamasının bile– rahatlatamayacağı bir andı. Tekrar gelmesi konusunda bir söz söylenmemiş, hava, mesajları iletmeyen bir ortama dönüşmüştü. Densher yola koyulduğunda, tekrar gelmesi için Eugenio'nun kendisini davet etmesini beklemediğini biliyordu elbette, ama başına gelenlerin cezasının bir parçası olduğunu da biliyordu. Sarayın ana kapısının açıldığı kanal boyunun ötesindeki, rüzgârın daha da sert estiği meydanda bunu düşünerek şemsiyesinin altına iyice sığındı. Aklındakileri başkalarının azıcık da olsa görmesine tahammülü yoktu; böyle şeylere –örneğin çıkarcı, alçağın teki deyip kurtulamayacağı son derece zeki bir adamın, kendisiyle ilgili karşı gelinemeyen, kınanamayan, hatta (ki bu en kötüsüydü) fark edilemeyen yargılara sahip olması– peş peşe sıralanmış halde çaresiz maruz kalmak aşağılık bir kaderdi. Bir hizmetkârın yargısı bu kadar önem taşıyorsa, tuhaf bir duruma düşmüş demekti. Eugenio'nun yargısı, aşağılık bir görünümden kaynaklandığından, tamamen yanlış olsa bile önem taşırdı. Dolayısıyla, görünümün oldukça doğru, bununla birlikte bir o kadar aşağılık olması iyice tatsızdı.

Buna rağmen, Densher bundan bağımsız nedenlerden ötürü huzursuz olduğundan bu düşünceleri öfkeyle zihninden uzaklaştırdı. Kötü havaya rağmen yürümek zorundaydı; dolambaçlı yollardan geçerek galerilerin altına sığınabileceği San Marco Meydanı'na vardı. Burada, Venedik'in yarısı yüksek kemerlerin altına sıkışarak toplanmıştı; meydanın sınırı olan rıhtımda ise, eski San Todaro sütunlarıyla Aslan sütunlarının arası, ardına kadar fırtınaya açılmış bir kapı oluşturuyordu. Densher bir yandan yürürken, bir yandan da bunun böylesine önemli bir fark yaratmasının –farkı yaratan tek şey, sarayın kapılarının ilk kez misafirperverlikle açılmamış olması değilse eğer– tuhaf olduğunu düşünüyordu. Başka şeyler de vardı, ama hepsi bundan kaynaklanıyordu, olayı sertleştiren ve büyüyü bozan buydu. Şimdi yağmur ve soğukla boğuşmak zorundaydı; Densher hepsinin içinde yaşamakta olduğu güvenin tolerans aralığının bir anda yok edildiğini görmüştü adeta. Tolerans aralığı, Densher'ın ona – ana kadar dayanmış olsa da, bir darbeye tahammülü olmayan şeye– verdiği addı. Darbe bir şekilde inmişti; Densher bir süre boyunca, kendisi gibi amaçsız dolaşanların arasında yürüyerek, dükkânlardaki döküntülere görmeden bakarak bu darbenin ne olabileceğini düşündü. Galerinin bazı bölümleri kırmızı mermer karolarla döşenmişti ve şimdi tuzlu serpintilerle yağlanmıştı; mekânın tamamı devasa seçkinliği, tasarımındaki zarafet ve ayrıntılarındaki güzellikle, her zamankinden çok uçsuz bucaksız bir salonu andırıyordu; talihin tersine dönmesiyle kirletilmiş ve şaşırtılmış olan Avrupa'nın salonu. Kafalarına yamuk oturttukları şapkaları ve omuzlarına attıkları ceketlerin boş kollarıyla hüzünlü bir karnavala katılmış gibi görünen esmer adamların yanından geçiyordu. Kafelerin dışına taşan masa ve sandalyeler, hâlâ servis yapılıyormuşçasına kemerlerin altına toplanmıştı; tek tük gözlüklü Almanlar, ceketlerinin yakalarını kaldırmış, açık havada yiyip içiyor, felsefe yapıyordu. Densher bütün bunları algılıyordu, ama ancak meydanı üç kere turladıktan sonradır ki, hepsinden keskin bir algıyla Caffè Florian'ın önünde ansızın durdu. Bakışları kafenin içindeki bir çehreye takılmıştı – camın ardında tanıdık birini görmüştü. İkinci kere bakmak üzere durduğu kişi, görünür bir yerde, küçük bir masada oturuyordu; önünde yarısı dolu, belli ki unutulmuş bir bardak vardı; arkasına yaslanmış, kucağında bir Fransız gazetesiyle –*Figaro* başlığı görülüyordu– oturduğu halde, gözlerini karşısındaki küçük rokoko duvara dikmişti. Densher bir dakika boyunca onu profilden seyretti ve bu süre boyunca, söz konusu kişinin kimliği, hızlı da olsa, bağlantıların –şaşırtıcı ve

dolaysız bağlantıların– kurulmasına yetti; ardından, tanıdığı belki de seyrediliyor olma hissinin sonucuyla başını döndürdüğünde, sanki ihtiyaç duyduğu son bir şeymişçesine, onunla göz göze geldi. Çehresini bu açıdan da gördüğünde, Lord Mark'ı *bütünüyle* görmüş oldu – birkaç hafta önce, her ikisinin de Leporelli Sarayı'na ilk ziyaretinde karşılaştığı haliyle Lord Mark. O gün, Densher içeri girdiğinde dışarı çıkmakta olan da, şimdiki gibi, bütünüyle Lord Mark'tı – o sırada holde bunu hissetmişti; dolayısıyla, tekrar karşılaşmalarının su yüzüne çıkardığı aynı potansiyel meseleyi birkaç saniyede fark etmesi zor olmadı.

Karşılaşma ancak birkaç saniye sürmüştü – daha fazla olamazdı; orada durup bakamayacağı, öte yandan ileri adım da atamayacağı için, yürüyüşüne devam etmişti, ama bu kez farklı bir hızda. Sanki bu kısa arada günün bilmecesinin cevabını bulmuş gibiydi. Lord Mark Densher'a ıslak, aylak kalabalıktan biri gibi bakmıştı sadece – tıpkı kendisinin de ilk anda ona baktığı gibi. İlk anda olmasa bile, daha sonra kuşkusuz tanımıştı; bununla birlikte, emin olmaları selamlaşmaya yol açmamıştı. Tanışıklıkları, ikisinin de selam vermesini gerektirmeyecek kadar azdı. Ne var ki, şu anda önemli olan ikisinin de selam vermemesi değil, Caffè Florian'daki beyefendinin orada oluşuydu. Uzun süredir Venedik'te olması imkânsızdı; öyle olsa, büyük buluşma mekânının gediklisi olan Densher onu daha önce görürdü. Kısa ziyaretler yapıyordu, hareket halindeydi, orada otururken düşündüğü, bineceği tren ya da vapurdu. Bir şey için dönmüştü – önceki ziyaretinin devamı niteliğindeki bir şey için, her ne için geldiyse, gerçekleştirecek zamanı bulmuştu. Ancak bir gece önce ya da o sabah gelmiş olabilirdi, aradaki süre her şeyi değiştirmeye yetmişti. Densher için bu cevabı bulmak müthiş bir şeydi. Yürüyüşüne devam ederken onu sımsıkı kucakladı, adeta ona yaslandı. Onun yüzünden dur durak bilmiyor, iyice huzursuz oluyordu. Ama açıklayıcıydı – bu da çok önemliydi, çünkü açıklamalarla bir şekilde başa çıkabilirdi. Aksi takdirde havadaki fesatlık kaderin soluğuna fazlasıyla benzerdi. Havanın dönmesinin, yağmurun çirkinliğinin, rüzgârın acımasızlığının, denizin katlanılmazlığının *sebebi* Lord Mark'tı. Bilhassa sarayın kapılarının kapalı olmasının sebebi Lord Mark'tı. Densher iki tur daha attı; her ikisinde de ziyaretçiyi ilk kez gördüğü şekilde buldu. Yani bir keresinde, tam karşıya gözlerini dikmişti; ikinci görüşünde, açmış olduğu *Figaro*'ya göz gezdiriyordu. Densher tekrar durmadı, ama belli ki Lord Mark onun geçişini fark etmemişti – üçüncü kez

geçişinde ise Lord Mark yerinde yoktu. Orada sadece bir gün geçirmişti, o gece gidecekti; şu anda gidiş hazırlıkları için oteline dönmüştü. Bütün bunlar Densher için adeta dile dökülmüşçesine aşikârdı. Anlaşılmaz olan açıklık kazanmıştı – eğer buna açıklık denebilirse; anlamadığı bir şey vardı, aslolan şey, ama önünü arkasını o kadar açıkça ve yakından görüyordu ki, anlamış sayılırdı neredeyse. Yapmaya geldiği şeyi yapmış olan ve şimdilik bununla yetinen bir adamı seyretmişti. Bu adam Milly'yi görmek için tekrar gelmiş, Milly de onu kabul etmişti. Ziyaretini öğle yemeğinden hemen önce ya da hemen sonra yapmış olmalıydı ve kendisi bu sebeple Milly'nin kapısını kapalı bulmuştu.

O akşam ve hatta ertesi gün, sadece bir sebebe ihtiyacı olduğunu, şimdi bu sebebi bildiğine göre, kendi deyişiyle işine bakabileceğini düşündü. Bildiğimiz gibi kendi işi, kararlaştırmış olduğu üzere, kıpırtısız durmaktı; buhranla ilgili olarak kendini son derece suçsuz hissetmesinin bunu engellemesi için ne gibi bir sebep olabileceğini soruyordu kendi kendine. Karşısındaki görüntülere eleştirel bir gözle bakmayı ihmal etmemişti; ortaya bir suç çıkarsa, kaçamak davranmadığından emin olmak istiyordu. Ne var ki o gün Milly'ye dokunmuş olan kesinlikle kendisi değildi ve Milly üzülmüşse, kesinlikle onun bir eylemi sonucu üzülmemişti. Konuyu bu şekilde düşünmek, birkaç saat boyunca Densher'a adeta bir coşku yaşattı. Coşkusu Lord Mark'ın dönüşünün –Densher'ın nazarında keskin, çarpıcı, çirkin olan– görünür koşullarıyla iyice artıyordu. Daha sonraki uzun saatler boyunca meseleye bakışının değişmemesi, o sıradaki cehaleti içinde bile, bu dönüşün tekinsizliğini kanıtlar gibiydi. Lord Mark'ın dönüşünü fesatlık olarak, en azından son derece "nahoş" bir durum olarak görmek için, bunca kolaylıkla, harika şekilde edindiği bilgiden fazlasına ihtiyacı yoktu. Zavallı kızın tepesine bu şekilde inmek, kaçınılmaz biçimde acımasız olmak zorundaydı. Bu tür bir ziyaret baskındı, istilaydı, tecavüzdü; kendisinin onca nezaketle kızcağızı esirgemeye çalıştığı aptalca şoklardan birini teşkil ediyordu. Densher ertesi sabah, Milly'nin durumundaki bir kişiye karşı takınılabilecek tek incelikli ve şerefli tutumun, bizzat kendi tutumu, Merton Densher'ın tutumu olduğunu düşünmeye başlamıştı artık – hatta bunu yeri gelse açıkça dile de getirirdi. Öyle ki, zamanla –izlenimin belirginlik kazanmasıyla– Merton Densher'ın lehindeki bu zıtlık rahatlama duygusuna, ardından da kurtuluş duygusuna dönüştü. Sanki karşı karşıya olduğu büyük bir tehlike geçmişti – ve kendisi de rahat bir nefes alıyordu. Lord Mark,

katiyen böyle bir yardımda bulunma niyeti olmadan tehlikeyi ortadan kaldırıvermişti. Dangalakça, aptalca en büyük yanılgıya düşerek incitmek istediği kişiye göreli bir masumiyet, neredeyse arınma anlamına gelen bir dokunulmazlık sağlamıştı. İncitmek istediği kişi, açıklanması mümkün olmayan şekilde Venedik'te oyalanan kişiden başkası olamazdı. Bu arada söz konusu kişi için hareketsiz durmak, daha kapsamlı bir çerçevede, azmetmekti; azmetmek ise, eğer düşünüldüğünde tutulacak en iyi yol gibi görünüyorsa, bir iki gün saraya gitmemekti.

Bir iki gün geçti –hatta üçe uzadı– ve Densher'ın üzerindeki olağanüstü etkisi, bu süre boyunca kendini iyice temizlenmiş hissetmesi oldu. Saraya dönmesi daha olumlu bir etki yapacak olsa, bir işaret gelirdi mutlaka; her halükârda, böyle bir işaret gelmediği sürece kaygılanmıyordu. Hanımların her ikisi de onun sırf Eugenio'yla yüz yüze gelmek için dönmesini istemezdi. Bu –tekrar geri çevrilmesi– imkânsızdı, çünkü fiilen onu sorumlu kılmak anlamına gelirdi ve Densher kesinlikle sorumlu değildi. Yokluğu da ihmal anlamına gelmiyordu, çünkü içeriye alınmadığı takdirde iletebileceği tek mesaj, sağlık konusunda kaygısını belirtmek olabilirdi. Bu konuyu dile getirmesi de kesinlikle yasaklandığından, yapabileceği tek şey beklemekti – geçen her günle buna iyice hazır ve kararlı olduğunu hissetmesi de beklemeyi kolaylaştırıyordu. Günlerin kendisi kesinlikle hoş geçmiyordu; rüzgâr ve kötü hava koşulları devam ediyor, kırılmayan soğuk giderek şiddetleneceğinin işaretlerini veriyordu; etrafındaki dünyanın dağılan büyüsü iyice dağılıyordu. Dairesinde bir aşağı bir yukarı yürüyor, rüzgârın sesini dinliyordu – zil seslerini de dinliyor, saraydan bir hizmetkârı görme umuduyla bakıyordu. Bir not gelebilirdi, ama gelmiyordu; bazen, saatler boyunca gelebilecek notu kaçırmamak için dışarı çıkmıyordu. Dairesinde olmadığı zaman, Lord Mark'ı gördüğü zamanki gibi tur atıyordu. Mülteci güruhuyla birlikte San Marco Meydanı'nda dolaşıyordu; artık zihninde hiç değişmeyen tarifiyle hainin hâlâ orada olabileceği ihtimalini göz önünde bulundurarak yolları, kafeleri bakışlarıyla tarıyordu. Orada ancak saraya bir daha gitmek üzere bulunabileceğini biliyordu; bu kadarı da –bir düşünmek yeterdi– biraz fazla olurdu doğrusu. Ama gitmişti – gittiği kanıtlanmıştı; gerçi Densher açısından her iki ihtimal de şu anda içinde bulunduğu çıkmazın tatsızlığını artırıyordu sadece. Her şey dönüp dolaşıp Milly için yaptığı şeyde bağlanıyordu – ne rahatlamanın ne de tehlikeden kurtulmuş olmanın sefalet duygusundan arındıramayacağı günler geçirmek. Densher'ın

niteliklerine sahip bir adamın zamanını böyle geçirmesi sefalet değil de neydi? Yağmurun altında sürüklenmek, dükkânların içini gözetlemek zorunda kalıp karşılaşma ihtimallerine kafa yormak alçalmak değil de neydi? Kendisiyle bir başka erkek arasındaki muhtemel bir karşılaşmanın sonuçlarının ne olabileceğini merak etmek şerefsizlik değil de neydi? Zaman zaman, her şeye rağmen kendisini o başkasından daha dürüst hissetmediği oluyordu. Ama üçüncü gün, hâlâ bir haber çıkmadığında, dünyaları verseler yerinden kıpırdamayacağından her zamankinden fazla emindi.

İki kadını –en azından Milly'yi– sessizce, kendilerine ait nedenlerle, artık bütün kalpleriyle Densher'ın gitmesini arzular halde hayal ediyordu. Milly'nin nedenlerinin soğuk nefesi diğer her şeyle birlikte etrafındaki havada asılıydı, ama tıpkı arzusu gibi nedenleri de Densher'ı ilgilendirmiyordu; Milly'ye rağmen, dışlanmasına rağmen, belki neredeyse katlanılmaz bir acı verecek olan son bir deneyime rağmen kalacaktı. Her ne kadar arınmış da olsa, faziletini yanılgıya yer bırakmayacak şekilde kanıtlamanın tek yolu bu olacaktı. Kalmak, tatsızlığı kabullenmek, tatsızlık da kanıtlamak olacaktı; Kate'in tarif ettiği şey için –bir başka deyişle hoş olan şey için– kalmamış olduğunu kanıtlamak olacaktı. Kate'in tarif ettiği şey, ipuçlarına rağmen kalarak dışlanmak değildi. Fiilen dışlanmasının bir parçası da, Kate'in şu anda her şeyden uzakta ve rahat olmasıydı. Kate'in gitmeden hemen önce Densher uğruna yaptığı şeyle ilgili duygusu, olaydan beri ilk kez mutlaklığını kaybediyordu. Bu kadar kısa bir sürede böyle şeyler düşünmesi tuhaftı, belki aşağılıktı, ama yalnızlığının düşündürdüğü şeylerden biri de, Kate'in kendisini sağlama aldığıydı. Kate kendi eylemiyle, Densher ne kadar içindeyse, olayın o kadar dışında kalmıştı ve Densher'ın yaşadığı yoğunluk arttıkça bu fark da bariz biçimde artıyordu. Kate son görüştüklerinde, örtülü ama keskin ve kısa, her kelimenin nihai ve derin, o güne kadar sarf ettikleri sözlerin hepsinden derin olduğu konuşmaları sırasında, "Mektup mu? Katiyen – *şu sırada*. Bir düşünsene. İmkânı yok." demişti. Dolayısıyla, Densher onun ne demek istediğini yeterince anladığından –her ne kadar garip bir tutarsızlık bulsa da– mektuplaşmamak konusunda anlaşarak ayrılmışlardı. Üstelik Densher onsuz kaldığında Kate'in sessizlik kuralını ihlal etmemişti; yazdığı takdirde kendilerinden ne şekilde söz edeceği düşünülürse, yazmaması kuşkusuz yazmasından daha büyük incelikti. Yazmak durumu bulandıracaktı, oysa

Kate'in istediği asaletti ve bu da bir ölçüde bir üslup sayılırdı. Ne var ki bu durumda, Kate işler zorlaştığında görece rahat bir konumda kalıyordu. Densher ise, bu koşullarda fazlasıyla yalnız. Daha doğrusu, üçüncü gün öğleden sonraya kadar yalnızdı; alacakaranlık giderek çökerken, yağmur tekrar indirdiğinde, eski püskü dairesi başkalarının gözünde kuşkusuz iyice kasvetli görünürken, ev sahibesi ağzı kulaklarında kapıyı açtı ve Mrs. Stringham'ın geldiğini bildirdi. Bu ve özellikle ziyaretçisinin ağır bir yükün altında ezilirmiş gibi görünmesi, bir anda büyük bir fark yarattı. Bu görünümü kısmen üzerindeki ıslak yağmurluktan, kısmen yardımsever ev sahibesinin şemsiyesini elinden almasına farkında olmadan, aldırmadan izin verişinden, kısmen de yüzünü örten tülün ardındaki çehresinin rüzgârdan pespembe ve –tıpkı tül gibi– sanki yağmurdan değil de gözyaşlarından sırılsıklam olmasından kaynaklanıyordu.

III

Neredeyse derhal konuya girdiler; Densher daha sonra düşündüğünde ne kadar hızlı hareket ettiklerini düşünüp şaşıracaktı. "Başını duvara çevirdi."

"Kötüleştiğini mi söylemek istiyorsunuz?"

Zavallı kadın, karşısında içeri girdiği haliyle, ayakta duruyordu; Densher onu görünce alevlenen hevesi ve merakıyla, ziyaretçisinin pardösüsünü almayı teklif eden ev sahibesini anında, elinin bir hareketiyle göndermişti. Mrs. Stringham ıslak tülünün ardından dalgın bir edayla etrafına bakınıyordu; o anda attığı adımın son derece farkındaydı ve bu adımı karanlıkta atmış olduğuna hayıflanıyordu, ama henüz bir şey göremediği açıktı. "*Nasıl* olduğunu bilmiyorum – size bu yüzden geldim zaten."

"Geldiğinize çok sevindim," dedi Densher, "aslında çaresizlik içinde sizi bekliyormuş gibiydim – öyle hissediyorum."

Mrs. Stringham dalgın bakışlarını tekrar Densher'a çevirdi – kullandığı kelime dikkatini çekmişti. "Kendinizi çaresiz mi hissediyordunuz?"

Ancak bu kez kelime Densher'ın dudaklarına mühürlendi. Bu kelimeyi telaffuz etmesi şikâyet gibi gelecekti kulağa; oysa daha ziyaretçisinin durumuyla ilgili bir bilgisi olmadığı halde, kendi derdinin sözü edilmeye değer olmadığını anlamıştı. Densher'ın, odasında bir ateş yanmamasından ötürü utanmasına sebep olan ıslak giysileriyle Mrs. Stringham'ın derdi büyüktü ve Densher bu derdin tamamını yüklenip geldiğini hissediyordu. Cevap olarak sabrettiğini ve her şeyden önemlisi hareket etmediğini söyledi. "Bir fare kadar kıpırtısız – siz de fark etmişsinizdir zaten. Bu üç gün boyunca hayatımda hiç kalmadığım kadar hareketsiz kaldım. Yapılacak tek şey bu gibi geldi bana."

Bunu bir ilke ya da çare gibi sunmasının, dostu için, kendi bakış açısıyla derhal karşılık verebileceği bir bakış açısı olduğunu gördü. "En iyisini yaptınız." dedi Mrs. Stringham. "Sizi merak ettim. Ama en iyisini yaptınız." diye tekrarladı.

"Yine de bir yararı olmadı, öyle mi?"

"Bilemiyorum. Gitmiş olacağınızdan korktum." Sonra, Densher ağır ağır, ama son derece kararlı biçimde başını iki yana salladığında, "Gitmeyecek misiniz?" diye sordu.

"Gitmek hareketsizlik sayılır mı?" diye sordu Densher.

"Yani benim için kalır mısınız demek istiyorum."

"Sizin için her şeyi yaparım. Bundan böyle zaten sadece sizin için bir şey yapabilirim, öyle değil mi?"

Mrs. Stringham düşündü, Densher sözlerinin onu rahatlattığını daha da açıkça görüyordu. Densher'ın varlığı, çehresi, sesi, hatta Kate'in kendisini takdire şayan şekilde ziyaret ettiği yoksul, ama duyguyla yüklü eski daire – bütün bunlar, şimdi karşısında bulduğunda Mrs. Stringham için ihtiyaç duyduğu yardımı temsil ediyordu; öyle ki, hiçbir şey söylemeden durup hepsini içine sindiriyordu. Ne var ki, kişiliği gereği vicdanı sesini duyuruyordu. Tadına vardığı şey, neredeyse kişisel bir hazdı. Densher'a Mrs. Stringham'ın bu üç günü nasıl geçirdiği konusunda bir fikir veriyordu. "Benim için yapacağınız her şey onun için de yapılmış sayılır. Ama, ama!.."

"Ama artık bütün bunların önemi yok mu?"

Mrs. Stringham bir an ona sanki dile getirdiği gerçeğin kendisiymiş gibi baktı. "Yani biliyor musunuz?"

"Ölüyor mu?" diye sordu Densher cevap olarak.

Mrs. Stringham duraksadı – yüz ifadesi Densher'ı tartar gibiydi. Ardından o da tuhaf bir cevap verdi. "Sizin adınızı bile anmadı. Hiç konuşmadık."

"Üç gün boyunca mı?"

"Sanki her şey bitmişçesine." diye devam etti Mrs. Stringham sadece. "En ufak bir göndermede bile bulunmadı."

Densher biraz anlamaya başlayarak, "Ha, *benim* hakkımda konuşmadığınızı mı söylemek istiyorsunuz?" dedi.

"Başka ne hakkında olacak? Sanki ölmüşsünüz gibi."

"Doğrusunu isterseniz," dedi Densher biraz duraksadıktan sonra, "ölüyüm gerçekten."

"O zaman *ben* de ölüyüm." dedi Susan Shepherd, kolları pardösüsünün üzerine düşerek.

Ses tonu bir an kuru çaresizliğiyle her şeye hâkim oldu; kendine ait bir canlılığı olmayan, Kate'in bıraktığı –belki de gizemli yollardan ziyaretçisinin algılarına ulaşmakta olan– hayat kıvılcımı dışında yaşamayan kasvetli mekânda yok oluşlarının anlamsızlığını temsil ediyordu. Ve Densher'ın buna verecek cevabı yoktu; tekrar, "Ölüyor mu?" diye sorabildi sadece.

Ne var ki sorusu, Mrs. Stringham'ın, sanki bunlar çiğlikmiş, neredeyse maddi acılarmış gibi, tekrar, "Yani biliyor musunuz?" demesine sebep oldu.

"Evet," dedi Densher sonunda, "biliyorum. Ama benim şaşırdığım, *sizin* bilmeniz. Aslında bildiğinizi zannetmeye ya da varsaymaya hakkım yok."

"Buna rağmen varsayabilirsiniz." dedi Susan Shepherd. "Biliyorum."

"Her şeyi mi?"

Tülün ardında Mrs. Stringham'ın bakışları hâlâ ısrarlıydı. "Hayır – her şeyi değil. O yüzden geldim."

"Size gerçeği söylemem için mi?" Mrs. Stringham bunun üzerine duraklayınca Densher etkilendi ve inleyerek, şüpheyle, "Ah, ah!" dedi. Gözlerini ondan ayırarak mekâna çevirdi; o anda bu mekân içindeki şeyin bir parçasıydı; her zamankinden de çok, orayı tutmasının şimdi yüklü bir çağrışıma dönüşen sebebinin yıpranmış mabediydi. *Bunu* söylemesi söz konusu değildi, ama buna rağmen Susan Shepherd kesinlikle o kadar olağanüstüydü ki, şimdiden harekete geçmiş olan bir sezgiyle bunun da bilincine varmaya başlamış olabilirdi. Densher onun kendisini yargılamaya gelmediğini gördü ve bundan etkilendi; daha çok, cüret ettiği ölçüde acımaya gelmişti. Bu Densher'a onun kendi alçalışını sergiliyordu – en azından ıstırabın alçalışını; ansızın ona kanı kaynadı ve onunla birlikte olmaktan hoşlandığını hissetti. Mrs. Stringham'ın o inlediğinde teskin etmeye çalışması bu duygularını iyice pekiştirdi.

"Her halükârda –eğer bunun bir anlamı varsa– birlikte olacağız."

Densher kendi iyi niyetini onda buluyordu. "Ben de aynı şeyi hissediyorum. Çok anlamı var." Mrs. Stringham sessizce, Densher'ın duygularını paylaştığını hissettirdi; bunun üzerine, Densher beslemiş olabileceği korkuların silindiğini hissetti. Bu müthiş bir teselliydi, çünkü anlamaya çalışırken kendi başına tam olarak kavrayamadığı çok değerli bir şeyi ele geçirmiş oluyordu. Kate'in benzersiz bir cüretkârlıkla –ve Densher'ın o sırada sorgulamadığı temellere dayanarak– Mrs. Stringham'ın yeri geldiğinde bir sırrı paylaşmaktan irkilecek bir kadın olmadığını söylemiş olduğunu hatırladı. Bu da Kate'in sürekli kendini gösterdiği durumlardan biriydi. "Yani benim hakkımda çok kötü düşünceler beslemiyor musunuz?"

Cevabın sinirli bir coşkuyla verilmemesi değerini iyice artırıyordu – Susan Shepherd Densher'ın neler zannetmiş olabileceğini pekâlâ anlar gibiydi. Ne düşündüğünü şöyle bir düşünmesi Densher'a yardımcı olan şeydi. "Siz olağanüstü davrandınız!"

Bu sözlerin hemen ardından Densher hâlâ ayakta durmakta olduklarını fark etti. Misafirinin pardösüsünü çıkarmasına yardımcı oldu; ne var ki, Susan Shepherd buyur edildiği koltuğa oturup tülünü çıkardığında, perişan çehresinden, az önce söylediği sözlerden başka ona edilecek iltifatı olmadığını anladı. Densher için bundan başka bir tesellisi yoktu ve bu teselli bile hâlâ duruma bağlıydı. İkisi buluşmalarının bir kış günü şafağı kadar hüzünlü, gri ışığında oturdular. Bu ışıkta Densher'ın zihnine yansıttığı görüntü iyice belirginleşiyordu. "Başını duvara çevirdi."

Densher manzarayı bütün netliğiyle görüyordu; ikisi suskunluklarıyla bu gördüğü şeyi o haliyle bırakır gibiydiler. "Hiç mi konuşmuyor? Benimle ilgili olarak sormuyorum."

"Hiçbir şey hakkında konuşmuyor – hiç kimse hakkında." Susan Shepherd tıpkı kendi yaşamak zorunda kaldığı şekliyle durumu aktarmaya devam etti. "Ölmek *istemiyor*. Yaşını düşünsenize. İyi yürekliliğini düşünsenize. Güzelliğini düşünsenize. Bütün meziyetlerini düşünsenize. *Sahip* olduklarını düşünsenize. Yattığı yerde, kaskatı, hepsine tutunmaya çalışıyor. Ben de Tanrı'ya şükrediyorum!.." Zavallı kadın sözünün bu tutarsız sonunu yarım bıraktı.

Densher şaşırmıştı. "Tanrı'ya şükür mü ediyorsunuz?"

"Bu kadar sakin olduğu için."

Densher yine şaşırdı. "*Gerçekten* o kadar sakin mi?"

"Sakinden de öte. Haşin. Daha önce hiç böyle olmamıştı. İşte böyle – günlerdir. Anlatmam mümkün değil – ama böylesi daha iyi. Bana söylese dayanamazdım zaten."

"Söylese mi?" Densher hâlâ anlayamamıştı.

"Neler hissettiğini. Nasıl tutunduğunu. Ne kadar istemediğini."

"Ölmek istemediğini mi? Elbette istemez." Densher uzun süre sessiz kaldı; sanki birlikte bunu önlemek için ne yapabileceklerini düşünür gibiydiler. Ama konuştuğunda söylediği şey bu olmadı. Milly'nin "haşin" hali, muazzam sarayın sessizliği gözünde canlanıyordu; karşısında oturan ufak tefek kadının nasıl kulak kesilip beklemiş olacağı da. "Peki ama, *siz* ona ne yaptınız ki?"

Mrs. Stringham bilemeyerek etrafına bakındı. "Bilmiyorum. Ancak burada, sizinle konuşabiliyorum onu."

Densher tekrar tereddüt etti. "Benden kesinlikle nefret mi ediyor?"

"Bilmiyorum. Nasıl bilebilirim ki? Hiç kimse asla bilemeyecek."

"Asla söylemeyecek mi?"

"Asla söylemeyecek."

Densher tekrar düşündü. "Muhteşem olmalı."

"Evet, gerçekten muhteşem."

Dostu sonuç olarak Densher'a yardımcı olmuştu; elinden geldiğince durumu baştan sona gözden geçirdi. "Beni tekrar görmeye razı olur mu?"

Dostunun gözleri iri iri açıldı. "Siz onu görmek ister miydiniz?"

"Yani tasvir ettiğiniz haliyle mi?" Mrs. Stringham'ın şaşkınlığını hissetti, cevap vermesi biraz zaman aldı. "Hayır."

"Gördünüz mü!" dedi Mrs. Stringham iç çekerek.

"Ama o razı olursa her şeyi yaparım."

Mrs. Stringham bir an bir umut görür gibi olduysa da uzun sürmedi. "Yapabileceğiniz bir şey var mı, bilemiyorum."

"Ben de bilmiyorum. Ama belki *o* biliyordur."

Mrs. Stringham düşünmeye devam etti. "Artık çok geç."

"Herhangi bir..."

"Çok geç."

Mrs. Stringham'ın umutsuzluğunun şüpheye yer bırakmaması –durum o kadar aşikârdı ki– Densher'ın duygularını körükledi. "Ama bu süre boyunca doktor?.."

"Tacchini mi? Büyük yakınlık gösteriyor. Geliyor. Büyük bir Londralı hekimin onu tasvip etmesi, yönlendirmesi onu gururlandırıyor. Hatta hiç gitmiyor diyebilirim; o kadar ki, diğer hastaları ne yapıyor bilemiyorum. Milly'yi haklı olarak önemli bir şahsiyet gibi görüyor; kraliyet soyundanmış gibi davranıyor; gelişmeleri takip ediyor. Ne var ki Milly onu görmeye bile razı olmuyor; gerçi yüce gönüllülükle –sevgili kızımız beni düşünüyor çünkü– ona benim için gelebileceğini, kalabileceğini söyledi; o da vaktinin çoğunu Milly'nin kapısının önünde nöbet tutarak, odadan odaya geçip o korkunç salonda Venedik dedikodularıyla beni oyalamaya çalışarak geçiriyor; kapı eşiklerinde, holde, merdivende, tatlı, dayanılmaz bir tebessümle karşıma çıkıyor. Ondan hiç söz etmiyoruz." dedi Susan Shepherd.

"Onun ricası üzerine mi?"

"Aynen öyle. Onun istemediği şeyi yapmıyorum. Erzak fiyatlarından söz ediyoruz."

"Yine onun ricası üzerine mi?"

"Aynen öyle. Benim için teselli olacaksa hekimin istediğimiz kadar kalabileceğini ilk söylediğinde, konu olarak bunu önermişti."

Densher duyduklarını tarttı. "Ama sizin için teselli değil ki!"

"Katiyen değil. Ama bu," diye ekledi Mrs. Stringham, "onun suçu değil. Hiçbir şey benim için teselli değil."

"Ne yazık ki *benim* de bir teselli olmadığımı üzülerek hissediyorum."

"Doğru. Ama ben buraya teselli bulmaya gelmedim."

"*Benim* için geldiniz."

"Nasıl isterseniz öyle adlandırın." Susan Shepherd derin bir anlamla yüklü bakışlarını ona dikip bir an sessiz kaldı, ama ardından daha da derinlerden bir şey su yüzüne çıktı. "Esasen, doğal olarak..."

"Esasen, doğal olarak, bizzat dostumuz için geldiniz. Ama artık benim bir şey yapmam için çok geç olduğunu söylüyordunuz, öyleyse?"

Mrs. Stringham ona bakmaya devam etti; Densher gerçeğin kendisinden kaynaklanan bir öfkenin giderek Mrs. Stringham'ın içinde kabardığını görüyordu. "Evet, öyle söyledim. Ama siz burada olduğunuza göre," dedi, yine tuhaf bir şekilde etrafına bakınarak, "siz burada olduğunuza göre, her şeyi de hesaba katarak, onu terk etmememiz gerektiğini düşünüyorum."

"Onu terk etmekten bizi Tanrı korusun!"

"Yani terk etmeyecek misiniz?" Densher'ın tonu Mrs. Stringham'ın yüzünün tekrar kızarmasına yol açmıştı.

"Terk etmeyeceğimi söylerken neyi kastediyorsunuz? *O beni* terk etmedi mi? Beni görmeyi kabul etmediğine göre, ne yapabilirim ki?"

"Ama az önce onu görmek istemediğinizi söylediniz."

"Bana anlattıklarınıza dayanarak söyledim. Sizin tarif ettiğiniz şekilde görmek istemem sadece. Ona yardım edebilsem isterdim. Ama o durumda bile," diye devam etti Densher güvensizlikle, "önce onun istemesi gerekir. Zaten kahrolası mesele de bu. Kendisi *istemeyecek. İsteyemez.*"

Densher sabırsızlıkla ayağa kalkmıştı, çaresizlik içinde çırpınırken Mrs. Stringham da onu seyrediyordu. "Yapabileceğiniz bir şey var. Tek bir şey var, o da zor. Ama var." Densher elleri cebinde, karşısında durdu; çok geçmeden, ardından ne geleceğini bakışlarından anlamıştı. Mrs. Stringham adeta ondan söylemesi için izin vermesini beklercesine durdu; Densher bir

şey demeyince sessizlikte tekrar bastıran sağanağın kanalın üzerindeki sesini duydular. Mrs. Stringham sonunda konuşmak zorunda kaldı, ama hâlâ korkuyormuşçasına, tam olarak söyleyemedi. "Aslında ne olduğunu sizin de bildiğiniz kanısındayım."

Densher gerçekten de biliyordu ne olduğunu ve o da, Mrs. Stringham'ın dediği gibi zordu – hem de nasıl! Bir an bu zorluğa ve diğer her şeye sırtını döndü; öteki pencereye gidip yağmurun altında daha geniş, nehir gibi görünen kanala baktı; karşı taraftaki evler flu, küçük, her zamankinden iki kat uzakta görünüyordu. Mrs. Stringham sanki onu tuzağa düşürmüşçesine tek kelime etmiyordu, ilk konuşan yine Densher oldu. Ama sözleri Mrs. Stringham'ın son söylediklerine doğrudan bir cevap değildi – sadece oradan yola çıkmıştı. Tekrar ona doğru yürüyerek, "İzin verin bir düşüneyim – anlamam lazım." dedi, neredeyse şimdilik kabul edermişçesine. Anlaması gereken şey, meselenin özünde, Sir Luke Strett'in tutumunun ne olduğuydu. Onlar vazgeçmemekten söz ediyorsa, esas vazgeçmemesi gereken *o* değil miydi? "En kötü ihtimal karşısında, Sir Luke olmadan karanlıkta sayılmaz mıyız?"

"Zaten beni ayakta tutan o oldu." dedi Mrs. Stringham. "İlk gece ona telgraf çektim, hiç vakit geçirmeden cevap verdi. Gelecek de. Ama en erken perşembe öğleden sonra burada olabilecek."

"İyi, bu da bir şey sayılır."

Mrs. Stringham düşündü. "Bir şey sayılır – evet. Milly ondan hoşlanıyor."

"Hem de nasıl! Ekim ayında geldiğinde –Milly'nin beyazlar içinde davetlilerini ağırladığı müzikli gecede– onu bana teslim edişi hâlâ gözümün önünde. İkimiz için de çok güzel bir olaydı – bizi ilişkiye geçirdi. Benden onu gezdirmemi rica etti, ben de istediğini yaptım, çok iyi anlaştık doğrusu. Bu ondan hoşlandığını kanıtlıyordu." dedi Densher hüzünlü bir tebessümle.

"Sir Luke da *sizden* hoşlandı." deme cüretini gösterdi Susan Shepherd.

"Onu bilemem."

"Öyleyse bilmeniz gerekir. Sizinle birlikte galerilere, kiliselere gitti; ona zaman kazandırdınız, en güzel şeyleri gösterdiniz; belki hatırlarsınız, büyük

bir cerrah olmasa, büyük bir uzman olabileceğini söylemiştiniz bana. Yani güzellik konusunda."

"Aslında öyle zaten," diye onayladı delikanlı, "*Milly*'yle ilgili değerlendirmesi uzmanlığını kanıtlıyor. Boşuna değerlendirmedi onu." diye devam etti. "Onunla ilgilenmesi ancak son derece yararlı olabilir – bundan mümkün olduğu kadar yararlanmalıyız."

Densher konuşurken bir yandan da elleri cebinde volta atıyordu; Susan Shepherd onun birkaç saniye önce kısmen itiraf ettiği takdire mesafeli davranmaya çalıştığını anlamıştı, bakışları da bunu yeterince ele veriyordu. "Ondan hoşlanmanıza sevindim!" dedi.

Tonu Densher'ın dikkatinden kaçmadı. "Sevgili hanımefendi, siz de en az benim kadar hoşlanıyorsunuz ondan. *Siz* kuşkusuz hoşlanıyorsunuz ondan. Buradayken kuşkusuz hepimiz hoşlandık ondan."

"Evet, ama ben onun ne düşündüğünü hissediyorum sanki. Onunla ne kadar çok vakit geçirdiğiniz düşünülürse, sizin de bilmeniz gerekir herhalde."

Densher aniden durdu, ama ilk anda bir şey söylemedi. "Milly'den hiç söz etmedik. İkimiz de onun sözünü etmedik, adını bile anmadık, onunla bağlantılı herhangi bir konuda bir konuşma geçmedi aramızda."

Mrs. Stringham çizdiği tabloya şaşırarak baktı Densher'a. Ama birkaç saniye sonra, belli ki aklına bir itiraz geldi. "Meslek ahlakı gereği."

"Kesinlikle öyle. Ama ayrıca ben onda bu erdemliliği hissettiğim için, ayrıca bir başka nedeni de vardı." Ansızın duygularını bütün yoğunluğuyla dile getirdi. "Sir Luke'la onun hakkında konuşmam imkânsızdı!"

"Ya!" dedi Susan Shepherd.

"Onun hakkında herhangi bir kişiyle konuşmam imkânsız."

"Ben hariç." diye araya girdi dostu.

"Siz hariç." Mrs. Stringham'ın sözlerine belli belirsiz bir tebessüm, bir anlam parıltısı eşlik etmişti; bu tebessüm Densher'ın dürüstlük adına ona bakmayı sürdürmesini sağladı. Yine dürüstlük adına –yani kendi sözlerinin

dürüstlüğü adına– yüzü de kızardı; Kate'le konuşmasının esas konusunu bir hamleyle bastırmaktaydı. Misafiri birkaç saniye boyunca, göz göze geldiklerinde, bastırışını seyrediyor olabilirdi. Densher bastırmak *zorundaydı* – zaten yüzünü kızartan da, bastırmak için harcadığı çabaydı. Su yüzüne çıkmasına izin veremezdi; henüz veremezdi en azından. Mrs. Stringham bunu istediği gibi yorumlayabilirdi. Sözlerini tekrarlamaya çalıştı, ama aslında değiştirdi. "Her halükârda, Sir Luke'un bana söyleyeceği, benim de ona söyleyeceğim bir şey yoktu. Sahte konuşmalar bizim için imkânsızdı, öte yandan..."

"Öte yandan *gerçek* bir konuşma daha da imkânsızdı." diye müthiş bir vurguyla onun yerine Susan Shepherd tamamladı sözünü. Kuşkusuz öyleydi – Densher inkâr etmedi; Mrs. Stringham anında sonuca varmıştı. "Bu da benim söylediğimi kanıtlıyor – paylaştığınız muazzam meseleler vardı. Aksi takdirde gevezelik ederdiniz."

"Doğruyu söylemek gerekirse ikimiz de onu düşünüyorduk." diye onayladı Densher.

"İkiniz de başka hiç kimseyi düşünmüyordunuz. Bu yüzden birlikte olmayı sürdürdünüz."

Densher buna da karşı çıkmadı, ama doğrudan ilk söylediğine döndü yine. "Buna rağmen, ne düşündüğü hakkında hiçbir fikrim yok." Mrs. Stringham, Densher'ın daha önce de fark ettiği, kendine özgü içtenliğinden kaynaklanan sorulardan birini yöneltti bunun üzerine: "*Kesinlikle* emin misiniz?" Densher'ın aralarındaki aşikâr farkı görmemesi imkânsızdı. "Belli ki siz artık umut kalmadığı kanısında olduğunu düşünüyorsunuz."

Mrs. Stringham bu cevaba itiraz etmedi, ama direndi. "Benim ne düşündüğüm önemli değil."

"Bakalım, göreceğiz." derken, Densher neredeyse alçaklık derecesinde yüzeysel olduğunu hissetti. Mrs. Stringham'ın somut bir niyetle geldiğini son beş dakikadır giderek daha yoğunlukla hissetmekteydi ve hayatında ilk kez bir şeyi ertelemeyi bu kadar çok istiyordu. Her şeyi perşembe gününe kadar ertelemek isterdi, daha salı günü olmasına hayıflanıyordu; bunun korku olup olmadığını düşündü. Ne var ki gelecek olan Sir Luke'tan korkmuyordu; ölmekte olan Milly'den de korkmuyordu; karşısında oturan

Mrs. Stringham'dan da korkmuyordu. Tuhaftır, Kate'ten de korkmuyordu, çünkü Kate'in varlığı ansızın silinerek ya da titrekleşerek kaybolup gitmiş gibiydi. Susan Shepherd'ın bu sayede yerini koruyan varlığı onu etkilemiş, hareketsiz hale getirmişti. Kate nasıl ki gittiğinden beri sarayda bir referans, bir yankı olmaktan çıkmışsa, şimdi de Densher'ın duyarlılığında yer almıyordu; duyarlılığı, kendisini çevreleyen nesneler arasında varlığını ilk kez algılamıyordu. Çok geçmeden kendinden korktuğunu ve hatta önlem almazsa kaçınılmaz biçimde giderek daha çok korkacağını anladı. "Bu arada," diye ekledi, dostuna hitaben, "sizi görmek benim için çok önemliydi."

Mrs. Stringham bu sözler üzerine yavaşça ayağa kalktı, sözleri neredeyse Densher'ın temkinli davrandığına dair bir ipucu vermiş gibiydi. Sanki Densher'ın aniden onu gönderme ihtiyacı hissettiğini görmüşçesine duruyordu karşısında. Ama bu durumda böyle ani bir karar, Mrs. Stringham'a Densher'ın ruh haline ilişkin kanısında ısrar etme imkânı sağlayabilirdi ancak. Üstelik ısrar etmek için ancak bir iki dakikaya ihtiyacı olduğunu açıkça belli etti. Zaten daha önce de söylemişti. "*O* rica ederse yapar mısınız? Yani bizzat Sir Luke size bildirirse. Bir de, siz ona bildirme fırsatını verecek misiniz?" İşte şimdi içtendi!

"Neyi bildirme fırsatını?"

"Eğer siz Milly'ye yalanlarsanız, bir yararı olacağını."

Densher –son bir çeyrek saat içinde ikinci kez– saç diplerine kadar kızardığını hissetti. Ne var ki kızarmayı utanç göstergesi olarak yorumlaması söz konusu değildi artık, şu anda daha çok korku göstergesiydi. Korktuğu şeyi bütün belirginliğiyle gösteriyordu Densher'a. "Neyi yalanlarsam?"

Bu soru Mrs. Stringham'ın tekrar duraksamasına yol açtı, Densher başından beri bildiğini belli etmemiş miydi? "Canım, Lord Mark'ın ona söylediği şeyi elbette."

"Lord Mark ona ne söyledi ki?"

Mrs. Stringham'ın çehresinde şaşkınlık belirdi – Densher'ın aniden aksileştiğini düşünür gibiydi. "Bildiğiniz kanısına varmıştım." Bu sefer kızarma sırası ondaydı.

Sözleri Densher'ın merhametini artırdı, ama aynı zamanda başka tedirginliklere de yol açtı. "Demek ki *biliyorsunuz*..."

"O korkunç ziyaretini mi?" Mrs. Stringham gözlerini iri iri açtı. "Zaten her şeyin sebebi o."

"Evet – bunu anlamıştım. Ama ayrıca..."

Densher yine kekeliyordu, ama Mrs. Stringham artık bütün bildiklerini söylemek istiyordu. "Ben onun Milly'ye söylediklerinden söz ediyorum." dedi teskin edercesine. "Sizin *bunu* bildiğinizi varsayıyordum."

"Ya!" dedi Densher kendini tutamayarak.

Hemen ardından bu ünleminin, sanki Densher onun aklında başka bir şey olduğunu zannetmişçesine, Mrs. Stringham'ı rahatlattığını fark etti. Bunun üzerine Mrs. Stringham'ın zihninde her şey açıklığa kavuştu. "Siz söylediklerini doğru zannettiğimi düşünüyordunuz demek!"

Mrs. Stringham'ın yüzü iyice kızarınca Densher kendini ele verdiğini anladı. Ama hemen ardından, bunun önemli olmadığını daha da açıkça kavradı. İşte her şey nihayet açığa çıkmıştı ve en azından bunun ertelenmesi mümkün değildi artık. Mrs. Stringham'ın düşüncesiyle –Densher'a onaylatmak istediği düşünceyle– yüz yüzeydiler. Densher on dakika önce anlamak istediğini ifade etmişti ve esasen Mrs. Stringham tamamen buna dayanarak hareket ediyordu. Ne var ki anlaması gereken şey basit bir konu değildi, şimdilik göründüğünden daha da geniş kapsamlı olabilirdi.

Densher onun son sözlerine karşılık vermeyerek tekrar bir dönüş yaptı, bir dakika boyunca dalgın dalgın pencereden dışarı baktı; Mrs. Stringham onu köşeye sıkıştırdığının farkındaydı şüphesiz. Bunu derhal fark ettiği belliydi; bunun üzerine onu "gafil avlamış" olma duygusu hızla vicdan azabına dönüştü ve üstüne varmayacağını belirtmek istercesine konuştu. "Söylemek istediğim şu: Milly'ye sizin başından beri Miss Croy'la sözlü olduğunuzu söyledi."

Densher yerinde sıçrayarak döndü, sözleri neredeyse kamçı darbesi gibiydi; aklına ilk gelen şeyi söyledi – daha sonra bunun ne büyük bir aptallık olduğunu anlayacaktı. "*Neyin* başından beri?"

"Bunlar benim sözlerim değil." Mrs. Stringham tatlılıkla konuşuyordu. "Ben sadece Lord Mark'ın Milly'ye söylediklerini aktarıyorum."

Daha önce sabırsızca konuşmuş olan Densher kendini toparlamıştı. "Kabalığım için özür dilerim. Neden söz ettiğinizi biliyorum elbette. Kendisini akşama doğru San Marco Meydanı'nda gördüm," diye açıkladı, "sadece gördüm –Caffè Florian'ın camının ardından – aramızda bir konuşma geçmedi. Esasen kendisini tanıdığım bile söylenemez – konuşmamız için bir neden yoktu. Zaten tek bir kere gördüm – o gece dönmüş olmalı. Ama gelmesi için mutlaka bir sebep olması gerekirdi, bunu biliyordum; ne için gelmiş olabileceğini düşünüp durdum."

Mrs. Stringham da en az onun kadar düşünmüştü. "Tahrik etmek için geldi."

Densher onayladı. "Bir iki ay önce, yalancı bir mutlulukla kendisini nasıl birisi uğruna reddettiğini ondan daha iyi bildiğini Milly'ye kanıtlamak için geldi."

"Ne kadar iyi biliyormuşsunuz!" – Mrs. Stringham neredeyse gülümsüyordu.

"Bunu biliyorum – ama Lord Mark'a ne faydası olacağını bilmiyorum."

"O faydanın, eğer sabrederse –fazla da değil, biraz sabrederse– ileride görüleceğini düşünüyor. Milly'yi ne hale getirdiğini bilmiyor. Bunu sadece *biz* biliyoruz."

Densher anlamıştı, ama şaşırıyordu. "Ondan gizledi mi – neler hissettiğini?"

"Hiçbir şey belli etmemeyi başardı – bundan eminim. Lord Mark darbeyi indirdi, o da gözünü kırpmadan göğüsledi." Mrs. Stringham'ın tecrübeyle konuştuğu açıktı, aktardığı şeye hayranlığı tekrar ortaya çıktı. "Muhteşem bir insan o!"

Densher da tekrar ciddiyetle onayladı. "Muhteşem!"

"Lord Mark ise," diye devam etti Mrs. Stringham, "aptallar şahı."

"Aptallar şahı." Bir an bütün olayı, aptalca akıbetini düşünerek birbirlerine baktılar. "Oysa müthiş zeki diye biliniyor."

"Müthiş – bizzat Mrs. Lowder'ın fikri bu. Londra'da *bana* çok nazik davranıyordu." diye devam etti Mrs. Stringham. "Neredeyse acıyordum ona – o kadar temiz kalpliydi."

"Tipik ahmak."

"Evet, ama aslında –bunu Milly'nin ilk anda söylediği birkaç şeyden anladım– *Milly*'ye zarar vermek gibi bir niyeti katiyen yoktu. Ona kesinlikle zarar vermek istemiyordu."

"En büyük ahmaklık da bu zaten." diye cevap verdi Densher. "Elbette bir tek bana zarar vermekti niyeti."

"Ve kendine bir fayda sağlamak – böyle bir sonucu olacağını düşünüyordu. Daha önceki ziyaretinde olanları kabul edememişti bir türlü." diye devam etti Mrs. Stringham. "Fazlasıyla aşağılanmıştı."

"Evet, gözümle gördüm."

"Doğru, o da sizi gördü. Bir bakıma, kendisi geri çevrilirken sizin kabul edildiğinizi gördü."

"Aynen öyle," dedi Densher, "ben de aynı sonuca varmıştım. Ayrıca bu süre boyunca benim o sırada *ne sebeple* kabul edildiğimi de biliyordu. Haftalarca kalmak üzere kabul edildiğimi. Bu onun için düşünce malzemesiydi."

"Kesinlikle – bu kadarına dayanması mümkün değildi. Ne var ki," dedi Mrs. Stringham, "onun için düşünce malzemesi olmaya devam ediyor."

"Peki ama, aslına bakılırsa," dedi şimdiye kadarkinden de fazla şeyi düşünmesi gereken Densher, "nasıl oldu da öğrendi? Yani yeterince bilgi edindi?"

"Yeterince derken neyi kastediyorsunuz?" diye sordu Mrs. Stringham.

"Harekete geçebilmek için –güvence içinde olabilmek için– her şeyi öğrenmiş olması gerekir."

Densher dostunun sorusuna aldırmadan devam etmişti sözlerine, ama yüz yüze bakışırlarken aralarında bir iletişim olmuştu. Mrs. Stringham'ın birkaç saniye sonra bir soru daha sormasının nedeni de buydu. "Her şey derken neyi kastediyorsunuz?"

Densher sorusuna dolaylı bir cevap verdi. "Lord Mark ekim ayından beri neredeydi?"

"Sanıyorum İngiltere'ye dönmüştü. Bildiğim kadarıyla doğrudan İngiltere'den geldi buraya."

"Doğrudan, bu iş için mi? Onca yolu yarım saatlik görüşme için mi geldi?"

"Bir daha denemek için – belki yeni bir gerçeğin de yardımıyla denemek için. Muhtemelen onun nezdinde itibarını yükseltmek için – öncekinden farklı bir girişim. Her halükârda ona söyleyeceği bir şey vardı ve imkânlarının yarım saatle sınırlanacağını bilmiyordu. Belki de gerçekten yarım saat en etkili yöntemdi. Öyle *oldu*!" dedi Susan Shepherd.

Dostu sözlerini fazlasıyla kavramıştı; bununla birlikte, Mrs. Stringham konuyu esasen Densher'ın cesaret edemediği kadar aydınlattıkça – ayrıntılara açıklık getirdikçe– yeni sorular peş peşe baş gösteriyordu. O ana kadar karışık, dolaşık bir yumak halinde olan sorular tek tek ayrılıp belirginlik kazanıyordu. Sorduğu ilk soru beklenmedikti: "Son zamanlarda Mrs. Lowder'dan haber aldınız mı?"

"Evet, tabii, iki üç kere. Doğal olarak Milly'ye ilişkin haberleri merak ediyor."

Densher duraksadı. "Doğal olarak *bana* ilişkin haberleri de merak ediyor mu?"

Dostu da tıpkı onun gibi bir an duraksadı.

"Ona verdiğim bütün haberler gereğince iyiydi. Bu öyle olmayan ilk haber olacak."

"'Bu mu'?" dedi Densher düşünceli bir edayla.

"Lord Mark'ın gelişi ve Milly'nin şu andaki hali."

Densher biraz daha düşündü. "Mrs. Lowder Lord Mark hakkında neler yazdı? Onlarla görüştüğünden söz etti mi?"

"Sadece bir kere sözünü etti – sondan bir önceki mektubunda. O zaman bir şey yazmıştı."

"Neydi yazdığı?"

Mrs. Stringham söylemek için çaba harcadı. "Miss Croy'la ilgiliydi. Kate'in Lord Mark'ı düşündüğü kanısında olduğunu yazdı. Daha doğrusu, *Lord Mark'ın Kate'i* düşündüğü demeliyim belki de – ne var ki Maud Lord Mark'ın bu kez önünü daha açık gördüğü izlenimine kapılmış."

Densher onu yere bakarak dinlemişti, ama konuşmadan önce başını kaldırdı; yüzündeki ifade, sorusundaki tuhaflığın farkında olduğunu kanıtlıyordu. "Yani Lord Mark'ın, yeğenine evlenme teklif etme konusunda teşvik edildiğini mi söylemek istiyor?"

"Ne demek istediğini bilmiyorum."

"Tabii, elbette," dedi Densher kendini toparlayarak, "kendim çözemediğim bir bilmeceyi sizin çözmenizi bekleyerek canınızı sıkmamam gerekir. Ama bana çözebilirmişim gibi geliyor." diye ekledi.

Mrs. Stringham biraz çekinerek konuştu, ama tehlikeyi göze aldı. "Doğrusunu isterseniz bana da çözebilirmişim gibi geliyor."

Mrs. Stringham'ın bu hali –Densher'ın bunu kavradığı yüzünden belliydi– içeri girdiği andan itibaren Densher'la ilgili olarak algılarının ne büyük bir mesafe kat ettiğini gösteriyordu. Dört gün önce ayrıldıklarında ikisinin arasında, derinde birçok şey mevcuttu. Oysa şimdi bunlar çalkantılı yüzeyde yer alıyorlardı ve onları böylesine süratle yüzeye çıkaran Densher olmamıştı. Kadınlar harikaydı – en azından bu kadın öyleydi. Ama Milly de, Maud Teyze de ondan aşağı kalmazdı; hepsinden çok da, biricik Kate'i. Sonuçta Densher kadınlar çetesiyle ilgili duygularının zaten bilincindeydi. Hem de ne kadınlar! İçinde bulunduğu düğümün inceliği de buydu zaten. Bu izlenimi, –onun açısından olduğu kadar bizim açımızdan da– Mrs. Stringham'ın söylediği sözü göz ardı ederek ona sorduğu soruyla bağlantısız sayılmayabilirdi. "Bu arada Miss Croy dostumuza mektup yazdı mı?"

"*Onun* da dostu." diye düzeltti Mrs. Stringham. "Bildiğim kadarıyla tek satır yazmadı."

Densher yazmamış olacağından emindi – sonuçta bu durum, kendisinin altı hafta boyunca Milly'ye söz konusu hanımın hiç sözünü etmemesinden ancak biraz daha garip sayılırdı. Aslına bakılırsa, Milly'nin ondan söz etmemesinden ancak biraz daha garipti. Buna rağmen, ayrıca mantıksız biçimde, Kate'in suskunluğu Densher'ın yüzünü kızarttı. Konudan mümkün olduğunca hızlı uzaklaştı; uzaklaşmanın en iyi yolu, tekrar yargılamakta oldukları adama dönmekti. "Lord Mark ona ulaşmayı nasıl becerdi? Daha önce aralarında geçenler düşünülürse, Milly'nin onunla görüşemeyeceğini söylemesi yeterdi."

"Ah, Milly'nin iyi yürekliliği üzerindeydi. Daha önceki ziyarete oranla daha kolaydı." diye açıkladı Susan Shepherd, biraz utanarak.

"Daha mı kolaydı?"

"Gafil avlandı. Durum farklıydı."

"Evet. Ama belirli bir bakımdan farklı değildi."

"Milly'nin katı davranmasını gerektirecek farklılık yoktu. Kesinlikle. Dolayısıyla yumuşak davranabilirdi." Bunun üzerine Densher bir şey söylemeyince Mrs. Stringham sabırsızlıkla söylediği şeyi tamamlamakla yetindi. "Altı haftadır burada *sizinle* birlikte olmuştu."

"Ah!" diye inledi Densher usulca.

"Üstelik sanıyorum önceden ona mektup yazmış olmalı – yani ziyaretine zemin hazırlayacak bir tonda yazmış olmalı. Bir hatır meselesi olarak sunmuş olmalı. Sonra da bir anda..."

"Bir anda maskesi düştü, değil mi?" diye araya girdi Densher. "İğrenç yaratık!"

Susan Shepherd'ın yüzü biraz soldu, ama bakışları, adeta bir umut ışığı görmek için keskinleşti. "Doğrusu giderken pek tasasızdı."

"Aynı zamanda umutsuz gitmiş olmalı."

"Kesinlikle öyle."

"O zaman gerçekten de aşağılık bir intikamdan ibaretti. Üstelik onu tanımıyor mu?" diye sordu delikanlı. "Daha birkaç hafta önce onu görmedi mi, böyle bir teklif için belki birkaç aylık ömrü kaldığını anlamadı mı, hissetmedi mi?"

Mrs. Stringham ilk anda ona sessizce bakmaktan başka karşılık vermedi; bu sessizliği, ardından verdiği olağanüstü cevabın etkisini iyice artırdı. "Sözünü ettiğiniz şeyin farkına varmış olmalı kuşkusuz, tıpkı sizin de farkına vardığınız gibi."

"Yani onu istemesinin *tek sebebi*!.."

"Tek sebebi." dedi Susan Shepherd.

"Şerefsiz!" diye haykırdı Merton Densher. Ama bu sözü söyler söylemez, yine misafirinin sakınımlı davranışının ardında bir niyet gizlendiğini fark ederek yüzü kızardı ve uzaklaştı. Hava giderek kararmaktaydı, dışarıdaki kasvetli havaya bir kez daha baktıktan sonra dostuna döndü. "Işık yakalım mı – lamba ya da mum?"

"Ben istemem."

"Hiçbirini mi?"

"Ben istemem."

Pencerenin önünde birkaç saniye daha durduktan sonra aklına bir şey geldi ve arkadaşına döndü. "Miss Croy'a evlenme teklif etmiş olmalı. Olay bu."

Mrs. Stringham hâlâ sakınımlıydı. "Bunu değerlendirmek size kalmış."

"Ben böyle değerlendiriyorum. Mrs. Lowder da değerlendirmiştir – ama *o*, zavallı, yanlış değerlendirmiştir. Miss Croy'un kendisini reddetmesi," diye varsayımını sürdürdü Densher, "Lord Mark'a sebep gerektiren bir olgu gibi görünmüştür."

"Ve sebebin siz olduğundan da emindir, öyle mi?"

"O kadar emin değildir – çünkü burada kalmaya devam ediyorum, zaten bu da Miss Theale'e yaptığı baskının gerekçesiydi. Ama yeterince emindir. Ona göre," dedi Densher cesurca, "ben Lancaster Gate'te sebep teşkil etmiş

olabilirim, ama aynı zamanda Venedik'te bir şeylere kalkışmış da olabilirim."

Mrs. Stringham da ondan cesaret aldı. "Bir şeylere 'kalkışmış' mı? Neye?"

"Tanrı bilir. Yaygın deyimiyle bir 'numara çevirmeye'. Bir şeytanlığa. Düzenbazlığa."

"Hiç kuşkusuz korkunç bir varsayım." dedi Mrs. Stringham. Arkadaşı, gergin –ikisi için de hayli uzun– bir dakikalık sessizliğin ardından tekrar ondan uzaklaştı ve bir dakika boyunca da, tekrar elleri cebinde pencereden dışarıyı seyretti. Bunun Mrs. Stringham'ın yorumuna cevap olmadığını gayet iyi biliyordu, hatta kendi kendine buna verilecek bir cevap olmadığını söyler gibiydi. Susan Shepherd onu kendi haline bıraktı, Densher onun konuşmayı aydınlıkta sürdürmeyi reddettiğine memnun oldu. Aydınlık daha çok Mrs. Stringham'ın işine yarardı. Ama o, karanlıktan bile yarar sağlamayı başardı. Nihayet konuştuğunda, ses tonundan belliydi, daha önce söylediği sözleri bu kez bambaşka, sır paylaşır bir tonda söyledi. "Eğer Sir Luke sizden bizzat, hatırı için yapabileceğiniz bir şey olarak rica ederse, korkunç bir şekilde inandırıldığı şeyi Milly'nin kendisine yalanlar mısınız?"

Densher kararsızlığının farkındaydı, hem de nasıl! Ama sonunda konuştu: "Yani Milly'nin inandığından kesinlikle eminsiniz, öyle mi?"

"Emin mi?" Mrs. Stringham durumun tamamını işaret eder gibiydi. "Siz karar verin!"

Densher karar vermek için yine bir süre düşündü. "*Siz* inanıyor musunuz?"

Sorusunun, dostu üzerinde baskı oluşturduğunun farkındaydı; cevabını ketumluğu bir yana bırakarak, kendini zorlayarak vereceğini bilmek onu biraz rahatlatıyordu. Bununla birlikte Mrs. Stringham cevap verdi ve bu kez gerçekten baskı altında kalan Densher oldu. "Benim inancım kaçınılmaz olarak az çok sizin hareket tarzınıza bağlı olacak. Siz pekâlâ olayı çözümleyebilirsiniz – eğer isterseniz. Onun hayatını kurtarmak için yalanlamaya razı olduğunuz takdirde size sonuna kadar inanacağıma söz veririm."

"İyi ama, mesele yalanlamaksa –lanet olsun– tam olarak neyi yalanlayacağım?"

Densher Mrs. Stringham'ın konuyu daraltacağını umar gibiydi, ama o daraltacağına daha da genişletti. "Her şeyi."

Her şey Densher'a hiç bu kadar kapsamlı, bu kadar muazzam görünmemişti. "Ya!" diye karanlığın içinden inlemekle yetindi.

IV

Giderek yaklaşan ve beraberinde Sir Luke Strett'i getiren perşembe, neyse ki birtakım başka güçlükleri alıp götürdü. Hava değişti, inatçı fırtına teslim oldu ve günlerdir engellenen sonbahar güneşi adeta intikam alırcasına kızgın, kendini göstererek, neredeyse işitilebilir bir zafer haykırışıyla, parlak ışıkla uyumlu parlak bir sesle yayılarak hâkimiyet kurdu. Venedik yine ışıldamaya, şırıldamaya, seslenmeye, çınlamaya başladı; hava bir alkışı, etrafa serpiştirilmiş pembeler, sarılar, maviler ve deniz yeşilleri ise havalandırmak üzere iplere asılmış canlı renklerde kumaşları, yerlere serilen değerli halıları andırıyordu. Densher ünlü hekimi karşılamak üzere gara giderken manzaranın tadını çıkardı. Gitmeye iyice düşündükten sonra karar vermişti, artık mecburen her şeyi iyice düşündükten sonra yaptığının her an farkındaydı. Olay kendisini bu noktaya getirmişti – daha önce hiçbir olayın getirmediği bir noktaya. Kuşkusuz doğduğu günden beri eyleme geçtiğinden çok daha fazla düşünmüştü; ne var ki bazı fikirlerin – birkaçının– aklına geldikleri anda onu neredeyse bir macera kadar heyecanlandırdığını hatırlıyordu. Ama güdülerin, tesadüflerin, seçeneklerin yasaklanması –kısacası özgürlüğün yasaklanması– açısından şu andaki durumuna benzer bir şeyi hiç yaşamamıştı. İşin en tuhaf yanı, daha birkaç hafta önce Venedik'e gelişini özellikle bir macera gibi görmüşken, şimdi kalışı maceranın tam tersi gibi görünüyordu. Ayrılmak, gitmek, özellikle de Londra'ya dönmek ve Kate Croy'a döndüğünü söylemek macera olurdu; oysa o andaki durumunu sürdürmek sadece, neredeyse bayağı bir mecburiyet, bir batıştı. Mrs. Stringham'ın ziyareti bilhassa bu etkiyi yaratmış, ağzında yapamadıklarının tadını bırakmıştı. Yapamadıklarını açıkça görmesine sebep olmuş, öte yandan, korunmak için ne *yapabileceğini* görmekten alıkoymuştu.

Sir Luke'u karşılamak üzere gara gitmenin küçük bir özgürlük taklidinden ibaret olduğunu biliyordu. Bununla birlikte, şimdiye kadar böyle bir özgürlüğü bu kadar uzun süre zihninde evirip çevirmemişti. Öyleyse içinde bulunduğu korkunç durum korkmaktan, yine korkmaktan başka neydi ki? Bunun bilincine varınca sanki bir zorba kendisinden haraç kesmiş gibi kasıldı. Hayatında korkunun ağır basacağı kadar uzun süre yaşayacağını hiç düşünmemişti. Fiilen bu tavizi vermişti. Örneğin seçkin dostuna yaklaşmanın kendisi açısından bir vaade, bir taahhüde dönüşmesinden

korkuyordu. Kendisini fazla uzaklara sürükleyecek bir akıntıymışçasına korkuyordu bundan; öte yandan korku yüzünden bencil olmaktan, süfli olmaktan da aynı ölçüde tiksiniyordu. Sonunda, ne olursa olsun, saraydaki davetin, genç kadının topluma kısa süre kendini feda edişinin ardından –Mrs. Stringham'ın bir saat süren yakarısının iyice açığa çıkardığı gibi– ünlü hekimin kendisine belirgin bir iyi niyetle yaklaşmış olması ağır bastı. Milly'nin iki erkek arasında kurduğu ilişki konusunda Mrs. Stringham'ın yorumları Densher'ın belki daha önce hissetmemiş olduğu şeyleri –yanılgıya yer bırakmayacak biçimde– hissetmesini sağladı. Gara erken varan Densher, özlediği şey her neyse onu tekrar yeterince hissedebilme fırsatını bulma arzusuyla, kuşkusuz bir ölçüde özgürlük çabasıyla, tren gelene kadar platformda bir aşağı bir yukarı dolaştı. Ne var ki, tren geldikten, Densher Sir Luke'un kompartımanının kapısına dikildikten ve bunu izleyen her şeyden sonra, bütün gelişmelerden sonra, bunca yoğunluğun ardından yaşadığı hayal kırıklığı, korku ve tereddütlerinde bir nebze olsun haysiyet bırakmadı. Densher ünlü konuğun tavrının beklenti ima edebilecek bir hatırlamayı mı, Densher'ı karşısında bulmanın şaşkınlığını mı daha az gösterdiğini söyleyebilecek durumda değildi.

Sir Luke daha önceki ziyaretinde kendisine eşlik eden dikkate değer delikanlıyı tamamen unutmuştu –Densher yüzünde bunu okuyordu–; yine de sakin ve uzun bir bakışın ardından hemen tanıdı. Delikanlı hatırlandığını hissetti ve bu tavrı derhal harika bir tasarruf örneği olarak algıladı. O sırada kendisini çevreleyen onca sarfiyata karşılık sergilenen bu tavır, onu asaletle uyaracak türden bir davranıştı. Ünlü hekim trende yol boyunca saatleri ihtiyacına uygun şekilde kullanmış, yolun sonunda kendisini bekleyen şeyi bir an bile önceden düşünmemişti. Onu bekleyen, çok hassas bir vakaydı –dikkate değer delikanlı da garip biçimde vakaya eklenmiş parçalardan biriydi; ancak çehresindeki yegâne kıpırtı, Densher'ı platformda görmenin o sakin çehrede yol açtığı kıpırtı, Densher'la tekrar ilgilendiğinin ilk işaretiydi. Ne var ki Sir Luke Victoria Garı'ndan yola çıkarken meseleyi bastırdığı gibi, şimdi de gereken her şeyi derhal bastıracaktı. Bunun algılanması, Sir Luke'un, ziyareti boyunca Densher'la ilişkili olarak benimseyeceği tonun simgesi oldu adeta. Genç dostumuz, onun ilişki içinde –çoğunu sırf itiraz etme zahmetine katlanmamak için de olsa– kabul edermiş gibi göründüğü şeylerin hepsinin fark edildiğini düşündü; gözden kaçan, kendi içinde bunları nasıl değerlendirdiğiydi. Densher dışarıda,

kanala inen geniş merdivende, orada ayrılmak durumunda kalma tuhaflığını nasıl değerlendireceğini merak etmeye başladı. Eugenio platformda, saygıyla geride duruyordu; sarayın emrindeki gondol, gardan birlikte çıktıklarında Eugenio'nun talimatı üzerine, kendine özgü çevik ve vakur salınımıyla harekete geçti. Densher kalın siyah minderlerin üzerinde sarayın misafirinin yanında yer almayı mecburen reddederken, Milly'nin üç elçisinin kendisini seyretmesine o anda hiç aldırmıyordu; bu alınganlığı atlatmanın yabana atılmayacak bir şey olduğunu da biliyordu. Merdivende durup hafifçe gülümsemekle yetindi – ahmak herifler, onu istedikleri kadar dışlanmış halde görebilirlerdi. "Artık oraya gitmiyorum." dedi hüzünlü bir edayla başını iki yana sallayarak.

"Ya!" dedi Sir Luke Strett ve daha fazla uzatmadı; öyle ki, Densher bu neredeyse kaçınılmaz, bilinçdışı soğukkanlılığa hayran oldu. Dostu bu durumun, içinde bulunulan bunalımlı döneme saygıdan kaynaklandığını varsayarmış gibi dahi görünmedi. Ayrıca daha sonra da –yani klasik tekne, Pasquale'nin pupadan benzersiz itişiyle manevrasını tamamlayıp yüksek siyah tentesinin bütün zarafetiyle süzülerek uzaklaştıktan sonra– herhangi bir şeye anlam yüklemedi. Densher gondolu gözden kayboluncaya kadar izledi; Pasquale'nin saraya kestirmeden gitmek üzere yan kanala keskin bir dönüşle sapmadan önce haykırışını suyun öte yanından işitti. Densher'ın kendi gondolu yoktu; hiçbir zaman gondola binmemeyi alışkanlık edinmişti; alçakgönüllülükle –Venedik'te *gerçekten* alçakgönüllülük gerektiren bir alışkanlıkla– yürümeye koyuldu, ama ancak sarayın misafirinin kendisinden ayrıldığı noktada bir süre daha, oraya mıhlanmışçasına durduktan sonra harekete geçti. Garipti ama, daha önce hiç olmadığı, düşünemeyeceği kadar, Milly'yle ilgili en doğru gerçekle yüz yüze gelmiş gibi hissediyordu kendini. Milly'nin yardımına çağrılan şahsiyetin sırf görüntüsünün dahi anında yarattığı –Pasquale'nin haykırışını duyup gondolun gözden kayboluşunu izlerken sanki havaya yayılan– farkın gücünü önceden hesaplaması mümkün değildi. Milly'nin durumuyla ilgili malumattan –bunu bir nimet sayarak– uzak durmakla kalmamıştı; tebessümlerden, suskunluklardan, ustalıklı kurgulardan ve inanılmaz uzlaşımlardan oluşan, gerginlikten kopma noktasına gelmiş ve büyük çaba harcayarak korunan belirsizliğin etrafını saran, aşılması imkânsız, halka halindeki bir çitin dışında diğer herkesle birlikte bekleşmekle kalmamıştı; ayrıca, şimdi anladığı üzere, herkesin görgü kurallarının, herkesin

merhametinin, herkesin esasen cömert idealinin çıkarları doğrultusundaki bastırmaları da herkesle birlikte fiilen desteklemişti. Klişe deyimle, istisnasız hepsinin katıldığı sessiz bir mutabakat oluşmuş, tabloya damgasını vuran ölümlülüğün lekesi, acı ve dehşetin gölgesi, hiçbir yerde kendisini yansıtmaya razı olacak ruhsal ya da sözel bir yüzey bulamamıştı. Genç kahramanımız bu bağlamda birçok kez kendi kendine, "İnsanoğlunun estetik içgüdüsü!.." demişti; cümlenin gerisini getirmemiş, ama böylelikle, sırf görmek zorunda kalmanın bile zevk duyusunu ne kadar tırmalayacağına yeterince değinmişti. İşte durum buydu – adlandırmaların, tanımlamaların tehlikeli hayvanlar gibi kovalandığı genel ve bilinçli bir sahte mutluluk. Dolayısıyla şu anda olan şey, bütün bu süre boyunca kapının eşiğinde beklemiş olan adlandırmaların, tanımlamaların, Sir Luke Strett kılığında, üstelik her yanı kaplayacak bir boyuta bürünerek eşiği geçmesiydi. Densher durduğu noktadan ayrılmadan önce, sinirleri ve bilhassa kalp atışları bu değişikliği kaydetmişti.

Gerçekler, fiziksel ıstırap, şifa bulmaz acı, gaddarca daralan umut bir hamlede yoğunlaşmıştı ve bundan böyle bu gerçekleri bu şekliyle hissedecekti. Kısacası, havanın netleşmesi görünürlüğü mümkün kılmakla kalmamış, kaçınılmaz hale getirmişti; geriye şükredilecek tek şey kalmıştı: Sir Luke'un, aynı hizada bulunmayı başardığı takdirde bir ölçüde koruma sağlayabilecek olan geniş omuzları. Ne var ki, Densher ilk bir iki gün boyunca seçkin dostunu görebileceğinden bile emin değildi. Şu anda saraya gidebilmesini sağlayabilecek herhangi bir geçerli gerekçesinin bulunmadığı Densher için aşikârdı; tıpkı konumunun diğer yüzü, yasaklı oluşunun kenti terk etmediği için herkes tarafından bilindiği gerçeği gibi. Leporelli gondolunda yeterince görülmüştü. Öte yandan, kentte dolaşmaya ne vakit ne de istek bulabilecek olan Sir Luke'la sarayın dışında karşılaşma ihtimali kesinlikle olmadığından, ünlü hekim beklenmedik biçimde kendisini ziyaret etmediği takdirde bir daha görüşmeyeceklerdi. Densher ayrıca bu ziyaretin, sadece Mrs. Stringham'ın onu –deyim yerindeyse– kışkırtmaya karar vermesine bağlı olmadığını da düşündü. Mrs. Stringham'ın fiilen böyle bir girişimde bulunmasına –onun için ikisi arasında önemli fark olacaktı– ve hepsinden önemlisi, Sir Luke'un böyle bir teklifi nasıl karşılayacağına da bağlıydı. Esasen Densher'ın ne boyutlarda ve elbette ne tür bir tepki beklenebileceği konusunda fikri yok değildi. Böyle bir şahsiyetin bu gibi bir ricayı anlayabilmesi konusunda da fikir sahibiydi. Sir Luke ne ölçüde

hazırlıklı olabilirdi ve sonuç olarak buna ne kadar önem verebilirdi? Densher, doğruyu söylemek gerekirse, kendini en kötü ihtimale hazırlamak için bu soruları soruyordu. Onu görmeye gelmedikçe üstadı hiç göremeyecekti ve üstat onu görmeye ancak hayal edilemeyecek bir amaçla gelebilirdi. Dolayısıyla kesinlikle gelmeyecekti, yani hiçbir umut yoktu.

Densher bu en kötü ihtimale kesin gözüyle bakmıyordu aslında; ne var ki artık kaçırmayı göze alabileceği pek az fırsat olduğunun bilincindeydi. İçinde bulunduğu zor durumun en tuhaf yanı da, kendinden korktuğu itiraz kabul etmemekle birlikte, Sir Luke'tan korkmamasıydı. Ünlü konuğun bir önceki gelişinde edindiği izlenime, *onun* kendisini bir şekilde kurtaracağı izlenimine tutunuyordu. Milly'yle ilgili gerçeği omuzlarında taşıyor, yürüyüşüyle duyuruyor, sırf varlığıyla, bu gerçeği o süre içinde her şeyin tanımı ve şekli haline getiriyordu; bununla birlikte, mevsim başında Densher'a bütün dürüstlüğüyle, kolaylıkla çevirdiği çehresinde yansıtmıyordu. İlk görüşmelerinde varlığı, bir çağrının sonucu olarak değil de, kendiliğinden, dostane bir hevesle bambaşka bir değer taşıyordu; genç kahramanımız o değeri tekrar ele geçirebileceğini pek düşünmemekle birlikte, eski ilişkinin yenilenmesini hayal ediyordu. Kendi kendine düşünürken kullandığı hararetli ifadeyle, açgözlülük etmeye niyetli değildi; yine de kendisi için istediği bir şey vardı. İmkânsız olmasa, Sir Luke bu isteğini karşılayabilirdi – bunu düşünmekten kendini alamıyordu. Bu iki üç gün, Densher için en kötü günlerdi; saraydaki gerginliği düşünmenin bile kaderinin kendisini hafife aldığı duygusunu telafi edemediği günlerdi. Kendisine sorulursa, morali hiç bu kadar bozuk olmamıştı. Kötü koşullarda, kitapsız, arkadaşsız, neredeyse parasız, beklemekten başka yapacağı şey yoktu. En büyük desteği, aklından hiç çıkmayan başlangıçtaki fikriydi, yani kaderinin onu düşüreceği en derin kuyuyu beklemek. Yeterince zaman tanırsa, kader dehşetten bir incelik çıkaracaktı mutlaka. Bu arada sadece Sir Luke'la ilgili bu umutsuzluğu çıkarıyordu karşısına. Üçüncü gün hâlâ bir gelişme olmayınca hiç şüphesi kalmadı. Mrs. Stringham kendisini ziyaret ettiğinde ona inancını pekiştirecek bir cevap vermemişti; dolayısıyla Densher hazır olduğunda, Mrs. Stringham'ın deyişiyle kendisini bekleyecek olan ültimatom –sırf Mrs. Stringham onun yerine cevap verme yetkisine sahip olmadığından da olsa– verilmeyecekti. Tanrı bilir, Densher'ın istediği de bu ültimatomun verilmesi değildi.

Hemen belirtelim ki –Densher'ın da kısa süre sonra gördüğü gibi– Sir Luke nihayet onunla tekrar görüştüğünde bu fikirle çıkmadı karşısına. Evet, sonunda karşısına çıktı; tam genç dostumuz onun Londra'daki yükümlülüklerini daha fazla ihmal edemeyeceğine üzülerek hükmetmişken görüştüler. Dünyanın en önde gelen hekimlerinden birinin –hastası kraliyet soyundan biri değilse– yolculukta geçen zaman dışında en fazla dört beş gününü feda edebileceği düşünülürdü; dolayısıyla, söz konusu şahsiyet zil sesinin ardından etiyle kemiğiyle kapının eşiğinde belirince, Densher bir bıçak darbesi yemiş gibi oldu. Çünkü tek bir korkunç kelimeyle Milly'nin durumunun boyutlarını –Densher başka bir kelime kullanmaya ürküyordu– gösteriyordu. Demek ki üstat henüz gitmemişti; gitmeyişi Milly'nin müthiş ihtiyacına mutlak biçimde teslim olduğunun ifadesiydi ve bu ifadenin bir yardım, bir umut, bir destek içerdiği de aşikârdı. Densher sanki hayal kırıklığının ortadan kalkmasıyla birlikte aynı anda birçok şeyi algılamaya başladı – en çok öne çıkanı da, Sir Luke hâlâ gitmediğine göre, Milly'nin kurtulmuş olması ihtimaliydi. Ne var ki hemen onun ardından bir o kadar keskin bir başka düşünce geliyordu: Buhranın –kendisi için uzayacağı şimdiden belliydi– çözümü bu kadar basit olamazdı. Misafirinin geliş nedeni, Milly'nin dedikodusunu yapmak şöyle dursun, onunla ilgili tek söz etmek bile değildi; sonuna yaklaşmakta olan Venedik ziyaretinin geri kalanında bunun mümkün olduğunca beklenmemesi gerektiğini kanıtlamak üzere gelmişti. Dayanağı daha önceki tanışıklıklarıydı ve zaten bu yüzden gelmişti. Gelecek cumartesi gidiyordu, ama bu arada görmek istediği, ilgisini çeken şeyler vardı. Genç dostuna ilgisini çeken bu şeyler yüzünden, Venedik ve Venedik'in sunduğu imkânlar yüzünden, kendi deyişiyle etrafı bir kolaçan etmek, dolaşmak için uğramıştı – Densher yirmi dört saatin sonunda bunu kavradığında son derece tuhaf, ama çok yararlı bir değişime uğradı. Aslında bu kısa süre boyunca saraya ilişkin tek kelime etmeme konusundaki sessiz mutabakat uyarınca ne bir haber almanın, ne de sormanın kendisine sağladığı rahatlık, ilk bakışta korkunçtu – ve Densher bunun pekâlâ farkındaydı. Bunu misafiri içeri girdiği anda anlamıştı; oysa ziyaretinin ilk birkaç saniyesi doğrudan, yoğun biçimde Milly'nin durumuyla bağlantılı, gerilimli bir bekleyişle geçmişti. Milly'yi kurtardığını söylemek için gelmişti – Mrs. Stringham adına, nasıl kurtarılabileceğini söylemek için gelmişti – Mrs. Stringham'a rağmen, artık umut kalmadığını söylemek için gelmişti; bütün belirginliklerine rağmen aynı anda hissettiği umut ve korku birbirine karışarak kalbini hoplatmış, kalbinin çarpıntısı,

umut ve korku geçtikten sonra da devam etmişti. Sir Luke'un sessizliği Densher'a müthiş iyi gelmişti – gerçek buydu.

Sessizliğinin sonucu, tıpkı fırtınanın ardından gelen, minnet uyandıran sükûnet gibi, son derece tuhaf bir bilinç olmuştu. Densher bildiğimiz gibi haftalardır sakin olmak, tamamen kıpırtısız kalmak için çabalıyordu ve büyük ölçüde yalnız başına, sessizce çabalıyordu; oysa şimdi o halini bir humma gibi görmekteydi. Asıl sükûnet, doğru olanı, bu tür bir arkadaşlıktı. Birlikte yürüdüler, konuştular, tekrar tablolara baktılar, izlenimlerini paylaştılar – Sir Luke ne istediğini tam olarak biliyordu; antikacıları dolaştılar; dinlenmek ve hafif bir şeyler içmek için Caffè Florian'a oturdular; hepsinden önemlisi, güzel havaya, kendilerini sarmalayan sıcağa, sonbahar ışığının görkemine şükrettiler. Dinlenirlerken, büyük hekim bir iki kez gözlerini kapadı – birkaç dakika bu şekilde dururken, genç dostu bunu fırsat bilip çehresini inceleyerek uykusuzluğuna ilişkin fikir yürüttü kendi kendine. Gece uyumayıp Milly'nin başını beklemişti – bizzat, saatler boyunca, ama uykusuzluğa ilişkin başka bir işaret vermedi; Milly'ye değinmek sayılabilecek tek şey bu oldu. İşin olağanüstü yanı, Densher'ın bunu kanıt olarak görmesi, işaret ettiği şeye ilgisiz kalabilmesi, ama aynı zamanda kabul ettiği özgürlüğe heyecanla tepki vermesiydi. Özgürlük engellere direnen bir deneyimdi ve Densher ödediği bedele, çılgınlığına, her şeye rağmen niçin özgürlüğü özleyerek umut ettiğini biliyordu. Onu umut etmiş, odasında oturup beklemişti, çünkü ona kavuştuğu takdirde, kendisini aklayacak bir güç vereceğini tahmin etmişti. Şu anda aklanmaktaydı, sorumluluğunu artırmayan tek muameleyi görmekteydi. İşin güzel yanı, bunun sistemli olmaması, yakından tanıma temeline dayanmamasıydı; Sir Luke sırf görmüş geçirmiş, hayatı tanıyan bir adam sıfatıyla, gerçek olanı hissederek ona yardımcı oluyordu. Olayın başından beri kadınların sayısı çok fazla olmuştu. Olaya bir erkeğin, başka bir erkeğin yaklaşımı atmosferi değiştiriyordu; Densher kendi seçmiş olsa, amaca Sir Luke'tan daha uygun bir erkek bulamayacağını düşünüyordu. Sir Luke anlayışlı ve rahattı – bu bir nimetti; neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu biliyordu; özü kabuğundan, telaşa mahal olan ve olmayan durumları birbirinden ayırabiliyordu. Bu yüzden, insan –onunla ilgisi ya da herhangi bir teması varsa– ne yaparsa yapsın ona teslim oluyor, sertliğinden etkileneceği kadar merhametinden de etkileniyordu. En muhteşem yanı –sonuçta bu noktaya geliniyordu– tuhaf şeyleri doğal kılmak konusundaki müthiş başarısıydı. Bu

şekilde ele alınmasa, Densher'ın saraydaki zavallı kadınlardan artık tamamen kopuşunun yarattığı açıklanmamış tuhaflıktan daha garip bir durum olamazdı; ünlü hekimin aynı ölçüde göze batacak şekilde konuşmaktan kaçınmasından daha garip bir şey olamazdı. Tıpkı garda karşılaştıklarında olduğu gibi, herhangi bir konunun üzerinde durmadı; Densher'a sorulursa, bu onunla ilişkiyi doktor-hasta ilişkisine oldukça benzetiyordu. İnsan tıpkı ilaç alır gibi davranışlarıyla ilgili olarak onu örnek alıyordu – aradaki tek fark, örnek almanın nahoş olmamasıydı.

İşte bu yüzden insan her şeyi onun ketum inceliğine bırakabiliyordu; Densher da üç dört gün boyunca bu yüzden hep öyle yaptı; olsa olsa, sürenin bitimi olarak bildirilmiş cumartesi gününden bir gece önce biraz meraka kapıldı. Genç dostumuz cumartesi sabahı bir kez daha garda Sir Luke'u beklerken, ödünç alınmış rahatlığının bozulduğunu fark etti; bir destekten yoksun kalacak olmanın doğal sonucuydu bu. Zorluk, benimsedikleri çizgide kendisine yardımcı olan desteğin Sir Luke'un şahsi varlığı olmasından kaynaklanıyordu. Kendi desteğinin yerini tutacak bir şey bırakmadan mı gidecekti? Görevine ilişkin suskunluğunu bozmayacak mıydı? Densher Sir Luke'un kendisini ziyarete geldiği günkünden daha da büyük bir cehalet içindeydi; bu önemli anda gerçekten olağanüstü sayılacak şey –derhal anlaşılacağı gibi– bir haftadır içinde bulunduğu durumla ilgili en ufak bir bilgiyi açığa vurmamasıydı. Yaptığı şey, muazzam bir ücretin yanı sıra muazzam bir ilginin de göstergesiydi; bununla birlikte, Leporelli gondolu biraz gecikerek yanaştığında, suya inen basamaklarda bekleyen genç dostu onun yakışıklı, kapalı çehresini her zamanki gibi boş yere inceledi. Neyin önemli olup neyin olmadığıyla ilgili en yetkili ağızdan bir ders gibiydi; öyle ki, boş ifadesi Densher'a ansızın zalimlik gibi göründü; bu çehre onun zihninde korkunç şekilde Milly'nin artık hayatta olmayışıyla bağdaşıyordu. Fazla zamanları olmadığı için doğrudan garın içine girerlerken gerilimli bekleyiş sürdü; önceden gelmiş olan Eugenio, ayırdığı kompartımanda nöbet bekliyordu. Kompartımanın kapısında muhtemelen iki üç dakika süren gerginlik genç dostumuzun sinirlerini çok daha uzunmuş gibi yıpratmaktaydı; öyle ki istemeden Eugenio'ya dik dik, uzun uzun baktı, ancak Eugenio bu bakışa ondan başka kimsenin harcı olmayan bir tepki verdi. Sir Luke şimdilik bütün dikkatini çok sayıdaki eşyasının gereğince yerleştirilmesine vermişti, bu konuda oldukça titizdi; Densher kendini sessizce yapılabileceği ölçüde, sarayın temsilcisini sorgularken buldu. Şu

anda bundan dolayı utanç duymuyordu; söz konusu şahsın, sorusuna hiçbir açıklama getirmediğini gayet iyi bildiğini hissetmesi bile ona utanç vermiyordu. Eugenio bu bakımdan –yüz ifadesine olağanüstü hâkimiyeti bakımından– Sir Luke'a benziyordu. Ancak Densher bu çehreyi sahibinin izin verdiği ölçüde incelemeyi tamamladığında, Sir Luke işini bitirmiş, vedalaşmak üzere elini uzatmıştı. Önce konuşmadan sadece elini uzattı; genç dostumuz ancak göz göze geldiklerinde, bu gözlerin şimdiye kadar kendisine hiç bu kadar anlamlı bakmadığını fark etti. Sir Luke'un gözleri hiçbir zaman sert bakmazdı, ama daha uzun süre baktı; bu da, süre her zamankinden azıcık uzun bile olsa, her anlama gelebilirdi. Densher bir on saniye boyunca, Milly Theale'in öldüğü anlamına geldiğini zannetti; bu yüzden de Sir Luke'un nihayet söylediği sözler onu irkiltti.

"Tekrar geleceğim."

"Yani daha mı iyi?"

"Bir ay içinde tekrar geleceğim." dedi Sir Luke tekrar, soruya aldırmadan. Densher'ın elini bırakmıştı, ama onu pençesinde tutuyordu. "Size Miss Theale'den bir mesaj getirdim." dedi, sanki ondan söz etmemişler gibi. "Ziyaretine gitmenizi onun adına rica etmemi istedi."

Densher'ın varsayımıyla bu sözler arasındaki uçurum öyle büyüktü ki, sarsıldığı iri iri açtığı gözlerinden belliydi. "*O* mu rica ediyor gitmemi?"

Sir Luke kompartımana girmiş, nöbetçi kapıyı arkasından kapatmıştı, ama pencerenin önünde durup dışarı sarkmadan hafifçe eğilerek konuştu. "Hoşuna gideceğini söyledi, ben de sizi burada bulacağımı düşündüğümden, iletmeye söz verdim."

Platformda duran Densher bu sözleri dinledi, ama duydukları, tıpkı Mrs. Stringham'dan duydukları gibi kanın yüzüne hücum etmesine yol açtı. Ayrıca şaşırmıştı. "Yani ziyaretçi kabul edebilecek..."

"Sizi kabul edebilecek durumda."

"Ve siz tekrar geleceksiniz..."

"Gelmek zorundayım. Onun hareket etmemesi lazım. Burada kalacak. Ben ona geleceğim."

"Anlıyorum, anlıyorum." dedi Densher, gerçekten de anlıyordu – dostunun söylediklerinin anlamını ve hatta ötesini kavrıyordu. Mrs. Stringham'ın haber verdiği, buna rağmen kendisinin henüz yüz yüze gelmeyi beklemediği durum baş göstermişti demek ki. Sir Luke bu haberi son ana saklamış, ama sonunda vermişti; haberin şu anda büründüğü renksiz, özlü biçim –görmüş geçirmiş bir adamın, olanlardan sonra durumu anlayacak olan bir başka görmüş geçirmiş adamla konuşurken kullandığı ton– onun kendine has rica şekliydi. Densher'ın çok şeyi anlaması bekleniyordu; elbette önemli olan, anladığını göstermekti. "Müteşekkirim, bugün gideceğim." Bunu söylemeyi başardı, ama bu arada, birbirlerine bakmaya devam ederlerken tren ağır ağır harekete geçmişti. Artık sadece bir cümleye vakit kalmıştı; genç kahramanımız bütün dikkatini toplayarak yirmi ihtimalden birini seçti. "Öyleyse daha mı iyi?"

Sir Luke'un yüz ifadesi harikuladeydi. "Evet, daha iyi." Tren uzaklaşırken yüz ifadesini değiştirmeyerek pencereden bakmaya devam etti. O ana kadar büyük başarıyla değinmekten kaçındıkları nihai yoruma bundan daha fazla yaklaşmayacaktı. Her şeyi ifade ediyordu ve bir çehreye daha fazla anlam yüklenmesi imkânsızdı. Tren gittikten sonra olduğu yerde durmaya devam eden Densher bunu düşündü; düşündü ve bir yandan Eugenio'nun bakışlarını hâlâ üzerinde hissederek yürümeye koyulurken, kendi kendine, bununla nasıl bir uçuruma yuvarlandığını sordu.

Onuncu Kitap

I

"Yani bir haber vermeden –ne demiştin, iki hafta mı– geçirmiş oldun?"

Kate bu soruyu Lancaster Gate'te, aralık ayının alacakaranlığında, ne zaman döndüğüyle ilgili olarak doğrudan sordu Densher'a, ancak daha soruyu sorduğu anda, Densher onun –aynı zamanda bir sistem olan– her zamanki içgüdüsüne, yani aralarında ufak tefek gücenikliklere, genel güvenlerini sarsacak ayrıntılara ihtimal vermeme güdüsüne takdire şayan şekilde bağlı olduğunu gördü. Kate'le yeniden görüştüğünde sırf bu bile, tekrarlanan güzelliğiyle onu derinden etkilemeye yeterdi, ancak başka bir şey, bunun kadar belirgin, ama tamamen ayrı bir şey çok daha fazla etkiledi. Densher Kate'i gördüğünde, ayrılıklarını gerçek anlamıyla hissetti; bu ayrılığın ardından, her biri ayrı zaman ve mekânlarda, tehlike ve sürgün niteliğinde benzersiz tuhaflıkta maceralar yaşamış iki kişi gibi karşılaştıklarını fark etti. Daha ilk görüştükleri anda Kate'te gördüğü büyük farklılığı Kate'in de onda görüp görmediğini merak etti; Densher için bu, Kate'in hiç –ilk bakışta bile– bu kadar alımlı görünmediğinin bilincine bir heyecan dalgasıyla varmak anlamına geliyordu. Bu gerçek, Londra sisini delerek onları ağırlayan ateşin ve lambaların ışıltısında, Kate'in farklılığının çiçeği gibi tomurcuklandı; aynı şekilde, farkın kendisi de –kısmen Kate'in birkaç ayla açıklanamayacak olgunlaşmış görüntüsü– yakın ilişkilerinin meyvesiydi. Birlikte öyle olmasını kararlaştırdıkları için farklıydı; şimdi de bunu sağduyularının, başarılarının, olan bitenin –esasen her ikisinin ruhunda da olmaya devam eden şeyin– gerçekliğinin kanıtı gibi, gururla Densher'a sergiliyordu adeta. Densher her şeyden önce, döndüğü halde günlerdir sessiz kalmış olmasını açıklaması gerektiğini gayet iyi biliyordu, zaten bunu bilerek, sonunda Mrs. Lowder'a şu andaki ziyaretine yol açan bir not yazıp vicdanını rahatlatmıştı. Maud Teyze'ye yazmanın daha centilmence olacağını düşünmüştü, ayrıca Kate'e yazmamak için bir çaba göstermesi gerekmediğini de sergilemiş oluyordu böylece. Venedik'i geride bırakalı üç hafta olmuştu – yolda oyalanarak dönmüştü; ne var ki Londra'da olsa bile, Kate'in kurallarına uymak zorundaydı sanki. Bu sayede, Kate'in istikrarlılığına olan inancıyla, onun durumu anlamasını sağladı, uzun süren ölçülülüğünü açıklayabildi. Ona bu görüşme fırsatının izin verdiği ölçüde, her şeyi anlatmak üzere gelmişti; nasıl ki yolculuğunu ağırdan alması, bekleyişleri, tekrar irtibata geçmeyi geciktirmesi bu kararla uyumluysa,

tutarsızlığı da esasen duygu yoğunluğunun unsurlarından biriydi kuşkusuz. Her şeyi, ona söylemesi gereken her şeyi toparlamaktaydı. Bu zaman almıştı, o günden önce hepsini toparlayıp aktaramayacağını geldiği anda hissetmesi de bunun kanıtıydı. O öğleden sonra son hecesine kadar hepsini aktarmaya hazırdı; bütün bunların arasından başlıca sebebi Kate'in anlayacağı şekilde sunması da zor olmayacaktı – gerçekten de beklediği gibi oldu.

"İki hafta, evet – cuma günü iki hafta oldu, ama ben harika sistemimizin gereğini yerine getiriyordum sadece." Gerekçesi o kadar geçerliydi ki, bu bile Kate'in itiraz etmesini açıkça engelledi. Anlaşılan harika sistemleri Kate için hâlâ geçerliydi; Densher için de geçerliliğini aynı ölçüde koruduğunu ortaya koyan bu kanıt zaten Kate'in arzuladığı şey olmalıydı. Buna dayanarak, hatırlayacağı gibi harika sistemlerinin hızlı yolculuğa prim vermediğini söylemek dışında açıklama yapması gerekmedi. "Alelacele toparlanmam imkânsızdı – anlıyorsun, değil mi? Sanırım içgüdüyle, kendim için olduğu kadar senin gözünde de acele ettiğim izlenimini mümkün mertebe uyandırmamak için haber vermeyi geciktirdim. Daha yerinde olur gibi geldi. Ama anlayacağını biliyordum." Kate görünüşe bakılırsa gerçekten o kadar iyi anlamıştı ki, neredeyse ısrar etmemesini rica edecekti; bununla birlikte, Densher'ın yerindelik konusundaki uzmanlığının, kendisinin onun üzerindeki etkisini kanıtladığını düşünürmüş gibi baktığının da farkındaydı. Kate Densher'ın ihtimaller konusunda uzman olduğunu düşünüyor olabilirdi; tıpkı Venedik'te *Kate*'in Densher'a uzman göründüğü gibi. Densher aşama aşama, adım adım, deyim yerindeyse gölgeli, kademeli biçimde temasa geçişini bağışlatmaya çalışmasına gülümsedi; ne var ki Kate –tepkisi ne kadar incelik gerektirse de– tebessümünü beş dakika önce gelişini karşıladığı şekilde karşıladı. O andaki yumuşak ciddiyeti –bununla birlikte resmiyet değil, hayatiyetle dolu, ama taşkınlıktan kaçınan bir bilinçti– Densher'ı karşılayışı açısından bir kısıtlama oluşturmamıştı; kısıtlama daha ziyade Densher'ı içeri alan ve çay sofrası hazırlıkları yarım kalan uşağın bir iki dakika daha odada kalmasından kaynaklanmıştı.

Mrs. Lowder Densher'ın notuna cevaben pazar günü saat beşte çaya gelirse kendileriyle görüşebileceğini bildirmişti. Ardından Kate imzasız bir telgraf çekip, "Pazar günü çaydan *önce* –bir çeyrek saat kadar– gelirsen bizim için yararlı olur." demişti; dolayısıyla Densher da beşe yirmi kala

gelmişti. Kate salonda yalnızdı, Maud Teyze'nin bir süre –uzun değilse de değerli bir süre– kendisini ziyarete gelmiş, bir saate kalmadan banliyöye dönecek olan, emekliye ayrılmış eski bir hizmetkârıyla ilgilenmek durumunda olduğunu sevinerek bildirmekte gecikmedi. Uşak salondan çıktıktan sonra geriye kalan kısa süreyi baş başa geçirebileceklerdi; bir an geldi ki, harika sistemlerine rağmen, acele yasağına ve nüanslara dayalı görgüye rağmen, süre gerçekten değerliliğini kanıtladı. Üstelik Kate'in ağırbaşlılığına ve harikulade kendine hâkimiyetine halel gelmeden – bu sayede asaletini de korudu. Densher ölçülüyse, Kate de son derece seçkindi, bu da onun terbiyesiydi. Densher gecikmesiyle ilgili açıklamasını noktalamak üzere, Venedik'ten ayrıldığını Mrs. Stringham'ın Mrs. Lowder'a yazmış olacağını söyledi; dolayısıyla onları kandırmak gibi bir niyeti olamazdı. Artık Venedik'te olmadığını öğrenmiş olacaklardı.

"Evet, öğrendik."

"Hâlâ haber alıyor musunuz?"

"Mrs. Stringham'dan mı? Elbette. Yani Maud Teyze alıyor."

"Yakın zamanda haber aldınız mı?"

Kate'in yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirdi. "Sanırım bir iki gün önce Maud Teyze haber aldı. *Sen* almadın mı?"

"Hayır – hiçbir haber almadım." Densher Kate'e anlatacağı ne kadar çok şey olduğunu o anda hissetti. "Mektup almıyorum. Ama Mrs. Lowder'ın aldığından emindim." Ardından ekledi: "Öyleyse biliyorsun kuşkusuz." Densher Kate'in neyi bildiğini göstermesini bekler gibiydi, ancak Kate bastıramadığı şaşkınlığını sessizce sergilemekle yetindi. Densher'ın merak ettiği şeyi sormaktan başka çaresi yoktu. "Miss Theale hayatta mı?"

Kate'in gözleri iri iri açıldı. "*Bilmiyor musun*?"

"Nereden bilebilirim – hiçbir haber almıyorum ki." Ardından Densher'ın gözleri bir cevap ararcasına açıldı. "Öldü mü?" Sonra, Kate gözlerini ondan ayırmadan başını ağır ağır iki yana sallarken, tuhaf şekilde, "Henüz değil mi?" diye sordu.

Dilinin ucunda birçok soru olduğu Kate'in yüzünden belliydi; ilk sorusu, "Çok mu feci?" oldu.

"Böyle bile bile, çaresizce ölmesi mi?" Densher'ın bir an düşünmesi gerekti. "Doğrusu evet – madem sordun: *Bence* çok feci – oradayken görebildiğim kadarıyla. Ne var ki," diye devam etti, "benim açımdan nasıl olduğunu –gerçi deneyeceğim ama– anlatabileceğimi sanmıyorum. Az önce sanki bitmiş olduğunu umuyormuşum gibi bir izlenim uyandırdıysam, sebebi bu." diye açıkladı.

Kate tamamen sessiz bir dikkatle onu dinliyordu, ama Densher her şeyin anlatılması konusunda Kate'in dinlemek istemekle istememek arasında kararsız kalacağını kavramıştı bile; doğal olarak içini kemiren merakla buna tezat teşkil eden felakete saygı bilinci arasında kalacaktı. Ayrıca Kate Densher'ı inceledikçe –bakışlarını yüzünde hiç bu kadar hissetmemişti– bir davranış biçiminde karar kılmak iyice imkânsız hale gelecekti. Sonunda duygularından biri ağır basacak ve bu duygu heves olmayacaktı. Densher bunu süratle algıladı, hatta hayalinde bir an, fazla ileriye gitmesi durumunda Kate'in harika bir ifadeyle, "Bana ne korkunç şeyler anlatıyorsun böyle!" deyişini görür gibi oldu. Merhamet ve neredeyse utanç yüzünden, Venedik'te yaşadıkları her şeyin reddedilmesi gibi gelecekti kulağa – işi bu noktaya getirmek bizzat Densher'ın elinde değil miydi? Gerçi Kate geçmişin muhasebesini yaptığını itiraf edecek değildi; vicdan azabının ya da dehşetin kendisini ele vermesine göz yumacak değildi; yine de Densher onun ayrıntıları duymak istemeyeceğini, kesinlikle dinlemeyeceğini hissediyordu; centilmence anlayış gösterecek olursa, Kate onu kontrol altında tutmayı tercih edecekti. Bununla birlikte Densher ancak uygun gördüğü ölçüde kontrol altında olması gerektiğinden de kesinlikle emindi. Kate karşısında serbest olmayışına içinden kuvvetli bir itiraz yükseldi. Oysa üç ay önce Kate kendisiyle yeterince serbest olmuştu. Şu anda serbestiyeti ona iyi davranmakla sınırlıydı. "Birçok şeyin senin için ne kadar korkunç olduğunu tahmin edebiliyorum." dedi anlayışla.

Ama Densher buna karşılık vermedi, önce bazı şeyleri açıklığa kavuşturmak istiyordu. "Şu andaki bilgilerinizin ışığında, başka bir ihtimal yok mu? Yani yaşaması konusunda demek istiyorum." Biraz ısrar etmek zorundaydı – Kate mümkün olduğunca az şey söyleyecekti. "Gerçekten ölüyor mu?"

"Ölüyor."

Milly konusunda emin olmak için Lancaster Gate'e başvurmak onun için garipti, ama Milly konusunda garip olmayan bir şey var mıydı zaten? En garibi de kendi tutumuydu – hem geçmişteki, hem şimdiki tutumu. Mecbur olduğu şeyi yapmaktan başka çaresi yoktu. "Sir Luke Strett tekrar gitti mi onu görmeye?" diye sordu.

"Sanıyorum şu anda orada."

"Öyleyse sonuna gelindi." dedi Densher.

Kate bu sözleri, kabullenerek, sessizlikle karşıladı, ama bir dakika sonra başka bir şeye değindi. "Sir Luke'la bizzat görüşmediysen bilmiyorsundur, Maud Teyze gidip onunla görüştü."

"Ya!" dedi Densher, ekleyecek başka bir şey bulamayarak.

Kate bir iki saniye sonra kendi ekledi: "Doğru haber almak için."

"Mrs. Stringham'ın haberlerinin doğru olmadığını düşünüyordu demek!"

"Belki öyle düşünen bir tek bendim. Maud Teyze üç gün önce onunla tekrar görüşmeye çalıştığında, evdekilerden gittiğini öğrendi. Sanıyorum birkaç gün önce yola çıkmış."

"Öyleyse artık dönmemiş midir?"

Kate başını iki yana salladı. "Maud Teyze dün birini gönderip sordurdu."

"Anlaşılan yaşadığı sürece onu bırakmayacak." dedi Densher biraz düşündükten sonra. "Sonuna kadar kalacak. Muhteşem bir insan."

"Bence muhteşem olan Milly." dedi Kate.

Bunun üzerine tekrar uzun uzun bakıştılar; sonunda, tuhaftır, Densher'ın sözleri, "Ah, bilemezsin!" oldu.

"Bilmez miyim, arkadaşım nihayet."

Nedense bu, zarif tereddütünün ardından, Densher'ın ondan beklediği son cevaptı; bir an, tıpkı eskisi gibi, onun sürprizlerle dolu olduğunu düşünmesine yol açtı. "Anlıyorum. Sen zaten öyle olacağından kuşku duymamışsındır. Duymadın da."

"Elbette duymadım."

Ardından tekrar gömüldükleri sessizliği az sonra Densher bozdu. "Mrs. Stringham'ın haberlerinin 'doğru' olduğunu düşünmüyorsan, Lord Mark'ın haberleri hakkında ne düşünüyorsun?"

Kate hiçbir şey düşünmüyordu. "Lord Mark mı?"

"Onunla görüşmedin mi?"

"O Milly'yle görüştükten sonra görüşmedim."

"Demek Milly'yle görüştüğünden haberin var?"

"Elbette. Mrs. Stringham'dan öğrendik."

"Peki geri kalanını da öğrendiniz mi?" diye sordu Densher.

Kate şaşırdı. "Hangi geri kalanını?"

"Her şeyi! Milly'yi yıkan onun ziyareti oldu – bu ziyaret sırasında olup bitenler öldürdü onu."

"Ya!" dedi Kate ciddiyetle. Ama yüzü solmuştu; Densher, bu olaylarla ilgili cehaleti hangi ölçüde olursa olsun, sahte olmadığını anladı. "Mrs. Stringham böyle bir şeyden söz etmedi."

Bununla birlikte ne olup bittiğini sormaması Densher'ın dikkatini çekti; ardından onu bilgilendirmeye devam etti. "Milly'nin üzerinde onu her şeyden vazgeçirecek bir etki bıraktı. Umursamaktan temelli vazgeçti, işte bu yüzden ölüyor."

"Ya!" dedi Kate, yavaşça iç çekerek, ama muğlaklığı Densher'ın devam etmesine sebep oldu.

"İradesi sayesinde yaşamakta olduğu şimdi anlaşılıyor – ki bu da aşağı yukarı senin onunla ilgili olarak ta başta söylediğin şey."

"Hatırlıyorum. Öyle demiştim."

"İşte, iradesi belirli bir noktada kırıldı ve o herifin alçakça darbesiyle çöktü. Namussuz herif ona ikimizin gizlice sözlendiğimizi söylemiş."

Kate öfkeyle baktı. "Ama o bunu bilmiyor ki!"

"Orası önemli değil. Lord Mark yanından ayrıldığında *Milly* artık biliyordu. Ayrıca," diye ekledi Densher, "Lord Mark da biliyor. Sen onu en son ne zaman gördün?" diye sordu.

Ama Kate kafasında canlanan tablonun içinde kaybolmuştu. "Kötüleşmesine *bu* mu sebep oldu?"

Densher onun bu bilgiyi sindirmesini izledi – ağırbaşlı güzelliği iyice göze batıyordu. Ardından, Mrs. Stringham'ın sözlerini tekrarladı. "Başını duvara çevirdi."

"Zavallı Milly!" dedi Kate.

Sözleri pek hafif olmakla birlikte, güzelliği bir şekilde sözlerine üslup katıyordu; Densher aynı tutarlılıkla devam etti: "Fazlasıyla erken öğrendi – esasen hiç öğrenmeyebileceğini düşünmüştük. Gerçekten de –bizim davranışlarımızdan yola çıkarak– aramızda, en azından senin açından, uyarı kabul etmesi gereken bir şey olmadığından emindi."

Kate tekrar birkaç saniye düşündü. "Emin olması senin herhangi bir davranışından kaynaklanmadı. Benden dolayı emindi."

"Payına düşen sorumluluğu üstlenmen büyük incelik!" dedi Densher.

"İnkâr edeceğimi mi düşünüyordun?" diye sordu Kate.

Bakışları ve ses tonu, Densher'ın o anda bu sözünden pişmanlık duymasına yol açtı; aralarında Kate'in açıksözlülüğü diye adlandırabilecekleri şeyin etkisiyle aklına ilk gelen cümleyi sarf etmişti. Kate'in açıksözlülüğü Densher'ın sadakatinden aşağı kalmıyordu. Ancak bu, görece konuyla ilgisizdi. "Tabii ki yaklaşımlarımız ve sorumluluklarımız – adına ne dersek diyelim– konusunda birlikte olduğumuzu düşünüyorum sadece. Mesele belirli paylar belirlemek, uyandırmaya niyetlendiğimiz izlenimler arasında birbirimizi gücendirerek ayrım yapmak değil."

"İzlenim uyandırmak *senin* niyetin değildi." dedi Kate.

Buna cevaben yüzünde beliren gergin tebessüm Densher'a bile tuhaf geldi. "O konuya hiç girme!"

Kate belki de bu konuya girmediği halde aklına başka bir fikir geldi – bu fikir, az önce Densher'ın çizdiği tablodan kaynaklanıyordu. "Verilen bilginin doğruluğunu inkâr etmek mümkün değil miydi peki? Lord Mark'ın verdiği bilgiden söz ediyorum."

Densher şaşırdı. "Kimin için mümkün değil miydi?"

"Senin için tabii."

"Ona Lord Mark'ın yalan söylediğini mi söyleseydim?"

"Lord Mark'ın yanıldığını söyleyebilirdin."

Densher'ın gözleri iri iri açıldı – afallamıştı; Kate'in üstünkörü bakışıyla "mümkün" gördüğü şey, tam olarak kendisinin Venedik'te yüzleşmek zorunda kaldığı ve kesinlikle kendinden uzaklaştırdığı şeydi. Bakış açılarındaki bu zıtlıktan daha tuhaf bir şey düşünülemezdi. "Ve bunu yapmak için ben yalan söylemeliydim, öyle mi? Yavrucuğum, ben hâlâ sözlü olduğumuzu varsayıyorum."

"Elbette hâlâ sözlüyüz. Ama onun hayatını kurtarmak için!.."

Densher onun konuyu ele alışı karşısında biraz düşündü. Elbette Kate'in meseleleri daima basitleştirdiğini unutmamak gerekirdi; Densher onun enerjisinin, kendisininkiyle karşılaştırıldığında birçok şeyi ne kadar kolaylaştırdığını bir kez daha hissetti; kim bilir kaç kez bu yüzden Kate'e hayran olmuştu. "Doğrusunu istersen –bu konuda kafanda hiçbir şüphe kalmasın istiyorum– ona doğrudan inkâr etme ihtimalini ciddiye bile almadım. Bu mesele –hayatını kurtarabileceği bağlamında– bana yeterince açıkça sunuldu, ama düşünmeye bile gerek duymadım, kabul etmem söz konusu olamazdı. Ayrıca," diye ekledi, "bir yararı olmazdı."

"Milly'nin senin yalanlamana inanmayacağını mı söylemek istiyorsun?" Kate Densher'a ansızın neredeyse samimiyetsiz gelen bir şekilde, hiç düşünmeden konuşmuştu, ama Densher söylemek istediklerinin ağırlığı altında ezilerek duraksadı, bu arada Kate sözüne devam etti. "Denedin mi?"

"Fırsatım bile olmadı denemeye."

Kate harika duruşunu sürdürüyordu: Hem her şeyi karşısında açıkça görür hem de uzağında tutar gibiydi. "Seni görmeye yanaşmadı mı?"

"Arkadaşın onu ziyaret ettikten sonra, hayır."

Kate duraksadı. "Mektup yazamaz mıydın?"

Bunun üzerine Densher da düşündü, ama düşünceleri farklıydı. "Başını duvara çevirmişti."

Bu cümle Kate'i bir kez daha susturdu, artık ikisi de parantez kabilinden merhamete yer bırakmayan bir ciddiyete bürünmüşlerdi. Ama Kate en azından küçücük bir açıklama uğruna merakını dile getirdi. "Onunla konuşmana dahi izin vermedi mi?"

"Hayatım," dedi Densher, "hastaydı, ıstırap çekiyordu, hastalığı her şeyi engelliyordu."

"Evet ama daha önce de öyleydi."

"Buna rağmen mani teşkil etmedi, öyle mi? Doğru," dedi Densher, "mani teşkil etmedi, ayrıca onun muhteşem bir insan olmadığını söyleyecek değilim."

"Olağanüstü bir insan." dedi Kate Croy.

Densher ona bir an baktı. "Sen de öylesin canım. Ama durum bu," diye noktaladı, "durumumuz bu."

Densher görüşmelerinden önce Kate'in onu çok daha derinlemesine sorgulayabileceğini, özellikle de iki üç belirli şeyi soracağını düşünmüştü. Hatta Milly'yle –o korkunç deyimle söylemek gerekirse– ne kadar ileri gittiklerini ve dolayısıyla ne kadar yakınlaştıklarını öğrenmek isteyeceğini, öğrenmeye çalışacağını zannetmişti. Kendi kendine, Kate'in bu sorusuna hazırlıklı olup olmadığını sormuş ve elbette her şeye hazır olduğu cevabını vermişti. Kate'in, bazı kehanetlerinin doğrulanmasına vakit olup olmadığını öğrenmek istemesine hazır değil miydi? Bu kehanetlerin en cüretkâr olanı doğrultusunda Milly'den gelecek teklifin gerçekleşip gerçekleşmediğini söylemeye hazır olduğunu zannediyordu içtenlikle. Fakat neyse ki bu konular bağlamında hazır olup olmadığının sınanmayacağını anlamaktaydı. Kate'in neler olduğu konusundaki ısrarı hayran olunacak derecede geneldi, öyle ki, bundan sonraki sorgusunda keskinlik yoktu. "Yani Lord Mark'ın müdahalesinden sonra hiç görüşmediniz mi?"

Densher da zaten buna değinmek üzereydi. "Bir kere görüştük – görüşme sayılabilirse. Ben orada kalmaya devam ediyordum – kentten ayrılmamıştım."

"Terbiye icabı kalman gerekirdi zaten." dedi Kate.

"Kesinlikle," dedi Densher; kendini harika hissederek, "terbiyede kusur etmek istemiyordum. Beni çağırttı, gidip onu gördüm ve o gece Venedik'ten ayrıldım."

Arkadaşı bekledi. "O görüşme beklediğin fırsat değil miydi?"

"Lord Mark'ın anlattıklarını yalanlamak için mi? Hayır, onunla yüz yüzeyken istemiş olsam bile değildi. Zaten ne anlamı olabilirdi? O ölüyordu."

"İyi ya," dedi Kate, bir bakıma ısrar ederek, "sırf ölüyor diye yalanlayamaz mıydın?" Yine de ölçülülüğü elden bırakmadı. "Elbette onu gördüğünde değerlendirmiş olacağını biliyorum."

"Tabii ki görünce değerlendirebildim. Ve gördüm de! Ayrıca seni inkâr etseydim," dedi Densher gözlerini Kate'ten ayırmadan, "sonuna kadar inkâr ederdim."

Kate bir an Densher'ın çehresindeki kararlılığı izledi. "Yani onu ikna etmek için ısrar mı ederdin ya da bir şekilde kanıtlar mıydın?"

"*Seni* ikna etmek için ısrar eder ya da bir şekilde kanıtlardım!"

Kate bir an şaşırmış göründü. "*Beni* ikna etmek için mi?"

"Bu koşullarda inkâr edip sonra sözümden dönemezdim."

Bunun üzerine Kate bir anda durumu kavradı ve yüzü kızardı. "Ya, inkârını gerçek kılmak için benden ayrılır mıydın? Vicdanını rahatlatmak için beni yüzüstü bırakır mıydın?" dedi, bütün açıklığıyla.

"Başka bir şey yapamazdım." dedi Merton Densher. "İşte görüyorsun, bir taahhütte bulunmamakta haklıydım, bunu hayalimden bile geçiremezdim. Bir vaatte bulunmuş olabileceğimi bir daha düşünürsen, söylediklerimi hatırla."

Kate tekrar düşündü, ama ilk anda Densher'ın işaret ettiği sonuca varmadı. "Sen ona âşık olmuşsun."

"Öyle adlandırmak istiyorsan öyle olsun – ölmekte olan bir kadına. Senin için ne sakıncası var, ne önemi var?"

Soru, Densher içeriye girdiği andan itibaren içine daldıkları ilişki yoğunluğundan ve yüzleştikleri zorunluluktan fışkırmıştı doğrudan, ama aralarındaki en olağanüstü an bu sayede yaşandı. "Henüz ölmedi!" dedi Kate ve ardından ekledi: "Mrs. Stringham telgraf çekecek." Sonra yine farklı bir tonda sordu: "Peki Milly seni niçin çağırtmıştı?"

"Ben de görüşmeye gitmeden önce bunu anlamaya çalıştım. Ayrıca şunu da söylemem gerekir ki, esasen senin deyiminle bana bir fırsat tanımak için çağırttığından şüphe duymuyordum. Sanıyorum o benim inkâr edebileceğimi düşünüyordu; ben oraya giderken beni sınayacağından emindim. Gerçeği benim ağzımdan duymak istiyordu – ben böyle görüyordum durumu. Ama onun yanında yirmi dakika kaldım, gerçeğe dair tek soru sormadı."

"O gerçeği hiçbir zaman istemedi." dedi Kate başını iki yana sallayarak. "Onun istediği *sendin*. Senin ona verebileceğin her neyse onu kabul edecek ve memnun olacaktı, sahte olduğunu bilse bile. Acıdığın için ona yalan söyleyebilirdin, o da bunu görüp hissedebilirdi; buna rağmen –şefkatten kaynaklandığı için– sana müteşekkir olur, minnet duyar, iyice bağlanırdı. Çünkü senin kozun buydu sevgili dostum – seni tutkuyla sevmesi."

"Kozum!" diye mırıldandı Densher sertçe.

"Aksi takdirde, seni çağırttığına göre, senden ne isteyecekti?" Ardından, Densher duraksayınca, alaylı olmayan bir tonda ekledi: "Sırf sana son bir kez bakmak mı?"

"Benden isteyeceği bir şey yoktu – orada daha fazla kalmamamı rica etmekten başka. Beni görmeyi bu yüzden istemiş. Başlangıçta –Lord Mark'ın ziyaretinden sonra– benim gitme nezaketini göstermiş olacağımı varsaymış. Sonra, ben gitmeyince –ben nezaketi başka türlü algılıyordum çünkü– aradan günler geçtikten sonra, hâlâ orada olduğumu öğrenmiş. Bu da onu etkilemiş." dedi Densher.

"Etkilemiştir elbette."

Kate yine bütün vakarına rağmen samimiyetsiz göründü Densher'a. "Bir şekilde *onun* için kalmaya devam ediyorsam, buna bir son vermek istiyordu; buna hiç gerek olmadığını bana bildirmek istiyordu. Ve bunu bizzat söyleyerek bir bakıma vedalaşmak istiyordu."

"Ve söyledi mi?"

"Yüz yüze, evet. İstediği gibi bizzat söyledi."

"Elbette *senin* de istediğin gibi."

"Hayır Kate," dedi Densher, saygıyı elden bırakmadan, "benim istediğim gibi değil. Ben bunu hiç istememiştim."

"Sırf onu memnun etmek için mi gittin?"

"Sırf onu memnun etmek için. Elbette seni de memnun etmek için."

"Ben kendi adıma sevindim elbette."

"Sevindin mi?" Densher kulağa tuhaf gelen kelimeyi tekrarladı.

"Doğru olanı yapmışsın demek istiyorum. Özellikle Venedik'te kalmakla. Peki hepsi bu muydu?" diye devam etti Kate. "Sadece beklememeni mi söyledi?"

"Hepsi buydu – ve son derece müşfikti."

"Doğal olarak, senden böyle bir... böyle bir çaba göstermeni istediğine göre. Onun ölümünü görmek için beklememen – mesele buydu."

"Mesele buydu canım." dedi Densher.

"Ve bunu söylemesi yirmi dakika mı sürdü?"

Densher bir an düşündü. "Saniyesi saniyesine saat tutmadım. Ona – diğerlerinden farksız– bir ziyarette bulundum sadece."

"Diğer insanlardan mı farksız?"

"Diğer ziyaretlerimden."

"Ya!" dedi Kate. Görünüşe bakılırsa, ünlemi Densher'ın duraksamasına yol açmıştı; Kate bundan yararlanarak devam etti ve Densher'ın kendini hazırlamış olduğu sınava en çok yaklaşan soruyu sordu. "Seni –durumundan ötürü– odasında mı kabul etti?"

"Hayır." dedi Merton Densher. "Her zamanki gibi karşıladı beni: O şaşaalı büyük salonda, her zamanki elbisesiyle, mutat kanepe köşesinde." O an Densher'ın çehresi sahneyi sergiliyor, Kate'inki de aynı ölçüde içine sindiriyordu. "En başta onunla ilgili bana ne söylediğini hatırlıyor musun?"

"Ah, o kadar çok şey söyledim ki."

"Onun ilaç kokmayacağını, ağızda ilaç tadı bırakmayacağını söylemiştin. Aynen dediğin gibiydi."

"Yani neredeyse mutlu bir görüşme miydi?"

Densher'ın cevap vermesi uzun sürdü, kafası kısmen Kate'ten başka kimsenin böyle bir soruyu bu kadar yerinde bir tonda soramayacağıyla meşguldü. Ne var ki bu arada Kate sabırla bekliyordu. "Şu anda nasıl bir görüşme olduğunu söyleyebileceğimi sanmıyorum. Belki ileride becerebilirim. Bizim için değer çünkü."

"İleride – elbette." Kate bu vaadi aklına nakşeder gibiydi. Ama ansızın tekrar konuştu. "Toparlanacak."

"Bakalım," dedi Densher, "göreceğiz."

Kate bir an görmeye çalıştı sanki. "Duygularını hiç gösterdi mi? Yanıltılışına ilişkin duygularından söz ediyorum." diye açıkladı Kate.

Kate fazla baskı yapmıyordu şüphesiz, ama Densher az önce derinlere inecek durumda olmadığına değinmişti. "Güzelliğinden ve gücünden başka bir şey göstermedi."

"Peki ama, gücünün ne yararı var?" diye sordu arkadaşı.

Densher bir yarar bulmaya çalışır gibiydi, ama kısa sürede vazgeçti. "Onun, kendine has, olağanüstü tarzını koruyarak ölmesi gerekiyor."

"Doğal olarak. Ama o zaman senden soğuduğuna dair elinde ne gibi bir kanıt olduğunu anlamıyorum."

"Günler boyunca beni kabul etmeyi reddetmesi gibi bir kanıt var elimde."

"Ama hastaydı."

"Hastalığı –senin de az önce belirttiğin gibi– daha önce kabul etmesini engellememişti. Sadece hastalık olsa, onun için fark etmezdi."

"Yine de seni kabul eder miydi?"

"Ederdi."

"Pekâlâ," dedi Kate, "madem eminsin!.."

"Elbette eminim. Ayrıca Mrs. Stringham da söyledi."

"Mrs. Stringham ne biliyor ki?"

"Her şeyi."

Kate ona uzun uzun baktı. "Her şeyi mi?"

"Her şeyi."

"Sen mi söyledin?"

"Kendisi anladı. Ben bir şey söylemedim. O anlayabilen bir insan."

Kate düşündü. "O da senden hoşlandığı için anlıyor. O da olağanüstü. Bak bir erkekle ilgilenmek nelere kadir. Her şeye kadir. Yani korkmana gerek yok."

"Korkmuyorum." dedi Densher.

Bunun üzerine Kate ayağa kalkıp saate baktı, beşi gösteriyordu. Çay sofrasıyla ilgilendi; Maud Teyze'nin iri gümüş çaydanlığı lambanın altındaydı ve ıslık çalmakta olduğunu Kate daha önce fark etmemişti. "Evet, her şey harika!" diye haykırarak demliğe biraz fazlaca çay koydu – bu işaret arkadaşının gözünden kaçmamıştı. Bir süre Kate'i seyretti, o kaynar suyu eklerken masaya yaklaştı. "Çay içer misin?"

Densher tereddüt etti. "Beklesek daha iyi olmaz mı?"

"Maud Teyze'yi mi?" Kate onun ne demek istediğini anlamıştı – eski kuralları uyarınca samimiyeti ele vermek yasaktı. "Artık sakıncası yok.

Başardık!"

"Onu kandırmayı mı?"

"Kazanmayı. Onu memnun ettin."

Densher düşünmeden çayını aldı. Aklı başka yerde, birkaç saniye sonra düşüncesini dile getirdi. "Demek ben hainin tekiyim!"

"Hain mi?"

"Bu kadar çok insanı memnun ettiğime göre..."

"Yo," dedi Kate, neşeli bir tonda, "*beni* memnun etmek için yaptın." Ama hemen ardından biraz ciddileşti. "Benim anlamadığım – şeker ister misin?"

"Evet, lütfen."

"Benim anlamadığım," diye devam etti, şekeri verdikten sonra, "tekrar fikir değiştirmesine neyin yol açtığı. Günler boyunca senden vazgeçmişken tekrar sana dönmesinin sebebi neydi?"

Kate soruyu sorarken kendi çay fincanı da elindeydi, ama Densher konuyu çay içerken ele almalarındaki tuhaflığın farkında olduğu halde cevabı hazırdı. "Sir Luke Strett döndürdü onu. Onun ziyareti, oradaki varlığıydı sebep."

"Öyleyse onu hayata döndürdü."

"Benim gördüğüm şekliyle."

"Senin lehine aracılık mı yaptı?"

"Aracılık yaptığını sanmıyorum. Aslında ne yaptığını bilmiyorum."

Kate şaşırdı. "Kendisi söylemedi mi sana?"

"Sormadım. Onunla tekrar buluştum, ama Milly'den neredeyse hiç söz etmedik."

Kate'in gözleri iri iri açıldı. "Öyleyse nereden biliyorsun?"

"Görüyorum. Hissediyorum. Onunla daha önceki gibi vakit geçirdik..."

"Onu da mı memnun ettin? Öyle mi oldu?"

"O anladı." dedi Densher.

"Peki ama neyi anladı?"

Densher bir an durdu. "Benim son derece iyi niyetli olduğumu."

"Ve *onun* da anlamasını sağladı, öyle mi? Anlıyorum." dedi, Densher'dan cevap çıkmayınca. "Peki ama onu nasıl ikna etti?"

Densher fincanı elinden bırakıp başını çevirdi. "Sir Luke'a sorman gerekir."

Densher şöminedeki ateşi seyrediyordu, bir süre sessiz kaldılar. Sonra Kate, "Önemli olan, Milly'nin memnun olması." dedi ve Densher'a bakarak devam etti: "Benim amacım da buydu."

"Hayatının baharında ölmekten dolayı mı memnun?"

"Seninle barışık olmaktan dolayı."

"Barışık!" diye mırıldandı Densher ateşe bakarak.

"Sevmiş olmanın huzuru içinde."

Densher Kate'e baktı. "Bu huzur mu?"

"Sevilmiş olmak." diye devam etti Kate. "Sevilmiş olmak huzur. Tutkusunu gerçekleştirmiş olmak huzur. O başka bir şey istemiyordu. İstediği her şeyi elde etti."

Kate'in bütün açık seçikliği ve her zamanki ciddiyetiyle söylediği bu sözler o kadar güzel bir hâkimiyet tonu taşıyordu ki, Densher bir süre söyleyecek kelime bulamadı. Sadece ona tekrar bakabildi, ancak Kate'in, sessizliğini, niyeti o olmadığı halde onaylama olarak yorumladığının da farkındaydı. Kate gerçekten de öyle yorumlamışçasına masadan uzaklaşıp şömineye yaklaştı. "Şu anda, *şimdiden*," dedi, özellikle vurgulayarak, "sonuç çıkarma iddiasında olmamı korkunç buluyorsun belki. Ama başarısız olmadık."

"Ya!" diye mırıldandı tekrar Densher.

Kate bir kez daha ona yakındı, Venedik'te ona geldiği günkü kadar yakın; o günün hatırası da bu gerçeği pekiştiriyor, zenginleştiriyordu. Bu koşullarda Densher onun söylediği hiçbir şeye itiraz edemezdi, Kate'in sözleri de belli ki bunu bilmesinden kaynaklanıyordu. "Başardık." Kate Densher'ın gözlerinin içine bakarak konuştu. "Seni boş yere sevmemiş oldu." Bu sözler Densher'ı irkiltti, ama Kate ısrarlıydı. "Ve sen de *beni* boş yere sevmemiş oldun."

II

Densher günler boyunca bu kapsamlı konuşmanın yoğun etkisini üzerinden atamadı; talih yüzlerine gülmüş, konuşma epey uzamış, ama Maud Teyze'nin içeri girip ikisini şöminenin başında yan yana ayakta durur halde bulmasıyla tam doruğunda kesilmişti. Bununla birlikte, konuşmanın sonuçları, bütün keskinliğine rağmen, tuhaftır ki zihninde, Mrs. Lowder'ın –belki de daha ziyade Kate'in– vakit geçirmeden fırsat tanıdığı, ikisinin baş başa yapacağı konuşmanın sonuçları kadar keskin değildi. Mrs. Lowder onlara nihayet katıldığında, kendisiyle yalnız kalmaya niyetli olduğunu Densher derhal anladı. Kapı açıldığında Kate'le Densher herhalde aniden birbirlerinden uzaklaştıklarından Mrs. Lowder keskin bakışlarını birinden ötekine yöneltmişti; ne var ki bunun Densher üzerindeki etkisi, hemen ardından arkadaşının eşsiz uyanıklığının bıraktığı etkiyle silindi. Kate derhal teyzesine kendisi için ilk başta en önemli olan şeyi söyleyerek onu samimiyetle kendilerine katılmaya davet etti; kuşkusuz sitem ederek değindiği gerçeğin de desteğiyle bunu memnuniyetle yaptı. "Teyzeciğim, bilmem sen tam anlamış mıydın, tam üç hafta olmuş..." Ardından, adeta teyzesi bu kaprise kendi bakış açısından yaklaşsın diye geri plana çekildi. Densher elbette Kate'i korumak için verilen ipucunun, bu yaklaşımı elinden geldiğince değerlendirmek olduğunu hemen anladı; ev sahibesi onun hevessizliğini bir kez daha kavrayıncaya kadar deyim yerindeyse izlerini kaybettirmiş sayılırlardı. Kate şahsi konumunun ne kadar nazik olduğunu ifade etmek zorunda değilmişçesine yanlarından uzaklaşmıştı. O, konuğu teyzesi adına oyalamıştı sadece – bir zamanlar fazlasıyla müsamaha gösterdiğinden şüphelenilen bu konuk şimdi bir başka kişinin dertli talibi olarak çıkıyordu karşılarına. Diğer kişinin, harika arkadaşının trajik kaderiyle ilgilenmiyor değildi, ancak Mr. Densher'ı malumat kaynağı olarak kabul etmek, biçimsiz bir durumun ortaya çıkmasını engellemiyordu. Densher bu biçimsizliğin gözü önünde, bir anda icat edilivermesine hayran kaldı. Kate böylelikle kendini destanlarda tanrıçaların başından eksik olmayan hafif bulutla sarmalamış oluyordu; delikanlı onun, ziyaretinin hangi noktasında Densher'a saygısından bu bulutun içinde eriyip ortadan kaybolduğunu tam olarak anlayamadı.

Densher'ın zihni çok geçmeden bir başka konuya takıldı: Venedik'te yaşananların Maud Teyze'yle ilişkisinde yarattığı ve ayrı oldukları haftalar

boyunca gelişip olgunlaşan müthiş değişim. Daha Mrs. Lowder çay sofrasına oturmadan Densher onunla bambaşka bir platformda buluştuğunu fark etmişti; Maud Teyze ikinci çayını ısrarla ikram ederken bunu kasıtlı olarak tanımlar, belirler gibiydi. Olayların Densher'ı kendilerinden uzak tutmasına hayıflanıyor, ama anlayış gösteriyordu; onu –zavallı Susan Venedik'ten ayrıldığını bildirdiğinden beri– daha önce görmeyi ummuşlardı; doğal olarak olay yerinden döner dönmez gelmesini arzulamışlardı. Bununla birlikte, olayın –bununla Densher'ı alıkoyan, meşgul eden trajediyi, hatırasını, gölgesini ve üzüntüsünü kastediyordu– sosyalleşmesini engellediğini biliyordu elbette. Maud Teyze böylece Densher'ı bundan böyle algıladığı şekliyle ona sunuyordu adeta; Densher da kendi adına bu bakış açısındaki gerçeği benimsiyordu. Mrs. Lowder ona mahvolmuş, perişan, hayal kırıklığına uğramış, şimdiden matemde bir insan gibi muamele ediyordu; Densher'ın bu sayede Maud Teyze'yle ilişkisinde yepyeni bir içtenlik bulacağını hissetmesi için, Kate'e yaklaşmasının ne kadar kolaylaştığını da algılaması gerekmiyordu. Kate bu sayede hiç olmadığı kadar ulaşılır hale geliyordu; Densher'ın Lancaster Gate'teki konumu artık spekülasyonlara kesinlikle kapalıydı. Densher eğer isterse bu konumdan "yararlanabileceğini" derhal hissetmişti; belirlenen konumunda eve rahatça, istediği sıklıkta girip çıkması yeterliydi. İşin en tuhaf yanı, bir haftanın sonunda, Mrs. Lowder'ın yaklaşımına teslim olduğunu kabullenmek zorunda kalmasıydı. Bunu bir şekilde kendisini belirli bir noktaya –geri dönüşü olmayan bir mesafeye– getiren bir yaklaşım olarak karşılamıştı. Kendi kendine kaldığında bazen samimiyetine ne olduğunu merak ediyor, bazen de bütün samimiyetini kullanmakta olduğunu düşünüyordu. İçtenlik konusunda tek eksiği, Maud Teyze'nin duygu zenginliğiydi. Maud Teyze son derece duygusaldı ve Densher da bunu kabulleniyordu; kendisi öyle değildi – her şey fazlasıyla gerçekti, ancak çok zor anlar yaşamış olduğu da yanlış değildi.

Örneğin Maud Teyze pazar günü çay içerlerken oturduğu kanepeden dostça bir sıcaklıkla, "Yazık size, şunu bilmenizi isterim ki sonuna kadar sizinle beraberim!" dediğinde Densher'ın onunla uzlaşmaktan başka çaresi olmadığı yanlış değildi. Maud Teyze, Kate'in olmadığı şekilde sonuna kadar onunla beraberdi – ya da olabilirdi; somut olarak dostluğu bu nedenle daha yatıştırıcı olsa da, Densher niçin öyle olmaması gerektiği sorusunu bir yana bırakmak durumundaydı. Densher ona herhangi bir şekilde gerçek olmayan

bir duyguyu mu aktarıyordu? Olayın kendisinde yarattığı duygu gün geçtikçe en önemli gerçekliği haline gelirken zaten buna imkân var mıydı? Aralarındaki ilişkinin gerisinde olan sadece buydu ve birkaç kez zamanı bununla geçirmişlerdi. Bir iki keresinde, ziyareti boyunca Kate'ten hiç söz etmemişlerdi. Artık Kate'i arayıp sormaya eskiden olmadığı kadar izni varken, ilişkilerinin tuhaf gelişimi bunu yakışıksız kılıyordu. Bir başka tuhaflık da, Maud Teyze'yle Milly'yi konuşurken başka hiçbir konunun araya girmemesiydi. Onu neredeyse açıkça, sırf bu nedenle ziyaret ediyordu, ruh halinin buna ihtiyaç duyması da tuhaflıkların en büyüğüydü. Onu daha çok seviyordu; kendi kendine, aslında en çok onu seviyormuş gibi davrandığını düşündüğü oluyordu. Aslında bütün bunlar, *Maud Teyze'nin* Densher'la uzlaşmasının sonucuydu. Açık görüşlülüğü, konuşkanlığı, duygudaşlığı akıl almaz boyutlardaydı. Görünüşe bakılırsa, Densher'ı bu halde görmek onu tatmin ediyor, memnun ediyordu ve bu da etkileyici bir unsurdu. Bütün bunlar şüphesiz en ihtimal vermediği bir durum, söz konusu hanımla tamamen *serbest* olmasını sağlayan bir değişimdi; Kate'le –bir başka korkunç sebeple– serbestiyeti son bulmuş olmasa, bunu yaşayamazdı. Böylelikle, bilhassa onunla üçüncü kez yalnız kaldığında, genç kıza asla söyleyemeyeceği bir şeyi teyzesine söylerken buldu kendini. Mrs. Lowder ondan gizlemesi gereken şeyler konusunda kendisine sadece bir kere rahatsızlık yaşatmıştı. Pazar günkü ilk ziyaretinde, Kate onlardan ayrıldıktan sonra, Maud Teyze Densher'ın sonuna kadar Venedik'te kalmayışına hayıflandığını söylemişti. Densher ona bir sebep göstermekte zorlandı, ama sonunda imdadına yetişen yine Maud Teyze oldu.

"Dayanmanız mümkün değil miydi?"

"Dayanmam mümkün değildi. Ayrıca..." Ama Densher sözünü yarıda kesti.

"Ayrıca, ne?" Densher devam edecekti, ama bunun tehlikeli olacağını düşünüyordu; neyse ki Maud Teyze yine ona yardımcı oldu. "Ayrıca –ah, bilmez miyim!– birçok ilişkide erkekler kadınların cesaretine sahip değildirler."

"Kadınların cesaretine sahip değildirler."

"Sizin açıksözlülükle takdir ettiğiniz özel sebep yüzünden dönmek zorunda olmasaydık, Kate ya da ben kalırdık." dedi Mrs. Lowder.

Densher takdiri konusunda herhangi bir şey söylememişti, o andan itibaren tutumu takdirini yeterince göstermiyor muydu zaten? Ama bu kez, kendini alamayarak, "Miss Croy'un kalacağından şüphem yok elbette." diyecek kadar ileri gitti. Ve bu arada, Susan Shepherd'ın ne müthiş bir insan olduğunu bir kez daha anladı. Densher'ı korumaktan başka şey yapmıyordu – bunu sürdürmekten başka bir şey yapmamıştı. Gençlik arkadaşına yazdığı çok sayıda mektupta, belli ki Densher'ı zor durumda bırakacak hiçbir şeye değinmemişti. Milly'nin vazgeçişini anlatmış, ama kötüye doğru bir gidiş olarak yorumlamıştı; Lord Mark'ın baskınından söz etmişti, çünkü kendisi söylemese de öğrenilebileceğini düşünüp gizliyormuş izlenimi uyandırmak istememişti, ancak açıklamalardan, bağlantı kurmaktan kaçınmış, hatta püriten ruhuyla hayran olunacak senaryolar uydurmuştu belki. İşte bu sayede, Densher gerçekten rahattı. Bu sayede, bir türlü geçmeyen huzursuzluğuyla diğerinin üstüne attığı bacağını sürekli sallayarak yumuşak sarı saten koltukta arkasına yaslanıp bulabildiği rahatlığı yaşıyordu. Evet, Maud Teyze Kate'in sormadığı soruları soruyordu, ama zaten aradaki fark da buydu, ondan geldiğinde Densher bu sorulardan hoşlanıyordu. Venedik'ten ayrılırken Milly'yi kendisi açısından ölü saymaya karar vermişti – Dersher'ın maneviyatı açısından bekleyiş süresini geçirmenin düşünülebilecek tek yolu buydu. Milly'yi o böylesini uygun bulduğu için terk etmişti ve Amerikalıların deyişiyle bu tercihi "deşmek" onun yapacağı şey değildi; bu yüzden de bekleyiş süresini kendine göre ayarlama ihtiyacı mecburiyete dönüşüyordu. Densher için gerilim akla gelebilecek en çirkin ıstıraptı ve gerilim yaşamaya kesinlikle niyeti yoktu; Milly'yi zihninden uzaklaştırmak ise istediği son şeydi – onun uzaklaştırmak istediği, Milly'nin, muhtemelen acıyla kıvranan, işkence çeken zihniydi. Bu acı devam ederken, bile bile Londra'da oyalanmak günlerini kahretmekten başka ne işe yarardı? Dolayısıyla planı, bekleyişin geride kaldığına –tam olarak tanımlayamadığı bir işleyişle– kendini ikna etmekti. "Aslında benim artık bununla ne ilgim kaldı?" diye düşünüyordu huzursuzca. "Olayın fiilen sonlanmış olduğunu varsayarsam –ki her an olabilir– en azından birilerinin işine yararım. Şu halde hiç kimsenin hiçbir işine yarayamam, hele *onun*." Böylece, gözlerini kapatıp umutsuzluk içinde dolaşmanın çaba sayılabileceği ölçüde çabalıyordu; ne var ki, tahmin edilebileceği gibi

planını ne belirgin bir başarıyla ne de belirgin bir tutarlılıkla uygulayabiliyordu. Günler ister hızlı ister yavaş geçsin, katı birer gerçeklikti; kaygıyı bastırmak dayanaksız bir düşünceydi; hayatın kendisi gerilimdi. Kısacası, her şeyin temelinde bekleyiş halinde olması yatıyordu; Mrs. Lowder'a, kendi ifadesiyle ısınmasının bundan kaynaklandığını kavramakta zorluk çekmiyordu.

Mrs. Lowder bir yandan onun duruma dayanmasına yardımcı olurken bir yandan da gerilimin varlığı konusunda ısrar etmemek inceliğini gösteriyordu – Densher kendi isteklerini tahmin ederek böyle davrandığını hissediyordu. Kısacası başarı sayılabilecek tek eylemi, daha iyi birini bulamadığından, Maud Teyze'nin işine yaramaktı; ikisi trajedi sona ermiş gibi yaparlarken bile Maud Teyze'nin varlığı Densher'ın sinirlerini yatıştırıyordu. Ölüm döşeğindeki genç kızdan geçmiş zamanda, "muhteşem bir insan *idi*" diye söz ediyorlardı. Ne var ki bir yandan da –Densher'ın iç huzurunu bozsa da– muhteşem kelimesini ısrarla vurguluyorlardı. Densher'ı en çok sakinleştiren şey bunun kabul edilmesiydi; Maud Teyze'yle birlikteyken dönüp dolaşıp bu konuya geliyor, hep sözünü ediyor ve daha önce de belirttiğimiz gibi, Milly'ye ilişkin son izlenimlerini Kate'e hiç söz etmediği şekilde anlatıyordu. Maud Teyze de felaket karşısında kusursuz duygudaşlığın tadını çıkarıyordu adeta; Densher'ın kendini alamayarak tasvir ettiği sahnenin karşısında, tıpkı herkesi ağlatan bir oyunda parterde ya da ailesinin ortasında oturan güçlü kuvvetli bir burjuva hanım gibi oturuyordu. Onu en çok duygulandıran, zavallı kızın yaşamayı kim bilir ne kadar çok istediğiydi.

"Gerçekten de öyle – istiyordu, çok istiyordu, dünyasını dolduran onca şeyle niye istemesindi ki? Kızcağızın sırf *parası* bile, böyle bir zamanda bundan söz etmek belki çirkin ama!.."

Maud Teyze paradan sadece Milly'nin tutunduğu hayata şiirsellik katan bir şey olarak söz ediyordu – Densher bunu gayet iyi anlıyordu; "neler olabileceğini" düşününce iyi yürekli hanım bir kez daha gözyaşlarına boğuluyordu. Milly'nin imkânlarına ve sosyal açıdan bu imkânlardan nasıl yararlanılabileceğine dair fikirler üretmişti; esasen Milly de bu fikirleri benimsediğine göre, olayın zalimliği bir bakıma şahsına yönelik bir zalimlik değil miydi? Maud Teyze'nin bu düşüncesi, Densher en korkunç malumat olarak genç dostlarının ölümden duyduğu, bastırmaya nafile

çalıştığı benzersiz dehşeti anlattığında ortaya çıktı; dehşet tanımlaması Densher'ı tuhaf biçimde rahatlattığı için de, sık sık ortaya çıkmaya devam etti. Densher sanki hiç değilse manevi bir cesaret gösterme ilkesinden yola çıkarcasına dehşeti bütün canlılığıyla dile getiriyordu. Milly istikbal hayaline tutkuyla tutunmuş ve şimdi ondan vazgeçmek zorunda kalmıştı; doğruyu söylemek gerekirse çığlık çığlığa değil, son derece sessiz, umutsuzca, Fransız Devrimi'nde soylu ve genç bir idam mahkûmunun hapishane kapısında kendisine direnme gücü veren bir eşyadan ayrılabileceği şekilde vazgeçmişti. Densher soğukkanlı bir anında durumu Mrs. Lowder'a böyle tasvir etmiş, ama Kate'e aynı tasviri yapacak kadar soğukkanlı bir an yaşamamıştı henüz. Milly'nin kahramanlığı da benimsediği bu tutum olmuştu; Maud Teyze onun, Densher kendisinden ayrılırken bu tutumu eşsiz bir kahramanlıkla sergilediğini anlamıştı. Densher ona, genç kızı göklere çıkararak son ziyaretinde onu ne şekilde karşıladığını anlatmıştı: Kesinlikle prenseslere yaraşır bir tavırla – gerçekten de Mrs. Stringham'ın hep dediği gibi kusursuz bir prensesti.

Arabesklerle, meleklerle, yaldızlar, canlı renklerle dolu ve o saatte parlak bir sonbahar güneşiyle de ısınan büyük salonda, ateşin karşısında prenseslere yaraşır tavrını korumuştu; ziyaret –Densher'ın incelikli Londra gevezeliklerine uygun ifadesiyle– asil bir atmosferde geçmişti. Densher'ın adeta simli bir tül perde kullanması, gevezeliğin –Lancaster Gate'te konuşmalar gevezeliğe dönüşüyordu– inceliğini bozmuyordu; öte yandan, bu şekilde hafifçe oynatılan perde pek fazla da açılmıyordu. Densher kendi de zaman zaman sahneyi bir kitabın sayfalarında okurcasına görüyordu. Uzaklarda, akıl almaz bir ilişki içinde bir delikanlı görüyordu; onu sessiz, edilgen, nefesini tutar halde, tam anlayamasa da muazzam bir şeyin belli belirsiz bilincinde ve kaybetmemek için acıyla kendine hâkim olmaya çalışırken görüyordu. Bu anlarda böyle gördüğü delikanlı kimliği belirlenemeyecek kadar uzakta ve garipti; bununla birlikte, dışarı çıktığında, daha sonra Densher kendi çehresini tanımıştı. Aynı anda delikanlının neyin bilincinde olduğunu da anlamış ve ardından, ne kadar az şey kaybettiğini günbegün fark etmişti. O sırada, Mrs. Lowder'la karşılıklı otururlarken, kaybetmemeye çalıştığı her şeyi elinde tuttuğunu hissediyordu – ara sıra sessiz bir mutabakatla bakışırlarken bu geçiyordu akıllarından. Bundan daha net bir bağlantı kurulmayacaktı, ama Maud Teyze özünü bildiği sürece bu kadarı yeterliydi. Özü, Densher'ın başına tarif

edilemeyecek kadar güzel ve kutsal bir şeyin gelmiş olduğuydu. Densher kendini toparladığında affedildiğini, kutsandığını hissetmişti, ama bunu anlaşılır biçimde dile getiremiyordu. İfade etmek için Milly'nin uğradığı haksızlığın niteliğine ilişkin –Mrs. Lowder'ın Densher'a olan güvenini temelden sarsacak– bir açıklama yapması gerekirdi. Bu nedenle, o harika sahnenin eşiğinde duruyorlardı. İçerideki varlığı –anlam yüklü kıpırtısızlığı– hissediyorlardı; ardından, ilişkileri bu sayede derinleşerek birlikte uzaklaşıyorlardı.

Bir haftanın sonunda, huzursuz kahramanımız için bu, tepkiye bir dayanak oluşturdu; öyle ki, bir sabah, ancak özsaygı sayesinde inkâr edebileceği bir rol oynamış olma duygusuyla uyandı. Lancaster Gate'te saplantılı –bir anının saplantısını taşıyan– bir adam sıfatıyla zararsız olduğunu katiyen ifade etmemişti, ama Mrs. Lowder'ın onun yeni görünümünü öylesine kabullenmesi, takdir etmesi ve açıklaması, Densher'ın üzerine neredeyse bir ifşaatın ağırlığını yüklüyordu. Densher'ın bizzat ifade etmediği şeyi Maud Teyze'nin tutumu sürekli ifade etmekteydi; onu her an saplantılı ve zararsız bir adam olarak niteliyordu. Ne var ki amacına ulaşmak için kullanabileceği, apaçık dürüstlük gibi bir unsur mevcuttu; giyindiğinde, doğru davranış biçimini bulup benimsemişti bile. Noel'e birkaç gün kalmıştı, ama birçok yıl olduğu gibi bu yıl da Noel zamanı Londra insanı hayal kırıklığına uğratacak kadar ılımandı; durgun hava yumuşak, puslu hava griydi, büyük şehir boş görünüyordu ve çimenlerde koyunların otladığı, sayısız kuşun öttüğü parkta dümdüz yollar yavaşlığı, sisli manzaralar mahremiyeti teşvik ediyordu. Densher o sabah dışarı çıkıncaya kadar dürüstlük adına fedakârlığını katiyen elden bırakmadı; sonra en yakın postaneye götürüp bir telgrafa sabitledi; üstelik bunu bir fedakârlık olarak düşünmesinin tek nedeni, çeşitli sebeplerle bir çaba olarak hissetmesiydi. Çaba niteliği, Kate'in geçmiş taleplerdeki kadar muhtemel olan, beklenen direnişinden kaynaklanıyordu; işte bu yüzden de –belki masumiyetle– telgrafını ikna edici bir tonda kaleme aldı. Sevgi dolu anları hatırlatan satırlar, genç telgraf memuresi yüzünden biraz üstü örtülüydü ister istemez; ne olursa olsun, yoğun bir dürtüyü ifade eden ve ona iki şiline mal olan epeyce uzun bir metindi. Günün ilerleyen saatlerinde, parkta eski ağaçlı yollarından birini etrafı kollayarak arşınlarken, dışarıdan bakan alaycı biri tarafından parasını geri alıp alamayacağını tarttığı söylenebilirdi. Bekliyordu – ama geçmişte de beklemişti; Lancaster Gate bir tehlike olarak

karşısında duruyordu – ama Kate bu tehlikeyi daha önce göze almıştı. Ayrıca ilişkilerindeki tuhaf değişim bu tehlikeyi azaltmıştı; bununla birlikte, Densher oyalanıp ufka bakarken daha ciddiydi.

Kate sonunda, Densher'ın en az ihtimal verdiği yönden, Mermer Kemer'den yola çıkmış gibi geldi, ama gelişi bir karşılıktı – önemli olan da buydu; Kate'in çehresinde okunan, Densher'da, Londra'ya dönüşünden beri, Maud Teyze'nin karşılıklarından sonra bile hiçbir şeyin yaratmadığı memnuniyeti yaratan bir karşılıktı. Gerçi Kate telgrafına cevap vermediği ve geciktiği için, Densher onun, tekrar dayatmaya niyetlendiği şeyi tahmin ederek –zorlanarak da olsa– kendisini bu fırsattan mahrum edeceğinden korkmaya başlamıştı. Kate elbette başka fırsatlar olacağını biliyordu, ama bu fırsatın özellikle tehlikeli olduğunu düşünebilirdi. Densher buluşmayı tam da bu nedenle böyle ayarladığının kendi de farkındaydı ve beklerken bile, çevre koşullarının ona daha basit ve güzel zamanlarını hatırlatmasından memnundu. Her ne kadar yılın en kısa günü olsa da, hava neredeyse aynı yerde ilk buluştukları güneşli öğle sonlarındaki kadar amaçlarına uygundu. Az ötede, çimenlerin üstünde yükselen ağaç da çıplak dallarıyla eskiden oturdukları ve –pekâlâ tekrar oturabileceklerine göre– ilk günlerin yalınlığına kavuşabilecekleri iki iskemlenin üzerini örtüyordu. Ne var ki seri adımlarla kendisine yaklaşmakta olan Kate'in çehresinde okunan da bu göndermeydi. Seri hareketleri, nihayet yakınına geldiğinde Densher'a yardımcı oldu; esasen başlangıçta belki sadece ona Kate'in ne kadar iyi göründüğünü sergilediği için yardımcı oldu. Densher daha önce birçok kez onu belirli anlarda her zamankinden alımlı bulduğunu hatırlıyordu elbette; bunlardan biri, Amerika dönüşünde Lancaster Gate'e akşam yemeğine gittiğinde, Kate'in teyzesinin gözü önünde salona girişi, bir başkası da, iki hafta önce pazar günü aynı noktada Densher'ın Venedik dönüşü bakışına sunduğu izlenimdi. Daha önceki seferlerde olduğu gibi şimdi de, bir iki dakika içinde, o anı özel kılan şeyi kavradı.

Hatırladığı çeşitli örneklerde bu sebep ne olursa olsun, şu anda, esasen önceki hafta boyunca birkaç kez hissettiği, ama şimdi çok daha yoğunlaşmış olan bir izlenimle ilişkileniyordu. Densher bu izlenimi fark edip tanımlamıştı: Mrs. Lowder'ın gösterdiği yakınlığa kendi verdiği, Kate'in fark etmemesi imkânsız karşılık nedeniyle arkadaşının benimsediği tutum. Kate Densher'ın ne ölçüde karşılık verdiğini gerçekten de fark etmiş ve bunu da Densher'a harika şekilde göstermişti; onun şerefine incelikli,

bilinçli bir huzura, olayların zaman içindeki gelişimi yüzünden neredeyse sevince bürünmüştü. Elbette üzerlerindeki kara bulutun gölgesinde her şey göreceliydi, ancak Kate Densher'ın artık dertleşmek için Maud Teyze'yi seçmesine neredeyse neşeyle göz yumuyordu. Densher'ın seçimini, kendisi açısından aşağılayıcı bile olsa böylelikle onaylamıştı; Densher'ın ihtiyacı olsa, Kate'in üstünlüğüne dair bundan daha iyi bir kanıt bulamazdı. Zaten o kış öğleninde Kate'in adımlarına telaşsız bir kararlılık, bakışlarına sevecen bir cesaret veren şey de bu üstünlüktü kuşkusuz; Densher az sonra ihtiyaç duyduğu şeyden söz edince, bakışlarındaki bu cesaret iyice yoğunluk kazandı. Kate geldikten sonra vakit kaybetmeden kol kola girip eskiden döndükleri yerden dönerek son zamanlarda bir daha bu mutluluğu tadabileceğinden şüpheye düştüğünü itiraf etmişti. Kate şüphesinin sebepleri her neyse, üzerinde durmayarak cevap verdi ve sabrederlerse son derece mutlu olacaklarına inandığını söyledi; öte yandan, yürüyüş için buluşma fikrinin çok hoşuna gittiğini de belirtti. Bütün olanlardan sonra evde buluşamamaları bir oyundan ibaretti elbette; Kate buluşma fırsatlarında hiçbir kısıtlama olmadığından söz etti. Densher çok geçmeden o günkü buluşmada kısıtlama istemediğini belirtti ve sakin bir köşede, ulu bir ağacın altında talebini bütün keskinliğiyle iletti.

"Korkunç oyunumuzu oynadık ve kaybettik. Kendimize haksızlık etmek istemiyorsak, kendimize ve birbirimize beslediğimiz duyguya haksızlık etmek istemiyorsak, bir gün daha beklememeliyiz. Evlenirsek yanlış olan her şey temelden düzelecek; ne kadar sabırsızlandığımı anlatamam sana. Evleneceğimizi bildirmemiz üzerimizdeki yükün kalkması için yeterli."

"*Bildirmemiz* mi?" dedi Kate. Onu şaşkınlık göstermeden dinlediği halde anlamamış gibi konuşuyordu.

"Öyleyse fiilen evlenelim – istersen hemen yarın, evlenelim ve sonra bildirelim. Bu işin ayrıntısı – sonra hiçbir şey önem taşımayacak. O kadar haklı olacağız ki, güçlü hissedeceğiz kendimizi, geçmişteki korkumuza şaşıracağız. Çirkin bir çılgınlık gibi gelecek bize. Bir kâbus gibi gelecek."

Kate ona gözlerini hiç kırpmadan, Densher'ın çağrısına uyarak randevuya geldiğinde gözlerinde okunan ifadeyle baktı, ama Densher şimdi bu parlak bakıştaki garip soğukluğu hissediyordu. "Sana ne oldu kuzum?"

"Artık tahammülüm kalmadı, hepsi bu. Başka bir şey olmadı. İçimde bir şey kırıldı, koptu, o kadar. Beni olduğum gibi kabul etmelisin."

Densher Kate'in bir süre sözlerini düşünüyormuş gibi yapmaya çalıştığını, ama düşünmediğini gördü. Bununla birlikte kendisine son derece nazik davranmaya çalıştığını da gördü, hissetti, ahenkli sesini işitti. "Değişen nedir, anlamıyorum." dedi Kate, garip bir tebessümle. "Birlikte ne kadar iyi götürüyorduk işi, birden beni terk mi ediyorsun?"

Densher bu sözler üzerine umutsuzca baktı ona. "Buna 'işi iyi götürmek' mi diyorsun? Bazen öyle laflar ediyorsun ki, doğrusu!.."

"Ben mükemmel diyorum – başlangıçtaki bakış açıma uygun olarak. Ben fikrimi değiştirmedim; *senin* fikrini değiştirmenin daha geçerli bir sebebi olmalı. Bana öyle geliyor ki," diye devam etti Kate, "ancak beklediğimiz takdirde yaşadıklarımızın bir anlamı olur. Aptalca davranmış olmayı istemeyiz herhalde." Kate konuşurken Densher onun sarsılmaz tutarlılığını izliyordu; karşısında durmuş, yumuşak, anılarla yüklü havaya soluduğu bu tutarlılık garip bir biçimde, usulca umutsuzluğa düşürüyordu onu. Kate'i buraya etkilemek üzere çağırmıştı, oysa Kate kesinlikle etkilenmiyordu – üstelik anlamadığı için de değil. Her şeyi, Densher'ın anlamayı reddettiklerini de anlıyordu; Densher etkilenmemesinin derinlerde yatan sebeplerini seziyor ve neredeyse gönlü bulanıyordu. Kate'in çehresinde yine o garip, anlamlı tebessüm belirdi. "Elbette eğer *bildiğin* bir şey varsa?.." Bir şey biliyor olabileceğine ihtimal verdiğini Densher görüyordu. Ama ne demek istediğini bile anlamıyordu, ona kederli gözlerle bakmakla yetindi. Ne var ki kederi Kate'in kılını kıpırdatmadı. "Bence var, ama nezaketinden söylemeye çekiniyorsun. Bana karşı nezaketin biraz aşırı hayatım. Ben duymaktan korkmuyorum, dolayısıyla eğer *söylersen*..."

Bu şarta bağlı olan şeyi belirtmeyince Densher, "Söylersem ne olacak?" dedi.

"O zaman senin istediğini yapacağım. Söz veriyorum, o durumda beklemeyeceğiz; beklememenin daha güzel olacağını söylerken ne demek istediğini de anlıyorum. Senden bir kanıt dahi istemiyorum." diye devam etti Kate. "Senin vicdanına güveniyorum."

Densher bu arada neden söz ettiğini birdenbire, şimşek çakmışçasına anlamıştı. Kastettiği şey açıktı, anladığında yüzüne hücum eden kan kadar belirgindi. "Hiçbir şey bilmiyorum."

"Hiçbir fikrin yok mu?"

"Hiçbir fikrim yok."

"Sırf bir fikrin olsa kabul ederim," dedi Kate, "hemen yarın, hatta bugün açıklarım, şu anda eve gidip Maud Teyze'ye bildiririm; doğrudan senden çıkan, sana ait, bütün dürüstlüğünle aktaracağın bir fikirden söz ediyorum." Kate yine gülümsedi. "İşte hayatım, senin isteklerine boyun eğmek diye ben buna derim!"

Gerçekten öyle görüyorsa, Densher'ın talebinin hükmü kalmamıştı; Densher'ın yapabildiği tek şey, çehresinde boşa giden tutkusuyla –sabahtan beri yoğun bir tutkuyla hareket etmişti– karşısında durmak oldu. Kate –kendisine yoğunlaşmış– bu çehrede her şeyi okudu: Densher'ın sahip olmadığı fikri, sahip olduğu fikri, *böyle* bir meydan okumayla karşılaşınca ısrar edemeyişi, Kate'in şahsi varlığını hissedişi ve zihin açıklığı karşısındaki dehşeti. Bütün bunların oluşturduğu karışım Densher'da öfke uyandırabilecekken hızla soğukkanlı düşünceye dönüşüyor ve bu düşünce yepyeni, solgun bir şafağı andıran bir şeye yol açıyordu. Bunun üzerine Kate etkilendi ve daha önce de durumu kurtarmış olan tamamen samimi dürtülerinden biriyle hareket etti. Densher'a yaklaşıp elini uzatarak kendisiyle birlikte eskiden oturdukları iskemlelere oturttu ve ona sokulup tutkusunun boşa gitmesini dayanılmaz biçimde engelledi. Artık tutkusu Kate için bir avantaja dönüşmüştü.

III

Densher parkta Kate'in sorusu üzerine, talebinin açıklaması olarak kendisine hiçbir şey "olmadığını" söylemişti – dönüşünde yaşadıklarıyla ilgili anlattıklarından sonra bir şey olmadığını kastediyordu. Ama birkaç gün içinde –Noel sabahına kadar geçen sürede– Kate'i tekrar aramaya hazırlanırken bu konuda bir değişiklik olduğunun yeterince bilincine varmıştı. Bu kez ona gerçekten bir şey olmuştu; gece boyunca konuyu düşündükten sonra, belki ilk anda değil ama bilhassa Kate'le derhal temasa geçmesi gerektiği sonucuna varmıştı. Noel gecesi kendi küçük evinde karşı karşıya geldiği gerçeğin bu sonucu gerektirdiğini ilk anda düşünmemişti. Bunu izleyen saatler boyunca konuyu enine boyuna –uykusuz ve çetin bir gece geçirerek– düşündüğünde çıkardığı muhtemel sonuçlar sayılamayacak kadar çoktu. Uzun saatler boyunca ruhu karanlıkta bu sonuçlarla uğraştı; zekâsı ve hayal gücü, ruhu ve duyguları daha önce hiç bu kadar yoğunlukla işlememişti. O anda karşılaştığı zorluk, önünde birden fazla seçeneğin bulunması ve meselenin seçenekleri tek tek ele almak olmamasıydı. Kıyaslanıp tartılacak bir perspektif içinde yer almıyorlardı; garip biçimde, her iki yanağında sıcak nefeslerini ve kendisine dikili keskin bakışlarını hissettiği iki canavar gibi sıkıştırıyorlardı onu. Ancak dümdüz önüne baktığında, ikisini bir arada görebiliyordu; buz gibi bir korku içinde başını bir milim çevirmesi bile söz konusu olamazdı zaten. Dolayısıyla kıpırtısız bir telaş içindeydi – geçmek bilmeyen saatler boyunca huzursuz bir kıpırdanma içine girmedi. Nefret ettiği beyaz ışığı söndürüp soyunmadan uzandığı kanepenin üzerinde yattı saatlerce. Günün bitimini izleyip zamanı tüketti; Noel sabahı, geciken gri şafakla birlikte, nasılsa kararlı hissediyordu kendini. Sağduyu etkisini göstermişti – şüpheli bir durumda en güvenilir yol eyleme geçmemekti; belki de ona en çok yardımcı olan, sağduyunun sıradanlığıydı. Kendi durumu kesinlikle sıradan değildi – hayatında sıradanlıktan bu kadar uzak bir durum daha yaşamamıştı; art arda kurulan bağlantılar artık onun için seçim yapmakla eşanlamlıydı. Yıkanıp kahvaltı ettikten sonra içinde bulunduğu buhranın özelliği olarak gördüğü belirgin sıra dışılığın bilinciyle hareket etti. Bu yüzden de, dışarıdaki yumuşak Noel havasına her zamankinden daha resmi bir kıyafetle, adeta kiliseye gidecekmiş gibi giyinerek çıktı.

Bu noktaya geldiğinde öyle görünüyor ki Densher için eylem bir karmaşıklık içeriyordu. Onun yanı sıra yürüsek, nihai kararının Sir Luke Strett'i ziyaret etmek olmadığını, ama bu adımı atmanın, ikincil olduğu halde Densher için aciliyet taşıdığını tahmin edebilirdik. Başlıca kararı başka bir konuyla ilgiliydi ve yola çıktıktan sonra kararına bir de sabırsızlık eklenmişti; yine de aşırı derecede erken sayılabilecek bir saatte varmaktan fedakârlık etmesi gerektiğinin fakındaydı. Bu ve içinde kabaran heyecan arabaya binmemesinin nedeniydi, zaten alacakaranlık bayram ıssızlığında ortada araba da yoktu. Sir Luke'un oturduğu büyük meydan yakın değildi, ama yol boyunca tek bir faytona rastlamadı. Bu süre boyunca kararını –bir gece önce vardığı tek sonuç olmayan kararını– zihninde inceleme fırsatı buldu; ne var ki az önce değindiğimiz karmaşıklığa birkaç dakika sonra yeni bir unsur eklenecekti. Sir Luke'un evine vardığında, önünde bir kupa arabanın beklediğini gördü – bu görüntü karşısında kalbi hoplayarak bir an yerinde durdu. Uzun süre durmadığı halde bu süre, nefesini kesen bir gerçeği anlamasına yetti. Böyle bir saatte ve böyle bir günde büyük ihtimalle Sir Luke'a ait olması gereken araba, ünlü hekimin dönmüş olduğunun göstergesiydi. Eğer öyleyse, dönüşü başka bir şeyi daha da kesin biçimde kanıtlıyordu; birbirini izleyen bu iki kavrayışla Densher yüzünün solduğunu hissetti. O anda zihni, havaya fırlatılan bir cismin ansızın bir başka cisimle çarpışmasını andırır şekilde geri tepti; bu garip gerçek karşısında, Venedik'ten henüz dönmüş olan tanığı görmeyi Kate Croy'u görmekten daha çok isteyişi karşısında şaşkınlıkla olduğu yerde kaldı. Bu tanığın karşısına çıkmayı, sesini duymayı kesinlikle istiyordu – aydınlanmasını sağlayan bilinç hamlesi buydu. Neyse ki o anda şimşeği yok eden bir şey oldu. Arabacının yüzü tanıdıktı, oysa bildiği kadarıyla ünlü hekimin arabasını daha önce hiç görmemişti. Biraz daha yaklaşınca Mrs. Lowder'ın arabası olduğunu gördü; kendisine tanıdık gelen çehre, Lancaster Gate'e gidip gelişlerinde dışarıda hazır bekler halde gördüğü, muhtemelen belli belirsiz fark ettiği arabacının yüzüydü. Bunun üzerine durumu anladı: Lancaster Gate'in ev sahibesi kendisininkinden fazla farklı olmayan bir dürtüyle, haber almak üzere gelmişti; araba kendisini beklediğine göre de, evde haber almaktaydı gerçekten. Demek Sir Luke gerçekten de dönmüştü – ama Mrs. Lowder da onunla birlikteydi.

Bu son nokta Densher'ın tekrar duraksamasına yol açtı, oyalanırken aklına bir başka şey geldi. Belli ki durum –kendi açıklamasının ışığında– acildi;

Kate bu aciliyet karşısında daha çabuk bilgi alabilmek için teyzesiyle birlikte gelmiş olabilirdi. Bu durumda arabada oturuyor olması ihtimali –ki en büyük ihtimaldi– Densher'ın düşünmeye fırsat bulamadan pencereden içeriyi görecek kadar arabaya yaklaşmasına sebep oldu. Kate'i orada görmek istememişti, ama gerçekten oradaysa görmezlikten de gelemezdi. Ama hemen ardından, içeride biri olmakla birlikte, Kate Croy olmadığını gördü. Son olarak Venedik'te bir kafenin camı ardında sergilenen çehrenin sahibini tanıyınca sarsıldı. Caffè Florian'ın büyük camekânı, kapalı olduğunda bile Noel zamanı Londra havasından daha şeffaftı, buna rağmen şu anda da iki erkek birbirlerini tanıyabilirlerdi. Densher kendi bakışının şaşkınlıkla takılı kaldığını hissedip derhal sırtını döndüğünde tatsız bir duyguyla aynı şeyi daha önce de yaşadığını hatırladı. Evin önündeki basamakları çıkıp zile basarken Kate'in arkadaşı tarafından her defasında neredeyse küstahça avantajlı konumlardan seyredildiğinin bilincindeydi. O an, Venedik'te, sarayda kabul gören delikanlı sıfatıyla bozguna uğramış şahsiyetin ayrılışına bir bakıma tanıklık ettiğini unuttu, çünkü Lord Mark tıpkı kafede otururken olduğu gibi şimdi de bozguna uğramış gibi görünmüyordu. Densher bir başkası yerleşikken *kendisinin* yersiz yurtsuz bir gezgin gibi göründüğünü düşünüyordu. O başkasını –durumun farklılığına rağmen– her zamankinden daha yerleşik görüyordu; her şeyden çok da, birkaç saniye önce tanıyınca bağlantı kurduğu kişinin arkadaşı olarak görüyordu. Kate'i görmeyi bekleyerek baktığı, Mrs. Lowder'ın yanındaki yerde oturmaktaydı; bu da konumunu yeterince tanımlıyordu. Bu arada evin kapısı açılmıştı, Mrs. Lowder karşısında duruyordu. En azından Kate olmaması da bir şeydi. Her zamanki gibi, bütün ihtişamıyla karşısındaydı; aynı anda hem arabada bekleyen Lord Mark'ın önemli olmadığına karar verecek, hem de kapıyı çalan delikanlıyla konuşacaklarını Sir Luke'un uşağının dinlemesini arkasını dönmeden kesin bir tavırla söylediği sözlerle engelleyecek kadar soğukkanlıydı. "*Ben* söylerim Mr. Densher'a, beklemenize gerek yok!" Aralarındaki konuşma, hemen konuya girip ayrıntıları atlamadan, basamaklarda gerçekleşti.

"Yolda vakit kaybetmeden yarın erken saatte geliyor. Mutlaka öğrenmek istedim, gelmemezlik edemezdim."

"Ben de öyle." dedi Densher. "Lancaster Gate'e gelirken uğradım." diye ekledi.

"Çok düşüncelisiniz." Mrs. Lowder ona hafifçe gülümserken Densher çehresinin de tebessümüyle uyumlu olduğunu gördü. Az önce verdiği haberle birlikte bu tavrı Densher'ın her şeyi anlamasını sağladı; bu bilgiyi içine sindirmeye çalışırken Maud Teyze artık onun karşısında hep büründüğü, ama şu anda pekişen anlamlı, neredeyse işlevsel duygudaşlığıyla karşısında duruyordu. "Yani mesajı aldınız mı?"

Densher onun ne demek istediğini, aynı zamanda neyi alıp neyi almadığını o kadar iyi biliyordu ki, pek az bir duraksamayla cevap verdi. "Evet – mesajı aldım."

"Kate'in deyimiyle sevgili güvercinimiz o harika kanatlarını katladı."

"Evet – katladı."

Densher kahrolmuştu, ama haberi Mrs. Lowder'ın hedeflediği şekilde karşılamaya çalıştı; Maud Teyze onun onayını kendine hâkim olduğu şeklinde yorumlamıştı belli ki. "Belki de kanatlarını iyice açtı demek daha doğru olur." diye ekledi.

Densher yine onaylamaktan başka şey yapamadı; bununla birlikte, tuhaftır, bu kelimeler kendi hayalinin derinliklerindeki bir görüntüye tıpatıp uyuyordu. "Daha doğru, evet – iyice açtı kanatlarını."

"Daha büyük bir mutluluğa doğru uçmak için bence!.."

"Kesinlikle. Daha büyük." dedi Densher, ama o anda yüzünde, Maud Teyze'yi biraz irkilttiğinden şüphelendiği bir ifade belirdi.

Bunun üzerine Mrs. Lowder daha ölçülü bir tonda devam etti: "Elbette doğrudan haber almak hakkınızdı. Biz dün gece geç saatte öğrendik, aksi takdirde herhalde size uğrardım. Ama siz *bana* geliyorsunuz, öyle değil mi?"

Densher bu arada biraz daha düşünme fırsatı bulmuştu, arabanın penceresi hâlâ görüş alanındaydı. Ayrıca Mrs. Lowder'ın vurguladığı "bana" sözü, rutubetli havada ona ulaşarak göğsüne indirilmiş bir darbe etkisi yapmıştı. "Kazanılmış" mıydı Maud Teyze? Gerçekten de kazanılmıştı; o anda ne ölçüde kazanıldığını görmek garip biçimde Densher'ın nefesini kesti. Bakışı, durdukları yerden arabada oturan kişinin görünebileceği pencereye yöneldi; muhatabının bu bakışta gizli soruyu anladığını hissetmekle birlikte

yine de telaffuz etti. "Yalnız mı olacaksınız?" Düşünmeden, içgüdüyle söylenmiş bu söz, Maud Teyze'nin nazarında Densher'ın konumu düşünülecek olursa neredeyse riyakârcaydı. Sanki gelip ona açılmak istiyormuş gibi bir izlenim uyandırmıştı; oysa kesinlikle istemediği şey buydu. Açılma ihtiyacı ansızın –bir önceki geceden beri– yok oluvermişti, hatta Densher kendini ilk kez bu kadar ketum hissediyordu.

Ama Mrs. Lowder bu arada cevap vermişti. "Kesinlikle yalnız olacağım. Aksi takdirde aklımdan bile geçirmezdim, duygularım fazlasıyla yoğun aziz dostum!" Söze dökmediği duygularını, Densher'ın elini taziye edercesine sıkarak belirtti. "Aziz dostum, aziz dostum!" Bütün varlığıyla Densher'la "birlikte"ydi ve daha da çok birlikte olmak istiyordu; bu nedenle ara vermeden devam etti. "İsterseniz bu akşam, bu hazin Noel akşamı, benimle baş başa yemeğe gelin."

Bu davet onunla konuşma meselesini erteliyordu –birkaç saatlik mühlet Densher'ı rahatlatmıştı– ama aynı zamanda şaşırtmıştı da. Bununla birlikte temkini elden bırakmadı. "Hemen cevap vermesem ayıp olur mu?"

"Kesinlikle olmaz – bağlamayın kendinizi, o sırada nasıl hissederseniz öyle yapın, haber vermeniz de gerekmez. Ama şunu belirteyim ki, gelmezseniz, bu özel günde, tek başıma olacağım evde."

Densher hiç değilse şimdi sorabilirdi. "Miss Croy da mı olmayacak?"

"Miss Croy da olmayacak. Miss Croy," dedi Mrs. Lowder, "Noel'i ailesiyle birlikte geçiriyor."

Densher çehresinde neler okunabileceğinden korkarak konuştu. "Yani sizi terk mi etti?"

Bu soru üzerine Maud Teyze'nin çehresinde beliren ifade ise, Densher'ın nazarında olayları yansıtıyordu. Bu iki kadını tanıdığından beri aralarında itiraf edilmiş ya da tartışılmış bir gerginlik, bayağı bir çatışma yaşanmış olamayacağından hemen o anda, daha önce hiç olmadığı kadar emin oldu, zaten bu da Kate'in dizginleri nasıl ele aldığının mükemmel bir kanıtıydı. Mrs. Lowder'ın şu andaki ifadesinde sergilenen durum ise, tezat teşkil ederek o yüzeysel uyumu vurguluyordu; Densher daha sonra, düşünecek vakit bulduğunda, bir kez daha Kate'in artık kendisine çok tanıdık gelen, yaşama yeteneği diye adlandırdığı, sınıflandırdığı kendine has melekeyle

karşı karşıya kaldı. Belli ki aralarındaki barış bir iki gün içinde –Densher onu son gördüğünden beri– bozulmuştu; derinlerde yatan ve Kate'in aynı derinlikteki diplomatikliğiyle orada tutulan fikir ayrılıkları istisnai bir çalkantıyla su yüzüne çıkmıştı; Densher Lord Mark'ın böyle bir saatte ve böyle bir gündeki tuhaf varlığının bu çalkantıyla belli belirsiz bağlantılı olduğunu da hissetti. Aynı anda, Kate'in yaşama yeteneğinin bu kopuşta ya da yaşanan her neyse o olayda da aynı derecede sergilenmiş olacağını düşündü; Maud Teyze'nin bir darbeye değil, gerginliğe maruz kaldığına hükmetmişti. Her halükârda, Mrs. Lowder birbirini hızla takip eden bu düşüncelerden bir adım öne geçti. "Dün sabah –size söylemekte mahzur görmüyorum, benim onayımı almadan– ablasına gitti: Mrs. Condrip, bilmem tanıyor musunuz, Chelsea'de bir yerlerde oturuyor. Diğer yeğenim ve meseleleri sürekli bir dert kaynağıdır – tam da bugün söylenecek şeyler mi bunlar! Kate de bu yüzden –birtakım olaylar nedeniyle– çağrıldı. Şunu belirteyim ki, bana kalırsa Kate'in, konumu düşünülecek olursa, *bu tür* olaylarla uzaktan yakından ilgilenmemesi gerekirdi."

"Ama o sizinle aynı fikirde değildi, öyle mi?"

"Değildi. Kate'i bilirsiniz, aynı fikirde olmayınca da!.."

"Tahmin edebiliyorum." Densher riyakârlık ölçeğinde biraz daha azının ya da çoğunun önemli olmadığını düşünebilecek noktaya gelmişti. Ayrıca daha önceki niyeti göz önüne alınınca, öğrenmek *zorundaydı*. Bilmediği takdirde Kate'in attığı adım onu gafil avlayabilirdi, gafil avlanma korkusu ise artık onda batıl inanç haline gelmişti. "Umarım bir felaket gelmemiştir başlarına."

"Hayır – çirkin ve bayağı olaylar sadece."

"Ya!" dedi Merton Densher.

Densher'la açıkça konuşmanın Mrs. Lowder'ın kırgınlığına geçici bir teselli işlevi gördüğü belliydi. "Sanıyorum biliyosunuz, ne yazık ki korkunç, feci bir babaları var."

"Ya!" dedi yine Densher.

"Neredeyse adı ağza alınmayacak kadar kötü biri, ama Marian'a musallat olmuş, o da çığlık çığlığa yardım istedi."

Densher bunun üzerine yoğun bir meraka kapıldı, merakı o anda ketumluğundan feragat etmesine yol açtı. "Musallat olmuş ha – para için mi?"

"O zaten her zaman bir sebep. Ama *bu* özel günlerde sığınmak için, güvence için de, Tanrı bilir ne için. İnsafsız adam, *oradaymış*. Kate de onlarla birlikte. İşte Noel'i bu şekilde geçiriyor." diye sözü bağladı Mrs. Lowder, bir yandan basamakları inerken.

Densher ne cevap vereceğini düşünürken o da aşağıda yine durmuştu. "Demek ki sonuçta sizin Noel'iniz daha iyi sayılır."

"En azından daha nezih." Mrs. Lowder yine elini uzattı. "Canım, niye *bizim* dertlerimizden söz ediyorum ki? Gelebilirseniz beklerim."

Densher hafifçe gülümsedi. "Teşekkür ederim. Gelmeye çalışacağım."

"Ya şimdi – kiliseye gideceksiniz sanırım?"

Mrs. Lowder bu soruyu iyi niyetle, rastgele sormuş, ona destek olarak, kendi sunduğundan daha amaca uygun bir şey önermek istemişti. Densher yoğun konuşmalarını noktalamak üzere bu öneriyi isabetli bulmuş gibi görünmenin uygun olacağını düşündü. "Evet, gideceğim galiba." dedi ve Mrs. Lowder yaklaşınca arabanın kapısının içeriden açılması üzerine sırtını dönebildi. Arkasında kapının sertçe kapandığını ve arabanın kendininkinden farklı bir yöne doğru hareket ettiğini işitti.

Aslında şimdilik onun belirli bir yönü yoktu; bununla birlikte, on dakikanın sonunda doğru güneye yürümüş olduğunu fark etti. Sonra düşündüğünde, daha Maud Teyze konuşurken tutması gereken yolu derhal kafasında şekillendirmiş olduğunu anladı. Kate'i izlemekten başka seçeneği yoktu; Kate'in attığı adımın Densher'ın bütün varlığını ele geçiren duygu üzerindeki etkisi de gayet açıktı. Kate'in, her şey bir yana, kulağa korkunç gelen sorunları Densher'ın kendi sorunları sayılmaz mıydı? Şu anda yapması gereken şey, bu sorunların, bir saat bile gecikmeden hayatında gereğince yer almasını sağlamaktı. Tam yola devam edecekken, ansızın Mrs. Lowder'a gereğinden de fazla yalan söylediğini –sürekli bu terimi kullanmak onu tuhaf biçimde rahatlatıyordu– fark etti. Hangi kiliseye gidiyordu, sinirleri bu haldeyken hangi kiliseye gidebilirdi ki? Bu soru karşısında, tıpkı Mrs. Lowder'ın arabasını gördüğü andaki gibi, olduğu yere

çakıldı kaldı. Ama boş konuşmuş olmama arzusu da garip biçimde içinde kabarıyordu. Şansına, o sırada Brompton Yolu'ndaydı, birden Brompton Katolik Kilisesi'nin yakında olduğu geldi aklına. Ters yöne dönerse az sonra varırdı. Birkaç dakika sonra, kapının önüne geldiğinde fikri onaylanmış oldu: Muhteşem bir ayin başlamak üzereydi –akın akın gelen izleyicilerden belliydi– içerisi parlak sunak ışıkları, org ve koro sesleriyle ışıl ışıl yankılanıyordu. Kendi günüyle uyumlu sayılmazdı, ama fiilen mümkün olan başka seçenekler kadar uyumsuz da değildi. Kısacası, vicdanını rahatlatmak için Brompton Kilisesi uygundu.

IV

Mrs. Condrip'in kapısını çaldığında, alacakaranlık –erken saatte çöken bir alacakaranlık– iyice yoğunlaşmıştı. Chelsea'ye öğlen yemek saatinde varmak istemediğinden ve yemek işini kendi imkânlarıyla halletmesi gerektiğini hatırladığından, kiliseden kulübüne gitmişti. Sonuçta, amacına yarı yarıya ulaşmış oldu; kulübün büyük, loş kütüphanesinin boşluğunda bir koltuğa çöktü, onun dışında bir tek kişi bile yoktu, bir süre sonra gözlerini kapatıp kaçırdığı gece uykusunun bir saatini telafi etti. Daha önce –ilk yaptığı şey buydu– kısa bir not yazmış ve Noel sebebiyle terk edilmiş olan mekânda zar zor bir ulak bulup notu şüphe içinde kendisine teslim etmişti. Mesajının elden iletilmesini istiyordu; ulak her nedense notun teslim alındığına dair bir belge getirmediği için de, bu ele körü körüne güvenmek durumunda kaldı. Saat dörtte Mrs. Condrip'in küçük salonunda Kate'le yüz yüze geldiğinde notunun ona ulaşmış olduğunu öğrenip rahatladı. Kate beklenti içinde ve o ölçüde hazırlıklıydı, bu da işleri –içinde bulundukları durumda bir yararı varsa– biraz kolaylaştırıyordu. Kate'in koşulları, içeri girdiği andan itibaren dikkatini çekmişti; bunun bir nedeni de, onu daha önce sürekli gördüğü koşullarla aradaki keskin ve anlamlı farklılıktı. Onu hep görece görkemli ortamlarda görmüştü; teyzesinin şaşaalı evinde, Kensington'un ulu ağaçlarının ve Venedik'in yüksek tavanlarının altında. Venedik'te, çok önemli bir anda, muhteşem San Marco Meydanı'nın merkezi olarak görmüştü; daha da önemli bir anda, kendi yoksul, ama yoksulluğuna rağmen bir azameti ve köklülüğü olan dairesinde görmüştü, ancak Mrs. Condrip'in evi, bu en iyi halinde bile, sefil olmamakla birlikte neredeyse abes derecede uygunsuz bir dekordu. Kate solgun, ciddi ve sevecen çehresiyle Densher'da derhal garip bir olayı, bir sürgün yerini elinden geldiğince olumlu değerlendiren seçkin bir yabancı –küçük Chelsea sokağının yabancısı– izlenimini uyandırdı. İşin olağanüstü yanı, Densher'ın üçüncü dakikanın sonunda kendisini ondan daha az yabancı hissetmesiydi.

Gariplik kısmen küçük odada mobilyanın ölçeğinin ve kütlesinin yarattığı genel uyumsuzluktan kaynaklanıyordu – Densher bunu peyderpey fark ediyordu. Eşyalar, süsler, iki kız kardeşin nazarında belli ki en azından Mrs. Condrip açısından daha iyi günler olarak adlandırılabilecek bir dönemden kalma yadigârlardı. Pencerelere büyük gelen perdeler, adım atacak yer bırakmayan kanepelerle sehpalar, tavana ulaşan şömine süslemeleri ve

neredeyse yere kadar sarkan gösterişli avize, eski evlerinin yadigârları, bedbaht anneleriyle bağlarıydı. Bu unsurların kendi içlerindeki niteliği ne olursa olsun, Densher giderek azalan loş gün ışığını görünmez kılan bir kütle olarak bıraktıkları etkiyi neredeyse tekinsiz bir çirkinlik olarak görüyordu. Uzlaşmaya, taviz vermeye yanaşmıyorlardı; farklılıklarını anlayışsızca, zevksizce dayatıyorlardı. Kate'in meziyetleri onlar bağlamında algılandığında derhal öne çıkıyordu. Ancak Densher bu meziyetlerin bilincine ilk kez varmıyordu; esasen şu sırada hatırlatılmasına dahi ihtiyacı yoktu. Zihninin sık sık oynadığı bir oyunla, Kate'in şu andaki sıkıntısıyla ilgili olarak onun adına müthiş üzüldüğünü biliyordu sadece – oysa sabah harekete geçişinde belirleyici olan bakış açısı bu değildi; bununla birlikte, kendisi onun yerinde olsa, bütün bunları biraz daha hafife alabileceğini de biliyordu. Densher böyle bir yerde oturuyor olabilirdi; ne var ki deyim yerindeyse onun kumaşından insanların herhangi bir yerde sürgün hissini yaşamaları imkânsızdı. Bu tür kişiliğe sahip insanlar, göreli kabalıkları sayesinde bir şekilde duruma ayak uydururlardı. Densher'ın doğal, kaçınılmaz, nihai yuvasının –kendine kaldığı takdirde– kuşkusuz bu boyutlarda olmamakla birlikte, içinde bulunduğu ev kadar tuhaf ve katlanılmaz eşyalarla dolu olması ihtimal dışı sayılmazdı. Ayrıca, etrafındaki eşyalar bu kadar uyumsuz olmasa, bakanda esef duygusu yaratan bir dekor oluşturmasa, Kate'in Kate olmayacağını düşünürken, aynı anda Kate'in oradaki insanlarla ilişkisini de belirlediğini anladı; bu gerçek Densher'da garip biçimde hem güven hem de merak duygusu uyandırdı. Kendisi bu kısacık görüşünde onu böylesine yabancı ve fark etmeden alaycı buluyorsa, kim bilir onlar nasıl buluyor, her şeyden önemlisi, Kate onları nasıl buluyordu?

Kate şömine rafındaki uzun mumları yaktıktan sonra bile Densher kendi kendine bu soruyu sorabiliyordu. Şöminede yanan ateş dışında odadaki tek aydınlatma buydu; Kate mumları sessizce, duygusuzca, bununla birlikte bu sıkıntılı durumlarında, daha iyisi olmadığından, sıcak bir atmosfer yaratması beklenen Noel ateşinin bulunduğunu ima edercesine yakmıştı. Sıcak atmosfer, koşullar göz önüne alındığında kesinlikle bundan ibaret olacaktı. Densher notunda sadece onu derhal görmesi gerektiğini ve Kate'in onu kabul edeceğini umduğunu yazmıştı, ancak daha ilk bakışta, Kate'in bu aceleciliğin başlıca konusunu anlamış olduğunu gördü. "Bu sabahki birkaç dakikalık görüşmemizde sana haber verip vermediğini Mrs. Lowder'a

soramadım," diye açıkladı Densher, "ama anladığım kadarıyla vermiş, zaten ben de öyle tahmin etmiştim. O anda senin ansızın buraya geldiğini söyleyince şaşkına dönmüştüm."

"Evet, gerçekten birdenbire oldu." Ateşin kısık ışığında son derece derli toplu ve güzel görünen Kate elleri kucağında, Densher'ın söylediklerini dinledi. Densher Sir Luke Strett'in kapısının önünde olanları derhal anlatmıştı. "Bana hiçbir haber göndermedi. Ama önemli değil – kastettiğin buysa eğer."

"Kastettiğimin bir kısmı." dedi Densher, ancak Kate'in sessizce beklediği bir aradan sonra sözlerine devam ettiğinde, geri kalanını açıklamadı. "Mrs. Stringham telgraf çekmiş, dün gece geç saatte. Zavallı kadıncağız bana telgraf çekmedi. Olay dün meydana gelmiş olmalı." diye ekledi; "Sir Luke, anlaşılan derhal yola çıkıp doğrudan geliyor ki, yarın sabah burada olacakmış. Dolayısıyla, anladığım kadarıyla Mrs. Stringham kendisine miras kalan bu durumla tek başına yüz yüze kalıyor. Ama Sir Luke'un kalması mümkün değildi elbette." diye sözünü bitirdi.

Kate'in bakışı, Densher'ın zaman kazanmaya çalıştığı duygusuna kapıldığını belli belirsiz açığa vuruyordu belki. "Sana Sir Luke mu telgraf çekti?"

"Hayır – ben herhangi bir telgraf almadım."

Kate şaşırdı. "Peki bir mektup?.."

"Mrs. Stringham'dan mı – hayır." Ancak Densher bu konuyu da kısa kesti – oysa Kate'in bir başka soruyu sormaktan kaçınması ona açıklama imkânı tanımıştı. Öyleyse Densher kimden duymuştu? Densher en azından Kate'le yüz yüzeyken gerçekten zaman kazanıyor olabilirdi; Kate bu çabaya saygı gösterdiğini sergilemek istercesine farklı bir soru sordu. "Onun yanına gitmek ister misin – Mrs. Stringham'ın yanına?"

Densher en azından bu konuda kararlıydı. "Katiyen. Tek başına, ama son derece becerikli ve cesur bir kadın. Ayrıca..." diye devam edecekken sözünü kesti.

"Ayrıca Eugenio var, değil mi?" dedi Kate. "Elbette, Eugenio'yu hatırlamamak mümkün değil."

Kate bu sözleri katı yüreklilikle söylemediğini açıkça gösteren bir tonda telaffuz etmişti, Densher da aynı şekilde onayladığını açıkça gösterdi. "Gerçekten mümkün değil, Mrs. Stringham için vazgeçilmez olacak – elinden her şey gelir. Benim söyleyeceğim şuydu," diye devam etti: "Amerika'dan birtakım insanlar en kısa zamanda gelecektir mutlaka."

Kate bu konuda Densher'ın merakını derhal giderebilecek konumdaydı. "Adını hatırlamıyorum, Milly'nin işleriyle ilgilenenlerin başında gelen şahıs –mütevelli heyetinin başkanı herhalde– Mrs. Stringham'ın son mektubunu alınca Venedik'e gitmişti zaten."

"Ya, demek teyzenin benimle son görüşmesinden –yani bu sabahkinden önceki görüşmesinden– sonra varmış Venedik'e. Bunu duymak beni rahatlattı. Öyleyse idare ederler."

"Kesinlikle ederler." İkisi de hâlâ akıllarından geçen asıl konuya girmiyormuş gibi konuşuyorlardı. Ne var ki Kate az sonra konuya bir adım yaklaştı. "Peki ama kimse sana telgraf çekmediyse bu sabah Sir Luke'a gitmenin sebebi neydi?"

"Bambaşka bir nedendi – birazdan anlatacağım. Seni derhal görmemi gerektiren şey, konuşmaya geldiğim şey de bu. Ama biraz sonra." dedi Densher. "Seni burada görmek bana çok fazla şey hissettirdi." Konuşurken ayağa kalkmıştı, Kate ise tamamen kıpırtısız oturuyordu. Densher şömineye yaklaşmış, sırtını ateşe verip durduğu yerde hafifçe öne eğilerek Kate'e bakıyordu, merak ettiği şeyi sormakla yetindi. "Buraya çok kötü bir şey yüzünden mi geldin?"

Densher'ın bütün söylediklerinden sonra Kate'in geri kalanını duymak istemesi doğaldı, dolayısıyla Kate Densher'ın sorusunun üzerinde durmayarak kendi aklındaki konuda ısrar etti. "Sormama izin verirsen, kastettiğin, *onun*, ölmeden önce..." Kate'in merakla dolu yüzü ısrarını sözlerinden daha çok ifade ediyordu.

"Elbette izin veririm." dedi Densher biraz duraksadıktan sonra. "Dediğim gibi, bana gelen şeyi sana söylemek için geldim. Bu kararı verebilmek için dün gece ve bu sabah uzun uzun düşündüğümü söylemekte sakınca görmüyorum. Neyse, sonunda geldim." Bu sözlerin ardından yüzünde

beliren tebessümün Kate'e yapay görünmesinin kaçınılmaz olduğunun farkındaydı.

Kate kendisinin Densher'a, Densher'ın ona davrandığından daha dolambaçsızca davrandığını kanıtlamak ister gibi konuştu. "Gelmek istemiyor muydun?"

"Şekerim, mesele sadece isteyip istememek olsaydı çok basit olurdu." dedi Densher gülümsemeye devam ederek. "Ne yapmam gerektiği düşüncesi, itiraf etmem gerekir ki çeşitli zor ve meşum şekillere büründü. Gerçekten benim açımdan – doğrusu bana mutluluk getirmeyecek bir şekil aldı."

Bu açıklama belli ki Kate'i şaşırtmıştı – Densher'ı söylediklerinin ışığında inceledi. "Sen allak bullak görünüyorsun – ıstırap çektiğin belli. İyi değilsin."

"Yok canım – iyiyim!"

Ama Kate ona aldırmadan devam etti. "Yaptığın şeyden nefret ediyorsun."

"Fazla basitleştiriyorsun yavrucuğum." dedi Densher, bu kez oldukça ciddi bir ifadeyle. "O kadar da basit değil."

Kate öyleyse ne olabileceğini düşünür gibiydi. "Hiçbir ipucu olmayınca ne olduğunu bilemem tabii." Bununla birlikte sabırlı ve kıpırtısız durmaya devam ediyordu. "Böyle bir anda sana yazabildiyse kaçınılmaz olarak şaşırıyorum. Ne kadar iyi niyetli olsam da anlayamıyorum." Sonra, Densher karşısında duran, cesaretini kıran muazzam açıklamayı ifade etmek istercesine susunca, Kate ekledi: "Sen ne yapacağına karar vermemişsin."

Bunu usulca, neredeyse şefkatle söylemişti, Densher da ilk anda itiraz etmedi. Ama ona baktıktan sonra etti. "Aksine, karar verdim. Ama seni burada görüp senin için ne anlama geldiğini düşününce!.." Bakışları, adeta birtakım imaların baskısı altındaymış gibi odada geziniyordu.

"Korkunç bir yer, değil mi?" dedi Kate.

Bunun üzerine Densher doğrudan sorusuna döndü. "Çok mu kötü bir şey için gelmek zorunda kaldın?"

"Onu anlatmak en az senin anlatacakların kadar uzun sürer." dedi Kate. "Sen beni burada görmeye, benim için ne anlama gelebileceğine aldırma – onu ben bile henüz bilmiyorum. Ayrıca lütfen unutma ki, nihayet senin başın dertteyse ben de sana biraz yardımcı olmak isteyebilirim. Hatta belki kesinlikle yardımcı olabilirim."

"Canım benim, isteğini sezdiğim için zaten!.. Başım dertte herhalde – öyle denebilir sanıyorum." Densher bunu öylesine tuhaf, ani bir yalınlıkla söyledi ki, Kate gözlerini iri iri açmaktan başka şey yapamadı – Densher da derhal durumu fark etti. Bunun üzerine muğlaklığını elinden gelince toparlamaya çalıştı. "Oysa başımın dertte olmaması gerekir." Bu sözler daha da muğlaktı.

Kate biraz bekledi. "Benim meselem için kullandığın deyişle, çok mu kötü bir şey?"

Densher ağır ağır konuştu: "Eğer sen öyle düşünürsen söyle. Yani düşüncem sence..."

O kadar yavaş konuşuyordu ki, Kate araya girdi. "Kötüyse mi?" Sonunda Kate bir sabırsızlık belirtisi gösterip güldü. "Neden söz ettiğini bilmediğim sürece iyi veya kötü bulmama imkân yok ki."

Bunun üzerine Densher sadede geldi, ama önce Kate'in karşısında, şöminenin önünde, elleri cebinde bir o yana bir bu yana döndü durdu. Hatta bu sırada bir başka anı hatırladı – Venedik'te o fırtınalı, kasvetli günde Susan Shepherd tıpkı Kate'in şu anda oturduğu gibi Densher'ın dairesinde otururken, kendisi de tıpkı şu anda olduğu gibi ıstırap çekerek neyi söyleyip neyi söyleyemeyeceğine karar vermeye çalışmıştı. Bununla birlikte, aslında şu anda durumu daha kolaydı. En azından arkadaşının karşısında durduğunda daha kolay olduğuna inanmaya çalıştı. "Sözünü ettiğim yazışma –tarihi itibariyle– bu son günlere ait olamaz kesinlikle. Üzerindeki damga okunuyor ve bugünlere ait, ama o tarihte yazmış olamaz, çünkü!.." Densher sözünü yarıda kesip adeta anlasın diye Kate'e baktı.

Anlamak zor değildi. "Ölüm döşeğinde olduğu için mi?" Kate yine de birkaç saniye düşündü. "Yeryüzünde onun gibi biri daha olamayacağı konusunda hemfikir değil miydik?"

"Evet." Densher Kate'in başının üzerinden öteye bakarak açıkça konuştu. "Yeryüzünde onun gibi biri daha olamaz."

Kate oturduğu yerden hâlâ kıpırdamayarak, gözlerini Densher'ın dalıp gitmiş gözlerine çevirdi. Sonra, Densher'ın bakışları kendisine döndüğünde, bir soru ekledi. "Ne yazdığına bağlı değil mi bir ölçüde?"

"Belki biraz – ama fazla değil. Bir mesaj işte." dedi Densher.

"Mektup mu yani?"

"Evet, bir mektup. Kendi el yazısıyla bana yazılmış – kendi el yazısı olduğu kesin."

Kate düşündü. "Onun el yazısını çok mu iyi tanıyorsun?"

"Kesinlikle."

Bu cevabın tonu Kate'in –biraz tuhaf biçimde– bir sonraki sorusunu belirledi sanki. "Ondan çok sayıda mı mektup aldın?"

"Hayır. Sadece üç not." Densher gözlerini Kate'ten ayırmadan konuşuyordu. "Üçü de son derece kısa notlar."

"Canım, sayısı önemli değil." dedi Kate. "Hatırladığından eminsen, üç satır bile yeterli."

"Hatırladığımdan eminim. Ayrıca," diye devam etti Densher, "el yazısını başka yerlerde de gördüm. Hatırladığım kadarıyla, bir keresinde sen, o Venedik'e gitmeden önce tam da bu nedenle, el yazısını görmem için onun notlarından birini göstermiştin bana. Bir kere de benim için bir şeyi kopya etmişti."

"Canım, sebeplerinin ayrıntısını sormuyorum." dedi Kate, neredeyse gülümseyerek. "Tek bir sebep yeterlidir." Bununla birlikte, sabırsızlıkla ya da alayla konuşuyormuş izlenimi uyandırmamak için ekledi: "Peki yazısı her zamanki gibi mi görünüyor?"

Densher daha da iyi tasvir etmek istermişçesine cevap verdi. "Çok güzel bir el yazısı var."

"Evet – çok güzel bir el yazısı *vardı*." Kate yine onun fikrine saygı gösterdiğini belirtmek üzere ekledi: "Muhteşem bir insan olduğunu biliyorduk zaten. Her şey mümkündür."

"Evet, her şey mümkündür." dedi Densher, tuhaf biçimde bu yoruma sarılarak. "Ben de kendi kendime bunu söylüyorum. Senin böyle düşüneneceğinden daha da emindim zaten." diye biraz belirsiz bir yorum yaptı.

Kate devam etsin diye bekledi, ama o yine elleri cebinde dönüp bu kez odanın tek penceresine yaklaştı, içeride lamba yanmadığı için perde kapatılmamıştı. Densher sokak lambalarıyla aydınlanan sise bakarak tıpkı Mrs. Stringham'ın bakışları üzerindeyken Büyük Kanal manzarasına daldığı gibi o sefil, küçük Londra sokağının görüntüsüne daldı – diğer çağrışımın etkisiyle sokağı gerçekten sefil buluyordu. Önceki olayda kendisini bu davranışa iten şeyin Kate'i ele verme fırsatına yoğunlukla direnmesi olduğunu bilinci kaydetti. O olayda kendisini bekleyen dostu, olumlu cevap vermesini beklemişti; Densher'ın manzaraya öfkeyle bakmasının sebebi ise, bu umudun abesliğiydi. Öte yandan Kate'in dikkati, bu dakikalar boyunca Densher'ın tanıdık sırtına ve omuzlarına kenetlenmişti – adeta onlarda gizli ifadeyi, paylaşılmamış şeyleri, hâlâ eksik olan ve anlamak için ne kadar uğraşsa da sonsuza dek eksik kalacak bağlantıları seyrediyordu. Kate bu gerginliğin sonucunda Densher'ı tekrar dürttü. "Bu –sözünü ettiğin mektubu– dün gece mi aldın?"

Soru Densher'ın ona dönmesine sebep oldu. "Fleet Street'ten döndüğümde –her zamankinden bir saat önce dönmüştüm– masamın üzerinde başka birtakım mektuplarla birlikte buldum. Ama daha kapıdayken, olağanüstü bir şekilde gözlerim derhal onu seçti. Dokunmama gerek kalmadan tanıdım, ne olduğunu anladım."

"Anlıyorum." Kate saygıyla dinliyordu. Ama Densher'ın tonu o kadar sıra dışıydı ki, az sonra ekledi: "Sanki bu süre boyunca da dokunmamış gibi konuşuyorsun."

"Dokundum, dokundum. O zamandan beri başka hiçbir şeye dokunmuyormuşum gibi geliyor bana. Hatta sımsıkı elimde tutuyorum." dedi Densher, daha açık konuşmaya çalışırcasına.

"Nerede o zaman?"

"Burada, yanımda."

"Bana göstermek için mi getirdin?"

"Sana göstermek için getirdim."

Densher'ın ses tonu, diğer tuhaflıklarının yanı sıra, neredeyse neşeliydi, bununla birlikte sözleriyle uyumlu bir harekette bulunmadı. Dolayısıyla Kate'e yine beklenti içindeki yüzünü ona çevirmek düştü; bu arada Densher'ın yüzü, Kate'i sabırsızlandıracak şekilde, tuhaf biçimde başka bir düşünceyle dolu gibiydi. "Ama şimdi göstermek istemediğini fark ediyorsun."

"Çok istiyorum hem de." dedi Densher. "Ama sen hiçbir şey söylemiyorsun."

Bunun üzerine Kate nihayet mantıksız bir çocuğa gülümsercesine gülümsedi. "Bana öyle geliyor ki, senin söylediğin kadarını ben de söylüyorum. Aradığın açıklamaları elindeki belgede niçin bulamadığını bile söylemedin henüz." Sonra, Densher hiçbir şey demeyince Kate'in zihninde bir şimşek çaktı. "Yoksa okumadın mı?"

"Okumadım."

Kate bakakaldı. "Bu durumda ben nasıl yardımcı olabilirim ki?"

Densher bir kez daha Kate'i olduğu yerde kıpırtısız bırakıp beş altı adım attıktan sonra yine onun karşısına döndü. "Bana bir şeyi söyleyerek. Geçen gün söylemediğin bir şeyi."

Kate anlamamış gibiydi. "Geçen gün mü?"

"Dönüşümden sonra ilk görüşmemizde – sana geldiğim pazar günü. O adamın sabahın o saatinde onun yanında ne işi vardı? Orada, onun yanında olması ne anlama geliyor?"

"Sen kimden söz ediyorsun?"

"O adamdan – Lord Mark'tan tabii ki. Ne demeye geliyor?"

"Maud Teyze açısından mı?"

"Evet canım – aynı zamanda senin açından. İkisi aynı kapıya çıkıyor; geçen gün sorduğumda cevap vermedin."

Kate o günü hatırlamaya çalıştı. "Sen herhangi bir saatle ilgili herhangi bir soru sormadın bana."

"Sana onu en son ne zaman gördüğünü sordum – Venedik'e ikinci baskınından öncesini kastediyorum. Söylemekten kaçındın, ben de görece daha önemli bir konudan bahsettiğimiz için üzerinde durmadım. Ama gerçek şu ki, hâlâ söylemiş değilsin."

Bu konuşmada iki şey Kate'in dikkatini diğerlerinden daha çok çekmiş gibiydi. "Ben 'söylemekten kaçındım', sen de 'üzerinde durmadın', öyle mi?" Kate'in çehresi soğuk ve ifadesizdi. "Bir şeyler gizliyormuşum gibi konuşuyorsun."

"Ama bak," diye ısrar etti Densher, "şimdi bile söylemiyorsun. Benim tek öğrenmek istediğim," diye açıkladı yine de, "Lord Mark'ın Milly'yi bekleyen akıbeti fiilen hızlandıran darbeye –kuşkuya yer bırakmayacak biçimde!– yol açan davranışının daha önce seninle arasında geçen bir şeyle bağlantısı olup olmadığı. Bizim sözlü olduğumuzu nereden biliyordu?"

V

Kate yavaşça ayağa kalktı, mumları yakıp oturduğundan beri ilk hareketiydi bu. "Ona benim söylediğimi mi ima ediyorsun?"

Kate hınçtan çok esefle, yüzü solarak konuşmuştu – Densher bunu derhal fark ettiğini gösterdi. "Yavrucuğum, hiçbir şey ima etmiyorum, ama içim içimi yiyor ve anlamıyorum. Zaten o hainin bizimle ne alakası var?"

"Gerçekten de ne alakası var?" dedi Kate.

Aradan bir dakika geçmeden, Kate adeta Densher'ın mantıksızlığını yine biraz hoş görürcesine başını salladı. Densher'ın mantıksızlığına –aslında mantığına da– tepki olarak, aralarında fikir ayrılığı olduğunda kendi görüşünü kabul ettirmek için daha önce de sık sık yaptığı gibi, her zamanki tutumundan farklı, sevecen bir davranışı benimsiyordu. Şu anda da fiilen kendi görüşünü kabul ettirmeye çalışıyordu; Densher bunu biliyor, ama kaçınılmaz biçimde kabul ediyordu. Kate Densher'ın çok yakınında duruyordu; sabrı, Densher yakarırcasına konuştuğunda onu öpeceğini varsaydığını ima eder gibiydi. Densher görünüşe bakılırsa öpmeye niyetlenmemişti, bununla birlikte konuşmayı sürdürdüğünde daha sakindi. "Noel sabahı saat onda Mrs. Lowder'ın yanında ne işi var?"

Kate şaşırmış gibiydi. "Maud Teyze sana orada kaldığını söylemedi mi?"

"Lancaster Gate'te mi?" diye sordu Densher, en az onun kadar şaşırarak. "Orada mı kalıyor? Ne zamandan beri?"

"Önceki günden beri. Ben ayrılmadan önce geldi." Kate ardından açıklamaya girişti – anormal bir durum olduğunu da kabul etti. "Bir aksilik –Maud Teyze'nin Noel'de şehirde kalmış olması gibi– ama o kadar korkunç da sayılmaz. İkimiz de aynı nedenle, her gün az önce verdiğin haberi beklerken kalabalıkların ortasında olmak istemediğimiz için kaldık – ama ben buraya gelince Maud Teyze pişman oldu."

"Aklınız... Venedik'te olduğu için mi kaldınız?"

"Tabii ki. Başka niçin olabilir? Aslında biraz da," diye ekledi Kate harika biçimde, "sende olduğu için – en azından Maud Teyze için bu da

geçerliydi."

Densher bu düşünceliliği takdir etti. "Anlıyorum. Büyük incelik gerçekten. Peki ama, Lord Mark aklında kim olduğu için kaldı?"

"Anladığım kadarıyla onun Londra'da kalışının çok sıradan bir nedeni var. Birdenbire dairesini avantajlı koşullarla kiraya verme fırsatı çıkmış karşısına – itiraf ettiği, hatta ilan ettiği parasızlığını göz önüne alınca, her şeye rağmen fırsatı kaçırmak istememiş."

Densher bütün dikkatiyle dinliyordu. "Her şeye rağmen mi? Neye rağmen?"

"Bilmem ki. Mesela bu tür bir şeyi yapması kesinlikle beklenmemesine rağmen."

"Para kazanmaya çalışması mı?"

"En azından küçük cimriliklerle kazanmaya çalışması. Ama görünüşe bakılırsa elinden geleni yapmasını gerektiren bazı nedenler çıkmış ortaya. Birkaç gün içinde evinden ayrılıp kiracısına devretti; bu tür bütün meselelerini açtığı Maud Teyze de, 'Madem öyle, herkes gibi şehir dışına gidinceye kadar Lancaster Gate'e gelin – en azından geceleri yatmaya,' dedi. Dün öğleden sonra gidecekti – sanıyorum Matcham'a, Maud Teyze öyle söylemişti."

Kate bütün bunları harikulade, oldukça yatıştırıcı, ikna edici bir tonda anlatmıştı. "Bunu senin evden ayrılman gerekmediği anlamında mı söyledi yani?"

"Evet – ayrılmamın kısmen Lord Mark'ın oradaki varlığından kaynaklandığını koymuştu kafasına."

"Peki öyle miydi?"

"Biraz. Ama o olmasa da burada yeterince sebep var – öyle olacağını da biliyordum. Kısacası," dedi Kate içtenlikle, "o konu önem taşımıyor. Geldiğime memnunum – her ne kadar bir işe yaramasam da!" Ama Kate bunun da önem taşımadığını ima eder gibiydi. "Demek Matcham'a gitmemiş; gerçi belki, eğer imkân varsa, bu öğleden sonra gidiyordur. Ama bence büyük ihtimalle –doğruyu söylemek gerekirse incelik gösteriyor–

benim aldırışsızca yaptığım gibi Maud Teyze'yi Noel'de yalnız bırakmak istemediği için gitmedi. Üstelik Matcham'dan onun uğruna vazgeçtiyse, Maud Teyze daha da memnun olacaktır. Dolayısıyla, sıkıcı bir günde onu arabayla dolaştırması şaşırtıcı sayılmaz. Aralarında olup biten her şeyi bildiğimi iddia etmiyorum, ama benim gördüğüm kadarıyla olay bundan ibaret." diye sözünü tamamladı Kate.

"Senin bütün olayları görüşünü, en azından seninle birlikte olduğumda daima gerçeğin ta kendisi olarak kabul etmişimdir." diye cevap verdi Densher.

Kate ona bu yorumun batırdığı dikeni bilerek, hatta dikkatle, ayıklarmış gibi baktı; ardından, sözlerini ne kadar incelikli bulduğunu gösterircesine, sakin bir ciddiyetle konuştu. "Teşekkür ederim." Diğer her şey gibi bu da Densher'ın üzerinde etkisini gösterdi. Hâlâ birbirlerine yakın, yüz yüze duruyorlardı; Densher az önce teslim olmadığı dürtüye şimdi boyun eğerek ellerini Kate'in omuzlarına koydu; birkaç saniye onu sımsıkı kavrayıp hafifçe sarstı; tavrı sertlikten uzak, sanki söze dökemeyeceği kadar karmaşık ve zor şeyleri ifade eder gibiydi. Ardından başını eğerek dudaklarını Kate'in yanağına değdirdi. Sonra da bir an ondan uzaklaşıp eski huzursuzluğuna döndü; bu arada Kate, onun sevgi gösterisi sırasında takındığı edilgen ve heykelsi duruşunu koruyordu. Ama bu, sanki sunulan şey şimdilik yeterliymişçesine, bir hoşgörü gösterisinde daha bulunmasını engellemedi. Sükûnetle, açık görüşlülükle bir bağlantı kurdu ve bunu dile getirirken tekrar yerine oturdu. "Sen Venedik'teyken başıma gelen bir şeyin tarihini tam olarak hatırlamaya çalışıyorum. Lord Mark'la aramızda geçen bir konuşmadan söz ediyorum. Benimle konuştu – açıkça konuştu."

"İşte, gördün mü!" dedi Densher hızla ona dönerek.

"Ona –ısrarına rağmen– istediği karşılığı vermeyi reddetmem, senin zarif deyişinle 'görmek'se, evet, suçumu kabul ediyorum. Ona gitmesini engelleyecek bir cevap vermemi mi tercih ederdin?" dedi Kate.

Densher bunun üzerine biraz şaşkınlıkla düşündü. "Gideceğini biliyor muydun?"

"Bir an olsun aklımdan geçmedi, ama korkarım –senin garip varsayımlarınla bağdaşmasa bile– bilsem de tıpatıp aynı cevabı verirdim.

Sen döndükten sonra bu konuyu sana açmadıysam, nedeni hatırlamaktan pek hoşlanmadığım bir anı olmasıdır. Merakını giderdiysem bu konuyu bir kenara bırakmanı rica etmem aşırı bir talep sayılmaz umarım."

"Elbette," dedi Densher yumuşak bir tonda, "bir kenara bırakırım." Ama hemen ardından devam etti: "Bir şeyler anladı. Tahmin etti."

Kate biraz durduktan sonra, "Maalesef kandıramadığımız tek kişi olmasını kastediyorsan," diye cevap verdi, "itiraz edemem."

"Hayır – elbette hayır." Densher tekrar tehlikeyi göze aldı: "Ama bu tek kişi *niçin* maalesef o oldu?.. Aslında hiç de zeki sayılmaz."

"Belli ki benim –bütün koşullar göz önüne alındığında, o noktaya gelindiğinde– son derece anormal olan tutumumda bir muamma, bir bilmece görecek kadar zekiymiş. Buradan bir sonuca vardı ve vardığı sonuçtan yola çıkarak eyleme geçti."

Densher bir an Lord Mark'ın çıkardığı sonucun doğayı kirleten bir leke olduğunu düşünür gibi göründü. "Onun nazarında daha önce kendisini teşvik etmiş olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Ona elbette nazik davrandım. Aksi takdirde ne durumda olurduk?"

"'Ne durumda mı...'?"

"Sen ve ben. Ne var ki, benim onun nazarında nasıl davrandığım önemli değildi. Önemli olan Maud Teyze'nin nazarında nasıl davrandığımdı. Ayrıca unutma ki Lord Mark başından beri *seninle* ilgili belirli bir izlenime sahipti. Senin elinde değil," dedi Kate, "ama nihayet – işte, olduğun gibisin."

"Evet, tıpatıp olduğum gibiyim. Peki ama, ben kalkıp Venedik'e gidince ve orada kalınca," dedi Densher, "bunu nasıl yorumladı?"

"Senin Venedik'te olman, orada olmaktan hoşlanman –ki senin yerinde herhangi bir başkası da olsa asla anormal sayılmayacak bir şey– onun gözünde başka nedenlerle açıklanabilirdi. Ayrıca bunu bir aldatmaca olarak da görmüş olabilir."

"Mrs. Lowder'a rağmen mi?"

"Hayır," dedi Kate, "Mrs. Lowder'a rağmen değil. Maud Teyze senin deyişinle ikinci baskınından önce onu ikna edememişti – ayrıca benim onu reddetmem de bir etkendi. Ama döndüğünde ikna olmuştu." Arkadaşının yüzünde hâlâ şaşkın bir ifade görünce Kate devam etti: "Yani Milly'yi gördükten, onunla konuştuktan ve ondan ayrıldıktan sonra demek istiyorum. Onu Milly ikna etti."

"Milly mi?" diye anlamsızca tekrarladı Densher yine.

"Senin samimi olduğuna. Sevdiğin kişinin *o* olduğuna." Kate bunu öyle bir şekilde söylemişti ki, Densher derhal harekete geçti ve bir kez daha pencerenin önünde buldu kendini. Bu arada Kate devam ediyordu: "Maud Teyze döndüğünde bizzat onun ağzından duymuş. Şu anda Maud Teyze'nin seninle arasının bu kadar iyi olmasının sebebi de bu."

Densher sadece bir dakika boyunca konuşmadan pencereden dışarı baktı – ardından dönüp uzaklaştı. "Ve tabii *seninle* de." Bu yorum, aşırı olumlayıcı etkisiyle, neredeyse bir misillemeydi; daha doğrusu, gerçeğin ifadesi olmasa misilleme sayılabilirdi. Gerçek olduğu için keskindi, ama gerçekliği nedeniyle o kadar belirleyici bir argüman olarak ağırlığını hissettiriyordu ki, her ikisinin de devam etmesini engelledi. Bu da, sessizce birbirlerine bakarak bu gerçekle yüzleşirlerken durumu ciddileştiriyordu. Sanki yanlış bir sözün tetikleyebileceği bir tehlike varmış gibiydi. Dolayısıyla Densher sonunda daha akıllıca hareket etti: Kate'in karşısında durarak yeleğinin cebinden bir cüzdan, cüzdanın içinden de katlanmış bir mektup çıkardı, Kate'in bakışları mektuba kenetlendi. Densher ardından cüzdanı yerine yerleştirip görünür şekilde içgüdüsel ve bilinçsiz olduğundan iyice tuhaf bir tavırla, mektubu tutan elini sırtına götürdü. Bu konumda nihayet konuştuğunda başka bir konuya değindi. "Mrs. Lowder'ın söylediklerinden anladığım kadarıyla baban bu evdeymiş, öyle mi?"

Densher'ın bu tür sapmalarına karşılık vermekte hiçbir zaman gecikmeyen Kate şimdi de vakit geçirmedi. "Bu evde, doğru. Ama bizi rahatsız edeceğinden korkmamıza gerek yok." dedi, Densher'ın aklından geçen buymuşçasına. "Yatıyor."

"Hasta mı yani?"

Kate esefle başını iki yana salladı. "Babam asla hastalanmaz. Olağanüstüdür. Sadece – sınır tanımaz."

Densher düşündü. "Onunla ilgili olarak sana herhangi bir şekilde yardımcı olabilir miyim?"

"Evet." Kate mükemmel, bitkin, neredeyse soğukkanlı biçimde her şeye hâkimdi. "Ziyaretini onun için – ayrıca Marian için – mümkün olduğunca mesele haline getirmeyerek."

"Anlıyorum. Benimle görüşmenden hiç hoşlanmıyorlar. Buna rağmen gelmezlik edemezdim – edebilir miydim?"

"Hayır, gelmezlik edemezdin."

"Öte yandan, bir an önce gidebilirim, öyle mi?"

Bu sözler bir anda Kate'i allak bullak etti neredeyse. "Ah, ne olur bugün bana çirkin sözler atfetme. Yeterince derdim var."

"Biliyorum – biliyorum!" Densher derhal yakaran bir tonda konuştu. "Ben de derdini paylaşıyorum, hepsi bu. Ne zaman geldi?"

"Üç gün önce – bir yıla yakın bir süre Marian'ı hiç arayıp sormamış, görünürde varlığını bile unutmuştu (Marian da şikâyetçi değildi zaten); öyle bir durumda çıkageldi ki, Marian'ın geri çevirmesi imkânsızdı."

Densher duraksadı. "Yani muhtaç halde mi?.."

"Hayır, aç değildi, maddi bir ihtiyacı yoktu – görünüşüne bakılırsa, paraya bile yoktu. Her zamanki gibi şahane görünüyordu. Ama – korku içindeydi."

"Neden korkuyordu?"

"Bilmiyorum. Birinden – bir şeyden. Sessiz sakin durmak istediğini söylüyor. Ama sükûneti feci bir şey."

Kate ıstırap çekiyordu, ama Densher sormadan edemedi. "Ne yapıyor?"

Bunun üzerine Kate de duraksadı. "Ağlıyor."

Densher tekrar birkaç saniye bekledi ama şansını denedi. "Ne yapmış ki?"

Bu soru Kate'in ağır ağır ayağa kalkmasına sebep oldu, bir kez daha yüz yüzeydiler. Kate'in bakışları Densher'ınkilere kenetlenmişti, yüzü her zamankinden solgundu. "Beni seviyorsan –şu anda– babamla ilgili soru sorma."

Densher tekrar bekledi. "Seni seviyorum. Seni sevdiğim için buradayım. Seni sevdiğim için bunu getirdim sana." Bunun üzerine hâlâ arkasında, elinde tuttuğu mektubu gösterdi.

Ne var ki –Densher mektubu uzattığı halde– Kate'in sadece bakışları mektuba yöneldi. "Mührünü bile açmamışsın!"

"Zaten mührünü açsam, içinde ne olduğunu da bilirdim. Mührünü *sen* aç diye sana getirdim."

Kate –mektuba hâlâ dokunmuyordu– haddinden fazla ciddiydi. "*Ondan* sana gelmiş bir mektubun mührünü açayım diye mi?"

"Tam da ondan geldiği için. Sen nasıl değerlendirirsen ben de öyle kabul edeceğim."

"Anlamıyorum." dedi Kate. "Sen nasıl değerlendiriyorsun?" Densher cevap vermeyince devam etti: "Bana öyle geliyor ki biliyorsun. İçgüdüyle seziyorsun. Okumana gerek yok. Bu bir kanıt."

Densher bu sözleri bir suçlamaymış gibi karşıladı, hazırlıklı olduğu ve tek bir cevabı olan bir suçlama. "Gerçekten de içgüdümle seziyorum. Dün gece düşünüp taşınırken hissettim. Saatin etkisiyle hissettim." Mektubu havaya kaldırdı, artık itiraf etmekten çok ısrar eder gibiydi. "Bunun zamanı ayarlanmıştı."

"Noel'e mi?"

"Noel'e."

Kate'in yüzünde ansızın tuhaf bir tebessüm belirdi. "Hediye günü!" Ardından, Densher bir şey söylemeyince devam etti: "Yani daha yazabilecek durumdayken yazdığını ve bu şekilde zamanlayarak beklettiğini mi kastediyorsun?"

Densher düşünürken yine cevap vermeyerek sadece Kate'in gözlerine baktı. "*Sen* kanıt derken neyi kastediyorsun?"

"Ne kadar harikulade biçimde sevildiğinin kanıtı elbette." dedi Kate. "Ama mührünü açmayacağım."

"Kesinlikle ret mi ediyorsun?"

"Kesinlikle. Asla açmam." Ardından tuhaf biçimde ekledi: "Açmadan da biliyorum."

Densher yine duraksadı. "Nedir bildiğin?"

"Seni zengin ettiğini bildiriyor."

Densher bu kez daha uzun bir süre bekledi. "Servetini bana bıraktığını mı?"

"Hepsini değil kuşkusuz, serveti muazzam bir servet. Ama yüklü bir meblağ. Ne kadar olduğunu öğrenmek istemiyorum." dedi Kate. Ve garip tebessümü tekrar belirdi. "Ona güveniyorum."

"Sana söylemiş miydi?" diye sordu Densher.

"Asla!" Kate bu düşünce karşısında görünür biçimde kızardı. "Öyle olsa ona haksızlık etmiş olurdum. Oysa hiç haksızlık etmedim." diye ekledi.

Ona inanan Densher –elinde değildi– mektubu elinde tutarak karşısında durmaya devam ediyordu. Şimdi çok daha sakindi, içindeki fırtına dinmişti sanki. "Bana haksızlık etmedin Kate; işte bu yüzden –madem söz kanıtlardan açıldı– ben de *sana* bir kanıt sunmak istiyorum. Senin –kendim vazgeçme pahasına– kutsal kabul ettiğim bir şeyi görmeni istemiştim."

Kate kaşlarını hafifçe çattı. "Anlayamadım."

"Bir armağan, bir fedakârlık bulmak istedim, takdirimi özel olarak ifade edecek bir şey..."

Kate, "Takdir ettiğin nedir?" diye sordu.

"Senin olağanüstü fedakârlığın. Sen Venedik'te muhteşem bir cömertlik sergiledin."

"Bana sunduğun mükâfat da bu belgeyle ilgili ayrıcalık mı?"

Densher bir hamle yaptı. "Hislerimi simgelemek için bulabildiğim tek şey."

Kate ona uzun uzun baktı. "Hislerin kendinden duyduğun korku hayatım. Kendini hizaya sokmak zorunda kalmışsın. Kendine eziyet etmek zorunda kalmışsın."

"Bu yüzden mi razı olacaksın?"

Kate bir an gözlerini mektuba dikti, ama eli hâlâ uzanmıyordu. "Kesinlikle almamı mı istiyorsun?"

"Kesinlikle almanı istiyorum."

"Ne istiyorsam yapmak üzere mi?"

"Elbette yazılanları açıklamanın haricinde. İçeriği –bunu telaffuz etmemi mazur gör– ikimizin arasında kalmalı."

Kate son bir kez duraksadı, ama az sonra kararını verdi. "Bana güvenebilirsin." Kutsal metni Densher'dan alıp bir süre elinde tuttu; bakışları Milly'nin daha önce konuşmuş oldukları güzel yazısına kenetlendi. "Elde tutmak bilmeye yetiyor." dedi sonunda.

"Bilmez miyim!" dedi Merton Densher.

"Eh, madem ikimiz de biliyoruz!.." Kate yaklaşmış olduğu şömineye döndü ve aniden mektubu alevlerin arasına fırlatıverdi. Densher sanki bu hareketi geri almak ister gibi bir hamle yaptı – ama yarıda kesti; Kate'in hareketi ne kadar kararlıysa onun kendini toparlaması da o kadar çabuk oldu. Kate'le birlikte kâğıdın yanışını seyretmekle yetindi, ardından tekrar göz göze geldiler. "Her şeyi New York'tan öğreneceksin." dedi Kate.

VI

Densher gerçekten de iki ay sonra New York'tan haber aldığında Kate bir sabah onu evinde ziyaret etti – Venedik'teki gibi Densher'ın ısrarlı talebi üzerine değil, her şeyden önce kendisi gerek duyduğundan, ama aynı zamanda kendisine ulaştırılan bir mektubun akabinde gitmişti. Densher'ın bir not ekinde Kate'e ilettiği mektup, büyük bir Amerikan hukuk şirketi tarafından Densher'a yazılmıştı; ünlü şirketin itibarını Densher New York'tayken zaten duymuştu; şirketin başkanı ve Milly Theale'in kapsamlı vasiyetnamesinin başlıca uygulayıcısı olan kişinin genç kızın ölümünden önce doğrudan güneye seyahat ederek Mrs. Stringham'a destek vermek üzere yanına koşan beyefendi olduğu Lancaster Gate'tekilerce saptanmıştı. Söz konusu belge eline geçtiğinde Densher'ın yaptığı şey –arada geçen süre içinde bu harekete ve sonuçlarına dair kararı olgunlaşmıştı– ilginç biçimde, iki kahramanımız Chelsea'deki küçük, bayağı şöminenin önünde durup Milly'nin kaleme almış olduğu ve okumadıkları mektubun yanışını seyrettiklerinden beri Milly'ye, Milly'nin ne yapmış olabileceğine dair aralarında geçen ilk değinmeydi. O gün Kate'in bu ziyarete ilişkin kendi sorumluluğuna değinmesine saygı gösteren Densher vakit geçirmeden Chelsea'den ayrılmıştı; tekrar bir araya geldiklerinde konu –en azından yeni bir ışık parlayıncaya kadar– kendisini sadece, sessizce ifade edilen yoğun yokluğuyla hissettirmişti ikisine. Zaten bu haftalar boyunca sık görüşmemişlerdi, oysa ocak ayı boyunca ve şubat ayının bir bölümünde görüşmek onlar için görece kolay bir meseleye dönüşmüştü. Kate'in Mrs. Condrip'in evinde kalışı, teyzesinin izniyle uzamıştı; bu izin, Lancaster Gate'te esasen istemediği halde esrarengiz açıklamalara maruz kalmış olmasa, Densher için bir muamma olurdu. "Kate'in kendi fikri," demişti Mrs. Lowder, sanki fikirlerden gerçekten nefret edermişçesine – oysa nefret etmezdi; "ben de kendi fikrimi uyguluyorum, yani kendisi bıkıncaya kadar ona hareket serbestisi tanıyorum. Bıktı zaten, hem de çoktan, ama keçi gibi inatçı olduğundan, ancak sergileyebileceği –kendi bıkkınlığından tamamen bağımsız– bir sebep bulduğunda dönecektir. Buna tatil adını veriyor ve tatilini istediği şekilde geçiriyor – onun deyişiyle yılda bir kez böyle bir tatile bulaşıkçıların bile hakkı varmış. Kısacası, olayı bu şekilde ele alıyoruz. Ama bana kalırsa uzun bir süre buna benzer bir şey olmayacak. Ayrıca Kate terbiyeyi elden bırakmıyor, sık sık geliyor – ben ne zaman

haber göndersem geliyor; üstelik bir iki yıldır genelde olumlu davrandığı için ben de terbiyesizlik etmemek için şikâyette bulunmuyorum. Kızcağız doğrusu umutlarımı boşa çıkarmadı, gerçi sizin gibi zeki bir adama bu umutlarımın ne olduğunu açıklamam gerekmiyor esasen." diye sözünü bağladı Maud Teyze.

Doğruyu söylemek gerekirse, Noel'den sonra Densher'ın hanımefendinin evine yaptığı ziyaretlerin gözle görünür biçimde seyrekleşmesinin bir nedeni de bu açıklamalara mümkün mertebe fırsat vermemekti. Venedik'ten döndüğünde kısa bir süre boyunca ziyaretlerini oldukça sıklaştıran geçici konumu ve o sırada harekete geçen dürtü şu anda epeyce unutulmuştu. Şimdi konumunda başka bir dönem eskisinin yerini almıştı; Densher bu dönemi adlandırmakta ya da tanımlamakta zorlanırdı, ama giderek hâkimiyetini hissettiren gelişimi, Mrs. Lowder'ı Densher'dan tamamen uzaklaştırıyordu. Bir ara Mrs. Stringham'ın, konvoy halinde Amerika'ya dönerlerken Londra'ya uğrayıp eski dostuyla vakit geçirmesi ihtimali belirmişti; böyle bir durumda Densher en azından görünürde, şevkle Lancaster Gate'te hazır bulunması gerektiğinin farkındaydı. Ama tehlike geçip gitti – Densher bunu bir tehlike olarak görmüştü; o sırada kendi belirlediği koşullarda görüşmeyi en çok isteyeceği kişi, batıya yol almak üzere Cenova'dan gemiye binmişti. Dolayısıyla ona mektup yazmakla yetindi; bu bağlamda, Milly'nin ölümünden sonra, daha önce tamamen anlaşarak korudukları sessizliği bozmuş oluyordu. Mrs. Stringham Venedik'ten iki kez kendisine cevap vermiş, New York'tan da iki kez yazmaya vakit bulmuştu. Bu dört mektubun sonuncusu, Densher'ın Kate'e ilettiği belgeyle aynı gün gelmiş, ama onu da eklemeyi aklından geçirmemişti. Milly'nin dostuyla yazışmaları şimdiden onun nazarında kendisini bekleyen kısa ya da uzun dönemin bir parçası –gazetedeki yazılarında kullandığı deyişle, bir unsuru– olmuştu, ancak o andaki en çarpıcı düşüncelerinden biri, bundan henüz Kate'e bahsetmemiş olmasıyla ilgiliydi. Kate ona hiçbir soru sormamış, "Hiç haber almıyor musun?" dememişti, dolayısıyla konu da açılmamıştı. Densher bu bakımdan talihli sayıyordu kendini, çünkü bu sırrından hoşlanıyordu. Kendi mahremiyeti içinde okyanus aşırı yazışmasını bir sır olarak tanımlıyor ve doğruluktan uzaklaştığı tek ilişkisi olduğunu düşündüğü halde bundan irkilmiyordu. Hatta bu ilişkisiyle ilgili olarak canlı bir imge vardı zihninde – onu uçsuz bucaksız, derin, gri doğruluk denizinde yükselen küçük bir kaya gibi

görüyordu. Yakın zamanda Kate'le birlikte ücra yerlerde çıktığı yürüyüşlerin her biri, konuştuklarından çok konuşmadıkları şeylerle tanımlanmaktaydı; nedense bu gerçek Densher'ın tuhaf teşhir edilme duygusunu hafifletmiyordu. İçinde, gizli bir köşede kesinlikle hiç kimseye –özellikle bu yürüyüşlerde kendisine eşlik eden arkadaşına, elinden geldiğince– göstermediği bir şey vardı; bununla birlikte, onun gölgesi altında feci bir aleniyet korkusundan kurtulamıyordu. Sanki bu çirkinliği aptalca bir iyi niyetle davet etmişti; suların ortasında yükselen kayasına ve Susan Shepherd'a sımsıkı tutunarak kendini gözlerden ırak zannetmesi oldukça tuhaftı. Bu durum kuşkusuz onun gücünün ya da incelikli mizacının kendisini koruyacağına olan inancını temsil ediyordu. Her halükârda, bilen tek kişi Kate'ti; Kate de kendi çıkarı açısından, bu bildiğini söylemeye kalkışacak son insandı; buna rağmen sanki Densher'ın onunla yakından bağlantılı, asla hatırlanmayacak, üstünde durulmayacak eylemi, yeryüzünün rüzgârlarına kapılmış gidiyordu. Kate'le bağlantılı olarak dürüstlüğü, bu tehdidin özünü oluşturuyordu; o kadar ki, zaman zaman nihai dürtüleri ya da nihai çareleri bağlamında, birbirleri hakkındaki geri dönüşsüz bilgilerini birbirlerinin kör karanlık kucağına gömme ihtiyacı duyuyordu.

O günlerde meselenin nadiren kucaklaşma olmasının haricinde, fiilen başvurdukları samimi çıkış yolunun bu olduğu söylenebilirdi. Her şeyin önem kazandığı koşullarda Densher'ın üst üste üç kere –Mrs. Lowder'ın artık hiç gitmediği– Battersea Parkı'nda her zamanki yöntemine başvurarak ağaçlıklı tenha yollarda Kate'e sıkı sıkı sarılmış olması değer taşıyordu. Kate bulunduğu konumda evde pek fazla hesap vermek zorunda kalmadan ortadan kaybolabiliyordu – bu da kendilerine ilk kez hatırı sayılır bir hareket alanı kazandırıyordu. Densher –bu konuda ısrar etmemekle birlikte– Kate'in Chelsea'dekilere terbiye icabı teyzesini yoklamak üzere kentin öbür ucuna gittiğini söyleyebileceği kanısındaydı; oysa Lancaster Gate'te diğer akrabalarını yoklamaya gittiğini söylemesini engelleyen sebepler daima mevcuttu. Dolayısıyla daha önce hiç tatmadıkları saflıkta bir özgürlük vardı ilişkilerinde; bu özgürlüğün adını koyarak çeşitli şekillerde serbestçe tadını çıkarıyorlardı. Aşırıya kaçmak dışında her şekilde kullanıyorlardı özgürlüklerini – bu tutarsızlığı doğal kabul edebilmek için de, birbirlerine neredeyse aynı ölçüde yardımcı oluyorlardı. Densher arkadaşına artık Lancaster Gate'te gördüğü itibarın, yakınlığın bir bakıma planlarını

bozduğunu söyledi. Densher'a korkunç şekilde güveniliyordu – fazlasıyla başarılı olmuşlardı. Kısacası, Kate'le randevulaşmaya devam etmesi, Maud Teyze'yi suistimal etmek anlamına geliyordu; öte yandan söz konusu hanımı ziyarete devam etmesi ise elini kolunu bağlıyordu. Kate ne demek istediğini anladı; aynı şekilde Densher da, Kate onunla aynı ölçüde olmamakla birlikte Maud Teyze'nin güvenini kazanmış olmaktan dolayı utanç duyduğunu söyleyince ne demek istediğini anladı. O sırada durum özeldi – Kate çok iyi muamele görüyordu, dolayısıyla iznini kötüye kullanmaktan ötürü vicdan azabı duyduğunu itiraf etti. Yani Mrs. Lowder nihayet –tamamen bilinçsiz şekilde– onları engellemenin yolunu bulmuştu. Bununla birlikte, kentin güneyinde ara sıra buluşup karşılıklı yenilgilerinden ders çıkardılar. Nehrin karşısına geçip hazin ve korunaklı mahallelerde dolaşıyorlardı; kış yumuşak geçtiğinden tramvaya binip üst kata çıkarak birlikte Clapham'a ya da Greenwich'e gidebiliyorlardı. Bir yandan birlikte geçirebilecekleri dakikalar hiç olmadığı kadar sayılıyken, bir yandan da, garip bir içgüdü sonucu, tonlarının –Densher buna ne ad vereceğini bilemiyordu– hiç olmadığı kadar ruhsuz olması Densher'ı şaşırtıyordu. *Konuşabilecekleri* şeyleri konuşmamak onları başka bir zemine itiyordu, sanki bilmediklerini uydurabilmek için sapıkça bir ısrarları vardı. İlgisiz konulara dalmalarını sevecen tavırlarının ardına gizliyorlardı; daha önce kendiliğinden gelmesine güvendikleri kibarlığı şimdi titizlikle koruyorlardı; Densher birçok kez Kate'ten ayrıldıktan sonra yürürken, ilişkilerindeki değişikliğin bilinciyle olduğu yere mıhlanıyordu. Bu değişimi –tarif edecek kadar yüzleşse– lanet olası bir nezaket diye niteleyebilirdi. Samimiyetlerinin, teklifsizliklerinin geldiği noktada bu nezaket neredeyse gülünçtü bir yanıyla. Kabalaşmaları tehlikesi ne zaman mevcut olmuştu ki –ikisi de çoktandır ötekini kendine böylesine bağladıktan sonra? Densher en çok neden korktuğunu merak ederken kendi kendine bunları soruyordu.

Bütün bunlara rağmen, gerginliğin de bir cazibesi vardı – karşısındakini kendisine bunca değişik yoldan bağlayabilen bir kadının ilginç yanı da buydu. Bir kez daha Kate'in yaşama yeteneğiyle yüz yüzeydi; yeteneği bu farklı dönemde farklı bir şekle bürünmüştü. Aralarındaki gelenekten vazgeçmemiş, ama onu yeni bir şeye dönüştürmüştü. Açıkça söylemek gerekirse, daha önce hiç olmadığı kadar tatlı ve –düz bir ifadeyle– dostaneydi; Densher neredeyse onu bu belirli bağlamda tanıyor gibiydi – bu bağlamın sınırlandığını mı, genişlediğini mi söylemekten bile acizdi; her

halükârda, onu muhtemelen "dışarıda" tanıyan kişilerin takdir ettiği gibi takdir ediyordu sanki. Kısacası, Kate'in hâlâ tanımadığı yönleri olabileceğini düşünmemişti; oysa Kate yeni bir yönünü sergiliyordu – Borough'da tramvayın üst katında otururken, Densher bir akşam yemeği davetinde Kate'le yan yana oturuyormuş gibi hissediyordu kendini. Gerçekten zengin olsalar, kim bilir Kate ne muhteşem bir şahsiyet olurdu – "debdebeli" bir hayat sürecek donanıma, "debdebeli" bir evde yaşayacak azamete, "debdebeli" konumlara yakışacak zarafete sahipti. Densher neredeyse kraliyet soyundan olmadıklarına, milyarder olmadıklarına hayıflanacaktı. Kate'in Noel'de sergilediği yumuşaklığı Densher o sırada has kadifeye benzetmişti: Katlanınca kalın, açılınca ince; ne var ki şu anda Kate sadece yüzeysel ilişkilerde bulunabilecek bir çokyönlülük sergiliyordu ilişkisinde. Bütün bu süre boyunca, evde olanlara dair tek kelime etmiyordu. O evden çıkıp o eve dönüyordu, ama vedalaşırlarken Densher'a yönelttiği bakış, o eve değinme sayılabilecek tek şeydi. Bu bakış, Kate'in her defasında tekrarladığı yasaktı: "Bu benim görmek, bilmek *zorunda* olduğum şey – dolayısıyla ona dokunma. Eski şerri uyandırmaktan başka işe yaramaz; ben kendimce onun yanında oturup harekete geçmesini engelliyorum. Şimdi yine onun yanında oturmaya gidiyorum – kendi halime bırak beni! Bana merhamet göstermenin yolu –eğer istediğin buysa– bana inanmandır. Eğer gerçekten bir şey *yapabilseydik* her şey farklı olurdu."

Kate uzaklaşırken Densher onun arkasından bakıp, biraz katılıkla taşıdığı şeyi görür gibi oluyordu. Bulanık ve karanlıktı, ama Kate'i nasıl da başı dimdik tutuyordu! Densher böyle anlarda kendi içinde sanki Kate'in taşıdığı sepetteki nesnelerden biri gibi hafifçe sallanıyordu. Kuşkusuz bu bilinç sayesinde, Kate'in evinin basamaklarını çıktığı güne kadarki haftalar neredeyse atlaya zıplaya, hızla geçmiş gibi geldi ona. Bu haftaların çelişkisi, bekleme sürelerinde zamanın yavaş geçmesi beklenirken, bu olayda bekleyiş yüzünden zamanın hızından rahatsız olmasıydı. Açıkça söylemek gerekirse, bu tuhaflığın sırrı, günler birbiri içinde erirken Densher'ın günlerle birlikte nadir bir şeyin de yok olduğunun bilincine varmasıydı. Bu şey bir düşünceden ibaretti, ama o kadar yepyeni ve incelikli bir düşünceydi ki, ne türden olursa olsun, değerli olanı zamanın oburluğuna iyice maruz bırakıyordu. Tamamen kendisine ait bir düşünceydi, samimi dostu bu düşüncesini paylaşabileceği son kişiydi. Onu üzerine titrediği bir gönül acısı gibi saklıyordu; dışarı çıkarken evde

bırakıyor, ama tekrar orada bulacağından emin olduğundan bir an önce dönüyordu. Sonra onu kutsal köşesinden, yumuşak sargılarından çıkarıyordu; sargıları tek tek açıyor, çaresiz ve şefkatli bir babanın sakat çocuğuna davranacağı gibi davranıyordu ona. Karşısında –başka birilerinin de görebileceği korkusu içinde– sakat bir çocuk gibi duruyordu. Bir başka ifadeyle, bu anlarda Milly'nin mektubunun içeriğini asla, asla bilemeyeceği için kendine acıyordu. Mektubun yazılış amacını muhtemelen öğrenecekti; ancak bu, ruhunun derinliklerinde, mektubun en önemsiz kısmıydı. Sonsuza dek öğrenemeyeceği kısmı, Milly'nin eylemini nasıl bir üslupla gerçekleştirdiğiydi. Bu üsluba ilişkin ihtimalleri kafasında evirip çevirdikçe hayal gücü mükemmelen biçimlendirmiş ve işlemişti. Onu, kaybedilmesi –geri almayacağına söz verdiği– paha biçilmez bir incinin, gözlerinin önünde dipsiz bir denize fırlatılmasına eşdeğer bir ifşaata dönüştürmüştü; hatta onu kaybetmek, bilince ve duygulara sahip bir şeyi, ruhun kulağıyla uzaktan gelen hafif bir feryat gibi işitilebilir bir şeyi feda etmek gibiydi. Evinin sessizliğinde yalnızken üzerine titrediği ses buydu. Hayatın kaçınılmaz sesleri göreli kabalıkları ve sertlikleriyle bir kez daha bu sesi bastırıncaya, yok edinceye kadar onu işitebilmek için sessizliği arıyor, koruyordu –kuşkusuz hayatın sesleri aynı süreç sayesinde, o sesle bir olan ruhundaki acıyı da bütün işgüzarlıklarıyla dindireceklerdi. Kutsal sessizliği iyice derinleştiren bir unsur da, şikâyet edememesiydi. Zavallı Kate'e özgürlük tanımıştı.

Kate sözünü ettiğimiz gün karşısında durduğunda belirgin bir şekilde önem taşıyan şey, özgürlüğüne tamamen sahip olduğuydu. Şu andaki ilişkileriyle önceki ilişkileri, Venedik'teki son buluşmaları arasındaki fark –başka hiçbir şey olmasa bile– sırf bu gerçekle derhal ortaya çıkardı. O buluşma Densher'ın fikriydi, oysa şu anda Kate kendi kararıyla harekete geçmişti; iki buluşma arasında ne kadar az ortak nokta bulunduğu, Densher'ın zihninde ilk andan itibaren neredeyse acıklı derecede aşikârdı. Kate şimdi de daha önce olduğu gibi ciddiydi; şimdi de daha önce olduğu gibi bunu gizlemek için etrafına bakınıyordu; şimdi de daha önce olduğu gibi o anda bile inandırıcı olamayan sözlerle, mekânla ilgilenirmiş, Densher'ın "eşya"larını merak edermiş gibi yapıyordu; yüzünü örten tülü düzgün biçimde kaldırmayı beceremediğinde Densher tamamen çıkarmasının daha iyi olacağını söyleyince aynanın karşısında onun önerisine uyuşu da önceki buluşmayı hatırlatıyordu. Ortak noktalar sadece

bu yüzeysel şeylerdi; gerçek olansa, ilk birkaç dakikanın ardından, Densher'ın daha önce kendi sorumluluğu olan güven duygusunu bu kez Kate'in yarattığını saptamasıydı. Bu kez muhteşem bir soğukkanlılığa sahip olan Kate'ti. Zaten bunu vakit geçirmeden kullandı. "Gördüğün gibi bu kez mührünü açmakta tereddüt etmedim."

İçeri girdiği anda Densher'ın ona iri bir zarf içinde yolladığı şişkin ve uzun zarfı masanın üzerine bırakmıştı. Ama Densher zarfa bakmamıştı – bir daha asla bakmak istemediğinden emindi, üstelik zarfın adres yazılı olan yüzü yukarıdaydı. Dolayısıyla Densher hiçbir şey "görmedi"; Kate'in sözleri sadece Kate'in gözlerine bakmasına ve söz konusu nesneye yaklaşmayı reddetmesine yol açtı. "O 'benim' mührüm değil hayatım, zaten niyetim de – notumda ifade etmeye çalıştığım gibi– sana benim olmadığını aktarmaktı."

"Bu durumda benim olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"İstersen onların diyelim – New York'taki saygıdeğer şahısların, mektubu kaleme alanların. Mühür açılmışsa ne âlâ," dedi Densher ve ekledi, "ama hiç açılmadan, ellenmeden de geri gönderebilirdik kendilerine. Fakat son derece nazik bir mektup eşliğinde." derken yüreği ağzında, gülümsedi.

Kate bunu, cesur bir hastanın kendisini muayene eden doktora değdiği yerin acıdığını belirteceği şekilde, cesaretle göz kırparak karşıladı. Densher onun hazırlıklı olduğunu hemen anladı; hazırlıksız olamayacak kadar zeki olduğunu ifade eden bu işaret beraberinde birçok ihtimali getirdi. Kate –en hafif deyimiyle– her şeyin üstesinden gelecek kadar zekiydi. "Öyle yapmamız *gerekirdi* anlamında mı söylüyorsun, önerdiğin bu mu?"

"Onu yapmak için artık çok geç – yani ideal koşullarda. Artık bu işareti aldıktan sonra *bildiğimize* göre!.."

"Ama sen bilmiyorsun." dedi Kate usulca.

Densher ona aldırmadan devam etti: "Ben en şık davranış bu olurdu anlamında söylüyorum. Bir malumat edinmeden, ama saygıda kusur etmeyerek geri gönderiliyor; kanıtı da zarfın durumu – işte *bu* gerçekten tatminkâr olurdu."

Kate bir an düşündü. "O zaman zarfın durumu, reddin meblağın yetersizliğinden kaynaklanmadığını kanıtlardı mı demek istiyorsun?"

Densher Kate'in mizahına, biraz tuhaf olmakla birlikte tekrar gülümsedi. "Evet – onun gibi bir şey."

"Yani malumat edinilmişse –benim açımdan söylüyorum– işin güzelliği bozuluyor mu?"

"Aradaki fark, senin zarfı eline geçtiği şekilde bana geri getireceğine dair –itiraf ederim ki beslediğim– umudun boşa çıkması."

"Mektubunda bu umudunu dile getirmemişsin."

"İstemedim. Sana bırakmak istedim. İstediğim –eğer sormak istediğin buysa, evet– senin ne yapacağını görmekti."

"Benim incelikten ne kadar uzaklaşacağımı ölçmek mi istedin?"

Densher artık duraksamadan konuşuyordu; üzerine –sanki havada henüz adını koyamayacağı bir şeylerin varlığından kaynaklanan– bir rahatlık gelmişti. "Doğrusu –böyle mükemmel bir durumda– seni sınamak istedim."

Kate Densher'ın ifadesi karşısında hayrete düşmüştü – yüzünden belliydi. "Gerçekten mükemmel bir durum. Daha mükemmelinin hayal edilebileceğini sanmam." dedi gözlerini Densher'dan ayırmadan.

"Öyleyse durum ne kadar mükemmelse sınav da o kadar başarılıdır!"

"Sen benim kapasitemi nereden biliyorsun?" diye sordu Kate cevaben.

"Bilmiyorum hayatım! Ama mühür açılmamış olsa daha çabuk öğrenirdim."

"Anlıyorum." dedi Kate. "Ama o zaman ben hiçbir şey bilemezdim. Ayrıca, şu anda bildiğimi sen de bilemezdin."

"Hemen söyleyeyim," diye cevap verdi Densher, "eğer cehaletimi gidermek niyetindeysen senden bunu yapmamanı özellikle rica ediyorum."

Kate kısacık bir an tereddüt etti. "Cehaletinin giderilmesinin sonuçlarından korkuyorsun, öyle değil mi? Ancak körü körüne mi yapabilirsin?"

Densher birkaç saniye bekledi. "Nedir yapacağım şey?"

"Anladığım kadarıyla yegâne düşüncen elbette. Kabul etmemek – onun yaptığı şeyi. Böyle durumlarda geçerli bir terim yok mudur? Reddi miras değil mi?"

"Unuttuğun bir şey var." dedi Densher biraz sonra. "Senin de bana katılmanı rica ediyorum."

Kate'in şaşkınlığı, daha da yumuşamasına yol açtı sadece, ama aynı zamanda kararlılığını da kaybetmemişti. "Benimle hiç ilgisi olmayan bir meselede sana nasıl 'katılabilirim'?"

"Nasıl mı? Tek bir kelimeyle."

"Hangi kelimeymiş o?"

"Reddetmemi onayla."

"Sana engel olamayacağıma göre onaylamamın da bir anlamı yok."

"Pekâlâ engel olabilirsin. Bunu iyice anlamanı isterim." dedi Densher.

Kate bu sözlerde bir tehdit sezer gibi oldu. "Yani onaylamazsam reddetmeyecek misin?"

"Hayır. Hiçbir şey yapmayacağım."

"Benim anladığım kadarıyla bu, kabul etmek demek."

Densher duraksadı. "Resmen hiçbir şey yapmayacağım."

"Paraya dokunmayacağını söylemek istiyorsun herhalde."

"Paraya dokunmayacağım."

Sözleri –her ne kadar önceki sözlerinin doğal sonucu olsa da– bir ağırlık taşıyordu. "Böyle bir durumda kim dokunacak peki?"

"İsteyen ya da dokunabilecek herhangi biri."

Kate yine bir süre hiçbir şey demedi, konuşsa çok fazla şey söyleyebilirdi. Ama konuştuğunda Densher yeterince mesafe almıştı. "Senin vasıtanla olmazsa nasıl dokunabilirim ki?"

"Dokunamazsın. Tıpkı benim de ancak senin vasıtanla reddedebileceğim gibi."

"Aynı şey değil! Benim bir gücüm yok." diye açıkladı Kate.

"Benim üzerimde var." dedi Merton Densher.

"Nasıl?"

"Gösterdiğim şekilde – her zaman gösterdiğim şekilde." Sanki birdenbire soğukkanlı bir sabırsızlığa kapılmışçasına sordu: "Sana hiç başka türlü davrandım mı? Beni nasıl 'ele geçirmiş' olduğunu hissediyor olmalısın mutlaka – yani esirgermiş gibi yapmana gerek yok."

"Bütün sorumluluğu bu şekilde bana yüklediğin için çok teşekkür ederim hayatım." dedi Kate gergin bir gülüşle.

"Sana hiçbir sorumluluk yüklemiyorum. Az önce dediğim gibi o zarfı gönderirken sana tanıdığım şansın sorumluluğunu bile yüklemedim. Dolayısıyla her bakımdan özgürsün."

Tartışma öyle bir noktaya gelmişti ki, birbirlerine solgun çehrelerle bakıyorlardı; aralarında konuşulmamış her şey, daha büyük bir anlaşmazlığın korkusuyla bakışlarında okunuyordu. Hatta kısa süreli sessizliklerden birinde, sanki aralarında bir yakarı yükseldi, her biri diğerinden fazla hakiki olmamasını ister gibiydi. Zorunluluk karşılarında duruyordu bir şekilde, ama onu ilk kim karşılayacaktı? "Teşekkür ederim!" dedi Kate, özgürlüğüyle ilgili söze cevaben, ama şimdilik devamını getirmedi. En azından her türlü alaydan uzak olmaları şans sayılırdı; ağır ağır geçen bir dakika boyunca bunun bilincine varmaları gerginliği dağıttı.

Bunun etkisi, Densher'ın sözüne devam edişinde hissediliyordu. "Birlikte çabaladığımız şeyin bu olduğunu yoğunlukla hissediyor olmalısın."

Ne var ki Kate bu yorumu sıradanmışçasına karşıladı, yine kendi zihnindeki bir meseleyle meşguldü. "Senin için ne yaptığı konusunda kesinlikle en ufak bir merak bile yok mu içinde – eğer öyleyse gerçekten çok ilginç, biliyor musun?"

"Yemin etmemi ister misin?"

"Hayır – ama anlamıyorum. Bana öyle geliyor ki senin yerinde ben olsam..."

"Ah, sen benim yerimle ilgili ne bilebilirsin ki?" diye elinde olmadan araya girdi Densher. Hemen ardından devam etti: "Özür dilerim, tercihim belirtmiş olduğum seçenek."

Kate'in aklına birden ilginç bir şey geldi. "Peki ama gerçekler yayımlanmayacak mı?"

"'Yayımlanmak' mı?" dedi Densher irkilerek.

"Yani gazetelerde görmeyecek misin?"

"Hayır, asla! Ondan kaçınmayı beceririm."

Konu böylece kapanmış gibi görünüyordu, ama Kate ardından bir ısrarda daha bulundu. "İstediğin, her şeyden kaçınmak mı?"

"Her şeyden."

"Ve vazgeçmek için benden yardım istediğin şeyle ilgili daha kesin bir bilgiye ihtiyacın yok, öyle mi?"

"Bildiğim kesin olmasa da yeterli. Meblağın küçük olmadığına inanmaya hazırım."

"Bak, gördün mü!" diye haykırdı Kate.

"Bana bir hatıra bırakmak istediyse," diye usulca devam etti Densher, "cüzi olmaması kaçınılmaz."

Kate adeta ne şekilde ifade edeceğini bilemezmiş gibi duraksadı. "Ona yakışan bir davranış. Tıpkı kendisi gibi – bir zamanlar onu nasıl tanımladığımızı hatırlıyorsan eğer."

Densher sanki birçok tanım varmış gibi duraksadı. Ama aralarından birini hatırladı. "Muhteşem mi?"

"Muhteşem." Kelimeyi telaffuz ederken Kate'in yüzünde hafif –belli belirsiz– bir tebessüm belirmiş, ama Densher'ın yüzündeki biraz daha belirgin ağlama belirtisi karşısında silinmişti. Densher'ın gözleri doldu – ancak bu, Kate'in devam etmesini sağladı. Usulca devam etti sözüne.

"Bence mesele senin korkuyor olman. Yani," diye açıkladı, "gerçeğin *tamamından* korkuyorsun. Gerçeğin tamamını bilmeden ona âşıksan, daha fazla ne olabilir ki? Korktuğun şey de –harika bir şey!– ona âşık olmak."

"Ona hiçbir zaman âşık olmadım." dedi Densher.

Kate sessizce karşıladı bu sözü, ama bir müddet sonra cevap verdi. "Buna şimdi inanıyorum – o hayatta olduğu süre içinde. En azından senin orada olduğun süre içinde inanıyorum. Ama onu son gördüğün gün her şey değişti – değişmesi de normaldi; onu anlayabilmen için öldü o gün senin gözünde. Ve sen de o andan itibaren anladın." Kate ağır ağır ayağa kalktı. "Şimdi ben de anlıyorum. Bizim için yaptı bunu." Densher da ayağa kalkıp Kate'in karşısında durdu, Kate düşüncesini açıklamaya devam etti. "Ben ona bütün aptallığımla –daha iyisini bulamadığımdan– güvercin derdim. İşte, kanatlarını açtı ve kanatları *buna* ulaştı. Bizi kanatları altına aldı."

"Bizi kanatları altına aldı." dedi Densher.

"Benim sana verdiğim şey de bu." dedi Kate ciddiyetle. "Senin için yaptığım şey bu."

Densher Kate'e tuhaf bir ısrarla bakarken gözyaşları bir anda kurumuştu. "Yanlış anlamadıysam..."

"Razı mı oluyorum?" Kate ciddiyetle başını iki yana salladı. "Hayır – çünkü anlıyorum. Sen benimle parasız evleneceksin, parayla evlenmeyeceksin. Ben razı olmazsam sen de olmayacaksın."

"Beni kaybedeceksin, öyle mi?" Densher adını açıkça koyduğu halde Kate'in keskin kavrayışı karşısında huşu duymuştu. "Zaten başka bir şey de kaybetmiyorsun. Tamamını sana devrediyorum."

Densher tamamen tereddütsüz ve açık konuşmuştu, ama Kate'in tebessümleri tükenmişti. "Elbette – seçim yapmak zorunda kalayım diye."

"Seçim yapmak zorundasın."

Kate'in bu seçimi Densher'ın evinde yapmak durumunda olması Densher için garipti; soluğunu kesen, ilk kez yaşadığı bir yoğunlukla, Kate'in eylemini bekliyordu. "Seni benim seçimimden kurtarabilecek tek bir şey var."

"Yani sana teslim olmaktan mı?"

"Evet," dedi Kate, masanın üstünde duran uzun zarfı başıyla işaret ederek, "onu bana teslim etmekten."

"Neymiş peki?"

"Onun hatırasına âşık olmadığına dair şerefin üzerine and içmek."

"Ah – hatırasına!"

"Yo," Kate hararetli bir kol hareketi yaptı, "olamazmış gibi konuşma. Ben senin yerinde olsam, olurdum; sen de bununla yetinebilecek birisin. Senin aşkın onun hatırası. Başkasını da istemiyorsun zaten."

Densher bu sözleri sessizce, Kate'in çehresini seyrederek, hiç kıpırdamadan dinledi. Ardından sadece, "Seninle bir saat içinde evlenebilirim." dedi.

"Eskiden olduğumuz halimizle mi?"

"Eskiden olduğumuz halimizle."

Ama Kate kapıya döndü, başını iki yana sallayarak noktayı koydu. "Artık asla eskisi gibi olamayız."

Yazarın Önsözü

1902'de yayımlanan *Güvercinin Kanatları* hafızamda çok eski –belki de gençliğe ait demem gerekir– bir niyeti temsil eder; bu gecikmiş kurgunun temeli olan durumun zihnimde önemli yer tutmadığı bir zamanı neredeyse hatırlayamıyorum. Fikrin özü, müthiş yaşama kapasitesinin bilincinde olan, fakat vakitsizce ölümcül bir hastalığa yakalanan, hayata âşık, günleri sayılı bir genç insandır; üstelik durumunun farkındadır ve yok olmadan önce mümkün olduğunca çok sayıda incelikli duyguyu yaşamayı ve böylelikle her ne kadar kısa süreli ve kırık dökük biçimde de olsa, yaşamış olduğunu hissetmeyi tutkuyla arzulamaktadır. Bu fikri uzun süre zihnimde evirip çevirdim, uzak durdum, sonra geri döndüm; sunduğu imkânlar konusunda şüphem olmamakla birlikte konu bana ürkütücü görünüyordu. Ana hatları çizilen kişi, konunun en iyi ihtimalle yarısı olacak, gerisini girişilen mücadele, yaşanan macera, getirdiği kazanç ya da kayıp, bir şekilde gerçekleştirilen değerli deneyim oluşturacaktı. Bütün bunların zorlu bir çalıştırma gerektireceğinin başından beri farkındaydım; ele alınmaya değer konuların çoğu için de zaten aynı şey geçerliydi; yine de konudan konuya fark vardı ve bu konu özellikle çetrefilli görünüyordu. Kanımca ihtiyatlı bir maceracıyı etrafında durmadan dolaştırmak için yaratılmış bir konuydu adeta – gerçekten de hem ilgi uyandıran hem de şaşırtan bir cazibesi vardı; "açık seçik" diye adlandırılabilecek, unsurları bariz, niteliği çehresinden anlaşılan konulardan değildi. Sırları ve katmanları, muhtemel ihanetleri ve tuzakları vardı; çok büyük imkânlar sunabilirdi, ama karşılığında onlara denk düşecek bir bedel isteyecek ve bu bedeli son meteliğine kadar tahsil edecekti. Her şeyden önce, hasta bir insanı mercek altına almak gerekiyordu – zor olacağı ve ustalıkla işlenmesi gerekeceği şüphe götürmeyen bir vaka; ancak aynı zamanda, başka meselelerle birlikte, daima bilinçli olarak geliştirilmesi gerektiği gibi işaret görüldüğü anda kesinlikle kaçırılmaması zorunlu letafet fırsatlarından, belki de en üstünlerinden birini sunuyordu.

Demek oluyor ki, vakanın merkezinde hasta bir genç kadın yer alacaktı; sağlığının bozulması sürecine ve bilincinin yaşayacağı eziyete baştan sona dürüstlükle tanıklık etmek gerekecekti. Dolayısıyla durumunun ve bu durumla yakın ilişkinin tasviri ölçülü ve içten olmak zorundaydı; neyse ki bu fikir, imgelemimi yoğunlaştırdıkça giderek gelişti – daha önce de

belirttiğim gibi, fikir yoğunluğunu sürdürdükçe etrafındaki ilginç imkânlar, cazibesi ve elbette çözümsüz muammaları da aynı oranda artıyordu. Kitabın kahramanını "hasta" etme fikrini niçin böylesine göğüslemek, bu kadar titizlikle sorgulamak gerekiyordu? Oysa kadın ya da erkek kahramanın ölüm ya da tehlike tehdidi altında olması öteden beri asıl ilginç duruma varmanın en kestirme yoluydu. Bir roman kişisi, birçok tersliğe maruz kalma eğilimini, bütün ilişkilerine dair bilincini hızlandırabilecek, incelikli bir yoğunlukla taçlandırabilecek belirli koşullar yüzünden niçin romanın merkezinde yer almaktan men edilsindi? Elbette bu koşullar –kendisine faaliyetlerin en yücesini, tutkulu ve zekice bir direnişi atfetsek bile– onu birçok faaliyetten men edebilirdi. Asıl mesele de buydu, çünkü şairin özünde ölme eylemiyle ilgilenmesinin *imkânsız* olduğu anlaşıldığı anda, tutulacak yol açıkça beliriyordu. Şair en kötü durumdaki hastayla bile ilgilendiğinde, onu cezbeden, yaşama eyleminin kendisidir ve koşullar hastanın aleyhinde geliştikçe, onu mücadeleye zorladıkça cazibe daha da artar. Yaşama süreci mücadeleyle geriler ve çoğu kez de, hiçbir bağlamda olmadığı kadar, kaybedilenlerin ışığında öne çıkar. Ayrıca çeşitli konuları ele almış bir yazar sıfatıyla, fiziksel zayıflıkları, sakatlıkları, başarısızlıkları olan ikincil roman kişilerimiz mevcuttu – bunlar, eleştirileri ciddiye almadan, gönül rahatlığıyla anlatılara dahil edilmişti. Örneğin *Bir Kadının Portresi*'nde Ralph Touchett'ın feci sağlığı bir dezavantaj olmamakla kalmıyordu; sağlıksızlığını kesinlikle bir avantaj, cana yakınlığını ve canlılığını pekiştiren bir özellik olarak görmekte belli ki haklıydım. Üstelik bunun sebebi kesinlikle cinsiyeti olamazdı; çünkü ölümcül durumdaki erkekler, genelde kadınlardan daha aleni ve kaba biçimde acı çeker, daha inceliksiz ve etkisiz yöntemlerle direnirler. Dolayısıyla bu aykırılığı olduğu gibi kabullenmek durumundaydım; burada da kahramanımın kendisini uyarladığı ve güvenle ele aldığı ikilemlerden biri olarak sunuyorum.

Belirttiğim bu açık seçik yaklaşımda, roman kesinlikle temelde bir çöküşün anlatısı olmayacaktı. Kurbanımın kendi gücünü aşan bir kuvvet tarafından sürüklendiği gerçeğinin zihnimde sürekli mevcut olmadığını söylemek istemiyorum; kahramanım öteden beri hayatının her anı için mücadele eden, sonu geciktirebilecek her ihtimale tutunan, gücünün son damlasına kadar elden bırakmayan biri olarak belirmişti. Bu tutumu ve davranışları, ifade ettikleri tutku ve temsil ettikleri gerçek başarı –bilindiği gibi direnişe rağmen gerçekleşen bir felaketin anlatısı olan– dram denen

şeyin özü değil miydi aslında? Burada direniş, genç kahramanımın *kendisi* olacaktı – felaketi haber veren kader tanrıçaları işbirliği yaparak, sonsuz imkânlarıyla meşum sonu nihayet gerçekleştirdikleri halde, kutsal kıvılcımı söndürmek için aslında o kadar sıkıntı çekeceklerdi ki, böylesine canlı bir yaratık, böylesine incelikli bir hasım, bütün zayıflıklarına rağmen, ön plana çıkmayı mutlaka hak edecekti. Üstelik bütün bu süre boyunca belirli şeyler için yaşamak isteyecek, mücadelesini belirli insani ilgilere dayandıracak ve bu da, kaçınılmaz biçimde, başka insanların onunla ilgili tavırlarını belirleyecek, onları olay örgüsünün içine dahil edecek şekilde etkileyecekti. Sayılı günlerinde hayatın meyvelerinden mümkün olduğunca çoğunu koparma güdüsü, özlemi, ancak başkalarının yardımıyla gerçekleşebilecekse, (yardımlarına başvurulan, olayın içine sürüklenen, mecbur edilen) bu kişilerin katılımı da kendi dramlarına dönüşecekti – kendilerine ait sebepler, güdü ve bakış açılarıyla, kendi çıkar ve yararları için, onun zorlamasıyla hayallerini beslemenin dramına. Bu taleplerin bazıları pek tabii ki son derece nitelikli olacaktı – bazıları aynı düzeyde olmayacaktı kuşkusuz; ancak hepsi bir arada, katkıları oranında kahramanım açısından deneyiminin toplamını oluşturacak, bir şekilde, ister iyi niyetli olsun, ister kötü niyetli, *bilmesi* gereken şeyi temsil edeceklerdi. Bu bağlamda, taleplere maruz kalan kişilerin adeta bir sirenin çağrısına uyarak olaya dahil oluşları da –korkmaları, cezbedilmeleri, büyülenmeleri– görülecekti; hattâ daha doğal, beklenen yörüngelerden rüşvetle uzaklaştırılıp kahramanımla ilişkileri sonucu garip güçlüklerle, daha da garip imkânlarla karşılaşacaklar, beklenmedik sorulara maruz kalacak, yeni yorumlar getirmeleri istenecekti. Böylece durumunun çerçevesi kapsamlı biçimde oluşacaktı; gerisi ayrıntıların sayısı ve niteliği olacaktı. Doğal olarak öne çıkan bir ayrıntı, hayatın, hastalığı haricinde genç kızımıza göz kamaştırıcı bir macera gibi görünmesi gereğiydi; kendisi için esas acı vazgeçmek zorunda kalacağı şeyler olacağına göre, bütün sahip olduklarını görmek, acısını daha iyi anlamamızı sağlayacaktı.

Dolayısıyla onu en değerli güvence hariç her şeye sahip biri olarak görecektik: özgürlük, para, esnek bir zihin, kişisel cazibe, ilgi çekicilik, cana yakınlık; her biri bir istikbalin değerini artıran özellikler. Bu kişinin yaratıcısı onunla yakından ilgilenmeye başladığı andan itibaren, onu rolüne mükemmelen yakıştıracak ayrıntılar üzerinde hararetle çalışmaya başladı; onun ulusal ve toplumsal konumuna ilişkin sayısız dayanak buldu. O New

Yorklu "köklü" bir sülalenin –özgürlüğünün eksiksiz olması için tek başına gelişen– son nadide çiçeği olacaktı; ancak ileride ele almam gerekecek incelikli bağlantılar açık ifadeleri teşvik etmek şöyle dursun, köstekleдiği halde, ona layık gördüğüm bu koşulların ayrıntısına şimdi girmeyeceğim. *Güvercinin Kanatları*'nın kadın kahramanı, özel ve güçlü bir serbestliğe, eylem, karar, takdir ve temas serbestliğine sahiptir –temelindeki dayanaklar, kanımca dünyanın kapsamlı bir serbestliğe en çok imkân tanıyan kaynaklarıdır– ve bizi derinden ilgilendirmesi gereken şey özellikle budur. Öteden beri belirli türde genç bir Amerikalı (değindiğim, ama şimdilik üzerinde durmadığım gerekçelerle), zihnimde diğer gençlerin hepsinden daha çok "bütün çağların mirasçısı" olarak biçimlenmişti; işte şimdi bu tür bir kahramana son derece dokunaklı bir değer atfetme fırsatını buluyordum. Bütün çağların mirasçısı olup da bu mirastan men edilmiş olduğunu bilmenin, giderek bunun daha fazla bilincine varmanın, bu role en çok yakışan çerçeve olduğunu düşündüm. Aksi takdirde rol gerçekten de son derece tehlikeli olurdu; denemek bile bir "böbürlenme" şüphesi uyandırırdı! Böylece en azından kahramanımı ölçülü bir bütünlük içinde tutabilirdim – hattâ bunu yapmak zorundaydım. Tasarım daha ilk baştan zengin bir kadroyla oluşmuştu; asıl zorluk, temel çerçeveye şu veya bu şekilde kimleri dahil *etmeyeceğime* karar vermekti. Benim görevim, gelişmeleri ilk binicilik dersini alan çocuğunu sevgiyle gözeten bir baba gibi izlemekti; ancak asıl önemli meselenin, durumun kapsamlı bir çerçevede gelişmelere imkân tanıması olduğunu da bir an bile aklımdan çıkarmamam gerekiyordu.

Böylesine tutkulu ve savunmasız, genç bir insanın, hayatı pamuk ipliğine bağlı bir genç kızın, elinde olmadan bir şekilde korkunç bir tuzağa düşeceği daha ilk aşamalardan itibaren belliydi – durum dramatik açıdan doğal olarak bunu gerektiriyor, zorunlu kılıyordu. Diğer insanlar onun için ne kadar büyük bir sorunsa, onun da (kendisine tanınan mühlet zarfında mümkün olduğunca yaşama yolundaki tutkusu göz önünde bulundurulursa) başkaları için o kadar büyük bir sorun olacağı gerçekti ve ilginç olan da büyük ölçüde buydu – "doğal" derken bunu kastediyorum. Bu trajik, hazin, ironik ve çoğu kez kasvetli koşullar, doğrudan kendisi için ne kadar doğalsa, etrafındakiler için de o kadar doğal olacaktı. Öyküsü ister istemez zorunlu kaygıları çerçevesinde gelişeceğine göre, hayatını paylaşan yakınlarının da aynı kaygılı bilinci taşımaları onun için değer kazanacaktı. Daha önce onu sirene benzetmiştim, oysa genç dostumuzun yaşantısı,

etrafında daha ziyade büyük bir geminin batarken oluşturduğu, güçlü anaforlarla, müthiş çekim kuvvetiyle etrafındaki her şeyi kaçınılmaz olarak sulara gömen girdabı yaratacaktı. Felakete hep birlikte sürüklenilmesine rağmen, söylememe gerek bile yok ki benim gözümde asıl dramatik düğüm, onun yol açtığı felaket değil, maruz kaldığı felaketti – başkalarının eseriydi (ancak bu başkalarının daima bir açıdan cömert, eksantrik ve dolayısıyla kışkırtıcı olmaları da onun felaketine damgasına vuruyordu).

Her hâlükârda asıl üzerinde durulacak şey, kahramanım bir çıkmazda olacaksa, kendisini bekleyen meşum sonu mümkün olduğunca hissettirmek için bu çıkmazı mutlaka vakit geçirmeden yaratmak ve sağlam biçimde geliştirmekti. Bu fikir başlangıçta aciliyeti ölçüsünde bana ilham da verdi; bu tür bir girişimde insan önce bestenin anahtarını arar; bu bulununcaya kadar hareket imkânı yoktur. Anahtar olmadan işe başlamak, trene biletsiz binebileceğini, hattâ yolculuğa biletsiz devam edebileceğini zannetmektir. İşte –bu doğruların ışığında– ben, *Güvercinin Kanatları* için döşenen oldukça uzun hattın biletini, Milly Theale'ı aralarında onca ıstırap içinde nefes aldığı unsurlarla *ilişki içinde* eksiksiz sunabilmek için, bu unsurların hepsinin önceden gereğince biçimlendirilmesinin şart olduğunu fark ettiğim anda ele geçirmiştim. Onun hastalık durumunun meselenin bir yarısı, ondan etkilenen diğerlerinin durumunun da (Milly kadar onların da bir "meselesi" olması gerekiyordu!) diğer yarısı olduğunu anladığıma göre, meselenin hangi yarısıyla işe başlayacağımı seçmekte serbesttim. Sevinerek fark ettiğim gibi, onun için belirlenen küçük dünya anlamlarla "kaynayacaksa" – bu terime bayılıyordum!– bu sayede, madalyonumu serbestçe sarkıtabildiğim sürece, tersi de yüzü de, seyirciler için harika şekilde tercihe bağlı olabilecekti. Madalyonun her iki yüzünün kabartmalarının birbirine denk olmasını, eşit seviyede yazı ve resimlerle işlenmelerini istiyordum; bununla birlikte, dediğim gibi "anahtarım", New Yorklu genç kahramanım ve ona bağlı olaylar dairenin merkezi olsa bile, çemberin de en az onun kadar ince işlenebileceğiydi. Dolayısıyla birini ne zaman bırakıp öbürünü ne zaman ele alacağıma karar vermek konusunda kendime güvenmek durumundaydım. Hazırlık kabilinden ve –zeminin tamamı düşünülürse– adeta özlemle, işe dış halkadan başlayıp giderek daralan halkalarla merkeze yaklaştım. Böylece süreç başından beri bütünlüğüyle ortaya çıktı – ve tamamında sayısız eğlenceli formüle açık oldu.

Madalyon gerçekten de serbestçe sarkıyordu – bunu ilk kitapta yer alan zemini, Milly'nin yüzeysel anlamda eksik olduğu zemini rahatlıkla oluşturduğum anda kesin olarak hissettiğimi hatırlıyorum. Hatırladığım kadarıyla –kabaca ısrar etmek pahasına da olsa belirtmek isterim ki– "çok geriye gitme", mümkün olduğunca geriden başlama, hattâ aynı anlayışla "arkasına", yani yüzeydeki konunun arkasına bakma merakını hiç bu kadar gönül rahatlığıyla uygulamamıştım. Bu bağlamdaki serbestiyet her şeyden önce zevkliydi – serbestiyetimi çalışmamın peşinen "dizileşme" eğilimi göstermemesine borçluydum. Kısa çalışmalarım art arda aynı başarısızlığa uğramıştı; ancak burada söz konusu ettiğimiz kapsamlı çalışmanın (tıpkı iki üç yıl sonraki *Altın Kâse* gibi) dergi ve yayıncıların yoğun ilgisiyle karşılanışını, müthiş "başarı" kazanışını ve neredeyse kendini kaybedişini şaşkınlıkla izledim. Yayıncılığın soğuk yaklaşımının, tıpkı soğuk dağ havası gibi diriltici bir yanı vardır; ulaşılamayıp koruk denen üzümler kişiyi sarhoş edebilir ve uzlaşma gücünü bir kez daha sınamak, sıfatını hak eden öykücüyü sevindirir. "Yayımlanma koşulları"na ilişkin uzlaşmaların ilginç, en azından kışkırtıcı bir yanı vardır; ancak cazibeleri bu konudaki formüllerin çoğunlukla çalışmanın kendisine tamamen yabancı bir zeminden kaynaklanmasından ötürü azalır. Hemen her zaman tamamen başka bir dünyaya aittirler ve eserin kendisi açısından ancak körlüğü temsil edebilecek bir bakış açısıyla oluşturulurlar. Buna rağmen, aşırı engelleyici olmadıkları sürece çoğu kez yaratıcılık sınavı işlevi görürler – usta zanaatkâr yaratıcılığın sınanmasından, tıpkı iyi terbiye edilmiş bir atın eyerlenmekten hoşlandığı şekilde hoşlanır. Bununla birlikte en üstün yaratıcılık, kişinin uzlaşımı değil, mutabakatıdır; söz konusu çalışmada bölmelerimin, oranlarımın ve genel tempomun kesinlikle anlık değil, kalıcı mutabakatım temeline oturduğunu hissettiğimi hatırlıyorum. Dolayısıyla bir durumdan diğerine geçişlerimin kendi içlerinde iyi olmaları yeterliydi; o kadar ki, kitabın yazılmasına ilişkin bilgi vermek için, takip edilen kuralları not etmenin yeterli olacağı kanısındayım.

Her şeyden önce, "zevkli" bir çalışma, sırasıyla merkezleri oluşturmak geliyordu – bu merkezler kesin olarak saptanmalıydı ki her bakış açısının çevresinde gelişen konu, iyice törpülenmiş, belli bir ağırlığa ve kütleye, taşıyıcı güce sahip, sağlam bir malzeme *bloku* olabilsin; yani inşa etmekte kullanılabilsin, etkileyiciliğe ve estetiğe katkıda bulunsun. En başta yer alan Kate Croy'un tanıtımı kuşkusuz böyle bir bloktu ve başından beri

kapsamlılık gerektiriyordu. İmgeler ancak kapsam ve atmosfer gerekleri yerine getirildiğinde bütünlük kazanır, dolgunlaşır ve hareket kabiliyeti edinir; bu hareket sayesinde yanlarını, arkalarını görürüz, gölgede kalan yanları da ışıktaki yanları kadar gerçek olur – her adımda bu koşulları yerine getirmem gerektiği açıktı; çalışmanın tamamının gerektireceği ifade bolluğunu kesinlikle abartmıyordum, o kadar ki, şu anda geriye dönüp değerlendirdiğimde maalesef gedikleri, atlamaları, bütün iyi niyetime rağmen gerçekleştirilemeyen niyetleri görüyorum. Az önce "bloklar" numaralandırıldığı andan itibaren genel süreç biçimlenir demiştim; planımı bu saptama yeterince doğru biçimde açıklıyor. Ancak maalesef plan ve sonuç birbirinden farklı gelişiyor; öyle ki, şu anda sonucun benim gözümdeki en belirgin özelliği, ilk ve en üstün hayallerimde katmayı düşündüğüm unsurların eksikliği. Yeniden değerlendirdiğimde, geriye baktığımda, bir araya gelerek başlangıçtaki güvenin ilk tomurcuklarını yansıtan atlanmış değerlerin, elle tutulur boşlukların, eksik bağlantıların, alaycı gölgelerin hepsini fark ediyor, hepsine hayıflanıyorum. Elbette bu anormal bir durum değil katiyen – hattâ sanatçının enerjisinin yanılabilirliğine hangi ölçüde bağlı olduğunu keskin zihinler "formül" haline getirmiş olabilir. Başlangıçtaki hedefine ne kadar, ne sıklıkta, hangi bağlamlarda ve sonsuz çeşitlilikte kanmalıdır ki gerçekleşen hedefe hâkim olabilsin – bir başka deyişle var olabilsin? Ciddi bir ön araştırmanın ardından köprüsünün payandalarını yerleştirir – hiç değilse sağlamlıklarını garanti edecek kadar derin kazmıştır; oysa sonuça ortaya çıkan köprü nehrin üzerinde görünürde bu özelliklerden, tasarımın başlangıçtaki zarafetinden tamamen bağımsız biçimde yer alır. Onlar, gerektikleri süre içinde birer yanılgıdırlar; oysa köprünün kendisi, şekli ne olursa olsun, tuhaf biçimde gerçektir; çünkü gerçekte köprünün altından hayıflanarak geçen mimarı tepede insanlar görür, sesler duyar; kalbi çarparak köprünün taşıdığını ve enikonu "kullanıldığını" anlar.

Bir örnek verecek olursak, Kate Croy'un bilincinin, üzerine yavaş yavaş yığılacak yükü taşıyacak şekilde inşa edilmesi için, sonuçtaki gibi yirmi otuz değil, yüzlerce sağlam tuğla gerektiği düşünülmüştü. Tehlike altındaki ve tehlikeli babasının, hayatına son derece etkin biçimde sızmış, bir şekilde hayatının baharını tahrip etmiş olması planlanmıştı; yani utancın, öfkenin, çöküntünün, babasının geneldeki zehirli etkisinin, en vurgulu ifadenin ötesinde, bu tahribatı yarattığının *gösterilmesi* planlanmıştı. Oysa ortaya

çıkan sonuçta onu işlevsel değinme saygınlığına ancak ulaşabilmiş bir iki zavallı sahnede görürüz. Planlanan zavallı, muhteşem, göz alıcı, lanetli hayalet, "şöyle bir görünür" sadece; yerinin tamamen doldurulduğunu, eksikliğinin duyulmadığını anlar ve nicedir tek etkileyici kaçışı olan tavra sığınıp hayatının en büyük hayal kırıklığını temsil etmekte yetersiz kalan asil, kayıtsız bir ıslıkla döner gider. Sonuçta vurgulu ifadeyle yetinilmiştir. Kısacası, yola çıkarken çok daha fazla imkân verilmesi düşünülen bütün karakterler, tıpkı birer başoyuncu gibi, sırf sahnede boy gösterebilmek uğruna, gönül indirip küçük rollerle, ikincil kimliklerle yetindiler. İtiraf etmem gerekir ki, bu noktada bütün bu önemli eksikliklerin ayrıntılarını açıklayacak gücüm yok; esasen çoğunun açıklaması da, bu değerlendirmelerde bütün çiğliğiyle karşıma çıkan ezeli ve tuhaf bir gerçek: Resmin dramı kıskanması ve dramın (kanımca daha sabırlı olmakla birlikte) resme şüpheyle bakması. Hiç kuşkusuz ikisinin de konuya katkısı büyük; bununla birlikte her biri sinsice diğerinin idealini çökertmeye, alanını daraltmaya çalışır; her biri "İşi ancak *benim* istediğim şekilde yapılmışsa 'hallolmuş' sayarım," demeye hazırdır. Bu kavgalara tanık olan yazarın teselli kırıntısı ise çağların şafağında, sanatın doğumunda Uzlaşma Meleği, daha doğrusu İblisi tarafından icat edilmiş bir düşünceye sığınmaktır elbette: Hiçbir işin başarılması, neredeyse herhangi bir yardımı şükrederek kabullenmeyecek kadar kolay değildir. Bu çerçevede, hayal ettiğim Lionel Croy'u gerçekleştirmek yapının bütününü ayakta tutmaya yetmeyecekti – aynı şekilde ondan vazgeçmek de hayıflanmalarımın sonuncusu olmayacaktı. Merton Densher'ın kim olduğu, ne olduğu, nasılı, niçini, nereden gelip nereye gittiği de, mülayim bir Hermes'in çevresinde oynaşan, çiçeklerden taçlar giydiren Nympha ve Faunus'ların antik çağa özgü zarafetiyle karakterin etrafında dans etmesi gereken özelliklerdi. Karakterlerin her biri için temel kaygım, atmosferlerini *vermekti*; oysa ortaya çıkan bütün, cömertliğin kısıtlandığı hazin mekânlardan oluşan bir diziden farksız. Delikanlının kişisel, mesleki ve toplumsal konumu tam olarak kavrayabileceğimiz şekilde parça parça sunulacaktı; aynı şekilde Mrs. Lowder içimize nüfuz edecek, varlığı, "kişiliği" bizi egemenliği altına alacak, bütün ağırlığını hissedecektik. Kahramanımın nedimesi, adeta koro işlevi gören, sayısız ayrıntıyla işlenebilecek Bostonlu Mrs. Stringham, Milly Theale'ın İngiltere sosyetesi deneyiminin kapsamlı ve her şeyden önemlisi *canlı* aktarımı bizi mest edecekti; aynı şekilde dostlarımızın Venedik'teki durumu, gücüyle, duygusuyla çok daha fazla ve derinden

hissedilecekti; Densher'ın oradaki nihai konumu ve bilinci incecik ilmeklerle, ne yazık ki makaraya sarılı kalan ipek ve sırma ipliklerle, pembe, gümüşi tonlarda dokunacaktı.

Kuşkusuz bütün bunlara rağmen –eleştirel dengeyi korumak gerekirse– her parçanın örgüsü bir şekilde, gerektiğinde parça parça izlenebilecek ve incelenebilecek şekilde dokundu. Bir bütün olarak kuşkusuz her parçanın temel dokusunda tutarlılık mevcut ve parçalar basit bir iddiada bulunmamakla birlikte açıklık hedefi de her an korunmakta. Bu hedefin uygulamaları, üzerinde durmayı gerekli görmediğim halde, sürekli ve yeterince belirgin. Birinci Kitap'ta –ya da her Kitap kendine özgü bir dokuya sahip olduğundan ilk "parça"da– açıklık iki genç kahramanımın ortak bilinçleriyle sağlanıyor; mecburiyet karşısında pratik bir yol seçerek ortak bir bilinç oluşturmaya başından beri karar vermiştim. Merton Densher genç kızın bakış açısına dahil olurken tasvir edilir, ancak burada Kate Croy'un zihni tek "aydınlatıcı" değildir. Bazı olaylarda genç kızın, bazılarında da delikanlının zihni bakış açısını aydınlatır; elbette anlaşılır bir plan, bu olayları saptayıp her birini kendi içinde yeterli kılmakla yükümlüdür. Acaba zaman zaman bu ayrımın avantajını kaybettim mi? Bir merkezi saptadıktan sonra onu terk edip diğerine geçtim mi? "Merkezler" yoluyla hareket etmeye başlamışsak –itiraf ederim ki bundan daha üstün bir yöntemin mantığını asla kavrayamamışımdır– her biri temel olarak seçilip belirlenmek zorundadır; ancak bundan sonradır ki, işleyiş sistemi doğrultusunda hâkimiyetlerini kurabilirler. Benimsenen, bağlantılı bir bakış açısı olmadan işleyiş sistemi de olmaz; belirli mecburiyetler karşısında yoğunlaşmayı sağlaması açısından ilgili birkaç karakter arasında görüş birliği olabileceğini kabullenmekle birlikte, anlatıdaki bakış açısı tutarlılığından taviz vermenin konuyu dağıtmayacağını, güçten düşürmeyeceğini kabul edemem. Özellikle öne çıkan olayların –konunun, belirttiğimiz gibi resim ya da sahne olarak işleme tercihi bize kalmış, ancak kanımca değeri sahne olarak işlendiğinde tam anlamıyla kavranabilen yönlerinin– sırrı bu gerçekte saklıdır. Resimle sahne arasındaki sınırın çifte baskıyı kaldırabildiği olaylar ise fevkaladedir.

Tahminimce Dördüncü Kitap'ın girişindeki uzun bölüm buna örnek teşkil eder; sunulan bütün hareket tek başına Milly'nin aşırı faaliyet halindeki bilincinin açığa vurulmasına yoğunlaşmışken, anlatı gereği her şey bir dönüm noktasına getirilmek zorundadır. Bu bölümün, yani Milly'nin Mrs.

Lowder'ın muhitine takdimi sahnesinin daha ileride bir benzeri de vardır; ancak o dönüm noktasında olay başka bir kurala boyun eğer. Pratik bir adlandırmayla "aydınlatıcı" adını verdiğim (genellikle kendilerini yöneten zekâyla, merakla, tutkuyla ya da o anın gücüyle gerçekten de parlayan) aktarıcılarım, görüldüğü gibi düzenli vardiyalar halinde çalışırlar; burada değindiğim ikinci örnekte kullanılan aydınlatıcı, "tam kapasite çalışan" Kate Croy'dur. Görünümlerin zengin, karanlık ve felaket habercisi (hoşlandığım bir başka terim) bir hale geldiği ve inceliğini koruduğu Venedik'te neredeyse tamamen Kate Croy'un ve Densher'ın bakış açısı hâkimdir (bu işbirliği ve çatışma halindeki iki karakterin etkileşimi hakkında söylenecek çok şey bulunabilir). Olaylar bu noktada Kate'in bilinci aracılığıyla dönüm noktasına gelir ve Kate'in zavallı Milly'nin kiralık sarayının muhteşem salonunda arkadaşının davet gecesini değerlendirdiği sahne, Lancaster Gate'teki sahneyle oluşturulan yoğun blokla aynı sağlam bütünselliğe bürünür. Milly'nin durumunu belirli bir noktada Kate'in zekâsı en yakından, Densher'ın ve özel bir anda zavallı Mrs. Stringham'ın zekâsı ise en zengin biçimde aktarır (bu son karakter, başlangıçtaki planımda en tuhaf işlevleri yerine getirecekken, gerçekte bu bir tek kısa beyhudeliğe indirgenmiştir); aynı şekilde Kate'le Densher'ın karşılıklı ilişkilerini de daha önceki ve daha ilerideki belirli noktalarda Milly'yle bağlantıları açısından en gerçekçi biçimde aydınlatan bakış, Milly'nin hayran olunacak kaygısıdır. Sanki bu durumların aktarımında nesnel bakış –yani zavallı yazarın görece soğuk saptaması ya da yetersiz teminatı– hem aşırı kaba hem de aşırı ruhsuz bulunmuş, bilgi ya da imtiyazın suistimali olarak görülebileceği düşünülmüştür.

Venedik'teki düğüm noktasının neredeyse tamamında, hasta kahramanımızla ilgili, Densher'ın muğlak kavrayışından ya da Kate Croy'un, üstün yönetimi ve dehşetli saygısızlığı karşılığında Densher'ı tek başına ziyarete giderek doğrusu kahramanca ödediği bedelden fazlasını "bilmek"ten bizi Tanrı korusun diye düşünürüz. Zira bu bölüm boyunca, yazarın genel merkezin bir kez daha kaydırılması karşısındaki pek de gizleyemediği umutsuzluğuna rağmen, eleştirel bir yaklaşım benimsemeye, niyetleri ve görgü gereklerini kavramaya, kendi içinde ilginç bir kurgu sistemini fark etmeye vakit buluruz. *Güvercinin Kanatları*, bütünün iki yarısı arasındaki eşitliği korumadaki mutat başarısızlığımın (okurlar nezdinde cezamı çekmiş olduğum halde) belki de en çarpıcı örneğini

oluşturur. Bu kitapta –asla küstahlık değil, daima hayıflanma konusu olduğunu söyleyerek savunabileceğim– eğreti orta nokta, her zamankinden belki daha ustalıkla sunulmakla birlikte, her zamankinden de büyük pişmanlıkla kendini gösterir. Hatırladığım kadarıyla bir şeyleri gizleme gereği daha önce böylesine bir ıstırap yaratmamıştı; daha önce hiçbir talihsiz temayı böylesine dar bir alanda geliştikçe artan zorluklarının yükünü taşıyarak gelişimini tamamlamaya mahkûm etmemiştim. Elbette her roman yazarının da bildiği gibi, ilham veren şey, zorluktur; ne var ki zorluğun bu cazibeye sahip olması için yanlış kişilerle temastan "kapılmış" değil, içsel ve doğuştan olması gerekir. *Güvercinin Kanatları*'nın ikinci yarısı, yani sahte ve çarpık yarısı, kanımca acemi sanatçılara ders vermek isteyen edebiyat eleştirmenlerine örnek teşkil edebilir. Resmin bu bölümü, gösterinin dar kapsamını örtbas etmeyi, mevcudiyetlerin değerini ne pahasına olursa olsun perspektife sokmayı, yamalarla aktarmayı, nesneleri katiyen sahip olamayacakları boyutlardaymışlar gibi bir *havada* sunmayı amaçlayan –eleştirmenin saptayıp teşhir etmek isteyeceği– "kaçış"larla doludur. Eleştirmen bütün bunlardan yola çıkarak, ölçeğimizi kaybettiğimiz ya da yanlış kullandığımız için kapsam yanılgısı olmadan kütle yanılgısı üretmek zorunda kaldığımızda nasıl dolambaçlı bir düğüm yarattığımızı kanıtlayabilir. Bu örnek denetleyicilerimizin çoğunu tatmin edebilecek niteliktedir – üstelik çarpılmanın başladığı noktayı bulmak için yapılacak kurnazca bir araştırma çalışmayı daha da ilginç kılacaktır.

Bu arada, kitabın daha önceki uzun bölümünde kanımca hiçbir çarpıklık olmadığı gibi, çoğu zaman hayali olan, ama hiç sapmayan, korunan tutarlılıklarının izlenmesi eğlenceli ve yararlı olabilecek, son derece titiz ve isabetli bir yöntem uygulaması vardır. Açılış bölümünde yazarın hedefi, ilk tanıştırılan iki genç karakter arasında kurulan bağın niteliğini etkili biçimde göstermektir – kendine has kaygılı, şaşkın, bununla birlikte sürekli ve güvenli tutku izlenimini tam olarak vermektir. Oluşturulan tablo, samimi sevgi ve uyumlarıyla, karşılıklı arzularıyla yanıp tutuşan, dolayısıyla engeller ve gecikmeler karşısında tutkulu bir sabırsızlık hisseden, bununla birlikte zekâlarını ve kişiliklerini kullanarak olağanüstü biçimde ilişkilerini derinleştiren, planlarını geliştiren ve "oyun"larını destekleyen iki gencin tablosudur. Merton Densher ve Kate Croy, bir yandan kader yollarını keserken bir yandan da fırsatların kendilerine ayrıcalık tanımasına yakışır biçimde, katiyen sıradan olmayan bir çifttir – bu açılıştaki garip tepkileri

ayrıca ustalıklı bir sergileme içerir; ancak bize söyleyecekleri en önemli şey, bilinçsizce ve tamamen iyi niyetle, sırf olağanüstü tutkularının gücüyle ve olağanüstü diplomasileriyle, ileride karşılarına çıkacak müthiş masumiyete bir tuzak kurmakta olduklarıdır. Hoşlandığımı daha önce itiraf ettiğim "felaket habercisi" bakışa belki de en yüksek değeri, hevesli kahramanımın sırf kapıyı aralamasıyla üzerine çullanmaya (ve sonunda hevesini dondurmaya) farkında olmadan hazır bekleyen güçleri bu şekilde vakit geçirmeden sunarken vermişimdir. Diğer iki karakterin ilişkisini, hissettikleri sancılı huzursuzluk ve ilişkilerine umarsız bir sabırdan başka bir kanıt bulma ihtiyaçları yüzünden Milly Theale'ın saçtığı imkânları içgüdüsel bir rahatlamayla fark edecekleri noktaya getirmek ilginç bir çalışmaydı. Aynı şekilde Milly'nin telaşını, zaaflarını hazırlayıp düzenlemek, dramın temelde olayı ele geçirmesi için Milly'nin teşhir edileceği aydınlık yapıyı kurmak son derece ilginçti.

Ne var ki bu değinmeler gerekli işleyiş ayrıntılarının pek azını yansıtır; örneğin Densher'ın Amerika'ya gitmeden önce Mrs. Lowder'la görüşmesi ayrıntısı. Bu ayrıntı, resmin bu ilk halinde Kate Croy'un üzerinden bakarak görmediğimiz tek bölümdür; ne var ki hemen ardından, ilk fırsatta, o sıradaki en elverişli yöntemimize, yani genç kızın ciğerleriyle nefes almaya teslim oluruz. Bir başka deyişle, Densher'ın Lancaster Gate'teki sahneyi doğrudan görüşü, bir anda yerini Kate'in bu deneyimi kavrayışına, katkıda bulunarak özümseyişine bırakır; adeta bir kenara koymaya başladığımız birikime dahil olur. Buradaki görünür sapmam bir tutarsızlık mı sayılmalıdır – sebep ve gerekçelerden yoksun her durumda fışkıran sayısız tutarsızlıktan biri midir? Kesinlikle hayır, çünkü ilk iki kitap dikkatle incelendiğinde görüleceği gibi, genç çiftimin öznel ortaklığına kapıyı aralamıştım. (Bu arada itiraf etmek isterim ki dikkatli inceleme burada olduğu gibi her noktada kesinlikle talep ettiğim ve varsaydığım bir husustur; yeri gelmişken bu gerçeği ilk ve son kez olarak –söz konusu çerçevede hâkim olduğunu düşündüğüm ideal açısından– belirtiyorum. Kanımca bir sanat eserinin tadına varmak, karşı konulmaz bir yanılgıyı kabullenmek, en yüce "lüks" deneyimimizdir ve buradan yola çıkarak, eser pek az dikkat gerektirdiğinde lüksün boyutları da sınırlıdır. En yüksek düzeye, harika, mucizevi biçimde yükseğe ulaşması ise, yüzeyin tıpkı bir buz pateni pistinin kalın buz tabakası gibi, tatbik ettiğimiz en kuvvetli basınca bile çatlamadan dayanabildiğini hissettiğimizde mümkün olur.

Çatlama sesini fark edebilir, ama asla lüks olarak adlandırmayız.) Densher'ın bakış açısını benimseme imtiyazını pek de kullanmamış olmam ayrı bir meseledir; önemli olan, bu bakış açısını arasıra kullanma ihtiyacı duyabileceğimi akıllılık edip saptamış olmamdı. Böylece, ilk iki kitabın temel "blok"u sağlam şekilde oluşur. Üçüncü Kitap'la birlikte, son derece sağlam ve oldukça pürüzsüz yeni bir blok oluşmaya başlar – elbette kastettiğim, yeni bir merkezden yönetilen yeni bir ilgi malzemesidir. Burada da ihtiyatlı davranıp merkezin sağlamlığından emin olabilmek için *hazırlık* yaparım. Merkezin büyük ölçüde Milly Theale'ın "durumunun" derinliklerinde yer aldığını hemen görürüz; ancak hemen onun yanında, ek bir aydınlatıcıyla, vefalı dostunun titrek olmakla birlikte son derece açık seçik bakış açısıyla tanışırız.

İki kadının az çok ortak bilinçleri, konunun tanıtılan ikinci veçhesini eşitsiz biçimde – diğerlerinin işleyişini dışlayarak– işler; son derece özel bir anda bize doğrudan hitap etme sorumluluğunu Mrs. Stringham'a yüklememin amacı ise, bir kez daha, bir "değer" olarak çok önemsediğim ve dolayısıyla sürekli harekete geçirdiğim, anlatısı büyük zevk veren felaket habercisi işaretleri devreye sokmaktır. Dağda bir akşam vakti, genç kahramanımızın bu yönde bariz bir teyitte bulunması gereği büyük önem kazanır. Ne var ki resmettiğim her tablonun her köşesinde yapılan her harcamanın muhasebesinin, yani yapısal olarak kullanıma sokulmasının somut bir imgesini mutlaka sunmanın basiretini öteden beri fark etmiş olduğum için, bu kural uyarınca muameleyi Mrs. Stringham'ın kaydetmesi gerekir. Beşinci Kitap yine bir önceki merkezi, Milly'nin artık neredeyse tamamlanmış bilincini benimseyen, yeni bir olaylar dizisi sunan ayrı bir bloktur. Taze bir şevkle giriştiğim felaket habercisi işaretleri vurgulama oyunumda artık karanlık kanatlarıyla yüzeye dokunacak bütün işaretler mevcuttur. Bunlar yararlı şekilde, esnek ancak belirgin bir sistem uyarınca kullanılırlar; yöntem temelini oluşturmak için zaman zaman biraz derin deneme kazıları yapmam gerektiğinden, her yerde inatla var olduğunu saptadığımı söylemek istiyorum. Sistem, yine beylik ifademle "olaylar"ın tonunu belirler ve korur; tutarsızlığa en yaklaştığım durum, bazen –ama pek de sık değil– olayları kısa kesmemdir. Bazıları genişliğini korumayı başarır ve o zaman yüksek düzeydeki, sarsılmaz açıklığa ulaşırlar. Eserin kaydırılmış bir eksende ve Beşinci Kitap'ta yer alan fiili ortasının tamamı uzun bir menzili, en azından geniş bir perspektifi hedefler – öte yandan,

geriye dönüp baktığımda, çarpıcı, hoş ve ilginç bulduğum bir gerçeği, yazarın her noktada temel imgesini *dolaylı* olarak sunma içgüdüsünü ortaya çıkarır. Doğrudanlığı –yani Milly'yi açıkça teşhir etmeyi– her adımda ne kadar az kullandığımı fark ettirir; süreç, rahatlama sağlamak için mümkün olduğu her noktada daha yumuşak, daha merhametli, dolaylı bir yola başvurur; ona adeta pirüpak bir prensese yaklaşırcasına, dolambaçlı, dolaylı yoldan yaklaşır; etrafındaki baskılar kendisine hissettirilmez, sesler, hareketler ayarlanır, büyüleyici bir nezaket ve muğlaklık kullanılır. Bütün bunlar elbette ressamının ona hayalinde şefkatle yaklaşmasından kaynaklanır, bu da onu adeta başka kişilerin ona gösterdikleri ilginin penceresinden seyretmekle yetinmesine yol açar. Prenses benzetmesini sürdürecek olursak, yaldızlı arabasında sarayına gelen esrarengiz figür de, saray kapılarına bakan balkonlardan, ücret karşılığı yerleşilen köşelerden aynı şekilde uzaktan seyredilir. Ne var ki pencere ve balkon kullanımım kuşkusuz en iyi ihtimalle kendi başına bir lüks sayılabilir; *Güvercinin Kanatları*'nda bu ve diğer aşırı incelikler, ölçülülük ve zevk, amaç ve içgüdü incelikleri konusunda söylenecek diğer şeylere gelince, bütünü aydınlatmış olmamakla birlikte sınırlarımı aştığımı fark ediyorum. Eksiklerin üzerimde bıraktığı yorum yükünden bir başka yerde kurtulma umudunu cüretle taşıyorum.

HENRY JAMES

[1] Daha fazla söze gerek yok.

[2] Görüşmek üzere

[3] Parlak dimağlar buluşur.

[4] Uysal, uyumlu kişi.